210
Edebiyat

İSTİSNA • Christian Jungersen

803

İstisna

CHRISTIAN JUNGERSEN

Danca'dan Çeviren: Nur Beier

AYRINTI

CHRISTIAN JUNGERSEN

Danimarkalı yazar Christian Jungersen 10 Temmuz 1962 yılında Kopenhag'da doğdu. İletişim eğitimini ve sosyoloji yüksek lisansını Roskilde Universitesi'nde bitirdikten sonra –hiç biri sahnelenmeyen– senaryolar yazdı, metin yazarı, TV senaryo danışmanı ve film öğretmenliği gibi işlerde çalıştı.

İlk romanı *Undergrowth* (1999) eleştirmenler tarafından beğenilmekle kalmadı, Danimarka En İyi İlk Roman ödülüne de değer görüldü ve ulusal çok satanlar listesine girdi. Başarısı Jungersen'e Danimarka Sanat Vakfı'nın verdiği üç yıllık yazarlık bursunu da kazandırmıştı. Böylece ona büyük bir başarı getiren ikinci romanı *İstisna*'ya başladı. *İstisna* 2004 Ekim ayında yayınlanmasından sonra, Danimarka çok satanlar listesinde tam 18 ay ilk sırada kalarak başka hiçbir romanın erişemediği bir başarıyı yakaladı. Yirmiden fazla dile çevrildi, çok sayıda ödülün sahibi oldu. Son romanı *You Disappear* (2012) ile başarısını sürdüren Jungersen halen Akdeniz'de, Malta adasında yaşıyor.

Ayrıntı: 803
Edebiyat Dizisi: 210

İstisna
Christian Jungersen

Kitabın Özgün Adı
Undtagelsen

Danca'dan Çeviren
Nur Beier

Dizi Editörü
A. Ömer Türkeş

Son Okuma
Tayfun Koç

© by Christian Jungersen 2004

Türkçe yayım hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Sevinç Altan

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2
Topkapı/İst. Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım 2014

Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-934-8
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Christian Jungersen

Ýstisna

EDEBİYAT DİZİSİ

SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◂ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◂ ADA/*Aldous Huxley* ◂ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◂ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◂ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◂ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◂ YARATIK/*John Fowles* ◂ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◂ ZENCİLER/*Jean Genet* ◂ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◂ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◂ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◂ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◂ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◂ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ◂ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◂ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◂ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ◂ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◂ ALDATMA/*Philip Roth* ◂ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◂ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◂ MANTISSA/*John Fowles* ◂ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◂ BENJAMIN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◂ METEORLAR/*Michel Tournier* ◂ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◂ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◂ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◂ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ◂ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ◂ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ◂ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◂ İYİ İŞ/*David Lodge* ◂ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/*Connie Palmen* ◂ TERAPİ/*David Lodge* ◂ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ◂ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ◂ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ◂ SISKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ◂ BETON ADA/*J.G. Ballard* ◂ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ◂ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ◂ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◂ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welc* ◂ SİNEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ◂ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ◂ METROLAND/*Julian Barnes* ◂ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ◂ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge* ◂ MİLENYUM İNSANLARI/*J.G. Ballard* ◂ MÜNECCİM KRALLAR/*M. Tournier* ◂ BEYAZDAKİ KARA/*Maggie Gee* ◂ KAYBOLUŞ/*G. Perec* ◂ HINÇ AYLARI/*P. Bruckner* ◂ LİMON MASASI/*J. Barnes* ◂ BÜYÜCÜ/*J. Fowles* ◂ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/*J. Barnes* ◂ OKLUKİRPİ/*J. Barnes* ◂ FISKADORO/*D. Johnson* ◂ HAYALETLERİN GÖÇÜ/*P. Melville* ◂ ÖLEN HAYVAN/*P. Roth* ◂ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/*Tom Robbins* ◂ PASTORAL AMERİKA/*P. Roth* ◂ ABANOZ KULE/*J. Fowles* ◂ ARTHUR VE GEORGE/*J. Barnes* ◂ VAHŞET SERGİSİ/*J. G. Ballard* ◂ VİLLA MEÇHUL/*Tom Robbins* ◂ ASKER GRAMAFONU NASIL TAMİR EDER?/*Sasa Stanisić* ◂ FARMAKON/*Dirk Wittenborn* ◂ NE KADAR İLERİ GİDEBİLİRSİN/*D. Lodge* ◂ GERİYE UÇAN YABAN ÖRDEKLERİ/*T. Robbins* ◂ BİR SAHTEKÂR OLARAK HAYATIM/*P. Carey* ◂ İNTERNETTE BALIK AVLAMAK/*Nasreen* AKHTAR ◂ LANCELOT/*Walker Percy* ◂ ÖLÜ BİR DİLDE AŞK/*Lee Siegel* ◂ VAHŞİ İNSANLAR/*Dirk Wittenborn* ◂ GÜNEŞİ DURDURACAĞIZ/*F. Bouillot* ◂ SHYLOCK OPERASYONU/*Philip Roth* ◂ KAYBEDENLERİN BELLEĞİ/*Michel Ragon* ◂ SAVAŞ ARTIĞI/*Ha Jin* ◂ YAZAR, YAZAR/*D. Lodge* ◂ B, BİRA/*Tom Robbins* ◂ EVE YÜZMEK/*Rolf Lappert* ◂ HAFIZ DİVANI/*Hafız-ı Şirazi* ◂ KUZEYE GÖÇ MEVSİMİ/*Tayeb Salih* ◂ OEGSTGEEST'E DÖNÜŞ/*Jan Wolkers* ◂ TURİNGİN HEZEYANI/*Edmunda Paz Soldán* ◂ KOVBOY KIZLAR DA HÜZÜNLENİR/*Tom Robbins* ◂ NABIZ/*Julian Barnes* ◂ DANIEL MARTIN/*John Fowles* ◂ HARABELERDE AŞK/*Walker Percy* ◂ BAY BLANC/*Roman Graf* ◂ HAVAALANI BALIKLARI/*Angelika Overath* ◂ DAYICAN NAPOLYON/*İyrec-i Pézéşkzâd* ◂ HARMATTAN/*Gavin Weston* ◂ BİR SON DUYGUSU/*Julian Barnes* ◂ HEZEYAN/*Laura Restrepo* ◂ O ASLA GERİ GELMEYECEK/*Hans Koppel* ◂ YARASALAR/*Marcel Beyer* ◂ KAYBOLAN/*Hans-Ulrich Treichel* ◂ BİR KÜÇÜK İMPARATORLUK/*Christian Kracht* ◂ HAYAT DÜZEYLERİ/*Julian Barnes* ◂ GÖZYAŞININ KİMYASI/*Peter Carey* ◂ VİS İLE RÂMİN/*Fahreddin Es'ad-i Gorgânî* ◂ ANATHEM/*Neal Stephenson* ◂ BEYAZ DÜNYA/*Andrew McGahan* ◂ MUTSUZLUK ZAMANLARINDA MUTLULUK/*Wilhelm Genazino* ◂ KIRIK KÖŞELİ İLKBAHAR/*Mario Benedetti* ◂ GECELERİ DAİRELER ÇİZEREK YÜRÜRÜZ/*Daniel Alarcon* ◂ BİR BUĞDAY TANESİ/*Ngũgĩ wa Thiong'o* ◂ PARROT İLE OLIVER AMERİKA'DA/*Peter Carey*

Ben

1

"Bunların kafasında birbirlerini öldürmekten başka şey yok mu?" diye soruyor Roberto. Genelde hiç böyle konuşmaz.

Dört insani yardım görevlisiyle, iki rehineciyi taşıyan kamyonet en az bir saattir olduğu yerde duruyor. Yolun ilerisi, yanarak enkaz haline gelmiş arabalar yüzünden trafiğe kapatılmış fakat geri manevra yapmak veya doğruca yol kenarındaki derme çatma kulübelerin arasından geçip gitmek mümkün.

"...Yani demek istiyorum ki, böyle daha ne bekliyoruz? Şu mereti o insan sürüsünün arasından sürüp geçseler ya!"

Roberto'nun İngilizcesi aslında mükemmeldir ama bu sefer İtalyan aksanı sırıtıyor aradan. Zorlukla soluk alıyor, yanağından aşağıya akan ter, ağzının köşesinden içeri süzülüyor.

Etraflarında uzanan gecekondu bölgesi, çiğnenmekten vıcık vıcık olmuş, dışkı kaplı inek ağıllarının renginde. Kamyonetin altındaki çamur, güneşten fırınlanmış seramiğe dönmüş sanki, son yağmur mevsiminde tekerleklerin bıraktığı derin izler, üzerinde desen gibi kuruyup kalmış. Toz deryası içindeki ova, Nübyelilerin cılız dallardan yaptığı iskeletlerin üzerini tezekle örterek, oraya buraya karmakarışık inşa ettikleri gri kahverengi kulübelerle tam bir keşmekeş yeri.

Buradayken Iben'in şefi pozisyonunda olan Roberto yanındaki diğer üç tutsağa bakıyor:

"...Veya en azından bizi bir gölgeye çekseler ya!" Bu feveranın arkasından elini güneş gözlüklerinin alt kenarına doğru kaldırıyor, gayet yavaşça.

Rehinecilerden biri, yarım metre boyundaki keskin palasını iki yana sallıyor. Gözlerini gecekondu halkının üzerinden ayırıp Roberto'ya çeviriyor, öyle bir bakıyor ki, Roberto'nun kolu, kalktığı gibi yavaşça aşağı iniyor.

Iben yutkunuyor, kulakları terden tıkanmış olacak, kendi sesi ona vantilatör uğultusu gibi geliyor. En yakın tezek kulübenin duvarının önünde, insan dışkısıyla çürümüş yeşil gübre artığı karışımı, bir metre yüksekliğinde bir pislik yığını duruyor. Gecekondu bölgelerinin o çok iyi tanıdığı, tipik kokusu yayılıyor havaya. Ama buradaki, bayağı daha keskin.

Rehinecilerin en genci dua ediyor: "*O glorious Name of Jesus, gracious Name. Name of love and power. Through you sins are forgiven, enemies are vanquished, the sick...*"*

Iben başını kaldırıp ona bakıyor. Kopenhag'dayken yazılarına konu ettiği çocuk askerlere benzemiyor.

Tecrübesizliğini ve üzerindeki baskıdan nasıl bunalmış olduğunu kim olsa görebilir. Devamlı kullandığı şu veya bu

* Ey İsa'nın şanlı adı, güçlü adı. Sevginin ve gücün adı. Senin sayende günahlar bağışlandı, düşmanlar yenildi, hastalar... (ç.n.)

uyuşturucunun etkisi azalmış, yerini alan korku onu perişan etmiş. Kamyonetin etrafını belirli bir mesafeden çevirmiş olan ve sayıları da silahları da durmadan artan insan kalabalığına gözlerini dikmiş öylece duruyor. Gözyaşları yanaklarından aşağı süzülüyor. Bir eliyle çizik içindeki siyah makineli tüfeği kavramış, diğer elini kırmızılı mavili, *I love Hong Kong* yazan tişörtünün üzerine götürmüş, boynundan sallanan haçı ovuşturuyor.

Oğlan, dua dili İngilizce olan bir kiliseye bağlı olmalı ki, anadilini bırakıp İngilizce'ye dönmüş şimdi; duaları ve İncil'den uzun alıntıları makara gibi birbiri arkasından sıralıyor, Latince ilahi okur gibi nağmeli bir ses tonuyla.

"*...Surely goodness and love will follow me all the days of my life. And I will dwell in the house of the Lord for length of days...*"[*]

***

Burada, Iben'in kendi ülkesinde, yaşam hep aynı devam ediyor. Bıraktığı zaman nasılsa şimdi de öyle. Arkadaşları aynı giysilerle dolaşıyor, aynı şeylerden konuşuyor. Kendisi de her zamanki işine çoktan geri dönmüş. Kopenhag'a öyle şaşırtıcı bir değişmezlik hâkim ki; tabii sonbaharın gelmiş olduğu haricinde.

Iben rehin alınıp Nairobi'nin dışında, küçücük bir Afrika kulübesine kapatılalı üç ay oldu. O günlerde hiçbiri bir daha eve dönebileceğine ihtimal veremiyordu. Bu ruh halini hâlâ çok iyi hatırlıyor. İshali, silahlı muhafızları, sıcağı, korkuyu da. Ve sonra, o günlerde tüm dünyasının sırf bunlar olduğunu da iyi hatırlıyor.

Şimdiyse içinden bir ses hiçbirinin doğru olamayacağını söylüyor. Zira artık her şey onlarla dolu değil. Kenya'da yaşadıkları, buradaki sakin ve huzurlu hayata sığdırılmaya karşı

[*] ...Kuşkusuz iyilik ve sevgi hayatım boyunca her gün yanımda olacak. Ve ben gün boyunca Rabbin evinde oturacağım... (ç.n.)

direniyor. Şakaklarına makineli tüfekler dayalı olarak toprağın üzerinde yatan kendisi olamaz. Bütün bunları, bir insan seneler önce, muhtemelen bir film festivalinde seyrettiği yıllanmış bir deneysel filmi nasıl hatırlarsa öyle hatırlıyor artık.

Iben şu anda en yakın arkadaşı Malene'yle sevgilisi Rasmus'un dairesinde. Buradan birlikte çıkıp birkaç yıl önce kaldıkları yurttan tanıdıkları birinin evine misafirliğe gidecekler.

Salonda dolanıp duruyor, Malene'nin ne giyeceğine karar verip yatak odasından çıkmasını bekliyor. Iben bu arada iki koca bardak mojito hazırlamış ve Fela Kuti'nin afrofunk CD'sinin son parçası çalarken kendi bardağının neredeyse dibine gelmiş.

Malene oturma odasına bir girip bir çıkıyor, şimdi de aynanın önünde durmuş soruyor (konuşuyor):

"Neden bilemiyorum ama ne zaman onların davetine gidecek olsam, üzerime geçirdiğim her şey, bana burada sanki orada olacağından daha bir cafcaflı geliyor."

Aynada kendini seyrediyor, üzerine siyah, yarı şeffaf bir elbise geçirmiş şimdi de; doğrusu, hep eski bir kazak ve pantolonla dolaşan yeni mezun bir biyolog arkadaşa cuma misafirliği için değil de bir yeni yıl daveti için çok daha uygun.

Iben:

"Gittiğimiz davetlerin sıkıcılığından öyle oluyor."

Malene, daha sade bir şey bulmak için yine yatak odasının yolunu tutmuş bile. Iben arkasından sesleniyor:

"...Sessiz sakin bir akşam olacağını da rahatça hesaba katabilirsin... Sophie'nin evi bu!"

Ve daha fazla bir şey söylemiyor. Sırf Sophie'nin adını bile ağzına almakla her şeyi söylemişmiş gibi hissediyor. Malene'nin yatak odasından alaylı sesi geliyor: "Evet, Sophie'nin evi." Kıkır kıkır gülüşüyorlar.

Iben bardağından bir yudum alıyor, bir taraftan da Malene'nin kitaplığındaki kitaplara yeni baştan göz gezdiriyor. Birinin evine geldiğinde ilk yaptığı şey gidip kitaplara bakmak

olur. Büyük davetlerdeyken de böyledir, hep misafir evindeki kitaplığın önünde oyalanır, ev sakinlerinin okuma zevkini dikkatle gözden geçirir. Gözleri kitap ve yazar adlarının üzerinden kayıp geçerken, bir taraftan da misafirlerin havadan sudan konuşmalarına kulak kabartmayı sever.

Malene'nin kitap sırtlarını iyi tanıyor, bu sefer antropolojik yazılar içeren kalın bir antolojiyi çekip alıyor raftan ve radyoda çalan yavaş bir melodinin ritmine uyarak olduğu yerde sağa sola sallanıyor. Tüm vücuduna tatlı bir karıncalanma yayılıyor, çakırkeyif olduğunu hissediyor.

Kitapla adeta dans ederken, bir bileğiyle de soğuk rom bardağını göğsüne doğru bastırarak, Xingu Kızılderilileri hakkındaki bir yazıyı okuyor. Kabilenin dini âdetlerine göre, genç kızlar kadınlığa geçişi simgelemek için üç yıl kadar bir süreyle ufacık karanlık hücrelere kapatılıyor. Oradan gün ışığına çıktıkları gün, serpilmiş vücutları, solgun tenleri ve upuzun darmadağın saçlarıyla, kabilenin gözünde gerçek kadın sıfatı kazanıyorlar.

Kitaplıkta bir video kaseti de duruyor, üzerinde Iben'in Kenya'dan döndükten sonra katıldığı televizyon programlarının isimleri var, Rasmus kaydetmiş. Iben o zamanlar, bilgilendirme görevlisi olarak çalıştığı Danimarka Soykırım Bilgi Merkezi (DCIF) tarafından, uzlaştırma programlarına destek veren ve soykırımı hazırlayıcı safhalarını araştıran uluslararası bir bilim örgütünün kadrosuna geçici eleman olarak verilmişti.

Iben masanın üzerindeki paketten bir bisküvi alıyor ve müziğin sesini kısmadan, video kaseti makineye yerleştiriyor.

Bir süre odanın ortasında öylece durup televizyon ekranında beliren kendi yüzünü seyrediyor. Sonra gidip Malene'yle Rasmus'un geniş kanepesine gömülüyor.

Videoyu seyrederken ara sıra gülmeden edemiyor. Sanki kendi kuklasını seyrediyor gibi: *TV2-Nyhederne** ve *TV-Avisen***

* Dan. TV2-haber. (ç.n.)

** Dan. TV-gazetesi. (ç.n.)

stüdyolarına kurulmuş, akıllı ciddi Iben havalarına bürünmüş, yapyabancı bir kadının bir zamanlar başından geçenleri anlatırmış gibi bir hali var.

Ama varoşların, serbest bırakılan rehinelerin Amerikan Büyükelçiliği'ne getirilişlerinin ve orada düzenlenen basın toplantısının görüntüleri de geçiyor arada.

Görüntüleri dikkatlice seyrediyor, inceliyor; ona, her seferinde sanki ilk kez görüyormuş gibi geliyor.

Malene şimdi üzerinde hafif bir parfüm kokusu ve sütlü çikolata renginde, ince bir elbiseyle geri dönüyor. Abiye elbiseleri kaldıran bir tipi var: gür, kızıl kahve saçlar ve her zaman hafif bronz bir cilt. Erkekleri anlamak zor değil. Malene'de iştah uyandıran bir şey var. Kocaman, altın renkli, üzeri düz ve kaygan bir karamela gibi.

Iben, Roberto'nun *TV-avisen*'in sunucusuna anlattıklarını duyabilmek için, müziğin sesini kısıyor:

"Iben, rehin olduğumuz sürece bize durmadan konuşmamızı söyledi durdu, yaşadıklarımızı, ne var ne yok anlatmamızı. Sözcükleri, adeta içeriklerinden arındırana dek tekrarlamaya devam etmemizi..."

Röportaj Nairobi'deki İtalyan Büyükelçiliği'nden. Serbest bırakıldıktan sonra Roberto'nun eve dönebilecek duruma gelebilmesi için, diğerlerinden daha uzun bir süre psikologların ve doktorların denetiminde kalması gerekmişti. Röportajın yüzü suyu hürmetine güneş gözlüklerini bir kereliğine çıkarmış, gözlüksüz olunca yüzü zayıf ve bitkin görünüyor, gülümseyerek devam ediyor:

"...Iben bazı bilimsel araştırmaların post travmatik stres bozukluğunun en iyi bu yolla önlenebileceğini gösterdiğini söylüyordu."

TV-avisen, Kopenhag stüdyosuna, Iben'in açıklamalarına dönüyor:

"Post travmatik stres bozukluğunu önleyici tedavide en önemli husus, bilgi sürecini en kısa zamanda başlatmak. Ora-

da ne kadar uzun zaman mahsur kalacağımız hakkında hiçbir bilgimiz yoktu, aylar alabilirdi, dolayısıyla daha hapisteyken bu süreci başlatmamız gerekiyordu, ancak böyle..."

Iben, Malene'nin odasında güven içinde derin bir nefes alıyor. İçkisine uzanıyor:

"Tam anlamıyla çekilmez bir halim var."

"Hiç de çekilmez değil. Birçoğunun bilmediğini biliyorsun, o kadar" diyor Malene.

"Ama gazeteciler illa işin bu tarafını vurgulamak istiyor. Beni gıcık bir psikolog durumuna sokuyorlar. Fazla pragmatik düşünüyorum diye, duygusuzmuşum gibiye getiriyorlar."

Malene içki bardağını masaya bırakırken, Iben'in eline sevecen bir fiske konduruyor. Gülümsüyor:

"Veyahut da senin o ufacık tezekten kulübede, işleri o kadar iyi idare edebilmenden etkilenmiş olabilirler, o kadar. Sen bir kahramansın, yalnız kahraman olmaya alışık değilsin. Bir kahramanın içini anlayabilen biri var mıdır acaba?"

Iben ne karşılık vereceğini bilemiyor. Gülüyorlar ve Iben, Malene'nin elbisesini işaret ediyor başıyla:

"O elbiseyle Sophie'lere gidemeyeceğinin herhalde farkındasındır."

"Tabii ki farkındayım."

Video kasetteki ikinci kayıt, Iben'le *Günaydın, Danimarka* ve *Termin* programlarında yapılan röportajlar.

Ekrandaki görüntüsünde, sanki vaktinin çoğunu açık havada geçiren birine benziyor, halbuki Danimarka'daki hayat tarzı bundan o kadar farklı ki. Halbuki Iben'in omuzlarına kadar gelen sarı, gür saçları oraya gidene kadar, çoğu sarışınınki gibi güneşten açılmış filan değildi. İlk defa Afrika'nın kızgın güneşinde açılmışlardı. Pek beğenmiş, eve dönünce de kuaförde hep böyle açtırmaya karar vermişti.

Televizyonda cildinin rengi de çok hoş görünüyor, hemen hemen Malene'ninki kadar hoş. Röportajdan sonraki sürede eski soluk rengi hemencecik geri gelmişti ve tabii gözlerinin

altındaki mor halkalar da; açık mavi renkte bir yarımay gibi. Henüz otuz yaşına bile gelmemiş biri için fazla belirginler.

Onun için de Afrika'dan döner dönmez, Malene'nin yaptığını yapmış, Nørrebro'daki solaryumlardan birine üyelik kartı çıkartmıştı. Bronz rengini korumak için. Fakat sonunu getirememişti, o gürültülü makinelerin içine uzanıp ter dökmenin ona göre olmadığını çabuk anlamıştı.

Gazetecilerin hepsi, hikâyeyi kesip biçip alışılmış tekdüze bir standarda uydurmayı seviyor. Iben ne derse desin fark etmezdi ki, onlar yine de kaydın redaksiyonunu Iben'i idealist bir Danimarkalı genç kız olarak gösterecek şekilde yapardı, tehlikelerle dolu koskoca bir dünyayla yüz yüze gelince, kahraman olduğunu da ispatlayan bir model genç kız.

Özellikle de rehincilerin elinden kaçıp kurtulduktan sonra, nasıl yine koşa koşa kamyonetteki diğer rehinelere geri döndüğüne ve o arbedenin ortasında acımasız polislere, taraf değiştirmeleri için nasıl bağırıp çağırdığına vurgu yapmışlardı.

Gazeteler de diğer rehinelerin Iben'i nasıl "grubun en güçlüsü" diye vasıflandırdığını yazıp çizmişti.

Hatta bir gazeteden, rehinelerden birinin ABD'deki evine telefon edilmiş, şöyle bir demeç vermesi istenmişti: "Eğer grupta Iben olmasaydı, durum kesin böyle iyi sonuçlanmazdı."

Bir hafta sonra medya konuya ilgisini kaybetti. Nasıl başladıysa öylece, birden ve kesinkes. Grup sadece dört gün rehin tutulmuştu, dolayısıyla Iben dünyanın meşhur rehineleri arasında bir yıldız konumuna hiçbir zaman ulaşamadı, bu yüzden gazetecilerin ilgisi de uzun sürmedi.

Iben, Malene'nin sanki bir sorun varmış gibi yüzüne dikkatle baktığını fark ediyor.

"Her şey yolunda, Malene. Git de üstünü değiş."

"Emin misin?"

"Evet, tabii."

Malene'yle Rasmus'un dairesi hâlâ bir geçiş evresinde: IKEA malı ucuz yollu iki koltuğun arkalığında hâlâ fi tarihin-

de *Mellemfolkelig Samvirke*'ye* ait *Verdenshjørnet*** mağazadan alınmış iki Hint kilimi yayılı duruyor. Tıpkı çam ağacından kitaplıkta duran ucuz Polinezya yapımı biblolar gibi bu kilimler de Malene'nin RUC'da*** Kalkınma ve Uluslararası İktisat okuduğu günlerin yadigârı.

Malene'nin bitirme sınavının üzerinden üç yıl geçti. DCIF'de önce stajyer olarak çalışmış, sonra kalıcı eleman olarak işe alınmıştı. Odadaki bu eski mobilyalara şimdi yeni bir pahalı İtalyan dizayn kanepeyle, 1960 Danimarka dizayn iki koltuk da ilave edilmiş. Malene de Rasmus da iyi para kazanıyor, mali vaziyetleri dairelerini yavaş yavaş daha lüks ve pahalı parçalarla süsleyebilecek durumda artık.

Ama Rasmus'un zevkinden pek bir iz yok etrafta. Üniversitede filmcilik okuduktan sonra hiçbir iş bulamadıydı; onun için şimdi Avrupa'da ticaret fuarlarını ve firmaları dolaşarak, bilgisayar donanım sistemlerinin hızını arttırıcı optik, elektronik komponentler satıyor. Yılın yarısından fazlasını yurtdışında geçiriyor, dairede onun izini taşıyan tek şey kitaplıktaki iki raf dolusu filmcilikle ilgili kitapla, altı aydır yatak odasından kalkmayan o korkunç darmadağınıklık.

Telefon çalıyor, Iben gidip açıyor. Öbür uçtaki erkek sesi kulağına tanıdık geliyor, Jysk**** aksanıyla konuşan bu boğuk sesi, *P1* radyo kanalının dış haberler programı *Orientering*'de***** çok duymuştu. Gunnar Hartvig Nilsen bu.

Iben, Malene'yi çağırıyor. Malene bu sefer üzerine bir blucin ve canlı renkli şık bir ipek bluzla çıkageliyor. Bu akşam için son kararı bu kıyafet olmalı ki göz makyajını da yapmış ama henüz ruj sürmemiş.

---

* Dünya üzerindeki açlık ve fakirlikle savaşmak üzere kurulmuş bir Danimarka insani yardım kuruluşu. 70 yıllık örgüt, 40 ülkede faaliyet gösteriyor. (ç.n.)
** Dan. Dünya Köşesi. (ç.n.)
*** Roskilde Üniversitesi. (ç.n.)
**** Adalar ülkesi Danimarka'nın tek kara bölgesini oluşturan yarımadada konuşulan, kendine özgü farklı bir aksanı olan Danca'ya verilen ad. (ç.n.)
***** Dan. Yönelim. (ç.n.)

Iben onun telefonda Gunnar'ın o akşam birlikte yemek yeme teklifine hayır dediğini, bunun yerine Gunnar'ın Sophie'ye gelmesini önerdiğini duyuyor.

Malene telefonu kapattığında, Iben merakla soruyor:

"O zahmete girmeyi kabul etti mi peki?"

"Tabii ya."

"Peki ama orada ne yapacak o?"

"Yeni insanlarla tanışacak, beni görecek, hoş vakit geçirecek, hepimizin yapacağını."

"Ah, evet, kuşkusuz."

Iben televizyonu kapatıyor ve Malene makyajını tamamlamak için banyoya giderken, o da yanında gidiyor.

Iben, Gunnar Hartvig Nilsen'in adını üniversitede okurken kaldığı yurtta duymuştu, epey yıl önce. Yurtta hepsi, ortaklaşa aldıkları *Information* gazetesine Gunnar'ın o zamanlar yazdığı sayısız makale ve köşe yazısını satırı satırına okurdu. Özellikle Afrika'dan gönderdiği haber yazılar hakkında, yurt mutfağında beğeniyle, enine boyuna konuşulurdu.

Ve sonra ara sıra hakkında çıkan portre yazılarında Gunnar'ın hayat hikâyesini de çok okumuştu. O da Malene gibi başşehre *Midtjylland*'dan* gelmişti, Malene'ninkinden çok daha ücra bir taşra bölgesinden. Annesiyle babası çiftçiydi, liseyi bitirir bitirmez, daha on dokuz yaşında, bir geliştirme projesine katılmak üzere Tanzanya'ya gitmiş, orada Svahili dilini öğrenmiş ve sonra üç buçuk yıl Afrika'da dolaşmıştı.

Danimarka'ya dönünce, Afrika hakkında bir kitap yazdı, *Overlevelsens Rytme*;** sırt çantalı genç turistlerin baş kitabı olmakla kalmamış, uluslararası politikaya ilgi duyanlardan da pek ilgi görmüştü, özellikle fazlaca sol eğilimlilerden.

Daha yirmi beş yaşındayken *Information* gazetesinin tanınmış muhabiri ve yazarıydı. O zamandan beri değişik sürelerde Afrika ülkelerinde yaşadı. *Information* gazetesine, New York

* Jylland'ın orta bölgesi. (ç.n.)

** Dan. *Sağkalım Döngüsü*. (ç.n.)

ve Dar es Salaam'daki zirve toplantıları ve konferanslar hakkında yazılar yazarken, üniversitede okumayı denedi ama bir yıldan fazla sürdüremedi.

Fakat Iben'le Malene üniversite eğitiminin son yıllarına geldiğinde, Gunnar muntazaman gazetelere yazmayı bırakmış ve sol kanadın yıldız yazarlarından biri olma ayrıcalığını da bir ölçüde kaybetmişti.

Iben, Gunnar'ın nerelere kaybolduğunu, Malene dört yıl önce DCIF'de stajyer olarak işe girdikten sonra öğrenebilmişti. Malene, Sudan'daki o dehşet verici ama o zamanlar daha pek fark edilmemiş olan soykırım hakkında yazacağı yazı için Gunnar'la bir röportaj yapma olanağı sağlamıştı. Gunnar artık kırkına varmıştı ve Danida'nın* *Udvikling*** adlı mecmuasında editörlük yapıyordu.

Danida'da editörlük işini, karısından boşandıktan sonra hem nafaka ödeyebilmek hem de iki çocuk odalı bir apartman dairesinin masraflarını karşılayabilmek için kabul ettiğini anlatmıştı Malene'ye. *Udvikling* mecmuasında da eskilerini aratmayacak kadar mükemmel yazılar yazıyordu ama konuyla profesyonel olarak ilgilenenlerin dışında pek kimse bu yazıların farkında bile değildi.

O sıralarda üniversitede karşılaştırmalı edebiyat okuyan Iben, arkadaşının iş icabı bir sürü renkli şahsiyetle tanışmasını ve güzelliğiyle çoğunun ilgisini kazanmasını kıskanırdı. Ve Malene bir gün ona, Gunnar'ın onu yemeğe davet ettiğini söylediğinde bu duygu daha da arttı.

Malene'yle Gunnar'ın şehrin dört bir yanındaki lokantalarda baş başa yedikleri akşam yemekleri birbirini takip etti. Fakat bundan daha öteye gitmedi. Malene bu yemeklerden keyif alıyordu ama Gunnar'ın tıknaz yapısı, üzerindeki o "düş kırıklığı içindeki sosyalist" havası ve de özellikle yaşı nedeniyle Ma-

* Danimarka Uluslararası Gelişme Ajansı. Danimarka Dışişleri Bakanlığına bağlı çok yönlü bir yardım ünitesi. (ç.n.)

** Dan. Gelişme. (ç.n.)

lene bir türlü ona abayı tam olarak yakamadı. Iben'e bazen dert bile yanardı: Gunnar'ın, köpek yavrusu gibi yalvaran ısrarcı bakışlarından içine bunaltı geliyordu.

Iben ona o zaman şöyle demişti:

"Sana nasıl âşık olduğunu biliyorken ve onunla yatmayı hiç düşünmezken, yemek davetlerini birbiri ardına kabul edip bir de hesabı ona ödeterek pek doğru yapmıyorsun."

"İyi güzel de birlikteyken öyle eğleniyoruz ki. Bu ilişkide seks ummadığını bizzat kendi söyledi bana."

"Tamam ama hesapları o ödüyor, öyle değil mi?"

"Evet ama burada farklı bir durum var. Yalnız o istediği zaman gidiyoruz, bu bir; ben beş parasızım, bu da iki. Züğürt olan ben değil de o olsaydı, ben de onun hesabını seve seve öderdim."

Fakat Malene genç ve yakışıklı Rasmus'la sevgili olduktan sonra da yaşlı başlı hayranıyla yediği akşam yemeği fasılları devam etti. Iben ilk başlarda, Malene'nin Rasmus'a şöyle dediğine kulak misafiri olurdu ara sıra: "Rasmus, aramızda seks filan söz konusu bile olamaz ki. Gunnar benim için sadece iyi bir arkadaş o kadar." Rasmus da bunun üzerine Malene'nin kendi yemek hesabını ödemesinde ısrar ederdi. Ve Malene bir süre sonra kendi hesabını ödemeye başlamıştı.

Iben'le Malene şimdi mutfakta ayakta bir şeyler atıştırırken, Sophie'ye o akşam kimlerin geleceğini konuşuyorlar.

Sonra ellerinde içki bardakları, antreye geçiyorlar. Malene, çöp konteynerine gidecek reçel kavanozları, boş gazoz ve şarap şişeleri mezbeleliğinin yanında, pahalı ortopedik ayakkabılarını geçiriyor ayaklarına: insanda enfeksiyöz artrit olunca böyle ayakkabılar da şart oluyor. Üzerlerine paltolarını geçiriyorlar, mojitolarını bir dikişte bitirip kapıdan çıkıyorlar.

***

Sophie'nin daracık antresi kızarmış patates, ter ve şarap kokuyor. Iben'le Malene paltolarını asıp salona girerken, Sophie kapıda beliriyor. İlk "merhaba" çığlıklarının ve kucaklaşmaların ardından, Malene'nin giysilerine ve makyajına gözü takılıyor:

"Ama ciddi yollu bir davet değil ki..."

Misafirlerden birkaçı tam o sırada kapıdan sıkış tıkış geçmeye çalışırken Sophie'yi sırtından itince, dikkati bir an için dağılıyor, sonra yusyuvarlak, iri gözlerini yine Iben'le Malene'ye çeviriyor:

"...Sadece ufak yollu bir akşam misafirliği. Biliyorsunuz, öbür gün yola çıkıyorum."

Sophie'nin uzun saçları omuzlarından dökülüyor, üzerinde mavi bir anorak var. Dört yıl önce yurtta kalırken üçünün de odaları aynı koridorun üzerindeydi. Sophie onlara telefon ettiğinde, iş icabı iki yıllığına Kanada'ya taşınan biyolog sevgilisinin yanına gideceğini, onun için gitmeden ufak çaplı bir veda akşamı düzenlediğini söylemişti.

Misafirlerden biri bir feryat koparıyor:

"Bakın, kahramanımız gelmiş!"

Ses koridorun ilerisindeki gruptan geliyor, bunlar eski yurt arkadaşları. Bir cümle daha çalınıyor Iben'in kulağına:

"...bizi korumak için dönmüştür."

Iben yarım yollu gülümsüyor ve bilmem kaçıncı defa aynı şeyi tekrarlıyor:

"Ne yaptığımın farkında değildim. Her şey öyle karman çormandı ki, uzun boylu düşünecek durum yoktu."

Sophie ona bir sarılıyor, gözlerinin içine bakıyor:

"Seni kahraman yapan da bu ya zaten, Iben. İçgüdülerin. Anında karar verebilmen. Çoğu insan fırlayıp kaçardı."

Sophie'nin oturma odası tanıdık simalarla dolu. Beş yıl önce hepsi yirmisinde, üniversite öğrencisiydi. Iben pazar günleri Fælledparken'de açık hava konseri olduğunda, çimenlerin üzerine nasıl yayıldıklarını hatırlıyor. Şimdi hemen hepsi

mezun olmuş, bir kısmı çalışıyor ama daha büyük bir kısmı işsizlik maaşıyla geçiniyor. Birçoğu iş piyasasında hayal kırıklığına uğramış fakat işsizlik maaşı senelerdir almaya alıştıkları SU'dan* bir hayli yüksek, yani her halükârda eskisi kadar fakir değiller. Bazılarını kariyer dünyasında inişler ve çıkışlar bekliyor. Bazıları çoluk çocuğa karışmış, hayatları hiç hesaba katmadıkları yönde gelişmiş.

Şimdi orada, oturma odasındaki lambaların loş ışığında, ellerinde bir bardak bira veya şarapla ya ayakta durmuş ya oturmuş hoşbeş ediyorlar. Iben ve Malene soran gözlerle birbirine bakıyor: Dans etmeye de imkân yok. Ortada, kollarında bebeklerle üç genç anne dolanıp duruyor.

Iben'e Nairobi hakkında sorular devam ediyor.

Gülümsüyor:

"Biliyor musunuz, bu konuda o kadar çok soru soruldu ki, artık cevap verecek takatim kalmadı. Bir başka zaman. Asıl sen anlat, senin o durum nasıl?.."

Salondakileri dolaşıp biraz çene çaldıktan sonra, bir masanın kenarına yarı oturur gibi yaslanıyor. Yeni mezun ama şimdiden alkolikliğe aday bir dişçiyle Rust'taki geceleri yâd ederken, Gunnar'ın salonun karşı tarafındaki kapıdan girdiğini görüyor.

Malene, Gunnar'dan bir keresinde "koca bir somun" diye bahsedince Iben de John Goodman-azmanı biri olduğu izlenimi uyandırmıştı. Halbuki şimdi karşısında Gérard Depardieu-azmanı biri var.

Malene yerinden fırlayıp onu karşılamaya gidiyor. Dişçi, Iben'e doğru dönüyor. Iben'se ağzındaki cipsi çıtırdatırken, bir yandan düşünüyor: "Çoğu kadın, arkadaşının karşılaştığı her erkeği etkilemesinden rahatsız olur." Malene'nin Gunnar'ı daha rahat konuşabilmek için dışarıya, antreye çektiğini görüyor.

Iben, Rasmus'un yakın bir arkadaşıyla çene çalmaya başlıyor. Adamın üzerinde üstten dikişli neon mavisi bir ceket var.

* Danimarka'daki üniversite öğrencilerine devletin ödediği aylık burs. (ç.n.)

Bir reklam bürosunda metin yazarı olarak çalıştığını söylüyor böbürlenerek. Geçen karşılaştıklarından da daha avaz avaz konuşuyor, kahkahaları da daha bir ısrarlı:

"Yardımseverlik ve insancıllık filan... böyle şeylerde artık para yok."

Iben'in yüzündeki ifadeyi fark edince, kendini frenliyor:

"...Tabii bu bile kabul de işsizlik denen şey yok mu, işte o çekilmiyor, bir de işverenlerin yaklaşımı. Seçebilecekleri o kadar vasıflı üniversite mezunu var ki piyasada, elini sallasa ellisi, ister alır ister atar. Umurlarında bile değil."

Etraftan bazıları da dönüp dinlemeye başlıyor. Şimdi onlara da hitap ederek konuşuyor:

"...Fakat iyi bir reklam bürosunda tamamen farklı muamele görüyorsun! Patronlar, reklamcılıkta yetenekli ve azimli eleman azlığının farkında." Gülümseyerek ekliyor: "Yoksa öyle berbat durumlar olabiliyor ki."

Iben boşalan plastik bardağına meyve suyu doldururken, şimdi salona dönmüş olan Gunnar'ı göz hapsine alıyor. Buraya gelirken tahayyül ettiği gibi etrafı kızlarla kaynamıyor. Belki çekiniyorlar, belki yurt mutfağında hayalini kurdukları Gunnar'ı gerçeğine tercih ediyorlar. Belki de onlara artık fazla yaşlı geliyor, Malene'ye geldiği gibi.

Rasmus'un arkadaşı anlatmaya devam ediyor: çalıştığı reklam bürosu, o dahil bütün çalışanları için Barcelona'ya üç günlük bir Noel tatili düzenlemiş, tabii seyahat masrafları maaşların yanında öyle cüzi kalıyormuş ki, tabii yaparlarmış.

Iben'i farkında bile olmadan hemen herkesin destekleyeceği fikirleri savunmaya iten şey, belki de onu dinleyenlerin gözlerindeki ifade oluyor. Ve şimdi de alışılmış sloganlarla muhatabını sıkıştırıyor: "Hayatın gerçek değerleri." "Paranın bir önemi yok." "İnsan ne için yaşar?" "Böyle düşünmenin sana ne yarar olacak?"

Ve bir yandan konuşurken, bir yandan da kendini dinliyor. Klasik hayat felsefelerini boşalan bir makara gibi ardı ardına

sıralayıp duruyor. Seçim kampanyasının son günlerinde hesaplaşan iki yorgun politikacıya benziyorlar, argümanlarından yavanlık akıyor.

Iben grupla göz temasını bilerek kesiyor ve dikkatini ortadaki sehpasının öbür tarafında oturan iki yabancıya çevirip sohbetlerine katılmaya çalışıyor.

Ama Rasmus'un arkadaşının daha söyleyecekleri var:

"...Ben de senin gibi bir işim olsun isterdim. Bilgilendirme görevlisi. İnsani şeyler, anlamlı şeyler, işe yarar bir şeyler filan yapmak isterdim."

Elleriyle mavi ceketini sıvazlıyor:

"...Bütün dünyaya yardım elini uzatmak! Fakat bu olacak şey değil. Sonra bu bir gereksinim de değil."

Biraz duruyor ve söylediklerindeki tezat onu eğlendirmiş olacak ki, hafifçe sırıtarak ekliyor:

"...İnsan eğer dünyaya yardım etmeye kalkarsa, dünyada kendine bir iş bulamaz."

Ve susuyor, dalmış gibi bir hali var. Sonra birden Iben'e dönüyor:

"...seninle Malene haricinde!"

Iben dolanmaya devam ediyor ve bir ara kendini portatif bir bebek karyolasının yanında buluyor, alüminyum ve naylondan bir kamp eşyasını andırıyor. Gunnar birden yanı başında bitiyor.

Onun sorusu daha farklı ve daha kısa:

"Eve dönmek nasıl?"

Telefondan hatırladığı o sakin ses.

Iben ona bakıyor. Gözleri gri mavi. Ve cevap veriyor:

"Dönüp dönmediğimi daha kesin bilmiyorum" diyor.

Gülüşüyorlar.

Iben gözlerini nereye çevireceğini bilemiyor. Sophie, Buddha-Bar CD'lerinden birini çalıyor. Loş odanın öbür ucunda Malene rahatsız görünüşlü bir tahta sandalyeye çöküyor. Malene'nin ayaklarının sancımaya başladığını odada tek

Iben anlayabiliyor. Malene'nin birazdan eve dönmek isteyeceğini anlayabildiği gibi.

Gunnar, Dar es Salaam'da Ruanda Cumhurbaşkanı Habyarimana'yla yaptığı görüşmeyi anlatıyor. Devlet başkanının uçağının düşürülmesinden ve başkanın eşinin ülkedeki 500.000 Tutsi'yi katlederek sözümona bir intikam operasyonu gerçekleştirmesinden kısa bir süre önce.

Gunnar, kurbanların kafataslarını delik deşik etmekte kullanılan çivili tahta tokmakları elleriyle tutmuş.

"Cinayetlerin çoğunun, Tutsilerin sığındığı kiliselerde işlendiğini elbet biliyorsun. Bir insanı, sıradan tarım ve ev aletleriyle öldürmek zaman ister. Tam bir gün bile alabilir. Onun için ilk önce, öldürecekleri yüzlerce insanın her iki aşil kirişini birden kesiyorlardı. Böylece hem kaçmamaları güvenceye alınıyor hem de öldürme işlemi daha çabuk oluyordu."

Iben, Gunnar'a rehin düşmeden önce Nairobi'de geçirdiği o harika üç ayı anlatıyor. Afrika'nın o neredeyse gerçekdışı güzelliklerinden bahsediyor ona. Başkalarına anlatsa alaya alınabilirdi fakat Gunnar da Iben gibi Afrika'ya âşık.

Daha bir kenara çekiliyorlar, Sophie'nin kitaplığına yaslanıyorlar. Sanki kitaplarla döşenmiş, dikine bir yatağın üzerine uzanır gibi. Iben zamanın nasıl geçtiğini anlamıyor.

Gunnar gömleğinin altına bir tişört giymiş, göğsündeki kıllar görünmüyor ama gömleğinin kol bileklerinden dışarı çıkmış altın sarısı kılları görebiliyor.

Yanlarından geçen biri Iben'i istemeden itince, Iben kendine gelir gibi oluyor; ağzı yarı açık, gözleri Gunnar'ın düzgün hatlı yüzüne dikili, onun anlattıklarına dalmış, öylece bön bön baktığını fark ediyor. Sudan çıkınca insiyaki olarak silkelenen bir köpek yavrusu gibi başını şöylece bir sallıyor.

Başka birileriyle gidip laflayayım artık, diye geçiriyor aklından. Ama o daha adımını atmadan, Malene yanlarında bitiveriyor. Iben bunun iyiye işaret olmadığını düşünüyor.

Malene, Iben'e bakmıyor bile. İşyerinde bir keresinde bir gazeteci arkadaşıyla yaşadığı komik bir olayı anlatmaya koyuluyor.

Iben içecek bir şeyler bulabilmek için mutfağa gitmeye davranıyor.

Gunnar, bileğine yapışıyor:

"Belki bir gün Metrobar'da karşılaşırız."

"Metrobar mı?"

"Evet, seni bir keresinde orada gördüm gibi hatırlıyorum ama? Radyoevinin tam yanındaki kafe. Ben şahsen haftada birkaç kere uğrarım oraya."

"Ha, orası..." diyor Iben, Gunnar'ın ne dediğini henüz kavramış gibi ve Malene'ye doğru şöyle bir bakıyor.

Malene, Gunnar'ın geniş omzuna eliyle hafifçe vuruyor:

"Eve gitmeye niyetlendiğimi bir haber vereyim demiştim. Ayaklarım..."

Malene cümlesini bitirmiyor, başını veda ediyormuş gibi hafif eğip gülümsüyor.

Gunnar ve Iben de hiçbir şey demeksizin, başlarını hafif eğerek karşılık veriyor. Malene onlara tekrar gülümsüyor ve soruyor:

"Iben, benimle gelmek istemiyor musun?"

2

Danimarka Soykırım Bilgi Merkezi'nin görevi soykırımlar hakkında bilgi toplayıp Danimarkalı ve yabancı araştırmacılara, politikacılara, insani yardım örgütlerine ve konuyla ilgilenen kurum ve kişilere bu konuda bilgi akışı sağlamak. Merkez, bu amaç doğrultusunda yıllar içinde İskandinavya'nın en zengin kitap ve doküman arşivini oluşturmuş.

Merkezin ofis ve kütüphanesi, Kopenhag'ın Østerbro sem-

tinin ufak bir yan sokağındaki, kırmızı tuğladan tarihi, büyük bir binanın tüm çatı katını kaplıyor. Burada daha evvelden Kopenhag Belediyesi'nin arşivi yer alıyordu.

Kitaplar, artık kütüphane bölümünden dışarı taşmış. Merkezin girişinden itibaren mutfağa kadar uzanan koridorun duvarları, hınca hınç kitap, evrak ve kayıt kasetleriyle dolu, gri renk, çelik raflarla boydan boya kaplı. Ayrıca, *Küçük Toplantı Odası* adını taktıkları odayla, Iben'in, Malene'nin ve Camilla'nın bir arada oturdukları geniş odanın duvarları da aynı şekildeki raf sistemleriyle kütüphane gibi kullanılıyor.

Merkezin daha gözden uzak köşelerindeki, daha kaba görünüşlü, koyu yeşil renk sanayi tipi raflar da yabancı mahkeme kayıtları, raporlar ve çeşitli evrak ve belgeyle dolu.

Bütün bu dağ gibi evrak yığınlarının arasında sırf beş kişi çalışıyor: Bilgilendirme Iben, proje şefi Malene, merkezin yöneticisi Paul, sekreteri Camilla ve kütüphane görevlisi Anne-Lise.

Iben'le Malene'nin yüksekliği ayarlanabilir yazı masaları, merkezin en aydınlık ve ferah odasında –Paul'unkinden sonra– karşı karşıya duruyor. Burada duvarlar, kütüphanede olduğu gibi tıkış tıkış kitap raflarıyla kaplı değil ama hemen hemen çepeçevre, yüksek raflarla örtülü. Odanın her üç penceresinde dizili duran saksı çiçeklerinin bakımından Malene sorumlu, çiçeklerden ötürü, bu oda *Kış Bahçesi* diye geçiyor aralarında; esprisi de şu: oda ne kadar çiçekle dolarsa dolsun, bir kış bahçesinden çok bir kütüphaneyi andırmaya devam edecek.

Iben'le Malene çiçeklere ilaveten, masalarına en yakın duvardaki raflardan birini kaldırarak odanın havasını yumuşatmaya çalışmış ve o duvara bir mantar pano asmışlar; üzeri fotoğraflar, geçmiş insan hakları konferanslarına giriş kartları, gazete kupürleri ve üzerlerine, kart sahibi gününü gün ederken onların burada esir gibi ter döktüğü gibisinden şaka yollu notlar iliştirilmiş kartpostallarla dolu.

Sophie'nin evindeki ufak yollu davetten sonraki pazartesi

gününün sabahı Iben, Malene ve odanın öbür ucunda oturan Camilla her zaman olduğu gibi aralarında şundan bundan konuşuyor. Oda o kadar geniş ki, Iben'le Malene'nin yazı masalarıyla Camilla'nın, Paul'un oda kapısının hemen dışında duran, masasının arasında hemen hemen yedi sekiz metre bir mesafe var.

Dışarıdan bakan biri, burada çalışanların birlikte iyi vakit geçirdiğinden başka bir şey görmez. Fakat Iben başka bir şeyler fark edebiliyor, Malene'nin gözlerinde okuduğu bir şeyler.

Nitekim bir ara Malene bayağı yüksek sesle bir iç çekiyor. Iben başını kaldırıp bakıyor:

"Ne var?"

"Ah... yok bir şey."

Malene yazdığı metnin çıktısını alıyor ve önce yeşil, sonra kırmızı renk keçeli kalemle üzerinde düzeltmeler yapmaya koyuluyor.

Çok geçmeden yine yüksek telden bir iç çekiyor.

Iben tekrardan gözlerini ekrandan kaldırıp bakıyor. Bu sefer arkadaşının inkârcılığını gidermek için hafifçe gülümsemeyi deniyor.

Malene'nin sanki hiç gülmemeye yemin etmiş gibi bir hali var ama onu artık o kadar iyi tanıyor ki, sonunda dayanamayıp gülümseyeceğini biliyor. Nitekim Malene bir noktada gülümsüyor.

Iben o zaman ellerini masaya yaslayıp soruyor:

"Ne var?"

Malene, önündeki kâğıdı işaret ediyor.

"Bir türlü istediğim gibi olmuyor."

"Sorun nedir?"

"Nazi soykırımı sırasında Yahudileri ölümden kurtaran Danimarkalılar hakkındaki yeni sergiye açıklayıcı metin hazırlamam lazım. En az üç afiş metni yazmam gerek. Ama yazdıklarım kulağıma öyle kendini beğenmiş ve bilgiççe geliyor ki!"

Konuştuğuna göre demek Malene bana dün akşamdan bozuk çalmıyor, diye düşünüyor Iben sevinçle. Öne doğru yaslanıyor. Malene devam ediyor:

"...Dört kere değiştirdim ama ne yaparsam yapayım, yine öyle... 'dünyanın tek ülkesi' filan gibi şeyler dememek istiyorum ama nasıl?"

"Danimarka'nın yabancı uyruklu Yahudiler için 1930'larda uyguladığı katı iltica politikasıyla ilişkilendirebilirsin.

"Ben de öyle düşündüm. Fakat öyle yaparsam serginin ana temasından tamamen uzaklaşacağım. O da olacak iş değil."

Malene dikkatini yeniden önündeki kâğıda çeviriyor. Iben de kendi ekranına dönüyor. Yine de Malene'nin hâlâ ona bozuk çaldığı hissi yakasını bırakmıyor. Bunun aralarında bir şeyi değiştirmeyeceğini bildiği halde canı sıkılıyor. Fakat belki yanılıyordur, belki de Malene güne kötü başlamıştır, o kadar.

Bu sergi projesi Iben Afrika'dayken Malene'nin aklına gelmiş. Durmadan insanoğlunun gaddarlıkta ne yaratıcı olduğunu gösterecek bilimsel verileri sergilemek yerine, bir kere de soykırım dünyasından sevindirici ufak istisnalara ağırlık veren bir etkinlik düzenlemelerinin iyi olacağını düşünmüş.

Buradan yola çıkarak, Nazi katliamı sırasındaki kurtarıcı rolü üstlenen kahraman insanların anısına bir poster sergisi düzenleme fikri gelmiş aklına; Nazilerin işgal ettiği bölgelerde "iyilik" yapabilmek için çırpınmış o küçük azınlığın anısına.

Paul'un onayını almış ve Kopenhag Merkez Kütüphanesi'yle sergi tarihlerini saptamışlar. Bu serginin ardından posterlerin ülke genelindeki okullarda ve ilgi gösteren diğer muhtelif kurumların mekânlarında da bilahare sergilenmesi kararlaştırılmış.

"Belki de 1930'ların iltica politikasına arka çıkan resmi yetkililerin kişilikleri daha bir nüanslı betimlenebilir, bu politikanın kurbanlarına yardım edenlere ağırlık veren bir sergide belki de bu bir karşı denge oluşturur" diyor Iben.

Malene söyleneni kafasında tartıp biçiyor ve Iben bilmişlik taslamış olmamak için ekliyor:

"...Sadece bir fikir."

Sergi üzerinde birlikte çalışıyorlar. Iben de aynı sergi için poster metni yazmakla meşgul. Polonyalı çoban Antoni Gawrylkiewicz'in hikâyesini anlatan metnin son rötuşlarını yapıyor şu sırada. Gawrylkiewicz, Radyn şehrinin Yahudi gettosundaki katliam sırasında, on altı kişiyi toprağı kazarak yeraltına yaptığı barınaklarda saklayarak, onların sağ kalabilmesi için kendi hayatını tehlikeye atmıştı. Yahudiler daha sonra bir evin tavan arasında saklanmış ve sonra oradan kaçmayı başarmışlardı. Alman askerler bir keresinde evde arama yaparken, Yahudi bir baba birden ağlamaya başlayan küçücük oğlunu, askerler duymasın diye boğarak öldürmek zorunda kalmıştı.

Iben sık sık haksız yere el üstünde tutulduğu hissine kapılıyor. Onca insan Nairobi'de olağanüstü şeyler yaptığını nasıl düşünebilir?

Dört gün rehin kaldıktan sonra Nairobi'ye, evine döndüğünde, çalıştığı örgüt istediği her terapik tedaviyi ayaklarının altına serdiydi. Oysa Antoni Gawrylkiewicz'e kimse böyle davranmamıştı.

Sonra onca tedavinin pek bir faydası da olmamıştı. Terapist Iben'in dokuz yıl önce babasını kaybettiğinde yaşadığı panik atakları ve depresyon sürecini eşeleyip durmuştu. Ona o zaman asıl yardım eden şey, arkadaşlarıyla dertleşebilmesi ve psikoloğu olmuştu. Oysa Nairobi'deki olaydan sonra o terapist Iben'in zaten çoktan beri bildiklerinin dışında hiçbir şey ortaya çıkaramamıştı.

Nazi soykırımı sırasında Yahudilerin yardımına koşan bütün o insanlar korkularıyla baş başa, perişanlık içinde yaşamıştı. Iben bir keresinde bir yerde okumuştu, yolda yürürken yanından geçen nakliye aracındaki susuzluktan bitkin düşmüş Yahudilere su verdi diye, bir adamı, SS subayları yolun ortasında pat diye vurup öldürmüştü.

Her şeye rağmen, Antoni Gawrylkiewicz ve onun gibiler, Yahudileri yıllarca evlerinde saklamıştı. Her akşam, belki de tam bu gece uyurlarken, askerlerin evin kapısını çalacağı ve bütün ailenin gizli misafirlerle beraber toplama kampına yollanacağı korkusuyla yatağa girmişlerdi.

Nasıl bir ölüm tehlikesi altında yaşadığını kimse birbirinin yüzüne söyleyememişti. Antoni Gawrylkiewicz tam iki yıl boyunca on altı Yahudi'ye yemek pişirmiş, hiçbir iz olmaması için, onca insanın toprak çukurlarındaki dışkısını kendi elleriyle boşaltıp başka yere taşımıştı.

Polonya'daki direniş hareketine bağlı grupların birçoğu, tıpkı Naziler gibi, Yahudilerden nefret ediyordu. Bu gruplardan biri, evinde Yahudileri sakladığından şüphelenip konuşturmak için onu işkenceye yatırınca bile gıkını çıkarmamıştı.

Savaş sonunda Yahudiler tekrar özgürlüğe kavuştuktan sonra, Gawrylkiewicz'in kurtardığı Yahudiler evlerine geri dönebilmişti. Her ne kadar bunlardan bazıları evlerine döndükten sonra Yahudi düşmanı Polonyalı direnişçiler tarafından öldürülmüş olsa da birçoğu hayatta kalmayı başarmıştı ve bunu sağlayan tek kişi, hiç tartışmasız Antoni Gawrylkiewicz'ti. Ve her dinde –Yahudilik de dahil– bahsi geçtiği gibi, "bir insanı kurtaran, bütün insanlığı kurtarmış olur".

***

Ne garip, Iben, Malene'yle kısacık da olsa birlikte gülebilmeyi nasıl da özlüyor. Fakat bunda garip bir taraf yok ki. İşle ilgili konularda gayet iyi anlaşıyorlar. Sonra gerçekten bozuşmuş filan da değiller, kaldı ki içlerinden biri bozulacaksa, bu Iben olurdu; Malene erkeklere kanca atmayı da bir kaşık suda fırtına koparmayı da iyi bilir.

Camilla her zamanki yumuşak sesiyle masasından sesleniyor:

"Paul telefon etti, öğleden sonra gelemeyecekmiş. Yarın sabah burada olacak."

"Teşekkürler, Camilla."

Camilla, Iben'le Malene'den en az on yaş daha büyük. Ortak bir yanları olmasa da Iben ona bayağı sempati duyar. Cana yakın bir insandır, işini iyi yapar, şaka ve espriyi sever ve sonra –belki koroda söylediği için– çok hoş bir sesi vardır, konuşurken bile; sıkıcı şeylerden de bahsetse, sırf sesini dinlemek insana keyif verir.

Iben bacaklarını biraz hareket ettirmek için kalkıp mutfağa gidiyor, termosa kahve doldurup dönüyor:

"Düşündüm de sergiye, 'Herkes bir fark yaratabilir' adını koyabiliriz. Serginin amacı sadece eski bir geçmişe tutunup kalmak değil. Geleceği değiştirmek. Bu ad sanki bu boyutu öne çıkarabilir."

Camilla hemen atılıyor:

"Harika bir isim."

Ve Malene:

"Hmm" diyor.

Başını, görünüşe göre onu hâlâ sinirlendiren poster metinlerinden kaldırıyor. Sandalyesini önce Camilla'ya, sonra Iben'e doğru çeviriyor. Ellerini kavuşturup konuşuyor:

"...Listeme eklerim. Bütün fikir ve önerileri Paul'la topluca bir konuşmamız lazım bu yakınlarda."

Bir şeyi medyaya karşı kısa, öz ve çarpıcı şekilde ifade etmekte Paul'un üstüne yoktur. Bir keresinde *TV-avisen*'de, DCIF'nin vazgeçilmez bir kuruluş olduğunu şöyle savunmuştu: "Danimarka Soykırım Bilgi Merkezi'nin amacı, geçmişin siyasi hastalıklarına karşı bir aşı geliştirmek. Hedefimiz geleceğin toplumlarına bağışıklık kazandırmak."

Paul otuz yaşlarında, ince yapılı, soluk tenlidir, saçlarını kısacık kestirir, üzerinde hemen hemen her zaman siyah bir kazak vardır –ve onun üzerine de duruma göre siyah ceketini geçirir veya çıkarır– yani Kopenhag'ın siyasi profilli, medya

aşinası, entel havasında dolaşan kesiminin rol kıyafetine tam sadıktır.

İş saatlerinde genelde merkez dışındadır. Merkezin başkanı olarak esas vazifesi, Danimarkalıların soykırım hakkındaki bilgilerini pekiştirmektir ve bunu güncel olaylar, gelişmeler ve etkinlikler üzerinde medyada fikir beyan ederek yapar. Sürüyle gazeteci ve editörle yakınlık kurarak medyada boy göstermeyi sağlamakta pek ustadır. Bu da tabii bir yığın toplantı gerektirir, bunların çoğu şehirde öğle yemeği şeklindedir.

Iben arkadaşlarına Paul'un siyahlar içinde ciddi işadamı imajının yanı sıra, hızlı Alfa Romeo kullanmaya bayılan ve Hareskoven'de koşu yaparken cep telefonunu açık bırakan bir tarafı da olduğundan bahsedince, aldığı yorumlar hep "ne iğrenç adam" olmuştur.

Fakat Iben onlarla hemfikir değil: Paul işi icabı belli bir şablona uymaya mecbur ve bunu da yüzde yüz yerine getiriyor çünkü işine âşık. O olmasaydı, merkez sağ hükümet DCIF'yi seçimden sonra çoktan Danimarka Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü'nün şemsiyesi altına almıştı. Veyahut da diğer bir sürü bilgi merkezine yaptığı gibi, DCIF'yi de kapatmıştı. Oysa öyle olmadı. Bunu da çok muhtemelen, Paul'un günlük mesaisini, doğru zamanlarda, doğru insanlarla şehirde yediği öğle yemeklerine ayırmasına borçlular.

Iben onun bir köşe yazısında serginin reklamını nasıl yapacağını şimdiden gözlerinin önüne getirebiliyor. "Herkes bir fark yaratabilir" başlığı ona şöyle bir şeyler söyleme olanağı yaratacak:

"Tek başına yapılan işin pek ehemmiyeti, fazla bir semeresi olmadığı şeklinde genel bir kanı mevcut hâlâ. Ve DCIF'nin yeni sergisi tam da bu düşünce tarzını eşeliyor, daha derinine iniyor. Kişisel sorumluluk denen şeyi, insanın tek başına harekete geçince muazzam bir fark yaratabileceğini gözler önüne seriyor."

***

Malene DCIF'ye ilk defa stajyer olarak katılıp devam ettiği için, diğer çalışanlara nazaran görev yılı bakımından daha kıdemli. Üniversite bitirme sınavını verdiğinde, merkezin yönetim kurulu onun nasıl bir eleman olduğunu çoktan öğrenmişti ve bu sayede de mezun olur olmaz proje şefi görevine getirilivердi. Merkeze başvuran araştırmacılarla ve resmi yetkililerle muhatap olan, onlara hizmet götüren tek sorumlu kişi o şimdi.

İki yıl önce yeni bir bilgilendirme görevlisi aramaya başladıklarında, Malene meslektaşlarına Iben'in yakın arkadaşı olduğundan hiç bahsetmeden, DCIF'nin personel kuruluna gidip Iben'i bol bol övmüş, onunla eskiden bir süre kaldığı yurttaki kurul faaliyetlerinden tanıştığını, Iben'i fevkalade yetenekli verimli ve geçimli bir insan olarak tanıdığını söylemişti.

Iben hem bu sayede hem de Malene'den bu arada aldığı ön bilgilerle, görüşme sırasında işe alma kurulundakilerinin tam beklediği şekilde konuşmuş ve 286 adayın önüne geçerek işe alınmayı başarmıştı.

Onun için de ilk başlarda sanki birbirlerini pek tanımıyormuş gibi davrandılar. Yıllardır süren yakın dostluklarını saklayıp sanki işte kısa zamanda aralarında bir arkadaşlık doğmuş gibi bir hava yarattılar.

Iben'in işe girişinden birkaç hafta geçtikten sonra, Paul masalarına gelip şöyle demişti:

"Birbirinizle bu kadar çabucak kaynaştığınızı görmek çok güzel."

Parmaklarıyla Iben'in yeni bilgisayarına tıklayarak eklemişti:

"...Sizinle bayağı iftihar ediyorum. Mükemmel gidiyor her şey."

Iben'e DCIF'ye girmesinde yardımcı olmakla, Malene aslında Iben'in ona hastalığı sırasında yardımcı olduğu bütün o yılların karşılığını ödüyordu.

Altı yıl önceydi, yurtta kalıyorlardı; Malene bir gece, üç parmağı kıpkırmızı ve şişmiş olarak uyandı. Gece zarfında şişlik arttı. Saat sabah dört sularında parmakları davul gibi şişmişti, öyle ki hiç hareket ettiremiyordu. Koridora fırlayıp doğru Iben'in odasının kapısına vurdu sağlam eliyle. Ve sabahın esselatında bir saat içinde doktor arayıp bulan Iben oldu.

Sonraki günlerde Malene hastanede kalıp esaslı bir kontrolden geçirilmiş ve akut enfeksiyöz artrit teşhisi konulmuştu.

Üç gün sonra taburcu edilip yurda geri döndü. Sancılar geçmişti fakat devamlı kontrole gitmek zorundaydı ve bundan böyle hastalık semptomlarının birden ağırlaşacağı dönemlere hazırlıklı olması gerekiyordu. Bu durum ellerinde, dizlerinde, dirseklerinde, omuzlarında baş gösterebilirdi. Bütün bu mafsallar, ilk gece el parmaklarındaki gibi kaskatı kesilip, en az o kadar ıstırap verebileceğine hazırlıklı olmalıydı. Kesin bir tedavisi de yoktu.

Ve nitekim sonraki süreçte, yaklaşık her iki ayda bir artrit atağı yaşadı ve aldığı ağrı kesicilere rağmen o devrelerde ne bilgisayarda ne de bisiklet kullanabildi, ellerinin hiç takati yoktu. Ve ona o aralar hep Iben yardımcı oldu, alışverişini yaptı, yüklerini taşıdı.

Hastalığın bilgi broşürlerinde bahsi geçmeyen bir semptomu da iştahsızlıktı. Öyle ki altı ay zarfında dokuz kilo kaybetti. O güzel, hafif dolgun Jylland'lı Malene gitti, yerine Iben'in tanıdığı Malene'yle hiçbir ilgisi olmayan, koca, patlak gözlü, erkeklerle düşüp kalkmadan edemeyen bir sıska Barbie geldi.

Sancı atakları şiddetli de olabiliyordu, hafif de seyredebiliyordu. Iben bu sürelerde davetlere, partilere filan giderlerken Malene'nin sanki kavalyeliğini yaptı, getirdi, götürdü, ilgilendi; odasında sabah aniden sancıları bastırdığında, Malene'nin ilk işi Iben'i aramak olurdu. Aynı koridordaki odalarda kalan diğer yurt arkadaşlarının ruhu bile duymazdı; Iben hemen Malene'ye koşup açamadığı kapakları, kulpları, kapı ve bisiklet kilitlerini açtı, düğmelerini iliklediği.

***

Öğle tatilinden hemen önce Malene, Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Demokrasi Merkezi'nin yakışıklı (ve pek sosyetik) müdürü Frederik Thorsteinsson'a telefon ediyor. Frederik, Paul'la aynı yaşta ve DCIF'nin yönetim kurulunda başkan yardımcısı ve bugün Frederik'in doğum günü.

Malene merkezin en eski elemanı olarak, Frederik'i buradaki en iyi tanıyan kişi. Ve onunla arasının Paul'la olduğundan çok daha iyi olduğu da besbelli. Malene'yle Frederik telefonda şakalaşırken Iben, Frederik'in onu duyabileceği kadar yüksek bir sesle bağırıyor:

"Doğum günün kutlu olsun, Frederik!"

Öğle tatilinden sonra, mesai doğal akışını sürdürüyor: Iben, "1973-76 dönemi ağırlıklı olmak üzere, Şili'de baskı yöntemi olarak sistematik işkence" konulu yeni bir kitap hakkında bir eleştiri yazısı yazmaya koyuluyor; Letonyalı bir profesörün, "Sovyetler Birliği'nde altı buçuk milyon kulakı* hedef alan katliamın, yönetimce toplumsal bir sınıf mı yoksa bir etnik grup mu addedildiğine bağlı olarak, uluslararası hukuk açısından doğurduğu farklı sonuçlar" konulu yazısını çevirmesini istediği bir çevirmenle konuşuyor, merkezin web sitesine metin eklemek için kullanılacak yeni bir programı deniyor, "Bosna soykırımında cinsiyetin önemi" konulu bir yüksek lisans tezini henüz tamamlamış bir akademisyenin katılımıyla düzenlenecek etkinlik için davet ve afiş taslakları üzerinde çalışıyor. Saatler ilerledikçe Iben'in de Malene gibi yüzü asılıyor, sesi kesiliyor ama inat olsun diye değil, biraz yalnız kalmak istediği için.

Camilla akşam eve gitmek üzere çıkmadan az önce, *Chris ve Chokoladefabrikken* adlı radyo skecinin yeni bir bölümünü buluyor internette. Herkes duyabilsin diye sesini açıyor.

---

* Dan. *Kulak:* 1928-1932 döneminin SSCB'sinde zengin köylülere verilen ad. (ç.n.)

Paul'un ofiste olmadığı günlerde ara sıra böyle yapar ve öbürleri de her defasında bunu dinlenme vesilesi sayıp etrafına toplanır.

Iben hemen yanında bitiyor, Camilla sesi daha açıyor, Anne-Lise kütüphaneden koşup geliyor. Camilla'nın bilgisayarında eski skeçleri de tıklıyorlar, kahkahayı basarak Chris'in esprilerini dinliyorlar:

"Ama müdür bey, bugün işe gelememenin bir nedeni daha var... Bundan büyük talihsizlik olamazdı. Ama ne yapabilirim, müdür bey?"

Malene de onlara katılıyor ve Chris'in dediklerini taklit ediyor:

"Ne talihsizlik, hamağa dolaşıp kaldım. Ah, bir kurtulabilsem ama imkânsız. Siz söyleyin, ne yapabilirim, müdür bey?"

Malene harika ses taklidi yapar. Bazen merkezden muntazaman yararlanan araştırmacıların, Paul'un veya yönetim kurulundakilerin parodilerini yaparak eğlendirir diğerlerini.

Şimdi de merkeze sık sık gelen araştırmacılardan, bodur, kılıksız Erik Prins'in taklidini yapıyor. Erik Prins'in kendini bir konuya kaptırınca yaptığı gibi, kollarını sağa sola sallamaya başlıyor:

"...Şimdi sorarım size: Bu kafaya büyük mü diyorsunuz? Büyük bir kafam mı var yani? Hadi bırakın canım, ben biliyorum!!! Hiç de değil!"

Anlaşılan Malene'nin keyfi yerine gelmiş, kahkahaları devam ediyor.

Malene sonra sık sık yaptığı favori bir numarasına geçiyor: Paul'un kasıntı tavırları.

Dimdik, yüzünde bir gülümseme, ancak kaşlarını çatık, Camilla'nın bilgisayarına parmaklarını küt diye indiriyor. Sonra her üçünün birden gözlerinin içine bakıyor, sırayla, teker teker, uzata uzata –aynen Paul'un yaptığı gibi– ve devam ediyor:

"Birbirinizle bu kadar çabucak kaynaştığınızı görmek çok güzel. Sizinle bayağı iftihar ediyorum."

Parmaklarını şıklatıyor ve başını tıpkı Paul gibi belli belirsiz sallıyor:

"...Evet, her şey mükemmel gidiyor."

Kahkahalarla gülüyorlar ve Malene'nin yüz ifadelerini öbürlerinden de daha iyi okuyabilen Iben neredeyse yerlere yatıyor.

3

Diğerleri eve gidiyor, Iben saat yediyi geçene kadar ofiste kalıyor. Saat sekiz civarında, tıka basa dolu iki Føtex* torbasıyla evden içeri giriyor. Torbalar pirinç, bal, tuvalet kâğıdı, indirimli üç paket organik kraker, yoğurt ve sebze dolu.

Reklam broşürü almak istemediği postanede kayıtlı olsa bile, kapının girişi bir alay broşürle dolu. Yerden toplayıp atılacak gazete yığınının üzerine bırakıyor. Sonra bir miktar karışık sebzeyi az zeytinyağında döndürüyor, baharatlıyor ve bir dilim donmuş marina balığıyla beraber mikrodalgaya koyuyor. Taşındığından beri daireye pek bir yapmamış. Duvarlar bulduğu gibi, beyaz boyalı. Ya aileden kalma ya da elden düşme aldığı tek tük mobilyadan başka bir eşyası yok.

Fırın homurdanarak çalışırken, telesekreterine bakıyor – hiç mesaj yok– ve fırının zili çalıp da durduktan sonra, maillerini kontrol ediyor.

Sadece bir mesaj var:

YOU, IBEN HOJGAARD, ARE FOR YOUR ACTIONS
RECOGNIZED AS:
"SELF-RIGHTEOUS AMONG THE HUMANS"
IT IS THEREFORE MY PRIVILEGE AND MY JOY

* Bir süpermarket zinciri. (ç.n.)

TO BRING YOU DEATH.
NOW*

Bu da ne? Ekrana doğru daha bir eğilip tekrardan okuyor. İçgüdüsel olarak, hiçbir şeye dokunmaması gerektiğini biliyor.

Bir ölüm tehditi olabilir mi bu? Hâlâ hiçbir şeye dokunmuyor. Zaten şoktan kolunu bile kıpırdatamıyor.

Neonazi yeniyetmelerden bu tür mailler alan gazetecileri sık sık duyuyor. Bu da öyle bir şey olmalı.

Gönderenin adresini okuyor: *revenge_is_near@imhidden.com.* Her şey hatasız, mükemmel bir İngilizce'yle yazılmış. Danimarkalı Neonaziler böyle yazmaz. Ve "*Self-Righteous among the Humans*" ibaresi de aslında Yahudileri ölüm pahasına Nazilerin elinden kurtaran sıradan insanların anısına dikilmiş olan İsrail'deki ulusal holokost anıtındaki yüksek onur belgesinde geçen "*Self-Righteous among the Nations*" ibaresi üzerinden bir kelime oyunu. Bu metni yazan muhakkak ki soykırım konusunda bilgisi olan yetişkin biri ve kesin Danimarkalı değil.

İlk tepkisi derin bir üzüntü oluyor. Yüzünü, tıpkı vücudundaki kaslar gibi, sanki dağılıp yok olmuş hissediyor. Öylece bir yere yığılıp her şeyden elini eteğini çekmek geliyor içinden.

Ve birden o feci Afrika sıcağını hissediyor. Omoro'nun arkadaşları olsa gerek, diye düşünüyor. Veya belki ailesinden biri veya Luo kabilesinden birileri de olabilir. Sıcaktan ve keskin kokudan sersemlediğini hissediyor, tutsakların kulübesi, sinekler, milisler geçiyor gözlerinin önünden, sonra yüksek ağaçlar ve Omoro'nun kanı. Luolar olup biteni sonunda haber

---

* SEN, IBEN HOJGAARD, SENİN
DAVRANIŞLARIN
ŞÖYLE DEĞERLENDİRİLDİ:
İNSANLAR ARASINDA KENDİNİ BEĞENMİŞLİK
BU NEDENLE BENİM AYRICALIĞIM VE MUTLULUĞUM
SANA ÖLÜM GETİRMEK OLACAK
ŞİMDİ

almışlar demek. Artık kim olduğunu biliyorlar. Nairobi'den kalkıp gelmiş olmalılar. Onu bir kere öldürmeye karar vermişlerse, kaçmasına imkân yok.

Etrafına bakınıyor. Yatak odasının kapısı açık. Geldiğinden beri oraya girmedi. Sabah çıkarken kapıyı kapatmıştı.

Hiç hareket etmeden, gözleriyle daireyi tarıyor: sağda solda yığılı kitaplar olduğu gibi duruyor, dolap da raflardaki kitaplar da öyle.

Ama yazı masası? Bir deste kâğıt, bıraktığından daha düzgün duruyor. Biri karıştırmış onları.

İçeride tıs yok. Sadece kendi nefes sesini duyuyor. Ve sonra alt kattakilerin televizyonunun hafiften sesi geliyor. Burun delikleri kurumuş, sanki tozlu, sıcak Afrika rüzgârını içine çekmiş gibi. Afrika'nın o kızgın güneşinin altında duruyormuş gibi. Ve bir koku geliyor burnuna, tehlikede olduklarının farkındaki öfkeli adamların terli vücudundan yayılan o ağır koku.

Nasıl olduğunu bilemiyor ama bu ufacık dairede, bir yerlerde, birinin olduğunu rahatça hissedebiliyor.

Bilgisayarı kapatmamalı. Antreye koşup paltosunu almamalı. Onun yerine sessizce mutfağa gidiyor. Acele etmeden, iz sürer gibi değil, normal adımlarla; yangın merdivenine açılan kapının yanındaki buzdolabının üzerinde duran mikrodalgadan yemeği almaya gelmiş gibi.

Yavaş yavaş, derin derin nefes alıyor. Mutfak tezgâhının üzerinde duran cep telefonunu alıyor. Merdivenliğe açılan kapıyı temkinlice açıyor. Kimse yok. Ve o zaman temposunu değiştiriveriyor.

Dar merdivenlerden aşağı fırlıyor, koşaraktan; fakat sanki basamaklara değmiyor, uçar gibi. Dairesindeki adam ona yetişemesin diye elinden geldiği kadar hızlı koşuyor ama kaçtığının biraz daha geç farkına varır belki diye, mümkün olduğunca sessiz olmaya çalışıyor.

O soğuk Ekim akşamı için üzerindekiler incecik. Mutfak kapısını da kapatmadı, biraz çekip aralamadı bile.

Arka avluya açılan kapıya kadar iniyor ama tam birkaç basamak yukarısında duruyor.

Omoro'nun arkadaşlarının, evine gizlice girmiş olmaları belki de pek akla yakın değil.

Evet, gözünden kaçmış bir şey olmalı. Mantığını kullanmak zorunda. Başka birisi olabilir mi?

Pekâlâ olabilir.

Lakin bu ihtimal, durumu hiç de iyileştirmiyor! Tam aksine.

Iben'in hep görmezden gelmeye çalıştığı bir şey var: DCIF'nin web sitesine günümüzdeki soykırım suçluları hakkında yazdığı yazıları, bizzat o kişiler de oradan rahatça okuyabilir.

Iben'in adını kim Google'a bir yazsa, dünyanın neresinde olursa olsun, saniyesinde tüm yazılarına erişim sağlayabilir. Hem Danca hem İngilizce olarak. Kopenhag'daki ufacık bir ofiste, doğru dürüst bir kapı güvenliği bile olmayan bir ofis binasında yazılmış o yazılara. İnternetteki bütün telefon rehberlerinde Iben'in ev adresi, telefon numarası, özel mail adresi, her şey, apaçık kayıtlı duruyor.

Ama tecrübeli bir soykırımcı kalkıp ta Danimarka'ya gelmeye kalkışabilir mi? Tabii kalkışabilir. Profesyonel bir asker için uçağa atlayıp buraya gelmek öyle pahalı bir şey değil ki.

Arka avluya açılan kapının yanında sessiz sedasız duruyor.

Şimdi dışarıda tecrübeli bir asker olsaydı, o da kapının tam öbür tarafında durmuş onu bekliyor olmaz mıydı?

Yukarıya mı çıksa? Fakat buradan, avludan kaçması daha kolay değil mi? Diğer taraftan adamın o maili göndermesindeki neden, Iben'i korkutup, bu yangın merdiveninden kaçmayı deneyeceğini tahmin ederek, kapının tam dışında yolunu kesmek olamaz mı?

Kulak kabartıyor, dinliyor. Tıs yok.

Merdiven otomatiğinin o bildik, hızlı tik takları var sadece. Ve sonra ışık birden sönüyor, kapkaranlık oluveriyor sahanlık.

Gözleri daha karanlığa alışamadan, yukarıda sahanlıklardan birine biri çıkıp tekrar otomat düğmesine basıyor.

Iben öylece durup bekliyor. Ne olursa olsun dairesinde yabancı biri olmadığını bilmek istiyor. Sahanlığa çıkanın kendi dairesinden çıkmadığından, Iben'i takip etmediğinden emin olmak istiyor.

Basamaklardan aşağı zıplaya zıplaya inen ağır erkek çizmelerinin sesini duyuyor. O daha kilide davranıp açmadan, ayak sesleri ilk sahanlığa varmıştı bile. Düşünecek vakit yok. Biri kapının dışında bekliyorsa, onu şaşırtıp gafil avlamaktan başka bir seçeneği yok.

Derin bir nefes alıyor. Yukarıdaki adam üçüncü sahanlığı da geçti. Kapıya atılıp hızla çekip açıyor ve bir hamlede kendini asfaltın üzerine atıyor. Komşu avluya bakan parmaklığın önüne.

Nasıl olduğunu bilmeden, bisikletlerin, çöp bidonlarının ve bir sürü parmaklığın üzerinden yuvarlanırcasına koşuyor. Bir avlu daha geçiyor, açık bir avlu kapısından dışarı süzülüp kendini arka sokaklardan birinde buluyor. Hâlâ deli gibi koşuyor.

Birkaç yüz metre kadar uzaklaşınca, dönüp arkasına bakıyor. Sokak insan dolu ama arkasından koşan biri yok. Artık onu bulmaları zor.

Son haftalarda web sitesinde kimler hakkında bir şeyler yazdıydı?

Barzan Aziz hakkında yazmıştı; bir evin teras katında yaşayan, o kara sakallı, ufak tefek dişçi, en azından 120 Kürt'ü tek başına öldüren adam; çoğunu, boğazlarına çelik tel geçirip boğarak, geri kalanını da kafalarına çivi çakarak öldürmüştü. Daha evvelden de Irak'ta bir sürü gazeteci ve entelektüeli böyle öldürmüş. Sonra Romulus Tokay hakkında yazmıştı, Romanyalı eski bir gizli polis; bir buçuk yaşından itibaren öksüzler yurdunda kalmış, öğretmenlerinden birini öldürüp Kolombiya'ya kaçmış, orada da sayısız insanı tepetaklak ağaca asıp başlarının tam altında ateş yakarak öldürmeyi kendine iş edinmiş. George

Bokan hakkında da bir yazı yazmıştı; ABD'de büyümüş, kolejde okurken A takımında futbol oynarmış ama sonra, 90'ların başında, savaş patlayınca Sırbistan'a geri dönmüş ve orada savaş süresince özel nişancılar yetiştirmiş, sonra bu nişancılar 100'er kişilik kıtalar halinde Saraybosna'nın civarındaki tepelerde pusu kurup masum sivilleri vurup öldürmekle görevlendirilmiş. Ayrıca, Najo Silvano, Bertem Ygar, William Hamye ve bir sürü başka soykırımcı hakkında tanık ifadeleri de koymuştu web sitesine, bu adamların ellerine de yüz binlerce insanın kanı bulaşmıştı. Ve sonra muhtelif askeri birlikleri ve askeri rejimleri alenen suçlayan yazılarını da unutmaması lazım ve de etrafına koca bir muhafız ordusunu alıp kendini bulutların üzerindeki dev gibi gören diktatörler hakkındakileri de.

Acaba bu kişiler sahiden okumuşlar mıdır o yazıları? Sırbistan'da, Liberya'da, Filipinler'de, Irak'ta, Türkiye'de veya artık her neredeyse, bilgisayarlarının başına oturup da onun yazılarını okumuşlar mıdır ki?

Dikkatle etrafına bakına bakına, Nørrebrogade istikametinde ilerliyor. Serin sonbahar havası incecik bluzunun arasından terli vücuduna işliyor, buz gibi oluyor.

Nørrebrogade insan kaynıyor. Burnu pirsingli, soluk tenli bir kızın yanından geçiyor, ayağında asker çizmeleri ve saçlarında pembe meçler var. Iben 112'yi çeviriyor.

Verdiği kısa açıklamadan sonra, telefondaki kadın görevli soruyor:

"Birisi sana bir mail gönderdi ve sen de sokağa fırladın öyle mi?"

"Hayır, ölüm tehditi aldım, gönderen muhtemelen bir savaş suçlusu, bir ihtimal Irak'tan!"

Telefondaki kadın sert ve asabi bir sesle karşılık veriyor:

"Bu bir acil çağrı numarası, yalnızca ciddi çağrılar için, şimdi telefonu kapatmanı istiyorum, yarın en yakın karakolu ararsın, yani eğer o zamana kadar hâlâ gerekli olduğunu düşünüyorsan."

Iben işi icabı uluslararası savaş suçluları hakkında yazılar yazdığını izah etmeye çalışıyor karşı tarafa. Yani bu, eski bir sevgilinin yaptığı kafasızca bir eşek şakası değil veya karşı taraftaki kadın artık her ne olduğunu sanıyorsa.

Fakat kadın, makine gibi aynı şeyleri söylüyor:

"Son derece önemli bir acil hattı meşgul ediyorsun, bunun için ceza alabilirsin, telefon numaranı önümde görebiliyorum, eğer şimdi telefonu hemen kapatmazsan, sana bir ceza bildirimi yollamak zorunda kalacağız."

Iben tam cevap verecekken, kadın telefonu kapatıyor.

Kadın acaba haklı mıydı? Haksız olan, korkudan ne yapacağını bilemeyen kendisi mi? Keşke öyle olsa. O zaman hemen şimdi evine koşardı.

Hızlı hızlı yürüyor, pembe saçlı kıza çoktan yetişip önüne geçmiş bile. Ve etraftaki şüpheli görünüşlü adamları aralıksız göz hapsine alıyor. Fakat etraf onlarla dolu. Esmer adamlar grup grup, egzozları gümbür gümbür arabalara doluşmuş, Nørrebrogade'den bir aşağı bir yukarı gidip geliyorlar, dönercilere bir girip bir çıkıyorlar, üzerlerinde siyah deri ceketler, Iben'in önünden, arkasından çekirge gibi fırlayarak geçiyorlar.

Acaba bir savaş suçlusu, DCIF'nin gözüyle yapılmış tasvirine nasıl tepki gösterir? Iben'in yazıları böyle birinin onurunu zedeler mi? Veya ailesinin? Böyle bir yazı onun Avrupa ülkesine olası iltica durumunu etkilemez mi? Veya hakkındaki davaların gidişatını?

Bu adamların bazıları için Iben'in boğazını kesmek bir sineği ezmek kadar ehemmiyetsiz bir şey. Katliamların fotoğraflarını gördü. Hayatta kalabilenlerin katılımıyla düzenlenen konferanslara katıldı. İyi biliyor, katilin nefret hissetmesi gerekmiyor. Biraz sinirlendirilmek yetiyor veya daha doğrusu: Aklına esmesi yetiyor.

Iben küçük bir dönerci dükkânının önünden geçerken, yerdeki kusmuğun üzerinden atlamayı başarıyor, biri yediği kızarmış patatesleri olduğu gibi çıkarmış.

Ama neden o kadar zahmete girip Iben'in peşine düşsünler ki bu adamlar? Onlar için ehemmiyetsiz biri olmalı.

Diğer taraftan: Yazılarında, öldürmeyi sanat edinmiş, ruhsal dengesi bozuk yüz binlerce soykırımcının karıştığı olayları konu ediyor.

Bunlardan sırf bir tanesinin bilet alacak parası olsa ve de "aklına esse", Iben'in öldüğünün resmidir.

Sokaklarda hiç polis arabası yok ve Nørrebro kavşağından geçerken, 112'yi bir kere daha aramaya karar veriyor. Belki bu sefer durumu daha iyi anlatabilir veya telefonda karşısına daha anlayışlı bir görevli çıkabilir. Ancak tam numarayı çevirecekken, telefonu çalıyor. Arayan Malene:

"Iben! Ev numaranı arayıp duruyorum. Nerelerdesin?"

"Nørrebro kavşağındayım, paltosuzum, donuyorum..."

Devam edemiyor, Malene karşıdan atılıyor:

"Bir tehdit maili aldım! Adi ve hain biri olduğum ve öleceğim yazılı. Henüz gördüm!"

Iben elinde olmadan haykırıyor:

"O zaman o evden çıkmaya bak!"

Malene'nin sesi şaşkın geliyor:

"Çıkmak mı?.. Ben öyle ciddiye almadım... Yanlış mı düşünüyorum dersin?"

Iben verecek cevap bulamıyor. Kendinden başkalarına da aynı tip mailler gelmesi onu biraz teselli etti sanki, belki merkezdeki diğerlerine de gelmiştir. Hatta belki yurtdışındaki benzeri merkezlerdekilere bile.

Iben:

"Dairemde birdenbiri olduğu hissine kapıldım. Belki de sadece... Eğer sende kimse yoksa... Evet, herhalde bizi korkutmak istiyorlar. İnsan birini gerçekten öldürecekse, önce mail gönderip haber vermesi çok aptalca değil mi?"

"Ben de öyle düşündüm."

Yirmi yaşlarında iki genç kızın –birinin üzerinde Hint işi yün bir anorak var– gözleri Iben'e takılıyor. Bakışıyorlar. Sonra Iben gözlerini insiyaki indirip kendine bir bakıyor: Sokakta kendisi gibi incecik giyinmiş kimse yok.

"Ama bunu baştan bilemezdim."

"Tabii bilemezdin."

Iben, psikolog arkadaşı Grith'in bunları öğrenince ona ne diyeceğini iyi biliyor ve aslında duymak da hiç istemiyor. Grith, Iben'in tepkisinin aslında Nairobi'deki rehinelik sürecinin sonucu olduğunu, aşırı ihtiyatlılığın, tıp dilindeki adıyla "hiper alertness" yani aşırı uyarılmışlık halinin, geçmişte yaşanmış tehlikelerin gayet doğal bir sonucu olduğunu söyleyecek.

Malene soruyor:

"Ne dersin, böyle bir tepki göstermenin Nairobi'de yaşadıklarınla ilgisi olabilir?"

"Tabii olabilir."

"Bu tepkiyi Afrika'da göstermiş olsaydın yerinde olabilirdi."

"Mmm."

"Yalnız burada Danimarka'da sanki bir parça..."

"Mmm."

"Iben, bir taksiye atlayıp bana gelsene. Seni aşağıda kapının önünde beklerim, gelince hemen taksiyi öderim."

"Ama adamlar bu arada senin dairene bir girerse, ikimizi birden ele geçirirler."

"Ben böyle yapacaklarına ihtimal vermiyorum."

Iben cevap vermiyor, Malene biraz durup soruyor:

"...Peki, sen ne yapalım diyorsun?"

"Bir kafede buluşsak?"

"Tamam ama, sonra zaten dairelerimize geri döneceğiz, öyle değil mi?"

Iben, tartışmada "sinen" taraf olmaktan hep nefret etmiştir. Özellikle Malene'ye karşı. Tehlike var mı yok mu kesin bir fikir edinene kadar, evlerinde kalabilecekleri bir sürü arkadaşları olduğunu söylüyor.

"Ah, Iben, yapma ama!"

Kafe Props'ta buluşmayı kararlaştırıyorlar.

Iben, Malene'ye zaten yeterince baskı yaptığının farkında, onun için, bisikletle kafeye gelirken bir de arkasından onu takip eden var mı diye dikkat etmesini tembih edemiyor artık.

Props'a doğru yola koyuluyor. Assistens Mezarlığı'nın önünden geçerken, ortada hiç neden yokken koşmaya başlayıveriyor. Koştuğu çok enderdir, kız arkadaşlarının bütün ısrarlarına rağmen spora bir türlü ısınamamıştır. Fakat koşmak o anda ona en doğru şeymiş gibi geliyor. Karanlığın ortasında, araba farlarının, şıkır şıkır mağazaların ve reklam neonlarının arasından ve de karanlık kaldırımda geride bıraktığı koyu gölgelerin.

On metre kadar önünde, beyaz bir araba fren yapıyor. İçinden iki adam öyle aniden dışarı fırlıyor ki, tam yanlarından geçen bir bisikletlinin adamlardan birine çarpmasına ramak kalıyor. Bisikletli öfkeyle bağırıyor. Ve iki adam bağıra çağıra ona karşılık verirken, Iben araba selinin arasından adeta kayarak karşı kaldırıma geçiyor.

En yakın köşe başından saparak kalabalığın içine karışıp ortadan kaybolabilir. Fakat şimdi sakin kafayla bir durum değerlendirmesi yapmak zorunda.

Olduğu yerde bir arkasına dönüp caddenin öbür tarafında kalan iki adama bakıyor, muhtemelen arabayla geçerken kaldırımda fark ettikleri bir tanıdıklarıyla konuşuyorlar şimdi. Her üçünün de uzun, siyah favorileri ve birinin gözünde ufak, yuvarlak camlı metal çerçeve gözlük var.

Iben artık o kadar hızlı koşamıyor. Yolun bu tarafındaki kaldırım daha dar, daha kalabalık ve kaldırımın ortasına kadar taşan manav tezgâhları, bisiklet park yerleri ve de bir sürü reklam tabelasıyla dolu.

Aslında maili gönderenin bulmak için pek de fazla uzağa gitmek gerekmiyor diye düşünüyor Iben. Kopenhag'da binlerce siyasi mülteci yaşıyor. Bütün bu insanlar silahlı çatışmalar yaşamış, zulme uğramış, hepsinin ailesinde ve arkadaş çevresinde, işkence görenler veya öldürülenler var veyahut da bu vahim suçları bizzat kendileri işlemiş olanlar. Iben'in onları açığa vurduğunu bir düşünecek olsalar, ona da öncekilere yaptıkları gibi, aynı şiddet yöntemiyle tepki gösterebilirler.

Nefesi kesiliyor, koşmayı bırakıyor, şimdi geniş, hızlı ve sert adımlarla ilerliyor kaldırımda. Önünden giden uzun boylu, za-

yıf adama yetişmeye çalışıyor. Adamın beyaza yakın sarı saçları darmadağın, üzerinde yırtık pırtık bir kamuflaj ceketi var. Hasta görünüyor.

Son on yıl zarfında dünya genelinde yaklaşık 500 gazeteci öldürüldü. Acaba onların bazıları da daha önceden, *revenge_is_near@imhidden.com* adresinden mail almış mıydı? Gazeteciler, demokratik olmayan ülkelerde öldürülüyor ekseriyetle. Iben, Batı Avrupa'da böyle şeyler olduğunu şimdiye kadar hiç duymadı. Fakat bu konuları en iyi kim bilir?

Gunnar elbette.

İki BMW, ışıklarda tam gaz ileri fırlıyor, birkaç saniyelik yarış, bir sonraki kavşakta ışıklar değişince sona eriyor, frenleri ciyak ciyak öttürerek durduruyorlar arabaları. Kaldırımdan gülmeler geliyor Iben'in kulağına.

Gunnar'a bir an önce telefon etmek geliyor içinden. Sormak.

Hafta sonu boyunca garip bir düşünce takılmıştı kafasına. Gunnar'ın dairesini, nasıl bir hayat tarzı olduğunu tahmin etmeye çalıştı durdu. Ve bunu, Gunnar bir sorsa koşa koşa taşınabilirmiş gibi, hiç alışık olmadığı bir duygu içinde yaptı. Daha ilk akşamdan itibaren kendini orada, onun yanında, evinde hissedecekmiş gibi bir hisle.

Sadece bir kez karşılaştığı ve topu topu bir saat konuştuğu bir adam hakkında nasıl böyle şeyler düşünebilir?

Öte yandan -diye kendi kendine izah ediyor- Kopenhag'da yurda taşındığımdan beri, devamlı onun yazılarını okudum. Bu şekilde yıllar zarfında onun düşünme şekline giderek aşina oldum: kullanmayı sevdiği sözcüklere, çağrışımlara, söylemine, ifade tarzına.

Şamatacı bir genç grubunun etrafından dolanıyor.

Ve maildeki bir kelimeyi düşünüyor: "*Self-righteous*", bilgiç. Anlaşılan Malene'ye başka sözcükler kullanmışlar.

Tekrardan koşmaya başlıyor.

Acaba neden yalnız bana "bilgiç" diye yazdılar?

Malene

4

Malene, DCIF'nin Jylland'da düzenlediği konferanstan trenle eve dönüyor. Konferans iyi geçti; fakat o zaten buna ona alışık, hep iyi geçer.

Rasmus, olağan satış gezilerinden birinde, yani evde kimse yok. Iben, Nairobi'de. Gideli bir ay oluyor, işi başından aşkın olmalı ki, Malene'nin maillerine ve telefonlarına cevap verecek vakti yok. Malene esasen Jylland'lı, oradaki üç çocukluk arkadaşıyla da irtibatı koptu; geçen yıl bebekleri olunca, üçü de şehir dışına taşınmıştı.

Dolayısıyla Malene yeni arkadaşlar edinmek zorunda. Önündeki iki ayı tek başına, Iben ne zaman yazacak veya arayacak diye bekleyerek geçirmek hiç hoş olmayacak.

Odense'de trenden iniyor, internet ortamında tanıştığı birine uğrayıp sonra trenle Kopenhag'a devam edecek.

Malene, Charlotte'yle daha hiç karşılamadı ama telefonda konuşmuş, epeyce de mailleşmişlerdi, özellikle işyerinden, boş olduklarında, stres atmaya ihtiyaç duyduklarında.

Charlotte çok mücadeleci ruhlu biri. Malene onun telefon numarasıyla mail adresini FNUG'nin* dergisinde görmüştü zamanında. Charlotte bu dernekte gönüllü irtibat görevlisi olarak çalışıyor, birbirleriyle irtibata geçmek isteyen artritli gençlere bu konuda yardımcı oluyor. Malene'nin bir fırsat bulduğunda ona uğramasını çoktandır konuşuyorlardı.

Sarı tuğladan, ufak bir sıra evin önünde taksiden iniyor. Ufak ön bahçeden geçip, evin kapısını çalıp bekliyor. O arada etrafına bir bakınıyor. Eğimli çatının geniş saçağının altında, mavi emaye, eski bir tencerenin içine çiçekler ekilmiş. Pencerenin içine gümüş rengi bir kurdeleyle telden, ufak bir süs çelengi asılı, Kopenhag'da böyle şeylere rastlanmaz, hele hele daha otuzuna bile gelmemiş genç bir kadının evinde hiç rastlanmaz.

Charlotte sarışın, kıvırcık saçlı bir kadın. Uçuk mavi bluzunun içinde, reklam broşüründen fırlamış bir kız çocuğunu andırıyor. Malene'nin hiç böyle arkadaşı olmadı. Gülüşerek kucaklaşıyorlar.

Charlotte:

"Ne de şık ve havalısın, gerçek bir Kopenhaglı gibi."

İnsanın çoktandır yazıştığı biriyle ilk kez karşılaşması tuhaf olabiliyor. Charlotte'nin dudaklarında uçuk pembe ruj var.

"Hadi gel, içeriye, sıcağa geçelim" diyor Charlotte gülümseyerek.

* Foreningen af Unge Med Gigt: Romatizmalı Gençler Derneği. (ç.n.)

Malene antreye giriyor, paltosunu çıkarıyor ve olağanüstü sıcak oturma odasına giriyorlar. Charlotte ağır, çekingen adımlarla önden gidiyor:

"Buyur otur, kahve hazır."

Malene krem rengi bir koltuğa oturuyor, üzerine kocaman, siyah beyaz bir poster asılı olan duvarın önünde duran kanepeyle takım.

Charlotte'den yalnız telefonda değil, gerçek hayatta da iyimserlik enerjisi yayılıyor. O inişli çıkışlı Fyn lehçesine alışması biraz zor ama kibar ve ince bir insan olduğunu hissedebiliyor. Üstü camlı sehpada, içi kahve dolu bir termos ve yanında da bir tabak kurabiye duruyor.

Charlotte giriş kapısından kanepeye kadar zahmetle yürüyor.

Malene:

"Gelişimin kötü günlerinden birine rastladığına üzüldüm..."

"Hayır, hayır, hiç önemi yok. Üzülmene hiç gerek yok. Hadi gel, şimdi keyfimize bakalım."

Charlotte o hoş, okka gibi ağzıyla, gayet muntazam dişlerini göstererek gülümsüyor.

"Evet ama..."

Odada fark ettiği bir şey, Malene'nin lafını yarıda bırakmasına sebep oluyor.

Bütün mobilyalar birbirlerine normalden uzak duruyor. Kahvesinden bir yudum alıyor. Sanki mesafeler birbirine eşit, öyle ki sandalyeler hem birbirine hem masalara hem de duvarlara aynı uzaklıkta. Odadaki her şey, tekerlekli sandalye kullanan birine göre tanzim edilmiş. Ama Malene böyle bir sandalye göremiyor, belki yatak odasındadır.

Sonra elektrik düğmelerinden sarkan iplerin farkına varıyor. Engelliler için özel aygıtlar satan dükkânlarda görmüştü bunları. Ciddi eklem sorunu olanlara, bir ipi çekmek, bir düğmeyi çevirmekten daha kolay geliyor. Ya peki kanepenin üze-

rindeki o yastıklar? Bir sürü yastık, sade ve açık renkli mobilyalarla da hiç uyuşmuyor. Charlotte kanepede otururken veya uzanırken arkasına ve yanına destek yapabilmesi için orada duruyor olmalılar.

Kopenhag'a kıyasla ülkenin diğer yerlerindeki toplu taşımanın ne denli yetersiz olduğundan bahsediyorlar. Hükümetin minibüslere yatırım yapmasının ekonomik açıdan mantıki olacağında hemfikir kalıyorlar.

Fakat Malene'nin anlayamadığı bir şey var. Charlotte'nin durumu Malene'den bu kadar daha kötüyse, Odense Belediyesi'ndeki işine nasıl gidiyor? Ve sonra nasıl oldu da Malene yazışmalarından, durumları aşağı yukarı aynıymış gibi bir intiba edinebildi?

Malene işinin nasıl gittiğini soruyor dikkatlice, Charlotte ona biraz işinden bahsediyor, engelli kadrosunda, haftada sadece yirmi saat çalışıyor.

O anlatırken, Malene bunları galiba daha önce de duymuş olduğunu hatırlar gibi oluyor. Charlotte ilk telefon konuşmalarından birinde bahsetmişti galiba. Charlotte'nin daha sonraki konuşmalarda anlattığı eğlenceli havadislere uymadığı için unutmuş olmalı.

Danimarka Radyosu'ndaki belgesellerden, ağrılı ellerle en kolay nasıl badem ezileceğinden bahsediyorlar. Sonra da açık havada dolaşmayı sevenler için, artritli ayaklara uygun, lastik çizme olmamasının büyük bir eksiklik olduğundan.

Ne utandırıcı bir durum. Malene, bir sürü şey paylaştığına inandığı bir insan hakkında nasıl olup da bu kadar az şey bildiğini kendine sorup duruyor. Telefonda yalnız kendi lak lak etmeyi değil, soru sorup dinlemeyi de düşünmeliydi. Charlotte'yle buluşmak istemesinin tek nedeni onun FNUG'de irtibat görevlisi olmasıydı, sorularına cevap verebilecek ve konuşunca halden anlayabilecek birisi, yani bir araç olarak yakınlaşmıştı ona, bir insan olarak değil.

Charlotte işe istediği gibi gidip geldiğinden, kimsenin karışmadığından bahsediyor, tıpkı bugün yaptığı gibi. Sona sanki anlattıklarıyla biraz fazla laubaliye kaçmış gibi yarı utangaç kıkırdıyor.

Malene bir yandan, cehennem gibi sıcak odaya göz gezdiriyor. Her taraf hınca hınç ıvır zıvır dolu. Anneannesiyle birlikte yaşayan küçük bir kızın odasını andırıyor. Pop CD'lerinin yanı başında yün sargılar duruyor. Önüne bir tabure konmuş koca koltuğun arkasında Mads Mikkelsen'in posteri asılı.

Charlotte, Malene'den birkaç yaş daha genç ama sekiz yıldır artriti var, Malene'ninki altı yıl önce başlamıştı.

Charlotte hararetli hararetli anlatıyor, partilerden ve FNUG'deki seminerlerden, hep birlikte nasıl eğlendiklerinden, aydınlık yaz geceleri artritli vücutlarıyla sabahlara kadar otelin bahçesinde -yanlış anlamadıysa- hoplayıp zıpladıkları hafta sonu gezilerinden.

Sonra Rasmus'u sorunca, Malene ne söyleyip ne söyleyeceğini kestiremiyor.

Charlotte sesini biraz alçaltıyor, ses tonunda Malene'nin sevgilisi olup da kendisinin olmadığı için biraz süngüsü düşük, biraz yağcı bir hava var.

Bu konu, telefonda konuşurlarken de açılmıştı ve Malene onun da bir gün birini bulacağını düşünmüştü. Tabiatıyla öyle düşünmüştü. Onu hiç ciddiye alıp dinlememişti ki, bir şey sormamıştı ki. Fakat Charlotte şimdi tam karşısında oturuyor ve Malene'nin farz ettiğinden çok daha ağır hasta durumda. Yani tabiatıyla sevgili filan bulacak durumda değil. Belki hiçbir zaman da olmayacak.

Malene'nin ağzından, herkesin karşısına kendine uygun bir sevgili er geç çıkar gibilerden basmakalıp bir laf çıkıyor.

Charlotte oturduğu kanepede neşeyle doğruluyor:

"...Biliyorum, tabii çıkacak ve onunla karşılaşana kadar geçen zamanı ah vahla geçirmeye de niyetli değilim."

Charlotte kurabiyesini kahveye banıyor:

" ...Hayat şimdi de güzel."

Malene'nin kafasına bin bir düşünce hücum ediyor: Tam engeliler nasıl kalkıyor bu işin altından acaba? İntihar etmeyi düşünmeden nasıl devam edebiliyorlar? Charlotte'nin elbet hiçbir erkeği olmayacak! Ve o da bunun farkında. Bu sefil sosyal konuttaki cehennem deliğinden hiçbir zaman kurtulamayacak. Benim bu kadarcıkla, onun kadar mutlu olmam mümkün olamaz! İmkânsız!

Aslında gerçek hayattaki Charlotte, telefonda ve maillerindeki insandan farklı değil ama burada yastıkların ve artrit aygıtlarının arasında her şey insana daha farklı görünüyor galiba.

Ve bu durum, evde Rasmus'la bozulmaya yüz tutan ilişkilerini hatırlayınca ona daha da dokunuyor. *Seinfeld*'de geçtiği gibi: Kadın erkek ilişkisi kola otomatına benzer. Bir itişte deviremezsin. Önce öne arkaya birkaç kere iteklemek gerekir. Ve Malene, Rasmus'u iteklediğini hissedebiliyor.

Malene düşünüyor: Suratımda pırıl pırıl bir gülümsemeyle, "Rasmus'la artık sevgili değiliz... Ama insanın yalnız olarak da keyfini çıkarabileceği bir sürü şey var bu hayatta" deme sırası yakında bana gelecek.

Malene izin isteyip banyoya gidiyor. Ve orada, Charlotte'nin banyo yapabilmesi –veya banyo yaptırılabilmesi– için gerekli özel aletlerin ve kulpların arasında sessizce ağlıyor. Rasmus bir gün onu bırakıp gider ve tekerlekli sandalyeye mahkûm kalırsa, kendi banyosu da birkaç yıl içinde buna benzeyecektir herhalde?

Malene'nin oturma odasına dönmesi biraz vakit alıyor. Charlotte'nin raftaki fondöteninden bir parça alıp gözlerinin etrafına hafifçe sürüyor. Charlotte'nin onun halini görünce, gözyaşlarına boğulduğunu ona izah etme riskine girmek istemiyor.

Hazır olduğuna kanaat getirince, birkaç kere derin derin nefes alıyor, kapıyı açıyor ve buram buram yanan oturma odasına geçiyor.

İçerideki koku, daha Charlotte gözüne ilişmeden burnuna çarpıyor ve çok şaşırıyor. O tatlımsı, reçineli koku, burada karşılaşmayı umduğu en son şey. Charlotte koltuğuna oturmuş, pofur pofur esrar çekiyor. Elindeki esrarlı sigaradan, önce derin bir nefes alıyor, biraz tutuyor ve sonra yavaş yavaş bırakıyor:

"İyi ki geldin. Ben de banyo kapısının altından sana içeri bir nefes vereyim mi diye sormayı düşünüyordum, belki bitmeden yetişmek istersin de zamanlıca haberin olsun diye."

Malene diğer artritli hastalardan da esrar içtiklerini duymuştu. Şarap içmek çoğu kez eklemlerde sertleşme ve ağrıya neden oluyor ve sonra ilaç tedavisine ters etki yapabiliyor. Esrar böyle değil.

Malene yumuşak koltuğa gömülüyor. Çikolatalı kurabiyelerden bir tana alıyor ve Charlotte'ye bakıyor:

"Bu da ne!" Ve birden düşünüyor: ben de eninde sonunda engelli olarak yaşamak zorunda kalacak değil miyim?

Gülüşüyorlar.

Charlotte esrarlı sigarayı ona uzatıyor.

"Dumanı tutabildiğin kadar içinde tut, o zaman etkisini daha çok hissediyorsun. Ve ilk kereler öksürmemeye dikkat et."

"Sağ ol ama biliyorum. Bir zamanlar esrar içen bir sürü arkadaşım vardı. Onlarla denemiştim fakat nedense bana hiç tesir etmemişti."

Malene derin bir iki nefes çekiyor sigaradan.

Yine tesir etmiyor. Biraz sonra yeni bir sigara yakıyorlar, tekrar deniyor. Yine bir şey olmuyor, üzerinden ter boşanmasının haricinde fakat bu herhalde odanın hararetinden olmalı.

İlk antrede vedalaşırlarken, kendini bir tuhaf hissettiğini fark ediyor Malene.

Kucaklaşıyorlar:

"Seninle sonunda şahsen tanışmak bir zevkti."

"Evet, benim için de. Yarın ofisine bir mail atarım."

"Belki de ben sana daha önce bir mail atarım, sen şimdi trenle yoldayken."

Bir kere daha kucaklaşıyorlar.

Bomboş dairesi Malene'yi bekliyor artık.

Iben gibi ona hep o kadar destek olmuş bir arkadaşının, Nairobi'den de ona mail atmasını bekleyemez tabii, bunu talep de edemez. Rasmus'la yaşadığı sorunları ona yazmış olsa bile.

Malene ellerine ve ayaklarına yayılan sıcaklığı hissediyor, cildine sanki iğneler batıyor ve bir kahkaha krizinin eşiğindeymiş gibi hissediyor.

Eğer Iben'in o işi almasını ben sağlamamış olsaydım, eminim şimdi Nairobi'de ben olacaktım. Bir sürü heyecanlı olay yaşayacak ve bir sürü ülkeden gelmiş tonlarca yeni insan tanıyacaktım, daha sonra iş değiştirmek istediğimde işime yarayacak insanlar.

Çok geçmeden de kendini Kopenhag'a giden trenin tuvaletinde oturmuş ağlarken buluyor. Esrar tam tesirini ancak gösteriyor. Hava, sanki yüzünün etrafında kabarcıklanıyor. Sarımsı beyaz parçacıklar halinde yukarıya doğru uçuyor. Ve pislik içindeki gri döşeme de öyle. Her şey yukarı doğru yükseliyor. Metal kulplar, kokular, sesler ve levhalar, her şey giderek daha hızla, elektrik kablolarının arasından yükseliyor. Veyahut tam tersi oluyor: Belki de trenin gürültüsünün ortasında Malene yere düşüyor.

5

Sophie'nin evindeki o akşamı takip eden pazartesi, Malene ofiste oturmuş, İkinci Dünya Savaşı sırasında Yahudilere yardım eden Danimarkalılar hakkında üç poster metni üzerinde çalışıyor.

Metinlerle asıl amaçlanan, okuyanları, azınlıkları hedef alan eziyet ve zulme karşı daha aktif bir karşı tutum almak hu-

susunda cesaretlendirmek. Fakat onca Danimarkalının canını dişine takıp Danimarkalı Yahudilerin yüzde doksanından fazlasını kurtarmış olması, metinlere daha farklı bir boyut kazandırıyor.

Gunnar ona bir keresinde (zeytinlerini kemirip, garsonun "Haftanın Menüsü"yle gelmesini beklerlerken) şöyle demişti:

"Danimarka'daki Yahudileri kurtarma girişimi Danimarkalılarda, bütün dünya uluslarına has o duyguyu daha da güçlendirdi. Dünyanın neresinde olursa olsun, insanlar kendi ulusu için hep şöyle düşünür: Benim ülkemin insanı diğer uluslardan farklı, biz 'iyi insanız'. Danimarkalılar bu konuda pek fazla kendini beğenmiş; 'suç işlemek bize göre değil, tarih bize içimizde hiçbir zaman kötülük beslemediğimizi gösteriyor' diye düşünebiliyorlar."

Malene metinlerinde işte bunu, millet olarak kendindeki noksanları görmeye mani olan bu egoyu daha güçlendirmek istemiyor.

Iben durmadan bir sürü fikir ve öneriyle geliyor; Malene ona, Gunnar'ın söylediklerinden bahsedip bahsetmemeyi düşünüyor ama bir şey dememeyi seçiyor.

Malene yüksek arkalıklı ergonomik sandalyesinde öne doğru yaslanıp aklını yazdığı metne vermeye çalışıyor: "Almanlar Bispebjerg Hastanesi'ni çembere aldığında, hastanede 200 Yahudi barındırılıyordu, sahte ad altında hastaymış gibi hastaneye yatırılmışlardı." Ne Iben'e ne de Gunnar'a kızmaya hakkı olduğunu iyi biliyor.

Iben DCIF'de işe girmeden Malene zeki fakat biraz fazlaca kuramcı arkadaşıyla iş hususunda anlaşıp anlaşamayacağından pek emin değildi. Beş kişilik ufak bir işyerinde, Iben'in kendini kapana kısılmış gibi hissedebileceğini, dostluklarının zedelenebileceğini düşünmüştü.

Malene, Iben'le ilk tanıştığı zaman, Iben'in sarı kaşları sanki hafiften çatık gibiydi, çok ciddi bir izlenim uyandırıyordu. Cildi de daha bir soluktu.

Fakat onu güldürmek kolay olmuştu. Hâlâ da öyledir, hoş bir gülüşü vardır. Gevşek gevşek, çın çın. Gülerken sanki kendini tamamen unutur. Ama isterse hemencecik ciddi ses bir tonu takınıp bayağı aklı başında şeylerden bahsetmeye de geçebilir. Malene erkek olsaydı, Iben'e sırf o gülüşü yüzünden âşık olabilirdi.

Ancak Malene'yi sinirlendiren bir tarafı da var:

Iben tam bir mükemmeliyetçi. Her şey iyice düşünülüp taşınılıp, yüzde yüz kusursuz yapılacak, yoksa dünya sanki başına yıkılıyor.

Malene, Iben'i babasının ölümünden sonra başlayan panik nöbetleri için terapi gördüğü sürede henüz tanımıyordu ama kim olsa onda garip bir hassasiyet fark eder.

Iben'in vücuduyla başını aynı anda suyun altına sokmaktan hazzetmediğini Malene'den başka bilen yoktur. Malene onu hiç duş yaparken görmemişti, Iben vücudunu yıkarken başını da yıkamaz, kuru tutmaya dikkat eder; saçlarını bir başka zaman, giyinikken yıkar. Bu hali bir şeyin belirtisi olmalı.

Belki de Iben'in rehine olayında yaptığı şeylere, herkesin o kadar şaşırmasının nedeni buydu. Tabii ki "doğru olanı" yapacaktı ancak bunu öylesine dramatik bir şekilde yapmıştı ki, bu onun tabiatına uymuyordu.

Zaten o da Kenya'dayken kendini "bir başkası" gibi hissettiğini söylerdi. Frederik de bunun için ona bir gün şaka yollu, "Yarasa Kız" demişti, sanki Iben, içinde gizli bir süper kahraman saklıyormuş gibi. Tabii o Iben'i övdüğünü sanmıştı ama Iben'in bundan hiç hoşlanmadığını fark edince, hemen duracak kadar da halden anlardı Frederik.

Sonuç olarak, Malene iki yıl önce en iyi –ve tek– arkadaşıyla arası bozulur diye korkusundan, onun DCIF'deki işe girmesine yardımcı olmayı pek istememişti ama şartlar onu buna mecbur bıraktı.

Iben'in üniversitede karşılaştırmalı edebiyat okuduğu yıllarda, sınıf arkadaşlarının çoğu, bir gün yayınevi editörü, eleş-

tirmen veya kültür sanat muhabiri olmayı hayal ediyordu. Fakat yüksek dereceyle mezun olmalarına rağmen, kendilerini en düşük ücretli işlerde buldular, birçoğu işsizlik ödeneğine muhtaç kaldı.

Eğitim ve öğretim sektöründe de hiç iş imkânı yoktu, Iben özel sektörde de daha basit işler aramıştı ama hiç ofis tecrübesi olmaması ona puan kaybettirdi.

Üye olduğu özel işsizlik sigortasının düzenlediği bilgilendirme toplantılarından her dönüşünde, oradayken tanıştığı beşeri bilimlerde master derecesi olup da yıllardır işsiz dolaşanlar hakkında üzücü hikâyeler anlatırdı. Hepsi için ne iş olursa olsun kabuldü, en vasıfsız, basit işler bile. Fakat o zaman da işverenler onları "fazla kalifiye" diye istemiyordu.

Iben gözlerinden dehşet saçarak anlatırdı:

"Ama şu da var. Uzun süre işsiz dolaşmaktan ruhen nasıl çökük olduklarını anlamak öyle kolay ki. On saniye yetiyor. Aklı başında hiçbir işveren onlara artık iş vermez. Ve bunu kendileri de biliyor."

Iben iş bulamayınca, işsizlik sigortası onu zorla bir sürü iş bulma kursuna yollamış, burada bir sürü şahsiyet ve yetenek testlerinden geçmiş fakat hiçbir şey bir iş bulmasını sağlamamıştı.

DCIF'de bilgilendirme görevlisi kadrosu açılınca, Malene ona bundan hemen bahsetmemişti. Halbuki Iben o aralar her şeyden ümidini kesmek üzereydi.

Malene bir süre sonra en nihayet arayıp bahsettiğinde, içinden bir ses ona en yakın arkadaşını da işyerindeki huzurunu da kaybedeceğini söylüyordu:

"...Başvuru mektuplarına bakılmaya başlanınca, onlara senin ne kadar yetenekli, sorumlu ve işine düşkün bir eleman olduğunu söyleyeceğim. Umarım olur, seninle birlikte çalışmak çok zevkli olacak."

"Ama Malene, seninle yakın arkadaşız diye, beni dikkate almazlar, sanmam."

"Arkadaş olduğumuzu filan söylemeyeceğim ki. Sadece seni yurttan hatırladığımı, o zaman üzerimde enerjik, üretken ve güvenilir bir izlenim bıraktığını söyleyeceğim. Yalan da değil."

"Yani o zaman arkadaş değilmişiz gibi mi davranacağız?"

"Yakın arkadaş değilmişiz gibi davranacağız, o kadar."

"Tamam da beni seçmeyecekler zaten. Öyle bir iş için binlerce deneyimle aday var piyasada."

"Görüşmeye çağrıldığında yönetim kurulu üyeleriyle tek tek nasıl konuşacağını da iyice söyleyeceğim. Onun da yardımı olacaktır."

Bir sessizlik.

"...Iben, düşün, gerçek bir iş bu! Hem de hayalindeki iş!"

***

Öğle paydosu oluyor. Paul hâlâ dışarıda, ofiste yalnız Malene, Camilla ve Anne-Lise var. Fırından aldıkları taze köy ekmeği, birkaç çeşit peynir ve yağsız ciğer ezmesinden (yalnız Camilla için) oluşan öğle yemeklerini yiyorlar birlikte. Çoğu kez yaptıkları gibi.

Camilla biraz tombulca ama onu bosbol, sarkık bluzların altına saklanmasına mecbur edecek kadar da değil. Anne-Lise gibi o da kırk yaşlarının başında, yani Iben'le Malene'den on yaş kadar daha büyük. Fakat sanki aralarında sene değil de nesil farkı varmış gibi: Camilla ve Anne-Lise'nin çok farklı bir yaşam tarzı var, akşamları işten sonra şehirde takılmıyorlar, yeni başlayan filmleri görmeden, yeni çıkan CD'leri alıp dinlemeden, sessiz sedasız banliyölerdeki bahçeli evlerinde, kocaları ve çocuklarıyla haşır neşir vakit geçiriyorlar.

Camilla, İsveç'te dişçiye giderek ne kadar tasarruf ettiklerini anlatıyor:

"Finn'in dişçi masrafını da sayarsak, sadece geçtiğimiz yıl 3.000 kronun üzerindeydi."

Sekreter olarak yıllardır edindiği tecrübesinin sonucu olacak, Camilla'nın gayet yumuşak bir telefon sesi var. Merkezi arayan herkes, Camilla onları Malene'ye bağlayınca, asıl konuya girmeden, ona, Camilla'nın ne tatlı, hoş bir sesi olduğunu söylemeden edemez.

Özellikle sesindeki "neşe" dikkati çekiyor. İnsanlık trajedileriyle uğraştığı bir merkez için bu biraz alışılmadık geliyor herhalde, oysa böyle bir işyerinde asıl buna ihtiyaç var. Deneyimli beyin cerrahlarının operasyon sırasında fıkra anlatması gibi bir şey: DCIF'dekilerin uğraştıkları işlerin yarattığı o kötümser psikolojik ortama dayanabilmesi için, iletişimin iyimser bir tonda sürmesi önemli.

Nairobi'deki rehine olayı hakkında Iben'le röportaj yapan *B.T.*[*] muhabiri hakkında biraz konuşuyorlar, sonra Camilla onlara yine İsveç'e dişçi turundan bahsediyor:

"... Ailecek Malmö'ye dişçiye gitmek bize ufak bir seyahat gibi de oluyor. Dönüşte hep beraber mutlaka eğlenceli bir şeyler yapıyoruz. Bazen çocukları da alıyoruz ve koca bir piknik paketi! Sonra dişçide işimiz bitip dönerken yolda Skåne'deki Dinozor Parkı'na uğruyoruz. Çok keyifli oluyor..."

Malene kendine hâkim olmaya çalışıyor:

"...Ama tabii çoluk çocuklular için öyledir herhalde."

"Hadi bakalım artık, iş bizi bekliyor" diyor Malene ve kalkıyor.

Öğle tatili çoktan sona ermiş. Zaman bugün çok çabuk geçmiş.

Fincanlarına kahve doldurup yerlerine dönüyorlar. Hepsi önündeki işe dalıyor.

Akşam paydosuna doğru Camilla internette *Chris ve Chokoladefabrikken*'ın ses dosyalarını açıyor. Onların gülüşmelerini duyan Anne-Lise de geliyor kütüphaneden.

Malene, Iben'le aralarının bugün az buçuk gergin olduğunu hissedebiliyor. Iben belki de onun Gunnar'la buluşmasına itiraz edeceğini sanıyor.

[*] Danimarka'da yayınlanan bir tabloid gazete. (ç.n.)

Bilgisayarın başında biraz eğleniyorlar, Malene yine Paul'un taklidini yapıyor. Bacaklarını uzatıp, *Human Rights Quarterly*'lerin durduğu rafa dayıyor:

"İnsanın iş arkadaşlarıyla biraz da birlikte eğlenmeye ihtiyacı var! Onları birbirine kaynaştırıyor."

Sonra gülerek Camilla'ya dönüyor:

"...Birisi çıksa da Boşnaklarla Sırpları bir araya oturtup önlerine de iki komedyen yerleştirse nasıl olur acaba? Bence iyi bir uzlaştırma projesi olurdu. Hiç olmazsa gülerek, birlikte bir şey yapmış olurlardı."

Anne-Lise kapının yanından sesleniyor:

"On iki milyon Sırp ve dört milyon Boşnak var ama."

Malene nezaketi elinden bırakmak istemiyor, gülümseyerek karşılık veriyor:

"Zaten ben de ciddi konuşmuyordum. Şaka babından, laf olsun diye söylemiştim."

***

Malene akşam eve gelince, bilgisayarında bir mail buluyor:

YOU, MALENE JENSEN, HAVE SWORN TO YOUR SECRET EVIL, AS LEADER AND CHANCELLOR OF YOUR REICH, LOYALTY AND BRAVERY.
YOU HAVE PLEDGED TO EVIL AND THE SUPERIORS APPOINTED BY EVIL, OBEDIENCE UNTO DEATH.*
SO HELP YOU GOD*
(*): DEATH WHICH I WILL BRING YOU VERY SOON.

---

* SEN, MALENE JENSEN,
İMPARATORLUĞUNUN LİDERİ VE EN YÜCESİ OLARAK,
GİZLİ ŞEYTANINA SADAKAT VE CESARET YEMİNİ ETTİN.
ŞEYTANA VE ŞEYTANIN GÖREVLENDİRDİKLERİNE ÖLÜME* DEK BAĞLILIK SÖZÜ VERDİN.
ÖYLEYSE TANRI YARDIMCIN OLSUN.
(*): Kİ ÖLÜMÜ PEK YAKINDA GETİRECEĞİM SANA. (ç.n.)

Gönderici adresinin, *revenge_is_near@imhidden.com* üzerini çift tıklıyorsa da hiçbir veri yok.

Maildeki metni SS subaylarının Hitler'e sadakat yemininden tanıyor. Sadece "Adolf Hitler" adı "*your secret evil*" olarak değiştirilmiş. Gerisi aynı. Pencereye gidiyor, sokağa bir bakıyor ve perdeleri çekiyor. Mutfak dolaplarından birinde bir kalıp çikolata buluyor ve Köln'e Rasmus'a telefon ediyor. Fakat cebi kapalı, toplantıda olmalı.

Sonra Iben'i arıyor, o da benzer bir mail aldığını söylüyor. Iben'in sesi panik içinde, üzerine bir ceket bile almadan sokağa fırlamış. Nørrebrogade'deymiş.

Bir mailden bu kadar korkmak Malene'ye aşırı geliyor, yaptıkları işin mahiyeti ne olursa olsun. Bir yandan Iben'in söylediklerini takip etmeye, bir yandan da onu sakinleştirmeye çalışıyor.

Konuşurlarken Malene de ister istemez içeride biri var mıdır diye bir kulak kabartacak oluyor ama sonra bunu komik bulup vazgeçiyor.

O soğukta bisiklete binmek hiç işine gelmiyor, sonra makinede çamaşırı var ve evin içi de yangın yeri gibi. Yine de Props'ta Iben'le buluşmaya kendini bir bakıma mecbur hissetti. Fakat şart koydu: sonra herkes kendi evine gidecek. Iben onda kalmak için ne kadar dil dökerse döksün hayır dedi.

Malene, Paul'u da yakalamayı başarıyor. Gentofte Merkez Kütüphanesi'nde konuşma yapıyormuş ama şans eseri kahve molası sırasında aramış.

Soğukkanlı karşılıyor:

"İnsan siyasete karışırsa bu tür mailler alır. Buna kendini alıştırması lazım. Tabii ciddiye almalıyız ama korkmak bence lüzumsuz."

Ama Malene korkmuyor.

Paul:

"Demek sana da böyle bir mail geldi?"

"Evet."

"Ve seni öldürecekleri yazılı?"

"Öyle gibi."

"Seninkini de mi bir savaş suçlusu göndermiştir acaba?"

"Hayır, sanmam. Bana genelde Danimarkalı sağcılar ve Neonaziler bu tür mesajlar atar. Klaus Rothstein, Morten Kjærum, Tøger Seidenfaden* ve diğerleriyle de konuştum. Onlara da bu tür mailler zaman zaman gelirmiş ama hiç aldırmazlarmış. Ben de öyle yapmaya karar verdim."

Malene çikolatayı ufak parçalara bölüyor ama ağzına bir şey atmıyor:

"Tehditleri ne kadar ciddiye almak gerektiği hususunu biraz önce Iben'le de konuştum."

"Tatsız bir durum. Biliyorum. Rasmus bu aralar Danimarka'da mı?"

"Hayır, Köln'de, ticaret fuarında."

"Aksi işte."

Malene cevap vermiyor. Kısa bir sessizlik oluyor, Malene karşı tarafta, arka plandaki sesleri duyabiliyor şimdi, Paul'un yaptığı konuşmayı tartışıyorlar.

Akşamın bu kadar erken saatinde Props'da pek insan olmuyor. Birkaç yıl öncesine kadar Malene'yle Iben bu kafenin müdavimiydi. Müşterilerin çoğunluğu hâlâ erkek, sanatkâr havalı, yorgun, asık suratlı tipler. Şimdi oturdukları, o 1960'lardan kalma ufacık, eski püskü ahşap kahve masalarından bir zamanlar Malene'ye epey pas veren olmuştu.

Iben, Malene'ye el edip yanına çağırıyor. Küçücük, yuvarlak bir masaya oturmuş, önünde *café au lait* ve onun tam yanında da masa süsü duruyor: 60'lardan kalma bir meşrubat şişesinin içinde bir pembe karanfil.

Malene daha oturmaya fırsat bulamadan, Iben makine gibi konuşmaya başlıyor, hızlı hızlı ve hiç ara vermeden, işteymiş-

* Azınlık ve insan hakları konusuna eğilen, sol eğilimli, tanınmış üç Danimarkalı gazeteci. Sonuncusu 2011'de vefat etti. (ç.n.)

ler gibi. Sesi, alçaktan çalan Steely Dan* parçalarını rahat rahat bastırıyor:

"Dinle şimdi, Camilla'ya da Anne-Lise'ye de telefon ettim. Camilla'ya böyle bir mail gelmemiş, Anne-Lise evde yoktu. İsveç'teki ve Hollanda'daki soykırım merkezlerini de aradım, Lotta ve Henk'le konuştum, onlara da gelmemiş, gelen birini de duymamışlar."

Sıcak kahve fincanını iki avucunun arasında tutuyor, gülümseyerek devam ediyor:

"İnsan Hakları Enstitüsü'nden Anders ve Karen'i, Danimarka Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü'nden Svend'i de aradım. Ve sonra Paul'la konuştum..."

"Onunla ben de konuştum."

"Evet, söyledi. Sen onu aradıktan sonra Helen'den evdeki bilgisayarına gelen mailleri bir kontrol etmesini istemiş, öyle bir mail yokmuş. Yani durum gösteriyor ki, sadece sen ve ben almışız bu mailleri."

Malene'nin içinden Iben'i sımsıkı bir kucaklamak geliyor ama o kadar şevkli, makine gibi konuşuyor ki, hevesini kırmasın diye vazgeçiyor. Zaten daha paltosunu çıkarıp oturamamış bile kızcağız.

Malene sırt çantasından bir kazakla bir ceket çıkarıyor, Iben'e uzatıyor, biraz ısınır bari. Sonra gidip Iben'in *café au lait*'sini ödüyor ve bir tane daha ısmarlıyor, kendine de bir kadeh beyaz şarap alıyor.

Siparişi beklerken arkasına bir dönüp Iben'e gülümsüyor. Şimdilik her şey yolunda gidiyor.

Eski bir Fransız reklam posterinin altındaki masada oturan iki adam onu göz hapsine almış. Muhakkak çok geçmeden yanına geleceklerdir. Onların istikametinde bakmamaya ve davetkâr görünmemeye gayret ediyor.

Malene içecekleri alıp masaya dönünce yine konuya dönüyorlar. İkisi de aynı fikirde, bir savaş suçlusunun aslında onlara değil, Paul'a mail atması akla daha yatkın geliyor.

* 1970'lerde altın çağını yaşamış bir Amerikan caz/rock grubu. (ç.n.)

Medyada boy gösteren o, görüş belirten o, içlerinden hangisi kaleme almış olursa olsun, DCIF'nin basında çıkmış ve çıkacak yazılarının çoğuna imzayı çeken de o. Peki, o zaman neden Paul'a veya Danimarka'daki insan hakları sektöründen başka herhangi birine bir şey gelmedi de kabak sırf Iben'le Malene'nin başına patladı?

Paul değil de sadece ikisinden birinin web sitesindeki yazılarında yüklendiği bir savaş suçlusu var mıydı, yok muydu diye iyice bir düşünüyorlar ama öyle bir şey hatırlayamıyorlar.

O zaman tehdit maillerinin arkasındaki neden, sadece Iben'le Malene'ye özel bir şey olmalı. Ne olabilir ki?

Köşedeki bir masada sessiz sedasız *Information* okuyan, futbol formalı iki adam birden bağrışıp çağrışmaya başlıyor. Iben dikkatini dağıtmadan konuşmaya gayret ediyorsa da gözlerini hızlı hızlı kırpıştırıyor, gözleri bilmem kaçıncı defa kafenin geniş ön pencerelerinden dışarıya, Blågårdsgade'nin karanlığına kayıyor.

Malene'nin gözleri de sezgisel olarak yine onunkileri izliyor. Bu sefer de hiçbir şeycik yok. Iben'in aklının pek başında olmadığı aşikâr.

Iben'in sırf sözlerine bakarak ne hissettiğini tahmin etmek çoğunlukla zor olabilir. Gözlerine ve dudaklarına da dikkat etmek gerekir. İkisinin, yapyabancı katilleri tahrik edecek ortak yanları ne olabilir, bir türlü bulamıyorlar. Iben masanın üzerinden Malene'ye doğru iyice eğilerek sözüne devam ediyor:

"Hepimiz, yani bu konularla uğraşan bir alay yüksek lisanslı hümanist, antropolog, sosyolog vesaire, her sabah bisikletle işe geliyoruz, kimimiz DCIF'ye, kimimiz İnsan Hakları Enstitüsü'ne veya Uluslararası Af Örgütü'ne veya Danida'ya veya IBIS'ye* veya Kızılhaç'a veya Sınır Tanımayan Doktorlar'a. Kekler, francalalar getiriyoruz işe gelirken, öğlenleri getirdiklerimizi birlikte paylaşıp yiyoruz, gazete haberlerinden konu-

* Latin Amerika ve Güney Afrika'daki eğitim amaçlı kalkınma projeleri yapan Danimarka yardım örgütü. (ç.n.)

şuyoruz. Pencerelerdeki bitkileri suluyoruz, duvarlara BM özel günlerine ait posterleri asıyoruz. Ve işin en tuhaf yanı şu ki, her birimiz her an işkencecilerle, cellatlarla ve milis liderleriyle doğrudan bir çatışma içinde bulabiliriz kendimizi. Çünkü biz savaş halindeki askerleriz. Yalnız bu henüz kafamıza tak etmemiş."

Iben söylediklerine kendini tamamen kaptırınca ağzının kenarındaki kaslar seğiriyor. Malene'nin daha önce binlerce defa şahit olduğu bir şey. Arkadaşının yüz ifadelerine bu kadar aşina olmak ona memnuniyet veriyor, şarap kadehini kaldırıp tokuştururken, içi Iben'e karşı sımsıcacık hislerle doluyor.

"Biz *Lotte*'lerin* şerefine!"

Iben bu kelimeyi duyunca bayağı heyecanlanıyor, sanki kendisinin uzun zamandır arayıp da bulamadığı bir kelimeyi duyuvermiş gibi bir hali var:

"Ya evet, biz oyuz! Biz *Lotte*'leriz! Bilmiyorduk o kadar. Bu ikimizin de aklına gelmediydi."

Iben öyle yüksek sesle konuşuyor ki, futbol formalı iki adam çıkardıkları patırtıya dönüp bakmadan edemiyor.

"Beceriksiz *Lotte*'leriz: Merkez çalışanlarının adını sanını internet sitemizde ilan ediyoruz. Mail adreslerimiz, telefon numaralarımız, adreslerimiz, her şey olduğu gibi *krak.dk*'de. Gayet tabii. Savaş suçluları başka ülkelerde harıl harıl kendilerinden bahsedildiğini biliyor, haklarında kim nerede ne yazmış diye ara sıra kontrol ederler tabii internet medyalarını ve o zaman bizim adımız sanımız adresimiz ve artık ne var ne yoksa her şeyimiz açık kitap gibi karşılarına çıkıveriyor."

* *Danmarks Lottekorps (DKP)*: II. Dünya savaşı başında, 1939 sonbaharında, Danimarka İçişleri Bakanlığı'nın ve Sivil Havacılık Teşkilatı'nın öncülüğüyle kurulmuş bir kadınlar kolordusu. Savaş sırasında Kopenhag'ın hava hücumu tehlikesi nedeniyle boşaltılması gerektiği durumlarda yetkililerle halk arasında aracı olarak harekâtı koordine etmekle sorumluydular. Giderek ülkenin diğer bölgelerine de yayıldı ve taktik, stratejik sivil görevler üstlendi. DKP, diğer kuzey ülkelerinden Finlandiya ve İsveç'te de uzun yıllardır uygulanmakta olan bir oluşumdu. Ancak Danimarka'dakinden farkla, oralardaki kadın destek kolorduları orduya bağlıydı. DKP'te görev alan kadınlara *lotter* denirdi. (ç.n.)

Malene konuşmanın gidişatından Iben'in de hayatının tehlikede olduğunu hissettiğini sezebiliyor, tıpkı Malene'nin yıllardır hastalığı yüzünden hissettiği gibi: Artık eşit durumdalar. Şimdi birbirlerinin düşüncelerini daha iyi okuyabilirler, birbirlerini daha iyi anlayabilirler.

Gülümseyerek, gidip bir kadeh şarap daha alacağını söylüyor, Iben de aynısından istiyor. Malene siparişlerle geri gelip tam yerine otururken, dışarıdaki karanlığa yine şöyle bir bakmadan edemiyor.

"Acaba neden tam şimdi geldi bu mailler?"

"Düşmanın bir fark yarattığımızı sezdikleri gün harekâta geçeceği aşikâr. Avrupa'da hangi deliğe girersek girelim."

Sandalyesiyle geriye doğru yaylanıyor:

"...Öyle düşünüyor olmalılar. Birilerinin bir fark yarattığımız görüşünde olması lazım. Birilerinin canını sıkıyor olmalıyız."

Malene, Rasmus'u tekrar aramak istiyor. Müzik sesinden uzaklaşmak için dışarı sokağa çıkıyor. Shark House Deli'nin vitrinine iyice sokuluyor. Hava feci soğuk, Iben öyle çıplak halde bayağı donmuş olmalı. Malene ona doğru gelen –Iben'in tarifine uygun– esmer benizli, asker görünüşlü birileri var mı diye bir kolaçan ediyor etrafını.

Tabii var ama bu sokakta çok göçmen de var ve şimdiki gibi akşam vakti, etraf ufak gruplar halinde erkek erkeğe dolaşan göçmenlerle doluyor.

Rasmus bu sefer telefonu açıyor, Köln'de bir takside olduğunu söylüyor, birkaç müşteriyle birlikte bir bara doğru yoldalar.

Malene maillerden bahsediyor ve Paul gibi onun da önemsemediğini söylüyor. Iben'in tahminine tepki gösterdiğini de ekliyor:

"Onu daha önce hiç böyle görmemiştim. Neyse sonunda dairesine birilerinin girmiş olmadığına kanaat getirdi galiba."

Rasmus, Malene'den iki yaş küçük, giyiniş tarzı ve çocuksu halleri bu yaş farkını daha da göze çarpıyor. Ama o toy oğlan

havasının altında, Malene'nin ruh halini hemen sezebilen bir duyarlılık da taşıyor, sonra isterse bir an içinde yeniyetme havalarını bırakıp gayet ilgili, anlayışlı ve şefkatli davranabilecek olgunluğa da sahip:

"Keşke orada, yanınızda olabilseydim, elbirliğiyle kim olduğunu bulabilirdik."

On dakikadan fazla konuşuyorlar ve Malene doğru şeyleri, doğru tarzda söylemekte üstüne olmayan bir sevgilisi olmanın mutluluğunu yaşıyor. Fakat aynı zamanda, geçen her dakikanın Rasmus'un kıtı kıtına hesaplanmış "olgun-davran" kotasından harcandığını da biliyor.

Rasmus esasında toy oğlanı oynamayı seviyor. Eğer Malene onu iş "sorunları" veya hastalığı gibi ciddi konularla biraz uzunca meşgul edecek olsa keyfi kaçıveriyor. O zaman Malene, Rasmus'un ondan soğuduğunu hissediyor. Bu o kadar sık olan bir durum ki, Malene, Rasmus'un her an pat diye değişebileceğini iyi biliyor ve bundan nefret ediyor.

O yüzden, şimdi konuşurlarken, söze son vermek için eğlenceli bir şey arayıp duruyor kafasında. Ağır havayı dağıtacak bir şey, ki Rasmus sonra bu konuşmayı "eğlenceli konuşmak" kotasında bir girdi olarak hatırlasın, Malene'nin her zaman açık veren "sorunlarımdan konuşmak" hesabına bir bağış olarak değil.

Ama aklına eğlenceli bir şey gelmiyor.

İkinci alternatifi deniyor ve teknik bir konuya atlıyor:

"Senin bilgisayar uzmanı arkadaşlarının arasında bir mailin göndericisini bulmayı bilen biri yok mu acaba?"

Rasmus'un sesi anında canlanıyor:

"Tabii var. Göndericinin kafası bir parça çalışıyorsa IP adresini saklayan bir siteden göndermiştir. O zaman izini sürmek zor. Ama evvela bundan emin olmamız lazım. Siz bana o maillerin posta üst bilgilerini bir yollayın. Şöyle yapacaksın: önce mailin üzerine sağ tıkla, sonra sırasıyla "özellik seç" kutusunu ve "detaylar"ı tıklayacaksın. IP adresi çıkacak. Fakat bu

eğer göndericinin internet bağlantısı sabit telefon üzerindense mümkün ve o zaman da onu enseledik demektir, yoksa bağlı olduğu internet sunucusunun adını görebileceğiz ki, dünyanın neresinden yollandığı anlaşılacak. IP adresini saklayan bir siteden yolladıysa, uğraşmamız gerekecek. O zaman bizim bir casus yazılım programı kurmamız lazım, sonra "yanıtla"ya basıp ona geri yollayacağız. Programı, onun kişisel bilgilerini okuyacak ve sonra verileri bizim seçtiğimiz bir adrese gönderecek şekilde yapabiliriz."

"Bu programı tek başına kurabilecek misin, zor değil mi?"

"Hayır, hayır, eve dönünce hallederim."

Rasmus telefonu kapatmak zorunda ama sesi hâlâ neşeli çıkıyor, hiçbir bezginlik emaresi yok:

"...Yani ben dönünce, ava çıkıyoruz. Nasıl enseleyeceğiz bak gör."

O arada Iben de kafeden bir iki yere telefon etmiş, İngiltere ve Fransa'daki iki meslektaşıyla konuşmuş. Steely Dan'in yerine şimdi Gotan Project'in parçaları yükseliyor hoparlörden. Iben'in gücü geri gelmiş gibi, Malene'ye gülümsüyor. Tıpkı işte olduğu gibi pür dikkat:

"Çok selam söylediler."

"Teşekkürler."

"Ve bu tür mailleri kimlerin yazmış olabileceği hakkında bir sürü tahmin yürüttüler. Unutmayayım diye hemen tezgâhtan bir bloknot ödünç alıp liste yaptım. Al bir bak."

Yirmiden fazla isim var kâğıtta.

Malene oturuyor:

"Nereden başlayacağız bilemiyorum."

"Sanırım bir internet kafe bulmamız gerekecek."

Malene'nin kadehinde hâlâ biraz şarap var ama bildiği bir şey de var, Iben'in tedirginliğini kontrol altında tutabilmenin en iyi yolu, yararlı bilgileri mümkün olduğu kadar çabuk toplamak.

Malene kadehindeki şarabı ayak üstü bitiriyor. Hemen giyiniyorlar, Malene sırt çantasını tam omzuna atarken telefonu çalıyor.

İsveç'ten, *Programmet för studier kring förintelsen och folkmord*'dan* Lotta arıyor:

"Iben'in telefonu meşguldü de. Diyecektim ki, tanıdığım bütün meslektaşları arayıp sordum ama hiçbiri öyle bir mail almamış. Yalnız hepsi de bu tür mailler alabileceğini düşündükleri kişilerin adlarını verdi. Yakınında kâğıt kalem var mı?"

Malene sırt çantasından bir tükenmez kalem ve Iben'in listesini bulup çıkarıyor:

"Teşekkürler, harikasın."

"Rica ederim, bunu o harika yazın için bir teşekkür olarak kabul et."

"Ne demek istiyorsun?"

"Senin, *En gitarrist från Banja Luka*** başlıklı yazını demek istedim. Mirko Zigic hakkındaki. İsveççe'ye çevirttik ve dergimizde yayınladık."

"O yazıyı Iben yazmıştı."

"Ben de sen sanmıştım."

"Hayır, hayır."

Iben, İsveç'e yollasın diye Malene'ye gönderdiği word dosyasında, yazının başına "yazan: Iben Højgaard" ibaresini koymayı unutmuş olmalı. Malene onun koyduğunu sanarak, ön yazıda yazanın adını ayrıca belirtmemişti. Bir hata nelere de mal olabiliyormuş! Malene bir çığlık koparıyor:

"Hah aksi, kahretsin!"

Iben, Malene'nin yüz ifadesinden ciddi bir sorun olduğunu tahmin edebiliyor. Soruyor:

"Neler oluyor?"

Malene ona cevap vermeden önce, tam emin olmak zorunda. Telefonda konuşmaya devam ediyor:

---

* İsveç Holokost ve Genosit Araştırma Programı. Uppsala Üniversitesi'nde bir yüksek lisans programı. (ç.n.)

** Banja Luka'lı gitarist. (ç.n.)

"Yani yazı şimdi web sitenizde benim adımla mı duruyor?"

"Evet, öyle sanırım. Yazı dergimizde yayımlanınca, otomatikman web sitemize de konur. Yani benim hiçbir..."

Iben atılıyor. Üzerinde Malene'nin kapkalın kazağı ve ceketiyle oldukça cüsseli bir görünüşü var:

"Ne oldu tanrı aşkına? Bir şey mi oldu?"

Malene kafenin boydan boya, kapkaranlık ön camlarına doğru bakıyor, tıpkı Iben'in bütün akşam yaptığı gibi. Ama dışarıda bir şey görülecek gibi değil.

Tekrardan oturmak ihtiyacı hissediyor. Fakat bu masaya değil, sokaktan görülemeyecekleri bir yere. Kolunu Iben'in omzuna doluyor, telefon hâlâ elinde:

"Iben, gerçekten çok üzgünüm. Zigic hakkındaki yazın İsveç'te benim imzamla internete konmuş."

Iben'in bütün vücudunun gerildiğini hissediyor. Cevap verirken sesi hiç de hoş değil:

"Eh, öğrenmiş olduk. Başka bir yazı koymuşlar mı?"

"Hayır."

"Evet, Mirko Zigic internet ortamında yayımlanan yazılarımızda ikimizin de konu ettiği kişi. Yani ikimizin arasındaki ortak taraf!"

Banja Luka'lı Gitarist

Sırp savaş suçlusu Mirko Zigic'in çocukluk arkadaşları, onun bugün Lahey Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi tarafından arandığına inanamıyor.

Yazan: Iben Højgaard

"Mirko'nun gitaristlik yaptığı müzik grubunda hep onun besteleri çalınırdı" diye anlatıyor Mirko Zigic'in liseden arkadaşı Ljiljana Peric.

"Çok karizmatik bir kişiliği vardı. Liseden sonra rock müzisyeni olarak hayatını kazanabileceğini umuyordu. Fakat zamanın zevkine göre aşırı sert ama şiirsel bir rock türü icra ediyordu. Bu türün tutulması için daha birkaç yıl geçmesi gerekiyordu. Bu nedenle olacak, o kadar yetenekli olmasına ve

hepimizin teşvikine rağmen, topluluğundan ve etrafında dönüp duran dört beş kızdan başka onu pek tutan yoktu."

Sırp siyaset bilimci Ljiljana Peric, Savaş Sonrasında Demokratik Medyanın Güçlendirilmesi, konulu konferansa katılmak için Oslo'daydı. Tesadüfen aynı kattaki odalarda kaldığımız otelin asansöründe karşılaştığımızda, konu dönüp dolaşıp Lahey'deki Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi tarafından suçlu bulunarak arananlar listesine alınan savaş suçlusu Mirko Zigic'in çocukluk arkadaşı olduğuna geldi.

O akşam otelin barında buluşmayı kararlaştırdık, ses kayıt cihazımı yanıma aldım.

1990'lardaki iyi yıllar

Akşam buluştuğumuzda, "Banja Luka'da aynı lisede okuduk. Büyük bir okuldu, öğrenci sayısı 1.000'in üzerindeydi" diye anlatmaya başladı Peric. "1970'lerin başında inşa edilmişti, kırmızı tuğladan ve damı dümdüz bir okul binası; sizin Danimarka'daki mimari tarzını andırır.

"Mirko uzun, sarı saçlı, ince yüzlü, yakışıklı bir gençti. Kafelerde ve barlarda konserler düzenlerdi, sırf kendi topluluğuyla değil, başkalarıyla da; yaptıkları müzikle pekâlâ iyi bir yere varabileceklerine inanırım hâlâ ancak zamanlama yanlıştı. Hard rock modası ABD'den birkaç yıl gecikmeyle gelmiş ve tam savaş sürecine rastlamıştı.

"O günleri düşününce, derslerdeki, okul partilerindeki hali geliyor gözlerimin önüne ve onun için deli divane olan kız arkadaşlarımla sohbetlerimiz. Onun, öğleden sonraları, şehrin sokaklarına kendi düzenlediği konserlerin duvar ilanlarını asarkenki halini capcanlı hatırlıyorum.

"Yanından geçen gençlerle hemen tartışmaya başlar, onlara neden başkasının değil de onun konserine gitmeleri gerektiğini anlatır dururdu uzun uzadıya. Tek tutkusu, herkesin ona göre ruhsuz pop müziğiyle vakit harcayacak yere, onun müziğinin değerini anlamasını sağlamaktı.

"Sırplar, Müslümanlar ve Hırvatlar bir arada aynı sınıfta okuyorduk, farklı olduğumuz filan aklımızın köşesinden geçmiyordu. Yugoslavya'nın ekonomisi çok iyiydi hem doğu hem batı bloğundan bağımsızdık, İtalyan marka giysileri almak için İtalya'ya alışverişe gitmek, konserleri de biletlerin daha ucuz olduğu komünist Budapeşte'ye giderek takip etmek olağan bir şeydi. 80'lerdeki ekonomik krizi atlatmıştık; gelecek, gençlere çok şey vaat ediyordu.

"1990'da –mezuniyetimizin ertesi yılı– televizyonda zaman zaman, küçük paramiliter grupların şehirlerarası yollarda nasıl barikatlar kurarak arabaları durdurduğunu, kimlik kontrolü yaptığını gösteren haberler seyretmeye başladık. Biz bunların askercilik oynamayı bir iş sanan, gülünç köylüler olduğunu düşünüyorduk. Savaşın yaklaşmakta olduğu aklımızın köşesinden geçmiyordu. Fakat çok geçmeden kendimizi savaşın ortasında buluverdik. Nereden geldiğini anlamadan, tepeden indi kafamıza.

"O 'gülünç köylüler' ansızın sahici askerlere dönüşmüştü ve televizyonda şimdi katliam üzerine katliam seyrediyorduk. TV kanalları seyircilere her gün defalarca, çocukları ve yaşlıları TV karşısından uzaklaştırmaları uyarısında bulunurdu; çünkü sırada yine Sırpların boğazları kesilmiş, derede, nehirde vesaire yüzen yarı çürümüş cesetlerinin görüntüleri vardı."

Propaganda

"Durmaksızın bu görüntüleri seyretmek insanları hem öfkeye hem kedere boğdu. Herkes çaresizlik içindeydi, bir şeyler yapılmalı, bunlara engel olunmalıydı. Derhal!

"Bu görüntüler sadece Sırpların kontrolündeki TV kanallarında gösteriliyordu, hemen arkasından da propaganda yayınları başlıyordu, sivil Sırpları böyle hunharca katledenler Müslümanlar ve Hırvatlardı, tıpkı İkinci Dünya Savaşı'nda 400.000 Sırp'ın canına kıydıkları gibi yine harekete geçmişlerdi. Bu programları her allahın günü, üst üste seyrettik durduk.

"Gördüklerimizi, duyduklarımızı tabiatıyla aramızda hararetle tartışıyorduk ve elimizde sadece Sırpların kontrolündeki medyalardan gelen bilgiler vardı. Bir gün Müslüman arkadaşlarımdan biri bana şöyle dedi: 'Söylediklerini kulağın duysun, Ljiljana. Ne dediğinin farkında mısın? Nereden öğreniyorsun bunları? Doğru olduğunu nereden biliyorsun?'

"İtiraf etmeliyim ki, bu propaganda programları beni de etkilemişti. Yalanlara inanmamaya yemin etmiş olsam bile.

"O günden itibaren televizyon seyretmeyi, gazete okumayı ve radyo dinlemeyi bıraktım. Fakat kendi ülkende savaş varken bunu yapmak zor iş.

"Diğerleri, benim gibi, onların gerçeğe sıkı sıkıya sarılmalarına vesile olacak arkadaşlardan yoksundu. Ve kısa sürede, bizim eski lise sınıfı dünyanın dört bir tarafına dağıldı. Bir kısmı İngiltere'ye, İskandinavya'ya, İtalya'ya, ABD'ye kaçtı. Müslümanlar ve Hırvatlar korkudan, Sırp gençleri de orduya çağrılacaklar diye sırra kadem bastı.

"Nitekim, Sırp gençlerin çoğu askere çağrıldı, bir kısmı da kendiliğinden gönüllü olarak yazıldı. Bu savaş gönüllülerinin kafalarından geçenleri anlayabilmemiz imkânsızdı. Ve Mirko, arkadaşlarımın arasındaki bir sürü gönüllüden biriydi."

Bir yanlışlık olmalıydı

"Savaş sürdü, on binlerce insan öldü; komşu, komşunun canına kıydı. Eski dostlar birbirlerini gammazlayarak, onları toplama kamplarına, işkence ve ölüme yollattı.

"Dehşet vericiydi. Ne radyoya ne televizyona güvenebiliyorduk ama ağızdan ağıza dolaşan bir sürü hikâye kulağımıza geliyordu.

"Mirko'nun yaptıklarını da bu hikâyelerden duyduk. Onunla ilgili hikâyeler farklıydı, bölüğüyle karıştıkları vahşet hepsinden çok daha korkunçtu. Öz be öz Müslüman yeğeninin önce ırzına geçmiş, sonra da öldürmüştü. Ordudan firar etmekten söz etti diye, genç bir Sırp askerin kulaklarını ve dilini kesmişti.

"Bunların hiçbirinden gazetelerde bahsedilmese de Mirko hakkında durmadan yeni hikâyeler geliyordu. 'Okulda Mirko hakkında anlatılanları duydun mu? Diyorlar ki...' veya 'Dün tren istasyonunda duydum, Mirko şimdi de ..' diye başlayan tüyler ürpertici hikâyeler.

"Lahey'deki mahkeme tarafından sekiz farklı suçla itham edildiği ta o zaman konuşuluyordu ve daha bir sürü şey: aynı kafadaki suç ortaklarıyla beraber kampları sırf zevk için dolaştığı, suratında küstah bir gülümsemeyle –tıpkı okuldan hatırladığımız gibi– tutsakları birbirinin ırzına geçmeye zorlayıp, oturup onları seyrettiği filan...

"Erkek arkadaşlardan birinin tanıdığı bir kız vardı, bu kız Mirko'nun ne olduğunu iyi biliyordu. Kızın sevgilisi Müslüman'dı ve Omarska kampında tutsaktı. Kıza bir gün bir adam telefon etmişti, kız Mirko olduğundan emindi. Adam ona hal hatır sormuş, sonra elinde bir balta olduğunu, kızın sevgilisinin karşısında durduğunu, mademki bir Müslümanla sevgili, o zaman şimdi olacakları da duymak zorunda olduğunu söylemişti. Ve kız, genç çocuğu nasıl baltalayarak öldürdüklerine telefonda kendi kulaklarıyla şahit olmuştu, ıstıraptan çığlık çığlığa bağırıyordu; kız duyduğu sesin sevgilisine ait olduğundan her çığlıkla daha da emin olmuştu. Fakat telefonu kapatmaya bir türlü eli gidememişti.

"Bunlara nasıl inanacağımızı bilemiyorduk. Mirko daha 21 yaşında, gencecik bir oğlandı.

"Ve geride kalan biz kadınlara bu söylentileri tartışmaktan başka bir iş düşmüyordu. Hatırlıyorum da şöyle demiştim bir keresinde: 'Onun hakkındaki hikâyeler korkunçlaştıkça, silahını bırakıp savaştan kaçanların sayısı da artacak demektir. Yani belki de bu yalanları o kendi uyduruyor, masum insanları ölümden kurtarmak uğruna, kendi şerefini feda ediyor.'

"Ve hepimiz bunun doğru olmasını tüm kalbimizle diliyorduk."

Hiç gördüklerin var mı?

"Bir gün –savaşın ikinci yılıydı– onunla, Banja Luka'da bir köşe başındaki küçük bir ayakkabıcının önünde karşı karşıya geliverdim.

"Pırıl pırıl güneşli bir gündü. Gosposka Oulica Sokağı'nda durmuştum, sokağın karşı tarafındaki kafelerden birinden müzik sesi geliyordu. Restore edilmekte olan Sırp-Ortodoks kilisesine gidip gelen hafriyat kamyonları nedeniyle hava bir toz ve beton bulutuyla kaplıydı.

"Bunun dışında ortalık sakindi. Mirko'nun üzerinde soluk bir blucin vardı, saçları yine upuzundu. Eskiden olduğu gibi inceydi ama sanki daha bir adalelenmişti. Dükkândan yalnız çıktı, yani yanında asker filan yoktu.

"Beni görünce çok sevindi ve ben, onu kucaklayayım mı kucaklamayayım mı doğrusu bilemedim fakat kucaklaştık. Nelerle meşgul olduğumu anlatmaya başladım. Makine gibi konuşuyordum, hiç ara vermeden, daha ziyade, onun neler yaptığını sormaktan kaçındığım için.

"Üzerinde hiç de gammaz veya suçlu hali yoktu. Pekâlâ bir sigorta şirketinde veya bir beyaz eşya mağazasında veya bunun gibi gayet alelade bir işte çalışan biri olabilirdi.

"Sonra sordu:

" 'Eskilerden gördüklerin var mı?'

"Ağzım kupkuru oldu, kollarımdaki tüyler havaya dikildi ve sırtımdan aşağı doğru bir ürperti yayıldı.

"Gözlerimi ondan kaçırdım, doğru dürüst nefes alamıyordum. Sanki bu birkaç sözcük, o zamana kadar duyduklarımın en korkuncuydu.

"Sırp'tım, tehlikede olmadığımı biliyordum. Fakat içimden bir ses, bana hemen oradan uzaklaşmamı söylüyordu.

"O gün bugündür –nasıl oldu bilmiyorum ama o dakikadan itibaren– onun hakkında söylenen her şeyin doğru olduğundan eminim.

"Günün geri kalan kısmını ve sonraki birkaç günü ağlayarak ve bulabildiğim bütün arkadaşlarıma telefon ederek geçir-

dim. Mirko'yla karşılaşmamı anlattım. Hissettiğim o manevi baskıyı biraz hafifletmek ihtiyacı duyuyordum. Ortak bir arkadaşımızın hiç beklenmeyen ölümünü haber verir gibi bir hisle anlattım onlara Mirko'yla karşılaşmamızı."

Diğer askerler

Üzerinden yaklaşık on yıl geçmiş olsa bile, bunları anlatmak Peric'i etkilemişti. Otelin barında bir süre öylece, hiç konuşmadan oturduk.

Peric, DCIF'de neler yaptığımızı sordu sonra bana ve ben de bu vesileyle onun az önce anlattıklarına teorik bir yorumda bulunmadan edemedim.

DCIF'ye bağlı olarak çalışan bilim insanlarının çoğu, soykırım eylemlerine karışanlar hakkında bilimsel araştırmalar yürütüyordu.

Bu araştırmaların en önemlilerinden biri Christopher Browning'e aitti. DCIF'nin dergisinde çıkan "*Ondskabens Psykologi*" başlıklı yazıda bu araştırmadan etraflıca bahsetmiştik. Browning'in hedef grubunu, Polonya'daki Yahudileri öldürmekle görevlendirilen 500 sivil Alman oluşturuyordu. Araştırma sonuçları şöyleydi:

- Deneklerin yüzde 10 ila 20'si görev değişimi için müracaat etti ve bu istemleri kabul edilerek başka işlere atandılar.
- Deneklerin yüzde 50 ila 80'i göreve itiraz etmedi ve sadece emredilen sayıda infazı gerçekleştirdi.
- Deneklerin yüzde 10 ila 30'u, emredilenin üzerinde Yahudi öldürdü. Bunlar, boş zamanlarını da Yahudi avına hasretti; düzenli olarak dolaştıkları Yahudi gettolarında, eğlence yeri, sinema vs. toplu yerlerde gözlerine kestirdiklerini atış talimlerinde hedef tahtası diye kullanırlardı ve bu, çoğunlukla işkence ve tecavüz faslından sonra gerçekleşirdi.

* Dan. Kötülüğün psikolojisi. (ç.n.)

Lakin istatistiki bilgi ayrı şey, bu insanların kafalarından neler geçtiği ise apayrı bir şey. Acaba bunların hangileri görevden içtinap etmeye, hangileriyse görev sınırını aşmaya meyilliydi?

Sonra bu insanların ne korkunç bir kafa yapıları olması gerektiğinden konuştuk bir süre.

Peric, Mirko Zigic'le beraber orduya yazılan bir başka okul arkadaşını anlattı:

"Okuldayken hepimiz Predrag'ın mühendis olacağına inanmıştık ama olamadı. Predrag, Mirko'ya adeta tapardı, iyi arkadaştılar ve aynı paramiliter gruba katıldılar. Fakat Banja Luka'da Predrag hakkında hiçbir hikâye duymadık ve dokuz ay sonra da evine geri gönderildi. Kafası, Parkinson hastasıymış gibi titriyordu.

"Pek konuşmuyordu, hele hele Mirko ve ordudayken yaşadıkları hakkında katiyen konuşmak istemiyordu. Arkadaşlar onu alıp doktora götürdü ama doktor o titremelerine bir çare bulamadı. Aslında böylesi durumların yabancısı değildik. Eve gönderilen askerlerin birçoğunda, kimsenin ne olduğunu anlayamadığı böyle garip arazlar vardı."

Savaş ertesi

Ljiljana Peric'le konuşmamızdan kısa süre önce, Mirko Zigic'in Dayton Barış Antlaşması öncesinde üyesi olduğu paramiliter gruptan atıldığını ve Rusya'ya göç ettiğini okumuştum, orada aşırı milliyetçi Slav gruplara ve mafyaya katıldığı söyleniyordu.

Son zamana kadar araştırmacılar arasında, soykırımcıların, soykırım süreciyle barış süreci arasında mükemmel bir ayrım yapabildiği şeklinde bir genelleme vardı. Alman mücrimlerin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yaşamlarını izleyen araştırmacıların verileri, onların arasındaki suç oranının, diğerlerine kıyasla daha fazla olmadığını gösterir.

Yani savaş zamanında, selam vermedi diye bir sivili çekip vuran biri, barış zamanında tıpkı diğer insanlar kadar kendine

hâkimdir; örneğin birahanelerde, barlarda dövüşten, kavgadan uzak durur, evlilik içi anlaşmazlıklarda şiddete başvurmaz.

Alman savaş suçlularında şu art etkiler saptanmıştı: konsantrasyon bozukluğu, kâbus görme, iş yapma yeteneğinde düşüş ve intihar oranında artış; ancak suçluluk oranında bir artış saptanmamıştı.

Fakat daha sonraki araştırmalar, Nazi soykırımı verilerinden yola çıkarak genellemeye gidilmemesi gerektiğini gösteriyor. Eski Yugoslavya'ya iade edilen savaş suçluları arasında önemli ölçüde daha yüksek bir suçluluk oranı gözleniyor. Birçoğu da mafyaya katılmış.

Mirko Zigic gruptan ihraç edildikten sonra Rusya'ya göç edene kadar geçen sürede, Peric onunla Banja Luka'da karşılaşmamaya özen gösterdi. Gelecek Sırp Cumhuriyeti'nin ikinci büyük şehri Banja Luka, Prijedor yakınındaki toplama kampına sadece 50 kilometre mesafedeydi. Karşılaşmamaları biraz zordu.

Peric, Mirko'yu şöyle anlatıyor:

"Onu ilk gördüğümde, cildi eskisinden çok farklıydı. Bir zamanlar kaymak gibi olan o cilt gitmiş, yerine sivilce içinde, üzerine balmumu sıvanmış köseleye benzer bir şey gelmişti. Eskiden berbat halde olan dişleriyse şimdi beyaz ve muntazamdı, takma diş olduğunu tahmin ettim; düşün ki, daha henüz 24'ünü doldurmamıştı.

"Uzun sarı saçlarını bu sefer atkuyruğu yapmıştı. Rastlaştığımızda bazen geleneksel Sırp-Ortodoks sakallıydı, bazen de sinek kaydı tıraşlı.

"Ta uzaktan o uzun boyunu seçer seçmez hemen yan sokaklardan birine sapıverir, gözden kaybolurdum; fakat savaş bittikten sonra onunla karşı karşıya durmaya mecbur kaldım.

"Çünkü ortak arkadaşlarımızdan bazıları düzenledikleri davetlere, diğer davetlilere bir şey demeksizin Mirko'yu da davet ediyordu hâlâ."

Ortak arkadaşlarla birlikte

"Burada bir şeye dikkat etmelisin, savaştan önce de hep aynı kişilerin davetlerine gidiyorduk, bunların bazıları savaş sırasında kurban oldu, bazıları da katil. Savaştan sonra da yine eskiye dönmeye çalışıyoruz. Eski Yugoslavya'da garip bir durum yaşanıyor: Radyo istasyonlarının çoğu sırf 70'lerin ve 80'lerin müziğini çalıyor. Sanki 90'ları birçok bakımdan hiç yaşanmamış saymak istiyoruz.

"Bu ortamda, savaş sonrasındaki davetlerde kurbanlar da katiller de birlikte yiyip içmeye hazırlıklı olmak zorunda.

"Savaşı arkada bırakıp artık ileriye bakmamız gerektiğini biliyorum. Yeni ülkelerimizi inşa etmek için eski dostluklarımızdan destek almamız gerektiğini de biliyorum. Fakat insanların psikolojik sınırları birbirinden farklı. Bir davetteyken, arada dost bir hava yaratmak ve bunu korumak için her insan farklı davranabiliyor. Gençlikteki yakın arkadaşlıkları sürdürüp sürdürmemek hususunda da bu böyle.

"Gecenin saat üçünde mutfakta karşılıklı oturmuş, ekmekle füme jambon ve kornişon atıştırıp sohbet ederken, birden karşındakinin bir zamanlar Beyaz Kartallar'dan veya buna benzer en beterinden paramiliter bir gruptan olduğunu anlayınca yıldırımla vurulmuşa dönüyorsun. Ve ben de bir defasında, sıkış tıkış davetli dolu bir salonda kendimi birden Mirko'yla yüz yüze buldum, anlaşılan fırsat doğunca Rusya'dan kalkıp elini kolunu sallaya sallaya buralara arkadaş davetine gelebiliyordu.

"Bu ilk karşılaşma, ortalığın Mirko'nun savaş bittikten sonra iki Hırvat gazeteciyi öldürdüğü haberiyle çalkalanmasından hemen sonraydı. Bir kız arkadaşla beraber davetten kaçar gibi ayrıldık, birkaç blok ötede, diğerlerinin gürültüsünü duyamayacağımız bir bahçeye girip oturduk.

"Lisedeyken ben Mirko'ya âşık değildim ama âşık olanlar çoktu, partiden birlikte sıvıştığım o kız bir süre onun sevgilisi olmuştu.

"Orada bahçede o günlerden konuştuk.

"Ona sordum:

"Hatırlıyor musun, bazı kız arkadaşların sevgililerini tenkit ederdik de onlar da bize: 'Ama baş başayken, bambaşka biri oluyor. Siz, onun kendi halinde olduğu zamanı görmediniz için bilmiyorsunuz. Öyle yumuşak ve tatlı bir insandır ki' derdi.

"Düşünüyorum da seninle Mirko arasında durum bunun sanki tersiydi: Biz diğerleri onun ne tatlı, ne sanatçı ruhlu, ne girişken bir müzisyen olduğunu düşünürdük, ilişkinizin de iyi olduğunu farz ederdik. Peki, yalnız olduğunuzda değişir miydi? Bizim hiç bilmediğimiz yanlarını mı gösterirdi sana?

"Hayır, demişti.

Ertesi sabah

Peric ve ben o akşam konuşmamızı burada kesmek zorunda kaldık, ikimiz de daha fazla devam edemeyecek kadar bitkin hissediyorduk. Fakat o, ertesi sabah kahvaltı salonunda yanıma geldi. Akşam söylediklerine eklemek istediği bir şey vardı:

"Bir sürü insan şimdi çıkıp, 'Miko'da bir farklılık olduğunu hep biliyorduk!' diyor. Öyle olduğuna şimdi inanıyorlar. Çünkü o arada olanları biliyorlar şimdi.

"O zaman öyle değildi. Onunla yapayalnız, gece vakti, bisikletle, zifiri karanlık ormanın içinden geçtim kaç kere. Şimdiyse onun sayısız kadına tecavüz ettiğini biliyorum.

"Bunu bildiğim için, bana da bugün sanki Mirko'da garip gibi bir şeyler olduğunu daha o zaman biliyordum gibi geliyor; fakat gerçek şu ki, onun hakkında o zaman bildiklerime dayanarak bunu bilmem imkânsızdı."

6

Pazartesi sabahı Anne-Lise kitap raflarının arasından koridoru geçip Kış Bahçesi'ne girince, hafta sonu olanları aklından uzaklaştırmaya çalışarak, sıcak ve neşeli bir ses tonuyla odadakileri selamlıyor:

"Herkese günaydın."

Ama daha yalnız Camilla gelmiş. Kafasını bilgisayarından kaldırmadan konuşuyor:

"Günaydın."

Anne-Lise, paltosu kolunda, durup bir etrafına bakınıyor. Kütüphanenin kapısı her zamanki gibi kapalı. Odadaki tek ses Camilla'nın bilgisayarından gelen hafif vınlama.

Camilla ne başka bir şey diyor ne de kafasını ekrandan kaldırıyor, Anne-Lise de o zaman kütüphaneye, kendi köşesine çekiliyor.

Paltosunu askıya asıyor, yazı masasının arkasındaki dolap kapağının iç yüzündeki aynada saçlarını düzeltiyor. Onu oraya kendi asmıştı.

Saçları düzgün ama o yine bir kere fırçalıyor. Çene hizasında dümdüz kesilmiş, perçemli, koyu renk saçlarının her iki ucu, çenesinin kareliğini saklamak için sivrice bırakılmış. Yine de yüzünün kapkareliği belli oluyor. Aynaya yaklaşıp kendini inceliyor: Göz çevresi, kırk yaşındaki kadınların çoğundan hiç de daha kırışık değil.

Siyah, dik yakalı kazağının üzerine dökülmüş saçları parmaklarıyla topluyor, bej eteğini de saç var mı diye bir kontrol ettikten sonra, yerine geçip oturuyor, işine bakabilir artık.

Bir yıl önce burada işe başladığından beri başlıca yaptığı iş, kütüphanedeki kitapların son sayfalarındaki anahtar sözcük dizinlerini tarayıp metin okuma programıyla Word'e çevirmekten ibaret. Sonra bunları edit edip, kütüphanenin veritabanına kaydediyor.

Malene'nin Kış Bahçesi'ne girdiğini duyduğunda, harıl harıl kayıt yapmakla meşgul, birkaç dakika sonra da Iben'in sesi geliyor kulağına.

Cuma günü akşamı birlikte bir davete gittiklerini biliyor, içeriye, yanlarına gidiyor:

"Söyleyin bakalım, davet iyi geçti mi?"

"Her zamanki gibi."

Anne-Lise kahve fincanlarının yanındaki sandviç ekmeklerini fark ediyor. Odanın tam ortasındaki alçak klasör dolabının üzerindeki tepside, bir sandviç ekmeği, tereyağı, bir tabak ve bir bıçak var.

"Ah, taze ekmek, sen mi getirdin, Camilla?"

"Evet."

"Peki, neyi kutluyoruz?"

"Hiçbir şeyi."

"Mmm, sağ ol. O zaman gelecek pazartesi ekmek getirme sırası bende."

Anne-Lise sandviçin yarısını alıyor, tereyağı sürüyor, tabağa koyuyor. Iben'in masasına doğru bir iki adım atıyor fakat Iben pürdikkat önündeki ekrana dalmış.

Anne-Lise birkaç saniye öylece hareketsiz duruyor. Kimsede bir tepki gelmeyince odadan çıkıyor, kütüphaneye, bilgisayarının başına dönüyor.

Hindistan'da 2.000'in üzerindeki Müslümanın hayatını kaybettiği katliam hakkındaki raporun sözcük dizinlerini düzenlemeye başlıyor. Masasının sağ tarafı tepeleme rapor dolu. Bu da daha elden geçireceği bir yığın sözcük dizini var demek.

Kış Bahçesi'nden konuşma sesleri geliyor. Ya hafta sonundaki davetten bahsediyorlar. Ya da bir filmden. Kapalı kapının arkasından ne dediklerini tam çıkaramıyor.

Anne-Lise gözlerini ekrandan ayırmıyor, dikkatini toplamaya çalışıyor. Bilgisayar "elektriksel", "yemek" ve "seks" sözcüklerini öneriyor. Ama bunlar fazla genel referanslar. Rapora hızlıca bir göz gezdiriyor ve sözcük dizinlerini daha kesin hale sokuyor: "cinsel organlara elektrik vermek", "bozuk yemek" ve "cinsel tecavüz".

Iben yan odada şimdi önemli bir şey anlatıyor gibi. Anne-Lise kapıya fırlıyor. Öğle paydoslarındaki sohbetlere yabancı kalmamak için ne konuştuklarını bilmesi gerek.

Şimdi de Kenya'dan döndükten sonra Iben'le röportaj yapan gazeteciyle dalga geçiyorlar. Iben gazetecinin, rehinelik süresince ne yemek yediklerinden başka bir şeyi pek merak etmediğini söylüyor.

Sohbetin hızı biraz kesilir gibi olunca Anne-Lise, Iben'in masasına yaklaşıp soruyor:

"Yemek temalı bir röportaj mıydı?"

"Hayır, ama ben ne dersem diyeyim, o hep yemek sorusuna döndü durdu."

Iben isteksiz ve ilgisiz bakışlarını takınmış olsa da Anne-Lise yeni bir soru daha soruyor:

"Peki, gazetede çıkan yazı da mı bu havadaydı?"

"Evet."

Iben yüzünü bilgisayarına dönüyor. Anne-Lise, Malene'ye böyle bir göz atıyor, onları mı izliyor? Hayır. Anne-Lise devam ediyor:

"O zaman, kendi hakkındaki röportajı çok farklı bir gözle okumuş oldun?"

Iben bir dosyayı gözden geçiriyormuş gibi tuşlara basıp duruyor. Anne-Lise olduğu yerde öylece durup cevap bekliyor. Iben genelde konuşurken de çalışabilir. Fakat o, bu sefer Camilla'ya hitap ediyor:

"Camilla, hani o Fransızca linklerin olduğu yeni gelen mail vardı ya, sende mi o?"

"Sanırım."

"Bana yönlendirir misin?"

"İki saniye içinde ekranında olacak."

Üçü de gözlerini ekranlarına dikmiş. Anne-Lise faks makinesinin yanındaki rafın üzerindekileri sinirli sinirli karıştırırken soruyor:

"Başka soru sormam yasak mı acaba?"

Iben başını kaldırıyor, yarı yollu bir gülümsüyor:

"Yok canım, tabii sorabilirsin. Biraz sonra vaktim olacak. Şimdi kafamda bir sürü şey var, meşgulüm."

Anne-Lise yerine döndüğünde, içeriden gülüştüklerini duyuyor. Her nedense Malene'ye güler gibiler.

Anne-Lise kütüphanede tek başına değil de diğerleriyle beraber Kış Bahçesi'ne oturmayı birkaç kere önermişti, özellikle işe girişinden hemen sonra. Paul da iyi fikir olduğunu söylemişti fakat daha sonraki süreçte bir iki kere hatırlattığında, Paul pratik olmayacağını savunmuştu; bir kere yer sorunu vardı, sonra bir sürü telefon ve internet kablosu filan döşenmesi gerecekti, ayrıca kitaplara yakın oturması daha doğruydu.

Fakat Anne-Lise'ye öyle geliyor ki, bunu diğerleri istemiyor, o karşılarında olursa sanki eğlenceleri bozulacakmış gibi geliyor herhalde, Paul bir şey demeden evvel muhakkak onların fikrini almıştır.

Anne-Lise, Malene'nin teyzesinin ölümünden birkaç gün sonra DCIF'de çalışmaya başlamıştı. Anne-Lise o günlerde diğerlerinin onu saf dışı edip kendi aralarında konuşmalarına hoş bakıyordu, buna ihtiyaçları olduğunu düşünüyordu. Ona biraz daha alışınca değişirler umuyordu. Fakat durum değişmedi.

Paul ona ne zaman isterse Kış Bahçesi'ne gelip onlarla konuşabileceğini de vurgulamıştı ve Anne-Lise de onun sözüne kanmıştı, her ne kadar kafası pek yatmasa da.

Öğle paydosunda Camilla da Iben'e, hakkındaki röportajları gazetede okurken farklı bir gözle bakıp bakmadığını soruyor; Iben'in ona uzun uzadıya cevap vermeye zamanı oluyor.

İyi geçen her hafta sonundan sonra safça bir ümide kapılıyor, belki durum bu hafta düzelir diye düşünüyor. En son dün akşam olduğu gibi. Akşam yemeğinden sonra Henrik'e duruma bu sefer halledeceğine inandığını söylemişti. Onun için bugün ara sıra yanlarına gidip bir konuşma ortamı yaratmaya kararlı.

Öğle tatilinin geri kalan kısmında da yine İsveç'teki diş doktorları hakkında konuşuyorlar ve yeni haftaya başlayalı henüz üç saat geçmiş olsa bile, Anne-Lise kendini şimdiden yorgun hissediyor.

Yine de iki dere laf açmayı deniyor. Camilla'nın önü sıra söylediği bir şeye istinaden:

"Ama köprüden arabayla geçmek pahalı değil mi?" diye soruyor.

Ses yok.

Malene'ye dönüp, "Benim de bir kere başıma şöyle bir şey geldi..." diyerek yeni bir konuşma kapısı açmaya yelteniyor ama daha fazla devam edemeden, Malene sözünü kesip diğer

ikisine hitaben bir şeyler anlatmaya başlıyor. Velhasıl üçü de ona konuşmalarına ortak olma imkânı vermiyor, yüzüne bile bakmıyorlar. Ve Anne-Lise teslim oluyor.

Mesai başlayınca Anne-Lise doğruca kütüphanenin en dibindeki kitap raflarının arasından gidiyor, ofiste kimsenin uğramadığı yerlerden biri burası.

"Doğu Avrupa koleksiyonunun durduğu bu kısma her gelişinde, yanına el aynasını da alır, yüzünden ağladığı sonra belli olsun istemediği için. Burada tek başına biraz ağlayıp sakinleştikten sonra yerine döner.

Ve o gün artık diğerleriyle konuşmamaya kendi kendine söz veriyor. Fakat bir tek kişinin bütün bir grubu dışlayamayacağını çok iyi biliyor, ruhları bile duymaz. Sonra zaten mesele de bu değil. Tek istediği, o gün akşam eve gidince, Henrik'in doğum günü partisi için akşam yemeği hazırlamadan önceki üç saati huzur içinde geçirebilmek. Enerjisini ve neşesini sonuna kadar harcamak istemiyor, birazını akşama, misafirlere de saklamalı.

Sandalyesine oturup rapor yığınlarının içine dalıyor. Her biri tek tek taranacak, Word'e çevrilecek veritabanına yüklenecek, sözcük dizinleri kontrol edilecek. En azından verimli bir iş günü olsun bari.

Onlarla karşılaşmasın diye kahvesini Kış Bahçesi'ndeki termostan değil, gidip mutfaktan dolduruyor. Yarıladıktan sonra Henrik'i işten arıyor, doğum gününü tekrar kutluyor ve sonra ses tonunu ne kötü durumda olduğunu belli edecek bir havaya sokuyor. Bu kadarcığıyla bile, duygularını biriyle paylaşabilmek ona iyi geliyor.

Merkezde, üçüncü şahıslarla olan ilişkileri koordine etmekten sorumlu kişi Malene. Merkezin kütüphanesinden kitap ayırtmak ve ödünç almak istediklerinde de böyle. Bu yüzden Anne-Lise yapayalnız çalışıyor. Durmadan merkeze gelen kutularca doküman ve kitabı kataloglamanın dışında yaptığı pek başka bir şey yok. Gün zarfında konuşacağı pek kimse de yok.

Anne-Lise, Strasburg Soykırım Kütüphanesi'ndeki bir erkek meslektaşına telefon ediyor, HURIDOCS kataloglama sistemi hakkındaki bir kursta tanışmışlardı. Bir BM raporunda onun ilgisini çekecek bir yazı referansına rastladığını söylüyor. Başka raporlardan da bahsediyor, bir konudan diğerini atlayıp lafı uzattıkça uzatıyor.

Karşıdaki onu bir dinliyor, bir cevap veriyor. Ve her söylediğinin Anne-Lise'ye nasıl ilaç gibi geldiğini sezemiyor tabii. Bu konuşma onu birkaç saat daha idare eder. Hasretini çektiği şey işte bu, samimi bir ses, yoksa öbürlerinin, gününün o basıcı yalnızlığını perçinleyen ısrarlı sessizliği değil.

Düzeltme okumasına geri dönüyor: Nijerya'da yakılarak katledilen insanlar hakkındaki İngilizce, Almanca ve İspanyolca raporlarda hem suçluların hem şehirlerin adları farklı yazılı. Metin okuma programının her bir rapordaki ad dizinlerini nasıl kaydettiğini kontrol ediyor. Ufacık bir atlama, bir dikkatsizlik, bilgisayarın yanlış listelemesine yol açabilir.

Malene kütüphaneye giriyor, birilerinin merkezden istediği kitapları alıp gönderecek. Elleri kolları kitap dolu, rafların arasında dolaşıp elindeki listedeki en son kitabı arıyor. Strasburg'daki meslektaşıyla telefon sohbetinin ardından morali biraz düzelmiş olan Anne-Lise, kendinde ona gülümseyecek gücü buluyor. Malene işini bitirince, her zamanki gibi tek kelime etmeden kütüphaneden çıkıyor.

O çıkınca Anne-Lise önündeki işi bırakıp bilmem kaçıncı işe başvuru formunu doldurmaya koyuluyor. İş değiştirmesi şart.

Yoksa bir noktada ipin ucunu kaçıracağını tahmin edebiliyor. Böyle hissetmeye alışık değil: Bu ben değilim, davranışlarıyla beni bambaşka bir insan yaptılar, halbuki bu hayalimdeki iş olabilirdi, diye düşünüyor, bir yandan önündeki başvuru formunu doldururken; ve klavyenin tuşlarına her basışının Malene'nin veya Iben'in vücuduna inen bir bıçak darbesi olduğunu farz ediyor.

Malene! Malene! Malene! diye haykırıyor içinden ve tuşlara takır tukur indiriyor parmaklarını.

Bu gerçek ben değilim, olamam!

***

Akşama doğru Kış Bahçesi'nde yine gülüşmeler başlıyor. Bilgisayarlardan birinde *Chris ve Chokoladefabrikken*'ı dinliyorlar.

Fakat Anne-Lise o gün onlarla konuşmamaya bir kere yemin etti artık.

Fakat geçen defa dördü birden dinlediklerinde nasıl da eğlenmişlerdi. Aşağı yukarı bir ay önceydi. Nasıl da gülmüşlerdi, Anne-Lise yanlarında olmasına rağmen, sanki her zaman böyle yaparlarmış gibi eğlenmişlerdi, hatta skeç hakkında onunla da konuşmuşlardı. Yüzüne, gözlerine bakarak. Ancak bu samimiyetleri daha sonraki günlerde, geldiği gibi anlaşılmadık bir şekilde uçup gidivermişti.

O akşam Henrik'in arabasının bahçeye girdiğini görür görmez dışarı fırlamış ve Henrik arabadan iner inmez iyi haberi yetiştirmişti:

"Bugün hep birlikte öyle hoş vakit geçirdik ki!"

Belki de artık her şeyin düzelmeye başladığını, bu kadar sabretmekle iyi ettiğini söylemişti.

Aynı akşam Henrik onun için, *Chris ve Chokoladefabrikken*'ın internette olmayan skeçlerini bir CD'ye doldurmuştu. O da bir arkadaşından almıştı, skeçleri her sabah radyodan naklen kaydediyordu. Fakat bu CD o tarihten beri Anne-Lise'nin çantasında duruyor, diğerlerine bahsetmek için bir türlü uygun bir zamanı yakalayamadı.

Dayanamıyor, içeriye yanlarına gidiyor, Camilla'nın bilgisayarından Chris'in sesi geliyor, o da onlarla gülmeye başlıyor. Şimdi dördü de Camilla'nın masasının başına toplanmış kahkahalar atıyor.

Anne-Lise, Malene sonra yine Paul'un taklidini yaparken de gülmeye çalışıyor ve ondan sonra evden getirdiği CD'den bahsediyor:

"İnternete konmamış skeçlerin olduğu bir CD var yanımda. Dinlemek ister misiniz?"

"Tabii, getir hadi."

"Evet, evet. Koş getir."

Kütüphaneye giriyor, CD'yi çantasında çıkarıyor. Koşa koşa içeri götürebilir ama bunu önceden planlamış gibi değil de öyle birden aklına gelivermiş gibi bir havayla yapmaya dikkat etmeli.

Birkaç dakika sonra yanlarına gittiğinde, Iben'le Malene masalarına dönmüşler.

Anne-Lise bir duralıyor:

"Eğer şimdi meşgulseniz, başka bir zaman dinleyebiliriz?"

Malene başını kaldırıyor:

"Hayır, hayır. Sen CD'yi koy."

"Ama, hakikaten istiyor musunuz?"

"Evet, hadi ama."

Anne-Lise, Camilla'nın bilgisayarına gidiyor CD'yi koymak için. Camilla sandalyesini yana doğru çekmiş, önündeki dosyalara dalmış, bilgisayarın önü boş.

CD'yi yükledikten sonra, diğerlerine bir bakıyor. Odadaki hava tamamen değişmiş. Kafalarını öne eğmiş, yaptıkları işe dalmış olacaklarını bilseydi, CD'yi çalmayı hiç teklif etmezdi.

Camilla başını kaldırıp ona bakıyor: beklentili ve şaşkın gözlerle.

Anne-Lise sekizinci bölümü seçiyor, daha önce defalarca dinlemiş, en komiği olduğuna karar vermişti. "Play"e basıyor.

"Umarım beğenirsiniz."

En iyi skeçlerden biri duyuluyor ne kimse masaya geliyor ne de bir gülen oluyor. Camilla arada başını önündeki kâğıtlardan kaldırıp bir bakıyor o kadar. Malene gözlerini ekrana dikmiş çalışıyor, Iben de öyle.

Anne-Lise otuz saniye kadar orada Camilla'nın masasının başına dikilmiş duruyor, sonra Camilla'nın bilgisayarına doğru eğiliyor:

"Artık kapatıyorum, dinlemiyorsunuz zaten."

"Hayır, bırak."

"Ama eğleniyormuş gibi bir haliniz yok da."

Malene sandalyesini Anne-Lise'ye doğru çeviriyor:

"Ben çalışırken de böyle şeyler dinlemeye alışığım."

Iben de başını kaldırıyor:

"İşteyiz. Önümüzdekileri de bitirmemiz gerekiyor. Sırf eğlence şamatayla iş yürümez."

Anne-Lise CD'yi olduğu yerde bırakıyor. Evde bu skeci defalarca dinleyip kahkahadan yerlere yatmışlardı. Onların dinleme tarzına uymak için, o da eline bir Amerikan üniversitesinin dergisini alıyor. Dikkatini ona vermiş gibi yapıp bir kelime bile okuyamadan sayfalarını karıştırıyor.

Skeç bitince CD'yi çıkarmak için "Stop" düğmesine basıyor.

Camilla elindeki dosyayı masaya bırakıyor:

"Ne yapıyorsun?"

"CD'yi çıkaracağım, dikkatinizi veremeyecek kadar meşgulsünüz de."

"Bırak çalsın."

"Ama zaten dinlemiyorsunuz."

"Bunu sen nasıl bileceksin ki? Ben bal gibi dinliyordum."

"Ama bu doğru değil... hepiniz de..."

Iben önündeki klavyenin "Enter" tuşuna küt diye parmağını indiriyor:

"Ben de dinliyordum. Bizim için çalacağını söylememiş miydin? Peki fikrini niye değiştirdin birden?"

Şimdi başını kaldırıp Anne-Lise'ye bakma sırası Malene'de. Artık pes etmiş gibisinden derin bir iç çekiyor, sonra:

"Anne-Lise, bu kadar da dırdırcı olma ama" diye lafa atılıyor.

CD'de bir sonraki skeç başlıyor. Hepsi önlerindeki işe gömülmüş. Hiçbirinden tıs çıkmıyor. Malene'nin haricinde! O,

skeç başladıktan biraz sonra ahizeyi kaldırıyor, bir araştırmacıyı arayıp yapacağı bir konuşma hakkında onunla sohbete koyuluyor.

7

Aslında Henrik'le niyeti, ufak çapta bir doğum günü partisi düzenlemekti: onun için de yalnızca yakın akrabaları ve bir iki arkadaşı çağırmışlardı. Pazartesi akşamı olunca daha büyük işlere kalkışmak olmuyor, herkes işinde gücünce oluyor. Fakat çocukları da sayınca sayı yine büyüyüverdi (yedi çocuk ve sekiz büyük), büyük küçük hepsinin seveceği bir şeyler pişirmek gerekiyor.

Anne-Lise işten eve dönmüş, Henrik'le mutfaktalar. Misafirler üçü çeyrek geçeye kadar gelecek. Çocukları oynasınlar diye bahçeye yolladılar ama onların bir ayağı mutfakta, çocuklar nasılsa anne babalarının onlara ayıracak vakti olmadığını hemen fark ediveriyor.

Anne-Lise oyalansınlar diye geçen hafta alıp bugüne sakladığı yeni bir halka atma oyunu da vermişti onlara halbuki, böylece Henrik'le sakince akşama hazırlık yapabilirler diye düşünmüştü.

Anne-Lise çorbaya kullanacağı kök sebzeleri doğruyor. Bir yandan da çorbanın üzerini süsleyeceği beykın parçalarını kızartıyor. Tipik sonbahar yemeklerinden oluşan bir menü hazırlıyorlar. Henrik eviyenin üzerine iyice eğilmiş, mantarları yıkıyor. Herkesin pek sevdiği o güveç mantarını yapacak.

Orada eviyenin önünde iki büklüm, biraz tuhaf bir görünüşü var, çok ince yapılı, boyu da neredeyse iki metre. Mutfağa daha yüksek bir eviye koydurmaktan bahsetmişlerdi ama sonra Henrik'in mutfağa çok ender uğradığını düşünerek, öylece bırakmaya karar vermişlerdi.

Henrik'in asıl işyerindeyken nasıl oturduğuna dikkat etmesi daha mühim, haftada yaklaşık altmış saat oturarak çalışmaktan, kötü bir duruş şekli edinmiş.

Henrik mantar güvecini geyik bifteklerinin yanında garnitür olarak servis yapacak. Kendi yarattığı fevkalade lezzetli ve kolay yapımlı birkaç yemek tarifinden biri.

Bir yandan önündekileri yıkayıp doğrarken, bir yandan da makine gibi konuşuyor:

"Ara sıra şöyle bir sahne canlandırıyorum kafamda: Bir yemekli davetteyim. Davetliler arasında Malene'yle arkadaşları ve ailesi de var. Ev sahibesi masada Malene'ye refakat edeceğimi söyleyince ben de ona diğer davetlilerin duyamayacağı kadar alçak sesle diyorum ki: 'Çok üzgünüm fakat Malene Jensen'in yanında oturamam.' Ev sahibesi şaşırıyor, nedenini soruyor, Malene onun en iyi arkadaşlarından biri, sonra genç, güzel ve yetenekli bir hanım, ilginç de bir işi var."

Anne-Lise önündeki işe ara vermiş, dikkatle dinliyor. Henrik işten gelince kıyafetini değiştirmemiş, üzerinde ütülü pantolon ve tiril tiril bir gömlek var. Öyle hoş görünüyor ki:

"...Ve ona daha detaylı izah etmeye mecbur kalıyorum, yine gayet sakince fakat etraftan duyulabilecek kadar yüksek bir sesle ve kelimelerin üzerine basa basa: 'Sorun yaratacağının farkındayım ve sonra hayatımda böyle konuşmayı sevmiş bir insan da değilimdir fakat duyguları körelmiş bir kadınla yan yana oturmayı reddediyorum. Eğer ayrı ayrı oturamayacaksak eve dönmek zorunda kalacağım.' Davetin aperatif faslındayız, içkilerin durduğu masanın başında duruyoruz. Bütün misafirler taş kesiyor. Hepsi gözlerini bana dikmiş, gayet kararlı ve sakin konuşmak zorundayım. Ve sonra bütün sülalesinin –ve onu iyi tanıdığını sanan herkesin– önünde şöyle diyorum: 'Malene Jensen aynı işyerinde çalışan karım Anne-Lise'ye o kadar kötü niyetli ve tacizkâr davranıyor ki, karım duygusal bir gerilim içinde çırpınıyor. Biriyle sohbet edeceksem, bunu, daha yirmisinde, eğitimli ve ayrıcalıklı bir hümanist olmasına

rağmen, yaşıyla oransız bir kibre sahip bir kadın yerine, uyuşturucu müptelası, alelade ancak nazik biriyle yapmayı tercih ederim. Ve üstelik davranışlarıyla, ki karımı hasta iznine zorluyor, çocuklarımızı da nasıl etkileyebileceğine zerre kadar aldırmayan biriyle katiyen.'"

Anne-Lise kesme tahtasını blenderin yanına taşıyor:

"Kötü bir anne olduğumu düşünmüyorsun herhalde değil mi?"

"Hayır, hayır, katiyen!.. Ama sen de biliyorsun... Bu durum sıhhatini adamakıllı etkilerse o zaman ne olacak?"

Henrik, karısının blenderi suyun altında çalkalayıp kereviz parçalarını içine atmasına fırsat vermiyor, onu kendine doğru çekiyor ve kulağına bir öpücük konduruyor:

"Bütün bunları kendi başına yapmak istediğinden emin misin?"

"Çok eminim."

"Fakat sonra düşünüyorum da o davetliler büyük olasılıkla Malene'yi 'tatlılar tatlısı' bir arkadaş olarak görmekten vazgeçmeyecek. Ve o davetlere bir daha davet edilmeyen sen olacaksın."

"Hiç dert değil. O tür lafları hazmedemeyecekleri belli. Davetlerde nazik konuşma âdeti var da ondan. Garip dünya, insanın gerçek yüzünü böyle yerlerde değil ya işyerinde ya da evinde göstermesine izin var."

Clara bahçeden koşa koşa geliyor, ağabeyi Ulrik'in ona vurduğunu söylüyor. Anne-Lise tavayı hemen ateşten çekip fırının önüne çömeliyor:

"Sana vurdu mu? Üfleyeyim mi?"

Clara biraz sızlanıyor, pek acıyor olamaz.

Anne-Lise'yle Henrik yirmi yıllık evli ama arkadaş çevrelerindeki en küçük çocuklu aile onlar. Anne-Lise, Henrik'in gençlik hevesleri ve işe düşkünlüğü zamanla azalır da evine daha çok vakit ayırabilir diye ümit etmişti.

Henrik'in hiç değişmeyeceği ya çocuk yapmamak ya da bütün yükü omuzlarına almak arasında bir karar vermek zorunda olduğu, Anne-Lise'nin kafasında sonunda dank ettiğinde de aradan yıllar geçmişti.

DCIF'deki işinin yanı sıra, evde yemek ve diğer günlük işler de Anne-Lise'ye bakıyor. Ama o ya devlet başa ya kuzgun leşe, diye düşünüyor.

Henrik de en az onun kadar çalışıyor. Banka ekonomisti olarak kısa zamanda yüksek bir kariyer yaptı, böyle koca bir ev alıp gönüllerince restore ederek döşeyebildilerse bunu onun kazancına borçlular.

Henrik bir yandan maydanoz doğrarken, bir yandan da intikam hayallerini karısına nakletmeye devam ediyor:

"Ve bir daha hiçbir yere davet edilmemiş de olsam, o akşamdan sonra ona daha farklı bir gözle bakacakları kesin. Ara sıra şöyle düşünecekler: 'Acaba karşımızda, üzerinde şık bir gece elbisesi, elinde içki bardağı ve yüzünde o gülümsemeyle durmadığı zamanlar nasıl bir insan? Acaba gerçekten genç bir cadı mı? Bu adam doğru mu diyor?' Ve bunun aynını Iben veya Camilla'ya da düşünmeden yapardım. Üçünden hangisi karşıma çıkacak olsa, çoktan beri hak ettiği karşılığı alırdı."

"Benim hesabıma intikam hayalleri kurduğunu bilmiyordum."

"İntikam değil ki bu, sadece gerçeği olduğu gibi söylemek. Benim karıcığıma düpedüz cephe almışlar."

Clara'ya, tatlıya kullanacakları çileklerden birkaç tane alma izni çıkıyor, sonra yine bahçeye Ulrik'in yanına koşuyor, Anne Lise de beykın tavasına ateşe geri koyuyor:

"Öyle gerçekmiş gibi anlattın ki."

Yemekleri hallettikten sonra, yatak odasına çıkıp üstlerini değiştiriyorlar, çamur içindeki çocukları silip temiz elbise giydiriyorlar ve Henrik onlarla aşağı oynamaya iniyor, o zaman misafirler geldiğinde annelerinin eteğine biraz daha az yapışacaklarını umuyor.

Kapı çalınıyor, dışarıdan çocuk sesleri geliyor. Anne-Lise yatak odasından bağırıyor: "Açıyor musun? Ben de hemen geliyorum." Henrik onun üstünü değiştirip makyaj yapmayı en son ana bırakmasına alışık. Ancak Anne-Lise aslında bugün zamanında hazırlanmış.

Kendini geniş yatağın üzerine fırlatıyor. Öğleden sonra DCIF'den çıktığından beri bir dakika bile dinlenecek vakti olmamış. Yattığı yerden beyaz tavanı, tam ortasında asılı abajuru seyrediyor. Tavan sathı, kar beyazı ve dümdüz, koca bir buzul gibi. Kollarını iki yana uzatıyor. Beyaz yatak örtüsünün kıvrımları hareketlerine göre şekil alıyor, kara uzanmış da kollarını aşağı yukarı hareket ettirerek melek kanadı çizermiş gibi. Düşünüyor: ölü gibiyim. Ama bu saçma bir düşünce.

Ulrik yatak odasından içeri dalıyor. Yarım dakikacık yatacak zamanı oldu bari, Anne-Lise yataktan kalkıyor, Ulrik'in aşağıdaki çocuklara götürmek için plastik kertenkelesini arıyor, beraber arıyorlar ve sonra oyuncakla birlikte aşağı iniyorlar.

Anne-Lise:

"Herkese merhaba."

"Tebrik ederiz! Davet ettiğiniz için de çok teşekkürler."

"Asıl biz teşekkür ederiz. Gelebildiğinize çok sevindik."

Falan filan...

Cümbür cemaat sonbahar ayazından sıcacık holün parlak ışığına şen şakrak adım attıklarında, hepsinin yanakları pancar gibi.

"Mmm, mis gibi kokuyor!"

"Umarım beğenirsiniz."

"Henrik'in o meşhur güveç mantarı mı yoksa?"

"Mmm."

Mette: "Methede ede bitiremiyordu, tatmayı dört gözle bekliyorum."

Çocuklar ufacık holde alelacele paltolarını çıkarıyor. Mette eğiliyor, oğluna iki ufak paket veriyor:

"Şimdi içeri girip bunları Clara'yla Ulrik'e verebilirsin artık."

Çocuklar oturma odasına koşuyor, anne babalar hâlâ paltolarını çıkarmakla meşgul: Sırtlar, kollar sıvazlanıyor; eller, karınlar ve omuzlar birbirine sürtünüyor:

"Ah, pardon."

"Hiç önemli değil, bir askı vereyim."

"Ve işte günün kahramanı, Henrik! Doğum günün kutlu olsun!"

"Teşekkür ederim, daha esaslı bir hafta sonu daveti düşünmüştük ama hem Lotte'yle Mikkel'in hem de Rikke'yle Morten'in önümüzdeki her iki hafta sonu da işi vardı, biz de mecburen..."

"Evet, benden de tebrikler. Biz de küçük bir şey getirdik."

"Teşekkürler, sağ olun."

"Bizim de ufak bir şeyimiz var sana. Hafta içinde davet etme imkânı bulabilmeniz ne güzel. Fazla zahmete girmediniz umarım?"

Henrik hepsini oturma odasına alıyor. Üyesi olduğu şarap kulübünden aldığı iki şişe beyaz şarap var servis masasının üstünde. Kadehlere dolduruyor.

"Hadi gelin, buyurun."

Anne-Lise hala holde, aynanın önünde hareketsiz duruyor ve içindeki sesi dinliyor: "Bu insanlar beni de Henrik gibi gerçekten bağırlarına bassaydı ne mutlu olurdum. Onlardan biri olmama izin verselerdi. O zaman benim yanaklarım da onların ki gibi al al parlardı kapılarından içeri girdiğimde, beni de kucaklayıp öperler, yemek ve içki ikram ederlerdi."

Fakat onu bağırlarına basmamış olamazlar ki! Kendi evinde, onu seven insanların arasında olduğunu unutmaması lazım. Onun yeri bütün bu insanların tam ortası. Burası kendi evi ve davet de kendi daveti, hepsinden çok kendinin, herkesin başının üzerinde yeri var bu dört duvarın içinde.

Yine de bütün vücudu geriliyor. Tıpkı sabahın köründe yatağında daha mışıl mışıl uyurken saat birden çalınca olduğu gibi. Saati, tam rüyasının arasında tiz bir ses olarak değil, hayal meyal bir tehlike olarak algılıyor. Sanki her şey birazdan paramparça olacakmış gibi hissediyor.

Kendi salonunda, kendi misafirlerinin arasında bu hisler içinde dolanıyor.

"Hadi şerefe, hepiniz hoş geldiniz" diyor Henrik.

Şimdi ciyak ciyak bağırıyor yatağın başındaki ufak, gri komodinin üzerinde duran çalar saat. Vücudu kaskatı kesiliyor. Huzursuzluk basıyor. Rüyanın sona ermek üzere olduğunu hissediyor. Burada, Henrik'in doğum gününde dolaşıyor olamaz. Bu gerçek olamaz. Çok geçmeden yine karanlığın içine dalacak, DCIF'de yeni bir günle daha yüz yüze gelecek.

Anne-Lise'nin kütüphanecilik okumasının nedeni, çocukluğunda sık sık gittiği kütüphaneden hatırladığı güzel anılardı.

Annesiyle babası her akşam gıda marketini kapattıktan sonra, marketin üst katındaki odasında yatağına uzanır, ağır romanlar okur ve büyüyünce kitaplarla haşır neşir olacağı bir iş sahibi olmayı hayal ederdi.

Kapanma saatine kadar markette annesiyle babasına yardım ederdi. Markette, büyük gıda pazarlarına kıyasla hem daha pahalı hem daha kötü mal sattıklarının farkındaydı ve bu onu çocuk aklıyla bile utandırırdı. Müşterilerin çoğu, uzağa gidip alışveriş yapamayacak durumdaki yaşlı emeklilerdi. Kopenhag'da işe gidip gelenler mutfak alışverişlerini mümkün mertebe yol üstündeki büyük bir gıda pazarında hallediyordu haliyle.

Akşamları yemek vaktinden hemen önce, komşu evlerden alelacele gelenler de olurdu, yolda almayı unuttukları acil bir iki şey için gelenlerdi bunlar. Ve sonra kendi sınıf arkadaşları, sigara, şeker, çikolata vesaire almak için dükkâna uğradıklarında, onlara sık sık Anne-Lise hizmet ederdi. Vedbæk civarında oturuyorlardı, dolayısıyla bunların çoğu zengin

çocuğuydu ve hemen hepsi sırf anne babalarının izinden gitmek için, hukuk, ticaret veya ekonomi okumaya karar vermişti. Oysa Anne-Lise, üniversitede okuyacağı dalı, arkadaşları gibi imajı ve parası için seçmemişti.

Zengin bir ailesi ve yaşamı hiç olmamıştı. Henrik'in bankadaki işi yolunda gitmeye başlayınca eli ilk kez para görmüştü. Çocukluk arkadaşları ona sık sık insanın zengin bir kocası olmasının pek keyifli bir şey olması gerektiğini söyler, öyle de tabii. Lakin Henrik'in işteki başarısı, aslında bir sürü şeyde münakaşa vesilesi oluyordu; özellikle de, Anne-Lise'nin, Henrik'in bazı iş arkadaşlarının karıları gibi yaşamaya ayak diremesinden dolayı.

Anne-Lise bahçeye bakan büyük pencerenin önünde duruyor, çocukların oynadığı odanın ta öbür ucunda. "Oh, teşekkürler" diyor yeni gelen misafirlere, ona turuncu ve kırmızı çiçeklerden bir buket uzatmışlar.

Yanlış hisler içinde olduğunu biliyor. Kendini hediyelere boğulan nankör bir kız çocuğu gibi hissediyor.

Çorba güzel olmuş. Koyu, fazla yağlı değil, içine en son karıştırdığı yerelmalarının yumuşaklığı da tam kıvamında. Geyik biftekleri belki biraz fazla pişmiş gibi ama güveç mantarın yanında iyi gidiyor. Henrik de tam yemeklere uygun şarap seçmiş yani. Çocukların masasında, yemek faslı çoktan bitmiş, balık cızbızı ve kızarmış patateslerini bir çırpıda bitirip oynamaya gitmişler bile. Anne-Lise'nin annesi de kalkıp onların yanına gitmiş. Yetişkinler masasında kadehler tokuşturuluyor, sohbetler ediliyor, herkesin neşesi yerinde.

Anne-Lise tuvalete gidip biraz orada oyalanıyor, Dolabın yanında asılı torbadan üç pamuk rondel çekip her birini ortadan ikiye ayırıyor ve ufak ufak toplar şeklinde yuvarlıyor.

Tatlı olarak İspanyol flan var. Anne-Lise tarifi biraz değiştirmiş, sütlü krema kısmının altına yabani çilek döşemiş. Eltisi Mette masanın üzerinden ona doğru eğiliyor:

"İşte durumlar nasıl?"

"İdare eder. Başım çok meşgul ama bir fark yarattığını bilmek hoş bir şey. Sırf geçen hafta boyunca dünyanın dört bir tarafından bilgi talebi geldi; Buenos Aires, Roma, New York, Brüksel ve bir sürü yer daha. Ve bir de bu talepleri yanıtlamakla görevli arkadaş tam iki defa konferansa çağrılınca, bütün işler benim..."

"Henrik, kadın elemanların sana pek iyi davranmadıklarını söylemişti de?"

"Ne?"

"Yani birlikte çalışılması zor insanlar demişti."

"Ne demişti diyorsun, bir daha söylesene?"

"Ama canım, öyle uzun uzadıya detaylara girmemişti; iş atmosferinin seni üzdüğünü söyledi o kadar."

"Ne dedi, ne dedi?"

Mette özür dilercesine Henrik'e bakıyor, Henrik tedirgin görünüyor. Mette şimdi daha hızlı hızlı konuşuyor:

"Konu şöyle açıldıydı canım, Henrik herkesin işte sorun yaşayabileceğinden dem vurduydu ve benim müdürün de bana sert davranıp davranmadığını sordu. Sonra biraz bunu konuşurken, senin de iş arkadaşlarınla aranın pek iyi olmadığından dem vurdu. İşini iyi yapmana, onlara karşı da daima nazik ve candan davranmana rağmen, seni dışladıklarından kısaca bahsetti o kadar."

"Ha, öyle mi? Yok canım o kadar da kötü değil."

Anne-Lise'yle eltisi birbirine gülümsüyor, Mette diken üstündeymiş gibi görünüyor. Anne-Lise aslında konuyu biraz daha açıp Mette'ye yanlış bir şey söyledi izlenimi vermeseydi daya iyi olacaktı ama neyse artık.

Anne-Lise, önce Mette'ye sonra Henrik'e bakıyor.

Fakat zihnini toplayıp da tek bir şey söyleyemiyor. Tısı çıkmıyor, işteki gibi. Gülümsemeye, misafirlere sempatik görünmeye, o neşeli doğum günü havasını berbat etmemeye çabalıyor. Fakat ağız kenarlarının nasıl aşağı sarktığını ve yüz hatlarının nasıl kaskatı kesildiğini hissedebiliyor.

Ofisin haşin ve kötü havasını eve taşıyıp bu suçsuz insanları da taciz ediyor. Buradaki güzel havayı da mahvediyor.

Masadan kalkıyor lakin nereye gideceğini de bilemiyor.

Henrik arkasından seğirtiyor, merdivenlerde ona yetişiyor. Ve Anne-Lise Henrik'i kolundan yakaladığı gibi yatak odasından içeri çekip azarlamaya başlıyor:

"El âleme nasıl uluorta bunlardan bahsedersin? Herkesin birbirine, işinde ne kadar iyi olup olmadığına bakıp değer biçtiğini, sorun varsa, suçun onda olduğuna hükmetmeye hazır olduklarını bile bile! Eş dosttan kimsenin işyerimdekilerle baş edemediğimi sanmasını istemiyorum!"

"Ama öyle sanmıyorlar ki!"

"Bazılarının sandığını sana garanti edebilirim; içlerinden, 'bunda kendinin de suçu olmadığı ne malum?' diye geçiriyorlar ve hepsi de birlikte çalışması zor bir ucube olduğuma karar verecek!"

"Bak bunu hiç sanmıyorum."

"Ama ben sanıyorum ve sen bu insanlarla *benim* hakkımda konuşuyorsun. İlla bir şey bahsedeceksen kendi sırlarından bahset, benimkilerden değil!"

"Tamam, tamam."

Anne-Lise kendini yatağa atıp başını yastığına gömüyor. Ağlıyora benziyor ama gözlerinden yaş gelmiyor:

"Kendimi özgür hissedebileceğim bari bir tek yer olabilseydi! Herkesin beni beceriksiz bir kütüphaneci olarak görmediği bir yer."

"Ama sana beceriksiz kütüphaneci diyen kimse hiç olmadı ki."

"İnsanlar birine saygı duymayınca ona kötü davranmaya başlıyor."

Henrik'in ensesini okşadığını hissediyor:

"Hadi sevgilim, üzülme, senin hakkında konuştuğum için beni affet. Bütün arkadaşlarımız seni iyi tanıyor, sana saygı duyuyor Onlar merkezdekilere benzemiyor, bunu unutma."

"...Eğer evdeki huzuru da bir kaybedersem, geriye hiçbir şey kalmayacak benim için."

Hâlâ kendinde değil. İradesiz ve ödlek biri gibi konuştuğunu kendi de biliyor fakat kendini öyle aciz ve bitkin hissediyor ki.

"...O zaman geriye hiç ama hiçbir şey kalmayacak."

"Anne-Lise, bizim eş dostumuz sana katiyen iştekiler gibi davranmaz."

"Evet, bal gibi davranırlar. Seni bir aşağı görürlerse, bir daha adam yerine koymazlar."

"Ben seni hiçbir zaman aşağı görmeyeceğim. Çocuklarımız da arkadaşlarımız da görmeyecek. Asla 'senin için geriye hiçbir şey kalmamış' durumu söz konusu olmayacak."

Henrik ona sarılıyor. "Hadi aşağı gidelim, Anne-Lise."

Aşağıda herkes hiçbir şey olmamış gibi davranıyor, kadınların Anne-Lise'nin istikametinde gönderdiği, 'hadi anlat ne oldu' diyen iyi niyetli bakışları dışında. Anne-Lise, gözleri hâlâ hafiften yaşlı, tek kelime etmeden Henrik'le kadeh tokuşturuyor ve bir an göz göze geliyorlar.

8

Ertesi sabah Anne-Lise, DCIF'nin binasından tam içeri girerken iki polis onu durduruyor:

"Nereye çıkacaksın?"

Polisler sanki binada bir cinayet vakası olmuş gibi aşırı sert ve ciddi. O hava Anne-Lise'ye de bulaşıyor:

"Danimarka Soykırım Bilgi Merkezi'nde çalışıyorum."

"Kimlik var mı yanında?"

"Tabii. Ne oldu ki?"

Görevliler monoton bir sesle merkez çalışanlarına ölüm tehditinde bulunulduğunu söylüyor.

"Ben bu konuda hiçbir şey duymadım! Kimseye bir zarar gelmiş mi?"

"Bildiğimiz kadarıyla hayır. Meslektaşlar yukarıda, onlarla konuşsanız daha iyi."

Anne-Lise'nin geçmesine izin veriyorlar. Koşa koşa asansöre gidiyor ve yukarı çıkarken Henrik'e telefon ediyor fakat yerinde değil."

Merkezin giriş kapısının önünde polis filan yok. Anne-Lise doğruca Kış Bahçesi'ne gidiyor. Camilla'nın her sabah sekiz buçukta ona sırtına dönüp, kompüterin üzerine kapandığı yere.

Camilla tam o sırada Paul'un odasından çıkıyor. Anne-Lise'yi görünce kapkare, iri yüzü aydınlanıyor, neredeyse üzerine atlayıp kucaklayacakmış gibi sevinçli bir hali var:

"Ah, şükürler olsun! Nerelerde kaldığını merak edip duruyorduk."

"Ama ben..."

"Hadi gel benimle, hepimiz Paul'un odasındayız."

Diğerleri Paul'un açık renk toplantı masasının etrafında oturmuş, iki polisle konuşuyor. Polislerden birinin yüzünde yumuşak kalpli bir ifade var; Clara'nın yuvasındaki pedagoglardan birini andırıyor. Diğeri daha yaşlıca. Şefi olmalı.

Iben, Doğu Timor'la ilgili dosya yığınlarını kenara itip, Anne-Lise'ye yer açıyor.

"Dün akşam sana, eve telefon ettim. Hem de defalarca! Yoktun, telesekreterin de çalışmıyordu. Biz de o zaman sabah bekleyelim dedik. Fakat sen geç kalınca, biraz ko..."

"Evet, biraz geciktim, çünkü... Çok özür dilerim, koştum ama..."

Paul atılıyor:

"Başına bir şey geldi diye endişeye kapıldık. Sana hiç mail gelmedi mi?"

"Mail mi?" Hepsi merakla ona bakıyor. Bu alışık olmadığı bir durum.

"...Hayır, ne demek istiyorsunuz? Ve sonra bütün akşam evdeydim."

"Sahiden mi?"

"Henrik'in doğum günüydü."

Anne-Lise oturuyor, Iben telefon defterinin sayfalarını hızlı hızlı çevirip Anne-Lise'nin telefon numarasını arayıp buluyor, numarayı yanlış kaydetmiş, şimdiye kadar hiç kullanmadığı için de yanlışlığı fark etmemiş.

Iben, polise dönüyor:

"O zaman yalnız Malene'yle ben mail almışız."

Anne-Lise kendine kahve koyarken, Paul ona evvelsi akşam olanları anlatıyor. Iben atılıyor:

"Maillerin Mirko Zigic'ten gelmiş olabileceğini anlayınca, polise..."

Yaşlı polis görevlisi müdahale ediyor:

"Interpol onun zaten peşinde, şimdi tek ümidimiz onu burada Danimarka'da enseleyebilmek."

Anlaşılan Iben'le Malene gecenin büyük bir kısmını bir internet kafede geçirmiş. Fakat onları Zigic'e götürecek bir iz bulamamışlar. Mail IP adresini saklayan bir siteden yollanmış, izini sürmek olanaksız gibi. İkisi de yorgunluktan bitap görünüyor. Bilhassa Iben, gözlerinin altında mor halkalar var.

Her şeye rağmen üzgün görünmüyorlar, tam aksine, pek dinç ve güleçler. Adrenalinin verdiği enerji olmalı. Bakışlarında "bu merkezde herkes, bu ortak düşmanımızın karşısında omuz omuza durmak zorunda" diyen bir ifade var; ve nasılsa Anne-Lise onlarla bugün göz teması kurabiliyor.

Polis, ofiste iki defa ön arama yapmış ama hiçbir ipucuna rastlamamış.

Yarım saat kadar sonra, polislerden en yaşlısı parmaklarıyla masanın kenarına tıklayarak konuşuyor:

"Burada artık yapabileceğimiz bir şey kalmadı. Onun için tahkikatı bugün itibariyle Kopenhag polisinin 'Bilişim Suçları Şubesi'ne havale ediyoruz."

Iben'in garip bir hali var. Masanın kendi tarafındaki bir deste fotokopiyi ileri doğru itiyor:

"O zaman gidiyorsunuz?"

"Evet, öyle."

"Peki, Zigic buraya gelirse ne olacak?"

"Aşağıda kapıda iki adamımız var. Endişe etmenize gerek yok, işlerini iyi biliyorlar."

Polis bir duruyor ve tekrar söze başlayana kadar hepsi sorar gibi yüzüne bakıyor:

"Zaten buraya gelmesi epey zayıf bir ihtimal, daha doğrusu tamamen olanaksız! Fakat ola ki gelirse, bu hepimizin arayıp da bulamadığımız bir şans olacak, enseleyeceğiz herifi."

Anne-Lise durumdan hiç tedirgin değil ama odadaki havaya uymak için öyleymiş gibi davranıyor.

Iben:

"O zaman aşağıdaki iki adamınız yüzlerce insanı gık demeden öldürmüş, bir kısmına da işkence etmiş kiralık katilleri ve soykırımcıları yakalamakta çok deneyimli, öyle mi?"

Daha yumuşak görünen polis görevlisi, başını sakince öne arkaya sallıyor:

"Endişe ediyorsunuz tabii, fakat şunu hatırınızdan çıkarmayın. Zigic gibi birisi, birinin canına kastedecekse önceden mail gönderip haber vermez."

Malene atılıyor:

"Evet ya, sokakta mantar gibi karşısında biter. Olof Palme örneğinde olduğu gibi, öyle değil mi?"

Yaşlıca polis görevlisi önündeki kahve fincanını ileriye itiyor:

"O, İsveç polisinin meselesiydi... İsveç polisinin yaşadığı bir trajediydi."

Çantasını topluyor:

"İşimiz başımızdan aşkın. Artık karakola geri dönmeliyiz. Eğer bir gelişme olursa Bilişim Suçları Şubesi'ni aramakta hiç tereddüt etmeyin. Zaten onlar da sizi arayacaktır."

Ellerinde, içi hınca hınç dolu ağır çantalarıyla tam kapıdan çıkarlarken, yumuşak görünüşlü polis arkasına dönüp ekliyor:

"Danimarka polisi Palme cinayeti tahkikatına hiçbir şekilde karışmadı."

Polisler gittikten sonra, beşi birden Paul'un odasında bir durum değerlendirmesi yapıyor.

Iben laf arasında birkaç kere tekrarlıyor:

"Polis haklı. Bu öyle ciddi bir şey değil."

Ama bunu her zamanki soğukkanlılığıyla söylemiyor. Bir değişiklik var.

Anne-Lise korkak rolü oynarken öbürlerinin yüzünü inceliyor, bir ipucu yakalamaya çalışıyor: Camilla, Malene ve Paul sahiden korku içinde mi, yoksa onlar da kendisinin yaptığı gibi gruba uyum sağlamak ve Iben'e empatik görünmek için öyleymiş gibi mi yapıyorlar?

Hepsi endişeli bir ses tonuyla tehlikeden dem vuruyor, Mirko Zigic'ten başka kimin o mailleri göndermiş olabileceğine dair tahmin yürütüyor. Sık sık aynı şeyleri tekrarlayıp duruyorlar; üç çeyrek kadar sonra Paul ayağa kalkıyor:

"Siz oturun. Konuyu enine boyuna konuşmaya ihtiyacınız var gibi görünüyor. Zaten bugünü normal bir iş günü sayamayız. Fakat benim çıkmam lazım. Dışişleri Bakanlığı'nda bir toplantım var. Eğer bir şeyler aklınıza gelirse, bana sonra anlatırsınız."

Camilla sırıtarak şaka yollu:

"Paul, ama böyle çıkıp gidemezsin, değil mi?" diye takılacak oluyor.

"Giderim tabii de, ne var, mesele nedir?"

"Yani, tehlikeli de."

"Ah, bırak ama, ben kötü bir şey olacağına hiç ihtimal vermiyorum."

Iben atılıyor:

"Ben de durumu çok ciddiye almamız gerekiyor diyorum."

Paul, yüzünü asıp sandalyesine çöküyor. Ama öyle eğreti bir oturuşu var ki, aradan bir dakika bile geçmeden yine yerinden fırlayacağını tahmin etmek zor değil:

"Ciddiye almadığımı hiçbir surette düşünmemelisiniz. Alıyorum. Hem de çok ciddiye alıyorum."

Hepsinin sırayla gözlerinin içine bakıyor. Bugünkü bütün bu göz temasları Anne-Lise'ye pek sıra dışı geliyor ama bu yeni âdetten gayet memnun, Paul'un dediklerine kulak kabartıyor:

"...Fakat polis doğru söyledi, deneyimli bir katil canına kastedeceklerine önceden mail gönderip haber vermez. Bu göndericinin niyeti bizleri korkutmak ve dikkatimizi dağıtıp bizi işimizden alıkoymak. Esas tehlike bu; asıl buna meydan vermemeliyiz."

Tekrar ayağa kalkıyor:

"...Ama siz burada kalıp konuşmanıza devam edin. Bugün elinizden pek iş çıkacağını zaten beklemiyorum. Artık hafta ortasından itibaren tempoyu hızlandırırız."

Dört kadın kendilerini Zigic'e karşı nasıl güvenceye alabileceklerini ve onun izini sürme yollarını tartışmaya devam ediyor, Anne-Lise bugün dışlanmıyor.

Paul'un çıkıp gitme tarzında onlara ağır gelen bir taraf var. Dediği o, "Konuyu enine boyuna konuşmaya ihtiyacınız var gibi görünüyor" lafı kulaklarında çınlıyor, kendisinin konuşmaya ihtiyaç duymadığını ima ederek ne demek istedi?

Kadın oldukları için mi oturup konuşmaya ihtiyaçları olduğunu düşünüyor?

Bilgisayarlarının başına dönüyorlar ve dikkatlerini işe vermeye çalışıyorlar.

Anne-Lise kütüphaneye girer girmez Henrik'i arıyor:

"Bu sefer yüzüme baktılar!"

Ve sonra:

"...Benimle gayet normal konuştular!"

"O mailleri her kim gönderdiyse, teşekkür etmeli."

Anne-Lise ahizenin kordonunu parmaklarına dolayarak ağızlığa fısıldıyor:

"Şşş..."

***

DCIF'deki herkes Dışişleri Bakanlığı'nda yapılacak her toplantıdan önce Paul'un dengesinin bozulduğunu bilir.

DCIF'nin faaliyet kapsamı ve geleceği orada belirleniyor. Merkez, özerk bir kurum ama sabit giderleri Bilim, Teknoloji ve Gelişme Bakanlığı'nca karşılanıyor. Ancak proje masrafları, neşriyatlar ve konferanslar için gereken para, muhtelif vakıf ve kurumlara başvuruyla, belirli fonlardan temin ediliyor ve bunların büyük bir kısmı da Dışişleri Bakanlığı'nın fonlarından sağlanıyor.

Paul'un omuzlarında büyük bir sorumluluk yatıyor, zira onları ikna edemeyip de Dışişleri Bakanlığı yıllık değerlendirmesinde, merkezin halihazır faaliyetlerini yeterince etkin bulmayarak ödenek sağlamayı reddettiği taktirde, bu hem işten çıkarmalara sebep olacak hem de yeni faaliyetleri olanaksız kılacak bir bütçe kısıntısına yol açacak demektir.

Fakat Paul'a göre, tek sorun bu değil. Merkezin faaliyetleri, Dışişleri Bakanlığı'ndaki yetkililere *fazlaca* etkin de gelebilir.

İşte o zaman, bakanlığın DCIF'nin sabit ödeneğinin idaresini kendi çatısı altına alma riski doğuyor, yani doğru taktikle kafalarında bu fikri de uyandırmamak lazım. Ödeneğin hangi bakanlıktan geldiği önemsiz gibi görünebilse de Paul bunun hayati önem taşıdığı kanısında ve buna bir sürü örnek de veriyor.

Danimarka İnsan Hakları Enstitüsü'nün görev sahası DCIF'ninkine çok benziyor. O da özerk bir kurum fakat işletme giderlerini Dışişleri Bakanlığı karşılıyor. Şayet DCIF aynı bakanlığın bünyesine kaydırılırsa, genç ve deneyimsiz birtakım verimlilik uzmanlarının, DCIF gibi ufak bir kurumun,

yüz kişinin üzerinde kadrosu olan Danimarka İnsan Hakları Enstitüsü'nün bünyesine katılmasının birtakım avantajları olacağını düşünmesi kaçınılmaz.

O zaman da Paul, DCIF'nin başkanı sıfatıyla artık ne köşe yazısı yazabilecek ne de televizyonlarda boy gösterebilecek. Zira insan hakları merkezinin başkanı Morten Kjærum'un emrinde orta düzey bir yönetici durumuna düşünce, medyanın ona karşı ilgisi de azalacak. Bu durum da Paul'a göre, DCIF'nin kamuoyunu soykırım hakkında bilgilendirmek şeklindeki yasayla saptanmış sorumluluğunu yerine getirmesine engel teşkil edecek.

Lakin bugünkü toplantı –herkesin bildiği kadarıyla– o hayati toplantılardan biri değil. Paul iyi bir izlenim bırakmaya bakacak, o kadar.

Anne-Lise öğle tatiline kadarki zamanını yurtdışından gelen paketleri açıp içlerindeki kitap ve diğer yayınları içeriklerine göre teker teker kaydetmeye harcıyor.

Öğle paydosu olduğunda da Paul hâlâ ortalıklarda yok. Dört kadın yemeği her zamanki gibi toplantı odasında yiyor. Yalnız içlerinden hiçbiri taze ekmek almak için polis kordonunu aşma zahmetini göze alamadığı için, bayat ekmekle yetinmek zorundalar.

Camilla pek bir şey yemiyor. Kolları aşağı sarkmış oturuyor, yenilgiyi kabul etmiş gibi bir hali var: "Fakat Zigic olması şart değil ki. Aslında başka bir sürü insan da olabilir!"

Iben ağzındaki son lokmayı alelacele çiğneyip yutmaya çalışırken, bir yandan da laf yetiştiriyor:

"Evet, aynen. Geçen gün düşündüydüm de soykırımına aktif olarak karışmış ve şu an hayatta olan o kadar çok insan var ki; hatta saydım da: *En azından* on beş milyon. Yani Danimarka nüfusunun beş katından fazla. Ve bunların sempatizanları da kat be kat daha fazla. Belki birkaç yüz milyon, yani bütün Avrupa'nın veya ABD'nin nüfusuna eş. O zaman haliyle web

sitemizde yazılı olanların Zigic haricinde kaç insanı tahrik etmiş olacağını kestirmek zor."

Malene onu merakla dinliyor, Iben ekliyor:

"Sırf Ruanda'da yaklaşık bir milyon, Sudan'da da bir o kadar, Kamboçya'da da öyle. Çin'de en azından beş milyon, Rusya'da en az üç milyon ve sonra diğerlerini de katarsan, on beş milyonu rahat buluyor."

Iben, Camilla'ya bakarak devam ediyor:

"...Savaş zamanında nasıl oluyorsa çoğu erkeğin psikolojisi değişiyor. Stjernfelt'in* üç yıl kadar önce *Weekendavisen*'de** çıkan yazısını okudun muydu, Bosna'daki soykırım hakkındaydı?"

"Hayır."

"Hep aynı senaryo tekrarlanıyor. Bir kadın iyi yürekli, efendi biri diye bilinen bir adamla evli; yalnız kadın değil tüm ailesi efradı seviyor adamı, yanında kendilerini güvende hissediyorlar. Kocasının bilmediği daha başka yönleri olduğu aklının ucundan geçmiyor kadının. Ve savaş çıkmamış olsa, adamın bu yönlerini kimse de fark etmeyecek. Lakin savaş patlıyor."

Anne-Lise, sağa sola konferans vermeye gidenin aslında Malene değil de Iben olması gerektiğini düşünmüştür hep. Iben, anlattığı şeye kendini hep öyle bir kaptırır ki:

"...Ve karısı bir sabah kalktığında adamın ona bıraktığı notla karşılaşıyor; kocası onu terk etmiş. Bir milis gruba veya benzeri bir örgüte filan yazılmış. Kadın şanslıysa adam birkaç ay veya birkaç yıl sonra ona ve evlatlarına dönüyor. Ve kadın, kocasının o süre zarfında bir sürü kişiyi ölüme götürdüğünü, keskin nişancılık yapıp dünyanın insanını vurduğunu,

---

* Frederik Stjernfelt, Danimarka'nın önde gelen hümanist entelektüellerinden. Aarhus Üniversitesi'nde öğretim üyesi ve birçok önemli yapıta imza atmış bir yazar. (ç.n.)

** Danimarka'nın önde gelen haftalık gazetesi. Özellikle entelektüeller arasında popüler olan gazete, kaliteli yazarları, yazıları ve liberal-hümanist bakış açısıyla tanınır. (ç.n)

mahkûmlara işkence ettiğini, muhakkak bir sürü kadının da ırzına geçip sonra öldürdüğünü, evleri yağmalayıp ateşe verdiğini biliyor. Ve bu adam yuvasına geri dönmüş, normal yaşamını yeni baştan kurmaya çalışıyor."

"Peki, sonra?"

"Evet, bunu bir sürü yazımda işledim aslında, bu arada Zigic hakkındaki bir yazıda da. Bir kısmı her şeyi geride bırakıyor, 'Savaştaydık' diyor ve hiçbir şey olmamış gibi eski normal yaşamına bıraktığı yerden devam ediyor; artık ne kimsenin ırzına geçmesi ne de cinayet işlemesi mümkün. Ancak bazıları geride bırakamıyor. Onlar kalıcı olarak değişmiş."

"O zaman demek istiyorsun ki, bu adamlarda sanki bir düğme var, basınca, katil oluveriyorlar."

"Her halükârda çoğunda durum böyle. Bu bir gerçek, benim şahsi düşüncem değil. İstersen DCIF'nin kütüphanesine bir bak, böyle örneklerle dolu. Değil mi, Malene?"

"Evet."

"Yani insanlar böyle değil demenin hiçbir tutarlı gerekçesi yok."

Camilla bir şey demiyor ama konuşmanın geldiği nokta onu rahatsız etmişe benziyor.

Iben hâlâ öfkeli, plastik paketteki dilimli salamdan bir tane alıyor ve kapağını kapatıyor:

"...Evet. Bugün size daha önce burada hiç konu etmediğim bir şey anlatacağım. Ben çocukken bir köpeğimiz vardı. Kurt köpeğiydi. Adı Max'dı ve bizim sokaktaki bütün çocuklar onunla oynamaya bayılırdı. Elimizden az çekmediydi. Kuyruğundan yakalar çeker, parmağımızı gözüne veya ağzına sokardık. Hepsini kabullenirdi. Yıllar sonra bir gün Max'la yine yürüyüşe çıkmıştık. Serbestti çünkü laf dinlerdi, biz çağırır çağırmaz yanımıza gelirdi.

"Fakat bu sefer mahallede dolaşmadık, yakındaki koruya gittik. Ve Max birden sırra kadem bastı. Arkasından ne kadar bağırsak da işe yaramadı. Babam daha sonra onu, öldürdüğü

bir karacanın başında bulmuş. Galeyan halindeymiş Max; başı kan içindeymiş, öldürdüğü karacanın kanı. Hayatında hiç karaca görmemiş olduğu halde, ne yapacağını gayet iyi bilmiş, hayvanın en can alıcı noktasına, gırtlağına saldırıp parçalamış."

Camilla ağzı bir karış açık oturuyor:

"Ama çok..."

"Evet veteriner, Max'ın bir kere kan tattığını, bundan sonra çok tehlikeli olacağını söyledi. Yani Max artık bambaşka bir köpek olmuştu. Komşu çocuklar salya sümük ağlayıp duruyordu, biz de ailecek, bu durumun kendiliğinden değil, bizden kaynaklandığını netçe görebiliyorduk. Annemle babam veterinerin Max'ı uyutarak öldürmesine rıza göstermek zorunda kaldı."

Malene'yle Iben'in gözleri bir an karşılaşıyor. Anne-Lise, Malene'nin hikâyeyi önceden bildiğini seziyor. Öğle tatilinden sonra ikisi birlikte ortadan kaybolacak muhakkak ya mutfağa ya fotokopi odasına kapanacaklar, baş başa konuşmak için.

Camilla tabağını ileriye doğru itip Iben'e bakıyor:

"O zaman sen insanların senin köpeğine benzediğini mi düşünüyorsun?"

Malene masaya doğru eğiliyor:

"Iben hepimizin bir nebze hayvana benzediğini düşünüyor, öyle değil mi, Iben?"

"Bazı açılardan evet, öyleyiz her halükârda... Max'ı öldürme içgüdüsünün tahrik olabileceği bir ortama götürmememiz yetti. Gerisi hayvanın elinde değildi."

Anne-Lise bu konuşmanın Camilla'yı daha önce onda hiç şahit olmadığı kadar tahrik ettiğini hissedebiliyor. Telefondaki o her zamanki yumuşak sesi kaybolmuş:

"O zaman sen Mirko Zigic'in durumunun da böyle olduğunu düşünüyorsun. Ona acımak mı lazım yani? Yani onca insanı tepetaklak ağaçlara astı diye?"

"Ondan korkmamız lazım, onu o feci şeyleri yapmaya sevk eden faktörleri dikkate almaksızın korkmamız lazım. Tıpkı Max'dan etraftaki ufacık çocukları dikkate alarak korktuğumuz gibi."

Anne-Lise konuşmaya ilk defa karışıyor. Kafasına takılan bir şey var:

"Peki, erkeklerin doğasında katil olmak var da kadınlarda yok mu yani?"

Iben:

"Niye olmasın diyeceğim ama bir ülkeyi baştan başa talan edip önüne geleni öldüren, yağmalayan, yakıp yıkan kadın milisler hakkında hiçbir şey okumadık daha."

Camilla'nın sanki elindeki çatalı bükmeye çalışırmış gibi bir hali var:

"Karşımıza oturmuş, Zigic'in bizi ölümle tehdit etmesini savunuyorsun bize karşı, yalan mı?"

"Ben sadece onun ve onun gibilerin de savaş kurbanı olduğunu söylüyorum. Hiç kimsenin başka durumda farkına bile varmayacağı yönlerini yüzeye çıkarıyor savaş. Savaş sona erdiğinde onlar da muhtemelen, hayatta kalmayı başarmış diğer herkes kadar sarsılmış durumda. Onlar da muhakkak bir şok yaşıyor, 'Ne oldu? Ne yaptım ben?' diye düşünüyor, panikliyor."

Camilla gözlerini üçünün üzerinde hızlıca bir dolaştırıyor:

"Öyle karşımızda oturup da cellatların sair zamanda nasıl insanlar olduğundan dem vurarak, onların acılarını, kurbanların acılarıyla karşılaştırmaya kalkman bana yanlış geliyor."

Malene derin bir iç çekiyor:

"O zaman yeniden en başa, o klasik tartışmaya dönüyoruz: 'İnsan davranışlarının ne kadarını içgüdüleri, ne kadarını özgür iradeleri belirliyor?'"

Iben, sözünü kesti diye Malene'yi tersler gibi karşılık veriyor:

"Pekâlâ, klasik tartışma diyelim de peki, neden hiç bu konuda konuşmadık o zaman?"

Malene:

"Salt etiksel bakıldığında, önemli olanın tabiatıyla kurbanların hakları olduğuna dikkat... ah hayır, ucunu kaçırdım, kalsın."

İkisinin de sesinden bir tedirginlik hissediliyor. Her şeyin altında Mirko Zigic olduğundan korkuyor olabilirler. Her zamankinden daha farklı davranıyorlar. Daha hırçın ve haşin. Anne-Lise artık yerine dönmek istiyor. İçinde sanki üçünden birinin tepesi ha attı ha atacak gibi bir his var.

Camilla çatalını masaya bırakıyor:

"Iben, sen şimdi hepsinin kurban olduğunu söylüyorsun yani, ırz düşmanları dahil olmak üzere!"

"Galiba öyle diyorum."

"Peki ya barış zamanındaki ırz düşmanlarına ne diyeceğiz, herhalde onları yöneten de içgüdüleri olmalı, öyle mi?"

"Benim sadece demek istediğim, o güdüleri dışa vurma vesilesi doğmadığı sürece etrafa sanki hiç öyle değilmiş izlenimi verip de aksi durum patlak verince değişiveren adamların sayısının bolluğu beni şaşırtıyor o kadar."

"Ve onlara yazık, öyle mi? Onlara terapi olanakları sunmalıyız, destek olmalıyız çünkü o zavallıların, ırzlarına geçtikleri kadınlar hakkında konuşacak kimseleri yok?" Camilla'nın her zamanki yumuşak sesinde alışılmadık bir haşinlik var. "Bizleri gözleri kapalı öldürebilecek adamlardan bahsediyoruz burada!"

"Konuşmayabiliriz de."

Malene usulca söze karışıyor:

"Iben olayları her zaman karşı tarafın açısından görmeye de çalışır. Karşı taraf kim olursa olsun."

Bir sessizlik.

Malene, Iben'in söyledikleriyle inceden inceye alaya eder gibi konuşuyor:

"Iben demek istiyor ki, Zigic şimdi bir yerlerde –belki Kopenhag'da– tek başına oturmuş düşünüyor: 'Arkadaşlarımın karılarının ve kızlarının ırzına geçtim, odalarının duvarı-

na Sırp kartalı çizerken onların vücut parçalarını yerdeki kanlarına batırıp fırça diye kullandım. Ama bu benim kötü bir insan olduğum anlamına mı geliyor?"

Malene'nin dudaklarında belirir gibi olan gülümseme kayboluyor, zira diğerlerinin yüzünde hiçbir tepki, hiçbir gülümseme emaresi yok. O zaman alaycı tonu bırakıp ağırbaşlı bir sesle ekliyor:

"...Ve Zigic herhalde altüst durumdadır."

"Evet, tabii altüst durumdadır."

Hepsi birden ağızlarındaki lokmayla donup kalıyor.

Malene, gözlerinde iyi niyetli bir ifadeyle, bir Iben'e, bir Camilla'ya bakıyor:

"Hakikaten normal bir insan olduğunu farz edersek... Bütün o yaptığı işler, sonra kaçıp izini kaybettirmek, kimseyle tek kelime konuşamamak..."

Anne-Lise sanki ona karşı bir cephe oluşmak üzereymiş gibi bir sezgiye kapılıyor aniden. Kalkıp gitmek istiyor ama bu henüz çok belli belirsiz bir sezgi ve sonra o kadar uzun zamandır hasretini çektiği şey onların arasına kabul edilmek değil miydi, şimdi çekip gitmek olur mu?

Camilla atılıyor:

"Her halükârda benimle konuşamazdı. Bu kesin! Ben çok insanı anlayabilirim ve kabullenebilirim de fakat bu noktaya gelince, kesin sınır çizgisini de çekerim."

Iben şimdi daha açık konuşuyor:

"Belki onun bu yalnızlığını, izini sürmede bir vasıta olarak kullanabiliriz? Belki de onu bu mailleri yazmaya sevk eden şey, sırf hissettiği yalnızlıktır? Yani bu noktadan hareket edemez miyiz?"

Anne-Lise ayağa kalkmaya yelteniyor. Bir an önce oradan uzaklaşmak istiyor. Sandalyesini geriye itip tam kalkarken, kelimeler Malene'nin dudaklarından dökülüyor:

"Fakat başkalarıyla konuşma ihtiyacında olan belki yalnız bizlerizdir. Onun gibi bir insanın aynı ihtiyacı hissettiğini kesin bilemeyiz ki."

Bakışlarını sakin ve sanki dost bir edayla, tek isteği hemen oradan uzaklaşmak olan Anne-Lise'ye çevirmiş konuşuyor, Anne-Lise havada farklı bir elektriklenme hissediyor şimdi, hemen buradan gitmeli; ama çıkarken masadan bir iki şeyi de alıp mutfağa bıraksa, dönüp masaya eğiliyor, ufak bir tabağa doğru uzanıyor, Malene gülümseyerek pusuda hazır bekliyor ve nişan alıyor:

"...Hepimiz farklı farklıyız. Mesela ben katiyen senin gibi yapamam, Anne-Lise, yıllarca her allahın günü yapayalnız çalışmaya dünyada dayanamam."

9

Ne Malene'den ne Iben'den ne de Camilla'dan tıs çıkıyor. Ellerini masaya dayamış bekliyorlar. Anne-Lise ne cevap verecek?

Ama o bir elinde, içinde peynir ve ciğer ezmesi olan ufak tabakla oda kapısına seğirtmek üzere. Gözlerini indiriyor. Bir şeyler mırıldanıyor, anlamak zor oluyor:

"Ben de aynen senin gibiyim. Ben de etrafımda konuşacak birisi olmasını arzu ederdim."

Daha munis söyleyemezdi.

Üçü aynı anda atılıyor:

"Ne demek istiyorsun?"

"Bizimle konuşabilirsin."

"Biz buradayız ya."

Nasıl cevap vereceğini, aynı anda nasıl hem nazik hem doğru konuşabileceğini bilemiyor. Söyleyeceği yalandaki ufacık bir çatlak, bir sürü gerçeğin ortaya dökülmesine yol açar diye korkuyor. O zaman tek gerçek, yaygara, feryat figan ve nefretten ibaret olacak. Gerçeği "yapıcı" bir tarzda söyleyebilmesiyse mümkün değil.

Anne-Lise hâlâ tıs pıs, Malene'nin hiç farkında değilmiş gibi diğerlerine dönüyor:

"Fakat Anne-Lise'nin bizler kadar birbirine yakın çalışmadığı da malum."

Üç kadın teklifsiz bir edayla aynı anda konuşmaya başlıyor yine:

"Ama tabii onun karşısında oturan kimse yok ki, bizim gibi."

"Bu bizim suçumuz değil ki."

"Kimsenin kimseyi suçlayacak bir şey söylediği yok ki zaten."

"Ne zaman istersen bizim yanımıza gelebilirsin, kapımız kilitli durmuyor ki."

"Ama sanki biraz öyle der gibiydi, sanki biz yanlış bir şey yapmışız gibi."

"Hayır, hayır."

"Peki Anne-Lise, tam olarak ne demek istedin sen?"

"Bizim seninle konuşmak istemediğimizi ima ettin gibi geldi de?"

"Öyle demek istemedin, değil mi? Ne zaman istersen yanımıza gelebilirsin."

Üçü de gözlerini ona dikmiş bakıyor, Anne-Lise kendine hâkim olup kelimelerin ağzından neredeyse tükürürcesine hızlı fakat teker teker net çıkmasını başarıyor:

"Sizler birbirinizle iyi arkadaşsınız. Böyle olunca da benimle, birbirinizle olduğu gibi konuşmamanız normal."

Elinde tuttuğu tabaktan ve yemek masasından salam ve ciğer ezmesi kokuları geliyor burnuna. Ve bu koku bilincinde, duvarın önüne yığılmış, içi evrak dolu karton kutuların uyandırdığı kasvete karışıyor.

Malene gülümsüyor:

"Aynen dediğin gibi. Iben ve ben yakın arkadaşız, bu iş arkadaşlığından farklı bir şey."

Malene'nin, Iben'in ve Camilla'nın sesleri birbirine dolanıyor, birbirinin arasından dolanıp çıkıyor, saç örgüsünün üç kolu gibi:

"Tabii."

"İnsan birlikte çalışınca, birbirine iyi niyetli, nazik ve terbiyeli davranmak zorunda, tabii böyle olacak, fakat gerçekten arkadaş olmak bambaşka bir şey."

"Ben ne zaman pastaneye veya markete filan gidip bir şey alacak olsam, çıkmadan sana kütüphaneye gelip bir şey isteyip istemediğini sormuşumdur sık sık, öyle değil mi?"

"Ve sonra kısa yollu bir iş molası vereceğimiz zaman, sana da haber veriyoruz gelesin diye, öyle değil mi?"

Iben, yüzünde "yetişkin" bir ifadeyle masaya doğru eğiliyor:

"Belki aramızda sohbete başlayınca dalıyoruz, gidip Anne-Lise'yi kolundan tutup getirmeyi her zaman hatırlamıyoruz? Bunda daha dikkatli olabiliriz... belki?"

Anne-Lise boğazının düğümlendiğini hissediyor. Öğle paydosu sohbeti anlaşılan sona ermemiş, elindeki tabağı yeniden masaya bıraksa iyi olacak, hâlâ tısını çıkarmıyor.

Malene dimdik onun gözlerinin içine bakıyor, sesini iyice yükseltip diğerlerininkini bastırıyor:

"Ama sonuç olarak, insanın yakın arkadaşıyla iş arkadaşıyla olduğundan daha sık konuşacağını pekâlâ anlayabiliyorsundur, değil mi?"

Camilla hâlâ eski havada devam ediyor:

"Bir şey söylemezsen, bu hususlara ne kadar önem verdiğini bilemeyiz haliyle. Kendi başına kalmayı seven o kadar çok insan var ki."

Malene, yüzünde memnun bir ifadeyle, Camilla'nın dediğini başıyla onaylıyor:

"Anne-Lise'nin buna cevabını duymak istiyorum."

Anne-Lise köşeye sıkıştırıldığını fark ediyor birden, alçak bir sesle:

"Tabii" diyebiliyor.

Malene ona merakla bakıyor, konuşmasını bekliyor. Anne-Lise devam etmeye çalışıyor:

"...Evet, pekâlâ da iyi anlıyorum."

Akşam evde Henrik'e yine nasıl ödlekleştiğini anlatınca, onun nasıl küplere bineceğini düşünüyor.

Öbürleri birbirlerine karşı masumiyet yarışına devam ediyor.

Ve Anne-Lise ekliyor, sesi niyet ettiğinden çok daha alçak ve ürkek çıkıyor:

"Belki o kadar..."

Henrik'i düşünüyor ve cümlesini bitirmeye gayret ediyor:

"...Benim odanın kapısının hep kapalı olması gerektiği bana koyuyor tabii."

Camilla sandalyesinden fırlıyor. Ellerini masaya dayayarak Anne-Lise'ye doğru eğiliyor:

"Fakat bunu konuşmuştuk, Anne-Lise! Tekrar mı konuşmamız gerekiyor şimdi yani!"

Camilla derin bir nefes alıyor, Malene'nin ve Iben'in gözlerinde destek arıyor. Alınca da veryansın ediyor:

"Bu konuda anlaşıp mevzuyu kapatmıştık! Tekrar deşmeye hiç niyetim yok!"

Iben'le Malene'nin masaları kütüphaneye açılan kapıya yakın. Camilla'ysa Kış Bahçesi'nin öbür ucunda, Paul'un oda kapısının tam dışındaki masada oturuyor; dolayısıyla, kütüphane kapısının açık olması demek, Malene'yle Iben'in Anne-Lise'ye, Camilla'dan daha yakın oturacak olmaları demek.

Iben, Camilla'ya endişeli gözlerle bakarak, oturmasını ima eden belli belirsiz bir el hareketi yapıyor, Camilla yine sandalyeye çökerken, bir taraftan da laf yetiştiriyor:

"Ben o kapının açık kalmasına göz yumup da sağlığımı tehlikeye sokamam! Dünyada olmaz!"

Iben, Camilla'ya hitaben konuşurken sesi yumuşacık:

"Anne-Lise de zaten o kapının açık durmasını söylemedi ki. Kapının kapılı durması fark yaratıyor demek istedi o kadar."

"Cereyan, iş sakatlığına yol açan nedenlerin başında geliyor! Bunu sen de biliyorsun, Anne-Lise! O kapı açık kalsın istiyorsun diye, romatizmaya yakalanmaya niyetim yok! Bunu bir daha tartışmak istemiyorum!"

Camilla'nın boynu hiddetten pençe pençe kızarmış:

"...Bu konuda epey şey okudum. Hele hele o hiç fark edilmeyen hafif ve devamlı cereyan yok mu, çok ama çok tehlikeli. Cereyan insanı sakat bırakabiliyor! Erken emekliliğe aday oluyorsun!"

Diğerlerinde Anne-Lise'nin bir şeyler söyleyeceğini bekler gibi bir hal var fakat o tek kelime etmiyor, konuşma arapsaçına döndüğü halde, konuşulacak o kadar çok şey olduğu halde. Dışarıda güneş bulutların arasından sıyrılıyor, oda birden pırıl pırıl aydınlanıyor. Güneşin ışıkları, kapının yanında yığılı duran mukavva kutularından birinin üzerine vuruyor.

Anne-Lise konuşacakmış gibi ağzını açıyor ama kelimeler sanki dudaklarının arasından dışarı çıkmak istemiyor. Ve sonra beklediği şey oluyor: Gözlerinin arkasında bir basınç hissediyor. Kendine hâkim olup engellemeye çalışıyor ama elleri ve kolları titremeye başlıyor. Bu gerçek olamaz. Orada tek kelime etmeden, oturduğu yerde zangır zangır titreyemez.

Diğerleri aralarında bakışıyorlar.

Bunu tabii ki ona karşı bir koz olarak kullanabilirler. Bundan böyle rahatlıkla, onun ruhen dengesiz olduğunu söyleyebilirler Daha önce hiç böyle titrememişti. Sanki alkol bağımlısıymış gibi veyahut bir hapçı gibi.

Ona cevap verme gücü veren şey, cesaret değil. Cevap vermek ona bir şey demeksizin zangır zangır titremekten daha az tehlikeli geldiği için veriyor. Kelimeler dudaklarından şelale gibi akışkan dökülüveriyor:

"Sonra müşterilerle birebir muhatap olmamam kuralının da rolü var tabii. Bir iki kişiyle konuşabilseydim her şey daha

farklı olurdu. Diğer kütüphanelerde kütüphaneciler kullanıcılarla konuşuyor ama. Ben bu işe başladığımda, merkez arşivlerinin devamlı kullanıcılarıyla da kütüphaneci olarak muhatap olacağımı, kütüphaneden sorumlu kişinin yalnız ben olacağımı düşünüyordum, yalnızca arşivlememe yapacağımı değil. İşe başvurduğumda bana söylenen de..."

Malene sakin ve boğuk sesiyle sözünü kesiyor. Sanki Anne-Lise'nin durumundan etkilenmiş gibi bir havası var:

"Anne-Lise, eğer kendini dışlanmış hissediyorsan, bunu söylediğin iyi oldu. Ne yapabiliriz bir bakmamız lazım. Ama kendini bu kadar kötü hissetmenin tek nedeninin bu olabileceğine de ihtimal vermiyorum. Bu işyeri senin algıladığın kadar kötü olmasa da kafandaki seni rahatsız eden o düşünceleri değiştirebilmen için bir şeyler yapmayı düşüneceğiz tabii. Kendini böyle üzmene katiyen izin veremeyiz. Üçümüzün de böyle düşündüğünden tamamen emin olabilirsin. Anlaşıldı mı?"

Anne-Lise başını kaldırıyor ve Malene'nin gözlerini Iben'den uzaklaştırıp Camilla'ya çevirdiğine görüyor.

Eğer Malene ve Anne-Lise birbirlerinden gerçekten hazzediyor olsalardı, Malene'nin kollarını teselli eder gibi onun omuzuna dolaması beklenmez miydi? O böyle yapmıyor fakat ses tonunda sanki böyle yapıyormuş gibi kucaklayıcı bir sıcaklık seziliyor:

"Nasıl hissettiğini bize söylemen çok yerinde bir adım oldu. O zaman bundan sonraki iş Paul'la bir toplantı yapıp bir çözüm yolu bulmak. Peki, buna ne diyorsun?"

"İyi fikre benziyor."

"Oldu o zaman. Ofisi, hepimizin çalışmaktan zevk alacağı bir düzene sokmamız gerekiyor."

"Evet."

Anne-Lise şimdi için için ağlamaya başlıyor. O hiç beklenmedik yakınlık ve anlayış ona dokunmuş olmalı.

Malene devam ediyor:

"Yalnız tabii merkezin kullanıcılarının kafasına patlamamalı bu durum."

"Hayır, hayır böyle olmayacak."

"Yalnız müşterilerle temas konusuna, onu benden sana devretmeye gelince, işte bu zor iş. Ama burada işyerinde senin için daha mutlu bir ortam oluşturmak için yapabileceğimiz başka şeyler de olmalı. Zira bizim müşteriler, randevu tespitinden, etkinliklere ve araştırma projelerine kadar her konuda merkezde hep aynı kişiyle muhatap olmak istiyor, tanıdıkları, alışık oldukları biriyle; kitap taleplerinde bile."

Anne-Lise'nin sesi kontrolden çıkıveriyor, kulaklarında çınlıyor, ciyak ciyak:

"Fakat her zaman değil. Benimle konuşmak istedikleri de çok oluyor."

"Hayır, olmuyor. Eğer biri seninle konuşmak isterse, telefon sana bağlanır. Seninle konuşmak isteyen tabiatıyla seninle konuşabilir. Bunu böylece bil."

"Fakat Cenevre'den Stephan Colwitz beni aradığında doğrudan bana bağladı diye Camilla'yı haşlamıştın."

"Hayır, hiç de değil."

"Sen hastaydın, yoktun ve bana bağlandı, sorusunu bana sordu, ben yardımcı oldum. Ve o arada aramızda bir tanışlık doğdu, sen iyileşip geldikten sonra kitaplarla ilgili bir soru için aradığında, Camilla'dan telefonu doğrudan bana bağlamasını istedi. Ve sen sonra Camilla'yı azarlayıp bunun bir daha tekrarlanmamasını tembih ettin, kendi kulaklarımla duydum."

"Anne-Lise, sen belki eve gitsen iyi olacak. İyi değilsin. Sinirlerin bozuk senin. Söylediklerin doğru değil."

Anne-Lise ter içinde, sanki üzerinden buharlar çıkıyor. Camilla'ya dönüyor: "Camilla, Stephan Colwitz'e doğrudan bana bağladın diye Malene seni terslememiş miydi?"

Pusuda beklermiş gibi sandalyenin ucunda eğreti oturmuş onları dinleyen Camilla yerinden fırladığı gibi Anne-Lise'nin üzerine yürüyor:

"Buradaki her şeyi aklına estiği gibi değiştiremezsin sen! Buranın başı sen değilsin! Bu ofisteki eşyaları da insanları da istediğin gibi ileri geri iteleyip idare edemezsin! Bizim de burada olmaya hakkımız var!"

"Ama Malene sana kim olursa olsun, kütüphaneciyle konuşmak isteyenleri bana bağlamamanı söyledi, doğru değil mi?"

Camilla, tam o sırada bir pedagog havasıyla konuşmaya başlayan Malene'ye dönüyor:

"Sana karşı anlayışlı davranmak için gerçekten büyük bir çaba harcıyorum, Anne-Lise. İnan bana. Ve eğer evde sorun yaşıyorsan, bunu da anlayabilirim. Fakat bu konuya bakış tarzını kabullenmeme imkân yok. Bunu kulağına sok. Müşterilerimizden sorumlu kişi benim verilecekse ben bilgi veririm. Her şey benden geçer ve şayet özellikle seninle konuşmak isterlerse, gayet tabii ki konuşabilirler, kimse engel olmaz. Her seferinde. Bundan şüphen olmasın."

"Ama kimseyi içeriye bana bağlamıyorsun. Benim burada çalıştığımdan haberleri bile yok. Eğer bulmakta sorun yaşadıkları bir kitap hakkında yardım için seni ararlarsa, onlara konuyla ilgilenip geri döneceğini söylüyorsun. Sonra da benden aldığın bilgileri satıyorsun adamlara. Ben hiç kimseyle konuşmuyorum ki, ben yokum ortalıkta. O zaman tabii ki beni ismen aramazlar!"

"Bu saçmalıkları artık dinlemek istemiyorum!"

Malene sandalyeden fırlıyor, tam odadan çıkacakken, kapının aralığında duruyor, dönüyor ve kapıldığı korku ağlamasına galip gelmiş olan Anne-Lise'ye bakıyor. Ve sonra rujlu dudaklarını küçümseyici bir edayla bükerek konuşuyor:

"Sana karşı bilhassa anlayışlı davrandığımız durumları bir sıralasam sonu gelmez. İstersen ilk yüz tanesini hemen sıralayayım sana! Buradakinden daha iyi muamele göreceğin bir işyeri daha bulamazsın sen! Böyle bir yer yok! Yapacağın işleri, araştırmalarla ilgili hususlar dahil sana izah edebilmek için sarf ettiğim zamanı bir hatırıma getirince ve..."

"Bana yaptırdığınız işlerin eğitim alanımla hiçbir ilgisi yok! Neden hiç eğitim almadığım şeylerle görevlendiriyorsunuz beni? Tam dört yıl üniversitede kütüphanecilik okudum. Kütüphanecilik konusunda bildiklerimi kullanmama mani olmasanız olmaz mı?"

Iben söze karışıyor:

"Değişken görev bölümü çoğunun arayıp da bulamadığı şey!"

"Evet ama, benim gayet iyi bildiğim, iyi yapabildiğim şeyler var! Siz bunu görmemekte ısrar ediyorsunuz!"

Kimsede bir cevap yok.

"...Daha önce çalıştığım yerlerde her zaman çok başarılı ve sevilen bir elemandım ben."

O ısrarlı sessizlik ve göz altından birbirlerine fırlattıkları o bakışlar, Anne-Lise'yi sonunda çileden çıkarıyor:

"...Yalnız bu işyerinde bu tür sıradan görevler yüklendi bana. Beni tıpkı bir sekreter yerine koyuyorsunuz!"

Malene, göze batan bir sempatiyle Camilla'ya bakıyor, sonra Anne-Lise'ye dönüyor. Yüzü şimdi asık:

"Pek hoş bir laf değildi bu."

Ve Iben atılıyor:

"Sekreterlik 'sıradanlık' demek değil."

"Değil tabii, bunu ben de biliyorum. Böyle bir şey kastetmedim."

Iben cümlesini tekrarlıyor:

"Sekreterlik 'sıradanlık' demek değil."

"Böyle bir şey demedim ki ben. Bunu gayet iyi biliyorsunuz. Neden illa başka yere çekmekte ısrar ediyorsunuz?"

"Sen dedin ki..."

"Ama siz benim ne demek istediğimi bal gibi biliyorsunuz..."

Camilla telefonunun çaldığını duyuyor, yine fırtına gibi sandalyesinden fırlayıp masasına koşuyor.

Diğerleri de ağır ağır arkasından gidiyor. Tam uzaklaşırken, sanki bir şey söyleyecekmiş gibi bir duraksıyorlar fakat ağızlarından tek bir kelime çıkmıyor, sonra yürüyüp gidiyorlar.

Anne-Lise bir dakika kadar öylece olduğu yerde oturuyor, kollarını uzatıp masaya koyuyor, derin derin nefes alıp veriyor, başını indirip boş gözlerle masanın üstüne bakıyor, birkaç kere gözlerini kırpıştırıyor. Öbürleri odadan çıkmış. Bu öğle paydosunun hesabını daha çok verecek. Her şeyin hesabını. Titremekle ellerine iyi bir koz verdi. Bunu ona karşı kullanacaklardır.

Kollarını kavuşturuyor, masaya doğru eğiliyor, yüzünü bileklerinin üzerine var gücüyle bastırıyor.

10

Malene ufakken yaşadığı bir olayı hatırlıyor. Bir arkadaşıyla koşa koşa evden içeri girmiş, doğruca annesiyle arkadaşı Susan'la oturup sohbet ettiği salona dalmışlardı.

Susan her geldiğinde aynı yere, kahverengi kadife minderli yumuşak kanepeye otururdu. Malene ne zaman koşa koşa eve dönse –gününe göre ya doğruca okuldan ya okul sonrası kulüpten ya top sahasından geliyor olurdu– annesinin ilk yaptığı şey, ona ya yukarıya ya bahçeye çıkıp oynamasını söylemek olurdu. Bu sefer içeri daldığında, çinili masanın karşı tarafında, Susan'ın yanında oturan annesinin yanaklarında bir parıltı fark eder gibi olmuştu, yanakları ıslaktı.

Hatta Malene bir keresinde annesine ağladığını neden ondan sakladığını sormuştu. Neden hep gizli gizli ya tuvalette ya yatak odasında ağlıyordu? Annesini sadece Susan'la oturmuş dertleşirken salonda ağlar buluyordu.

Malene'nin annesi Kolding'deki büyük bir muhasebe şirketinde sekreterdi. Babası da bir sigorta şirketinde çalışıyordu. Ailede tek yüksek eğitimli kişi Malene'ydi.

Annesinin çalıştığı bölüme yeni bir müdür atandığında, annesi şirketin on yıllık elemanıydı. Yeni gelen müdür, o tarihe kadar hep annesinin yaptığı hesap işlerini ondan aldı, onu basit ofis işlerine koşmaya başladı. En ufak bir hata yaptığında da onu sistematik olarak tenkit edip azarlıyordu. Yanlış yapıyordu, farklı şekilde yapmalıydı. Ve sonra annesi onun söylediği gibi yapmaya başlayınca, bu sefer o da yanlış oluyor, yine ilk yaptığı gibi yapması söyleniyordu.

İş arkadaşları Malene'nin annesine arka çıkar, müdür olmadığı zaman usulca yanına gelir, ona haksız davranıldığını, müdürün yanlış konuştuğunu söyleyip teselli etmeye çalıştı.

Ve aradan birkaç hafta geçmişti ki yeni müdür Malene'nin annesi hakkında alaylı espriler yapmaya başladı. Uluorta yapıyordu, Malene'nin annesinin yanında da. Anlattıklarına gülmeyenlere resmen çıkışıyor, gelecek sefer alay konusu kendilerinin olabileceğini bile ima ediyordu.

Malene'nin annesi giderek yalnızca zarflara posta damgası basmak ve dosyalama filan gibi büro stajyerlerine verilen işleri yapar oldu. Annesi bu duruma bayağı alınıyor, on yıldır çalıştığı bir şirketin, stajyer işleri için sekreter maaşı ödeyerek, parayı sokağa attığını, bunda mantık olmadığını savunuyordu.

Bir akşam yemek yerlerken, Malene'nin babası, müdürün bir ihtimal ona âşık olduğunu söyledi. Ama annesi hayır dedi. Peki, adamın bir şekilde onurunu kırmış olabilir miydi? Hayır. Kaba davranmış olabilir miydi? Hayır. Her zaman herkese davrandığı gibi davranıyordu. Olanlarda hiç mantıklı bir yan yoktu. "Anlamıyorum. Hiç anlamıyorum!" deyip duruyordu annesi.

Bir süre sonra müdür, daha önce Malene'nin annesinin yanında staj görmüş genç bir elemanı, Malene'nin annesinin yazdığı her şeyi kontrol etmekle görevlendirdi. Ve eğer bir hata bulamazsa, onun işinde kabiliyetli olmadığını düşüneceğini ima ederek de genç kızı baskı altına soktu.

Evde aralarında annesinin iş durumu hakkında konuşulanlardan hiç kimseye –oynadığı komşu çocuklara, sınıf arkadaşlarına ve onların anne babalarına hele hiç!– bir şey bahsetmemesi Malene'ye sıkı sıkı tembih edildi. Şirket çalışanları Malene'nin annesiyle fazla sıkı fıkı olunup konuşulmasından müdürlerinin hoşlanmadığının farkındaydı. Onunla birlikte artık eskiden olduğu gibi birlikte vakit geçirmek zorlaşmaya başlamıştı. Müdür tepelerinden bakmadığı zamanlarda bile, yanına yaklaşmak onları tedirgin eder oldu. Müdürün esprilerine nezaket icabı güldükleri (veya gülümsedikleri) zamanlar artık çok geride kalmıştı. Malene'nin annesiyle göz temasından bile artık kaçınır olmuşlardı.

Bürodaki yeni yetme elemanların fotokopi işlerine koşma görevi verildiği günün akşamı, Malene hentbol antrenmanından eve dönüp de eline bir koca bardak sütle salona daldığında, annesinin saçlarının permalı olduğunu gördü.

Malene, bürodaki diğer sekreterlerin çoğunun saçlarının da permalı olduğunu biliyordu. Odanın ortasında, elinde süt bardağıyla kalakalmıştı. Susan kahverengi kanepede oturuyordu. Hep yaptığı gibi masanın karşı tarafına, biraz yana doğru oturmuş olan annesi gözyaşları içindeydi. O ufacık, sert bukleler ona hiç yakışmamıştı.

Susan daha sonra Malene'ye, annesinin onu soru yağmuruna tuttuğunu anlatmıştı: Birdenbire aptallaştığı doğru muydu? Susan hayır demişti. Her zaman mı öyleydi yoksa? Susan hayır demişti. Koltukaltları kokuyor muydu? Susan hayır demişti. Nefesi kokuyor muydu? Susan hayır demişti. Sinir edici bir gülüşü mü vardı? Susan yine hayır demişti. Ve annesini bu gibi konularda ikna etmek zamanla daha zorlaştı.

Büroda durum kötüydü. Sırf bürodaki varlığı bile artık oradakilerin iş gününü mahvetmeye yetiyordu. Ve yine de onunla aynı çatı altında çalışmak zorundaydılar.

Ve işler birden hızla şekil değişmeye başladı. Onu azarlayanların sayısı giderek arttı, müdür orada olmadığı zamanlarda bile. Ve hafta sonunda öğrendikleri şaka ve esprileri, büroda annesine uyarlayarak anlatma âdeti edindiler. Malene'nin annesi bir iş için uzaklaşıp da masasına döndüğünde, masadaki kâğıtları kahve lekesi içinde buluyordu ve çok geçmeden, müdürü gibi iş arkadaşları da sakarlığından dem vurup onu alaya almaya başladı.

Aradan bir yıl geçmeden, müdür terfi edip başka bir bölüme gitti. Malene'nin annesi bu müjdeli haberi, çinili masanın yanındaki kanepede otururken verdiğinde, yine gözyaşları içindeydi. Evde bayram ettiler, Malene'nin babası kutlama babında, geçen Noel'den beri duran porto şarabını açtı.

Lakin Malene'nin annesi hesabına bürodaki durumda bir değişme olmadı. Kimse artık onunla göz göze gelmeyi kaldıramıyordu. O daha kapıdan içeri girer girmez, hepsinin aynı anda nasıl kaskatı kesildiğini fark etmemesi imkânsızdı.

Yavaş yavaş başka bir iş bulup gitmesini umdukları ortadaydı. Fakat Malene'nin annesi eskisi gibi değildi artık. İş görüşmelerinden ağlamadan çıkmasının mümkün olamayacağının kendi de yakın çevresi de farkındaydı. Giderek sıklaşan hastalık izinleriyle dolu bir altı aydan sonra işten atıldı.

Doktoru onu bir psikoloğa havale etti, fakat iş hayatına dönmesi bir daha mümkün olmadı.

Önceleri arkadaş çevresinin veya komşuların ne olup bittiğini öğrenmelerinden çok korkuyordu fakat bu zamanla değişti. Saplantıları kayboldu, belki terapinin katkısıydı. Ve küçük Malene, annesinin herkesin içinde, doğru dürüst tanımadığı insanlara anlattıklarından utanır oldu:

"İşyerimde yıllardır yan yana çalıştığım arkadaşlarım sanki düşüp ölsem diye bekliyordu. İnsanlar nasıl böyle davranabilir?"

***

Anne-Lise koridora çıkınca göz ucuyla arkaya bir bakıyor. Malene'yle Iben, Camilla'nın sandalyesinin üzerine abanmış, fısır fısır konuşmaya başlamışlar bile. Ne dediklerini duyamıyor.

Böylece Anne-Lise'nin yine tepesinin attığı bir öğle tatili daha sona ermiş oluyor. Fakat üçü de durum bu kadar gerginken, Anne-Lise'nin onlara böyle saldırmaya kalkışacağını beklemiyordu tabii.

Malene, Camilla'nın zımba makinesiyle oynuyor. Bir koridora doğru bakıyor ve öbürlerine fısıldıyor:

"Gayet tabii en yakın arkadaşımla daha sıkı fıkı olacağım. Yoksa arkadaş kelimesinin bir anlamı kalır mı? Ne umuyor ki?"

Iben, Malene'nin kolunu okşuyor:

"Arkadaşlık kurmak için kendisi çaba göstermeden bakın bir de karşı taraftan neler bekliyor! Ne şımarıklık, ne saflık."

Malene bir Iben'in bir Camilla'nın gözlerinin içine bakıyor. Onlar da kendi gibi harap görünüyor. Konuşmaya başladığında sesindeki bitkinliği kendi bile duyabiliyor:

"Evet, kendisi hiçbir gayret göstermeyip karşı taraftan bu kadar çok şey bekleyen birisiyle ilk defa karşılaştığımı söyleyebilirim."

Camilla, öbürlerine daha rahat bakabilmek için sandalyesinde arkaya yaslanıyor:

"Kütüphanede oturmak istememek de ne demek! Evet anladık, kütüphanecilik mezunu ve bu işe kütüphaneci olarak girdi de kitaplarla ilgilenmek, kitapların yanında oturmak istememek de ne demek oluyor?"

Malene içini çekiyor. Masadaki zımba parçalarını toplayıp Camilla'nın çöp kutusuna atıyor:

"İş arkadaşları tarafından taciz edilmek nasıl olur, Anne-Lise'nin bundan haberi yok. Hemen anlaşılıyor."

Ve annesinin zamanında Kolding'de yaşadıklarını Camilla'ya anlatıyor ve ekliyor:

"...İşte bunun için Anne-Lise'nin söylediklerine tahammül etmem zor. Bana hâlâ acı veren, çok hassas, savunmasız bir noktaya dokundu bilmeyerek."

Iben sözünü kesiyor:

"Kendini aşırı hassas ve savunmasız hissetmenle bir alakası yok bunun. O tür bir konuşmayı kim dinlemeye mecbur kalsa allak bullak olurdu!"

"Evet, o da doğru ya."

"Ve özellikle de bu konuşma, herkesin bunca zamandır uyum sağlaması için çırpındığı birinden geliyorsa."

Koridora bakan kapı açılıyor, Anne-Lise yanlarına geliyor, başının feci ağrıdığını, eve gideceğini haber veriyor. Sakin fakat tedirgin adımlarla Kış Bahçesi'ni geçip öbür uçtaki ana giriş kapısına gidiyor.

Malene ona sinirinden kafasını kaldırıp bakmıyor. Diğer ikisinin gözlerindeki ifadeyi görmese de hiçbir karşılık vermediklerini duyunca, kendisi atılmadan edemiyor:

"Geçmiş olsun."

Dışarıda merdiven sahanlığından, aşağı inmeye başlayan asansörün vınlaması duyuluyor. Ana giriş kapısının önündeki, bir haftadır göz kırpıp çıtır çıtır eden floresan ampulü tamamen gitmiş.

Iben kelimelerini dikkatle seçiyormuş gibi ağır ağır konuşuyor:

"İşte böylece riyakârlığının izahını da bulmuş olduk. Onunla konuşabilmek onun için bu kadar zor. Tanrının cezası, çarpık kafasıyla bizim onu taciz ettiğimizi düşünüyor."

"İnanılacak gibi değil. Acaba ne kadar zamandır dışarıdan bize güler yüz gösterip her şey yolundaymış gibi davranırken içinden hepimizden nefret ediyordu?"

Camilla başını kaldırıp onlara bakıyor:

"Her allahın günü yalan söylemeye nasıl katlanabilir bir insan? Ben aylarca onun gibi hakikatsiz, yapmacık davranabileceğimi hiç tasavvur bile edemem."

Iben birden soğuklaşıp ciddileşir gibi oluyor:

"Onun edebildiği ne malum?"

"Ne?"

"Belki bize ilelebet yalan söylemeye tahammül edemedi. Yalan yaptığı için belki içten içe kendini yiyip bitirdi ve sonunda içindekileri kusmak zorunda kaldı."

Öbürlerinden tıs çıkmıyor.

Iben devam ediyor:

"...Bu mesela mailler vasıtasıyla olabilir?"

Malene'yle Camilla birden irkiliyor.

Iben şimdi daha hızlı hızlı konuşuyor:

"...Yani dün akşamki mailleri gönderen Anne-Lise ise suçluluk duygusunu bastırma ihtiyacı duymuş olabilir. Bunun en kolay yolu da kendini bizim kötü, iğrenç mahluklar olduğumuza inandırmak. Belki de bugün öğle paydosunda kendine artık neden hâkim olamadığının asıl izahı budur."

Camilla ekliyor:

"Bu sabah ona ilk kez maillerden bahsedildiğinde, hiç de tedirgin bir hali yoktu. Bu aklıma takıldı."

Malene de bunu mantıklı buluyor.

"Anlaşılan o asıl Iben'le benden nefret ediyor. Paul mail filan almadığına göre!"

Ortada haliyle kesin bir durum olmasa da maillerin illa Mirko Zigic'ten veya o kalibrede bir başka deneyimli katilden gelmesi şartmış gibi bir durum da yok.

Anne-Lise'nin aslında Malene'yi epey hiddetlendirmiş olması lazım ama Iben'le Camilla onda hiç de öyle bir hava sezmiyorlar. O anda her üçünün de hissettiği şey derin bir iç ferahlığı. Iben bu gece yine Grith'de gecelemeye mecbur kalmayacak. Malene bu gece ilk defa rahat bir şekilde uykuya dalabilecek.

Safari ceketli, kalın enseli bir adam giriş kapısını açıyor ve üçü kaskatı kesiliveriyor.

Adam bir saniye için duralıyor kapı aralığında ama onlara sonsuz gibi geliyor. Sonra adamın yumuşak, zararsız halini fark edip bir parça yatışıyorlar, Malene adama gülümseyerek soruyor:

"Aşağıdaki polislerin yanından nasıl geçebildiniz?"

"Ne polisi?"

"Aşağıda girişte iki polise rastlamadınız mı?"

"Hayır. İnternet sitenizde, kütüphanenizde Ben Kiernan'ın *The Pot Pot Regime* adlı kitabının olduğunu gördüm de onun için geldim, ödünç almak istiyorum. Sonra Kamboçya'daki soykırım hakkında başka neleri önerirsiniz diye soracaktım bir de."

Aralarında bakışıyorlar.

Adam devam ediyor:

"...Lisede öğretmenim de derste yararlanacağım."

Sessiz bir saniye daha.

"...Ayrıca elinizde anlaşılması nispeten kolay tanıtıcı materyaller varsa, onlara da bir bakmak isterdim."

Merkezin dahili sorunlarını üçüncü şahıslara fark ettirmemeleri lazım. Hemen toparlanıyorlar. Malene adamın yanına gidiyor:

"İçeri buyurun. Beraber bir bakalım. Aslında o konuda elimizde bir sürü şey var. Marcher ve Frederiksen'in kitabını mutlaka duymuşsunuzdur?"

"Evet."

"O kitap var tabii, ayrıca Aalborg'dan bir lise öğretmeninin kütüphanemizden yararlanarak hazırladığı, henüz yayımlanmamış bir eğitim gereci de var. Ben okudum, bayağı da iyi olduğunu düşünüyorum. Benimle gelin. Bu taraftan lütfen."

Malene lise öğretmenini kütüphaneye götürürken, Iben:

"Ben de bir aşağı inip ne olup bitiyor bir bakayım."

Öğretmen hem çok ilgili hem bu konularda epey şey biliyor. Malene, Kamboçya hakkında nasıl bir ders içeriği hazırlanabileceğini anlatıyor. Ayrıca liseye gelip ücretsiz olarak bu konuda bir konferans dizisi verebileceğinden bahsediyor. Merkezin görevlerinden biri bu. Öğrencileri böyle konferanslar yoluyla, etraflı veri ve örneklerle daha teferruatlıca aydınlatmak mümkün oluyor.

Konuşurken, bir taraftan da düşünüyor: Anne-Lise'yi anlayamasa, hak veremese de bir kere bile üzerine gittiğini hatırlayamıyor.

Bilakis, ona her zaman nazik ve profesyonelce yaklaşmadı mı? Her iş arası verdiklerinde Anne-Lise'yi de yanlarına çağırmadılar mıydı? Şimdi allah için, etrafına öyle neşe saçan biri de değil ama ona rağmen! Üçü de ayrı ayrı çırpınmıştı onun için! Fakat tabii onu düşüneyim diye diğer çalışanları da es geçmeden. Herkes için aynı derecede zevkli bir iş ortamı sağlamaya çalışarak ve işlerin aksamadan yürümesine de dikkat ederek.

DCIF'nin bir buçuk yıl önce düzenlediği Kamboçya seminerinden bahsediyorlar şimdi. Katılımcıların arasında Phnom Penh'deki Tuol Sleng Soykırım Müzesi'nin bir önceki direktörü Chandra Lor da vardı. Lor, soykırımı bizzat yaşayıp sağ kurtulmayı başaranlardan biriydi. 1970'lerde ülkenin 7.1 milyonu bulan nüfusundan 3.3 milyon kadarının hükümet ve gerilla örgütlerince katledildiği ve Pol Pot rejiminin eğitimli veya önceki hükümet görevlileri arasında akrabası olan hemen herkesi katlettiği hatırlanınca, Chandra Lor'un hayatta kalabilmiş olması mucizevi bir şeydi. Chandra Lor hem üniversite öğrencisiydi hem de görevden alınmış eski bir senatörün oğluydu. DCIF tüm konferansı videoya aldı. Yani öğretmen isterse, hayatta kalmayı başarmış bir görgü şahidinin her gün verdiği o amansız ölüm kalım mücadelesini anlattığı bu filmi de ödünç alıp öğrencilerine gösterebilir.

Malene, Iben'in geri geldiğini duyuyor, bir dakika izin isteyip dışarı çıkıyor.

Iben aşağıda polis filan olmadığını söylüyor. Şimdi görüştükleri polislerin verdiği numaraya telefon edip soracak.

Malene öğretmenin yanına dönüyor. Batı Avrupa'daki komünizmden konuşuyorlar biraz. Pol Pot ve ona yakın hükümet yetkilileri 1950'lerde Paris'te üniversite eğitimi görmüştü. Ve haliyle fikir ve düşünceleri zamanın Fransız Komünist Partisi'nden çok etkilenmişti. Şimdi bunun için Fransız komünistlerin tutup da kendilerini Kamboçya'da yaşanan trajedide sorumlu olarak görmeleri mi gerekiyor? Ve eski Tuol Sleng hapishanesindeki Tuol Sleng Soykırım Müzesi'nin yayınladığı bir fotoğraf albümünü gösteriyor öğretmene. Resimlerde ilkel işkence aletlerini ve mahkûmların hücrelerini görmek mümkün, birçoğunun penceresi yok ve bir insanın ayakta duramayacağı veya uzanamayacağı kadar küçücükler.

Iben kütüphaneye, yanına geliyor. Araya girdiği için öğretmenden özür dileyip Malene'ye bilgi veriyor:

"Soruşturmadan sorumlu kadını yakalayıp konuştum. Öğleden önceki adamlardan farklı bir yaklaşımı var. 'Zigic'e karşı delillerin saçma denebilecek kadar müphem' olduğunu söyledi ve polisin o iki mail üzerine onca mesai harcamasının da çok yanlış olduğu kanısında. Soruşturmanın başı olarak, bu konuya hiçbir şekilde daha fazla zaman harcamayı düşünmüyormuş."

"Peki, sen ne dedin?"

"Tabii ki, güvenliğimiz hususuna ve işimizin gerektirdiği özel koşullara dikkatini çektim. Ancak fikrini değiştirebilmem mümkün olmadı."

Malene, Iben'in muhtemelen yeterince ikna edici konuşmamış olduğunu düşünüyor. Kendi de olsa bunu beceremezdi ya.

İnsan, maillerin hiç zararsız bir kadın kütüphaneciden geldiğine kendini inandırıp rahatlamışken, kime gidip de ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olduğuna inandırabilir?

Onun için İsveç'in soykırım merkezinden Lotta öğlene doğru arayıp da Zigic'in Nordik Pasaport Birliği sahasında ve

muhtemelen İsveç'te kayıplara karıştığına dair söylentiler dolaştığını haber verirken, bu bilgiyi ne gariptir ki hiç önemsemiyorlar.

11

Mailleri eğer Anne-Lise gönderdiyse, dengesiz ve psikoza eğilimli bir ruh yapısı olduğu şüphe götürmez. O taktirde de ruhsal sorunlarını bugüne kadar mesai arkadaşlarından saklamayı başarabilmiş demek oluyor.

Iben bunu düşünerek o akşam Malene'yle beraber Iben'in psikolog arkadaşı Grith'i bir ziyaret etmelerini teklif ediyor. Malene bu ziyaretin bir faydası olacağından şüpheli, öte taraftan Grith'le daha önce sadece bir iki kere konuşmuşluğu var; ne söyleyeceğini tahmin edemiyor ve merak da ediyor. Ayrıca Anne-Lise hakkında bir uzmanın görüşünü alma fikri de ona makul geliyor.

Grith uzun boylu, ince yapılı, iri ama hafif sarkık göğüslü bir kadın. Erkeklerin çoğunun bayılacağı bir vücudu var. Fakat Malene'nin görebildiği kadarıyla, Grith'in yalnız hiç hareket etmeden ayakta durduğu zaman seksi bir albenisi var. O upuzun kollarıyla bacaklarını bir hareket ettirdi mi on dört yaşındaki bir yeniyetmenin hantallığı geliyor üzerine. Her an devrilip düşecekmiş gibi halinden, insan onun yanındayken ister istemez geriliyor.

Grith bir rahibin kızı, babası Iben'le ikisini Roskilde Kilisesi'nde bir arada konfirme etmiş, o sıralarda şöyle uzaktan bir tanışıyormuş. Yıllar sonra, Grith teoloji okumaya başladığında tesadüfen yeniden karşılaşmışlar. Iben onunla sohbet etmekten nasıl keyif aldığından bahsetmişti bir kere Malene'ye. Akşamları sık sık Grith'in mikroskobik dairesinde oturur konuşmaya dalarlarmış; Iben, Grith'in ona "dini krizler" hakkın-

da çektiği nutuklara bayılırmış. Tabii ki bayılmıştır. Eğer bu zamanda kendini sahiden "dini krizlere" kaptıracak bir insan varsa, konuşacağı en ideal kişi şüphesiz Iben'dir.

Iben bu soluk benizli, fasulye sırığı gibi kadınla ve onun teoloji okuyan iki erkek arkadaşıyla geceleri sık sık şehre inermiş. Daha da şiddetli "dini krizler" yaşayan bu iki genç adam, her seferinde küfelik olurmuş. Bir defasında Andy's Bar'dan çıktıklarında adamlardan biri Iben'i elle taciz etmeye kalkışmış. Fakat Iben hiç korkmadığını anlatmıştı, zira adam ayakta zor duruyormuş.

Yine Iben anlatmıştı. Birkaç yıl sonra, Grith'le Iben bir partide beraberken, Grith ayağa kalkıp şu sözlerle arkadaşının şerefine kadeh kaldırmış: "Iben, biliyor musun, teolojiyi bırakıp psikoloji okumaya karar vermemi sana borçluyum!"

Grith şimdi yalnız yaşıyor ve Rigshospital'de psikolog olarak çalışıyor. Malene, tuvalete girdiğinde Grith'in tam beş tane saç fırçası olduğu gözünden kaçmıyor.

Üç kadın Grith'in gri renkli, geniş kanepesine yayılmış oturuyor. Grith'in eski sevgilisi evindeki bütün mobilyaları kendi elleriyle yapmış; ayrıldıklarında, mobilyalardan bazıları Grith'de kalmış. Tıpkı Iben'inki gibi onun da beyaz boyalı duvarlarında pek fazla resim yok. Grith eski sevgilisinin eseri olan demir kakmalı orta sehpaya uzanıp çay fincanını alıyor:

"İlk olarak yapılacak şey, hastanın durumu algılayış şeklini, yani kendi tecrübesini, çıkış noktası olarak almak ve hoş karşılamak. Zira hastaya göre gerçek bu, her kim ne derse desin. Ve buna rağmen hasta sık sık tereddütte kalabiliyor. O yüzden önce bu algılayış şeklini iyice irdeleyip anlamaya çalışıyoruz ve sonra buradan hareketle yol alıyoruz."

Kanepede öne doğru eğiliyor ve Malene onda yine kadınsı olmayan bir hava seziyor, o kahverengi, badem gibi gözlerine rağmen. Yavaşça Malene'ye dönüyor:

"...Evet, sorununu bir anlat bakalım."

"Benim bir sorunum yok! İşyerinden bir arkadaşın sorunu için buradayız."

"Peki, *onun* sorununu nasıl anlatırdın?"

"Ama biz zaten daha oturmadan sana bunu..."

Malene cümlesini pat diye yarıda kesiyor ve Iben'le Grith'in arasındaki kibar ve biraz resmice konuşma tarzını örnek alarak devam ediyor:

"Anne-Lise öyle delice bir öfkeyle, kinle dolu ki, o tehdit maillerini gönderen pekâlâ o olabilir." Malene masadaki tropik meyve kurusu dolu çanağa uzanıp bir dilim kuru mango alıyor, "...Iben, sen de bir şeyler söylesene."

"Grith, sana anlatmıştım ya..."

"Evet de durumu kafamda yeni baştan bir toparlamak istiyorum. Neden o kadar öfkelendiğini bir anlatmaya çalışsana bana yine."

Malene sesini çıkarmıyor, gözlerini Grith'inkileri izleyerek Iben'e çeviriyor. Iben kısa bir düşünüp anlatmaya başlıyor:

"Anne-Lise'nin fikrine göre, aynı işyerinde çalışanların birbirine yakın arkadaşı gibi davranması gerek. Ona yakın arkadaşına davrandığı gibi davranmayanlar, onun gözünde kötü kalpli demek, ona da bunun için musallat oluyorlar."

"Fakat bu, duruma dıştan bakış. Bana bir de..."

Iben, Grith'in lafını kesmesine aldırmadan sözüne devam ediyor:

"Ve böyle addedilmek bize epey ağır geliyor. Düşmanca! Bütün o öbür şeylerde parmağı olmasa da."

"Iben, biraz da gruptan dışlanmanın onu nasıl etkilediği üzerinde duralım. Bu da birçok insana çok ağır gelir, sence öyle değil mi?"

"Onu, profesyonel ilişkilerde normal kabul edilen bazı kurallar olduğuna, hiçbirimizin bu kurallara uymanın dışında, ona musallat olma niyetinde olmadığına nasıl ikna edeceğimizi bir türlü kestiremiyoruz."

"Iben, dışlandığını hissetmek her insana çok ağır gelir. Öfkeye yol açmışsa, bu gayet doğal."

"Olabilir."

"Ve bir insan bu duyguya kendini tamamen kaptırmışsa, onu kafasında tek gerçek olarak kabullenmesi de çok olası. Daha ziyade ne gibi durumlarda öfkeleniyor?"

"Mesela dün akşam, mailler gönderilirken. Fakat onu ekarte etmeye çalışan kimse yok ki."

Grith şimdi daha ağır ve sakin sesle konuşuyor:

"Gelin biraz da kendimizi onun yerine koymaya çalışalım. Dün akşama dönelim. İstisnai bir durum yaşandı mı dün işyerinizde?"

"Aslında bayağı keyifli bir iş günüydü. Arada konuşma fırsatımız da oldu. *B.T.*'deki o gazeteci hakkında lafladıydık hatırladığım kadarıyla. Sonra akşamüstüne doğru *Chris ve Chokoladefabrikken*'ı dinledik." Malene'ye bakıyor. "Sence de keyifli geçmedi miydi?"

"Evet, aynı fikirdeyim."

Grith iri gözlerini Iben'e dikiyor:

"Ve bürodakilerin ona arada da olsa yüklendiğini filan fark etmedin?"

"Gayet tabii, arada sinirlerimizi ayağa kaldırdığı oluyor. Bu aşikâr. Ara sıra biz de birbirimize sinirleniyoruz. Birlikte çalışıyoruz. İnişler çıkışlar olacak. Bunda olağandışı bir taraf yok herhalde."

"Hayır, tabii ki yok."

"Ancak o bu tür çalkantıları bizlerden farklı algılıyor olabilir. Biz ortada bir şey yok diye düşünsek bile. Bizlerden farklı bir karakter yapısına sahip olduğu kesinkes ortada. Biraz da bunlardan bahsetsek!"

Grith arkasına yaslanmış oturuyor, uzun sıska kolunu geriye doğru kaldırıp kanepenin sırtından aşağı sarkıtmış:

"Evet Iben, demek sen kimsenin Anne-Lise'yi taciz ettiğine hiç şahit olmadın?"

"Sanmıyorum. Ona karşı nazik ve anlayışlı davranmaya çalışıyoruz. Sence de öyle değil mi, Malene?"

"Öyle."

Iben bir an susuyor ve sonra yine devam ediyor:

"Ancak karşı tarafta anlaşılması güç biri olunca bu iş kolay olmayabiliyor. Öyle çapraşık, öyle çetrefil bir ruh yapısı var ki, belki biraz da bundan konuşmamız.."

Grith masadaki çay fincanını her iki eliyle birden tutup kaldırıyor, Malene de bazen böyle tutar ama Grith'in artriti filan yok ve şimdi de çayına üflüyor ve o arada yine Iben'in sözünü kesiyor:

"Ama siz kapalı durması gereken bir kapıdan filan bahsetmiştiniz, değil mi?"

"Evet, kütüphane kapısının kapalı durmasını isteyen Camilla. Cereyan yapıyor diye. Ancak bu konuşup anlaşabilecek bir..."

Malene atılıyor:

"Öyle de yapıyoruz zaten."

"Evet. Fakat Camilla daha eski bir eleman, Anne-Lise gelmeden önce de o kapı hep kapalı dururmuş. Sonra yeni bir elemanın, diğerinin cereyanda oturmasını söylemesi aşırıya kaçmak oluyor."

Grith sorularına devam ediyor. Ve o arada soruyu acaba Camilla'nın başkaları duymadan Anne-Lise'yi taciz edip etmediğine getiriyor.

Yine Iben cevaplıyor:

"Buna kesinlikle ihtimal vermiyorum. Böyle davranacak insan değil o... Camilla akıllı uslu biridir, öyle değil mi?"

Malene tam o anda bir elinin mafsallarını ovmakla meşgul, akşam egzersizlerini yapma zamanı geliyor yavaş yavaş. Başını sallayarak cevap veriyor:

"Evet, öyle."

Grith yanağındaki saç telini eliyle itiyor, birkaç saniye kadar sessiz kalıyor, sonra konuşuyor:

"Ama dikkat etmediğiniz şeyler olabilir. İkiniz de işyerindeki *herkes* için hoş bir çalışma ortamı yaratmaya gayret ediyorsunuz. Anne-Lise için de. Bu iyi tabii. Onunla konuşuyorsunuz,

onu aranıza çağırıyorsunuz. Arada size güç gelse de. Fakat işyerinde ona yüklenen başkaları olabilir mi acaba? Siz bunu görüp de karşı çıkmadığınız sürece o da sizler de dahil hepiniz ona cephe alıyormuşsunuz, taciz etmekte sanki işbirliği ediyormuşsunuz gibi bir hisse kapılabilir. Ve o zaman kim olsa hem büyük bir mutsuzluğa kapılır hem de öfke ye..."

Iben araya girmeye çalışıyor ama Grith ona imkân vermeden sözüne devam ediyor:

"...Bu da neden size karşı o kadar çekingen ve alıngan olduğunu izah ediyor. Gayet anlaşılabilir bir durum."

"Ama Grith, hiç de öyle değil ki..."

"Duruma Anne-Lise'nin gözüyle de bakmak gerekiyor. O vakit her şey daha barizleşir. Onun bakış açısını hiçe sayamazsınız."

Iben en nihayet lafa atılmayı başarıyor. O kadar uzun beklediği için olacak, önce derin bir nefes alıp konuşuyor:

"Fakat müdürümüz haricinde –o da zaten hep şirket dışındadır– Camilla'yla benden başka kimse yok ki ofiste!" diyor.

"Ya, öyle demek."

Malene kolunu arkaya uzatıp kanepenin sırtına dayıyor ve onu destek alarak oturduğu yerde bir doğruluyor, sonra öne eğilerek Iben'e biraz daha yaklaşıp lafa giriyor:

"Grith, orada bizden başka biri yok." Ve Grith'in iri, koyu renk gözlerinin içine bakarak ve kelimelerin üzerine tek tek basarak ekliyor: "Ona işyerinde musallat olan kimse de yok."

Grith şimdi "profesyonelce ağır"dan da daha ağır konuşuyor:

"Ya, demek öyle... Ben başkaları da var sanıyordum... daha kalabalık bir ofis olduğunu yani."

"Hayır, değil. Yalnız biziz."

Bir sessizlik. Grith'in gözleri kitaplığın üzerinde dolaşıyor hızlıca, sonra çıplak duvarların, ufak telefon sehpasının ve odanın karşı köşesindeki hantal görünüşlü ahşap yemek masasının üzerinden kayıp yavaşça ve sakince misafirlerin üzerine dönüyor ve gülümseyerek karşılık veriyor:

"Hmm."
Hepsi çaylarından bir yudum alıyor.
Grith'in yüzünde hâlâ dostça bir gülümseme var.

***

Anne-Lise'nin bir ihtimal Iben'le Malene'nin arkadaşlığını veya kendininkinden daha ilginç olan görev alanlarını veyahut Paul'la daha yakın bir ilişki içinde olmalarını kıskanıyor olabileceğinden bahsediyorlar uzun uzadıya. Ve bu kıskançlığın ona geçmişte yaşadığı ve ona kendini küçük düşmüş veya dışlanmış hissettiren daha başka durumları hatırlatıyor olabileceğinden. Ve belki o zamanlar öfkesini göstermeye cesaret edememiş olduğundan.

En nihayet konuşma, bir psikoloğun uzman görüşleriyle katkıda bulunabileceği bir aşamaya yaklaşmaya başlıyor.

Malene özetliyor:

"Anne-Lise'nin o önceden hiç kestirilemeyen dengesiz tepkilerinin kişiliğinden kaynaklandığı aşikâr. O zaman, ondaki kişilik özelliklerinin, bizim ona daha farklı bir şekilde davranmak zorunda olduğumuz anlamına gelip gelmediği sorusu çıkıyor karşımıza. Onu, mailleri gönderenin kendisi olabileceği şıkkıyla yüz yüze getirirsek durum tamamen mi raydan çıkar?"

Malene, Grith'in burada akıllıca bir şeyler söylemesini umuyor ama öyle olmuyor.

Malene tekrar deniyor:

"...Buraya gelmemizin nedeni ona daha iyi yardımcı olabilmek. Fakat sence asıl onun mu bir psikolog yardımına ihtiyacı var?"

Grith, "kestirme" cevap beklememelerini söyledikten sonra, sağda solda rastlanan mektup köşelerindeki psikolojik bilgileri evirip çevirip zırvalamaya devam ediyor.

Malene etrafına bakınıyor. Iben'in arkasında pirinçten, büyük bir ayaklı lamba duruyor. Hoş bir lamba, güzel de ışık ve-

riyor. Bu her halükârda eski sevgilinin elinden çıkmış olamaz. Pencerenin içinde de şık bir saksılık duruyor, Malene'yle Rasmus'un evine aslında pek iyi uyardı.

Bu akşam ziyareti faslı da bir fiyasko. Tabii Malene daha farklı bir şeyler umarak gelmiş olsaydı, o zaman hayal kırıcı olurdu.

Ama her şey bir tarafa Malene, Iben'i "öbür arkadaşı"yla beraber görebildiği için hayatından pek memnun. İnsanın başka yakın arkadaşı olmazsa, onun "öbür arkadaşları" hakkında yalan yanlış tahminlerde bulunabiliyor. Malene ikisinin arasındaki iletişimi, beden dillerindeki uyumun mahiyetini artık kendi gözleriyle görmüş oldu. Iben, Grith'le olduğuna kıyasla, Malene'yle çok daha yakın. Dün akşamki mail olayından sonra korkusundan Grith'de gecelemiş olsa bile.

Malene ellerini ısıtmak için, birini çay fincanının etrafına, diğerini de altına koyuyor. Grith bu akşam doğru dürüst bir şeyler gözlemleyebildi mi? Durum hakkında tam olarak ne düşünüyor acaba?

Konuşma konusu yavaş yavaş dağılıyor. Ondan bundan, bu arada Grith'in işinden konuşmaya başlıyorlar. Grith'in masaya getirdiği iki torba cipsi bir çırpıda yiyip bitiriyorlar. Malene artık kalksalar iyi olur diye düşünürken, Grith hastalarından biri hakkında bir şeyler anlatmaya koyuluyor:

"Eskiden buna *multiple personality* veya *split personality*, yani 'çoğul kişilik bozukluğu' denirdi."

"Tanrım, böyle bir hastan mı var?"

Bu tür ruhsal sorunlar Malene'ye öteden beri pek ilginç gelmiştir fakat şimdiye kadar böyle birini tanıyanla hiç karşılaşmamıştı.

Grith, Malene'nin ilgisine öyle olumlu tepki gösteriyor ki, Malene onun da "öbür arkadaş" hakkında muhtemelen en az kendisi kadar hayal kırıklığına uğradığını düşünmeden edemiyor. Grith başını hafifçe yana eğerek anlatmaya başlıyor:

"Evet, şimdilerde *dissociative identy disorder* diyoruz –veyahut kısaca DID– güncel psikiyatrik sınıflandırmaya göre,

yani bölünmüş kişilik bozukluğu, ama tabii çoğul kişilikle aynı şey. Hastamda en az iki farklı kişilik daha var. Bunlardan biri ufak bir kız çocuğu; Zate bu çok tipik."

Grith en sonunda Malene'nin hayalinde şekillendirdiği kadına dönüşmeye başlamış. Şu ana kadar ona engelleyen şey neydi bilinmez ama şimdi hayat dolu, enerji fışkırıyor. Bir yandan harıl harıl anlatırken, gözlerini daha da iri iri açmış ve sıska kollarını şimdi daha bir çırpıp duruyor:

"...Psikiyatristler son yıllarda DID'ye farklı bir gözle bakmaya başladı. Eski Hollywood filmlerindeki ruhsal klişeler psikologların çoğunun dikkatini gerçek vakaların ciddiyetinden uzaklaştırmıştı sanki. Eskiden uzmanlar bölünmüş kişilik bozukluğu olan hastalar hakkında bir ihtisas dergisinde yazı yayımlamayı bile neredeyse utanılacak, basit bir şey addederdi. Artık böyle değil ve bu konudaki veriler hızla artıyor. Son yirmi yıl süresince ABD'de teşhis edilen DID sayısı çoğaldıkça çoğaldı. Ve bilhassa sınır vakalar çoğunlukta."

"Sence kaç vakadan bahsedebiliriz?"

"Altı milyarın üzerinde diyebilirim."

"Ama bu..."

"Şöyle diyebiliriz, hepimiz bir noktada, yapabileceğimize hiç ihtimal veremediğimiz şeyler yapmışızdır. Belki özellikle gençken. Kişiliğin henüz gelişmekte olduğu süreçte. Ve şimdi onları hiç hatırlayamıyoruzdur bile."

Grith önce Iben'le göz teması sağlıyor, sonra da bir an için Malene'yle ve o daha hâlâ iki eliyle birden çay fincanına sarılmış oturuyor. Grith soruyor:

"Siz böyle bir şeyler yaptığınızı hiç hatırlayabiliyor musunuz?"

Malene'yle Iben'den tıs çıkmıyor, harıl harıl düşünüyorlar. Grith kısa bir aradan sonra devam ediyor:

"Demek istediğim de bu işte. Bir zamanlar yapmış olduğunuz bir şeyi düşünüp de pişmanlık duyduğunuzu hiç anımsayabiliyor musunuz?"

"Bilemiyorum."

"Ben belki şöyle bir..."

"Bir şeyi, nasıl olurda öyle yapabildim diye düşündüğünüzü hatırladığınız oldu mu hiç?"

"Evet."

"Tabii."

"Tamam, o zaman pişman olduğunuzu hatırlayabiliyorsunuz? Peki, pişman olduğunuz ve 'bir daha asla böyle bir şey yapmam' diye düşündüğünüz şeyin ne olduğunu hatırlıyor musunuz?"

Bir sessizlik.

Iben sandalyesinin kol yastığına asabice birkaç kere hafifçe vuruyor.

Grith hiç hareket etmiyor, biraz onları seyrediyor. Sonra konuşuyor:

"İşte bundan bahsediyorum. Tam bundan. Unutulup giden o şeyden."

Sessizlik devam ediyor.

"...Kötü davranmak dramatiktir, yani duyguları kamçılar. O zaman hatırlaması da kolay olmalı, öyle değil mi? Fakat elinde bir bardak sütle –veya artık ne olursa– mutfakta yapayalnız oturmuş, yaptığı şeyden pişmanlık duymanın pek dramatik bir yanı yok. O zaman bu sahneyi hatırlamanın daha zor olması gerek. Ancak daha ziyade bunu hatırlıyoruz, bu benim için de böyle. Çünkü hepimizde bir bölünmüşlük var. Hiç olmazsa bir nebze. Elinde sütle mutfakta oturan biz, bir o kadar da şu andaki biziz."

Malene, Grith'e dönüyor:

"Mükemmel bir tablo çizdin." Malene sesinin nasıl cılız çıktığını duyabiliyor. "Yani o bir bardak sütü, mutfağı filan demek istiyorum."

"Teşekkür ederim."

Grith bir kolunu kaldırıp arkadan, ensenin etrafına doluyor ve Malene'nin Iben'den alışık olduğu tarzda konuşmaya başlıyor:

"Ve hepimiz biliyoruz ki, insan üzgün olduğu zaman yalnız kötü şeyleri hatırlar. Neşeli bir şeyler düşünebilmek için kendini zorlaması gerekir. Sonunda başarınca da olayı hatırlar ama olayla bağlantılı o zamanki duygular uyanmaz içinde. Sanki olay, yaşamının ona şimdi yapyabancı bir bölümünde olup bitmiş gibi. Size de hiç böyle olmadı mı?"

"Evet."

"Galiba oldu."

"Ben şahsen bu ruh durumunu gayet iyi biliyorum. İyi ve hoş şeyler insana öyle uzak ve gerçekdışı gelir ki. Duyguları veyahut o süredeki düşünceleri veyahut mutluluk sürecinde benimsediği hayat görüşü veyahut da bizzat görmüş ve duymuş olduğu şeylerin ayrıntıları, hepsi ama hepsi kayıplara karışmıştır."

"Evet de bu bir ruhsal bölünmüşlük mü demek oluyor?"

"Ve o zaman insanın o durumu yaşarken neden o kadar üzülmüş olduğunu hatırlaması da birden zorlaşır, üzerinden sırf birkaç saat geçmiş olsa bile. Bu da size yabancı gelmiyor herhalde, değil mi?"

İkisi de evet anlamında başını sallıyor.

Grith artık uzun vücudunu iki büklüm yapmış oturmuyor o geniş kanepede. Halinden hoşnut gülümsüyor:

"Bu hepimizde aşağı yukarı aynı. Ve insan ruhen dengesizse, bu durum çok daha şiddetli seyredebiliyor. İşte o zaman o değişken cetvelde, yüzde yüz DID istikametinde bir tırtık daha atlamış oluyoruz.

"Unutmamak gereken şey şu: ruhsal bölünmüşlük hali illa filmlerde gördüğümüz gibi aşırı tezatlı olmak zorunda değil, yani kişiliklerden birinin örneğin kekeme ve şeker hastası, ötekininse gayet düzgün konuşur ve sapasağlam olması gibi uç noktada farklılıklar bulunması şart değil. Çok daha az dramatik olsa da hastanın daha on dakika önce ne yaptığını hatırlayamaması vahim olabiliyor. Ve burada geçmiş günlerini,

aylarını veya yıllarını hatırlayamayacak hale gelenlerin de olabileceğini unutmamamız lazım."

Malene soruyor:

"Burada bir örnek göstermek istersek: Anne-Lise'nin o mailleri gönderdiğini ama artık bunu hatırlamadığını farz edebilir miyiz?"

"Kesinlikle. Ve sonra yaptığını olduğu gibi unutmak için de filmlerdeki gibi, ayrı adlı, kimlikli, apayrı bir kişiliği daha olmasına da hacet yok."

Malene, Grith'in evine gelir gelmez ayakkabılarını atmıştı; şimdi bir ayağını Grith'in halısına ileri geri sürüp halının yumuşacık havlarının üzerinde ayak tabanının sertliğini fark ediyor. Ve soruyor:

"Ama biz ona korkulabilecek biri gözüyle bakmadık ki, onu öyle tanımadık. Onun için de bizi öldüreceğini yazsa bile bunu öyle ciddiye almazdık. Peki onun bu diğer kişiliği, bizim bildiğimizden ne kadar farklı olabilir?"

"Anladığım kadarıyla o mailleri Anne-Lise'nin yazmış olduğu kesin değil. Herhangi başka biri de göndermiş olabilir, haksız mıyım?"

"Evet, kesin öyle de, 'ya öyle değilse' şıkkı da var!"

"Tabii o da var fakat bu ihtimal haliyle Anne-Lise için de herkes için olduğu nispette mümkün. Bir bedendeki farklı kimliklerin her birinde en olmadık kişisel özellikler bulunabilir. Sonra bunlar, her günkü kişiliğinden tamamen bağımsız olarak varolan veyahut belki de o kişilikle tam tezat teşkil eden özellikler olabilir."

Iben, içinde tropik meyve kuruları duran çanağa bakıyor, elini hafif kaldıracak gibi oluyor ama daha uzatmadan vaz geçiyor ve konuşmaya başlıyor:

"Yani demek ki, o zaman farazi olarak düşününce, hepimizin içinde bilmediğimiz bir kişilik olduğunu, ortalıkta cirit attığını ve acayip mailler gönderdiğini ve sonradan hatırlayamadığımız envai çeşit haltlar karıştırdığını söyleyebiliriz, öyle mi?"

"Evet."

"Ve insanın kendinde bir başka kişilik veya kişilikler olup olmadığını bilmesinin de mantıksal açıdan olanaksız olması gerek?"

"Aslında insanın ara sıra birtakım emareler sezer gibi olması gerekir de bunlarla yüz yüze gelmeye cesaret ederse tabii! Son araştırmalar iki noktaya vurgu yapıyor: kişilikler arası geçişlerdeki değişkenliğe ve bunun yaygın rastlanan bir durum olduğuna.

Farklı kimlikler taşımadığından *kesinlikle* emin olan azınlık grubundakiler bile, bunun emarelerine rastlayabilir. Evde birden karşına çıkan, nereden geldiğini bilmediğin bir nesne, her zamankinden çok farklı bir yerde buluverdiğin bir alışveriş poşeti. Buna benzer şeyler."

Malene bir ayağını farkında olmadan öne doğru uzatırken, romatizmalı ayak başparmağını masanın bacağına çarpıyor. Bayağı acıyor ama öbürlerine belli edecek kadar da değil. Öne eğilip ayağını bir yokluyor, başparmağını ovalıyor.

Tam tepesinde Iben'in kısa bir kahkaha attığını duyuyor:

"Fakat şimdi bizim duruma, yani şu iki maile geri dönelim. Herkes göndermiş olabilir o mailleri, kendimiz haricinde?"

Grith ağzını açıp konuşmadan önce o akşam ilk kez adamakıllı bir duraklıyor ve sonra:

"Ama ben öyledir demiyorum ki... öyle olamaz da... yani bu vakada... ancak salt teorik açıdan böyle tahmin..."

Grith en nihayet biraz suya sabuna gelir bir şeyler söylemek üzereymiş gibi. Malene eğildiği yerden doğrulurken, Grith'in elleriyle baldırlarını kavrayarak oturduğunu görüyor. Grith devam ediyor:

"...Eğer sizi tanıyor olmasaydım, o mailleri kişilik bölünmesi yaşayan birinin kendine yolladığını düşünebilirdim. Yani söz konusu olan tek bir kişiliğin iki ayrı tarafı değil. Aynı bedendeki iki apayrı kişilik. Ve bazen bu kişiliklerden biri diğerinin hayatıyla ilgili her şeyi hatırlayabilir ama diğeri bunu

yapamaz. Ve kişiliklerden biri diğerinden adamakıllı nefret ediyor, onu 'içi kötülük dolu' veyahut 'kibirli' olmakla suçluyor da olabilir."

Lafına kısa bir ara veriyor ve sonra Malene'ye bakarak konuşmaya başlıyor:

"İşin özü bu."

Sonra yine ciddi uzman tavrını bir yana bırakıp, "arkadaş arkadaş konuşuyoruz" havasında devam ediyor:

"...Fakat sonra neden ikinizden biri olsun ki? Maillerin DID'li birinden gelmiş olması şart değil ki? Normal sayabileceğimiz bir kişilik bölünmesi yaşayan birinin kural olarak başka psikolojik sorunları da olduğunu biliyoruz. Çoğunlukla berbat bir çocukluk geçirdiklerini ve ayrıca..."

Odaya garip bir hava çökmüş durumda. Orada karşı karşıya, o el imalatı kanepelere kurulmuş birbirlerini inceliyorlar ve her biri karşısındakinin, son yirmi yıllık bilimsel araştırmaların dediğine göre içinde bir sürü sır taşıyor olabileceğini düşünüyorlar, artık her ne olursa!

Ve sonra her biri öbürünün aynı şeyi düşündüğünü de düşünüyor.

Birkaç dakika hiçbirinden ses çıkmıyor. Malene'nin gözleri kitaplığın durduğu duvara takılıyor. İki Rus ikonası asılı, acaba Grith teoloji okumayı niçin yarıda bırakmıştı? Acaba hâlâ eskisi gibi koyu Hıristiyan mı? Odadaki bu havayı acaba Grith bilerek yaratmış olabilir mi?

Malene bunları düşünmek istemiyor ama düşünceler dört dönüyor kafasında: Iben, Nairobi'deyken "bambaşka biri" olduğundan defalarca bahsetmişti. Polis onun dairesine bir yabancının girdiğini tespit edememiş fakat Iben kapalı bıraktığı bir kapıyı açık bulduğundan, yazıhanesindeki birtakım kâğıtların da ellendiğinden dem vurmuştu.

Iben şahsi şeylerden bahsederken öyle aklı başında ve bilgili ki, şimdi Malene'yle Grith'in karşısında da kendini irdelerken bir sürü şık bilimsel terim kullanıyor. Ancak kendinin de

dediği gibi, bunu, yani kendi ruhsal durumunun bilincinde olabilesi "mantıksal açıdan" olanaksız.

Malene, Iben'in öbür samimi arkadaşı ve onun o "psikoloji bilimi" ne derse desin, bir daha bunların üzerinde kafa yormamaya kendi kendine söz veriyor.

Bu tür psikolojik oyunlara alet olmaya artık niyeti yok. Dosdoğru bir evvelki konuya atlıyor ve her insanın ama doğru ama yanlış olarak DID teorilerinin ince bir titizlikle kendine uygulandığını fark edince haliyle kendinden şüphe edeceğini söylüyor.

Grith ayağa kalkıyor:

"Evet, doğru. Enteresan bir noktaya değindin."

Bu arada kitaplığa gidip bir kitap bulup almış, yazarın Finn Abrahamowitz olduğunu söylüyor.

Sayfaları öne arkaya biraz karıştırdıktan sonra yüksek sesle okumaya başlıyor, Malene bir yandan dinlerken, bir yandan da düşünüyor: Grith'le Iben baş başa otururken de böyle birlikte okuyorlardır elbet.

"Ben, bir insan olarak duyabileceğimiz en büyük korkunun, tek bir bütün olmadığımız korkusu olduğuna inanıyorum. William James, 'zihin, psişik varlıkların oluşturduğu bir konfederasyonu kapsar' der, yani *'a confederation of psychic entities'* ki, ben buna tamamen katılıyorum."

Grith, elindeki kitabı karıştırmaya devam ediyor, bir başka sayfa arıyor şimdi. Ve Malene o arada soran gözlerle Iben'e doğru bakıyorsa da Iben, samimi arkadaşı tam karşılarında oturmuş, onlara okuyabilecek iyi bir bölüm bulmak için harıl harıl kitabı tararken ses çıkarmadan beklemek en doğrusuymuş gibilerden ona yarım yollu gülümsemekle yetiniyor.

***

Gece geç vakit. Malene, Iben'e telefon ediyor:

"Yattın mı?"

"Evet."

"Uyandırdım mı?"

"Hayır, yatmış okuyordum."

"O, herkes olabilir hususu kafama takıldı da."

"Seni oraya götürmeseydim daha mı iyi olurdu acaba?"

"Hayır hayır. Çok ilginçti."

"Ben de öyle düşünüyorum. Çoğu zaman, insanın hiç hesaba katmadığı şeyler söyler."

"Evet, ilginç olan da bu olmalı."

12

Malene ertesi sabah işe geldiğinde, Kış Bahçesi'yle kütüphanenin arasındaki kapının her zamanki gibi kapalı olduğunu görüyor.

Ses çıkarmadan sadece dudaklarını hareket ettirerek Camilla'ya soruyor:

"O burada mı?"

Camilla evet anlamında başını sallıyor.

Malene koridora çıkıyor. Kütüphanenin koridora bakan kapısı açık. Evet, Anne-Lise içeride olmalı.

Malene çantasını masasının kenarına bırakıyor, etrafına bir bakınıyor, sonra Camilla'nın yanına geliyor ve fısıldıyor:

"Ne oldu?"

"Hiçbir şey."

"Konuştunuz mu?"

"Her zamanki gibi bir günaydınlaştık sadece."

Camilla sabahları hiç konuşkan değildir, Malene gidip yerine oturuyor ve bilgisayarını açıyor. Bir terslik var ama tam ne olduğundan emin değil. Bilgisayar kağnı hızıyla açılırken, düşünecek zaman buluyor: Havadaki bu garipliğin sebebi ne acaba? Her şey hep olduğu gibi ama yine de değil gibi de. Yoksa

gariplik asıl benden mi kaynaklanıyor? Farklı olan sanki benmişim de ofis onun için mi her zamankinden farklı geliyor bana?

Üzerinden vakit geçince, Malene bu sefer dün çok sert davrandığını düşünüyor.

İnsan saldırıya hedef olunca böyle oluyor, hemen savunmaya geçiyor. Fakat öfkelerini yenmek zorundalar. Yaptıkları işin mahiyetinin onlara yüklediği sorumluluklar var: Her gün yaptıkları iş, öfkeleri mantıklarına ve sağduyularına galip gelen insanlar hakkında bilgi toplayıp, bilgi vermek değil mi? Sırf hislerle hareket etmenin sonucu ortaya çıkan trajediler değil mi? Yani Malene, Iben ve Camilla bunu kendileri beceremiyorsa, başkalarından böyle yapmalarını nasıl beklerler?

Anlaşılan Anne-Lise bu aralar kendini kötü hissediyor, belki evde de aynıdır; o zaman böyle zor bir süreçte ona ofistekilerin destek olması lazım. Malene kütüphaneye gidip nazikçe onun hatırını sormayı düşünüyor. Ama yine de aşırıya kaçmak gibi olur. Tekrardan yerine yerleşiyor ve dün öğleden sonra bitiremediği şeyleri halletmeye koyuluyor; fakat asıl yaptığı şey, Iben'in gelmesini beklemek.

Iben dokuzu çeyrek geçe geliyor. Malene ve Iben karşılıklı duran masalarının üzerine eğilip birbirlerine iyice yaklaşıyorlar ve fısıldaşmaya başlıyorlar; Anne-Lise'nin kapalı kapının arkasından, konuşulanların ne kadarını duyabildiğini kestirmek imkânsız.

Ama onları duyabilmek için Camilla bile yerinden kalkıp yanlarına gitmek zorunda kalıyor. Malene dün aklına takılan bir şeyi anlatıyor:

"Anne-Lise gibi davranan birine karşı diğer çalışanların normal tepkisi, onun üzerine gitmek olurdu. Biz böyle yapmadık. Bu iyi bir şey. Fakat yeterli değil."

Öbürleri onu pür dikkat dinliyor, Malene'nin fısıltılı sesi, söylediklerine sanki daha önemli bir hava kazandırıyor:

"...Tabii sıkça rastlanan bir tepki daha var: herkes sanki bir

şey olmamış gibi, önce nasıldıysa öyle devam eder; ama daha bir soğuk, daha bir mesafeli olarak. O zaman saldırgan taraf bir noktada daha fazla dayanamayıp pes edecektir."

Malene, Iben'e bakıyor:

"...Bunu yapmamız işten bile değildi. Her şeyi istediğimiz yola sokabilirdik. Yeni bir eleman, ofis ortamına olumlu katkıda bulunabilmeli. Ama tamam, çok kolay, bundan böyle hiçbir şeye en ufak bir müdahale etmeden işi gidişatına bırakırız da bu onu kızağa çekmek gibi bir şey olur aslında. Biz daha iyisini yapmalıyız."

"Nasıl yani?"

"Bakın şimdi, hakkında yazıp çizdiğimiz dünya kadar arabuluculuk ve uzlaştırma projesi var, düşünün bir, bizim bu durumda onlardan alacağımız bir sürü ipucu var: En ilk ve en kesin adım, tarafları bir araya getirip sorun üzerinde konuşmalarını sağlamak değil mi? Ve bu konuşmalarda da daima tarafsız bir arabulucu olması şart, öyle değil mi?"

Camilla:

"Biraz aşırıya kaçmıyor mu?"

Fakat Iben'in aklı yatmış gibi:

"Ben onunla seve seve konuşurum."

Malene:

"O da konuşmak isteyecektir diye düşünüyorum. Çünkü uzlaşma sürecine çekingen yaklaşan ekseriya güçlü olan taraftır. Ve bu olayda güçlü olan taraf biziz."

Paul'a kimse henüz bir şey bahsetmiş değil, ne olup bittiğinden tamamen habersiz. Malene devam ediyor:

"...Ve edinilmiş tecrübelere dayanarak da durumu Paul'a olduğu gibi anlatmamız gerekiyor. Tarafsız bir yetkiliye, bir hakeme ihtiyacımız var."

Camilla kuşkulu görünüyor:

" 'Uluslararası arabuluculuktan edinilen tecrübelere dayanarak' demek istedin herhalde?.. Yani o bizim arabulucumuz ve BM'nin barış koruma gücü olacak öyle mi?"

Malene içinden gülüyor ama canı dobra dobra evet, demek de istemiyor.

Paul ana giriş kapısından girince hemen konuşmayı kesiyorlar. Biraz ondan bundan gevezelik ettikten sonra, Paul odasına giriyor, kapısını kapatıyor. Malene kapıya doğru bakıyor ve niyetlendikleri bilgilendirme faslının öğle paydosuna kadar bekleyebileceğini düşünüyor.

Bugünkü vazifesi çeşitli Alman vakıflarına telefon etmek. Kopenhag Üniversitesi'nin Tarih Enstitüsü'nden üç kişilik bir araştırmacı grubu, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine doğru, yani Almanya'nın yenilginin eşiğine geldiği süreçte, aşağı yukarı on beş milyon Alman'ın Orta ve Doğu Avrupa'dan tehcirini ve iki milyona yakın Alman kadına da tecavüz edilmesini konu eden bir konferans düzenlemekle meşgul. Araştırmacılar, DCIF'den bu konuda işbirliği talebinde bulunmuş ve ortak çalışmayı da haliyle Malene yürütecek. Sadece Danimarka vakıflarından sağlanacak mali desteğin bu işe yetmeyeceğini üniversite yetkililerine de bildiren Malene, şimdi ek destek temini için Almanya'daki kaynaklarla bizzat temaslarda bulunuyor. *Schutzgemeinschaft für Menschenrechte Humanität und Toleranz** adlı insan hakları kurumundan bir sürü telefon numarası almış, şimdi onları tek tek arayarak, Danimarka'daki bir konferansa sponsor olmayı düşünüp düşünmediklerini öğrenecek, sonra da ilgi gösteren vakıflara yazılı başvuruda bulunacak.

Elleri ıstırap veriyor. Yine bir artrit atağı gelecek diye ödü kopuyor, ofisteki şu kritik günlere bir rastlarsa çok ters olacak. Ve sonra Rasmus da bu akşam Köln'den eve dönüyor, haliyle onu da ağrısız sancısız karşılayabilmeyi arzu ediyor.

Paul öğleye kadar odasından çıkmıyor, Anne-Lise de bütün sabah sanki kütüphanede inzivaya çekilmiş gibi kimselere görünmüyor.

* İnsan Hakları ve Hoşgörü Derneği. (ç.n.)

Saat on bir buçukta Paul, Camilla'yı dahili telefondan arayıp bugün öğle yemeğini dışarıda yiyeceğini söylüyor. Camilla da hemen Malene'yle Iben'e geçiyor bu haberi.

Üç kadın aralarında bakışıyorlar, önce öfkeli, sonra sırıtarak, daha sonra soran bakışlarla ve en nihayet Malene onları, "tamam gidiyorum" diyen bir bakışla cevaplıyor.

Ayağa kalkıyor, ağır adımlarla Paul'un kapısına gidiyor. Arkasına bir dönüp onu göz hapsine almış olan Iben'le Camilla'ya hafifçe gülümsüyor. Sonra kapıyı çalıyor.

"Evet?" diyor içeriden gelen ses.

Giriyor, önce biraz eveleyip geveliyor. Birkaç dakika sonra konuyu Alman sürgünler hakkındaki gelecek konferansa getiriyor:

"Bilmiyorum haberin var mı, Anne-Lise dün burada neredeyse sinir krizi geçiriyordu."

"Aman tanrım!"

Malene olanları anlatıyor ve hepsi bir araya gelerek sakince ve sabırla bir fikir alışverişinde bulunurlarsa bunun herhalde yararlı olacağını söylüyor.

Paul oturduğu yerde doğruluyor ve dinlemesini bilen bir direktör edasıyla sırtını dikleştirerek konuşuyor:

"Haklısın, Malene. Gelip söylediğin iyi oldu. Tamam, bir toplantı yaparız."

"Ne zaman uygun olabilir acaba?"

"Şimdi. Vakit geçirmeden işe el atmak önemli."

Malene odadan çıkıyor ve hemen toplantı yapacaklarını haber veriyor diğerlerine. Iben'le Camilla'dan, "peki, hemen geliyorum, bir şu kelimeyi de yazayım" nidaları ve hızlıca vuran parmakların altından klavye tuşlarının tıkır tıkır sesi duyuluyor.

Malene kütüphaneye bakan kapalı kapıya doğru gidiyor. Eliyle kapının kulpunu tam yakalamak üzereyken bir düşünüyor: Olgun insan bu demek işte: ona iftiralar atmış, çılgınca suçlamalarda bulunmuş ve muhtemelen de anonim bir tehdit

maili göndermiş bir iş arkadaşına duyduğu nefreti bir kenara atmayı bilip, durumu çözümlemek için yapılacak toplantıya onu ayağına kadar gidip bizzat davet edebilecek kadar irade sahip olmak. Bir insan bundan daha iyi niyetli davranabilir mi, daha uzlaşmacı olabilir mi?

Anne-Lise yazı masasında, kitap yığınlarının arasında gömülmüş çalışıyor. Kütüphanedeki kitaplar ışığı sanki emiyor, burası Kış Bahçesi'nde olduğu kadar aydınlık değil, halbuki her iki odada da aynı sayıda pencere ve lamba var.

"Paul hepimizi hemen odasına bekliyor, bizimle bir toplantı yapacakmış."

Ne Malene, Anne-Lise'ye gülümsüyor ne de Anne-Lise, Malene'ye.

"Peki" diyor Anne-Lise.

***

Paul'un odasında, ufak konferans masasının etrafındaki toplantı, bir önceki günün hissiyatı işe karıştırılmadan sakin bir havada sürüyor. Durum değerlendirmesi yapıyorlar. Herkes gayet uysal ve uyumlu görünüyor.

Söz sırası Iben'de:

"Tamam, sana karşı yeterince anlayışlı davranmamış olabiliriz. Fakat mademki senin aslında tek başına çalışmaktan hoşlanmadığını artık öğrenmiş bulunuyoruz, bundan böyle haliyle daha farklı davranmaya çalışacağız."

Camilla devam ediyor:

"Onca zamandır kendini kahrettiğin için üzgünüm. Bize daha baştan söylemeliydin bunları. Hiçbirimizin bu duruma düşmemesi lazım. Hepimiz işimize seve seve gelebilmeliyiz."

Anne-Lise gözlerini fal taşı gibi açmış onları seyrediyor. Her ağzını açtığında sesi her zamankinden de boğuk çıkıyor ve habire de boğazını temizliyor.

Paul durumdan memnun, konuyu apar topar sonuca bağlamaya geçiyor:

"Büyük bir yanlış anlama olmuş! Suç biraz da bende. Maalesef. Bundan sonra daha sık sık bir araya gelip bu hususları daha muntazaman gözden geçirmeliyiz. Aynen şimdi yaptığımız gibi."

Anne-Lise'ye dönüyor:

"Diğerlerinin seni taciz ettiği kanısında mısın?"

"Hayır."

"O zaman herhalde tepen atmıştı da öyle konuştun, bir yanlış anlaşma olmalı, öyle değil mi?"

"Evet."

"İyi, o zaman her şey hallolmuş oluyor!"

Paul'un sesi sanki pokerde kazanmış gibi çıkıyor. Gözlerini masanın etrafındakilerin üzerinde ağır ağır ve her biriyle göz göze gelmeye dikkat ederek dolaştırıyor. Sonra tekrardan Anne-Lise'ye dönüyor:

"Ama kütüphanede çok yalnız olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Evet."

"Ve üçüncü şahıslarla daha fazla temasta bulunabilmek istiyorsun, öyle mi?"

"Evet."

Kahvesinden bir yudum alıyor:

"Ve küçük hanımlar, sizler ne diyorsunuz? Hazır karşılıklı beklentilerimizden bahsediyoruz, sizlerin Anne-Lise'den beklentileriniz neler?"

Iben başlıyor:

"Ne istediğini bize çok daha açık ve net söylemen lazım, Anne-Lise." Diğerlerine bakıyor. "Bir şeycik demezse, biz onun hesabına tahmin edemeyiz ki."

"Evet, bu kesin. Anne-Lise, buna gayret edecek misin?"

"Evet."

Paul hepsine kocaman gülümsüyor ve o arada özellikle Anne-Lise'nin bakışlarını yakalamaya çalışıyor:

"Tamam o zaman. Bu hepimize ders olmuştur herhalde. Hadi bir el sıkışıp bundan sonra daha iyi bir çalışma ortamı yaratmaya dikkat edeceğinize dair birbirinize söz verin bakayım!"

Eller, masadaki kahve fincanlarının arasından beceriksizce ileri uzatılıyor.

Paul yerinden kalkarken, bir yandan da konuşuyor:

"...Ve sonra, kütüphaneyle büyük odanın arasındaki kapı bundan böyle açık tutulacak. Ve sonra, kitaplarla ve kütüphaneyle ilgili telefonlar doğruca Anne-Lise'ye bağlanacak... Tamam, bu kadar."

"ORADA DUR BİR!"

"Paul, biz bu konuda anlaşmadıydık ki!"

"Dışarıyla temasları böyle uluorta değiştiremeyiz!"

"Ben cereyanda oturamam!"

"Bu işi böyle halledemezsin!"

Paul yeniden sandalyeye çökmeye mecbur kalıyor. Gülümsemeye çalışıyor ama yüzünde sabırsız bir ifade var.

Iben önündeki kahve fincanını iteleyip duruyor, masada ufak daireler çiziyor, sonra sırtını dikleştiriyor ve Camilla'nın gözlerinin içine bakıyor:

"Ben bir çözüm yolu düşündüm de sen ne dersin bilemiyorum, Camilla? Tabii ki hasta olacağın bir yerde oturman doğru değil. Fakat masanın yerini değiştirsek kapı açıkken tam cereyanda oturmamış olursun, buna ne dersin?"

"Bilmem ki..."

Malene atılıyor (aslında Iben'le ikisi bu konuyu o sabah fotokopi odasında yalnız kaldıklarında konuşmuşlar, hazırlıklılar):

"Tabii, Paul'un oda kapısının hemen dışında oturman senin için daha pratik ama yine de bir fark yaratacağını sanma; düşünsene bir, Paul zaten ne kadar ofiste ki?"

"Haaayır..."

Camilla devam edemiyor. Etrafında her şey fır fır dönüyor. Uzun süre de devam ediyor. Ta ki Malene, öneriyi daha cazip bir tarzda sunana kadar:

"Masanı bizimkine yaklaştırabilirdik. Zaten Paul'dan fazla bizimle konuşuyorsun. Daha keyifli olmaz mıydı ha, ne dersin?"

Malene konuşurken, bir yandan da Iben'e endişeli bir bakış atıyor. Bunu konuşmamışlardı.

Iben, "Peki, kabul ediyorum ama pek de gönüllü değilim" diyen bir bakışla karşılık veriyor. O kadar hızlı olup bitiyor ki, ikisinden başkasının fark etmesi olanaksız. Ve sonra Iben diğerlerine gülümsüyor ve söze devam ediyor:

"Ya evet, bizim masaya daha yakın otursan ne keyifli olurdu. Bizim masanın tarafında cereyan filan da yok."

Camilla hem şaşkın hem memnun görünüyor, aralarında biraz enine boyuna tartıp biçtikten sonra, kütüphanenin kapısını açık bırakıp Camilla'nın yerini Malene'yle Iben'in masalarına en yakın olacak şekilde değiştirmeye ortaklaşa karar veriyorlar.

Paul toplantıyı sona erdirmek için yeniden bir hamle yapacakken, Malene lafa karışıyor:

"Paul, kütüphanenin kullanıcılarına gelince!"

Paul şimdi biraz sinirlenmiş görünüyor:

"Evet, ne olmuş?"

"En önemli olan şey herhalde DCIF olarak, arşivlerimizden düzenli olan yararlanan kullanıcılarına en mükemmel hizmeti sunabilmek ve işleri aramızda buna uygun olarak bölüşüp düzenlemek. Bunu yaparken de kullanıcılarımızın kendilerini bize göre değil, bizim kendimizi onlara göre ayarlamamızı göz önüne almamız şart."

Paul onaylar gibi bir hırıltı çıkarıyor.

Ve Malene devam ediyor:

"...Servis odaklı kurumlarda telefonla arayanlar sorularına göre farklı yetkiliye bağlanmıyor, biliyorsun."

"Bazen bağlanıyor."

"Evet ama, her zamanki yetkili telefondakine cevap veremediği taktirde. Banka danışmanlığı gibi: Bankalar her bir müşteriye karşı her şeyden tek bir elemanın sorumlu olmasını tercih ediyor, mükemmel hizmet denen şey bu. Daimi danışman müşterisinin sorusuna cevap veremediği taktirde, bir uzmana bağlıyorlar seni."

Malene susuyor, diğerlerine bakıyor ve yine devam ediyor:

"...Bizim de burada mümkün mertebe mükemmel bir servis sunmamız gerekiyor, bu toplantıda zaten Anne-Lise'nin iki talebinden birine evet dedik."

Iben:

"Malene'ye katılıyorum."

Ve arkasından Camilla:

"Ben de."

Malene'nin avucu kaşınıyor, kaşıyor ama geçmiyor:

"Eğer Anne-Lise benim görevlerimden bazılarını devralırsa üçüncü şahıslarda yanlış bir kanı uyanacak; nedenin, benim o işleri doğru dürüst yapamamam olduğunu düşünecekler. Tıpkı müşterisinin sorusuna cevap veremeyen banka danışmanı gibi. Yani uzun lafın kısası, müşterilerin varabileceği tek sonuç bu."

Paul biraz tereddüde düşmüş gibi kaşlarını kaldırıyor ama diğer taraftan kendinden emin de görünüyor:

"Malene, hiç kimse senin işini iyi yapmadığını ve kütüphaneyle ilgili soruları cevaplandıramadığını söylemiyor. İşini çok iyi yapıyorsun ve buradaki herkes seninle çalışmaktan çok memnun. Meselenin bununla hiçbir ilgisi yok."

Anne-Lise sesini çıkarmıyor. Malene onun ellerine bakıyor, dünkü gibi titremeye mi başladılar yine acaba? Hayır, titremiyorlar.

Malene bir toparlanıyor, öne doğru eğiliyor:

"Ayrıca, Anne-Lise'nin kütüphanede kendini yalnız hissetmesi için de bir neden olduğunu düşünmüyorum."

Malene, Anne-Lise'yle göz teması kuruyor:

"...O kapı artık açık duracak. Bu da büyük bir fark yaratacak, öyle değil mi?"

Anne-Lise uzunca bir süre ses çıkarmıyor, sonra kısık bir sesle cevaplıyor:

"Sanırım öyle."

Paul da önce bir duraksıyor, sonra:

"Bunu bir düşünmem lazım, Malene" diyor.

***

Herkes yerine dönmüş, Anne-Lise'nin haricinde; o hâlâ Paul'un odasında, Paul öyle istedi. Muhakkak ki mailleri kimin gönderdiği konusunda daha esaslı bir konuşmak istiyor onunla.

Diğerleri harıl harıl çalışıyor gibi ama öbürlerine belli etmeden Paul'un odasında konuşulanlara kapalı kapının ardından kulak kabartmaya gayret ediyorlar. Fakat boşuna, tek bir kelime bile duymak imkânsız. Malene bilgisayar ekranından Rasmus'un uçağının o akşamki iniş saatini bulup bir yere not ediyor. Aslında saatler önce kontrol etmeye başlamıştı ama olası bir rötarı o kadar önceden öğrenmek mümkün değil.

Kapı açılıyor. Anne-Lise dışarı çıkıyor, Paul da yanında, ikisinin yüzünden de bir şey anlaşılmıyor. Peki şimdi bu, Anne-Lise o mailleri gönderdiğini inkâr mı etti demek? Yoksa Anne-Lise, Paul'un kimseye söylememesi şartıyla, mailleri gönderdiğini ona itiraf mı etti demek?

Paul toplantısına yetişmek için alelacele ofisten çıkarken, onlara sesleniyor: "Herkese afiyet olsun! Ve ha, Malene, bak şöyle yapacağız; üçüncü şahıslarla ilişkiler yine sende –fakat kitap talepleri haricinde!– O konuda Anne-Lise yetkili olacak."

Malene hiç hareketsiz oturuyor.

Sonra Paul'a asansöre binmeden yetişebilecek gibi zamanlayarak arkasından seğirtiyor.

Şimdi yınlayarak aşağı inen asansörde karşı karşıyalar. Paul söze başlıyor:

"Esasında şimdiye kadar Anne-Lise'yle bir sürü uyuşmazlık yaşandı: Fotokopi odasının havalandırılması, yaptığı işin takdir edilmemesi ve bu gibi şeyler. Şimdi ona iki yeni olanak tanıdık, umalım da bundan böyle daha uyumlu bir iş ortamı sağlanmış olsun."

Malene, Kış Bahçesi'ne geri döndüğünde diğerleri ona hem sempati dolu hem de meraklı gözlerle bakıyor. Malene'nin içinden masaya var gücüyle bir yumruk indirmek geliyor ancak ağrıyan parmaklarıyla bunu yapması mümkün değil.

Peki şimdi ne olacak? Günbegün telefonda konuştuğu onca insana şimdi ne diyecek? Üç yıldır her şeyi ona sormaya alışmış bu insanlara?

"Üzgünüm ama kitaplarla ilgili sorularınızda bundan böyle size ben yardımcı olamayacağım. Paul bunu yasakladı" mı desin?

Yoksa, "bu görev benden alındı" mı?

Bütün bu insanların araştırma projeleri, kitap talepleri ve diğer istekleri haliyle birbirine bağlı. Malene her birinin projesinden, adından sanından, kitap taleplerinin tarihçesinden haberdar tek insan. Bu bilgileri DCIF için toplayıp sistemleştirmesi tam üç yılını aldı; şimdi Paul, Anne-Lise'nin işine gelmedi diye her şeyi asansörde kaşla göz arasında yerle bir etti.

Iben'le Camilla'ya gülümsemeye çalışıyor ama onun ne halde olduğunu anladıkları da aşikâr. Yine de gülümsüyor, şimdi daha içten; bu sefer duygularını saklayamadığı için kendiyle alay ediyor da ondan.

*Nyt om Folkedrab** dergisi için hazırladığı yazıda düzeltmeler yapması lazım ama bir türlü eli gitmiyor. Iben'le şimdi bir yalnız konuşabilseydi ne iyi olurdu, Camilla ve ikinci bir emre kadar artık kapalı duracak o kapının arkasındaki Anne-Lise etrafta olmadan.

* Dan. Soykırım Haberleri. (ç.n.)

Gelen kutusunda yeni bir mail var.

Masanın karşı tarafından, Iben'den kısa bir masaj:

"Mutfağa bir kaçamak yapalım mı?"

Malene başını sallıyor. *Europas glemte folkedrab** yazısını masaya bırakıyor; elinde kupası, sanki kahve koyacakmış gibi termosun yanına gidiyor, içinde kahve var mı yok mu kontrol eder gibi bir sallıyor ve sonra sanki boşmuş havalarında termosu alıp mutfağa gidiyor; Iben de biraz sonra onun arkasından damlıyor.

Küçücük, külüstür bir mutfak. Ucuz sınıfından beyaz renk mutfak dolapları, madeni bir mutfak tezgâhı, eski bir buzdolabı; mutfaktaki tek pahalı ve kaliteli şey: pırıl pırıl bir kahve makinesi.

Malene termosu doldururken bir yandan da konuşuyor:

"Eğer işleri benden alıp Anne-Lise değil de bir başkasına vermiş olsalardı, bana bu kadar koymazdı. Üç yıl didindim durdum bir sistem kurabilmek için..."

"Evet, akla mantığa sığacak gibi değil."

"Birkaç haftayı bulmaz her şeyi birbirine karıştırıp mahvedecektir. Dayanılacak gibi değil."

"Hayır, değil, çok iyi anlıyorum..."

"Her şeyi bozacak, bir baksana şuna, yavan, kalın kafalı bir kadın. Ve bu merkezi üçüncü kişilere karşı o temsil edecek. Buna izin verilebilir mi? Tabii ki vermeyeceğiz!"

"Paul bu konuyu enine boyuna düşünmüş olamaz."

"Eğer o işleri Anne-Lise değil de Paul üstlenmiş olsaydı, son üç yıldır harcadığım onca emek ve edindiğim onca bilgi ve deneyim, hepsi yine boşuna olacaktı ama bari hiç olmazsa görevlerimi daha itibarlı biri devralmış olacaktı. Bari insan o zaman, emekleri boşuna harcansa da merkezin imajına bir zararı olmayacağını düşünüp kendini avutabilirdi. Fakat Anne-Lise! Bu her şeyi yerle bir etmek demek."

Iben:

* *Avrupa'nın adı anılmayan soykırımları.* (ç.n.)

"Ama toplantıda merkezin itibarından filan bahseden tek kişi çıkmadı ki, hatırlasana."

"Ya, evet, dayanılacak gibi değil. Durumun böyle gelişmesinin tek bir nedeni var: Paul'un erkek olması. Öğle tatilinde Anne-Lise'yi karşısına alıyor, zırlamalarını dinliyor, sonra ona göre karar veriyor. Eğer kararlar böyle alınacaksa, ben de her öğle paydosunda oturup ağlayayım bari. Bak o zaman bu merkezi nasıl hale yola sokardık."

13

Malene artriti yüzünden şimdilik sadece bir elinden ameliyat olmuş ama tabii zaman ne gösterir bilinmez.

Artrit çok süratle ve geri dönülemez şekilde ilerleyen bir hastalık, bazen uzun süre kendini hiç belli etmeyebiliyor, sonra birden canlanıp vücudun yeni bölgelerine hücum ederek sakat bırakabiliyor. Malene'ninki uzun yıllardır aşağı yukarı aynı seviyede ve birçoklarınınkine kıyasla da neyse ki oldukça hafif seyrediyor.

Ameliyattan bu yana, en çok elleri ve ayakları ona ıstırap veriyor fakat dizkapaklarından biri de pek iyi değil. Ayaklarının verdiği zahmetten ne koşabiliyor ne doğru dürüst başka bir spor yapabiliyor.

Geleceğin ne getireceğini bilememek ağır bir manevi yük; ne artriti azdığı zaman ne kadar hastalık izni kullanmak durumunda kalacağını ne de bir gün gelip de hiçbir ağrı kesicinin ıstırabını yardımsız yürüyebilecek kadar dindiremediğinde ne yapacağını önceden bilebilmesi mümkün. İki üç ay aralıklarla (ama tabii bunu kesin bilmek olanaksız) artrit krizine yakalandığında, Rasmus'un onu merdivenden aşağı kucağında indirip taksiye taşıması gerekiyor, doğruca *Rigshospital*'in romatoloji bölümüne yollanıyorlar, Rasmus yurtdışındaysa o zaman Iben

yardım ediyor. Hastanede doğrudan iltihaplı eklemin içine enjeksiyon yapıyorlar ve yirmi dört saat içinde rahatlıyor.

Artritli hastaların bir kısmı kendini hastalıkla özdeşleştiriyor, öyle ki her şeyden önce hasta kimliği geliyor. Hastalıkla ilgili bir sürü kitap deviriyorlar, hastalık hakkındaki toplantıları hiç kaçırmıyorlar ve yakın arkadaşları da artrit hastası. Malene öyle değil. O, artrit yüzünden farklı bir hayatı olduğunu çevresindekilere sezdirmemeye çalışıyor, bazen feci sancısı olduğu halde işe geliyor. Büroda haliyle ona uygun gereçlerin hepsi var: ergonomik fare, ortopedik sandalye, yüksekliği ayarlanabilir yazı masası, fonksiyonel yazı gereçleri. Fakat Malene, hastalığını çok gerekmedikçe mevzu etmiyor, Rasmus ve Iben'den başkasına da ne yakınıyor ne sızlanıyor.

Sandalyesinden kalkmak bile Malene'ye zahmet veriyor. Önce sandalyeyi iyice geriye itip masadan uzaklaştırıyor, öne abanarak kollarıyla masaya dayanıp destek alıyor ve sonra ayağa kalkabiliyor. Fakat bu, bürodakilerin gözüne batmıyor çünkü onların da ofis sandalyelerinin ayakları tekerlekli, herkes otururken de kalkarken de ister istemez sandalyesini ileriye geriye itiyor. Evde de yemek masasının yanında böyle bir sandalyesi var, orada biraz alışılmadık gibi duruyor ama misafirlerden hiçbir yorum gelmiyor.

Mutfağında da sapları ve kulpları ele kolay gelecek şekilde yapılmış bir alay bıçak ve türlü çeşitli mutfak gereci var. Rengârenk, tombul biçimleriyle insan biraz iyi niyetle onlara özel dizayn bile diyebilir. Zaten çok beğenip de Malene'ye nereden aldığını soran çok misafir hatırlıyor.

Ve sonra, izahı güç bir şey daha var: Yakasını kurtaramadığı o korku, ya ertesi gün yatağa düşüverip işe gidemezse korkusu. İnsan hep iyiyi ümit etmek zorunda: "Şimdilik çok iyi gidiyor. Son beş haftadır neredeyse hiçbir şey fark etmedim. Belki kendi kendine geçer. İnşallah bana bir altı ay daha rahat yüzü gösterir... "

İyi zamanlarında kimseye muhtaç olmadan kendi başına buyruk olabilmenin zevkini çıkarıyor. O zaman morali düzeliyor, korkusu azalıyor, neşesi yerine geliyor, iyimser olmaya, ümit etmeye başlıyor. "Ah ne iyi gidiyor. Belki hep böyle devam edecek."

Ara sıra da –bu daha ziyade ilkbaharda oluyor– sağlıklı insanların pahalı heveslerine kapılıyor, ortopedik ayakkabı yerine, şık, pahalı bir ayakkabı edinmeden yapamıyor. Herkesten, "Ama onları hiç kullanamayacaksın ki!" lafını dinleyeceğini bile bile.

Fakat her şey bir noktada *hep* altüst oluyor. Ve o zaman her şey ona anlamsız geliyor, elinde olmadan somut bir neden arayışı içine giriyor: Çikolata yemeyi bıraksam mı? Ekmeğin mayası olabilir mi? Az mı uyuyorum? Yoksa çok mu? Stresten olabilir mi? Aşırı mutluluktan olabilir mi? Yoksa fazlasını kendime yasak mı etmeliyim? Yoksa şundan mı? Yoksa acaba bundan mı? Yoksa cezalandırılıyor muyum? Ne kötülük yaptım, tanrım?"

Ve yıllar böyle akıp gidiyor. Tek tutunacak dalı içinde yaşadığı şu an, gerisi sürekli bir tutarsızlık ve anlamsızlık.

Ataklar, yalnız bedensel acı ve elden ayaktan düşmekten ibaret değil, ruhsal etkileri de cabası: Dipsiz bir çaresizlik duygusu ve hayal kırıklığı! Demek ki son üç haftaki şeker diyeti işe yaramadı, demek ki meditasyon da alternatif tedavi de fayda etmedi, demek ki stresten uzak durmanın da yararı yok.

Düş kırıklığı, bedensel acıyla, çaresizlikle ve başkaları tarafından merdivenden aşağı taşınmanın verdiği acizlik duygusuyla birbirine karışıyor. Yeni baştan, bir kere daha! Belki on beşinci defa, o kısır döngüyü bozmak için var gücüyle çabalamasına rağmen.

Bu koşullarda yaşamak Afrika'yı, Güney Amerika'yı ve Asya'yı tek başına dolaşmış, her şeyi geride bırakıp kendini Kopenhag'da bir akademisyen olarak kabul ettirmiş Malene'ye o kadar yabancı ki.

Bazıları herhalde böyle koşup çabalamanın ucunu bırakmasını, sağlıklı günlerinin değerini bilip keyfini sürmemesini ve daha fazlasını da hayal etmemesini daha doğru bulurdu. Fakat bu Malene'ye göre değil. O, kırmızı şarabını içerek, kapalı havuzunda buz gibi suda yüzerek, kendine engel tanımadan yaşamak istiyor, bunları yapamayacak olsa bile. O, sistemi alt etmek istiyor. Pes etmek ona göre değil. Ancak her bir tersliğin, her bir yenilginin onu karamsarlığa itmesine de mani olamıyor; kendi bedeninin tek hâkimi olamamanın, bu hakkı başkalarına vermek zorunda kalmanın çaresizliği bu.

***

Rasmus'un Köln'den gelen uçağı, Kastrup Havaalanı'na akşam saat sekize doğru inecek, bir gecikme olmadığı taktirde taksiye atlayıp eve gelmesi saat dokuzu geçmez. Malene son on gündür lüks Alman otellerinde, enfes yemeklerle ve bir o kadar enfes şaraplarla midesi bayram etmiş birisinin beklentisine uygun bir menü düşündü.

Hafif şeyler, isterlerse yatak odasında da yiyebilecekleri bir menü. Prosciutto, zeytin, ekolojik domates, keçi peyniri, ufak bir kâsede saf zeytinyağı ve Emmery'nin uzun mayalanmış, kavuzlu buğday ekmeğinde karar kıldı. Rasmus ekmekten iyi anlar, dilimlere tereyağı sürüp tuz serperek yemeye bayılır. Bu hafif menünün yanında, taze sıkılmış tropikal karışık meyve suyu verecek, Vietnam gezilerinde tadıp da bayıldıkları tarife göre yapacak.

Dört ayrı meyve sıkıyor: Misket limonu, portakal, şeftali ve kavun. Tam içmeden önce, Rasmus'un bir keresinde seyahatten dönerken getirdiği sarı tekilayı karıştıracaklar içine.

Cinematek'in gelecek ay programını da çıkarıyor. Jack Nicholson filmleri toplu gösterisi başlıyor. Malene sürpriz olsun diye telefonda ona bir şey bahsetmediydi.

Rasmus kapıdan bir telaş giriyor.

Ve Malene, Rasmus'un özlediği şeyin yiyecek içecek olmadığını anlıyor, bu akşam, yatak odasında geçeceğe benziyor.

Malene, başını Rasmus'un göğsüne dayamış yatarken, otel sabununun o alışılmadık kokusunu alıyor. Rasmus bu akşam bayağı ateşli ve Malene de bu havaya kaptırıyor kendini.

Ofisi düşünmediğini fark ediyor. Ve bir süre için bunu sanki de başarıyor.

Fakat sonra kendini yatağın arkasındaki dolaba bakarken buluyor; bir kapağı aralık, açık duran pencerenin kanadıyla aynı açıdalar. Yataktan bakınca Rasmus'un kapının yanında asılı Fransız film posterinin üzerindeki şekilleri seçmek de ne zor, tavandaki lambadan yayılan sert ışığın altında sanki bir kara çizgi gibi duruyor duvarda.

Malene dikkatini yine yapmakta oldukları şeye vermeye çalışıyor ama zor.

Sonra toparlanıyor ve:

"Hayır, Rasmus, kendimi veremiyorum, biraz bekleyelim" demek zorunda kalıyor.

Rasmus yan dönüp Malene'den biraz uzaklaşıyor. Yüz hatları asabi ve gergin. Fakat az sonra konuştuğunda sesi müşfik çıkıyor:

"Bir sorun mu var?"

"Havaya giremiyorum."

Rasmus içini çekiyor, sesi sevecen:

"Bir bardak daha hazırlayayım ister misin, bu sefer kavun koymadan ve limonu biraz fazla tutarak yapayım istersen?"

Malene yatakta doğrulup oturuyor.

"Özür dilerim. Bu akşam sanki hiç..."

Rasmus'un tam karnının hizasında oturmuş, onun biçimli erkek vücudunu seyrediyor:

"İstersen sana yardımcı olabi..."

"Ben sağılacak inek değilim, Rasmus."

"Ben de zaten böyle demek istemedim."

Mutfağa gidiyorlar ve daha önce yemeğe fırsat bulamadıkları şeyleri çıkarıp masayı hazırlıyorlar. Malene az biraz ofisten bahsediyor, Rasmus en can alıcı haberleri daha Köln'de uçak beklerken telefonda konuştuklarında almıştı zaten.

Rasmus, Malene'nin filmcilik okumuş arkadaşları arasında, bilgisayar sektörüne atlayan tek kişi. Rasmus üniversitedeyken, bazı arkadaşlarıyla bir sürü deneysel kısa film de yapmıştı. O gruptakilerden ikisi şimdi çok cüzi maaşla bir film şirketinde çalışıyor, bir tanesi de reklam sektöründe metin yazarlığı yapıyor, Rasmus bilgisayar donanım sistemleri satıyor, grubun geri kalanıysa işsiz geziyor.

Malene onunla ilk karşılaştığında, Rasmus o grupla birlikteydi, *Peblingesøen*'in* kenarında film çekiyorlardı; röportajı yapan da röportaj yapılan da yarı bellerine kadar suyun içindeydi, Malene tesadüfen orada yürüyüş yapıyordu, tam yanlarından geçerken, Rasmus su kenarındaki patikada durmuş onlara direktif veriyordu.

Malene meraklanmış, durup seyretmeye başlamıştı, bu vesileyle de tanışmışlardı; Malene başlarda biraz çekimser olsa da Rasmus çabucak onun kalbini kazanmayı başarmıştı. Şimdi tam iki yıl oluyor. Son bir yıldır da Rasmus, Malene'nin dairesinde yaşıyor.

Malene işte günün nasıl geçtiğini anlatırken, Rasmus pek süngüsü düşük görünüyor. Malene sebebini soruyor, Rasmus önce bir şey demek istemiyor ama Malene biraz üsteleyince söylüyor:

"Seni desteklemeyi çok isterim ama hiç sonu gelmiyor ki. Hep aklını kurcalayacak bir şey çıkıyor. Hiç sonu gelmeyecek mi?"

Malene de aklının hep Anne-Lise'ye ve ofiste olanlara takılmasını istemiyor, bu güzel akşamı mahvettiğine çok üzülüyor tabii. Fakat ne yapsın?

* Kopenhag şehir merkezindeki, yan yana 5 yapay gölden biri. (ç.n.)

"Ne dün tehdit maili almayı ne de bugün mükemmelce yaptığım işleri başkasına kaptırmayı ben istedim."

"Evet, doğru."

"Ama sen bütün bunlar benim suçummuş gibi konuşuyorsun. Ben değil kim olsa, yaptığı işleri ondan alıp çekilmez birine verirlerse bozulur."

"Doğru, senin suçun yok. Bayağı ciddi bir durum. Ve sonra bu hazırladıkların da bir harika hem yemek hem içkiler."

Domatesleri doğrarken, ekliyor:

"Yalnız... hep yeni bir sorun çıkıyor da."

"Bak işte, senin suçun demeye getiriyorsun yine."

"Hayır, getirmiyorum. Yalnız Köln'de her şey mükemmeldi. Keyfim yerimdeydi, Norveç'teyken de Avusturya'dayken de Portekiz'deyken de yani her iş gezimde de öyle hissediyorum. Ve her defasında koşa koşa eve dönüyorum, burada, senin yanında da en az o kadar mutlu olabileceğime kendimi inandırmaya çalışarak dönüyorum her seferinde..."

"Rasmus, bu konuyu tam şimdi deşmeye hakkın yok ama, ben bunca şeyle cebelleşirken?"

"Hayır, yok tabii."

Rasmus bıçağı elinden bırakıyor:

"...Ama geçen defa seyahatten döndüğümde de aynı durumu yaşadık, o zaman da bir şey söyleyememiştim. O sefer de en yakın arkadaşın, ona bizzat senin sağladığın iş dolayısıyla Kenya'lara bile gittiği halde sana bir satır yazmadı diye hayıflanıp duruyordun. Tabii üzülmekte yerden göğe kadar hakkın vardı, durum tehlikeliydi, merak ediyordun. Ondan önceki defa da durum ciddiydi tabii, o zaman da artrit atağın vardı. Yanlış anlama, sorun artritin değil! Ve ondan bir önceki defa da Fyn'de oturan Charlotte'yi ziyaret etmek seni perişan etmişti. Ve bunlardan da önce defalarca hep aynı durumları yaşadık durduk."

Malene'nin gözlerinin içine bakarak, yumuşak, sevecen bir yüz ifadesiyle konuşuyor:

"Eve dönmeyi bir kerecik dört gözle bekleyebilseydim, seninle birlikte kendimi bir kerecik mutlu hissedebilseydim..."

Can alıcı noktaya temas ettiğini görmüş olması lazım, illa nakavt etmeye hacet yok ama ediyor:

"...Malene, demek istediğim, bu katlanılacak gibi değil."

Malene bu cümlenin ne anlama geldiğini sormaya yanaşmıyor. Her ikisi de devamlı ama sorunsuz bir ilişki istiyor. Eğer şimdi Rasmus'a göre durum "katlanılmazsa", o halde...

Yine de gözyaşları içinde sormadan edemiyor. Rasmus'un son dediklerini nasıl yorumladığını söylemeden edemiyor.

Rasmus geri adım atıyor; "katlanılmaz" sözcüğünün, ilişkileri için mücadele etmeye değer demek de olabileceğini söylüyor, bunun için katlanılır hale getirmeleri gerekiyor. Malene'yi yatıştırmaya çalışıyor, ellerini okşuyor ve parmakları Malene'nin artritli eklemlerine her değdiğinde sanki kendisi de yatışır gibi oluyor ve Malene kendini yine ona yakın hissediyor.

Yeni kanepelerinin üzerine uzanmışlar, Malene ensesini Rasmus'un göğsüne dayamış, Rasmus da onun omuzlarını ovuyor. Ve biraz daha sonra Malene şakır şakır ağlarken gözyaşlarının elindeki içki bardağının içine nasıl sağanak gibi indiğini söyleyince, kahkahayı basıyorlar.

Malene, Anne-Lise'nin de kendi kocasıyla sık sık böyle sahneler yaşayıp yaşamadığını düşünüyor. Acaba onun gözyaşları da içkisinin içine hiç şıpır şıpır damlamış mıdır?

Kopenhag'ın kuzeyindeki zengin semtlerinden birindeki şık villalarında sürdürdükleri iki çocuklu aile yaşamı kendininkine kıyasla muhakkak ki çok farklı olmalı.

Acaba Anne-Lise'yle Henrik bu akşam hayatlarından memnun mu? Paul vasıtasıyla Anne-Lise'ye bağışlanan yeni görev bölümünü şampanyayla mı kutluyorlardır acaba?

Fakat Malene bu sahneyi zihninde tam olarak canlandıramıyor, Anne-Lise'nin hayatından gerçekten memnun bir halini hatırlayamıyor, bu yeni işbölümü bir işe yarayacak mı bakalım?

Malene masajın omuzlarını rahatlattığını fark ediyor ve düşünceleri Iben'e kayıyor. Sevgilisiyle böyle yatakta uzanmak ona hiç nasip olmayacak.

Iben'in hayatı nasıl bomboş geçiyordur kim bilir? Her akşam o evde yapayalnız, mikrodalga fırında ısıttığı tek porsiyonluk hazır yemeğini yerken, nasıl da bir sevgili hasreti çekiyordur kim bilir?

Rasmus şimdi Malene'nin saç diplerini ovuşturuyor ve Malene bunun keyfini çıkarıyor. Mumları iyi ki yakmış, odaya yumuşacık, hoş bir ışık yayılıyor.

Belki her halükârda, Gunnar aslında Iben'e uygun biridir?

Malene'ye sanki Iben'in Gunnar'a bir eğilimi varmış gibi geldiğinde kuşkulanır gibi olmuştu. Fakat karşı çıkacak kadar da değil, doğal olarak.

Gunnar'la Iben'i karıkoca olarak hayal ediyor bir an. Gunnar'ın dairesinde yaşıyorlar, onun Afrika'dan getirdiği eşyaların arasında, yeni bebekleri ve Gunnar'ın evvelki evliliğinden olan iki kızıyla, hep beraberce, bir aile olarak. Elinde olmadan Malene de bu hayalin içine giriveriyor, Rasmus onu terk etmiş ve Malene bu aileyi, kimsesiz bir hasta teyze sıfatıyla ziyarete gitmiş. Hayali zihninde daha doğru dürüst şekillenmeden defediyor.

Malene ve Rasmus daha sonra yatağa dönüyorlar. Bu sefer inisiyatifi Malene ele alıyor. Otel sabununun yabancı kokusu yine aralarında. Malene sevişmelerinin iyi gitmesi için elinden geleni yapıyor ve Rasmus da ona fazla ağırlık vermemeye dikkat ediyor. Ve Malene onun güçlü ellerini hissediyor vücudunda. Bu sefer orgazma ulaşıyor ama bir kerecik ve belli belirsiz.

Rasmus bir şeyler daha atıştırmak istiyor, kalkıyorlar. Artık sakin ve hoşnut görünüyor, daha rahat konuşulacak gibi. Fakat Malene kendinin neler hissettiğini çıkaramıyor.

Daha sonra yatağa yeniden uzanmış konuşurlarken Malene ona *revenge_is_near*'dan gelen mailin kopyasını gösteriyor. Ve

o da Malene'nin diğerlerinden duyduğu şeyi, endişelenecek bir şey olmadığını söylüyor.

Malene ona Grith'i ziyaretlerinden ve bölünmüş kişilik bozukluğundan bahsetmeye başlıyor.

Bu Rasmus'un ilgisini çekiyor. Bir taraftan da tereyağı sürüp tuz serptiği bir dilim ekmekle, kavun ve prosciutto yiyor.

Malene:

"Grith mailleri gayet normal insanların göndermiş olabileceğini söyledi, Iben'i ve beni tanıyan herhangi biri. İlla da uluorta şiddet anlısı biri olması gerekmiyormuş, maillerin içeriğinden gönderenin soykırım konusuna epey aşina olduğu anlaşılsa bile."

Rasmus gözlerini elindeki ekmekten ayırıyor:

"Peki, o zaman kim olduğu nasıl ortaya çıkacak?"

"DCIF'yle şu veya bu şekilde yakın ilişkide olan biri olabileceği hesaba katılarak yola çıkılabilirmiş, yani belki de her gün konuşup yazıştığımızdan biri; fakat her kimse, sergilediği öfke tarzından, bölünmüş kişilik bozukluğu olan biri olabileceği anlaşılıyormuş."

Daha sonra Malene mavi renkli, parmak egzersizi topuyla akşam idmanını yaparken, Rasmus, aklına takılan soruyu soruyor, ağzının etrafı kavun suyu içinde:

"Peki de bundan nasıl emin olabilecekmiş, onu da söyledi mi?"

"Hayır."

"Ama bu, Anne-Lise'yi o mailleri göndermekle itham edebilirsiniz demek olmuyor ki. Ona suçlu değilmiş gibi davranmak zorundasınız."

Malene, "tam üzerine bastın" dercesine gülümsüyor:

"Aynen öyle."

Sonra yarı şaka yarı ciddi, maili gönderenin kimliğinin hangi yollarla ortaya çıkarabileceğini konuşuyorlar. Yatakta yan yana yatıyorlar, Malene kollarını Rasmus'un göğsüne dolamış, başını da göğsüne yaslamış, pencereye doğru bakıyor.

Burası Iben'in daha iki gün önce gelip gecelemeye cesaret edemediği yer. Iben birinin her an bu odaya zorla girip onu bu yatakta öldüreceğine öyle inanmıştı ki. Bu şimdi çok uzak bir ihtimal. Fakat o zamandan bu zamana aslında tek şey değişmiş de değil.

Belki de mail şahsen tanıdıkları biri tarafından gönderildi, belki de öyle değil! Belki Mirko Zigic veya başka bir azılı soykırımcı tarafından gönderildi, belki de öyle değil!

Malene garip bir ruh hali içinde uzanmış yatıyor; bu, her insanın ilkbaharın enfes bir gününde bazı bazı kapılabileceği hüzne ve birazcık da çok uzun zaman uyanık kaldıktan sonra hissettiği o aşırı enerji ve canlılığa benziyor. Malene kendini burada, Rasmus'un yanında güvende hissediyor. Onun için endişelenen bir sevgilisi var ve onu kucaklayabilmenin hazzını çıkarıyor. Ve kendini Rasmus'u daha mutlu edebilmek için ne gerekirse yapmaya hazır hissediyor.

Avrupa'nın Sahne Olduğu Adı Anılmayan Soykırımlar

Mayıs ayında DCIF 15 milyon Alman'ın Doğu Almanya'dan sürülmesine ilişkin üç günlük bir konferans düzenleyecek. Bu dünya tarihinin en büyük etnik arındırma operasyonlarından biri olmasına rağmen son zamanlara kadar bilim insanlarından ziyade holokost inkârcılarının mercek altına yatırdığı bir konudan ibaret kalmıştı.

Yazan: Malene Jensen

İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine yakın Sovyet Kızıl Ordu'su Almanya'ya girdi

Son iki yıldır Rus askerleri Rusya'nın ve Polonya'nın Alman güçlerince işgal edilmiş kırsal bölgelerinde, Slav ırkını

dize getirmek için savaşan Nazilere karşı amansız bir mücadele vererek Alman sınırına doğru ilerliyordu.

Savaş başlamadan Hitler, komutanlarına, "Polonya kökenli herkesin, erkek, kadın, çocuk ayırt etmeden ve hiç merhamet göstermeksizin öldürmelerini" emretmişti. Nazi güçleri savaş süresince askeri eylemlerine ilaveten, kurşuna dizerek, asarak ve açlığa mahkûm ederek de en az on milyon sivil Rus'un ve Polonyalının soykırımına imza atmıştı.

Durum şimdi değişmişti. Rus askerleri Alman bölgelerine girdiğinde etrafta eli silah tutan tek bir erkek kalmamıştı. Ve bu askerlerin hemen hepsinin ailesi, eşi dostu veya silah arkadaşları, savaş sırasında Alman Nazilerince katledilmişti; hepsi dört yıl boyunca açlığa, buz gibi soğuğa ve kadınsızlığa mahkûm yaşamıştı.

Ve askerlerin hepsi şimdi çılgına dönmüştü. Sayısız tanık ifadeleri, yedisinden yetmişine pek çok sayıda kadının nasıl ırzına geçildiğini detaylarıyla anlatır, bazılarına o kadar çok kere tecavüz edildi ki, bu ölümlerine neden oldu. Fakat sonra hepsi vurularak öldürülmedi ama ne halde olduklarını, bilahare yazarlığa başlayan ve Nobel Ödülü de kazanan Aleksandr Soljenitsin adlı Rus askeri, *Prusya Geceleri* adlı epik şiirinde şöyle anlatır:

"Bakireler, kadına dönüşüyor, kadınlar da çok kalmaz, cesede; dermansızca, kan dolu gözlerle yalvarıyorlar: Öldür beni, asker!"

Hiç kimsenin hatırlamak istemediği ırza tecavüzler

Olaylara karışanlar, daha sonra bu tecavüz olaylarını kamuoyunun dikkatinden uzak tutmaya çalıştı, tabulaştırıldı. Bu konuda ilk kez 1992 yılında bir kitap yayımlandı. Helke Sander ve Barbara Johr'un *Befreier und Befreite** adlı bu yapıtında, istatistik uzmanı Gerhard Reichling, o aylar boyunca ırzına geçilen Alman kadınlarının sayısını 1.9 milyon olarak belirtir. Ancak kadınların sadece bir kez değil, üst üste tecavüze ma-

* Alm. *Azat Edenler ve Azat Edilmişler*. (ç.n.)

ruz kaldığı göz önüne alınırsa, bu rakam aslında çok daha yüksektir. Beyrut'taki Alman "Bundesarkiv-Ostdokumentation"* resmi arşivinde korunan 40.000'in üzerindeki yazılı tanık beyanı, kadınların nasıl gruplar halinde evlerin bodrumlarında tutsak edildiğini ve askerlerin istedikleri zaman, istedikleri kadar ve istedikleri şekilde kadınlara bu bodrumlarda tecavüz ettiğini detaylarıyla anlatılır.

Çok sayıda tanığın ifadesine göre, Doğu Prusya'daki Nemmersdorf kasabasında kadınları çırçıplak soyup, çarmıha gerer gibi ellerinden ve ayaklarından kasabadaki ahşap kapıların üzerlerinde çivilemişlerdi. Çocuklar, savaşta sakat kalıp evlerine geri yollanan erkekler ve asker çağını geçmiş ihtiyarlar ya enselerinden kurşuna dizildi ya Rus toplama kamplarına gönderildi ya da kafatasları parçalanarak öldürüldü.

Stalinci yazar İlya Ehrenburg Sovyet askerlerine hitaben yazdığı eylem çağrısında şöyle diyordu:

"Günlerin hesabını yapmayacaksın, kilometrelerin de hesabını yapmayacaksın. Yalnızca öldürdüğün Almanların hesabını yapacaksın. Almanları öldüreceksin, bu sana annenin yakarışı. Almanları öldüreceksin, bu Rus vatanının feryadı. Hiç tereddüt etmeyeceksin. Duraksamayacaksın. Öldüreceksin."

Ruslara, Moğol süvarilere ve Sovyet İmparatorluğu'ndaki 150 farklı milliyetten insanın –özellikle Asyalıların– yer aldığı ordu güçlerine tam yetki verildi. Toplu ırza geçmeler savaş kahramanlığı olarak taltif edildi ve Alman sivil halkını öldürme operasyonuna katılmayan askerler ya savaş suçlusu olarak yargılandı ya hapse atıldı (Soljenitsin'e olduğu gibi) ya da idam edildi.

1945 kışı çok sert geçti. Almanlar eksi 18-25 derece soğukta yalınayak kaçıyordu Doğu Prusya'dan, kaçanlara Sovyet uçakları havadan hem kurşun hem bomba yağdırdı. Bu arada onlara yetişen Sovyet tankları tarafından da kurşun yağmuruna tutuldular. Bir kıstırma operasyonu sırasında Rus

* Beyrut'taki resmi Alman arşivi. http://www.bundesarchiv.de/bundesarchiv/dienstorte/bayreuth/index.html.en (ç.n.)

ordusu batıya doğru kaçmakta olan Almanların yolunu kesince, çoğu yön değiştirerek kıyı istikametinde yürüyüp oradan tıklım tıklım dolu ufak gemilere binerek kaçıp kurtulmaya çalıştı. Bu gemilerden biri olan Wilhelm Gustloff, 1.460 yolcu kapasiteli olarak inşa edilmişti; bir Rus denizaltısı tarafından batırıldığında gemide toplam 11.000 kişi bulunduğu ortaya çıktı; bunların 9.000'i olay sırasında boğularak öldü ki bu rakam Titanic battığında ölenlerin sayısının yaklaşık altı katıdır.

Königsberg, Kalliningrad oluyor

Kazazedelerin büyük bir kısmı Doğu Prusya'nın işgal altındaki başşehrinde, bir liman şehri olan Königsberg'de, sahile çıkmayı başardı. Königsberg o tarihlerde güzel eski yapıları, meşhur katedrali, müzeleri, tiyatrosu, –daha sonra Hitler'in eline geçecek olan– yedi gazetesi ve uluslararası saygınlığa sahip üniversitesiyle, Almanya'nın en büyük kültür şehirlerindendi. 1944 yılının Temmuz ayında Hitler'e karşı başarısız suikast teşebbüsü Königsberg'li subaylarca düzenlemişti. Sayısız sanatkâra ve bilim insanına ev sahipliği yapan başşehir, ayrıca Almanya'nın en büyük yayıncılık merkeziydi.

Yedi asırlık tarihi boyunca Königsberg'in nüfusu 380.000'e ulaşmıştı; ancak şehir ele geçirildiğinde, geriye sadece 100.000 kişi kalmıştı ve bunların çoğu, doğudaki kırsal bölgelerden gelmiş mültecilerle, Berlin'in üzerine yağan bombalardan kaçmayı başarmış ve bir gün Berlin'e, evlerine gizlice kaçabilme fırsatı doğacağını ümit eden ailelerdi.

Amerikalı diplomat ve tarihçi yazar George Kennan 1945 yazında, terk edilmiş Doğu Prusya bölgesinin üzerinde yaptığı uçak gezisinin ardından günlüğüne şunları yazdı:

"Sovyet güçlerinin bölgeye girişiyle yaşanan facianın, zamanımız Avrupa'sında bir başka benzeri daha yaşanmamıştır. Bölgenin önemli bir bölümünde eski nüfustan geriye kimse kalmamış; ne bir tek erkek ne bir tek kadın ne bir tek çocuk var hayatta kalan ve bütün bu insanların batıya kaçmayı başardıklarına inanmak imkânsız."

Almanya'nın yenilgisini takiben eski Prusya topraklarının bu bölgesi Sovyetlerin eline geçti. Sovyet hâkimiyeti sırasında Königsberg'in geriye kalan nüfusunun dörtte üçü açlık ve hastalıktan öldü. Geri kalan 25.000 kişi 1947 yılında yeni kurulan DDR'ye* sürüldü. Bazılarının sonuysa, zamanında Naziler tarafından kurulmuş ve sonraki yıllarda Polonyalılarla Ruslar tarafından kullanılmış toplama kampları oldu. Buralardaki tutsakların yaklaşık yüzde 75'i ağırlıklı olarak açlık, tifüs ve işkence yüzünden hayatını yitirdi.

Savaş sonrası yıllardaki temizleme operasyonları

Alman sivil halkının, tarihi Alman federal bölgeleri Doğu Prusya, Silezya ve Pomeranya'dan tehcir operasyonları savaş sonrası yıllarda da sürdü. Stalin, Churchill ve Roosevelt arasındaki görüşmelerde, Stalin, Sovyetlerin Hitler'le 1939'da yaptığı anlaşma gereğince aldığı Polonya bölgelerini vermemekte diretmişti. Bu yüzden Polonya'nın kaybı telafi edilmeliydi. 1943 yılının Aralık ayında yapılan Tahran Konferansı'nda Churchill bunu üç kürdanla izah etti: Masanın üzerine yan yana dizdiği kürdanların önce en sağdan ikisini kaldırdı ve masadaki son kürdanın soluna bir kürdan daha yerleştirdi.

Bu model, gerçek hayatta Polonya topraklarının yer değiştirmesi demek oluyordu. Sonuç olarak, üç milyon Alman, artık Polonya'ya ait olan eski Alman topraklarından sürüldü, evsiz ve işsiz kaldı. Onlardan boşalan topraklara da Sovyetlere ait bölgelerden sürülen üç milyon Polonyalı yerleştirildi.

Bu arada, Alman siviller Çekoslovakya'dan, Macaristan'dan, Yugoslavya'dan ve diğer Avrupa ülkelerinden –vahşice yöntemler de esirgenmeksizin– kovuldular, yanlarına alamadıkları tüm varlıklarını, mal ve mülklerini ilelebet kaybettiler.

Avrupa'da yaşanan en büyük etnik arındırma operasyonu

15 milyonun üzerinde Alman anavatanından edildi. Ve iki milyonun üzerinde Alman sivil, 1945'in eziyetli koşullarında,

* Demokratik Alman Cumhuriyeti. (ç.n.)

açlık ve soğuktan ve bunu takip eden beş barış yılı boyunca katlanmak zorunda kaldıkları ağır yaşam şartlarından dolayı hayatını yitirdi.

Doğu Alman kültürünü yok etmeye yönelik operasyona ait bu rakamlar, ona, Avrupa'da yaşanmış en büyük soykırımlarından biri sıfatını kazandırıyor.

Rakamların doğruluğuna dair hiçbir şüphe bulunmamasına, hepsinin tek tek Alman arşivlerinde belgelenmiş olmasına rağmen, uluslararası bilim dünyasının bu soykırıma gösterdiği ilgi ve dikkat oldukça sınırlı.

İki ciltten oluşan *Encyclopedia of Genocide*'da* "Almanlara yönelik sürgün operasyonu"nun, 1900'lu yılların en büyük soykırımları tablosunda yer almasına karşılık, daha küçük çaplı soykırımlar hakkında uzun yazılar bulunan bu yapıtta, bu soykırımı anlatan tek bir yazı mevcut değil.

Aynı şekilde, *Century of Genocide* ve *The History and Sociology of Genocide* adlı, bu konuya eğilen temel yapıtlarda da durum böyle. Bahse konu soykırımın gerçekliğini ve Avrupa'nın yaşadığı soykırımların en büyükleri arasında olduğunu inkâr eden hiç kimse yoksa da hakkında yazan kimse de yok. Ve bunun nedenini anlamak hiç zor değil: "Çünkü ilk başlayan Almanlardı" mantığı.

Ciddi hiçbir araştırmacı Almanların Yahudileri, Slavları, çingeneleri ve eşcinselleri öldürmesini hiçbir şekilde hafifsemeyi arzu etmiyor. Almanlar, soykırımını sistemleştirerek ve kolaylaştırarak, şimdiye kadar eşi görülmemiş bir ölüm çarkını tam randıman hareket geçiren bir ulus.

Dolayısıyla suç hususu başta geliyor. Ailelerindeki yetişkin erkeklerin, kimsenin tasavvur bile edemeyeceği yöntemlere baş vurarak, sıradan insanları hedef aldığı vahşet eylemlerinin suçu, çocuklarına yüklenebilir mi? Naziler haliyle buna evet derdi. Zira Nazi mantalitesi tek bir bireyin işlediği suçlardan tüm bir halkın cezalandırılabileceğini farz eder.

Lakin bugün herhalde artık böyle düşünüyor olamayız.

---

* *Soykırım Ansiklopedisi.* Israel W. Charny (Ed.), Abc-Clio Inc., 1999. (ç.n.)

Bilgi boşluğu

Her ne kadar bilim dünyasının Almanları hedef alan etnik arındırma operasyonuna ilgisi –Almanya haricinde de– son yıllarda hızla artmış olsa da kesin ve tarafsız bilgilere erişmek hâlâ zor olabiliyor.

Örneğin dünyanın en büyük deniz faciası olan Wilhelm Gustloff'un batışı hakkında bilgi arayan bir kişi ne Danimarka'nın en büyük ansiklopedisi *Danmarks Nationalleksikon*'da ne İngilizlerin *Encyclopedia Brittanica*'sında ne de en büyük Alman ansiklopedisi *Brockhaus*'da bu konuda bir yazıya rastlayabilir.

İnternette *Vertreibung* (tehcir), *Deutsche* (Alman) ve 1945 arama sözcükleriyle yapılacak bir sorgulamada, binlerce link listelense de bunlar daha ziyade Alman sürgünlere destek veren derneklere aittir. Bu web sitelerindeki bilgilerin tarafsızlığından şüphelenenler, aynı arama sözcüklerinin İngilizce karşılıklarıyla bir sorgulama yaparsa, çok daha fazla sayıda ve çok daha kapsamlı linklerle karşılaşılır.

Ancak bu web sitelerinin birçoğunda İkinci Dünya Savaşı tarihinin ve özellikle holokostun fazlaca çarpıtılmış bir tablosu çizilir. Bilgilerin tarafsız olduğunun altının çizildiği bu sitelerdeki yazılar aslında holokost inkârcıları tarafından kaleme alınmış olduğu gibi, bu yazarların çoğu Neonazi çevrelerle de irtibatta olan kişilerdir.

DCIF, Almanlara yönelik etnik arındırma operasyonu hakkında bir konferans düzenliyor

Bu alanda uzman olmayan bir kişinin bile bahse konu soykırım hakkında güvenilir bilgilere ulaşması hâlâ güç. Hayli yanlı kitaplar ve web siteleriyle, daha doğru ve güvenilir olanları birbirinden ayırt etmek haliyle bir amatör ilgili için daha da karmaşık olabiliyor.

Bu nedenle DCIF, 15-17 Mayıs tarihleri arasında bu konuda halka açık bir konferans düzenliyor. Merkezimiz, bahse konu insanlık trajedisiyle ilgili bilimsel verileri, tarihi çarpıtmayı

amaçlayan web sitelerindeki verilerden ayırt etmeyi ve görünür kılmayı amaçladığı bu konferansla son –ve ağırlıklı olarak İskandinavya genelindeki– yeni araştırmalara katkıda bulunacağına inanıyor.

Tarihleri şimdiden not edin. Konferans programı ve kayıtla ilgili detaylı bilgileri *Nyt om Folkedrab*'ın gelecek sayısında bulabilirsiniz.

14

DCIF'nin yönetim kurulu başkan yardımcısı olan yirmi beş yaşındaki Frederik Thorsteinsson'un asıl işi, Demokrasi Merkezi'nde sekretarya başkanlığı. Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olan merkezin görevi, Doğu Avrupa ülkelerinde demokrasi bilincini geliştirmek.

Frederik, Paul'un yönetim kurulunda en zor işbirliği yapabildiği insan. Ve de kurulun Paul'dan genç, tek üyesi.

Kopenhag Üniversitesi mezunu bir tarihçi olan Frederik, daha üniversite günlerinde, gelecek vaat eden parlak bir araştırmacıydı. "Danimarka'da demokrasi geleneğinin doğuşu" adlı tezi altın madalya almıştı. Bir buçuk yıl öncesine kadar çalıştığı Roskilde Üniversitesi Tarihi Araştırmalar Merkezi'ndeki görevini, ufak bir kurum olan Demokrasi Merkezi'ndeki yeni görevi için terk etti.

Ve Paul'la Frederik aradan çok geçmeden, Sırp Cumhuriyeti'nde başlatacakları bir bilgilendirme projesinin yönetimi konusunda birbirleriyle ihtilafa düştü.

Aralarındaki ihtilafın en had safhaya ulaştığı hafta, DCIF göl kenarındaki şık bir lokantada Noel yemeği düzenlemişti. Akşam geç vakit Paul, Malene ve Iben, Nørrebro'daki bir diskoteğe uğradıklarında, Paul müziğin ve tıpkı onlar gibi Noel

yemeğinden çıkıp doğru buraya gelmiş on ayrı grubun patırtısının arasında Malene'ye dönüp şöyle demişti:

"Frederik'in yalnızca kendini gösterme hevesinde olduğunu göremiyor musun tanrı aşkına? Onun için bu işe karıştı. Üslup ve davranışlarında bu kadar aşırı özenli ve taktikli olmasının arkasındaki tek neden, kendi kariyerini garantiye almak. Tipik bir Kuzey Kopenhag genci; zengin, şımarık ve kendini beğenmiş, zor dayanıyorum. Kendi çıkarını gözetmenin dışında hiçbir etik ilkeye sahip olduğunu söyleyebilir misin bana bu adamın?"

Ertesi sabah Paul, Malene'yi odasına çağırıp evvelsi akşam söylediklerini mazur göstermeye çalıştıysa da pek becerememişti:

"Malene, cuma akşamı sarf ettiğim sözler için üzgünüm, yani Frederik hakkında dediklerim. Frederik'in hareketlerini o şekilde yorumlamam için hiçbir gerekçem yoktu. Ve sonra bunları sana nakletmem de hiç yakışık almadı. Özür dilerim. Aramızda kalacak değil mi?"

Malene evet demişti.

Konuşmaya devam etmişler ve Paul:

"...Bu tabiatıyla benden kaynaklanıyor. Önyargılarımdan muhakkak ki. Ama adamın 1960'ların Amerikan savaş filmlerinde Nazi subayı rolü oynamak için biçilmez kaftan bir tipi var... tabii o son moda saç modeli haricinde..."

Malene gülmüştü.

Paul devam etmişti:

"...Bir insanın bu tür önyargılara kapılabilmesi aslında ne aptalca bir şey."

Lakin, Paul'un tasviri Frederik'e aslında tıpatıp uyuyor, sahiden de Frederik'in, sapsarı saçları, çıkık elmacık kemikleri ve ince burnuyla hava atar gibi bir hali var. Sonra Paul'dan ve diğer yönetim kurulu üyelerinden en az 10-15 santim daha uzun.

Kadınların beğendiği tip. Üzerinde bir parça Kuzey Kopenhaglılık olduğunu kabul etmek lazım ama çok sempatik de.

Malene onun ofiste dördünü de rahat tavlayabileceğini düşünüyor. Ama tabii Paul etraftayken kimse bu konularda tek kelime etmiyor.

Noel yemeğinden üç hafta sonra, Paul'a Demokrasi Merkez'inden yönetim kurulu üyeliği teklifi gelince, Paul hemencecik kabul etti. Bu şekilde, başkan yardımcısı olmasa bile, DCIF'nin yönetim kurulunda, Frederik'ten daha üstün bir konuma sahip olacaktı.

Malene'nin Frederik'le arası öteden beri çok iyidir. Biraz flörtümsü gibi olsa da tam karar, ne çok fazla ne çok az.

Çarşamba öğleden önce Frederik, Malene'ye telefon ediyor. Yeni bir kitap üzerinde çalışırken yararlanmak için DCIF'nin arşivindeki, Polonya mahkemelerine ait eski kayıtlara bakmak istiyor. Bu, haliyle Malene'nin halledebileceği bir şey. Fakat Paul'un koyduğu yeni kurala göre, bu iş artık Anne-Lise'nin sorumluluğunda.

Yani Malene'nin bugün Frederik'e hayır demesi ve onu kütüphaneye yönlendirmesi gerekiyor.

Masanın üzerinden karşıya, Iben'e bakıyor, o da Malene'yi seyrediyor, telefonun öbür ucundakinin Malene'den ne istediğini anladığı apaçık. İkisi de aynı arada kaşlarını kaldırıyor.

Malene kısa bir duraklamadan sonra, her zamanki kibar ses tonuyla, evrakların olduğu kutuları Büyük Toplantı Odasına çıkarıp bırakacağını söylüyor.

Telefonu kapattıktan sonra Iben'e dönüyor:

"Bir türlü ağzımdan çıkmadı. En azından bugünlük." Ve zoraki gülümseyerek ekliyor: "Hem de tam Frederik'e."

Iben cevap vermiyor, kahvesine uzanıyor.

Malene bu sessiz cevabın manasını anlıyor:

"...Tamam tamam, farkındayım."

Hemen bilgisayar kayıtlarına girip mahkeme tutanaklarının kayıtlarını buluyor. Anne-Lise her şeyi herkesin bulabileceği şekilde veritabanına kaydettiği için iş kolay oluyor. Kutuların kütüphanedeki yerlerini not ediyor.

Birkaç dakika kadar Iben'le çene çalıp kütüphaneye gidip kutuları almak içi kuvvet topluyor.

Ve harekete geçiyor. Tam Anne-Lise'nin masasını geçerken, onunla zoraki bir göz teması kurmaya çalışarak kayıtsızca bir "merhaba" diyor.

Sonra beş ufak karton kutu yüklü ufak çekçeği iterek kütüphaneden çıkarken soruyor:

"Nasıl gidiyor?"

"İyi gidiyor."

Fakat Anne-Lise, Malene'ye bir şey sormuyor. Malene koridora çıkıp Büyük Toplantı Odasına yollanıyor. Burası da yavaş yavaş kitap raflarıyla tıkış tıkış dolmak üzere. Adı toplantı odası da olsa, iki ayda bir hâlâ burada yapılan yönetim kurulu toplantıları dışında sırf ziyaretçilerin yalnız başına, rahatça oturup çalışabileceği bir okuma odası olarak kullanılıyor.

Frederik gelince doğruca Malene'nin ve Iben'in masalarına gidiyor, bir süre onlarla şakalaşıyor. Sonra Malene onu alıp toplantı odasına götürüyor, arşivden çıkardığı evrakları gösteriyor. Frederik'in Polonyaca'sı yok fakat bazı kelimelerin anlamlarını öğrenmiş, ona göre dokümanları seçebiliyor, alıp kendi ofisindeki Polonyalı çevirmene teslim edecek.

Paul öğle yemeğinden dönüyor. Maillerini kontrol ettikten sonra odasından çıkıp Kış Bahçesi'ne geçiyor, üzerinde hepsinin iyi tanıdığı, bir sorun olduğu anlamına gelen o yapmacık umursamazlık var.

Malene'yle Iben'in masalarının yanına gelip sorusunu sorarken, sesinde de en az bir o kadar yapmacık bir umursamazlık seziliyor:

"Malene, ikimizin konuşması gereken bir konu var. Bir ara fırsat bulunca benim odaya geliver, olur mu?"

Malene hemen ayağa fırlıyor:

"Şimdi uygun."

Birlikte Camilla'nın yanından geçip Paul'un odasına doğru ilerliyorlar, Paul önden giriyor, Malene girince kapıyı arkasından iyice kapatmayı unutmuyor.

Paul oturuyor:

"Sen de otursana."

Sonra elini çenesine götürüyor:

"Malene, dün seninle bir konuda anlaşmıştık."

"Evet."

"...Anne-Lise'nin kütüphaneyle ilgili işlerle doğrudan ilgileneceği ve arayanlarla onun muhatap olacağı hususunda."

"Evet."

Böyle kritik durumlarda Paul her zaman gayet sakin, kısa ve öz konuşur:

"Fakat sen böyle yapmamayı seçtin?"

"Evet, Frederik'le hep yakın bir işbirliğimiz oldu, bunun için sırf ona mahsus olarak ricasını ben yerine getirmek istedim."

" 'Sırf Frederik'e mahsus' diyorsun; peki, Anne-Lise'ye havale ettiğin başkaları var mı ki?"

"Daha değil fakat elbet olacak. Dün bir karar verildi ve ben de tabii buna uygun hareket edeceğim."

Paul tek kelime etmeden ona bakıyor.

Malene, Paul'un yazı masasının üzerindeki resim çerçevesinin arkasını seyrediyor. Çerçevenin gölgesi çaprazlamasına, kâğıt destelerinin üzerine düşüyor. Başını kaldırıp Paul'a bakıyor:

"O zaman bu konuyu Anne-Lise'yle konuşmuş olmalısın?"

"Hayır, konuşmadım. Frederik'e yeni düzenlemenin nasıl gittiğini sordum o kadar."

Malene bunun doğru olmadığını sezebiliyor.

Paul şimdi farklı bir ses tonuyla devam ediyor:

"Avusturya vakıflarıyla irtibat kurmakla iyi iş yaptın."

"Teşekkürler. Avusturya Büyükelçiliği'nden iyi tüyolar almıştım."

Ve sonra birden gökten zembille inmiş gibi ama sakinliğini kaybetmeden:

"Sonra, kütüphane kapısının da açık kalması gerekiyor diye biliyordum?" diye soruyor Paul.

"Tabii kalacak da o kapıyı açık tutabilmemiz için ilk önce Camilla'nın masasının yerini değiştirmek gerekiyor. Ve bunu da Bjarne gelip internet kablolarının ve bütün o fişlerin yerlerini değiştirmeden yapamayız."

Paul burnundan derin bir nefes alıyor, hafif bir fosurdama gibi, yavaş yavaş içine çeke çeke, sabrı tükenmek üzereyken böyle yapar. Malene alelacele ekliyor:

"Ama işin bu tarafı beni ilgilendirmiyor."

"Tabii hayır, ben de böyle düşünmedim zaten, Malene. Prizlerin yerinin hiç vakit geçirilmeden değiştirilmesi gerektiğinden Camilla'ya bahsettin mi?"

"Evet, söyledim tabii. Tam öyle demedim ama Bjarne'yle konuştuğuna kulak misafiri olduğumda, ilk fırsatta yapılmasını gerektiğini de bir söylemesini hatırlattım. Camilla, hangi gün geleceğini Bjarne kendisi seçerse daha ucuz olacağını söyledi; fakat ama anlaşılan bu hafta çok doluymuş."

Paul önündeki kâğıtları karıştırmaya başlıyor ve:

"Ben bu konuyu Camilla'yla konuşurum" diyor.

***

Paul'un odasından çıkar çıkmaz doğru mutfağa gidiyor Malene, "kahve yapmaya". Iben'in ne oldu diye merakla hemen arkasından damlayacağını biliyor.

Fakat Iben'le neredeyse aynı anda Frederik de mutfağa giriyor. Kayıtlarına bakmak istediği diğer Polonya kasabalarının adlarını veriyor Malene'ye.

DCIF'nin kütüphanesi, Polonya'daki Almanları hedef alan etnik arındırmalara ait, dünyadaki en zengin arşive sahip.

Paul, DCIF'nin arşivini genişletebilmek için, zaman zaman hiç alışılmadık yöntemlere de başvurmaktan geri durmaz. İki yıl önce Polonyalı genç bir sosyoloğa, Syddansk Universitet'in* Odense'deki kampüsünde görevli bir araştırmacı arkadaşının

* Güney Danimarka Üniversitesi. (ç.n.)

yanında, bir yıllık bir araştırma burs programı sağlayacağına dair söz vermişti. Sosyolog da buna karşılık, birçok Polonya kasabasını tek tek dolaşacak ve belediye arşivlerinden, mahkeme ve kilise kayıtlarından temin edeceği konuyla ilgili dokümanların fotokopilerini çekip Paul'a gönderecekti.

Malene'nin Danimarka'da karşılaştığı sosyologlar arasında en sıskası ve en sağ görüşlüsü olan bu genç, tam bir yıl süreyle dur durak demeden fotokopi çekmiş olmalıydı veyahut bunu yaptıracak birini bulmuştu. Toplam 278 adet mukavva kutu içinde, tam üç konteyner dolusu doküman gönderdi, böylece dokümanlar ilk kez bir tek yerde toplu olarak arşivlenmiş oldu. DCIF'nin arşivlerinde saklanan bu dokümanların bazıları tıpkı asıl nüsha gibi –sosyolog asıllarını alıp fotokopilerini bırakmış sanki– yahut da yerine hiçbir şey bırakmamıştır.

Ve bu sosyolog, esrarengiz bir şekilde araştırma burs programını kazandığı gibi, burs süresi için aldığı bir yıllık oturma izninin dolumundan bu yana da Danimarkalı karısıyla beraber Odense'de yaşıyor.

Frederik başka evraklara da ihtiyacı olduğunu söyleyince, Malene'yle Iben gayri ihtiyari göz göze geliyor.

Iben başını Malene'ye doğru belli belirsiz eğiyor ve Malene gayet sakin ve kendinden emin bir edayla –olması gerektiği gibi– tüm kitap ve doküman taleplerinin bundan böyle Anne-Lise'den geçeceğini söylüyor.

Frederik'in bunu tuhaf bulduğu apaçık. Hatta o mealde bir şeyler de geveliyor.

Malene bir Iben'e bir Frederik'e bakıyor. Sonra hoppaca bir edayla konuşuyor, biraz aşırıya kaçsa da hiç umurunda değil:

"Ekip çalışması bu demek, Frederikciğim! Birbirimize ayak uydurmaya mecburuz."

Elindeki kahve fincanını sanki şerefe kadeh kaldırır gibi, öyle bir enerjiyle havaya kaldırıyor ki, kahvenin bir kısmı fincanın kenarlarından aşağı akıyor.

"...Öyle olması gerek. Ve sonra aynı görevi neden birlikte yapmayalım ki?"

Frederik, kahve makinesinin durduğu mutfak tezgâhına yaslanıyor. Kaşlarının etrafı seğiriyor, bu ona şüpheci bir hava veriyor:

"Bu bana acayip derecede merasimli gibi geldi ya, hadi neyse!"

Malene fincanın kenarını parmağıyla kuruluyor:

"O kadar da resmi merasimli değilizdir canım. Öyle değil mi, Iben?"

"Sanırım."

Malene, Frederik'in kolunu tutup onu kapıya doğru götürüyor:

"Hadi sen git otur, okumana devam et. Ben de Anne-Lise'ye gidip neleri istediğini söyleyeyim. Sonra onları buraya sana o getirip bırakır."

"Teşekkür ederim."

"Rica ederim. Sen de Anne-Lise'yle birlikte çalışmaya alışacaksın, aynen bizim gibi."

Öğleden sonra bir ara Malene'yle Frederik Büyük Toplantı Odasında oturmuş, yeni konferans için hazırlanacak İngilizce davetiyeler üzerinde konuşuyorlar.

Metin üzerindeki düzeltmeleri Malene'nin önündeki yazıcı çıktısının üzerinde yaptıkları için, daha kolay olsun diye masada yan yana oturmuşlar. Sayfanın üst yarısı, Malene'nin yeşil keçe kalemle üzerini çizip çıkardığı kısımlardan harita gibi olmuş, Frederik'in mavi dolmakalemle yaptığı eklemelerse, özellikle sayfanın alt tarafında, metnin son birkaç satırının etrafındaki marjlarda yoğun.

Kapı vuruluyor, başlarını kaldırıyorlar, Anne-Lise içeri giriyor:

"Merhaba. Rahatsız etmiyorum ya?"

"Hayır hayır."

"İyi o zaman."

Anne-Lise bir an ses çıkarmadan duruyor, ikisiyle göz teması sağlıyor, sonra konuşmaya başlıyor:

"...Şunu diyecektim: Gryfice, Lobez ve Nowogard mahkemelerinden gelen evraklar arşivde ancak Koszalin'den gelenler yok."

Anne-Lise ikisinin oturduğu masaya yaklaşıyor. Kendinden emin hareket ediyor gibi olsa da yüz ifadesinde buna uymayan bir şeyler var:

"...Polonya'da her şeyin bir sürü adı var; onun için Polonya arşivini ilk hazırlamaya başladığımda, her bir dokümanın içeriğini kaydederken veritabanına otomatik çapraz ilgi notlarıyla birlikte işlemeye dikkat etmiştim. Aranan her şeyin bulunabileceğinden emin olmak için. Yani sorgulama, her bir mıntıkanın Polonyaca adıyla da Almanca adıyla da yapılsa fark etmeyecek şekilde. Yine de emin olmak için Koszalin'i Almanca adı altında da sorguladım, yani 'Köslin' olarak, Danca 'ø' ile değil de Almanca 'ö' ile. Ama hiçbir dokümanlar yok."

Anne-Lise bu ufak sunuma adamakıllı hazırlanmış olmalı. Paul'un emirlerinden sonra denediği ilk müşteri teması bu ve gözlerindeki eyeliner'ı da buraya gelmeden tam önce tazelemişe benziyor. Malene'nin gözlerinin içine dimdik baka baka, teker teker ve kelimelerin üzerine basa basa konuşuyor:

"...Onun için de Koszalin'de bazı ilgili mercilere telefon ettim. Şehre ait bütün dokümanların Almanya'ya nakledildiğini ve şimdi Alman *Bundesarchiv*'in Beyrut'taki *Ostdok* bölümünde korunduğunu söylediler. Almanya'yı da aradım ve Koszalin evraklarının saklandığı bölümün direkt telefon numarasını ve mail adresini aldım."

Malene dirseklerini masaya, Frederik'le üzerinde birlikte düzeltme yaptıkları kâğıdı kısmen örtecek şekilde dayamış:

"Ben de o dokümanların bizde olduğuna inanıyordum. Ne tuhaf."

Sonra ağırdan alarak Frederik'e bakarken, Anne-Lise cevap veriyor:

"Her halükârda burada değiller. İyice kontrol ettim. Bundan eminim."

"Tabii canım, sen öyle diyorsan."

Anne-Lise üzerinde bazı isimler, bir telefon numarası ve bir mail adresi yazılı dosya kâğıdını masaya bırakıyor:

"Eminim onlarla temas kurabiliriz. Sizi bilgilendirmek istemiştim. Ben onları hemen arıyorum."

Frederik'in de bir dirseği önündeki kâğıdın üzerinde. Başını kaldırıp biraz şaşırmışmış gibi Anne-Lise'ye bakıyor:

" 'Şehirdeki bütün dokümanlar' dedin de bir emin olmak istiyorum: Koszalin *şehrinden* gelen dokümanlardan bahsetmediğimizin farkındasın herhalde, değil mi?"

Anne-Lise'nin yeni tazelediği eyeliner'ı gerilir gibi oluyor.

"Ne demek istiyorsun?"

"Koszalin hem bir şehrin hem de bir *kırsal bölgenin* adı. Bana lazım olan *kırsaldaki* ufak, yerel mahkemelerin tutanakları."

"Kırsaldaki mi?"

Malene, Anne-Lise'nin bıraktığı dosya kâğıdını alıp bakınca, sesi sanki sevinçten çın çın çınlıyarak atılıyor:

"Baksana, Frederik, bu Ilona'nın mail adresi" diyor.

Frederik kâğıda bir göz gezdiriyor:

"Yok, ben hatırlayamadım."

"Öyle, öyle, tıpatıp o!"

Anne-Lise daha Frederik cevap veremeden atılıyor:

"Fakat Malene, sen bana "Koszalin mahkemesi" demedin mi?"

"Hayır hayır, öyle demedim."

Malene ona gayet tınmaz bir edayla bakıyor:

"...Katiyen böyle bir şey demiş olamam. Öyle büyük şehirlerden gelmiş hiçbir doküman yok ki arşivimizde. Ben, 'Koszalin'den ve sonra Gryfice, Lobez ve Nowogard'daki mahkemelerden gelmiş olan dokümanlar' dediydim."

Linolyum döşemenin üzerinde bir tıkırtı duyuluyor, ses Anne-Lise'nin ayakkabısının topuklarından geliyor.

Anne-Lise cevap veriyor:

"Acaba daha açık olarak..."

"Ben, 'Koszalin'den gelen dokümanlar' dedim."

Anne-Lise'nin dudakları önce büzüşüyor, sonra kasılıyor. Tam sert bir şey söyleyecekken vazgeçmiş gibisinden. Ve sesini çıkarmıyor.

Dışarıda caddeden geçen bir otobüsün yavan gürültüsü duyuluyor. Malene sessizliği bozuyor:

"Yüzde yüz eminim."

Anne-Lise hâlâ sesini çıkarmıyor.

Malene ona gülümsemeye çalışıyor:

"Anne-Lise, yanlış anlamış olmanın can sıkıcı bir durum yarattığının farkındayım. Belki ben de daha açık konuşabilirdim ama hepsini ayrı ayrı sıralamaya gerek duymadım. Koszalin bölgesinden gelen dokümanlar aslında beş ayrı mahkemeye ait: Bialogard, Darlowo, Swidwin, Zlocieniek ve Kolobrzeg."

Aşağıda caddeden daha farklı bir gürültü duyuluyor şimdi, otobüsün arkasından hareket eden dizel bir araç olmalı. Malene devam ediyor:

"...Fakat bütün bu bilgileri haftalardır tek tek bilgisayara işleyen sensin, onun için hiç aklıma bile gelmedi senin neyin ne olduğunu..."

Ve Malene birden duruyor.

Frederik nazik olmaya çalışıyor:

"Hiç aklını takma. Önemi yok."

Anne-Lise artık onlara bakmıyor bile. Sırtını dikleştiriyor ve:

"Hemen gidip ilgileniyorum. Ne arayacağımı bildikten sonra, çabucak bulurum" diyor.

Malene ellerini masada kavuşturarak karşılık veriyor:

"Tabii, kolayca halledersin sen."

15

Çarşamba akşamı bir arkadaşı Rasmus'u ziyarete geliyor. Malene ikisini yalnız bırakıp rahatsız etmemek için, yatak odası, koridor ve mutfak arasında mekik dokuyup duruyor.

Bir taraftan Malene, dediğini düşünüyor: "Ben 'Koszalin'den gelen dokümanlar' demiştim." Morali bayağı bozuk. Bütün akşam, bir işe yaramadan ziyan olup gidiyor.

Rasmus'un arkadaşı gidince, Malene iki baş ağrısı hapı alıyor. İkisi de bitkin halde kendilerini kanepeye atıyorlar, başlarını kanepenin her bir koluna yaslayıp ayaklarını da diğerinin kucağına doğru uzatıyorlar.

Malene parmak egzersizlerini yaparken, Rasmus'a Jonas'la ne konuştuklarını soruyor. Jonas'ın işyerindeki sorunlardan söz etmişler.

***

Radyolu çalar saat. Diş macunu tüpü. Banyonun seramik karo döşemesinin üzerindeki ayak parmakları. Duş kabininden yayılan su buharı. Rasmus'un deodorantının keskin kokusu. Pamuk. Az yağlı yoğurt. Kahve.

Perşembe sabahı Malene işe geldiğinde herkesi Kış Bahçesi'nde, Camilla'nın sandalyesinin etrafına toplanmış buluyor. Malene, Camilla'nın o an ağlamasa da ağlamasının henüz kesilmiş olduğunu hemen anlıyor.

Malene daha çantasını bile yerine koyamadan, Paul yetiştiriyor:

"Camilla da bir mail almış."

Malene'ye bir yazıcı çıktısı uzatıyor. Üzerinde şöyle yazıyor:

ANYBODY WHO HOSTS OR GIVES HELP TO OUR ENEMY IS OUR ENEMY.
YOU, CAMILLA BATZ, WILL DISCOVER THAT

COLLABORATORS WHO THINK THEMSELVES INNOCENT OFTEN DIE TOO.*

Mail evvelsi akşam saat 21:57'de ve yine *revenge_is_near@imhidden.com.* adresinden yollanmış. Malene başını kaldırıp öfkeyle Anne-Lise'nin yüzüne bakıyor ama o görmezden geliyor.

Anne-Lise, Camilla'nın çekmeceli dolabına yaslanmış duruyor, bir elini dolabın üzerine, pullama makinesinin hemen yanına dayamış. Gayet sakin, maili gönderen o olsaydı asabi olması gerekmez miydi? Anne-Lise yalan söylemekte ne kadar beceriklidir acaba? Muhakkak ki çok beceriklidir, iş arkadaşlarına duyduğu nefreti aylardır saklayabilmeyi başardı ya!

Ve sonra Grith'in bölünmüş kişilikler hakkında dediği o şeyler de var: Maili yazan kişi ne yapmış olduğunu belki artık hiç hatırlamıyor. Veya sanki bir rüyaymış gibi hatırlıyor. Veyahut da ancak belli ruh durumlarında hatırlayabiliyor... Tek bir bilincin üzerine çekebileceğimiz onca farklı ara hat!

Malene, Anne-Lise'ye bakmaya tahammül edemiyor. Ona sırtını çevirip gruptakilerle konuşmaya dalıyor.

"Ben iki tane içtim bile" diyor Camilla ve Paul'a konuşma yaptığı bir konferansta hediye edilen viski şişesini işaret ediyor, şişe şimdi yanında birkaç ufak bardakla beraber Camilla'nın masasında duruyor. Bir kahkaha atıyor ama hiçbiri, o kahkahanın, o fal taşı gibi açılmış mavi gözlerin ve o aciz yüz ifadesinin ardında hangi duyguların yattığını tahmin edemiyor.

Malene birden içinin ona karşı sevgiyle kabardığını fark ediyorsa da nasıl kelimelere dökeceğini bilemiyor.

"Finn'e telefon ettin mi?" diye soruyor.

---

* HER KİM Kİ BİZİM DÜŞMANLARIMIZI AĞIRLAR
VEYA YARDIM EDER
BİZİM DÜŞMANIMIZDIR
SEN, CAMILLA BATZ, ÖĞRENECEKSİN
KENDİLERİNİ MASUM SANAN İŞBİRLİKÇİLER DE ÖLÜR (ç.n.)

Camilla burnunu çekerek cevap veriyor:

"Evet, hemen gelecekti ama ben gelmemesini söyledim."

Finn bir ara Camilla'nın en samimi arkadaşıyla evliydi, bir kız bebekleri olduydu; fakat doğumdan hemen sonra arkadaşında ileri evre rahim kanseri teşhis edildi. Bunu takip eden aylar boyunca Camilla, uzun süre onlarda kalıp hem ölüm döşeğindeki arkadaşına hem de bebeğe bakmakta Finn'e yardım edebilmek için eski çalıştığı yerden sık sık izin almak zorunda kalmıştı.

Bebek bir buçuk yaşına geldiğinde, Camilla'nın arkadaşı zahmetli bir hastalık döneminden sonra hayata veda edince, Camilla kendi evine dönmüştü: Şimdi Finn'den bir oğlu var ve iki çocuklarıyla birlikte, Finn'le eski kız arkadaşının oturdukları Amager'deki villada yaşıyorlar. Finn kendi işinde çalışıyor, su tesisatçılığı yapıyor. DCIF'dekiler Finn'le merkezin yıllık yaz ve Noel yemekleri sırasında tanışmıştı. Ufak tefek, kabak kafalı, candan biri ve de çok şakacı.

Malene, Camilla'nın yanına gidip onu kucaklıyor. Daha önce hiç yapmadıkları bir şey bu ama Malene nasıl olduğunu bile daha anlamadan olup bitiyor. Sarmaş dolaş öylece duruyorlar, Camilla'nın vücudu sıcacık ve Malene kendi gözlerinden de Camilla'nınki gibi her an yaşlar boşanabileceğini hayretle fark ediyor.

Ama bunun yerine, kendisine de sürpriz olan acayip, boğuk bir sesle bağırıyor:

"Bunu yapmalarına müsaade etmeyeceğiz, Camilla!"

Boynunun yan tarafında Camilla'nın başını salladığını hissediyor ve arkasında duran Iben'in sesini duyuyor:

"Malene, *biz* mail aldığımızda hiç böyle olmadıydın?"

Malene, Camilla'yı bırakıyor. Doğru söylüyor. Neden böyle tepki gösterdiğini bilemiyor:

"Hayır. Bu sefer ki hiç..."

Iben ona soran gözlerle bakıyor ve Malene devam ediyor:

"...Camilla'ya böyle bir mail göndermeleri hiç gerekmezdi."

Yine Camilla'ya dönüyor:

"...Sen bir şey yapmadın ki. O yazıları yazan biziz. Senin suçun ne ki?"

Dışarıda sahanlıkta asansörün onların katına geldiğini duyuyorlar ve az sonra DCIF'nin bilgisayar tesisatçısı Bjarne kapıdan giriyor. Camilla'nın yazı masası için yeni bağlantı çekecek.

Anne-Lise cırlak sesiyle atılıyor:

"Şu mailleri kimin yazdığını bulmanın zamanı geldi artık."

Diğerleri başlarını sallıyor ama çevirip ona bakmaksızın.

Ve orada öylece birbirleriyle hemfikir duruyorlar. Başka ne yapabilirler ki?

Şimdiye kadar yaptıklarından öte hiçbir şey.

Bjarne, Camilla'nın masasının nerede, nasıl duracağına dair kısa bir bilgi aldıktan sonra server'ın durduğu depo odasına gidiyor, kullanacağı kordon ve diğer teçhizatlar orada duruyor.

İçlerinde tek oturan Paul, Camilla'ya isterse eve gidip istirahat edebileceğini söylüyor.

"Teşekkür ederim, Paul, fakat evde kimse yok. Burada kalmayı tercih ederim."

Iben sırtını Malene'ye dönüyor:

"İstersen toplantı odalarından birine de gidip oturabilirsin."

"Aslında kütüphanenin arka tarafındaki kanepenin üzerinde bir parça uzansam iyi olurdu."

Malene, Camilla'nın kolunu hafifçe sıkıyor:

"İçinden nasıl geliyorsa öyle yap. Hiç merak etme, telefonlara bugünlük ben bakarım."

"Hepiniz öyle iyisiniz ki!"

Camilla gözlerini mesai arkadaşlarının üzerinde dolaştırıyor; yüzü ifadesi hâlâ vesveseli ama öbürlerinin görmeye alışık olduğu bir tarzda:

"...Size o mailler geldiğinde galiba pek hoş davranmamıştım."

Malene cevaplıyor:

"Ama Camilla, o zaman durum farklıydı. Bize gelen mailler aynı akşam gönderilmişti. Yani bunun bir kerelik bir iş olmadığını anlıyoruz şimdi. Bu da durumu daha ciddileştiriyor. Bizim için de."

Malene'nin bakışları Anne-Lise'nin üzerinden kayıp geçerken, düşünüyor: Anne-Lise neden daha korkmuş görünmüyor? Merkezdeki herkesin tehdit altında olduğu aşikâr artık. Daha bir gergin olması beklenmez miydi?

Camilla söze devam ediyor:

"Ama ben yine de..."

Malene onun sözünü kesiyor:

"Camilla, sen yanlış bir davranışta bulunmadın. Şimdi tek yapacağın şey bir karar vermek, burada yerinde kalıp telefona benim bakmamı mı tercih edersin, yoksa içeriye gidip kanepede biraz dinlenmeyi mi?"

Camilla teşekkür ediyor ve yine ağlamaya başlıyor, Paul bu arada ayağa kalkıyor, polisi tekrardan aramak istediğini söylüyor.

Malene'yle Iben kanepeye kadar Camilla'yla birlikte gidiyor. Anne-Lise de onları takip ediyor, kütüphaneye açılan koridora vardıklarında, Camilla'nın artık kendi sorumluluk alanına geçtiğini düşünmüş olacak ki, Camilla'ya daha bir yaklaşıp Iben'le Malene'ye hitaben dışlayıcı bir ses tonuyla:

"Bundan sonrasını ben hallederim artık" diyor. "Burada bir yerde bir battaniye olacak, içecek bir şeyler de var, başka ne gerekirse ben ilgilenirim."

Malene cevap vermeye yelteniyor fakat Iben ondan önce davranıyor:

"İstediğin bir şey var mı, Camilla?"

Camilla, tek istediğinin yalnız kalıp biraz kafasını dinlemek olduğunu söyleyince, Malene'yle Iben odalarına geri dönmeye mecbur kalıyor.

***

Bjarne bu arada Kış Bahçesi'nde harıl harıl çalışıyor, duvardan öne doğru çektiği çekmeceli dolabın arkasında dizlerinin üzerine çökmüş bir şeylerle uğraşıyor. Prizleri takmış, son bağlantıları da halledebilmesi için Camilla'nın masasını şimdi oraya çekmek gerekiyor. Malene'yle Iben biz yaparız diyorlar. Masanın ayaklarının altına, yeri çizmesin diye reklam broşürleri tıkıştırıyorlar ve masayı ikisi birlikte yeni yerine taşıyorlar. Malene ellerine yüklenmemek için, masayı kaldırmadan itmeye özen gösteriyor.

Ondan sonra kitap raflarını, bilgisayar ekranını, bitkileri ve diğer ufak tefek şeyleri taşıyorlar, Camilla uyanınca her şeyi yerli yerinde bulup memnun olsun diye uğraşıyorlar. Anne-Lise de onlara katılıyor ve Kış Bahçesi'yle kütüphane arasındaki kapıyı ilk kez arkasından açık bırakıyor.

Üçü birden harıl harıl çalışıyor. Iben'le Anne-Lise, Camilla yeni yerinde daha aydınlık ve daha ferah oturabilsin diye, iki büyük kitaplığı yana doğru çekiyor. Ve o arada Bjarne de yere uzanmış, öve söve internet kablolarıyla cebelleşiyor; anlaşılan ilk başta hatalı bağlanmışlar, onun için şimdi depo odasındaki server'dan ta buraya kadar yeni baştan kablo çekmesi gerekiyor.

Anne-Lise'nin artık halinden hoşnut olması lazım. Öteden beri hayal ettiği gibi, üçü şimdi "grup halinde" çalışıyor, üstelik de Iben bu arada onunla çene çalıyor. Malene de bir şeyler demek istiyor ama ne söyleyeceğini bilemiyor.

Anne-Lise sonra yerine dönerken kapıyı yine açık bırakıyor. Bundan böyle herkes herkesin ne dediğini duyabilecek. Yani esasında bu, sırf Anne-Lise'nin diğerlerinin ne dediğini duyabileceği anlamına geliyor çünkü Anne-Lise'nin zaten pek bir şey söylediği yok.

Öğle paydosu olmak üzere ama ne Iben ne Malene daha doğru dürüst bir iş yapabilmiş değil. Iben bir ara başını hafifçe yana eğip bir gözünü kırparak Malene'ye onu izlemesini işaret ediyor. Fotokopi odasında buluşuyorlar.

Iben, Malene'ye iyice yaklaşıp yarı yollu fısıldıyor:

"Bana sanki Camilla bizimkinden farklı birinden korkuyor gibi geldi."

"Ne demek istiyorsun?"

"Eminim dediğinin aslı astarı yok... Her şeyden şüphe etmeye mecbur değiliz ama yine de çok aşırı tepki gösterdiğini düşünmüyor musun? Yani demek istediğim, sabah daha saatin dokuzunda iki koca bardak viskiyi devirdi, şimdi de kanepeye uzanmış horul horul uyuyor veya artık neyle oyalanıyorsa. Hani ne gitmeye cesaret edebilecek ne de aklını işe verebilecek haldeydi?"

Malene hiç böyle düşünmemiş olsa da şimdi duyunca Iben'e hak veriyor. Iben devam ediyor:

"Daha sen gelmeden, telefonda Finn'e, 'geleceğini biliyordum' dediğini duydum."

"Başka ne dedi?"

"Hiçbir şey. Sadece o kadar."

"Ne demek istedi acaba?"

"Hiç fikrim yok. Sormayı denedim ama ağız kalabalığı yapıp lafı başka tarafa çevirdi."

Fotokopi odasında çok çiğ bir ışık var. Malene, Iben'den biraz uzaklaşıp soruyor:

"Fakat bir izahta bulunmadı mı? Ziyarete gelecek bir arkadaşından bahsediyormuş filan gibi bir şey?"

"Hayır." Iben, Malene'nin gözlerinin içine bakıyor. "Belki de tamamen yanılıyorum."

"Evet, Camilla aklı başında bir insandır, bizi tehlikeye sokacak bir şey yapmaz. Peki, tekrardan sormayı denedin mi hiç?"

"Bir bakıma denedim ama dolaylı olarak. Yalnız içimde öyle güçlü bir önsezi var ki. Yani şahsen tanıdığı bir adamdan korkuyormuş, bu son mail işini bu kadar ciddiye alması bundanmış gibi geliyor bana."

Malene bir elini fotokopi makinesinin üzerine yaslıyor:

"Ben de bir sormayı deneyebilirim."

Iben hâlâ fısır fısır konuşuyor:
"Sor tabii, fakat eline pek bir şey geçeceğini sanmam."

***

Kararlaştırdıkları gibi, Malene o gün öğlene kadar telefonlara bakıyor. Finn, Camilla'nın nasıl olduğunu sormak için arayınca, Malene onun uyanık olup olmadığına bakmak için kütüphaneye gidiyor.

Malene gelince, Camilla uyanıyor. Birlikte Kış Bahçesi'ne dönüyorlar fakat Camilla kapıdan içeri girer girmez zınk diye duruyor:

"Ya, demek buranın düzeni artık böyle olacak?"

Malene, Iben'e göz ucuyla bir bakıyor ve cevap veriyor:

"Hayır canım, sen karar vereceksin tabii. Biz sadece Bjarne yeni tesisatın çalışıp çalışmadığını kontrol edebilsin diye öylesine taşıdık her şeyi."

Iben sandalyesinden kalkıyor:

"Tabii. Bu sadece geçici. Başka türlü olsun diyorsan, her şeyin yerini elbirliğiyle değiştiririz."

Camilla, kocasıyla konuşmak için Malene'nin yerine oturmak zorunda kalıyor, kendi masasındaki telefonun henüz bağlantısı yapılmamış.

Konuşması bittikten sonra, gidip yazı masasının yeni yerini bir kontrol ediyor:

"Evet, galiba böyle gayet iyi olmuş."

Malene, elinde *La Lettre de la Fédération Internationale des ligues des droits de l'Homme*'ün* bir nüshasıyla ona dönüp gülümsüyor:

"Ya, değil mi?"

Iben sanki Camilla eşyaların yeni yerini beğenmediğini söylemiş gibi başını bilgisayar ekranından kaldırıp tam karşısında duran Camilla'ya tedirgince bakıyor:

* İnsan Hakları Birliği Uluslararası Federasyonu Mektupları (ç.n.)

"Bakalım birkaç gün daha bekle de. Bazen yeni düzene alışmak için biraz zaman gerekiyor."

Camilla ona hiç aldırmadan konuşuyor:

"Görebildiğim kadarıyla, eski yerimdeki internet bağlantıları da tamamen iptal edilmiş, değil mi?"

"Evet, Bjarne sorun olduğunu söyledi. Şu an depo odasında, bilgisayar sisteminin başında bir şey yapıyor."

Anne-Lise açık kapının eşiğinde beliriyor. Camilla'nın boş bakışları ona takılıp kalıyor, sanki üzerindeki mahmurluğu daha atamamış gibi bir hali var.

Öğle yemeğini Bjarne'yle beraber yiyorlar, Paul da bugünlük onlara katılıyor. Batı dünyasındaki ekonomik gelişmenin Afrika'nın gelişme süreci için ne ölçüde bir önkoşul oluşturduğunu ve buna karşın, hangi ekonomik mekanizmaların kıtalararası çıkar çatışmalarına yol açtığını tartışıyorlar.

Ve öğleden sonra oturmuş çalışırlarken, kütüphaneye bakan kapının bundan sonra hep böyle açık duracağına kendilerini alıştırmaya çalışıyorlar.

Iben yüksek sesle ve kelimelerin üzerine tek tek basarak konuşuyor:

"Orada durum vaziyetler nasıl?"

Anne-Lise'nin masası kapının hemen öbür tarafında, onların birkaç metre uzağında fakat Kış Bahçesi'ni göremeyecek şekilde duruyor. Anne-Lise kapının arkasından sesleniyor:

"İyi, iyi."

Parmaklarının klavyenin tuşlarına vururken çıkardığı sesi duyuyorlar, ses kesiliyor, yazı masasından geriye itilen sandalyenin çıkardığı ses geliyor ve Anne-Lise yanlarında bitiyor.

Sonra Anne-Lise tekrar yerine dönünce bile, Iben'le Camilla sanki bir resepsiyonda yapyabancı insanların arasında oturuyorlarmış gibi, tetikte ve mesafeli bir şekilde konuşmaya devam ediyor.

Malene, Paul için hazırladığı bir konuşma metni üzerinde çalışıyor. Sessiz sedasız bilgisayar ekranına bakıyor.

Ve düşünüyor: Eğer bundan böyle hep böyle olacaksa, sanırım en iyisi istifa etmek. Başka yapabileceğim bir şey kaldı mı ki?

Hiç sesini çıkarmadan, Iben'e doğru bakıyor. Acaba onun aklından neler geçiyor? Bütün bu olanlar hakkında gerçekten ne düşünüyor? Malene'ye bazen, Iben sanki Anne-Lise'de matah bir taraf görüyormuş gibi geliyor. Aralarında artık daha resmi bir konuşma ortamı doğmuş olması Iben'in aslında daha işine geliyor olabilir mi?

16

Ben yanağını veya gözlerini bile bir kıpırdatsa, terler saçlarının dibinden aşağı süzülüyor.

Ter damlalarının, güneşten kavrulmamak için kafasının örttüğü tişörtünün kıvrımların arasından sanki şıpır şıpır aktığını hissediyor. Güneş gözlüğünün altından, burnunun yanlarından süzülüp güneş kremli kaygan cildinden aşağıya, çenesine iniyor. Gözlerini ne kadar kısarsa kıssın, güneşin göz kamaştıran ışığına mani olamıyor; kıpkırmızı bir ışık, simsiyah güneş gözlüklerinin ve kapalı gözkapaklarının arasından bile içeri sızıyor.

Kamyonetleri gecekondu mahallesindeki çamur kulübelerin arasından geçen toprak yolun ortasında duruyor, etraflarını çevirmiş öfkeli gecekondu sakinlerinin sayısı durmadan artıyor; fakat hiç kimse muhafızların korkusundan dört rehinin yanına on beş metreden fazla yaklaşmaya cesaret edemiyor.

Kalabalığın arka tarafından bağrışmalar ve konuşmalar geliyor; Iben gözlerini tekrar bir açıyor, kısacık kırpılmış, kıvırcık kara saçlı erkek başlarının arasında dalga dalga inip kalkan baş örtülü kadın kafalarının oluşturduğu bir insan deniziyle karşılaşıyor.

Kalabalık o gün daha önce kamyonetin sürücü kabininin ta yanına kadar gelmişti ama muhafızlar içlerinden ikisini vurup öldürünce geri çekilmişlerdi. İki cesedi açıktan akan lağım kanalından taşıyıp götürmüş olmalılar, bu kanallar kulübelerin arasında ara yol işlevini de görüyor. Iben, Savahilice ve Arapça yayın yapan bir radyo kanalının sesinin arasından, içeri taraflardan bir yerden çığlık ve ağlamalar duyuyor.

Sabahki saldırı teşebbüsünden beri, Nübyeli erkekler kalabalığın daha fazla yaklaşmasına engel oluyor. Bu adamlar sanki sivil asker gibi düzenli çalışıyor, üzerlerinde gabardin pantolon ve geniş desenli gömlek var, muhtemelen 1970 Avrupa'sının eskileri. Oldukları yere sanki çakılı gibi hareketsiz duruyorlar; fakat hepsi pür dikkat. Adamların sadece bir tanesinin elinde ağır makineli tüfek var, rehinecilerinkine eş, diğerlerindeyse sopa ve uzun saplı, keskin palalar var. Hepsi tetikte bekliyor.

Kamyonetin arkasında oturan Iben'in önünde duran, eli makineli tüfekli çocuk asker, sayıları ve silahlarının büyüklüğü durmadan artan kalabalığa bakarken, bir yandan da ilahi okur gibi nağmeli bir sesle, uzun dualar ve İncil'den alıntılar söyleyip duruyor.

Ama bir an sonra ne yapacağını kestirmek imkânsız. Iben oturduğu yerde biraz yana kayıyor; ancak metal koltuk güneşten öyle cayır cayır yanıyor ki, tekrar eski yerine kayıyor.

Gecekonduların teneke damlarının üzerinden, ta uzakta şehir merkezinin gökdelenleri yükseliyor, uçuk mavi gökyüzüne doğru. Nübyeliler polis çağırdılarsa, gelmesi eli kulağındadır. Buranın polisi rüşvet ve şiddetiyle nam salmıştır ama başka çare var mı?

Nübyeli erkeklerin kalabalığa mani olmak için arabanın önünde oluşturduğu zincir birkaç adım öne doğru ilerliyor, şimdi adamlardan ikisinin elinde makineli tüfek var, sürücü kabinine nişan almışlar. Demek Nübyeliler bu arada bir makineli tüfek daha temin etmiş. Daha önce sadece bir tane vardı. Bir saate kadar tüfeklerin sayısı herhalde onu bulacaktır.

Sürücü kabinindeki Luolardan biri korkudan çığlık çığlığa bağırıyor ve kamyonun arkasında, Iben'in tam karşısında duran oğlan dudaklarını bükerek, elindeki makineli tüfeğini doğrultup nişan alıyor. Arabanın önündeki kalabalık bir iki adım daha yaklaşır gibi oluyor ama sonra tekrar geriye çekiliyor.

Nübyeliler daha önce de böyle tehdit etmişti. Iben'in iş arkadaşı Cathy kalabalık her yaklaştığında başını iki yana sallayıp soruyor:

"Bu ne anlama geliyor? Niye böyle yapıyorlar?"

Ancak hiç kimse kalabalığın neden böyle ileri geri hareket ettiğini kestiremiyor. Belki de sürücü kabinindeki bir şeye tepki gösteriyorlar.

Daha bir saat kadar önce rehinecilerin vurduğu iki Nübyeli gözlerinin önünde feci şekilde ölmüştü. Filmlerdeki öldürme sahneleri çabucacık ve neredeyse tertemiz olup bitiriverir. O iki Nübyelinin ölümü bunun tam tersiydi, üzerlerinde geniş yakalı naylon gömlekler, güneşten kerpiç kesilmiş balçık çamurun içinde, pantolonları çişten sırsıklam, uzun zaman çırpınıp durmuşlardı can vermeden önce.

Iben, Cathy'ye bakıyor, sandaletli ayakları kıpkırmızı, yine güneş kremi sürmesi lazım ama Iben korkusundan, sesini çıkarıp da sırt çantasından krem tüpünü almak için izin isteyemiyor. Roberto'ya bakıyor, adamların ilk önce rehinelerin

başını keseceklerinden korkuyor olmalı. Roberto'nun üzerinde de pek lider hali yok ya, ince ve zayıf nahif bir İtalyan, hatta yabancılara az buçuk efemine bile gelebilecek bir tipi var.

Kamyonetin arkasındaki öbür Luo, Iben'le göz göze geliyor. Bu adam diğerlerine nispeten daha uzun boylu, bazı dişleri eksik ve üzerine sinmiş o gecekondu kokusu, sürücü kabinindeki diğer iki rehineciden de Iben'in karşısında duran silahlı oğlandan da daha leş gibi.

Iben hemen gözlerini kaçırıp yere indiriyor fakat anlaşılan geç kalmış.

"Hey sen!"

Ve adam palasını Iben'in çenesinin tam altına dayıyor.

Palanın ağzı o kadar geniş ki bir kenarı gırtlağındayken bile öbür kenarını görebiliyor.

Tüm sevdiklerimi tek tek anmanın şimdi sırası geldi galiba, diye geçiriyor içinden.

Fakat aklına kimse gelmiyor.

Tekrar deniyor. Kendini zorluyor: Sevdiğim herkes, beni seven herkes, hadi!

Fakat yine bir şey olmuyor, hayatımı boşa harcadım diye düşünüyor. Ölüyorum ve arkamdan ağlayacak ne bir erkeğim ne çocuklarım ne de bir babam var.

Bir annem ağlayacaktır, bir de iki yakın kız arkadaşım, o kadar.

Kafasının içindeki ses mırıldanıyor: Ölmeyi hak ettim. Yirmi sekiz yıllık ömrümde kimseye bir hayrım olmadı.

Ve ses karşılık veriyor: Tipik sen! İlla da felsefe yapacaksın. Hep kendini tenkit etmeye mecbursun sanki. Hareket vakti geldi, şimdi!

Uzun boylu Luo düşüncelerini kesiyor:

"...Aşağı atla. Şoförü dışarı taşı. Direksiyona sen geç."

Iben gereğinden hızlı hareket edip de adamı ürkütmemeye dikkat ederek, başını gayet hafifçe adama doğru kaldırıyor:

"Şoförü dışarıya çıkarmak mı?"

Iben'in içindeki ses yine konuşuyor: Kurtulmayı hak ettiğimi düşünemediğim sürece bu durumdan nasıl canımı kurtaracağım ki ben?

Uzun boylu Luo'nun yüzü mumya gibi, bir şey anlamak mümkün değil:

"Kapıyı aç. Şoförü dışarı taşı. Direksiyona geç!"

"Ama nasıl... neden taşıyacağım?"

"O öldü."

Ve Iben, palasını gırtlağına dayamış duran bu adamın, taş gibi suratının altında yine de bir şeyler hissettiğini seziyor. Nefes alışları onu ele veriyor ve sonra palanın gırtlağının üzerinde belli belirsiz titrediğini de hissedebiliyor:

"...Kamyonetin yanına kadar geldiklerinde boğazını kestiler."

Yine o ses, yine kafasına hücum eden düşünceler: Haklarında her gün bir şeyler yazdığım onca ölü, onca kurban, yirmi sekiz yıldan uzun yaşamayı onlar da hak etmişti. Her biri tek tek hak etmişti bunu. Sevgiyi tatmayı, çocuk sahibi olmayı. O zaman ben de hak ediyorum bütün bunları.

Iben rehinecinin gırtladığına dayadığı keskin palayı işaret ediyor usulca. Yalvarır gibi görünmek istiyor ama yüzüne nasıl bir ifade geldiğini bilemiyor.

Adamın suratından sanki bir an için, daha fazla ölüme sebebiyet vermeye tereddüt ettiğini okur gibi oluyor. Iben'in ince pamuklu pantolonunun kamyonetin metal koltuğuna değen kısımları terden sırsıklam, yapış yapış. Ama adamın yüzündeki tereddüt emaresi geldiği gibi hızla, birkaç saniyede kayboluyor, tekrar içine kapanıyor. Konuşurken sesi boğuk çıkıyor:

"Kapıyı açacaksın. Arkadaşımı dışarı taşıyacaksın."

Roberto'nun, Cathy'nin ve Mark'ın yüzlerindeki ifadeden, Nübyelilerin düzenli aralıklarla galeyana gelerek kamyonetin önüne yaklaşmalarının nedenini artık onların da anladığını okuyabiliyor: Sürücünün yanında oturan rehineci, arabayı çalıştırabilmek için ölü şoförü her yana doğru ittiğinde böyle yapıyorlar. Adam tekrar kendi yerine geri çekilene kadar yaklaşıp

sonra geriliyorlar. Ve bu uzun boylu rehineci Iben'den, Luoların hiçbirinin cesaret edemediği şeyi yapmasını istiyor.

Iben, pala hâlâ gırtlağına dayalı olarak, kamyonetin kenarından dışarıya uzatıyor kafasını. Altlarındaki zemin, kuru balçık çamur, dışkı ve çöp öbeklerinden ibaret. Belki sonra oradan koşarak doğruca Nübyelilerin oluşturduğu insandan duvarın arkasına geçebilir! Yirmi metrelik bir mesafe var. Rehineciler onu kaçarken vurursa, karşılık alma riskleri var, yani Iben'i öldürmek hiç yararlarına olmaz. Diğer taraftan, ne kadar mantıklı düşünebilecekleri de bilinmez tabii.

Iben gıkını çıkarmadan ayağa kalıyor, bir yandan da kamyonetteki diğer üç rehineye bakıyor. Cathy ağlamaya başlıyor.

Nübyeliler Iben'in o koca arazi aracından aşağı inmek üzere olduğunu görünce sevinç çığlıkları atmaya başlıyor. Bazıları birkaç adım öne çıkıyor, içlerinden bir tanesi heyecandan siyah renkli, upuzun mızrağını elinden düşürüyor. Fakat yine de körü körüne tehlikeye sokmuyorlar kendilerini ve en ön sıradakileri itiştirip kakıştırarak yine onların arkasına, eski yerlerine geri dönüyorlar.

Iben şimdi yolun ortasında, toz toprağın içinde, bunun onun için özgürlük şansı olabileceğini düşünerekten durmuş, etrafına yepyeni gözlerle bakınıyor. Acaba kendine verilen işi biraz daha geciktirmek için adamları nasıl oyalayabilir?

Önce ölü şoförün yanındaki adama, "geliyorum" diye bağırmayı düşünüyor, o zaman adamın arkasında hareket eden bir şekil görüp gayri ihtiyari silaha sarılma riskini gidermiş olur. Ama bu, Nübyelilere diğer üç rehineyi kurtarabilmek için rehinelerden birini vursalar daha mı iyi olur, diye düşünecek zaman da verir.

Bunu yapmak yerine, kamyonetin arkasında duran uzun boylu rehinecinin önüne gidip alçak sesle konuşuyor:

"Ona geldiğimi söyle de paniğe kapılıp silaha sarılmasın."

İki Luo birbirlerini görmeksizin, bağrışarak konuşuyor. Nübyelilerin hiçbirinden bir tepki gelmiyor, demek ki –Iben'in umduğu gibi– Dholuo dilinden anlamıyorlar.

Luolarla Nübyeliler arasındaki anlaşmazlık, bir Luo ailesinin, oturdukları gecekondunun sahibine kira ödemeyi reddetmesiyle başlamıştı. Ev sahibi bunun üzerine bir grup Nübyeliyi yanına alarak gecekonduya zorla girip kiracılardan ikisini oracıkta öldürmüş, altısını da yaralamıştı.

Aynı grup sonra diğer Luolu kiracıları da dolaşıp kira ödemek istemeyen on Luo'yu daha öldürerek, kurbanların kollarını ve bacaklarını kopardıktan sonra, Luo ve Nübye kabilelerden binlerce adam bu gecekondu bölgesine doluşmuş, birbirlerinin kulübelerini yağmalamış, ateşe vermiş, kadınlarına tecavüz edip öldürmüştü.

Polis iki tarafı gözyaşartıcı gazla birbirinden ayırabildi fakat aynı zamanda tecavüzlere ve yağmalara da bizzat katılmakla suçlandı.

Luoların, Nübyelilere kira ödemeyi reddetmesinin nedeni aslında Kenya Cumhurbaşkanı Daniel arap Moi'nin Luoları kiralarının hepsini ödememeleri için cesaretlendirmesiydi, başkanın onlara söylediğine göre, Kibera gecekondu mahallesinin bulunduğu arazi Nübyelilerin değil devletin malıydı ve Nübyeliler, zamanında İngiliz sömürgeci güçlerden sırf toprağı işletme hakkını devralmıştı.

Iben şoförü dışarı taşımayı reddederse, kamyonun tepesinde duran çocuk askerin onu vurup vurmayacağını kestiremiyor.

Az önce, makineli tüfek elinde, yüzünü Iben'e dönmüş ağlıyordu. Sanki bu çocuğun yüzünde, buralardaki sekiz yaşındaki oğlanların bile tamamen taşlaşmış olan yüz ifadelerine kıyasla daha çocuksu bir şeyler var.

Iben, Nübyelilerin arasındaki iki makineli tüfekli nişancıyla göz teması sağlamaya çalışıyor. Fakat bunlardan birisi kamyonetin arkasına saklanmış, Iben onu göremiyor. Öbürüyse üzerinde beyaz gömlek ve koyu yeşil gabardin pantolon, kafasında kasket, öylece durmuş tetikte bekliyor. Iben bu mesafeden onun yüzünü ve o yüzdeki öldürme isteğini seçemiyor.

Leş gibi koku. Toz toprak. Kızgın güneş. Nübyeli nişancılar. Kamyonetteki nişancılar. Sürüyle seyirci. Bir sinek Iben'in kulağından içeri girmeye çalışıyor. Kamyonetin tepesinde rehineciler silahlarını havaya kaldırıp naralar atıyor.

Geride bıraktığı Kopenhag'daki sessiz sakin ofisinde Iben'in Malene'nin tam karşısındaki yazı masası şimdi boş. Sahipsiz masanın üzerindeki post-it'leri ve dışarının yarı karanlığından bilgisayar klavyesine vuran solgun kuzey ışığını hayal ediyor. Ve terk edilmişliğin üzerine düşen bu ışık, hayatta henüz yapamadıklarıyla birbirine karışıyor.

Sürücü kabininin kapısına uzanırken, Nübyelilerden şaşkınlık nidaları ve feryatlar yükseliyor. Onların dili de Iben için tıpkı Dholuo dili kadar anlaşılmaz. Ölü şoför kapının üzerine doğru devrilmiş duruyor; öyle ki Iben kapıyı açar açmaz hemen kenara sıçraması lazım ki, cesetle birlikte o da yola yuvarlanmasın.

Bugüne kadar gördüğü tek ölü babasıydı, dokuz yıl önce Roskilde'deki bölge hastanesinde gözlerini kapayan babası, hastabakıcılar ölüsünü yıkamış, gözlerini kapatmış ve sonra tül perdeli ufak bir odada tek başına bırakmışlardı.

Şoförün cesedi sürücü koltuğundan dışarı fırlıyor ve vücudunun üst kısmı küt diye Iben'in tam önüne devriliyor fakat cesedin ayakları sürücü kabinindeki ayak pedallarının arasına sıkışıp kaldığından, vücudunun aşağı kısmı kapının eşiğiyle yolun arasında havada asılı kalıyor. Cesedin üzerindeki, kızgın sıcakta kurumuş kanlı gömleğin göğsünden ve kaskatı kesilmiş çişli pantolonunun üzerinden kalkan bir sinek bulutu bu sefer cesedin, koltuğun arkasına yaslı durduğu için kanın henüz ıslak olduğu sırtına hücum ediyor.

Ölünün yüzü kaskatı kesilmiş, ağzı ardına kadar açık, gırtlağı ortadan ikiye ayrılmış ve teni, kan kaybından gri bir renk almış.

Iben arabadan uzaklaşıyor ve orada toz toprak bulutu içindeki yolun üzerinde öylece kalakalıyor, kendinde değil.

Önceden hesaplayamadığı tek şey, yolcu koltuğunda elinde makineli tüfekle, ödü kopmuş halde oturan Luo'nun nasıl tepki vereceğiydi.

Buralardaki herkes gibi onun da üzerine konup kalkan sinekler umurunda değil, sayıları giderek artsa da. Fakat sineklerin ona üşüşmesinin nedeni daha farklı. Sürücü koltuğundaki arkadaşının kanı olduğu gibi onun üzerine fışkırmış. Makineli tüfeği tutan kolları, o koca koca sineklerle sanki günlerdir savaşıyormuş gibi yorgun düşmüş, artık zor kalkıyor.

Yine de tüfeğini, sanki idaresinden çıkmış gibi ani bir hareketle Iben'e çeviriyor:

"Sen... sen... otur."

Kelimeleri sanki horluyormuş gibi boğuk ve bulanık telaffuz ediyor.

Iben midesinin bulandığını hissediyor. Başı da dönmeye başlamış, yolun tozunun altından damar gibi uzanan çatlaklara bakıyor.

Birkaç saniye –belki de dakika– böyle akıp gidiyor, Iben hâlâ kendinde değil, orada duran sanki o değil de yapyabancı biri.

Iben sürücü koltuğunda oturuyor. Yanında oturan Luo silahını Iben'e çevrili tutmaya yine de cesaret edememiş olacak ki Nübyelilerin tam önlerinde oluşturduğu insan duvarına doğrultmuş yeni baştan.

"Polis geliyor" diyor Iben. "Birazdan burada olurlar."

"Sen sür!" diyor Luo. Fakat Iben sürmüyor. Kontak anahtarını bir çevirirse, bunun ikisinin de sonu olacağını biliyor.

"Sür!"

Luo birden oturduğu yerde sıçrıyor. Onun tarafındaki kapıya birinin arkadan yaklaştığını sanmış olmalı. Gırtlağını tıpkı arkadaşınınki gibi ikiye ayırmaya hazırlanan biri. Luo kapıyı hızla açıyor ve Iben'e arkasını dönüp silahını, nişan almaya hazır vaziyette, açık kapıdan dışarı doğrultuyor.

Iben'in dışarı atlamak için çeyrek saniyesi var ve atlıyor. Kendi tarafından kamyonetin arkasına doğru koşuyor, adamın onun arkasından nişan alabilmesi için önce sürücü koltuğuna doğru kayması gerek.

Koşarken ayaklarının altından bir toz bulutu yükseliyor. Makineli tüfeğin sesini duyması an meselesi olmalı artık ve kan revan içinde yere düşüşü. Oysa etrafında sanki kulağı sağır edici bir sessizlik var. Hiç durmaksızın koşuyor, koşuyor.

Ve nihayet karşıdaki insandan duvara varıyor; kalabalık onu içine alıp etrafını kaplıyor, kara bir dalga gibi. Kalabalığın içine doğru birkaç metre kadar devam edip sonra yere kapaklanıyor. Bacakları koşar gibi havayı teklemeye devam ediyor ama artık hiçbir yere kımıldayamıyor. Kurtarıcı karanlık onu her yandan kucaklıyor, çabalamayı sürdürüyor.

En yakınındakilerin yüzlerini, gittiği futbol maçlarından, eğitim günlerinden ve uzlaşma toplantılarından hatırlayabiliyor. Bu insanların hepsi, şayet kira gelirleri azalırsa, açlıktan ölme tehlikesiyle yüz yüze kalacak, kiralar aynı seviyede kaldığı taktirde Luoların açlıktan ölme tehlikesiyle yüz yüze geleceği gibi.

Kendini sanki artık taşıyamıyor, bütün bedeni eriyip kaybolmuş gibi, öylesine dermansız; etrafındakiler onu tutuyor olmasa, olduğu yere yığılacak. Nübyeliler ona su veriyor; suyu plastik kovalarla, sukabaklarıyla kafasından, vücudundan aşağı ve ağzından içeri boşaltıyorlar. Ve o içiyor, sonra en az bir hafta ishal olacağını bile bile lakin hiç umurunda değil.

Yarı baygın yarı uyanık halde geride bıraktığı rehine meslektaşlarını düşünüyor, onların ne durumda olduğuna bir göz atması lazım; kalabalığın daha yoğun olduğu ön tarafa geri dönüp aradan bakabilir. Fakat bunu nasıl yapabilecek ki? Feci bitkin, sırsıklam ve her şeyden önce ödü patlıyor, ya kamyonetteki rehineciler onu görüp de ateş ederlerse...

Onun için yerinden oynamıyor, sırtını tezek duvara yaslayıp oturuyor ve Iben'e kırk yıllık ahbapmışlar gibi davranan,

dişleri dökülmüş ihtiyar kadını izlemeye başlıyor. Onunla daha önce karşılaştığını hiç hatırlayamıyor.

Iben'in burada, Kenya'dayken bağlı çalıştığı, Stop Ethnic Cleansing adlı uluslararası kurum, kabile çatışmasına tarafsız yaklaştıkları kanısında; buna karşın, Nairobi'nin varoşlarında faaliyet gösteren diğer insani örgütlerin birçoğu, Luo yanlısı Kenya iktidar partisinden gelebilecek şiddet eylemlerinden çekindiğinden, yalnızca gecekondulardaki Nübyelileri tahrik etmeye cesaret edebiliyor. Dolayısıyla Stop Ethnic Cleansing, Nübyeli yanlısı –ve Luoların da bir bakıma düşmanı– izlenimi bırakabiliyor.

Dolayısıyla Iben'in etrafındaki kalabalığın kamyonetin yolunu tıkadığına bakarak, kamyonetteki dört yabancının hayatını kurtarmak gibi bir niyetleri olduğunu farz etmek yersiz olur. Onlar olsa olsa rehinecileri başarısızlığa uğratmak için mücadele eder; bunu da sadece Stop Ethnic Cleansing, çalışanlarının güvenliğinden endişe edip de varoşlardaki faaliyetlerine son vermesin diye yapar. Yoksa burada, sokaktaki insanın hayatı için, kendinden başka kimsecikler kılını bile kıpırdatmaz.

Iben ayaklarını, sanki hâlâ koşmak istiyormuş gibi, tozun içinde öne arkaya sürüp duruyor. Hırıl hırıl nefes alıyor. Ve düşünüyor.

Nüfuzlu bir kabile reisinin Stop Ethnic Cleansing'e gönderdiği toplantı davetini Roberto'nun sekreteri almıştı. Sonra Hong Kong tişörtlü oğlan, arabalarına gelip onlara yolu göstereceğini söylediğinde, sekreter bunda tehlikeli bir taraf olmadığını söylemişti. Acaba sekreter, Iben ve diğerlerini yolcu ederken, davetin sadece onları pusuya düşürmek için uydurulmuş bir komplo olduğundan haberdar mıydı?

Iben, sekreterin yüz ifadesini (hürmetkârdı) ve ses tonunu (neşeliydi) gözünün önüne getirmeye çalışıyor. Onu ele verebilecek hiçbir şey yok. Fakat ne yaptığının haliyle farkında olmalıydı. O bir Luo, etrafındaki herkes özünde kabileci

düşünüyorsa, o da haliyle öyle düşünüyordur: Karşıdakiler onun ailesini ve yaşam olanaklarını destekliyor mu yoksa köstekliyor mu? Seçenekler bundan ibaret. Ve şartlar böyle olunca da her tarafsız çözüm çağrısı onun kitabında sadece döneklik demek.

Arızalı sirenlerin sesi duyuluyor, bir başlıyor bir duruyor ve iki arada sanki kontak atmış gibi bir "çat" sesi çıkıyor, sokaktakiler ürkmüş halde. Polis geliyor!

Iben sırtını yasladığı tezek duvara tırmanıyor. Önce bunun mümkün olacağını sanmıyor ama sonra duvardan dışarı fırlamış dal parçalarına tutunarak kolay olduğunu anlıyor. Kulübe zaten o kadar alçak ki, duvar olsa olsa bir metre yüksekliğinde. Teneke damın kenarları duvardan dışarı sarkıyor, bu da hem yüzü gölgede kalabilecek hem de kalabalığın arasında beyaz ampul gibi parlamayacak demek.

Polis dolu, üstü açık bir kamyon kalabalığın tam yanına gelip duruyor. İkinci bir kamyon da kalabalığın öbür tarafına park ediyor.

Iben buradan kendi arabalarını da görebiliyor. Arabadaki herkes hâlâ Iben kamyondan kaçmadan önceki pozisyonunda; ya oturuyor ya ayakta duruyor. Anlaşılan rehineciler, polis burada olduğu halde yerinden kıpırdamaya cesaret edemiyor. Iben gözlerini kısıp tekrardan iyice bakıyor ama yüz ifadelerini yine seçemiyor. Sirenler ciyak ciyak ötüyor ama Iben huzur içinde.

Ta ki ne olup bittiği kafasına dank edene kadar. Polisler ellerindeki upuzun, beyaz lobutları kalabalığın üzerine ver yansın indiriyor. Birçok Nübyeli polisin darbeleri altında yere yığılıyor, yaraları öyle ağır ki hiçbiri yerinden doğrulacak halde değil.

Iben doğruca polislerin şefinin yanına gitmek, daha fazla insan yaralanıp sakatlanmadan yüzüne şöyle haykırmak istiyor:

"Hayır hayır! Hata yapıyorsunuz! Onlar bizi kurtarmak istiyor! Korumanız gerekenler onlar!"

Ve yelteniyor da fakat hareket edemiyor, dişleri dökük ihtiyar kadın koluna yapışmış, onu kulübelerin arasındaki lağım kanallarının içine doğru çekmeye çalışıyor, bir taraftan da hiç anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıp duruyor. Ama Iben daha az önce ölüm kalım savaşı verirken ona siper olmuş bu insanları nasıl yüzüstü bırakıp kaçar.

Kadın ona sarılmış, üzerine yükleniyor, onu yere doğru çekiyor. Iben elinden kurtulup kaçmasın diye yalvarırcasına hıçkıra hıçkıra ağlıyor.

Ve Iben o mesafeden de olsa polislere bağırıyor: yanlış insanları dövüyorsunuz! Fakat yoldaki kalabalık dağılmak üzere. Halk, gecekonduların arasına sanki kafes gibi örülmüş daracık geçitlere sinip saklanmış bile, polis onları oralara kadar izleyemez. Kalabalıktan şimdi geriye kalan sadece yolda yatan yaralılar ve sonra olan bitenin orta yerinde, hiç kimsenin el sürmediği, Stop Ethnic Cleansing'in koca, beyaz arabası.

Iben şimdi polisin birkaç metre ötesinde, harıl harıl düşünüyor. Bağırmayı kesmiş, ihtiyar kadına oralarda mı diye bir bakınıyor ve sonra kendine en çabuk ortadan kaybolabileceği bir delik arıyor. Fakat tam o anda iki polis kollarına yapışıyor.

Polisler ona vurmaya kalkışmıyor, her şey olaysız olup bitiyor; Iben'i adeta nazikçe, arabadaki rehinelerle rehinecilerin yanına geri götürüyorlar. Giderlerken Iben polislere olan biten her şeyi anlatıyor. Defalarca. Fakat onlar Iben'i kaçmadan önce tam durduğu yere bırakmakla yetiniyor.

Cathy elleriyle yüzünü örtmüş oturuyor ama Roberto'ya doğru fısıldarken sesindeki çaresizliği duymamak mümkün değil:

"Polisin, rehinecilerin tarafında olduğunu *senin* en baştan bilmen gerekirdi. Daha en baştan!"

Cathy'nin sesi yalnız ağlamaklı ve öfkeli değil, sesinde Iben'in daha önce fark etmediği bir şeyler de var ama ne olduğunu çıkaramıyor. Cathy aynı şeyleri tekrarlayıp duruyor, sesi Iben'e DCIF'nin civarında ara sıra rastladıkları dilenci kadının sızlanmalarını hatırlatıyor:

"...Sorumluluk sende. Sen bizim şefimizsin. Bizlerin güvencesini sağlamak senin görevin. Bütün bunları *senin* bilmen, tahmin edebilmen gerekirdi..."

Iben, göz ucuyla Robert'e bakıyor ama yüzünden bir şey anlamak olanaksız. Polisler şoförün cesedini kaldırıp yanlarında götürsünler diye kamyonun arkasındaki rehinecilere teslim ediyor. Önlerinde yol nihayet serbest ve rehineciler arabayı artık rahatça sürebilir.

17

Babasının ölümünden kısa bir süre sonra bir akşam tam hava kararırken, Iben villaların arasındaki dar sokaklarda dolaşmaya çıkmıştı.

Karın üzerine kış güneşinin mavimsi ışığı vuruyordu. Iben nefes almaya bile çekinerek yürüyor, çizmelerinin altında kar kristallerinin çıtırtısını dinliyordu. İleride, dalları hâlâ karla kaplı bir meyve ağacının altında, iki kadının sesi geliyordu, kedilerini çağırıyorlardı, dallardan kadınları göremiyordu. Roskilde'nin başka semtlerinde de karanlıkta kedilerini böyle çağıranlar olmalı, diye aklından geçirmişti.

"Pisi pisi pisi. Plet, gel hadi anneciğine."

Iben'e sanki bu kadınlar babasını çağırıyor gibi gelmişti birdenbire. Şehrin her tarafında anneler eski mutfak tezgâhlarının önünde doğrulmuş, kanepelerinin köşesindeki yerlerini terk etmiş, üzerinde tek kişilik yorgan yayılı, gözyaşlarından sırsıklam çift kişilik yataklarından kalkmış ve gidip kapı aralığının aydınlığında durarak Roskilde'nin sessiz karanlığına seslenmeye koyulmuş gibi.

"Minik kedicik, anneciğine gel artık. Gel hadi içeriye. Kedicik, hadi gel bana artık."

***

Iben şimdi Company'nin giysi dolu rafları arasında durmuş, her yere tepeleme yığılmış indirimli ürünleri karıştırıyor harıl harıl. Eline alıp incelediği iki bluzun tam yanında, üst üste istiflenmiş ufak kürk parçaları duruyor. Rengârenk boyanmış kedi kürkünü andırıyorlar ama tabii bu olacak şey değil.

Bundan önce uğradığı yedi mağazada da beğendiği bir şey bulamadı.

Bu alışveriş turuna çıkması Gunnar'ın yüzünden. Gunnar aslında giysilerle ilgilenmez fakat o günlerde Malene'ye abayı yakmıştı, Malene üstüne başına çok dikkat eden biridir.

Iben krem rengi bir bluzu havaya kaldırmış kesimine bakarken, bir yandan da ne giydiğinin pek de önemli olmadığını düşünüyor:

Yani Gunnar pat diye karşıma mı çıkacak? Nerede karşıma çıkacak ki sonra? Daha önce hiç rastlaşmamıştık ki, neden şimdi rastlaşalım?

Yan taraftaki ürün yığınının yanına gidiyor ve dalgın dalgın karıştırmaya devam ediyor ve bir yandan da düşünceleriyle savaşıyor.

***

Ertesi gün öğleden önce bir ara, Paul gidip Anne-Lise'nin masasının yanındaki kapının aralığında duruyor ve konuşmaya başlıyor. Yeni KAPI düzeni nedeniyle de herkes konuşmaya kulak misafiri olabiliyor. Paul asabi görünüyor:

"Anne-Lise, senden aldığım yazıcı çıktısında tuhaf lekeler var." Elindeki kâğıt destesini karıştırıyor. "Parmak izleri ve de toner lekesi gibi bir şeyler ama kahverengi. Sonra insanın elini de boyuyor."

Iben başını ekranından kaldırınca, Malene'yi ona bakarken buluyor. Gülüşmemeye gayret ediyorlar.

Kütüphaneden Anne-Lise'nin sesi geliyor:

"Hay aksi! Benim ellerim de kapkahverengi. Nedir bu acaba?"

Paul'un biraz önceki asabi sesinde şimdi şaşkınlık okunuyor:

"Yüzünde de var, çizgi şeklinde upuzun bir leke. Parmağınla burnunun kenarına dokunmuş olmalısın. Bluzunda da lekeler var."

"Ah, olamaz!"

Anne-Lise masasındaki kâğıtları, dosyaları sağa sola çekip bakıyor, çekmecelerini tek tek çekip dikkatlice arıyorsa da o kahverengi tozun nereden geldiğini keşfedemiyor; Paul dönüp odasına doğru gidiyor, Kış Bahçesi'nden geçerken, Iben'le Malene ses etmeden oturuyor.

Az sonra Anne-Lise yanlarına geliyor, ne olabileceğini bir de onlara soruyor:

"Önce çantamda duran rujun kapağı açılmış sandım ama çantamın içi tertemiz. Bilemiyorum ki..."

Iben, Anne-Lise'nin yüzünden, bunun onların bir oyunu olduğunu sanıp sanmadığını anlamaya çalışıyor ama hiçbir emare göremiyor. Anne-Lise olduğu yerde sinirli sinirli sallanıp duruyor.

Uzatıp ellerini gösteriyor onlara. Tırnak altları kapkahverengi, parmaklarının iç kısmı da öyle. Ellerinin üzeri de sanki rimel sürmüş gibi incecik çizgi çizgi lekelerle dolu.

Iben bir kokusu var mı diye soruyor.

Anne-Lise bir elini ihtiyatla burnuna yaklaştırıyor:

"Bilmem. Bir parça yemek kokusu gibi sanki? Biraz da tatlımsı kokuyor sanki?"

***

Daha sonra açık kapının öbür tarafından Anne-Lise'nin feryatlarını duyuyorlar. Hepsi kütüphaneye koşuyor.

Anne-Lise odanın ortasında, ellerini öne uzatmış, parmaklarını iyice birbirinden ayırmış, öylece duruyor. Zor nefes alıyor:

"Kitaplığa bir bakayım demiştim, sonra..."

Ne olup bittiğini tahmin etmek kolay.

Anne-Lise, arkasındaki kitaplıkta da kahverengi lekelere rastlayınca, kitapların ve dergi kutularının bir kısmını kaldırıp arkalarına bir bakmak istemiş. Tozun, kitaplığın en üst rafından döküldüğünü anlamış, yani sanki oradan aşağı sızıp da sonra kurumuş bir sıvıya benziyormuş. Tam raftaki dergi kutularından birine uzanıp öne çekeyim derken kutu yan yatınca, artık her kimse, birinin kutunun içine doldurduğu kan üzerine damlamış. Olduğu gibi dökülmemiş ama saçlarına ve yüzüne sıçramış, sağ eliyle kolu da sırsıklam, yapış yapış kan. Kutu elinden kurtulunca hemen geriye fırlamış, ayaklarının dibine düşmüş, kanlar pantolonuna, bluzuna ve hatta yüzüne kadar sıçramış.

Anne-Lise hiç ses çıkarmadan duruyor, zorlukla soluk alabiliyor, tek kelime edebilecek halde değil.

Kimse de yanına gitmeye yanaşmıyor çünkü bu, o kan gölünün içine basmak demek olacak, ilk toparlanan Iben oluyor:

"Anne-Lise, korkunç bir şey bu. Nasıl olabilir de böyle... Bak sen şimdi git biraz uzan... biz buraları temizler hallederiz..."

Iben kutunun içinde durmaktan pıhtılaşmış kanın etrafında oluşan ince zar yere çarpıp patlayınca içinden fışkıran bayat kandan etrafa yayılan kokuyu duymamak için nefesini tutuyor fakat fayda edecek gibi değil. Leş gibi, mide bulandırıcı, baygın bir koku.

Kalıp yardım etmek istiyor ama nefesini tutarak dışarı koşmaya mecbur oluyor. Tuvalette derin derin nefes alıp vererek, kusma hissine mani olmaya çalışırken, Malene de gelip ona katılıyor, o da Iben gibi feci durumda.

Biraz sonra tuvaletten çıktıklarında, Camilla'nın bütün pencereleri açmış olduğunu görüyorlar. Elinde kâğıt havlularla

yerdeki kanı posta posta toplayıp çöp kovasına atmakla meşgul. Anne-Lise de oradan bir yere kıpırdamamış anlaşılan. Sandalyesine yığılmış oturuyor, bayıldı bayılacak bir hali var. Üzerindeki hırkayı çıkarıp yere fırlatmış. Üstünü başını yaş bezle silmiş ama giysilerinin hali de kitaplığınki kadar korkunç görünüyor.

İnsan ne diyeceğini şaşırıyor. Bu da ne demek oluyor acaba? Böyle bir şeyi kim akıl eder de yapar?

Paul o sırada odasından çıkıyor; sessizce, uygun adım, doğruca gidip pencereleri, giriş kapısının kilidini ve kütüphane tarafındaki yangın merdivenini yoklayıp, zorla içeriye giren olmuş mu anlamaya çalışıyor.

Iben, Anne-Lise'ye dönüp soruyor:

"Kan ne zaman oraya konmuş dersin?"

"Ben orayı... o kutuyu kullanalı... epey... bir haftadan fazla... olduydu... Sık kullandığım bir şey değil." Fısıldayarak konuşuyor. "...Yani onun için... herhalde... geçen hafta zarfında."

Kimseden tıs çıkmıyor, herkes kendi düşüncesine dalmış ve bir yandan da Anne-Lise'nin kitaplığını kurtarma işlemiyle uğraşıyor. Bütün dosyaların ve kitapların tek tek raflardan indirilmesi ve sonra her şeyin Malene'nin mutfaktan getirdiği yaş bezlerle teker teker silinip kurulanması lazım.

Anne-Lise biraz kendine gelir gibi oluyor, elini yüzünü daha iyice bir yıkamak için tuvalete gideceğini söylüyor.

Paul geri dönüyor, kilitlerle filan oynanılmamış olduğunu söylüyor. Rafları daha iyi silebilsinler diye, boş kitaplığı yere yatırıyor. Domuz kanı olduğunda hemfikirler, her kimse bir kasaptan temin etmiş olmalı.

Aslında bir suç mahallinde en yapılmaması gereken şeyi yapıyoruz, diye düşünüyor Iben. İpucular olduğu gibi yok ediyoruz.

Fakat polisin artık bu olayla ilgilenmeyeceğini öğrendiklerine göre, bunda bir mahsur görmüyorlar. Kelimelere dökmeseler de hepsi aynı kanıda, Paul da dahil: bu kanın, doğal

olarak, merkeze girip çıkan biri tarafından oraya konduğunu farz etmek zorundalar.

Onlar etrafı şöyle kabaca bir temizledikten ve Anne-Lise tuvaletten döndükten sonra, Paul hepsine hitaben konuşuyor:

"Bir toplantı yapmamız lazım. Anne-Lise, senin için yapabileceğimiz herhangi bir şey var mı? Haklı olarak bir şok geçirdin. DCIF tabiatıyla giysilerinin bedelini ödeyecek. Ve sonra bilemiyorum ama... Bir psikologla konuşmak ister miydin?"

Anne-Lise daha tam olarak kendine gelmiş görünmüyor. Psikolog istemiyor ama eve gitmek istiyor, toplantıya girecek durumda hissetmiyor kendini. Paul ona bir taksi çağırıyor.

Herkes Anne-Lise'yi teselli edip uğurladıktan sonra, Paul'un odasındaki toplantı masasının etrafına geçip oturuyorlar.

Paul onlara ne diyeceğini bu arada kafasında tasarlamış. Sakin bir hali var ve her birinin ta gözlerinin içine sırayla, ayrı ayrı bakarak konuşuyor:

"Anne-Lise başta olmak üzere hepimiz bugün büyük bir şok yaşadık. Fakat olaya daha geniş bir görüngeden bakarsak, rahatlamış olmamız da gerekiyor sanırım. Çünkü artık merkezimize musallat olanların Mirko Zigic gibi deneyimli katiller olmadığını biliyoruz. Zira öyleleri, böyle nispeten tehlikesiz şeyler için hiçbir zaman enerjisini harcamaz.

"Evet, bence rahat bir nefes alabiliriz. Bu olsa olsa Neonazi yeniyetmelerin kötü niyetli marifetlerine benziyor. Ben öylelerinden tonla mektup alıp duruyorum ve bunlar, bir defasında bizim evin üç camını yere indirmekten, bir defasında da giriş kapımızdaki mektup deliğinden içeri kokmuş balık atmaktan başka bir halt etmediler.

"Ne kadar nahoş bir durum yaşamış olsak bile, ben buna bir dönüm noktası olarak bakabileceğimize inanıyorum! Artık peşimizdekinin Mirko Zigic olmadığını biliyoruz; yani hiçbirimizin o cinsten birinin saldırısına uğrayacağından korkmasına artık hacet kalmıyor."

Paul onlara kısa yollu bir nutuk hazırlamış ve kimse de onun sözünü kesmeyi düşünmüyor. Paul devam ediyor:

"Bu işi yapanın muhakkak merkezimizle ilişkisi olan biri olması gerektiğini düşünecek çok insan olacaktır ama merkezin çalışanları olarak bunu biz yapmış olamayız. Fakat giriş kapımız merdiven boşluğuna bakıyor ve çalışma saatlerinde kilitli de durmuyor. Kim istese, bizim büyük odada olmadığımız bir zamanda sessizce içeri girebilir.

"Bunu esaslıca halletmemiz lazım. Yönetim kurulunu bilgilendireceğim ve daha güvenli bir giriş düzenlemesine ihtiyacımız olduğunu söyleyeceğim; aşağıdaki ve yukarıdaki giriş kapılarının takviye edilmesi ve güvenlik kameraları yerleştirilmesi şart. Kapalı devre kamera sistemini bilgisayarlarımıza bağladığımızda, hepimizin kendi ekranından dışarıda kimin olduğunu görmesi mümkün olur. Sonra bilgisayar klavyemizin ilgili tuşuna basarak, kapıyı yerimizden kalkmadan açabiliriz. Yönetim kurulunun böyle bir harcamaya olumlu bakacağını umuyorum.

"Yönetim kurulu benden haliyle, bunu içimizden birinin yapmadığı hususunda güvence isteyecektir.

"Ben sizlerden birinin Anne-Lise'ye böyle bir şey yapmış olabileceğine ihtimal veremem. Bu benim için akıl almaz bir şey! Fakat tabii onlara bu konuda şu veya bu şekilde kesin bir garanti veremeyeceğimi söylemem de gerekecek. Yani ya birbirimize güveneceğiz ya da güvenmeyeceğiz, bu kadar basit."

Paul bir ara veriyor ama diğerlerinden hâlâ ses çıkmıyor.

O zaman Paul şöyle ekliyor:

"Yani tabii içinizden bu konuda söyleyecek bir şeyi olan yoksa hemfikiriz demektir."

Hiçbirinin söyleyecek şeyi yok.

Sıra kimlerin DCIF'ye kötü niyetli zarar girişiminde bulunabileceğine ve ne zaman içeriye sızmış olabileceğini konuşmaya gelince Iben, Paul'un personeline verdiği güvenoyuna rağmen, hâlâ pusuda beklediğini seziyor: acaba biri bir açık

verecek mi? Sorduğu sorulardan da dinleyiş tarzından da besbelli bu.

Ama hepsi de onun yaptığını yapıyor ve toplantının geri kalan kısmında iyi niyetlerini dile getiriyorlar teker teker. "Suçlu mutlak bulunmalı" diyor hepsi de. Ve nasıl söylerlerse söylesinler, hepsinin dediği aynı yere çıkıyor: "Suçlu ben değilim."

Ve Malene, Paul'a dönüp soruyor:

"Yapan içimizden biri olmadığına göre, polisi aramamız gerekmeyecek mi?"

Paul gülümsüyor:

"Evet, evet, gayet tabii. Arayacağız. Hemen arıyorum."

***

O akşam Iben, Roskilde'de yaşayan annesini ziyaret ediyor. Iben'in babasının ölüm yıldönümü ve dokuz yıldır gelenek haline getirdikleri gibi anne kız o gün birlikte yemek yiyor ve babasının sevdiği marka, pahalı bir şarap açıyorlar.

Yemek odasında oturmuş, ordövrlerini yiyorlar. Evde hep olduğu gibi tıs yok. Perdeler çekili, içerisi mis gibi fırında kuzu budu kokuyor.

Iben'in annesi, DCIF'deki güvenlik koşullarını sorup duruyor. Iben'in sabrı taşmak üzere ama dişini sıkıp anlatmaya çalışıyor:

"Fakat dergimizde adı geçen adamların hiçbiri değil ki. Polis iç ve dış giriş kapılarının da yangın merdivenine bakan kapıların da kilitlerini kontrol etti, her şey yerli yerinde, dışarıdan zorla giren yok."

"Ama birinin girmiş olması lazım?"

"Sırp soykırımcıların ortalıkta dolanıp sağa sola mailler yollama veya dergi kutularına kan doldurma zahmetine gireceğine hiç inanmıyorum ben..."

Iben, tehdit mailini aldığından bu yana üzerinde kama taşıdığını söylemenin tam zamanı olduğunu düşünüyor.

Kamayı, kılıfının etrafından, sapı aşağı gelecek şekilde, kalın bir bantla, naylon çorabının üzerinden sol bacağının baldırına raptetmiş. Ve bir saldırı durumunda çabuk çekebilmek için de evde durmadan egzersiz yapıp, süreyi üç saniyenin altına indirmiş.

Iben ne Malene'ye ne de Grith'e daha kamadan filan bahsetmiş değil. Son zamanlarda bu kadar aşırı asabileştiği için kendine içerliyor. Bugün ofisteki kan manzarası ve kokusu da ona bayağı kötü tesir etti.

Iben'in annesi dikkatini önündeki somon patesine vermiş. Iben yemeğe bir ara verince başını kaldırıp ona bakıyor ama sesini çıkarmıyor. Ve Iben de o zaman devam ediyor:

"...Bu olanlar sana biraz çılgınca geliyor tabii ama Grith'in bölünmüş kişilikler hakkında söyledikleri, yani saklı, farklı kişiliklerimiz olabileceği hususu, bana burada tek mantıklı gelen şey. Ve sonra çoğunlukla da bir kişilik diğerinin yaptıklarını bilmezmiş...

"Yani, Anne-Lise o kanı dergi kutusunun içine bir ara kendi boca etmiş de olabilir. Belki kendinden feci derecede nefret ediyor. Biliyorum bu kulağa oldukça... Ama başka nasıl açıklanabilir?"

Iben'in olanlardan dolayı her nasılsa epey üzgün gibi bir hali var. Tekrar söze başlamadan önce birkaç kere gözlerini kırpıştırıyor:

"...Grith bunun o kadar ender rastlanan bir şey olmadığını söylüyor. Ve sonra Anne-Lise'de öyle bir hava var ki, yani sanki ruhsal sorunları varmış gibi, bana öyle geliyor."

Iben'in annesi somon patesinin son lokmasını da iyice çiğneyip yuttuktan sonra konuşuyor :

"İstersen rahatça başka iyi bir iş bulabilirsin, orada epeydir çalışıyorsun."

"Yeni iş filan istemiyorum."

"Ya, demek öyle... ben de sanmıştım ki..."

Iben atılıyor:

"Yaptığımız işin bir anlamı var. Birilerinin bu işi yapması lazım. Sonra Malene'nin durumu da ortada."

"Gayet tabii."

Annesi konuyu değiştiriyor. Ordövr tabaklarını mutfağa götürüyorlar. Annesi eti alıyor, Iben de kırmızı şarap ve salatayla arkasından takip ediyor.

Iben'in annesi hemşire, babası doktordu. Iben çocukluğunu bir düşününce, kendisinin de babasının da annesine her zaman hiç de hoş ve müşfik davranmadıklarını hatırlamadan edemiyor. Ailede sanki annesini dışladıkları bir çeşit "akıllılar kulübü" kurmuşlardı baba kız. Grith bunu Iben'e defalarca şöyle açıklamıştı: Iben, babasının ona da annesine davrandığı gibi yüksekten bakmasından korktuğu için babasıyla ittifaka girmişti. Daha sonra Iben aynen babası gibi tıp okumaya başlamıştı.

Babasının ölümünden sonra bir yıl cebelleştiği depresyonun bir sonucu da tıp fakültesini bırakıp edebiyat okumaya başlaması olmuştu.

Babası için kadeh tokuşturuyorlar. Biraz onu, eski günleri anıyorlar ve sonra annesi o hafta işte olan bitenden bahsediyor Iben'e.

Fakat annesinin ona başka iş bulmasından bahsetmesine Iben hâlâ çok kızgın. Konuya geri dönüyor ve annesi ne kadar yan çizmek istese de ona imkân vermiyor. En nihayet annesi kendini haklı çıkarmaya çalışıyor:

"Bence orası korkunç bir yer. Hep orada kalmayı düşünmüyorsun herhalde, değil mi?"

"Hiç de korkunç değil!"

"Kitaplıkta kanlar ve..."

"Tanrı aşkına bırak, bu bir istisna! Ben iki yıldır orada çalışıyorum! Başka şeyler de oldu! İlla bunu mu deşmek zorundasın?.."

"Tabii. Sonra benim demek istediğim hiç de..."

Iben annesine her zaman elinden geldiğince nazik olmaya, en az herkese karşı göstermeye çabaladığı anlayışı ona da gös-

termeye çalışmıştır. Fakat bu eve her geldiğinde kendini öfkeli, yalnız ve baskı altında gibi hissediyor, öyle ki tekrar özgürlüğüne kavuşmak için buradan kaçıp kurtulması gerekirmiş gibi.

O şık ahşap parkelerin üzerinde bir uyur gezer gibi, ayaklarını sürüyerek yürümeye başlaması uzun zaman almıyor. Bu yemek masasına her oturduğunda hep aşırı el kol hareketleriyle konuşuyor nedense. Ve bu sefer de kendisini, konuşmanın tam ortasında, kel alaka, Kopenhag'daki o hareketli seks hayatından (ki bir seks hayatı da yok) bahsederken buluyor. Arkadaşlarıyla böyle konuşmak asla aklının köşesinden geçmez.

Sözün kısası, "Roskilde'de kendi evindeyken" bambaşka biri oluyor, annesi kızını idare etmenin zor olduğunu düşünüyorsa bunda yerden göğe kadar haklı.

Lokum gibi kızarmış eti yerlerken, Iben konuşmaya başlıyor:

"Karen Blixen sık sık kitaplarında, hepimizin taşıdığımız maskenin kimliğine büründüğümüzü yazar. Ve sosyal psikoloji kitapları da hep rol icra ettiğimizden ve birbirimize roller biçtiğimizden bahseder. Fakat bu topyekûn yanlış, aslında hiç de böyle olmuyor..."

Iben'in annesi eski bir komşusundan bahsederek lafı dağıtmaya çalışıyor: "Roller"den bahsederken, hani o var ya, bir zamanlar Dyrehaven eğlence parkındaki açık hava tiyatrolarından birinde amatör oyunculuk yapmış. Fakat Iben konuyu tekrar eski yerine çekiyor:

"Aslında maske takmıyoruz, rol yapmayı seçmiyoruz. Dışsal bir olgu söz konusu değil burada. Kasıtlı yapılan bir şey de değil. Bir değişkenlik söz konusu, bizim gibi tamamen olgunlaşmış insanların içinde süren dönüştürüm hali. Burada doğru sözcük 'kimlik'. İçimizde birçok 'kimlikler' taşıyoruz."

Annesinin mutfağa gidip elma turtasını bir kontrol etmesi gerekiyor. Iben de konunun ucunu bırakıyor ve bir daha da değinmiyorlar.

***

Iben aynı gece trenle Kopenhag'a dönerken pencereden dışarıyı seyrediyor. Høje Taastrup'un ışıkları yanından hızla geçip gidiyor. Iben düşünüyor: Annemin benim için endişelenmesi iyi bir şey aslında. Endişelenmesiydi ona daha çok kızardım.

Ve sonra yemekteki konuşmaları aklına geliyor: Karen Blixen ve kimlikler hakkında demek istediklerimi ona açıkça anlatabildim mi acaba? Yoksa epey karmaşık mı konuştum?

Trenin içi aydınlık, dışarısını görebilmek için yüzünü cama iyice yaklaştırıyor, elini gözüne siper ederek bakıyor.

Ve sonra tek istediğim şey beni anlamasını sağlamak mıydı aslında? Sadece düşüncelerimi onunla paylaşıyormuşum gibi bir hava yarattım ama bunu anlayışsızca yaptım. Ona, dediklerimi anlamasına imkân tanıyacak bir zemin yaratmadım. Konuya yapyabancı olunca kabul etme olanağı da yoktu tabii. Sanki bilhassa, onu cezalandırmak için yaptım. "Karen Blixen'miş, gel külahıma anlat!" Ne salağım, ne salak, ne salak.

Ve düşüncelerin arkası gelmiyor:

Konuyu teorikleştirip kimlikler hakkında atıp tutmaya kalkıştım ama bunu yaparken onlardan birine kendim hapsolup kaldım. İçimdeki o saldırgan genç kız kimliğine.

Pencereden uzaklaşıp arkasına yaslanıyor. Trenin içinde bakacak bir şey yok. Yalnız oturuyor sayılır. Daha ilerisindeki o toparlak kafalı, dazlak adamdan başka kimse yok vagonda.

DCIF'dekileri düşünüyor. Acaba onlar başka hangi kimliklere bürünebilir? Acaba onlar görünürde başka neler yapabilir?

18

Iben ertesi sabah işe geldiğinde Camilla'yı orada göremiyor. Sonra telesekretere bıraktığı mesajı dinleyince, hasta olduğunu, o gün işe gelemeyeceğini öğreniyor.

Camilla'nın telefonu cevap vermiyor ama otomatik mesajda bildirilen cep numarasını arayınca onu buluyor.

"Özel bir durum" diyor Camilla. "Sizleri buna bulaştırmamayı tercih ederim."

Sesi tıpkı ofiste oldu gibi yumuşak olsa da sanki bir parça boğuk çıkıyor.

Iben ne olup bittiğini öğrenmek için biraz üsteliyor fakat Camilla kaçamak cevaplar veriyor. Korktuğu kesin, diğerlerininkinden daha farklı bir korku bu. Iben'e bir parça kapris gibi geliyor ama daha bir iki akşam öncesine kadar kendisi de aynı durumdaydı. Camilla'ya soruyor:

"Neredesin?"

"Önemi yok."

"Fakat evde kalmaya cesaret edemiyorsundur herhalde, değil mi?"

"Hayır, aksi aptallık olurdu."

"Burada cirit atıp sağa sola kan dolduranın kim olduğuna dair bir fikrin varsa, sanırım bizlerle paylaşmak zorundasın."

"Tabii, doğru. Biliyorum. Ama sizlerin peşinde olmadığından katiyetle emin olduğum için böyle yapıyorum."

"Fakat bizlere de mail geldi. Ve sonra Anne-Lise'nin kitaplığının hali, bütün o kanlar."

Camilla buna cevap vermiyor. Fakat hemen sonra ağlamaya başlıyor:

"Eskiden çıktığım birisi. Fi tarihinde âşık olma aptallığına düştüğüm birisi. Sizlere anlatmak istemedim. Şey, yani... Bilmenizi istemiyordum."

"Ama Camilla, bu kadar fazla üzülmemelisin buna."

Iben içinin eridiğini hissediyor, telefonu her iki eliyle kavrıyor –tıpkı Malene'nin bazen yaptığı gibi– ve devam ediyor:

"Bize güvenebilirsin. Yanlış insana âşık olmayı hepimiz denedik. Hiç utanacak bir şey değil ki. Hepimiz aynı gemideyiz."

Iben, Camilla'ya cevap verebilmesi için zaman tanıyor fakat Camilla tıs çıkarmıyor. Onun bir şey söylemeyeceğine kanaat getirince, Iben devam ediyor:

"Senin hakkında bu konuda yargıda bulunan hiç kimse yok, kiminle sevgili olmuşsan olmuşsun. Ama umarım bu adam bizim de korkmamız gereken biri değildir?"

"Hayır, hayır hayır, katiyen. Siz rahat rahat işinize bakabilirsiniz."

Buna karşılık söyleyecek bir şeyler bulmak zor. Iben soruyor:

"Finn yanındadır, sana göz kulak oluyordur, değil mi?"

"Evet, işten gelince. Bugün erken çıkacak."

"Nerede olduğunu bilmemiz iyi olurdu ama?"

"Söylememeyi tercih ediyorum."

"Peki, bu arada içimizden birinin senin için yapabileceği bir şey olabilir mi?"

"Daha fazla bir şey söylememeyi tercih ediyorum. Ne kadar az insan bilirse, o kadar iyi."

Tam bu sırada Paul içeri giriyor, o da Camilla'yla konuşmak istiyor ve Camilla telefonda Paul'a birkaç güne kadar işe geleceğine dair söz veriyor, ana giriş kapıları takviye edildikten ve merdivenlere kamera sistemi kurulduktan sonra.

Tam o arada Malene de geliyor. Saçı başı, makyajı yerli yerinde. O sert rüzgârda bisiklet yerine taksiyle gelmenin avantajı. Demek bugün ağrı atağıyla uyandı, diye düşünüyor Iben; ya elleri ya da ayakları feci sancıyor olmalı.

Camilla'dan ve onu bu kadar korkutan adamın kim olabileceğinden konuşuyorlar.

Malene:

"Eski sevgilisinden gelmiş olması imkânsız, adam kimin nesi olursa olsun. Bu Camilla'nın kafasında kurduğu bir şey olmalı. Arada bir mantık yok."

Anne-Lise de kütüphaneden gelip konuşmaya katılıyor.

Esasında bugün illa birinin hasta olması gerekseydi bunun dün başına gelenden sonra Anne-Lise olması beklenirdi, tabii Paul ona eve gitmesini önerdiydi ama anlaşılan Anne-Lise, Iben'in hiç tahmin etmediği kadar güçlü bir insan.

Malene bir elinin parmaklarını tutmuş öylece duruyor ve Anne-Lise odadan çıkınca Iben'e dönüp soruyor:

"Camilla'nın Finn'den önce kimle çıktığından hiç bahsettiğini duydun muydu? Ben hiç duymadım da."

***

Öğlene doğru Iben ve Malene masalarında oturmuş harıl harıl çalışıyor. Iben telefonda işsiz bir genç akademisyenle daha konuşuyor. Her hafta bu tür bir sürü telefon geliyor merkeze. Bir iş imkânı var mı diye soran onca işsiz akademisyen; devamlı bir iş de olabilir, geçici de freelance de olabilir, geçici bir proje görevi de ne olursa olsun kabulleri. Iben onları telefonda yüreklendirmeye çalışıyor, elinden geldiğince nazik davranıyor fakat lafı öyle uzatıyorlar ki, o çaresiz sevimliliklerinin –aynen iş arama kurslarında öğrendikleri gibi– elinden alnının akıyla kurtulması zor oluyor.

Iben telefondaki gencin bir türlü sonu gelmeye tanıtım nutuğunu dinlerken, Anne-Lise birden kütüphanenin açık kapısında belirliveriyor. Çok ciddi görünüyor:

"Malene, seninle konuşabilir miyim?"

Malene:

"Elbette."

Fakat ayağa kalkmak gibi bir niyeti yok ve o zaman Anne-Lise sormak zorunda kalıyor:

"Bir dakika kütüphaneye gelemez misin?"

Malene ona abartılı bir kayıtsızlıkla bakıyor:

"Iben buradayken söyleyemez misin?"

"Belki buraya gelsen daha..."

"Iben'den gizli bir şey olamaz herhalde..."

Paul'un oda kapısına -bugün nasıl olduysa ardına kadar açık- doğru dönüp gülümseyerek ekliyor, sanki Paul onu içeriden görebiliyormuş gibi:

"...ya da Paul'dan. Şimdi artık kapıları da açık bırakma düzenine geçtiğimize göre."

Anne-Lise uzunca bir süre hiç sesini çıkarmadan öylece olduğu yerde kalınca, Malene yüzüne göze batacak bir şekilde hoşgörülü bir ifadeyle yerinden kalkıyor, Iben'e belli belirsiz bir kaş göz ediyor ve Anne-Lise'nin peşinden kütüphaneye gidiyor.

Ne Malene ne de Anne-Lise o tartışma konusu kapıyı arkasından kapıyor. Anne-Lise yerine geçmiyor, masasını doğruca geçip daha da içeriye, kitap raflarının arasına ilerleyip orada bir yerde gidip duruyor, Iben burada konuşulanları oturduğu yerden ancak belli belirsiz bir mırıltı gibi duyabilir.

Iben telefondakini usturupluca kafasından defedip önündeki işe dönüyor, Sudan'da son yirmi yıldır süren ve iki milyon Sudanlının ölümüyle sonuçlanan katliamlar hakkında bir şey yazıyor. *Nyt om Folkedrab*'a Sudan'la ilgili ilk defa bir yazı yazıyor, masasının üzeri kâğıt ve kitaptan geçilmiyor.

Kütüphanedeki sesler yükseliyor. Paul muhakkak hiçbir şey duyamaz ancak kapıya yakın oturan Iben, Anne-Lise'nin kuşkulu ama bir o kadar da velveleci sesini duyabiliyor:

"Ve sonra dediklerine göre, internetteki elektronik katalog sistemi dışında da arama olanakları olduğunu daha hiç duymamışlarmış."

Malene'nin sesi sakin çıkıyor. Kelimelerin üzerine basarak tane tane konuşuyor. Iben bunun Malene'nin öfkelendiğine işaret ettiğini iyi biliyor:

"Kim duymak istiyormuş bu olanakları peki? Anne-Lise, gayet tabii ki herkese gerektiği gibi bilgi veriyorum. Eğer birine söylemeyi unuttuğum bir şey varsa, bunu haliyle bilmek isterim. Kendimi başka nasıl geliştirebilirim?"

Sesler yeniden belirsizleşiyor, ta ki Malene'nin sesi havayı yarana kadar:

"Anne-Lise, şunu artık apaçık söyle. Yapacak bir sürü başka işim var."

Kısa bir sessizlik ve sonra Anne-Lise bu sefer çabuk çabuk konuşuyor:

"Duyduğum şu: onların kütüphaneye erişimlerine düpedüz mani olmuşsun."

"Ama bunu kimlerin uydurduğunu söylemelisin bana, değil mi?"

"Ad vermek bu kadar gerekli mi?"

Malene'nin sesi şimdi otoriter çıkıyor:

"Evet, tabii ki gerekli! Biz aynı işyerinde çalışıyoruz! Eğer biri gelip de içimizden biri hakkında bir şey söylerse, dayanışma içinde olup bunu o kişiye aktarmak gerekir, dayanışma bu demek. Burada en önemli şey, birlikte iş çıkarmak zorunda olduğumuz. Sen de dahil! Bu konu merkezi ilgilendiriyor! Ve bu da hatalarımızı bilip kendimizi geliştirerek en iyi hizmeti verebilmek anlamına geliyor."

Ve bağırtı faslı sona eriyor, şimdi Anne-Lise'nin sesi daha bir ağlamaklı, daha bir dokunaklı geliyor kulağa.

Malene aradan çok geçmeden yerine dönüyor ve Iben'e fısıldıyor:

"Anne-Lise, Erik Prins'le benim hakkımda konuşmuş."

"Senin hakkında mı?"

"İnanılır şey değil, bu kadın da..."

"Konuşmanızın birazını duyabildim."

"Tahmin edebiliyorum."

Erik Prins göbekli, tıknaz, pırıl pırıl ciltli, eski demode elbiselerle dolaşan bir adam. Kırkına merdiven dayamış olmalı fakat çok daha yaşlı görünüyor.

Yıllardır İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana İskandinav ülkelerinin dış politikasını irdeleyen bir kitap üzerinde çalışıyor. Bu uzadıkça uzayan yazım projesinin nasıl finanse edildiği

müphem, bir vakıftan ödenek mi alıyor, yoksa (ki bu daha olanaklı) bir şekilde devlet yardımı mı alıyor, bu hususları kimse deşmeye yanaşmıyor.

Erik sık sık merkeze uğrayıp kütüphanede yeni kitaplar arar bulur ve Büyük Toplantı Odasına çekilip okur. Orada birkaç saat oturup çalıştıktan sonra, odayı iyice bir havalandırmak şart olur. Zira okurken hep bir şeyler yer ve bütün oda o gittikten sonra leş gibi ciğer ezmesi ve vıcık vıcık yağlı çavdar ekmeği kokar.

Malene kütüphaneden yararlanan diğerlerine nazaran Erik'e daha özel bir hizmet vermiştir öteden beri. Sık sık yanına gidip onunla sohbet eder. Erik üniversitede birlikte tarih okuduğu Frederik Thorsteinsson'la da hâlâ yakın dosttur, sohbet sırasında ondan da bahsederler zaman zaman.

Paul'un söylediğine bakılırsa, DCIF'nin yönetim kurulu toplantılarında Erik'in merkezdeki yüksek hizmet kalitesine yağdırdığı övgüler birçok kez gündeme gelmiştir. Erik'in intibaları haliyle daima Frederik'in ağzından iletilir kurula ve kuruldakiler zaman içinde Erik'e sanki bir tür sadık iyi niyet elçisi gözüyle bakmaya başlamıştır. Öyle ki kendileri de ayrı ayrı doktoralı araştırmacı olan yönetim kurulu üyeleri, anlaşıldığı kadarıyla bu pejmürde kılıklı adamı "merkez arşivinin sadık kullanıcılarının temsilcisi" addeder hale gelmiştir.

Iben, Malene'ye gülümsüyor ama tedirgin bir hali de var:

"Ben bugüne kadar kimsenin senin onlara sunduğun hizmetten hoşnut olmadığını duymuş değilim. Hele hele de Erik Prins'in."

Söylediklerini Anne-Lise'nin duyup duymaması Iben'in umurunda bile değil ama Paul duymasın diye alçak sesle konuşuyor:

"...Belki de Anne-Lise'ye yaranmak için öyle konuşmuştur... insanın yeni biriyle birlikte yakın çalışma içine girince yaptığı gibi. İşleri tıkırına sokmak denilen şey yani. Sonra galiba bir de Anne-Lise'nin ne yetenekli olduğundan, bunu daha önce

fark etmiş olmamasının yazık olduğundan filan laf etmiş..." Iben gözlerinin sinirden fıldır fıldır döndüğünü fark edebiliyor fakat bu kısa sürüyor, hemen kendini toparlıyor, sakin ve soğukkanlıca devam ediyor: "...İnsanlar böyle ulu orta konuşur işte. Bunları sana da söyleyebilirdi, bana da veyahut herhangi birine de."

Malene sandalyesinde arkaya yaslanıyor ve artık pes etmiş gibisinden içini çekiyor:

"Haklısın. İnsanlar böyle konuşur. Kibarlık olsun diye, Anne-Lise bunu böylece anlamaktan aciz, lanet olası."

Daha sonra Iben'le fotokopi odasında yalnız kaldıklarında Malene şöyle diyor:

"Bu bir kibarlık gösterisi."

"Ne?"

"Erik'in Anne-Lise'nin gösterdiği gayrete karşılık güzel bir şeyler söylemiş olması."

Iben, Malene'nin sesinden bu konuşmanın uzayacağını tahmin ediyor. Masanın üzerine oturuyor. Fotokopi makinesi güldür güldür çalışıyor, Camilla'nın yokluğunda fotokopi işi Iben'in üzerine yüklenmiş. Yönetim kurulu üyelerine gönderilmek üzere bir sürü gazete kupürünü önce çoğaltması, sonra gruplayıp ayrı ayrı dosyalara koyması lazım. Malene odanın içinde tedirgince dolanıyor:

"...Üzerine bir parça daha düşündüm de Anne-Lise nasıl böyle bir şeye, doğru diye bakabilir? Söylenene düpedüz inandığı apaçıktı. Şöyle bir ihtimal de var, belki bunları ona bilhassa kendisi sordu."

Iben oturduğu yerde ellerini iki yandan kalçalarının altına sokuyor:

"Veyahut hepsinin bir karışımı, yani Erik kibarlık olsun diye ona iltifat etti, o da bunu, soru sormak için vesile olarak kullandı."

"Evet ve tabii Anne-Lise sorup konuyu deştikçe, Erik de benim hakkımda daha fazla şey anlatmaya mecbur hissetti ken-

dini ve sonunda benim cıcığımı çıkardılar. Unutmamak gerekli, Erik'in bundan böyle bu merkezde muhtaç olduğu tek insan Anne-Lise. Benden ziyade onunla arasının iyi olması gerektiğinin farkında, yani hâlâ özel muamele görmek istiyorsa."

"O zaman... şimdi ne olacak?"

"Durum kritik. Eğer başkalarına karşı da böyle arkamdan konuşuyorsa, Frederik olsun, Ole olsun veya kim olursa olsun, herkesi bana karşı cephe aldıracaktır."

"Konuşuyorsa."

"Evet. Benim de işte bunu öğrenmem lazım."

***

Paul bugün öğle yemeğini onlarla birlikte yiyor. Hiçbiri Erik Prins veya sabahleyin kütüphanede geçen konuşma hakkında tek kelime etmese de aralarında elektrikli bir hava var.

Malene öğlene doğru bir ara francala almaya markete çıkmadan, hepsine ayrı ayrı istedikleri bir şey olup olmadığını sormuştu ve Anne-Lise de ona bir paket carpaccio, parmesan peyniri ve zeytinyağı alması için para vermişti. Herkes için dediydi ama Paul'un haricinde hiçbiri dokunmuyor.

Iben sonunda bu sessizliğe tahammül edemiyor, ağzındaki salatalık dilimini çiğnerken, bir yanda da akşam Grith'e gittiğinde ondan ödünç aldığı ve sonra eve dönünce gece geç saatlere kadar elinden bırakamadığı kitabı anlatmaya başlıyor:

"Kişilik bölünmesi yaşayanların çoğu kadın ve hemen hepsi çocukluklarında şiddet ve tacize hedef olmuşlar. Yazar şöyle diyor: 'Kişilik bölünmesi, tacizin bir başkasına zarar verdiğini kafasında kuran küçük bir kızdır.' Bu yüzden, yetişkin hastaların farklı kişiliklerinden en az bir tanesi, çoğu kez küçük bir kız çocuğudur."

Grith'in kitabının adı, *Dissociative Identity Disorder: Diagnosis, Clinical Features, and Treatment of Multiple Personality.* Belki şu an pek ideal sohbet konusu değil ama Iben sanki mer-

kezde yaşananlarla bir ilgisi olabileceğini ima etmemeye bilhassa özen göstererek anlatmaya devam ediyor:

"...Bir insanda DID –yani bölünmüş kişilik bozukluğu– olduğunu teşhis etmek zor olabiliyor çünkü bir kişi normal 'ben'liğiyle öyle bir çocukluk geçirdiğini hatırlayamıyor. Birçok hastada belleğin bu kısmı tamamen yok olmuş ve hatta öyle ki, onları taciz edeni iyi bir insan olarak hatırlıyorlar."

Anlattıklarına kimse bir yorumda bulunmuyor. Bütün dikkatlerini yemeğe vermişler, yine de ilgilenmiş gibi bir halleri de var ve Iben devam ediyor:

"...DID'nin en belirgin belirtileri, insanın zaman zaman ne yapmış olduğuna dair bir şey hatırlayamaması veya kendini sanki bambaşka biriymiş gibi hissetmesiymiş.

"Fakat bu bile emin bir gösterge olmayabiliyor. Tamamen normal insanlar üzerinde yapılan bir araştırma, bunların neredeyse dörtte üçünün, normalde yapmasının çok daha zor olacağını sandığı şeyleri birden gayet kolayca yaptığını ortaya koyuyor. Yarısından fazlası uzun süre araba kullandıktan sonra, yolculuğunu yarısından fazlasını hatırlamadığı durumlar yaşadığını belirtiyor. Her on kişiden biri, kendinin giydiğini hiç hatırlayamadığı giysiler içinde bulduğunu söylüyor."

Malene, elinde peynirli sandviçi, bir kahkaha atıyor:

"Iben, sen de az inek değilsin, şimdi sıra queer teorisi hakkındaki master tezlerine mi gelecek bakalım?"

Iben cevap vermemeyi ve araştırma bilgilerinin geri kalanını kendine saklamayı tercih ediyor.

Öğle tatili sona ermek üzereyken Iben, Malene'nin ona yine gizli bir şey söylemek istediğini seziyor. Yemek odasında oyalanıp diğerlerinin gitmesini bekliyorlar.

Tam o arada yönetim kurulundan Ole, Paul'u arıyor ve Paul odasına çekiliyor. Fakat Anne-Lise yerinden kıpırdamıyor. Aksine, oturduğu sandalyeye daha bir yerleşip önündeki gazeteyi okuyor numarası yapıyor. Iben'le Malene sonunda yalnız

konuşmak istiyorlarsa başka bir yer bulmak zorunda olduklarını anlıyor.

Hemen yerlerinden doğrulup Anne-Lise açık kapının arkasındaki masasına dönene kadar rahatça bir iki kelime edebilmek için masalarına doğru seğirtiyorlar. Malene ekmek almak için dışarı çıktığında Erik'i cebinden aradığını söylüyor.

"Anne-Lise'ye benim hakkımda hiçbir suretle şikâyetkâr şeyler anlatmadığını söyledi. Hatta Anne-Lise'nin ısrarlı konuşma tarzından, onun sanki böyle şeyler duymayı arzu ettiğini düşünmeden edememiş."

Öğle yemeği sırasında kendine hâkim olan Malene şimdi köpürüyor fakat yine de fısıldayarak konuşmayı başarıyor:

"Paul'dan yalnız konuşmamızı isteyeceğim ve ona Anne-Lise'nin merkeze yakın üçüncü şahıslara arkamdan konuştuğunu açık açık söyleyeceğim, bu adamlarla her gün yüz yüze geliyoruz biz, benden buraya kadar. Meslek kurallarına o kadar aykırı, o kadar haince bir hareket tarzı ki. Düpedüz sırttan bıçaklamak!"

Malene, daha da alçak konuşabilmek için Iben'e doğru iyice eğiliyor: "O mailleri yazan *muhakkak* o olmalı! Camilla'nın eski sevgilisi olabilirmiş filan, bu bence hiç mantıklı değil!"

Anne-Lise, Kış Bahçesi'ne giriyor ve yanlarından doğruca geçip kütüphaneye devam ediyor. O geçerken Malene ve Iben konuşmayı kesiyor, Anne-Lise kapı aralığının hemen öbür tarafında oturduğuna göre, artık rahat konuşamazlar, yine başka bir yer bulmaları lazım.

Sözde kahve almaya gidiyorlar, fotokopi odasını bugün çok fazla kullandılar; artık oraya gitmek için tutarlı neden bulmak güç. Fakat önemi de yok, burada mutfakta da kimse araya girmeden konuşmanın sonunu getirebilirler.

Öğle yemeğinden sonra bulaşık makinesi gürül gürül çalışıyor. Makinenin içinde fıldır fıldır dönen sıcak suyun dışarı sızan buharından, mutfaktaki hava ılık ve nemli. Deterjanın kokusuyla kahve kokusu birbirine karışıyor.

Yan yana mutfak tezgâhına yaslanıyorlar. Malene elini alnına dayıyor, sonra Paul'la konuşurken onun da orada olmak isteyip istemediğini soruyor:

"Senin söylediklerini daha ciddiye aldığını ikimiz de biliyoruz."

"Peki ya Camilla? Üçümüzün de burada olduğu bir ara hep beraber gidip konuşsak olmaz mı?"

"Tabii, öyle de olabilir."

Malene buharlanmış camlara ve ardında görünen gri gökyüzüne doğru bakıyor:

"...Yalnız bir konuda tedirginim... Paul, Camilla'ya biraz yüklenirse, yelkenleri suya indirir diye korkuyorum. Yani ikimiz yalnız olursak, Paul'un karşısında daha güçlü oluruz, ya tam yarıda Paul'un tarafına geçiverirse?"

Iben başını sallıyor. Malene ona bakarak konuşurken üzgün görünüyor:

"...Anne-Lise'yle aramızın düzelmesi için elimden ne gelirse hiç esirgemedim. Umarım bana katılıyorsun. Ama bunda başarılı olamadığımı bugün kabullenmek zorunda kaldım."

Iben hiç sesini çıkarmadan, başparmağıyla dalgın dalgın masayı tıklıyor.

Malene devam ediyor:

"...O zaman bu işin bir çaresine bakıp sonucuna katlanmaktan başka yapacak şey yok."

Iben başını mutfak tezgâhından kaldırıyor, dönüp Malene'ye bakıyor:

"Birkaç gün bekleyip biraz daha sakinleşmeyi deneyemez miyiz?"

19

Bu kafe Iben'in normalde gittiği kafelerden daha bir loş. Galiba daha ziyade tam karşıdaki radyoevinde çalışan gazetecilerin, teknisyenlerin ve müzisyenlerin tercih ettiği bir mekân.

Maili aldığından beri yaptığı gibi, dip tarafta, kapıyı görebileceği bir masada, sırtı duvara dönük olarak oturuyor, televizyon filmlerindeki kötü adamlar gibi.

Akşamın erken bir saati ama dışarısı zifiri karanlık. İçeride spot lambaların ışığı kaba sıvalı duvarlara yarım ay şeklinde beyaz alanlar çiziyor ama kafenin diğer kısımları yarı karanlık, tıpkı bir gece kulübü gibi. Iben kapıdan girenleri göz hapsinde tutarken, bir yandan da masada duran müzik ve aktüalite dergilerinin eski sayılarını karıştırıyor.

O gece Sophie'nin evinden bisikletle eve dönerlerken Malene, Gunnar hakkında ne demişti?

"Gunnar'ı benden almaya kalkışmazsın umarım."

Hayır, böyle dememişti. Galiba şöyle demişti:

"Gunnar seninle daha iyi anlaşıyor gibi, bundan endişelenmem gerekir mi?"

Yoksa şöyle mi demişti?..

Malene'nin dedikleri kafasından tamamen uçup gitmiş.

Eski müzik mecmualarına ve bir öbek gazeteye göz gezdirerek oyalandıktan sonra, morali bozuk bir halde kafeden çıkıyor.

Dışarısı buz gibi. Sert rüzgârın savurduğu bir plastik torba, bisikletinin ön tekerleğine takılmış. Cebinde bisiklet kilidinin anahtarını ararken düşünüyor: kendini normal insanların yaptığı şeylerden dışlanmış gibi hissetmek Malene'ye nasıl geliyor acaba? Sağlam insanların yapabildiği şeyleri yapamadığını düşünmek, kendini yalnız hissetmek nasıl bir şeydir acaba? Fakat Malene'nin bir sevgilisi var. Ne kadar sık seyahat ederse etsin.

Evet, Malene bir seveninin olduğunu biliyor. O olması başkası gelir, o kadar güzel ki, erkekler hemen peşine düşecektir, örneğin Gunnar.

Dışlanan biri varsa aslında o benim, diye düşünüyor Iben. Üç yıldır peşimden bir tek erkek bile koşmaksızın yapayalnız yaşayan benim. En sonunda karşıma biri çıkacak olsa da bunun benden epey yaşlı ve evli barklı biri olacağından da eminim. Birgün "gerçekten" yaşayabilmeyi bekleyen kişi benim esasında.

Malene, "yeter ki Gunnar'ı da benden alma" mı demişti? Hayır, böyle demiş olamaz. Ayakları ne kadar ağrıyor olsa da.

Refleks bilek bandını pantolonunun paçalarına tutturuyor. Sonra pilli bisiklet lambalarını soğuktan yarı uyuşmuş parmaklarıyla çantasından çıkarıp takıyor, çalışan ön lambayı da bozuk olan arka lambayı da ki polis çevirirse ceza ödemekten kurtulmak için bir mazeret uydurması daha kolay olsun.

Bisikletle daha otuz metre kadar gitmiş gitmemiş ki, kalbinin deli gibi attığını hissediyor. Gunnar tam karşıdan kafeye doğru geliyor. Yanında kimse yok, omuzlarını iyice kaldırmış, sırtını kamburlaştırmış ve siyah deri ceketinin yakasını kulaklarına kadar çekmiş. Iben bisikletten atlıyor, bisikleti yanında, yürüyerek on doğru ilerliyor.

Gunnar onu görür görmez, omuzlarını indirip sırtını dikleştiriyor ve Iben içinde bir mutluluk duyuyor.

Sokak lambasının sarımsı ışığı Gunnar'ın tam arkasından vuruyor:

"Aa, Iben, sana burada rastlamak ne güzel! Metrobar hemen şurada. Gel birlikte bir kadeh şarap içelim!"

Iben'in sol bacağının baldırına yerleştirdiği kamayı tutan teybe bir kıl yapışmış. Kafeye varana kadar, her adım attığında iğne sokmuş gibi acıtıyor.

Aç mideye şarap içerek üç saat aynı masada oturduktan sonra Iben kendini biraz sersemlemiş gibi hissediyor ama kafası sokakta ilk karşılaştıklarında olduğundan çok daha net şimdi.

Gunnar'ın iri ve biçimli ellerine bakıyor, şarabın tesirini göstermeye başladığını artık iyice hissedebiliyor.

Malene'nin, Rasmus'un dediklerine aldırmadan devam ettiği Gunnar'la akşam buluşmaları da buna mı benziyor acaba?

Gunnar, Iben'in kadehine yeniden şarap dolduruyor:

"Arkadaşlarını, ailelerini, komşularını veya yapyabancıları kazma, kürek, bel, artık eline ne geçirirse kapıp gözünü bile kırpmadan parça parça doğramış çok insan tanıdım ben. Hepimizde işi bu raddeye taşıyabilecek bir potansiyel mevcut, siz de zaten merkezde bu konuyu inceliyorsunuz. Ama insanların olağanüstü ve anlaşılmaz bir iyilikle dolu olduğunu da hiç unutmamamız lazım, buna o vahşilikleri yapanlar da dahil. Ben balta girmemiş ormanlardan kaçarken, köyde karşısında bitiveren yedi kat yabancıları evlerinde saklayıp koruyan çok insan tanıdım. Bunlar hiç tanımadıkları biri için bile hayatlarını tehlikeye sokabilme potansiyeline sahip insanlar."

Gunnar o kadar akıcı ve düzgün anlatıyor ki, Iben kendini tamamen kaptırmış, dinliyor. O da Gunnar gibidir. Birinin karşısında ya susup kalır ya da çenesi açılır, uzun cümlelerle, hiç ara vermeden konuşur. Konuşma stilleri birbirininkine benziyor.

Iben cevap veriyor:

"Evet ama bir insan, karşısında biten bir yabancı için hayatını tehlikeye mi atacağına, yoksa onu ölüme mi terk edeceğine veyahut da kendi elleriyle mi öldüreceğine nasıl karar verir? İçgüdüsel bir şey olmalı, insanın kendinin bile nereden geldiğini çıkaramadığı tepkiler!"

Ufak bir grup bar bar konuşarak kafeden içeri giriyor, radyonun klasik müzik orkestralarından birinde çalan müzisyenler olmalı, yanlarında enstrümanları var. Iben onların yan masaya yerleşirken çıkardıkları gürültü patırtıdan hiç etkilenmeksizin sözüne devam ediyor:

"...Aslanlar hakkında bir TV belgeseli seyretmiştim. İş, birlikte yakaladıkları antilobu yemeye gelince birbirlerine düştüler. Avdan daha büyük bir parça alabilmek için birbirlerini rahatça öldürebilecek raddeye geldiler. Ama avı silip süpür-

dükten sonra, sanki biraz önce dişe diş dövüşen kendileri değilmiş gibi, başlarını birbirinin karnına dayayıp çimenlere uzandılar ve birlikte mışıl mışıl uyudular."

Burada sussa mı? Ama Gunnar'ın yüzündeki ifadeden onu hâlâ ilgiyle dinlediğini anlayabiliyor. Şarabından bir yudum alıp devam ediyor:

"...Sonra o gece bir grup sırtlan, bu aslanların üzerine saldırdı. Sürüdeki aslanların çoğu, diğer aslanları koruyabilmek pahasına kendilerini ölüme attı. Ve korudukları da o gün daha önce az kalsın kendi pençeleriyle öldürecekleri aslanlardı.

"Sık sık düşünüyorum da aynı türden hayvanlar arasındaki sevgi ve koruma ile nefret ve öldürme içgüdüleri arasındaki geliş gidişlerin nedenini bulmak kolay. Yiyecek bir şey veya çiftleşecek bir eş bulamadıklarında birbirlerini öldürmeye hazırlar ama bu nedenler ortadan kalkar kalkmaz da birbirlerine eskisi gibi sevgi ve koruma hissiyle yaklaşabiliyorlar. Çabucacık ve kolayca bir birine, bir ötekine geçebiliyorlar, bir önceki duygu durumunu da tamamen geride bırakıyorlar."

Gunnar gülünce, ağzının iki yanında belli belirsiz çizgiler ortaya çıkıyor, genç erkeklerde bu olmuyor:

"Böyle düşünen çok insan yoktur, yani tıpkı aslanlara benzediğimizi."

Iben evvelsi günkü alışverişte satın aldığı bluzun kol ağzına dokunuyor:

"Hayır, tabii ki hayvanlara benzemiyoruz. İnsanlarda, birbirine edilen kötülük sınıfına soktuğumuz şeyler, hayvanlarda olduğu gibi yalnızca yiyecek ve çiftleşecek eş bulmak için olmuyor. Durum bizde daha karmaşık. Bizim hem savaş ve öldür düğmelerimiz var hem de sev, iyi davran düğmelerimiz. Ve bizler bu düğmelerin ne nerede olduğunu sezebiliyoruz ne onlara kimlerin bastığını ne de hangisinin ne zaman davranışımızı tetiklediğini!"

Gunnar bir elini iyice masanın üzerine uzatmış:

"Ve DCIF'de sizin yaptığınız da bu, insanların "düğmelerini" irdeleyen araştırmalara yardımcı olmak."

"Evet, öyle. Tam bu kelimelerle ifade edildiğini başkasından duymamış olsam da öyle. İnsanlar arasında bir başkasına kötülük etme, zarar verme ve topluca katletme sürecini tetikleyen nedir acaba? Ve tabii iyilik etme sürecini? İnsandaki bu düğmeleri bulabilirsek, kötülük kısırdöngüsünü daha erken bir safhada frenleyebilir, sürecin gelişmesine engel olabiliriz."

"Ve o zaman bu; barış, edebiyat ve tıp alanındaki Nobel ödüllerini de kazandığının resmidir!"

Bir kahkaha atıyorlar.

Yan masalardaki sesler kesilmiş. Müzisyenlerinden biri çellosunu kutusundan çıkarmakla meşgul. Bayan müzisyen enstrümanı alıp önüne yerleştiriyor ve yayını tellerin üzerinde gezindiriyor.

Iben'in kulağına bir hayvan sesi gibi geliyor. Aslan kükreyişini mi andırıyor ne? Hayır, değil. Bu ses çok daha masum ve medeni.

Ses kaybolduktan sonra, çellocunun masasında konuşma yine canlanıyor. Anlaşılan bayan çellocu diğerlerine konuştukları konuyla ilgili bir örnek vermek istemiş, çelloyu yine dikkat ve ihtimamla kutusuna kaldırıyor.

Gunnar bacağı masanın altından Iben'inkine dokunuyor. Iben, Gunnar kamayı hissediverir de onun paranoyak olduğunu düşünür diye korkusundan, bacağını uzaklaştırıyor.

Gunnar:

"Son defa kiminle böyle konuşabilmiştim hatırlayamıyorum... bu kadar doğal, bu kadar rahat."

Iben, acaba Malene'ye de böyle mi diyor, diye içinden geçiriyor. Ve sonra nedense birden Malene'yi Rigshospital'ın romatoloji bölümüne götürürken, yanında nasıl ıstırap çektiği aklına geliveriyor. Malene'nin acıdan gerilmiş yüzü gözlerinin önünde şöyle bir belirip kayboluyor.

Kafeden içeri bir grup giriyor ve hava akımından masadaki mumun alevi dalgalandırıyor.

Iben başını kaldırıp Gunnar'a bakıyor. Oturduğu ufacık kafe sandalyesine kıyasla epey iri bir görünüşü var.

Tam asabi bir hali olduğunu düşünürken, Gunnar söze başlıyor:

"Iben, bir gün yolun düşer de benim eve uğramak istersen, başımın üzerinde yerin var."

***

Ertesi gün öğleden önce Iben'le Malene, Paul'un odasına gidiyor.

Paul oturmuş, tekerlekli koltuğunu tedirgince sağa sola döndürüp duruyor. Iben'le Malene'yse odanın ortasında ayakta duruyor. Paul'un görüşmenin ta en başından beri asabi olduğunu fark edebiliyorlar, Iben'e karşı bile.

Iben daha Paul'un odasına gitmeden kendini adamakıllı gergin hissediyordu ama konuyu Iben toparlarsa daha fazla yol katedebileceklerini hesaplamışlardı yine de Malene'yle.

Ve Iben çok uzatmadan konuyu toparlıyor:

"...Ve sonuç olarak, biz en iyisinin Anne-Lise'nin hastalık iznine ayrılması olacağını düşünüyoruz. Merkezden biraz uzak kalıp toparlanabilmeye ihtiyacı var. Hiç kendinde gibi değil."

Paul tekerli koltuğunu bu sefer daha bir fırıl fırıl döndürüyor:

"Hayır!"

Iben'le Malene ne yapacaklarını ne diyeceklerini bilemiyor. Malene bir deniyor:

"Neden ama?.."

Paul gözlerini ikisine birden dikerek cevaplıyor:

"O hasta masta değil."

Malene de Iben de ellerinde doğru dürüst kanıt yokken Anne-Lise'nin sağlık durumu hakkında daha fazla ihtimal yürütmemeyi seçip hiç ses çıkarmıyor.

Paul devam ediyor:

"Konunun aslı astarı şu... İşverenin bir çalışanını zorla hasta iznine göndermesi, onu işten çıkarmak için bir fırsatını kollayacak demek. Yani ilk etapta sorunu işyerinin dışına çıkartılmış oluyor ve zaman içinde bir şekilde kendiliğinden kaybolacağını umuyor. Tabii umduğu gibi çıkmayabiliyor da."

Iben'le Malene bir ağızdan atılıyor:

"Hayır, ama biz hiç de öyle..."

"Hayır hayır."

Iben süklüm püklüm devam ediyor:

"Yanlış anlama, Paul. Anne-Lise evde kalırsa belki kendini daha çabuk toparlar diye düşünmüştük. Şu sıralar çok dengesiz olduğu aşikâr. Psikoloğa gitmesini ona sen kendin önerdiydin, hani kitaplıktaki o kan olayından sonra."

Malene devam ediyor:

"Bizim demek istediğimiz şu, uzaklaşıp biraz kafasını dinleyemezse, daha ciddi bir ruhsal sorunla karşı karşıya kalabilir."

Paul son derece açıksözlü :

"Bir çalışanı bu şekilde işten uzaklaştırmanın, işten atma ortamına hazırlık olduğunu siz de benim kadar iyi biliyorsunuz. Bir daha buraya dönmesi çok güç olacaktır. Anne-Lise'nin çocukları ve bir kocası var, onlar da bu durumdan bir şekilde etkilenecek; sonra dört dörtlük iş çıkarıyor burada. Yeni görev düzenine henüz başladık. Biraz zaman tanıyalım. Sanırım şimdi asıl yapmanız gereken şey, onu dışlamamanız ve ona bir şans vermeniz."

Iben yanaklarına kan hücum ettiğini ve şakaklarının zonkladığını hissediyor, hemen savunmaya geçiyor:

"Böyle bir öneride bulunduk çünkü Anne-Lise'yle en yakın çalışanlar biziz ve onunla işbirliği yapmak hakikaten çok zor. Düşündük ki, kendi toparlayabilmesi için biraz zaman verilirse, daha iyi... çünkü her şeyi denedik. Malene o toplantıyı yapmamıza önayak oldu da yeni bir işbölümü yapıldı..."

Malene hiç istemese de fazla fevri bir tavırla araya giriyor:

"Sonra onun şimdiki gibi davranmayı sürdürmesine göz yummak bizim için tehlikeli de olacak. Ne kadar kabullenmek istemesek de o ölüm tehditleri..."

Paul ona mani oluyor:

"*Sizin* için tehlikeli demekle neyi kastediyorsunuz? Bir torba dolusu kanı bu işyerinde bir o, yalnız o kafasında aşağı yedi."

"Bunu bal gibi kendi de yapmış olabilir!"

Malene gözlerini birden Paul'dan Iben'e çevirince, Paul da insiyaki olarak Malene'nin bakışlarını takip ediyor.

Malene:

"...Iben, okuduğun o kitaplarda denilenleri bir anlatsana."

Iben, muhtelif psikolojik teori ve açıklamaları aklı erip dili döndüğünce nakletmeye çabalarken, içinden de bu konuşmanın bir an önce bitmesini diliyor, en başta hiç başlamamış olmasını dilediği gibi.

Öyle derinlere inebilecek kadar yeterli bir psikoloji bilgisi yok, anlattıklarının yüzeysel kaldığını kendi de pekâlâ kulaklarıyla duyabiliyor.

Paul onu dinlerken, bakışlarında öyle bir hayal kırıklığı var ki, Iben artık tahammül edemeyecekmiş gibi hissediyor. Ve konuyu kestirip atıyor:

"Ben o mailleri bizlerden birinin göndermediğine eminim. Aynı güveni siz de diğerlerine göstermek zorundasınız."

Malene ağzını bir açacak gibi oluyor:

"Evet ama..."

Paul neredeyse bağırır gibi susturuyor onu:

"Söz konusu olamaz!"

Paul koltuğunu sağa sola döndürmeyi bırakıyor, sözüne devam ederken sesi şimdi daha yumuşak fakat kesin çıkıyor:

"Gönderen ne Anne-Lise ne de Camilla! Daha ötesi yok! Yakında kapıya bir video kamerası da geliyor ve böylece her şey geride kalmış olacak, hep beraber rahat bir nefes alacağız."

Malene yine bir şey söyleyecek gibi oluyor ama Paul'un yüz ifadesinden, artık çenesini kapatması gerektiğini anlıyor.

Durumu şöyle bir ölçüp biçiyorlar.

Ve sessizliği ilk bozan Paul oluyor:

"Bazı sorunlar olduğunun farkındayım. Kesinlikle. Fakat ben şahsen bu konuşmayı yapılmamış saymayı ve yönetim kuruluna bahsetmemeyi tercih ediyorum. Tabii siz farklı düşünüyorsanız, o zaman başka... Sırf sizin iyiliğiniz için. Çünkü davranışınız göze hiç hoş gelmiyor."

20

Iben'le Malene trende oturmuş, DCIF'nin Kopenhag'ın kuzeyindeki Louisiana Müzesi'nde* düzenlenen uluslararası bir konferansa gidiyor. Müzenin toplantı salonunda sürecek iki günlük konferansa 140 kişi katılacak. Konferansın teması "Eski Yugoslavya'da güven ve demokrasi ortamının yeniden tesisi".

Trende çok yolcu yok. Günün bu saatinde asıl ters istikametteki çok kalabalık oluyor, daha ziyade şehir dışında oturup da Kopenhag'a işe gidenler kullanıyor. Iben'le Malene'nin etrafındaki boş koltuklara Kasım güneşi vuruyor, o kadar alçak ki insan pencereden dışarıyı, Strandvejen üzerindeki sıra sıra lüks villaları seyrederken ışık, insanın gözlerinin tam içine giriyor.

Paul'un odasında Anne-Lise hakkında yaptıkları o tatsız toplantıyı takip eden hafta, Malene DCIF'nin bilgisayar donanımının yenilenmesini önerdi Paul'a. Böylece seçkin bir araştırmacı grubuyla güvenli bir elektronik ortamda bilgi paylaşımı mümkün olabilecek. www.dcif.dk adresli web sitesine eklenecek dahili bir bilgisayar ağı aracılığıyla araştırmacılar birbirle-

* Kopenhag'ın 35 km. kuzeyinde Strandvejen adlı sahil yolu üzerinde yer alan bir sanat müzesi. (ç.n.)

rinin yazılarını okuyabilecek ve yorumda bulunabilecek. Ayrıca online-toplantılar düzenleyebilecekleri gibi, gece gündüz chat yapabilecek ve ortak duyuru panosundan da bilgi edinme ve bilgi ekleme yoluyla yararlanabilecek.

Malene şimdiki görevlerine ilaveten bu dahili bilgisayar ağının sorumluluğunu üstlenmeye hazır. Böylelikle DCIF'nin faaliyet alanı nispeten cüzi bir maliyet karşılığında, sanal ortama da taşınarak genişletilmiş oluyor.

Bütün bunlara rağmen, Paul teklife hayır dedi.

Şimdi trenle Louisiana'ya giderlerken, Malene konuyu dönüp dolaştırıp Paul'un bu tepkisine getiriyor:

"...Yaptığım hazırlık çalışmalarına bile bakma zahmetine girmedi. Eğer İsveçliler bizden önce davranırsa, o zaman bütün araştırma desteklerini de onlar kapacak demektir. Paul'u hiç anlayamıyorum."

Bu konu daha önce defalarca açıldığında olduğu gibi Iben'in bu sefer de Malene'ye söylediklerine ekleyeceği bir şey yok. Malene etraflı bir fiyat araştırması yaptı, masrafları saptadı, çeşitli kurumların benzeri sanal bilgilendirme merkezleriyle ilgili fikirlerini sordu, deneyimlerini öğrenerek bir araya getirdi ve Paul'a sunmak üzere dört dörtlük bir fizibilite raporu hazırladı.

Malene istasyonda satın aldığı büyük boy kahvesinden bir yudum alıp konuşmaya bıraktığı yerden devam ediyor, nefesi sıcak ve kahve kokuyor:

"...Ne dersin, acaba iş değiştirmek üzere filan olup da benim bu web projesiyle ilgili bilgileri alıp yeni işyerine götürmek aklına gelmiş olabilir mi?"

Iben sanmıyor, zaten Malene onun yüz ifadesinden de bunu okuyabiliyor. Yine soruyor:

"...Ne dersin, acaba ruhum bile duymadan bana başka işler yüklemeyi planlıyor olabilir mi?"

Trenin içinden geçtiği orman bitiyor ve güneş yine Iben'in gözlerine giriyor.

Malene onunla göz teması kurmaya çalışıyor:

"...Yönetim kurulundakiler bazı görevlerimizi bizden almaya niyetleniyor olabilir mi? Araştırmacılarla daha az muhatap olmamızı filan planlamıyorlardır herhalde?"

Araştırma desteğinde yapılacak bir kesinti, Malene'nin işsiz kalması demek olur.

Malene'nin aklına artık daha başka tahminler gelmiyor, ikisi de sessizce dışarıyı, yanlarından hızla geçip giden villaları seyrediyor, ta ki Iben konuşana kadar:

"Bence bir olanak daha var aslında."

"Nasıl peki?"

"Sadece bir faraziye, somut bir zemine dayanan bir şey değil."

"Nasıl yani?"

"Hatırladığım kadarıyla ben merkezde ilk işe başladığım günlerde, senin projelerin çok daha fazla destek görüyordu. Yani genel olarak bakıldığında sırf senin bu son web projene mahsus bir durum değil, haksız mıyım?"

Malene başıyla onaylıyor.

Iben devam ediyor:

"...Ve sanki o günlerde Paul kütüphanenin gereksinimleri hususunda şimdi olduğu kadar duyarlı değildi."

"Hayır."

"Demek ki bu arada bir şey oldu. Hiç kimsenin bahsetmediği bir şey."

Malene kahvesini elinden bırakmış hiç hareket etmeden Iben'i seyrediyor, Iben derin bir nefes alıp devam ediyor:

"...Düşünüyorum da bu Paul'un ufak bir kurum olduğumuz için geleceğinden endişelenmesiyle ilgili olabilir. Birilerinin gelip bizim merkezi daha büyük bir kuruma bağlaması riski onu rahatsız ediyor olabilir, onun için de merkezin büyümezse öleceğini düşünmüş olabilir. Dolayısıyla da senin her yeni araştırma girişimini desteklerken, merkeze proje desteği gelsin ve sürekli yeni faaliyet alanları yaratılabilsin gibi bir düşünceyle hareket etmiş olabilir bugüne kadar."

"Evet, eskiden böyleydi de artık sanki..."

"Diyelim ki –ve kesinlikle bir şey bildiğimden değil, tamamen bir faraziye olarak– Paul'un kulağına Bilim Teknoloji ve Gelişme Bakanlığı'nın bizi bünyesinden çıkaracağına dair söylentiler geldi. Bu taktirde DCIF çok muhtemelen Dışişleri Bakanlığı'na geçirilecektir ki o zaman bir yeniden yapılanma projesinin parçası olarak İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlandığımızın resmidir. Bu, gün gibi ortada.

"Şayet Paul, bize bir şey çıtlatmasa da bu tür söylentiler duyduysa, bu da bize onun bakanlıktaki toplantılara gitmeden niçin o kadar asabileştiğini izah eder. O zaman haliyle şimdiden yirmi hamle ötesini hesap etmek ve yeni kurtuluş olanakları bulmaya çalışmak zorunda.

"Bir olanak, Danimarka'daki araştırma kütüphanelerinin birden fazla bakanlığa bağlanabilir olmasında yatıyor olabilir. DCIF kütüphanesi ne kadar hızlı büyür ve kendini geliştirirse, Paul'un onu 'destek fonksiyonlu bir ana kütüphane' olarak prezante edip, bir üçüncü bakanlığa bağlanmasını sağlama olanağı da bir o ölçüde artacaktır. Bunlar örneğin Kültür Bakanlığı, Adalet Bakanlığı veya Mülteciler, Göçmenler ve Entegrasyon Bakanlığı olabilir veyahut artık Paul gözüne hangilerini kestirirse. Araştırma kütüphaneleri arasında farklı bir gelenek var, küçük olmak bir risk oluşturmuyor, yani o zaman Paul'un şef koltuğu tehlikeye girmez, sırtında Azrail kılıcıyla çalışmak zorunda kalmaz."

Iben, Malene'nin yüz ifadesinden bunun hiç aklının ucundan geçmemiş olduğunu anlayabiliyor. Geceleri gözüne uyku girmeden yatmanın Iben'e sağladığı bazı avantajlar da var. Sözüne devam ediyor:

"Yani onun acil durum planı buysa, o zaman senin inisiyatiflerin bir çuval inciri berbat etmekten başka bir işe yaramaz. Onun tek istediği şey, DCIF'yi Dışişleri Bakanlığı'ndan farklı bir bakanlığın bünyesine aldırtabilmek ve o durumda da senin araştırmacılara yönelik görev alanının pek başını alıp gitmemesi gerekecektir haliyle."

"Evet ama, DCIF'nin hem bugünkü hem de 1945'te Almanlara yapılanlarla ilgili gelecek konferansta sesini duyuracak olmasına pek sevinmişti, peki bunu nasıl açıklayabileceğiz o zaman?"

İhtiyar bir kadın, elinde ufak bir tekerlekli valizle trenin içinde bir aşağı bir yukarı gidip geliyor. Malene kadını sanki hiç fark etmemiş gibi. Iben sözlerine hızlı hızlı devam ediyor:

"Bu Paul için ince bir ip üzerinde yürümek gibi bir şey. Birkaç yıla kalmaz aynı üst düzey görev için Frederik'le karşı karşıya gelip rekabet edecekler. Bunu ikisi de şimdiden biliyor. O gün gelene kadar da Paul'un, esaslı inisiyatiflerle merkezi güçlendirip geliştirmekte, Frederik'in Demokrasi Merkezi'nde yapabildiklerinden çok daha başarılı olduğunu kanıtlaması şart. Fakat bu inisiyatifler şimdilik tek tük konferanslardan ve benzeri etkinliklerden ibaret. Yani böyle bir çerçevede bakınca, senin yaptığın işler bu ofisteki günlük işlerin akışı içinde, daha ziyade Anne-Lise'nin görevlerine bir yan destek şeklinde bir manzara sunuyor."

Malene birden iyice arkasına yaslanıyor ve gözlerini dalgın dalgın boşluğa dikip hiç kıpırdamadan oturuyor.

Iben bir süre pencereden dışarıyı seyrettikten sonra ekliyor:

"...Bütün bunlar hakkında hiç kimsenin ağzından tek bir kelime çıkmadı. Benim de şahsen bir şey bildiğim yok fakat tahmin yürütmeye de izin var herhalde."

***

Iben güneşi daha önce Kasım ayında hiç bu kadar pırıl pırıl gördüğünü hatırlamıyor. Konferans katılımcıları Louisiana'nın lokantasında ve tam önündeki terasta toplanmış, sahile bakan heykel parkını ve ötesinde uzanan deniz manzarasını seyrediyor. Araştırmacılar, çeşitli kuruluşların temsilcileri, üniversite öğrencileri, gazeteciler ve diğer ilgililer ufak gruplar halinde toplanmış sohbet ediyor; yazılarından tanıdıkları kişilerle veya

işbirliği yaptıkları kurumların yetkilileriyle bir araya gelip konuşma olanağı buluyor. Veyahut kalabalığın içinden ta karşıda gözlerine çarpan eski bir meslektaşa doğru sağa sola bakmadan tam yol gidiyor, yalnızca konuşabilmek için.

Etrafta Iben'e aşina çok yüz var ama üç yıldır DCIF'nin araştırmacılarla ilişkilerinden sorumlu kişi olarak, Malene'nin buradakilerin hemen hemen hepsini tanıyor olması lazım.

Yanlarına gelen gelene. DCIF'ye gelen tehdit maillerini duymuş olanlar, bu konuda yorumlarda bulunuyor. Bazıları Iben'in yazıları hakkındaki görüşlerini belirtirken, Iben'i Afrika'dan döndüğünden beri görmemiş olanlar rehine olayının sevindirici bir şekilde sonlanmasından duyduğu mutluluğu ifade ediyor.

Danimarka'ya dönmesinin üzerinden neredeyse dört ay geçmiş olsa da, "Tanrıya şükürler olsun ki sağ kurtuldun" diyenlerin de ardı arkası kesilmiyor.

"Bravo" diyor Dışişleri Bakanlığı'ndan bir bayan başkâtip, Iben bir zamanlar ona bazı iletişim bilgileri temin etmişti.

Katılımcıların sayısı durmadan artıyor. Malene, Bosna'dan gelen konuşmacılarla ilgileniyor, ortamda biraz şaşkın görünen Boşnaklara konferansla ilgili pratik konularda bilgi veriyor.

Paul da burada, dışarıda heykel parkında durmuş, gözünde güneş gözlükleri (Kasım ayında bile onları yanına alacak kadar ileri görüşlüdür), Morten Kjærum, Birte Weiss'la* konuşuyor, Anne-Lise de yanlarında. İki erkeğe kibarca gülümsüyor, konuşulanları takip edebilmek için aşırı gayret sarf eder gibi bir hali var. Paul merkezin kütüphane görevlisinin bir konferansa katılmasını bu defa ilk kez gerekli gördü.

Iben kalabalığı inceliyor. Bakımlı idealistler, bronz tenleri bir önceki görev yerlerinin hatırası olmalı ve hepsi de –üniversiteli öğrenciler haricinde– rahat fakat şık giyimli. Pırıl pırıl güneşin altında hayatlarından memnun gülümsüyorlar.

* İnsan hakları ve soykırım konularına eğilen Danimarkalı araştırmacı ve sivil toplum örgütü yetkilisi. (ç.n.)

Saat on olduktan ve Morten Kjærum, Louisiana'nın konser ve konferans salonunda misafirlere hitaben açılış konuşmasını yaptıktan sonra, günün ilk konuşmacısı kürsüye geliyor. Bosna'dan genç bir belediye başkanı. Dimdik duruyor, bir askerinki gibi adaleli bir vücudu var, yalnız Dayton Barış Antlaşması'ndan bu yana Akdeniz diyeti bütün o kasların üzerini eşit bir yağ tabakasıyla kaplamış; öyle ki Iben'le Malene'nin oturdukları yerden, adeta yüzünden kan damlayan tombul bir oğlan çocuğunu andırıyor. Tıpkı tüm diğer Yugoslavyalı konuşmacılar gibi onun da üzerinde, Danimarkalıların aksine, takım elbise ve geniş kravatlı frenk gömleği var. Koyu renk saçları eski casus filmlerindeki Rus karakterlerinki gibi kesilmiş.

İngilizce olarak ve tepegöz yardımıyla yaptığı sunumda, gayet mesafeli ve pedagojik bir tavırla ve hiçbir duygulanma emaresi göstermeksizin, Sırpların kendi insanını hedef alan soykırım eylemlerine ait istatistiki rakamlardan bahsediyor.

Ve okuyor:

"Ölü sayısı: 184.

Ateşe verilen ev sayısı: 416.

Sürgün edilenlerin sayısı: 1.783.

Irzına geçilenlerin ve işkence edilenlerin sayısı: 73."

Yüzeysel bir sunum. Bu bilgileri dinleyicilerin büyük kısmı zaten biliyor, onun için de not alan kimse yok.

Sunum sona erip de herkes konuşmacının sırf bunları söylemek için acaba neden buraya çağrıldığını düşüne dururken, dinleyicilerden ilk soru geliyor:

"Hayatta kalmayı nasıl başardınız?"

Belediye başkanı yine son derece mesafeli ve monoton bir pedagog sesiyle cevaplıyor:

"Olacakları önceden görebilen birkaç kişiden biriydim. Silahlarımız zorla elimizden alındı ama biz Sırp erbaşlardan yeni silahlar satın aldık. Sırp subaylar köy okuluna gitmemizi emretti, oraya götürülürken ellerinden kurtulup ormana kaçmayı

başardık. O gün daha sonra bütün erkekleri okulda teker teker kurşundan geçirdiler."

Belediye başkanı sırtı hemen hemen dinleyicilere dönük, tepegözün ekranındaki ölüm istatistiklerini inceliyor, sonra aynı monoton ses tonuyla devam ediyor:

"...Sırplar ormanı ablukaya aldı ve teslim olursak hayatımızı bağışlayacaklarına söz verdiler. Yoksa hepimizi öldüreceklerini söylediler. Bölüğü ben komuta ediyordum, teslim olmamaya karar verdim. Velhasıl sonra durum gösterdi ki, böyle yapmamış olsaydık hepimiz oracıkta öldürülecektik. Ormanda yirmi Sırp'ı çembere alıp yakalamayı başardık. Sonra bir takas yaptık: elimizdekileri serbest bırakacak, buna karşılık onlar da bizi otobüslerle Bosnalıların kontrolündeki bir bölgeye nakledecekti. Ve oraya varır varmaz Bosna ordusuna katıldık, ben çok geçmeden albaylığa getirildim. Bölüğümle birlikte köyümü özgürlüğüne kavuşturdum, daha sonra belediye başkanı seçildim."

Kimse bu izaha nasıl bir yorumda bulunacağını kestiremiyor. Salondaki herkes birkaç saniye susup kalıyor, sonra sunumun diğer kısımlarına yönelik sorular gelmeye başlıyor.

Kahve molasında Iben terasa çıkıyor; DCIF'nin yönetim kurulu başkanı Ole Henningsen'le* konuşan Paul'un yanına gidiyor. Ole Henningsen altmış yaşlarında, biraz iriyarı, bembeyaz sakallı bir adam. Soykırım araştırmasına merak sarmadan önce, Sovyetler Birliği tarihi hakkında bir dizi kitap yazmıştı. Televizyon programlarına da birkaç kez tarih uzmanı olarak katılmışlığı var, yarışma programlarına da. Paul'un merkezi yönetim tarzından hoşnut ve görünüşe göre aralarında bugüne kadar hiç ihtilaf yaşanmadı.

Paul bir sır söyler gibi Ole'ye iyice yaklaşmış bir şeyler anlatıyor ve Iben tam sonuna kulak misafiri oluyor; İnsan Hakları Enstitüsü'nün bu konferansı DCIF'yle birlikte düzenlemeye ilk başta yanaşmamasını eleştiriyor:

* İnsan hakları hukuku uzmanı ve Kopenhag Üniversitesi profesörlerinden. (ç.n.)

"...Bu durum bizim için aslında çok rencide edici, yani bilgi birikimimizden yararlanmaktan bu kadar aleni yan çizmeleri." Kopkoyu güneş gözlüklerinden gözlerini seçebilmek olanaksız. Iben'in yanlarına geldiğini henüz fark etmemiş olabilir. Konuşmaya devam ediyor: "...Bu konuyu bir ara Morten'e açmayı düşünüyorum."

Iben, DCIF'nin bu konferansta ortak düzenleyici olarak yer alması hususunun, Paul, İnsan Hakları Enstitüsü'nün konferans düzenleyeceğini arkadaşlarından haber aldıktan sonra gündeme geldiğini biliyor. Basın bildirileri ve davetiyeler son anda gönderilebilmişti.

DCIF'nin katkısıyla konferansı iki güne yaymak mümkün oldu. Ve bu da dış ülkelerden daha fazla sayıda katılımcı çekmelerini sağladı. DCIF bu etkinlik için15.000 Danimarka Kronu destek verdi ve buna karşın tüm konferans dokümanlarında DCIF'nin adı ve imzası yetkili düzenleyici olarak yer aldı. Buna ilaveten DCIF, araştırma alanları Yugoslavya olan, Avrupa genelindeki bütün bilim insanlarına ait iletişim bilgileriyle katkıda bulundu. Iben'in mesaisi de bu süre içinde sadece konferansla ilgili dokümanların sayfa düzenine hasredildi.

Ayrıyeten Paul'un bugünkü *Information* gazetesinde konferans ve konuşmacılar hakkında bilgi veren ve konferanstan beklenen sonuç ve yararları irdeleyen tam sayfa bir yazısı yayımlandı.

DCIF bu aşamaya gelmeden önce, Paul'un Ole'ye danışıp onay alması gerekmişti ama Paul'un merkez çalışanlarına izah ettiği gibi, her şey o kadar yumurta kapıda olmuştu ki, DCIF'nin yönetim kuruluna yazılı bilgi vermesine bile vakit kalmamıştı, ikinci başkan Frederik Thorsteinsson'a bile.

Dolayısıyla DCIF'nin aksine, Frederik'in başkanı olduğu Demokrasi Merkezi'nin konferanstan ancak iş işten geçtikten sonra haberi olmuştu.

Paul anlaşılan, Demokrasi Merkezi'nin yönetim kurulu üyesi olması hasebiyle Frederik'e konferanstan hiç bahsetmemişti. Iben de ona bu konuda bir şey sormamıştı.

Iben terasta Paul'la Ole'nin yanına gelir gelmez, Ole konuyu değiştiriyor ve her zamanki sakin sesiyle, Iben'e işlerin nasıl gittiğini soruyor; hem işte hem evde. Kenya'dan döndüğünden beri, yönetim kurulundakilerin hepsi Iben'i dikkatle izliyor. Ole daha sonra da Iben'in son ay zarfında yazıp web sitesine koyduğu yazılara övgü yağdırıyor.

Bir sonraki konuşmacı, halen gazetecilik yapan yaşlıca bir Boşnak entelektüel. Savaşta harap olan Bosna'nın yeniden yapılandırılmasında büyük katkıda bulunan birçok Avrupa ülkesine ve bir dizi sivil toplum örgütüne teşekkürlerini ifade ederek söze başlıyor:

"Böyle kurumlar ve böyle konferanslar olmasaydı, ülkemin durumu bugünden çok farklı, çok daha umutsuz olurdu."

Ve Saraybosna'nın dışında bir barakada esir olduğu süreci anlatmaya geçiyor. "İnsanın içinde bir şey değişiyor" diyor. "İnsanın başından geçenler o günden sonra hep onunla birlikte yaşıyor, özellikle de benliğine işleyen o çaresizlik ve umutsuzluk. Ve zaten insanı asıl yıkan, değiştiren de bir zamanlar hissettiği o çaresizlik, o her şeyden vazgeçmeye götüren ruh hali."

Derin bir nefes alıyor ve yine kademeli konferans salonunun en arka ve en üst sıralarına doğru bakarak devam ediyor:

"...Fakat şimdi kendimizi Bosna'nın geleceği için ümitli ve inançlı olmaya zorlamalıyız. Ve bugün burada temsil edilen kurumların yardımları bize bunu başarma gücü verecek."

Yemek molası sırasında Iben dikkatini toplayamıyor. Kenya'dan sahneler gözlerinin önünden gitmiyor. Çemberin ortasında durmuş şarkı söyleyen Omoro'nun hayali, kerpiç duvardaki ufacık böcek kabuğuna bastırıp duran kendi hayali.

Fakat şimdi bunları düşünmek istemiyor.

Şimdi Louisiana'nın upuzun yemek masasının başında, Malene'nin yanındaki sandalyede oturuyor ve panoramik pencerelerden dışarıdaki manzarayı, güneşin suları şıkır şıkır pa-

rıldattığı Øresund'u* ve ta uzakta denizin karşı tarafında, bugün olağanüstü net görünen İsveç kıyılarını seyrediyor.

Networking yapan 140 katılımcının seslerinden içeride epey bir gürültü var. Tüm İskandinav dillerinde ama özellikle İngilizce konuşmalar kulağa çarpıyor.

Malene önündeki "günün vejetaryen tabağı"na adamakıllı tuz serptikten sonra konuşuyor:

"Az önce Frederik'le laflıyordum da konuyu Erik Prins'e getirdim, anladığım kadarıyla Erik ona benden hiç kötü bahsetmemiş."

Malene hızlıca konuşuyor. Aynı "sektörden" onca insanla, aynı anda birlikte olmanın yarattığı şok etkiden olmalı. "Konferans çarpmasına" uğramış:

"...Tabii açık açık sormadım, zaten o zaman da bir şey söylemezdi. Fakat bana davranışında hiçbir fark gözlemlemedim. Eskisi gibiydi."

Etraftakilerin DCIF'de en iyi tanıdıkları, bildikleri kişi Malene. Eğer Anne-Lise, Erik'e yaptığı gibi başkalarına da Malene'nin arkasından konuşursa, Malene de kendi versiyonunu anlatır onlara ve o zaman hiç kuşkusuz Malene'nin anlattıklarına daha çok inanacaklar. Fakat bu durum birkaç aya kadar maalesef değişmiş olacak. Herkes kütüphane arşiviyle ilgili soru ve taleplerinde Anne-Lise'yle muhatap olmaya, onun eline bakmaya başlayacak, hatta birçoğuyla Malene'den bile daha yakın irtibatta olacak. Ve belki iftiralarını da sürdürecek ki, Malene'nin işi o zaman bitik demektir. Harekete geçecekse önünde fazla vakit yok.

Iben restoranın ortalarındaki bir masada Anne-Lise'nin sırtını görebiliyor. Iben ağzındaki lokmayı çiğniyor ve Malene'ye doğru eğiliyor:

"Anne-Lise, Lea'yla bir şeyler konuşuyor harıl harıl."

---

* Danimarka'yla İsveç arasında uzanan geniş boğaz. Strandvejen üzerindeki muhitler zengin ailelerce tercih edildiğinden buralarda halk arasında, "viski şeridi" (whiskybæltet) denir. (ç.n.)

Malene, Iben'e bir bakış fırlatıyor ama sesini çıkarmıyor.

Lea gelecek vaat eden genç bir sosyolog. DCIF'nin tek kadın yönetim kurulu üyesi olan Tatiana Blumenfeld'le de pek sıkı fıkı. Tatiana'nın epey saygın bir kişiliği var, Lea ona gidip de Malene'nin, DCIF'deki işbirliği ruhuna zarar verdiği izlenimi uyandıracak şekilde konuşursa, bu tam bir facia olur."

Iben:

"Kahve aralarından birinde, gider konuşurum Lea'yla ve pundunu getirip konuyu da biraz tıklatırım."

"Sağ ol."

Iben önündeki vejetaryen tabağından aldığı bir çatal dolusu ıspanağı çiğnerken, bir yandan da ekliyor:

"Ve sonra Birgitte de gözüme iliştiydi bir ara. Sen de onunla konuşursan, o zaman Tatiana, durumu Anne-Lise'ninkine ters düşen versiyonunu iki tarafsız kişiden duymuş olacak demektir."

Birgitte, Tatiana'nın doktora öğrencilerinden biri.

Iben iyice arkasına yaslanıyor. Ve sıra sıra insan sırtlarının üzerinden ileriye doğru bakıyor. Anne-Lise'nin söylediği bir şeyin Lea'yı çok eğlendirdiğini görüyor.

***

Öğle yemeğinden sonra, sıra "Sırbistan'ın entelektüelleri ve Balkanlar'daki yeni demokratik ortamda Belgrad Üniversitesi" konulu sunuma geliyor.

Bir sonraki arada Iben restorandaki kalabalığın arasında dolanıp duruyor. Bacağındaki kamanın ağırlığını hissedebiliyor. O mailleri yollayanın ve kitaplığa kan boşaltanın buradakilerden biri olduğu düşünülemez mi?

Her bakıştan bir şey okumaya çalışıyor. Gazeteciler uzun ve dik bakışlarla onunkilere karşılık veriyor. Sivil toplum örgütü temsilcileri daha bir ürkek. Araştırmacıların gözleri utangaç ve üniversite öğrencileriyse gözlerini kaçırıp yana bakıyor.

Eski Yugoslavyalılarsa ona tıpkı gazeteciler gibi karşılık veriyor.

Bir aralar DCIF'nin Büyük Toplantı Odasında çok oturup kitap karıştırmış bir araştırmacı soruyor:

"Sende bir şeyler değişmedi mi?"

"Ne anlamda?"

"Nasıl ifade edeceğimi bilemiyorum, bir şeyler işte..."

"Belki kendimi biraz yorgun hissediyorum."

"Hayır hayır, onu demek istemedim."

Tehdit maillerinden bahsetmeye başlıyor. Zigic'in şüpheli listesinin başında olduğu günlerden bu yana başka bir şey duymamış, canla başla anlatmaya koyuluyor:

"Zigic'in Sırp mafyası üyesi olarak Rusya'da ve ABD'de bir iletişim ağı kurmakta olduğunu duydum. Sonra hem Almanya'da hem ABD'de görülmüş."

Malene kalabalığın arasından sıyrılarak Iben'in yanına geliyor. Pek neşeli bir hali var, yine hızlı hızlı konuşuyor –neredeyse soluk soluğa– dans pistinden henüz dönmüş gibi.

"*Mellemfolkeligt Samvirke*'den* Rie'yle konuştum. Ole'nin yakın dostlarındanmış, Rie'nin annesi bir vakitler Ole'yle aynı kolektifte** yaşamış. Rie'yle aramız gayet iyidir. Beni squash oynamaya çağırdı ama, tabii... Fakat sonra Store Vega'daki Highlife konserine gitmeye karar verdik, telefonlaşacağız. O arada Anne-Lise hakkında bir iki laf ederim, iyi olur."

Iben daha sonraki iki kahve molası boyunca Paul'un İnsan Hakları Enstitüsü yönetim kurulu üyeleriyle harıl harıl bir şeyler konuştuğunu görüyor. Ayrıca iki gazeteciyle ve Dışişleri Bakanlığı'ndan bir resmi yetkiliyle de konuşmaya fırsat buluyor. Paul bu yetkiliyi yanına alıp Eski Yugoslavya'dan gelen katılımcıların durduğu masaya gidiyor ve yetkiliyi, son konuşmayı yapan ve meslektaşları arasında nüfuzlu olduğu anlaşılan Boşnak katılımcıyla tanıştırıyor, Paul adamı doğru

* Danimarka Yardımı Hareketi. (ç.n.)

** Danimarka'da kibbutz prensibiyle işleyen ortak çiftlikler. (ç.n.)

dürüst tanımıyor bile ama çok kendinden emin ve önemli havalarında.

Iben yabancı konuşmacıların aralarında sinirli sinirli bir şeyler tartıştıklarını görüyor. Etraftaki İskandinav katılımcıların bu konuşma tarzını hayretle seyrettiğini fark edince susuyorlar.

Iben, Frederik'in de Ole'yle harıl harıl bir şeyler konuştuğunu görüyor. Ole sessiz sakin dinliyor. Yüzünde her zamanki yumuşak ve rahat ifade var. Frederik daha sonra üç gazeteciyle, Århus'dan bir profesörle ve SF'nin* dış politika sözcüsüyle sohbet ediyor. Sözcüyle pek senli benli konuşuyor, bir eliyle adamın omzunu sıvazlıyor.

Lea birden Iben'in yanında bitiyor. Güleç bir yüzle DCIF'ye hayran olduğunu, oraya her ziyaretinin başlı başına bir zevk olduğunu söylüyor ve ekliyor:

"...Yani bir altı ay geçmiyor ki, merkezi bir şekilde geliştirmiş olmayasınız!"

"Teşekkür ederim."

"Evet ama öyle. Anne-Lise kütüphaneyi yeniden düzenleyeceğinizi söyledi, oturma yerlerindeki kitaplar kaldırılacakmış, kütüphaneyle ilgili gelenler artık orada oturup çalışabilecekmiş."

Bu haberi öğrenince Malene'nin öfkeden tepesinin atacağını düşünüyor Iben. Kendisi de ilk defa şimdi duyuyor ama hiç istifini bozmuyor:

"Ya evet, öyle bir şeyler de var planlarımızın arasında. Bakalım yetiştirebilecek miyiz!"

Herkes salona geri dönmeye başlamış. Konferansın bugünkü kısmının son konuşmacısı var sırada. Lea da kapıya doğru kayıyor. Duyduğu sevinç hiç de yapmacığa benzemiyor:

"...Artık Büyük Toplantı Odasında değil de Anne-Lise'nin yanında oturup çalışabilmek ne iyi olacak. Öbür oda kitaplara o kadar uzaktı ki."

* Socialistisk Folkeparti (Sosyalist Halk Partisi). Danimarka'nın sol partilerinden biri. (ç.n.)

21

Sıra sıra kitaplıkların ve masaların arasında hüküm süren sessizliğin ortasında merkezde dolaşmak bir garip oluyor. Floresan ampullerinden yayılan çiğ ışıktan ve hareketsizlikten başka bir şey yok etrafta. Yazı masalarına, dağ gibi kâğıt yığınlarına ve bilgisayar ekranlarına rağmen, sanki ıslak ve sisli bir çayırın ortasında yürüyormuş gibi geliyor Iben'e.

Belki de nedeni, o sabah çok erken kalktığı için –doğru dürüst uyuyamadığı bir gecenin daha ardından– kafasının bomboş olması. Hem ofiste hem kendinde gerçekdışı ve rüyamsı bir şey var.

Eğer olur ya Anne-Lise'nin de bu sabah erken geleceği tutar da Iben'i onun bilgisayarının başında yakalar diye, bir mazeret de hazırlamış; üzerinde çalıştığı Sudan'la ilgili yazısına bazı arama kelimeleri ilave edecek. Veritabanının giriş şifreleri Anne Lise'nin bilgisayarında kayıtlı. Iben aslına bu programı kullanmayı daha önce hiç denememiş ama bunu mazeret olarak kullanmak istemiyor.

Anne-Lise'nin koltuğuna oturuyor ve masanın tam ortasından ona bakan resim çerçevesine, bir de o bakmadan edemiyor: Anne-Lise'nin kocasının ve çocuklarının fotoğrafı duruyor içinde. Fotoğrafın yanında da saniye noktaları yanıp sönen bir dijital masa saati var. Rakamlar 7:18'i gösteriyor.

Bilgisayar kapalı değil, bekleme konumunda. Iben fareyi hareket ettirerek bilgisayarı uyandırıyor. Ekranda bir iletişim kutusu beliriyor, giriş şifresini soruyor.

Iben hiçbir şey yazmadan "Enter" tuşuna basıyor, merkezdeki diğer bilgisayarlar gibi buna da şifresiz girilebilmesi lazım. Fakat anlaşılan Anne-Lise bilgisayarına şifre koymuş. Iben, "Anne-Lise" yazmayı deniyor ama yine giriş yapamıyor.

Etrafındaki kesin sessizliği yine fark ediyor.

Iben'le Malene, kendilerini ve merkezi Anne-Lise'ye karşı savunacaksa, Paul'a elle tutulur bir delil göstermeye mecburlar. Mailleri Anne-Lise'nin gönderdiğine dair bir delil olmadan,

Paul onu katiyen hasta iznine yollamaz. O zaman da Anne-Lise bu sıra sıra kitap raflarının arasında gide gele daha da beterleşecek ve içine attığı bütün o hiddet, bütün o hırs sonunda infilak ediverecek.

Anne-Lise'nin mail kutusundaki adreslere bunun için göz gezdirmek istiyor. Fakat daha fazla şifre denemeye cesaret edemiyor. Bilgisayar kitlenebilir. Anne-Lise'nin bir şey fark etmemesi lazım. Kalkıyor, ışığı söndürüyor, çıkıyor, arkasından kapıyı kapatıyor, yerine dönüyor ve dikkatini önündeki işe, Hollandalı uzmanların Rusya'nın güney bölgelerinde yaşayan Müslümanlar hakkında yazdıklarına vermeye çalışıyor.

Diğerleri de geldikten sonra, ne yaptığını Malene'ye fısıldayarak rapor ediyor ve öğleden önce bir ara Anne-Lise'ye gidip soruyor:

"Anne-Lise, peki ben şimdi yeni arama kelimeleri bulur da veritabanına işlemek istersem, nasıl yapacağım bunu?"

"Onları bana verirsin, ben işlerim hepsini. Hiç sorun değil."

"Peki ya kendim yapmak istersem?"

"Iben, en kolayı onları bana vermen. Gerisini ben hallederim."

"Sağ ol ama ben bunu kendim yapabilmek isterdim."

"Tamam ama bu iş bende. Her şeyin benden geçmesi sence de en kolayı olmaz mıydı?"

"Öyle de ben kendim bir denemek istersem."

Iben sözlerinin hiçbir işe yaramadığının farkında ama aldırmıyor. Ayrıca Anne-Lise'nin böyle ayak diremeye hakkı var mı?"

Birkaç kere daha aynı lafları arka arkaya ağızlarında geveledikten ve Anne-Lise en sonunda Iben'e kitap ve yazı veritabanına nasıl yeni arama kelimeleri ilave edeceğini gösterdikten sonra, Iben soruyor:

"Peki, sen burada yoksan, ben senin bilgisayarına girip bunu yapabilir miyim?"

"Ben burada yoksam mı?"

"Evet, hastaysan veya sen eve gittikten sonra yapmak istersem filan?"

Anne-Lise'nin konuşmanın gidişatından hiç hoşlanmadığı gayet aşikâr ve cevabı bu sefer geçiştirmeye çalışıyor:

"Tabii ki bilgisayarı çalıştırırsın."

Iben gülümsüyor ve yüzündeki saf ifadeyi korumaya özen göstererek soruyor:

"O zaman giriş kodu kullanmıyorsun?"

"Hayır."

Anne-Lise doğruyu söyler gibi. Fakat sanki veritabanına arama sözcüğü ilave etmekten başka bir şeyden bahsediyormuş gibi bir hava yaratmada da pek usta. İçindeki o derin nefreti bunca zamandır kimseye tek bir şey belli etmeden idare etmeyi başardığına göre bu onun için çocuk oyuncağı olmalı.

Iben devam ediyor:

"Peki ya bilgisayar uyku modundaysa?"

"O zaman aynı şey."

"Yani o zaman da giriş şifresi kullanmıyor musun?"

"Hayır, hayır, şifre mifre kullanmıyoruz ki burada. Sizler kullanıyor musunuz?"

"Hayır, kullanmıyoruz" diyor Iben, Anne-Lise'nin gözlerinin ta içine bakarak. "Başkasının bilgisayarından da aniden bir şeye bakmak zorunda kalabiliriz, bunu yapabilmemiz iyi bir şey tabii."

"Aynı fikirdeyim."

Birbirlerine gülümsüyorlar ve Iben içinden köpüre köpüre Kış Bahçesi'ne dönüyor.

Sabah dokuza kadar ofiste yalnız kalabilecekleri son gün bugün. Bjarne birazdan gelip kapalı kamera sistemini monte edecek ve kapıların dışına video kamerası takacak ve Camilla da yeniden işe başlayabilecek. O sabahları herkesten epey erken geliyor. Paul, Camilla'nın mesai saatlerini esnaf olan kocasınınkine göre ayarlamasına, işe erken gelip daha erken çıkmasına izin vermişti.

***

Merdivenlere kameraları yerleştirmek Bjarne'nin fazla vaktini almıyor ama hat çekmesi de lazım, Kış Bahçesi'nden geçerek depo odasındaki server'a bağlanacak ve en son olarak da her bir bilgisayara ufak bir program yüklenecek.

Program ilk olarak Camilla'nın bilgisayarına yükleniyor ve Iben'le Malene nasıl çalıştığını deniyor.

Malene gidip dışarıda merdivenlerde duruyor:

"Resmimi kaydettin mi?"

Iben bilgisayarın başında yeni menülere, düğmelere basıp duruyor:

"Ah, oldu galiba... Evet, evet, şimdi kaydettim."

Malene, Camilla'nın bilgisayarına koşuyor:

"Berbat görünüyorum!"

Iben bir kahkaha atmadan edemiyor. Hakikaten de öyle, Malene'nin yüzü tostoparlak, balon gibi, cildi de sanki yağ gibi beyaz lekelerle dolu.

"Kameraya çok yakınsın da ondan."

Iben de dışarı koşuyor:

"Hadi sen de benimkini kaydet."

Sonra Camilla'nın bilgisayarının önünde katıla katıla gülüyorlar:

"Benimki de berbat, tıpkı seninkine benziyor!"

"Eğer biraz uzaklaşırsan, o zaman sanırım..."

"Ama o zaman bir şey göremez ki insan."

Hayret bir şey! Herkesi aynı gösteren bir güvenlik kamerası bu!

Malene, Iben yeni bir resmini daha kaydetsin diye yine dışarı koşuyor ve sonra içeri bağırıyor:

"Polisin arama bültenine girecek olsak, bu resimlerin altına ne yazacaklarını tahmin et bir: 'Şekilsiz, beyaz kurbağaya benzeyen iki kadın aranıyor...'"

Malene'nin artriti bugün sıkıntı vermiyor olmalı, böyle koşabildiği çok enderdir.

Gülüşüp duruyorlar, Bjarne de gelip onlara katılıyor, kütüphaneye doğru sesleniyor:

"Anne-Lise, sen de gelip bir resmini çektirmek istemez miydin?"

Fakat Anne-Lise yerinden bile kımıldamıyor, "Meşgulüm" diye sesleniyor.

Malene, Iben'e bir bakış fırlatıyor. Sonra o da sesleniyor:

"Anne-Lise, sen de bir denesene, sırf eğlence olsun diye canım?"

Aradaki kapı ardına kadar açık ama Anne-Lise onları duymuyormuş gibi davranıyor.

Biraz daha aralarında şakalaşıp eğleniyorlar, sonra herkes yine kendi işine koyuluyor. Telefonlar çalıyor, sırayla mailler gönderiliyor; hepsinin alışık olduğu günlük işler süregidiyor.

Neyse ki Bjarne öğle yemeğine kalıyor, gergin havayı dağıtacak bari. DCIF'deki kadın çalışanlarla muhabbetten pek hoşlandığı aşikâr. Ondan olacak buraya gelişlerini hep öğle paydosuyla çakışacak şekilde ayarlar.

Bjarne onlara bir keresine kolundaki eski dövmeyi göstermişti, şekiller pek belli olmuyordu ama tam ortasında "Mar" yazılıydı. Anlattığı hikâyeye göre, gençken Maria adlı sevgilisiyle Las Palmas'da bir dövmeciye gitmişler, Bjarne dövmeyi yaptırırken öyle bir münakaşaya tutuşmuşlardı ki, dövme bitmeden çıkmak zorunda kalmış ve aynı akşam da ilişkilerine son vermişler.

Şimdi kendi işinde patron rolünde olduğu için, müşterilerine kollarını göstermek istemiyor, hep uzun kollu gömlekle dolaşıyor. Yıllar zarfında koca bir göbek ve pek özen gösterdiği belli olan kara bir sakal da bırakmış, bunlar ona gençliğindeki –anlattıklarına göre oluşan– zirzop görünüşüne nazaran daha bir kalantor hava kazandırıyor.

Üç yıldır tanıdığı, peyzaj mimarı olan sevgilisi ve kadının özel okula giden iki kızıyla Albertslund'da bir villada oturduklarını onlara epey eskiden anlatmıştı.

Bugünkü öğle yemeğini de kızlarından bahsetmeye tahsis ediyor: neler çizmişler, neler demişler, büyük kızının binicilik dersleri.

Bjarne bir yandan kahkaha atıyor, bir yandan da yanında getirdiği koca yemek kutusundan çıkardığı jambonlu, pancar turşulu sandviçini yiyor.

Ve Iben de o sırada, Anne-Lise'nin aslında DCIF'de işe başladığından beri bir acayip olduğunu düşünüyor. Tek fark, bunu şimdi daha farklı bir şekilde açığa vuruyor olması.

Anne-Lise kafasını öne eğmiş, ringa balığı ezmeli sandviçine yumulmuş. O pozisyonda, kaşları sanki gözlerinin içine girmiş gibi duruyor. İnsan onun neler yapabileceğini bir bilince, bu ofiste onunla yalnız kalma ihtimalini düşünmekten bile ödü kopuyor.

Bjarne sevgilisinin yazdığı iş başvuru mektuplarından, peyzaj mimarı olarak bir iş bulabilmesinin ne güç olduğundan bahsediyor şimdi de.

Ve Iben, Anne-Lise'nin yemek yerken dudaklarını nasıl iyice birbirine bastırdığına dikkat ediyor, öyle ki ağzında lokma olduğu sadece yanaklarındaki şişkinliklerden fark ediliyor; çene kemikleri, kitlenmiş dudaklarının arkasında habire açılıp kapanırken, yanakları bir yumrulaşıyor, bir oyuklaşıyor.

Iben düşünüyor: Onu diğer samimiyetsiz ve az buçuk da eksantrik tiplerden ayıran ufak emareler bunlar; fakat onun hakkında bu bildiklerimi bilmiyor olsaydım, bunu görebilir miydim?

***

O akşam işten çıkınca Iben bisikletiyle, yalnızca araba farlarının aydınlattığı kapkaranlık sokaklardan, sicim gibi ya-

gan yağmurun altına eve dönüyor. Neyse ki havaya hazırlıklı giyinmiş.

Apartmanından içeri girer girmez yağmurluğunu çıkarıyor, her yanı terden yapış yapış.

Eve gelip de merdivenlerden yukarıya dairesine çıkarken, üzerinde kama olduğuna her defasında bin şükür ediyor. Kilidi daire kapısına sokup çevirmeden önce eğilip pantolonunun üzerinden kamayı yokluyor. Ve bunu yaparken de kamayı nasıl en çabuk çekebileceğini kafasından tekrar geçiriyor.

Pek akla yatkın değil tabii, ehil bir saldırganın karşısında pek bir şansı olmadığını da biliyor. Fakat o mailleri Anne-Lise gönderdiğine göre bunun bir ehemmiyeti yok zaten.

Bu sefer de her zamanki gibi kapının arkasını tıkayan reklam broşürlerinin üzerinden içeri giriyor, bu sefer de kimse olmadığından emin olmak için daireyi bir kolaçan ediyor, bu sefer de bir buzlu morina dilimini daha mikrodalga fırına koyuyor, bu sefer de maillerini kontrol ediyor –istenmeyen mesajlardan başka bir şey yok– ve bu sefer de lambası göz kırpmayan telesekreterine bir göz atıyor.

Isınan yemeğini anneannesinden kalan ufak, yuvarlak masaya götürüyor, masanın başına oturuyor. Odada, sadece sağdan soldan toplama tek tük basit şeylerin dışında pek bir eşya yok.

Bir ara hiç olmazsa Malene'ninki gibi doğru dürüst bir kanepe alması gerekecek. Bu mobilyaları yenilemeden bir misafir gelse hiç rahat edemez, diye düşünüyor; yani Malene'nin evindeyken ettiği rahatı bulamaz.

Belki şimdilik kanepenin üzerine yayacak bir kilim edinebilirim? Canlı renklerde olmalı ki kitap raflarının, koyu ahşap mobilyaların ve beyaz duvarların yeknesaklığını kırabilsin. Buna defalarca niyetlenmişti ama artık bu konuda bir şeyler yapması gerek.

Morinasını, yanında taze kırmızı biber ve organik krakerle yerken, bir yandan da Raul Hilberg'in *The Destruction of the*

European Jews'unu okuyor, internette elden düşme bir nüshasını bulmuştu.

Yemekten sonra saçlarını yıkıyor. Vücudunu da aynı zamanda yıkamayı sevmiyor, o işi sabaha bırakıyor. Böylece saçlarını soyunmaya filan hacet kalmadan ne zaman aklına eserse yıkamak mümkün oluyor.

Başına bir havlu sarıyor ve elinde bir bardak çayla koltuğa yayılıp biraz gevezelik etmek için Grith'e telefon ediyor fakat Grith evde yok.

Iben, Grith'in numarasını telefon fihristine kaydetmemiş ama ezbere biliyor, sırf bir kere duymuş ve hiç kullanmamış olsa bile. Nitekim bugün de kullanmıyor.

Onun yerine annesini arıyor, televizyon açık ama sesini iyice kısmış. Annesi, Iben'in ona yemeğe geldiği günün ertesinde çoktandır görmediği eski tanıdıklara rastladığını anlatıyor. Rehine olayıyla ilgili olarak Iben'le televizyonda yapılan röportajı seyretmişler, Iben'i ekranda görmek çok hoşlarına gitmiş, her şey iyi sonuçlandığı için senin adına çok mutluymuşlar, hepsinin ayrı ayrı selamı varmış.

22

Iben aynı akşam on buçuk civarında tekrar sokağa çıktığında sağanak hâlâ devam ediyor. O karanlıkta kaldırımda karşıdan geleni veya önüne kimin çıktığını seçmek zor, bu da onu huzursuz ediyor. Onlarının planına evet dediği, evde yorganın altında girip Hilberg'in kitabını okumayı tercih etmediği için kendine küfrediyor.

Malene'yle Rasmus bir taksiyle gelip onu yoldan alıyor, doğruca DCIF'ye yollanıyorlar.

Arabadan indiklerinde, Iben başını şemsiyenin kenarından uzatıp DCIF'nin pencerelerine bakıyor, yağmur damlaları, yüzünden şakır şakır aşağı süzülüyor.

"Işık filan yok" diyor.

Rahatsız edilmeden en az bir saate ihtiyaçları var. Tek tehlike Paul'un kalkıp ofise uğraması, bazen mesai saatleri dışında aklına esip yaptığı gibi.

Antreye girdiklerinde Iben kalbinin sanki yerinden fırlayacakmış gibi attığını hissediyor. "Bu 'sahici' bir soygun değil. Bir gece nöbetçisine de rastlasak, yönetim kuruluna da izah etmek durumunda kalsak, biraz dil dökerek işin içinden sıyrılabiliriz" diye tekrarlıyor kendi kendine.

Malene'nin soluk alışlarından, onun da kendisi gibi korku içinde olduğunu fark edebiliyor. Malene sanki Iben'in düşüncelerini okumuş gibi aynı şeyi tekrar ediyor:

"Bu sahici bir soygun değil. Gece diye kendi ofisimize gelmemiz yasak mı yani?"

Etrafı bir dinliyorlar. Hiç ses yok. Sonra eski asansöre binip yukarı çıkıyorlar. DCIF'nin katına gelince, sahanlıkta durup yine etrafa bir kulak kabartıyorlar. Alt katlardaki ofislerden birisinin çıktığını duyuyorlar.

Nefeslerini tutup hiç hareket etmeden bekliyorlar. Aşağıdaki şahıs asansörün düğmesine basıyor, eski asansör gıcırdaya gıcırdaya hareket ediyor. Belki bir gece nöbetçisi veya gece mesaisi yapmış biri, belki de bir temizlikçi olabilir?

Gecenin tam ortasında nöbetçilerden biri Paul'a telefon edip haber verse, nasıl hareket ederdi acaba? Anne-Lise'nin hastalık izniyle ilgili konuşmadan sonra araları iyi değil. Onun için herhalde hemen Frederik'i, Ole'yi ve yönetim kurulundan başka birini arar, böylece de herkes burada olmalarının nedenini öğrenmiş olur.

Peki, en kötü senaryo ne olabilir? O ölüm tehditlerini Anne-Lise'nin yazmadığı ve Mirko Zigic'in karanlığın içinde bir yerde onları bekliyor olması.

Alt kattaki adam gittikten sonra, Malene alarm ekranına DCIF'nin güvenlik kodunu (110795, Srebrenitsa soykırımının başlangıç tarihi) yazıyor ve Iben kapının kilidini açıyor.

Kış Bahçesi'ne giriyorlar, karanlık mekân, bilgisayarların, telesekreterin ve etraftaki diğer cihazların ufacık, kırmızı ve yeşil ışıklarıyla dolu. Dışarıda şehrin ışıkları o feci sağanak yağmuru delip içeri sızamıyor fakat az sonra gözleri karanlığa alışınca, etraftaki tonlarca kâğıt yığınından yansıyan soluk ışığı fark ediyorlar, sanki oda dikdörtgen aylarla dolu.

Işıkları açmamayı tercih ediyorlar, karanlıkta kütüphaneye, Anne-Lise'nin bilgisayarına doğru ilerliyorlar. Malene en önde, Iben en arkada, ikisi de burasını avuçlarının içi gibi biliyor, ışığa zaten gerek yok, Rasmus ise kendisini ikisine göre ayarlayarak ortalarından yürüyor.

Kütüphanede daha yoğun bir karanlık var ama Malene'nin de Iben'in de pilli bisiklet lambaları yanlarında, Malene kendininkini yakıyor.

Rasmus, Anne-Lise'nin yerine oturuyor, Iben bir yanında, Malene de öbür yanında ayakta duruyor.

Rasmus bilgisayara ve tuşlara çok hâkim, seri çalışıyor:

"Evet, bu giriş şifresini kıramıyorum ama önemi yok. Sadece bir kontrol etmek istemiştim. Gelin şimdi gidip bir server'a bakalım."

Yine karanlığın içinden server'ın bulunduğu depo odasına gidiyorlar. Burada hiç pencere yok. Kapısını kapayınca rahat rahat ışığı açabilirler.

Rasmus:

"Şimdi yönetici şifresini bulmaya çalışalım."

Rasmus harekete geçmiş bile, anlaşılan bu şifrenin hiçbir yere kaydedilmemesi gerektiği halde, yine de bir yere not edilip saklandığını deneyimlerine dayanarak iyi biliyor. Sümenin altını yokluyor, klavyenin arka yüzünü, ekranın arkasını ve sonra en yakın raflardaki dergi kutularının tek tek altlarını.

Hiçbir şey bulamıyorlar.

Rasmus:

"O halde server'ı kapatmak zorundayım."

Onlar daha cevap vermeye fırsat bulamadan, Rasmus, Windows programını kapatmadan önce, şalteri indirip elektriği kesiyor.

Iben üzerinde ofis malzemelerinin durduğu boyasız bir sunta rafa yaslanmış duruyor. Burada, kapalı kapının ardında, ışıkta, derin bir soluk alıyor. İlk birkaçı daha çok iç geçirmeyi andırıyor.

Rasmus server'ın sürücüsüne bir disket yerleştirip şalteri kaldırıyor. Kısa bir sessizlik, ta ki Rasmus'un çığlığı bunu bozana kadar:

"Tamam işte! Ben de bunu ummuştum. Sistem öyle ayarlanmış ki, sabit diskteki programı açmadan önce, sürücüdeki başlatma disketini tanımlaması gerekiyor. Bilgisayarda bir sorun olup da çalışmazsa, yönetici o vakit programı başlatma disketinden de açıp bilgisayardaki arızaya bakıyor. Ben şimdi CD-sürücüsüne kendi başlatma disketimi yerleştireceğim, bilgisayar sistemi o zaman *benim* Windows programımı tanımlayıp açacak."

Yanında getirdiği ufak siyah çantanın içi evde çoğalttığı CD'lerle dolu, birini çekip alıyor, sürücüye yerleştiriyor, ekranda bir alay harf ve rakam göz kırpmaya başlıyor.

"Bu iş şimdilik yolunda gidiyor."

Ve bazı erkeklerin benzeri durumlarda yaptığı gibi, bilgisayarın karşısında kendini tamamen unutuyor:

"Bakın, şimdi açılan benim kendi programım. Artık iş şu yönetici şifresini bulmaya geldi."

Iben hiç hareketsiz durmuş, onu seyrediyor. Bilgisayarların esrarını çözmede usta erkeklere oldum olası zaaf duymuştur. Filmin kadın kahramanının ne denli dokunaklı piyano veya çello çaldığına ilk kez şahit olan erkek kahraman gibi, bir parçacık. Daha önce defalarca algıladığı şeyi şu an yine açıkça görebiliyor: Malene, Rasmus'a hiç uymuyor. Bunu bu kadar bariz görebilmek aslında üzücü.

Rasmus:

"...Ve buna yarayacak şey de yanımda, minnacık bir korsan program!"

Sürücüye yeni bir disket koyuyor ve bir program daha açıyor. Ve şimdi Iben'in Bjarne'den çok iyi hatırladığı o hareketli safha başlıyor, bir sürü pencere, bir sürü program, bir sürü tuş; tuşlara basılıyor, kutucuklar dolduruluyor, her şey ekranın içinde dört bir yana kayıp dururken, Rasmus'un parmakları tuşların üzerinde daha, daha hızlı gidip gelmeye başlıyor; öyle ki ekranda belirip kaybolan yazıları seyredenlerin okuyup takip etmesi mümkün değil.

Iben'le Malene bakışıyor. Iben'in kulakları hep kapıda. Fakat dışarıda ses yok. Burada, içeride de tek ses bilgisayarınki. Ve az sonra Rasmus'un yüksek sesi duyuluyor: "Evet!" diyor ve küfrediyor ve sonra yine "Evet!" diye ekliyor.

Birkaç tuş darbesi daha ve sonra: "Tamam oldu" diyor. CD'sini sürücüden çıkarıyor, bilgisayarı yeniden başlatıyor.

Bilgisayar gayet normal çalışmaya başlıyor, giriş şifresini soruyor, Rasmus az önce kırdığı şifreyi tuşluyor. Anlaşılan Bjarne'nin sistemi korumak için seçtiği şifre: "Şişko".

Fazla ses çıkarmamaya dikkat ederek gülüşüyorlar, Iben, Rasmus'u daha önce şu andaki kadar heyecanlı ve hevesli gördüğünü hatırlamıyor:

"Bu iş bu kadar! Sizin bilgisayar ağına yönetici olarak giriş yapmış bulunuyoruz. Epey modası geçmiş bir kurulum ama fark etmez, ofisteki bütün bilgisayarların kayıtlarına girebiliriz."

"Yani Bjarne'yle Paul bizim bilgisayarlardaki her şeyi okuyabilir, öyle mi?"

"Evet, her şeyi! Olduğu gibi."

Başını kaldırıyor; Iben'le Malene'nin yüz ifadelerine dikkat bile etmeksizin, aceleci bir sesle ekliyor:

"Şimdi '*revenge_is_near*' sözcük grubunu içeren tüm dosyaları taramayı deneyeceğim."

Camilla'yla Paul'un bilgisayarları kapalı, dolayısıyla onlarınkini taramak mümkün değil. Rasmus gidip açabilir ama kalkışmıyor.

Server'ın diğer üç bilgisayarı taraması bile bayağı zaman alıyor. Iben'le Malene'nin bilgisayarlarında bir sürü dosya beliriyor ekranda. Fakat bu normal, tehdit maillerinin göndericisini bulabilmek için dünyanın dört bir ucundaki meslektaşlarına mail atmışlardı.

Anne-Lise'nin dosyalarında, içinde *"revenge_is_near"* geçen tek bir mail yok. Bu onlara garip geliyor. Yani bu kadın hiçbir meslektaşına, hiçbir arkadaşına bir satır bile yazmadı mı bu konuda?

Rasmus daha açık deyimlerle aramaya yapmayı deniyor:

"Esasında aradığımız şey, Anne-Lise'nin bu bilgisayardan değil de harici bir server'a bağlı özel bir web mail adresinden bir şey gönderip göndermediğine dair bir ipucu. Yani Explorer üzerinden, Outlook'a girerek değil, başka bir siteden, mesela IP numarasını gizleyen bir web sitesinden erişimi olan bir mail hesabına, bunu çözmemiz lazım!"

Yeni arama kriterleri deniyor fakat hiçbir şey bulamıyor.

Sonunda otomatik aramayı bırakıp Anne-Lise'nin bilgisayarındaki tüm dosyaları ve mailleri manuel olarak teker teker taramaya koyuluyor.

"Garip şey. Herkesin bilgisayarında hiç olmazsa birkaç tane şahsa özel mail vardır, işle ilgisi olmayan bir şeyler!"

Rasmus ekrana büyülenmiş gibi bakıyor ve birden:

"Aman Tanrım! Şuna bakın!" diye ufak yollu bir çığlık kopartıyor.

"Neye bakalım?"

"Bu program kullanıcının internet faaliyetlerine dair tüm izleri olduğu gibi siliyor. İnternetten indirmiş olmalı. Onun için bir şey bulamadık. Demek ki Anne-Lise internetten ve bilgisayarlardan iyi anlıyor. Siz onun bu işlere aklının erdiğini biliyor muydunuz?"

"Hayır."

"Hayır, katiyen."

Malene soruyor:

"Yani muhtelif internet adresleri oluşturabilir ve sonra da tüm izlerini silebilir, bunu mu demek istedin?"

Rasmus'un parmakları kıpır kıpır, sanki bir kahve molasına ihtiyacı var gibi:

"Evet, aynen öyle."

***

Rasmus, Anne-Lise'nin elektronik dosyalarını taramaya devam ediyor, Iben'le Malene de sağda solda yığılı evrakların içine dalmış, işlerine yarayacak bir şeyler arayıp duruyor.

Koridorda hiç pencere yok, isteseler lambaları, sokaktan görüleceğinden endişe etmeden yakabilirler lakin buna gerek yok, ofisin her köşesini insiyaki olarak karış karış biliyorlar. Ve halihazır durumda karanlıkta daha emin hareket ediyorlar.

Iben gördüğü bir rüyayı anımsıyor o anda; merkezin boydan boya kitap raflarıyla kaplı uzun koridorlarının, Alman denizaltısının batışını konu eden bir filmden sahnelerle birbirine karıştığı o rüyayı.

Birkaç ay kadar önce televizyonda seyretmişti; filmin tamamı, henüz aldığı torpido yaraları sonucunda batan bir denizaltıda geçiyordu. Rüya bu ya, denizaltıdaki tayfalar DCIF'nin kalabalık kitap raflarının arasındaki daracık geçitlerde mahsur kalmıştı, yanıp sönen kırmızı uyarı lambalarından, merkezin sessiz sedasız, denizin dibine doğru inmekte olduğu anlaşılıyordu.

Karanlıkta dolaşmak ve eşyaların arasındaki mesafeyi ne kadar iyi hatırladığını keşfetmek onlara ilginç geliyor. İşi birbirleriyle hız yarışına çevirip eğleniyorlar.

Iben koşmaya başlıyor ve Malene de onun arkasından seğirtiyor.

Koşa koşa Kış Bahçesi'ne giriyorlar, masaların ve rafların arasından, düşünmeye ve görmeye hacet kalmadan koşuyorlar; vücutları yönleri ve uzaklıkları tıkır tıkır hesap edebiliyor.

Sonra biraz soluklanmak için Camilla'nın masasındaki kâğıt yığınlarının üzerine çöküyorlar. Malene hiç ağrı duymadan hareket edebildiği için sevinçten uçuyor olmalı.

Iben derin bir soluk alıyor:

"Burada vakit keyifli de geçebiliyormuş meğer, insanın bir kereliğine de olsa canı istediği gibi hareket edebilmesi, konuşabilmesi harika."

Ve Malene, Rasmus'un duyabileceği kadar yüksek sesle karşılık veriyor:

"Ya, evet, mesela rahatlıkla şöyle diyebilirim: 'Paul, artık senin şu Anne-Lise'yi Svalbard'daki* balık işleme fabrikalarından birinde işçiliğe terfi ettirmenin zamanı gelmiş olmalı, buradaki her işi rezil ediyor!'"

"Ve ben de şöyle diyebilirim mesela: 'Paul, zamanı geldi de geçiyor. Eğer sen şu kadını, eline bir yıllık ringa balığı ezmeli sandviç tahsisatını verip bir telefon kulübesine kapatmazsan, bilesin ki..."

"Ve de bir saat! Yanına bir de saat alması lazım."

"...Bilesin ki merkez öyle çaresiz duruma düşecek ki, İnsan Hakları Enstitüsü'nde Kjærum'dan boşalan koltuğa Frederik kurulacak, sen de hava alacaksın."

"Ne feci, değil mi, Paul?"

Kış Bahçesi'nde, Malene'nin konuşurken yüzünü nasıl da meydan okurcasına Paul'un odasına çevirmiş olduğunu Iben'in seçebileceği kadar ışık var.

"Ama tabii senin bundan haberin maberin yok. Çünkü senin işin gücün dışarılarda 'toplantı' kovalamak ya da her ne tanrının cezasıysa."

* Kuzey Buz Denizi'nde, Norveç'le Kuzey Kutbu arasında kalan adalar grubu. (ç.n.)

Anne-Lise'nin masasına gidip delil olabilecek bir şey bulmak ümidiyle, dosyalarını, kâğıtlarını didik didik arıyorlar.

Sonra Rasmus'un yanına dönüyorlar, Rasmus şimdi server'da Anne-Lise'nin mail yazışmalarının olası kalıntılarını aramakla meşgul, Anne-Lise'nin kendi yüklediği temizleme programının silemediği yazılım artıklarını.

"Yanımıza keşke birkaç bira alsaydık" diyor Rasmus.

"Hiç sorun değil. Paul'un dolabında bir şişe viski olacak."

"Adamın içkisini almamız doğru olur mu?"

"Tabii tabii, farkına bile varmaz. Camilla da geçen gün aldıydı."

Iben, Paul'un odasından şişeyi ve üç tane de bardak alıyor. En iyi marka single malt viski. Bir konferansta Paul'a hediye verilmişti, o kadar çok viski hediye alıyor ki, bunu artık eve götürmeyip ofiste bırakmıştı.

Iben öbürlerinin yanına dönüyor:

"Bir bardak da su getirdim. Bir yerde okumuştum da single malt viskileri 'kırmak' gerekirmiş, yani birkaç damla su ilave edilmeliymiş, o zaman tadı temsil eden kokular en belirgin şekilde ortaya çıkarmış."

"O canım viskiyi sulandırmak yazık günah değil mi?"

"Ama bu sulandırmak olmuyor ki. Öyle olsa tabii yazık olurdu. Sadece bir iki damla. Ben benim viskime koyacağım, sen koyma, sonra istersen ikisini de tadar bir karşılaştırırız, bakalım bir fark olacak mı?"

Sonra üçü bir arada, farklı miktarda su kattıkları birkaç bardak viskinin tadına bakıp karşılaştırdıktan sonra yine işe koyuluyorlar, Iben ve Malene, Anne-Lise'nin masasına geri dönüyor.

Tepedeki ışıkları yakıyorlar. Fazla evhamlı olmanın da anlamı yok. Etrafı şimdi daha hızlıca arayabilirler, sonra zaten bu kadar geç saatte sokakta durup da merkezin pencerelerinde ışık var mı diye kafasını kaldırıp bakmak kimin aklına gelir?

Anne-Lise'nin bir çekmecesi kilitli. Cetvel sokup açmaya çalışıyorlar ama cetvel kırılıyor.

Iben kırık parçaları hemen arka cebine sokuyor, Anne-Lise'nin kırık cetveli bulmaması lazım ama ortadan kaybolursa kimse bir şeycik diyemez.

Sonra bir mektup açacağıyla deniyorlar.

Bu sefer açabiliyorlar, acemi şansı! Adi bir yazı masası, kilitleri daha çok göstermelik.

Hırsızlıkta gizli yetenek sahibi olduklarını söyleyip şakalaşıyorlar. Sanki bu ofiste hiçbir normal kural işlemiyor. Burada her şey aynı anda hem öylesine aşina hem de öyle yepyeni ve yabancı geliyor ki insana.

Malene:

"Artık şu tanrının cezasını kapayabiliriz!"

Kapıyı hızla çarparak kapatıyor, bir kahkaha patlatıyorlar.

Rasmus yanlarına geliyor. Işık ve gürültü onu şaşırtmışa benziyor.

Iben adeta bağırarak konuşuyor:

"Bu saatte kimsenin geleceği yok, rahat et."

"Ve sonra burada olmaya iznimiz de vardır artık. Bu işyerinde çalışıyoruz."

"Hem de baksanıza, oturmuş gece yarılarına kadar çalışıyoruz üstelik."

"Çok çalışkanızdır!"

Rasmus:

"Bir şey buldum."

Işığı kapatıyorlar ve birlikte server odasına giderlerken, Rasmus anlatıyor:

"Bilgisayar ağından silinmiş lakin hâlâ yazılım artıkları bulunabilen dosyaları tarayabilen bir arama programım var."

Server odasında Rasmus bilgisayar ekranında onlara muhtemelen Anne-Lise'nin sabit diskine ait bir iki dosya kalıntısını gösteriyor. Rastgele dizili karakterlerden oluşan satırların arasında "Malene" sözcüğünü seçebiliyorlar, sonra, sonraki iki

satırda yine acayip karakterlerle dolu fakat daha alttaki satırlarda şunu okuyorlar:

"Kendimi tanıyamıyorum. Birinden bu şekilde nefret etmeyi daha önce hiç denememiştim... Onunla nasıl başa çıkacağım bilemiyorum... Tam manasıyla iğreniyorum ondan, midemi bulandırıyor."

Ekranın etrafında, gözleri ekrana kilitlenmiş, hiç hareketsiz duruyorlar. Malene bilgisayarın önündeki ufak sandalyeye çöküyor:

"Öyle demek! Ama bunu zaten önceden de biliyorduk."

Iben'in kafası sersem gibi, gecelerdir gözüne uyku girmemiş. Malene'nin omuzunun üzerinden öne doğru eğiliyor:

"Paul bunu delil diye kabul eder mi bilemem."

"Doğru! Anne-Lise'nin benden hiç hazzetmediği Paul'un bilmediği bir şey değil. Ve konuda gösterdiği tek inisiyatif, benim görevlerimi alıp ona vermek oldu. Yani ortada sürpriz bir durum yok. Hiç umursamayacaktır bile."

Rasmus'un çişi gelmiş, tuvalete gidiyor.

O yokken, Anne-Lise'nin son maillerini okuyorlar. Bu akşam aldığı iki maili hâlâ açmamış. İlkinde şu yazıyor:

"Merhaba Anne-Lise. Doğu Timor'daki çocuk katliamları hakkında elinde ne bilgi varsa hepsine ihtiyacım var. Kütüphanenizde bu konuda neler var bir listesini yapıp en kısa zamanda bana mailler misin, tercihen yarın öğlene kadar? Selamlar, Tatiana."

Malene bir tek tuş darbesiyle maili siliyor.

İkinci mailde de şöyle yazılı:

"Merhaba Anne-Lise. Liste için binlerce teşekkür. Harika! Selam, Lotta."

Bu maili de siliyorlar.

Daha sonraki mailler yalnızca Anne-Lise'nin gönderdikleri. Onlara dokunmuyorlar.

Viskilerinden bir yudum alıp Anne-Lise'nin masasına doğru gidiyorlar. Işığı yine yakmıyorlar ama birileri görür diye he-

sap ettiklerinden değil, karanlıkta içeride dolanmak daha eğlenceli olduğu için. Sanki bütün ofisin hâkimi kendileriymiş gibi bir duyguyla salına salına yürümek onlara büyük keyif veriyor.

Iben sadece bir defa mesafe tahmininde yanılıyor.

Ve kütüphaneyle Kış Bahçesi'nin arasındaki kapalı kapıya tam hız tosluyor. Malene'nin kapıyı daha önce kapadığı aklından uçup gitmiş ve karanlıkta da bir şey görememiş.

Yere düşüyor ve düşerken raflardan birine çarpıp üzerindeki dergi kutuları da onunla birlikte yere devriliyor. Dergilerin bazıları kutularından dışarı dökülüyor, Iben ışığı yakıp bakmaya üşeniyor, yerde el yordamıyla dergileri toplayıp rastgele kutulara tıkıştırıyor. Yarın sabah elden geçirip sıraya koymayı unutmaması gerek.

Malene'nin kütüphanede, okuma köşelerinin civarında olduğunu duyabiliyor.

Bir gümbürtü kopuyor.

Malene gülmüyor ama sesi sanki kahkaha atarmış gibi çın çın ötüyor:

"Aman!"

Iben gümbürtünün Anne-Lise'nin yerleştirmek için geçici olarak ön tarafa, yere yığdığı kitaplardan geldiğini hemen anlıyor.

Ve Malene'nin yanına yollanıyor:

"Hiç aldırma. Kendiliğinden devrilmiş de olabilirler, değil mi?"

Iben bir başka kitap yığınını itip devirip ve ekliyor:

"Tıpkı bunun gibi. Bu da kendiliğinden devrildi."

Malene de bir başka kitap yığınını itip karşılık veriyor:

"Sanki birbirlerinin üzerinden devriliyorlar."

Iben'in içinden Malene'yi kucaklamak geliyor. Elini onun beline dolayacakmış gibi uzatıyor ama uzatmasıyla çekmesi bir oluyor.

***

Iben viski şişesini Paul'un odasında geri götürmek için Kış Bahçesi'nden tam geçerken, dışarıda asansörün sesini duyuyor.

Ses sırf bir saniye sürüp duruyor, birisi onların katında asansörden çıkıyor olmalı.

Iben sessiz ve koşar adımlarla kütüphaneye seğirtirken, Malene'ye fısıltıyla bağırtı arası bir sesle sesleniyor:

"Zigic geldi! Zigic geldi!"

Sesi karanlığın içinde Malene'nin fısıltısıyla çarpışıyor:

"Hayır hayır."

Iben el yordamıyla Malene'nin bluzunu bulup yapışıyor.

"Hayır, o olamaz."

Sırtlarını kitap raflarıyla kaplı duvara vermiş, Kış Bahçesi'ne bakan kapının tam gerisinde durmuşlar ve onlar birbirinin eline yapışırken, birisi dış kapının kilidini kurcalıyor.

Malene fısıldıyor:

"Hiçbir yerde ışık yanmıyor, değil mi?"

"Server'in oradakinin haricinde, Rasmus hâlâ depoda."

"Umalım da o da oradan duyabilmiş olsun!"

Kütüphanenin ta gerisinde, kitap raflarının arasındaki labirentlerde saklanabilecek bir sürü yer var ama Iben'in oraya gidecek cesareti yok. Etrafını kuşatan kitap raflarının arasındaki daracık koridor ağının, aslında yavaş yavaş okyanusun dibine çöken bir torpido denizaltısının dar geçitleri olduğu duygusuna kapılıyor. Ve dört bir yanında derin denizin o dayanılmaz basıncını hissediyor.

Dış kapı ve sonra da girişteki lamba açılıyor. Ve kapının aralığından sızan ışıkta şimdi birbirlerini ve tam yanlarındaki rafları seçebiliyorlar.

Ama gelenin Zigic olduğunu sadece dinleyerek nasıl bilecekler ki?

Kapının öbür tarafında iki kişi var. Biri sert tabanlı ayakkabılarıyla Paul'un odasına doğru gidiyor, diğeriyse sakince gezinip duruyor ve Malene'nin yazı masasının yanına gelip duruyor. Bir şey arıyor olmalı, Malene'nin kâğıtlarına dokunuyor.

Iben taş kesmiş gibi duruyor, kalbi gümbür gümbür atıyor. Kış Bahçesi'ndeki adamla aralarında birkaç metre o kadar.

Bluzunun altından şakır şakır terlediğini hissedebiliyor ve bir ter damlası bacaklarından aşağı süzülüyor, ta ki kamayı bacağına tutturduğu bant onu durdurana kadar.

Bir kadın sesi:

"O kadını arabanla Århus'a götürürken aklında bir şeyler vardı herhalde?"

Helen'in, Paul'un karısının, sesi bu. Iben rahatlıyor fakat taş kesmiş gibi tıs çıkarmadan duruyor.

Helen jimnastik hocalığı yapıyor, bir zamanlar çok güzel bir kadınmış, kıvırcık sarı saçları hâlâ göz alıcıdır. Huyu da değişmiş gibi zamanla, merkezin düzenlediği geleneksel personel yemeklerine olsun, Noel yemeklerine olsun, katılımını hep en son dakikada iptal eder.

Paul'un sesi duyuluyor, odasından:

"Tanrı aşkına, kes şu serzenişleri artık!"

Helen avaz avaz bağırıyor:

"Beni buna mecbur eden sensin. Çünkü lafı dolandırıp duruyorsun!"

"Bırak şu saçmalıkları!"

Iben, Paul'un bu tarz konuştuğuna ilk defa tanık oluyor. Aynı anda hem yenilgiyi kabul etmiş hem küçümseyen hem de hiddet dolu bir ses tonu bu. Haftalardır başının etini yemiş engelli bir çocuğa ağzının payını verir gibi.

Helen yine bar bar bağırıyor, belki de Helen'in içkiyi fazla kaçırdığı bir akşam yemeği davetinden dönüyorlar.

"Ama saçmalayan asıl sensin!"

"Kes zırvalamayı! Doğru değil diyorum. Hepsi bu! Bunun lafı dolandırmakla filan bir alakası yok!"

Paul'un sesi şimdi Kış Bahçesi'nden geliyor. Yarınki toplantıları için gereken şeyleri almaya gelmiş olmalı, bütün gün dışarıda olacak. Konuşmaya devam ediyor, biraz çaresiz çıkıyor sesi:

"...Eğer Malene'nin o kadar göz kamaştırıcı olduğunu düşünseydim, arada ofiste kalıp onlarla birlikte öğle yemeği yerdim, öyle değil mi?"

Masadan yere düşen kâğıtların sesi.

"...Aslında bunu yapmam lazım. Patronları olarak. Ama kaldıramıyorum. O bir alay saçmayı dinlemek! Malene hakkında o türlü düşünmediğime yüzde yüz emin olabilirsin."

Helen cevap vermiyor. Sanki ayakları tekerlekli bir koltuğu öne arkaya çekip duruyormuş gibi bir ses geliyor.

Sonra bir sessizlik oluyor.

Ve Paul'un sesi sessizliği bozuyor, şimdi daha normal, biraz fazla kontrollü, çıkıyor; her gün duymaya aşina oldukları ses gibi:

"Gel, bak ne göstereceğim?"

"Ne?"

"Anne-Lise kütüphanedeki okuma köşelerini düzenliyor. Bayağı güzel olacak."

"Canım istemiyor."

"Hadi ama! Hemen şurada!"

Paul, Iben'le Malene'nin tam arkasında durduğu kapıya yaklaşıyor. Artık aralarındaki mesafe birkaç metreden de daha az.

Helen birden yine feryadı koparınca, Iben ister istemez yerinde zıplıyor:

"O kahrolası okuma yerlerini görmek filan istemiyorum! Bunu şu kaz kafana sokamıyor musun?"

Sesler kesiliyor. Şimdi tek duyulan dışarıda bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun sesi. Paul derin bir iç çekiyor. Bir şey küt ediyor.

Giriş kapısı açılıyor, ışık kapanıyor, kapanan kapının sesi, çıkıp gitmişler bile.

***

Iben'in kalbi hâlâ güm güm atıyor. Kitaplığa adeta yapışmış gibi, hiç yerinden kıpırdamadan duruyor.

Geri gelebilirler, Paul bir şey unutmuş veya buradayken bir şeyden işkillenmiş olabilir.

Malene, Iben'in elini tutup göğsüne yaslıyor. Iben, onun da üzerinden terler boşandığını ve kalbinin nasıl deli gibi attığını fark ediyor.

Iben birbirlerine gülümsediklerini karanlıktan göremese de içinden biliyor.

Asansörün durduğunu işitiyorlar. Fakat giriş katındaki holden hiçbir ayak sesi gelmiyor.

Ne dış kapının açılıp kapandığını duyuyorlar ne de yağmurun altında hareket eden bir araba sesi.

Ancak aradan birkaç dakika geçtikten sonra, Paul'un artık geri dönmeyeceğini varsaymak zorundalar.

Hâlâ aynı vaziyette duruyorlar ve Iben kendini pek kötü hissediyor. O karanlık, Anne-Lise'nin kütüphanesinin ta gerisindeki sıra sıra raflar ve orada nelerin saklı olabileceği düşüncesi içine korku salıyor. İçeri girdiklerinde oraları bir kolaçan etmek hiçbirinin aklına gelmemişti.

Kendini hem sarhoş hem hasta hissediyor. Çok fazla bir şey de içmemişti, midesinin böyle bulanması korkudan olmalı.

Az sonra Rasmus yanlarına gelip fısır fısır:

"Vay anasına yandığımın!" deyince gülüşüyorlar.

Rasmus:

"Ben artık eve gitmek istiyorum."

"Biz istemiyor muyuz sanki?"

Rasmus devam ediyor:

"Onlar burada olduğu sürece, ışığı kapatıp masanın altına büzüldüm kaldım. Şimdi gidip dosyaları eski haline koyayım da birinin server'a girdiği anlaşılmasın."

Ellerindeki bisiklet lambasını yakıp Rasmus'un iyice yanına sokuluyorlar ve birlikte depo odasına ilerliyorlar.

İçeri girince odadaki bütün ışıkları yakıyorlar, tekrar doğru dürüst görebilmek hoş bir duygu.

Rasmus bilgisayarda uğraşırken, Iben'le Malene dalgın dalgın onu seyrediyor ve her nasıl oluyorsa Tatiana'yla Lotta'nın mailleri birden ekranda beliriyor.

Rasmus hiç tepki vermeden soruyor:

"Bunları neden sildiniz?"

Malene omuzlarını silkiyor, gözlerini ondan kaçırıp raftaki kutulara doğru çeviriyor.

Rasmus öne yaslanıyor, mailleri okuyor:

"Hmm."

Birkaç tuşa basıyor:

"Bunları sistemden doğru dürüst silmemiz lazım."

Ve siliyor. Bu konuya bir daha girmiyorlar.

23

Ertesi sabah, Iben telefonun sesiyle uyanıyor.

Arayan Malene. Iben onun sesinden durumu hemen anlıyor: Malene'nin ağrıları azmış, ilaçlarını aldığı halde bütün gece gözünü kırpmamış. Sesi sakin çıkıyor ama epey ağlamış olduğu da seziliyor.

Ve Malene ağzını açar açmaz da Iben doğru tahminde bulunduğunu anlıyor:

"Bugün romatoloji kliniğine gitmek zorundayım."

Iben yatakta doğruluyor, yorganı sırtına tıkıştırarak arkasına yaslanıp oturuyor:

"Ah, çok üzüldüm. Dün hiçbir şeyin yoktu?"

"Nedir ben de çıkaramıyorum. Böyle olmazdı, bu seferki farklı."

"Çok mu kötü?"

"Felaket! Gece yarısı birden başladı, normalde bu kadar hızlı gitmezdi. Bilemiyorum, artık hiçbir şey bilemiyorum. O kadar ıstırabım var ki. İlaç aldığım halde. Kafamı toplayıp düşünemiyorum bile. Dizkapağım balon gibi. Kalçama kramplar giriyor. Daha yavaş gelirdi her zaman, başkalarından da öyle biliyorum, böylesini hiç duymadım."

Şimdi ağlıyor gibi çıkıyor sesi:

"Dün akşam hiçbir şeyciğim yoktu."

"Gelmemi ister misin?"

"O kadar zahmet!"

"Hiç zahmet değil."

"Rasmus az önce havaalanına gitti. Mecbur tabii. Ben kliniğe telefon ettim, dokuzu biraz geçe almaya çalışacaklar."

"Yarım saate kadar sendeyim."

Iben, Malene'yi Rigshospital'ın romatoloji kısmına daha önce de defalarca götürmüş, yoksa Malene'nin o ıstırapla tek başına apartmanın merdivenlerinden inmesine imkân yok. Hastanede defalarca onunla birlikte doktorun yanına girmiş, doktor koca enjektör iğnesini Malene'nin dizine batırıp içerdeki iltihaplı sıvıyı posta posta çekerken, Malene'nin elini tutmuş, ona güç vermeye çalışmış.

Fakat buna artık gerek kalmayacağına inanıyorlardı. Son seferinde doktor onlarla farklı konuşmuştu:

"Böyle devam edemeyiz. Dizin o kadar sık iltihaplanıyor ki, böyle giderse diz eklemlerin de zarar görebilir. Bu atakları asgariye indirmek için seni ilaç tedavisine sokmamız gerekiyor."

Ve Malene, *Methotrexat* almaya başlamıştı. Çok da faydasını görmüştü, ta ki bugüne kadar.

Malene telefonda konuşmaya devam ediyor:

"Ne yapacağım bilemiyorum ne adım atabiliyorum ne doğru dürüst ayakta durabiliyorum. Tek yapabildiğim burada tek başına oturmak."

Arka planda duyulan trafik gürültüsü kayboluyor. Malene ahizeyi eliyle örtmüş olmalı. Iben onun öksürdüğünü hayal meyal duyabiliyor ve bir yandan da ağladığını. Malene elini çekiyor ve Iben'e çok yabancı gelen bir ses tonuyla ekliyor:

"Hiçbir şey yapamıyorum. Öyle ıstırabım var ki. Hiçbir şey yapamıyorum artık!"

"Malene, sen otur, hiç kendini zorlama. Ben birazdan oradayım."

Iben sabahları geç kalkıp işe zamanında yetişme konusunda tam bir uzman. Kahvaltısını banyoda, aynanın önündeki rafa koyuyor: peynirli sandviç ve bir fincan neskafe; kahve suyu mikrodalgada bir buçuk dakikada ısınıveriyor. Bir yandan yerken bir yandan da yıkanıp dişlerini fırçalıyor ve hafiften bir makyaj yapıyor.

Bisikletine atlamış Malene'ye giderken, o gece defalarca düşündüğü şey yine aklına geliyor: Tatiana'nın mailini keşke silmeseydik. Anne-Lise bize ne yapmış olursa olsun, bizim doğru yoldan ayrılmamız, şeytana uymamamız lazım. Yoksa onun seviyesine inmiş oluruz ve o zaman da merkezin iyiliği için uğraşıyoruz demenin bir değeri kalmaz.

Kimse küçük düşmeden durumu nasıl düzeltebileceklerine dair birkaç yol da düşünmüş.

Süratle yol alırken, bir yandan da cep telefonunu paltosunun cebinden alıp DCIF'nin numarasını çeviriyor, işe gecikeceğini ve Malene'nin bugün hasta olduğunu, gelemeyeceğini haber verecek.

Telefonu Anne-Lise açıyor, Camilla gelmemiş, Paul da bütün gün Nyborg'da toplantıdaymış.

Iben ona, Malene'ye yine artrit krizi geldiğini söylüyor.

Anne-Lise:

"Ah, ne feci! Çok ıstırabı var mı?"

İnsan onu tanımasa, Malene'den nefret ettiğini tahmin edemez.

Iben arkasına çekçek takılı bir bisikleti solluyor:

"Louisiana'dayken Lea, Tatiana'nın uzunca bir yazı üzerine çalıştığından bahsetti. Belki bizim kütüphanede işine yarayacak kaynaklar vardır diye düşündüm de."

"Muhakkak vardır. Ne hakkında yazıyor?"

"Bilmem. Ama belki sen onu arayıp, yardımcı olmayı teklif edebilirsin?"

Anne-Lise cevap vermeden önce, hattın öbür ucunda bir an bir sessizlik oluyor:

"Ay ne güzel düşünmüşsün, Iben. Harika bir fikir, ben ararım onu."

"Doğrusu da bu. Hepimiz birbirimizle meslektaşız, yardım etmek vazifemiz."

"Yok, Iben, asla! Bu ondan öte bir hareket! Senden bunu duymak beni nasıl mutlu etti bilemezsin."

Anne-Lise'nin sesi aslında hiç böyle neşeli çıkmaz ama şu sırada ofiste yalnız, herhalde sesi ondan her zamankinden farklı çıkıyordur. Iben yolun kenarında park etmiş arabaların tepesinden ilerisini gözleyip trafiğin arasından karşıya Østerbrogade'ye* kaçabilecek bir delik arıyor kendine, dikkatini telefona pek veremiyor, kapatıyor.

Malene'nin apartmanına gelince zili filan çalmıyor, yanındaki yedek anahtarla dairesinin kapısını açıp içeri giriyor. Malene kanepede yatıyor.

Rasmus, rahat hareket edebilsin diye ona eşofmanını giydirmiş, kahvaltısını vermiş ve tuvalete giderken yardım etmiş. Sonra havaalanına gitmiş, şu sıralarda satış mümessili meslektaşlarıyla birlikte uçakla Glasgow yolunda.

Malene'nin yüzünde hiç renk kalmamış fakat o haldeyken de hiç makyajsız olsa bile hâlâ çok güzel.

Iben:

"Ah, ne bombok bir durum!"

"Mmm."

"Ne ilaç aldın peki?"

* Kopenhag'ın merkezinde bir anacadde. (ç.n.)

"Bu sabah beşte iki *İbuprofren* almıştım. Sonra iki *Panodil* ve iki *İbuprofren* daha aldım. Artık başka bir şey alamam."

"Ve bir gecede bu hale geldin, öyle mi?"

"Aynen."

Iben arkadaşının çantasını hazırlıyor ve onu yattığı yerden kaldırmadan ayakkabılarını giydiriyor. Gevşek bırakmaya dikkat ederek bağlarını bağlıyor. Sonra Malene'yi kanepeden kaldırıyor, tuvalete gidip gitmek istemediğini soruyor, hayır deyince, Malene'nin bir kolunu gayet dikkatle, acır belki diye fazla sıkmamaya çalışarak kaldırıyor ve kendi ensesine doluyor. Bir koluyla Malene'yi belinden kavrayıp ayaklarına ve Iben'in boynundaki koluna fazla basınç binmesin diye elinden geldiğince yukarı doğru kaldırmaya çalışıyor, o durumda yürüyorlar.

Antreye çıkıyorlar, Iben, Malene'nin paltosunu buluyor, kollarını mümkün mertebe oynatmamaya çalışarak giydiriyor. Düğmelerini ilikliyor, Malene'nin kaşkolünü buluyor, usulca boynuna doluyor ve son olarak da eldivenlerini giydiriyor. Dışarı çıkmaya hazır artık.

Malene'yi duvara yaslıyor. Kendi paltosunu giyiyor, çantaları alıyor.

Ve yüzünü Malene'ye döndüğünde, onun ıstırap dolu bakışlarıyla karşılaşıyor; fakat o bakışlardan bir şey daha okunuyor. Rasmus'tan başka kimsenin muhakkak hiç göremediği bir şey.

İşin en zor faslı merdivenlerden inmek. Fakat artık bayağı idmanlı sayılırlar. Malene'nin topuklarını bir kere bile basamaklara vurup acıtmadan iniyorlar. Dışarıda bekleyen taksiye doğru gidiyorlar, Iben hastaneye geldiklerinde Malene'yi karşı kapıdan, koltukaltlarından tutarak nasıl indireceklerini şoföre tarif ediyor. Malene dizini bükmemek için koltuğa uzunlamasına oturuyor.

***

Rigshospital'ın 42 nolu giriş kapısına vardıkları andan itibaren her şey daha kolay ve emin gidiyor, burada koridorlar ve asansörler geniş.

Romatoloji kliniğinin aslında doğru dürüst bir bekleme odası yok, upuzun koridorun en sonunda ufacık, apandisitimsi bir çıkıntı gibi; bu ufacık alanda oturup sıra bekleyenlerin içine o bir alay tekerlekli sandalyeli, kambur sırtlı, çarpık çurpuk elli hastayı seyretmekten fenalık gelirse, eski mecmuaları karıştırabilirler veya geniş pencerelerden Tagensvej'in trafiğini seyredebilirler.

Iben, Malene'nin paltosunu çıkartıp onu bir sandalyeye oturtuyor, bacağını uzatabileceği bir sandalye daha buluyor, sonra koridorun orta kısmındaki hasta kabul masasına gidip Malene'nin geldiğini haber veriyor.

Doktorun onları çağırması bir saat alabilir. Malene'nin orada dişini sıkıp ses çıkarmadan beklemekten başka yapacağı bir şey yok.

Iben de onun yanına oturuyor:

"Yapabileceğim bir şey var mı?"

Malene bir elini davul gibi şişmiş dizinin üzerine koyuyor itinayla, başını Iben'e çeviriyor ama dosdoğru ileriye doğru bakıyor:

"Sağ olasın, Iben. Şu an bir şeye ihtiyacım yok."

"Bir şey olursa hemen söyleyeceksin, biliyorsun..."

"Tabii, merak etme. İstersen sen merkeze gidebilirsin artık."

"Katiyen. Seni bırakmam."

Iben, Malene'yle göz teması sağlamaya çalışıyor, duyduğu ıstıraptan yavaş yavaş kendi içine kapandığını gayet iyi bilse bile.

Iben söze devam ediyor:

"...Fakat bir koşu aşağı inip cep telefonumdan bir iki yeri aramam lazım. Öyle fazla uzun sürmez. Gelirken kantinden getirmemi istediğin bir şey var mı?"

Malene hiç kıpırdamıyor:

"Hayır, teşekkür ederim."

Hastane dahilinde cep telefonu kullanmak yasak, bu yüzden binanın önündeki otoparka çıkması gerekiyor.

Geniş adımlarla, çabuk çabuk, topuk altlarının her adımda yere dokunuşunu ve dizlerindeki enerjiyi fark ede ede yürüyor. Tanrım, sana şükürler olsun, elim ayağım tutuyor, diye geçiriyor içinden ve duyduğu mutluluk onu utandırıyor.

Sonra kendini çabucak hiç de utanacak bir şey olmadığını düşünmeye zorluyor. Tanrının cezası kadın, arkadaşına yardım ediyorsun, utanmanın ne yeri ne sırası, diye savuşturuyor düşünceleri kafasından.

Beyazlar içinde iki hastane görevlisi asansöre girerken ona çarpıyor, biri Iben'i bayağı bir itiyor. Fakat Iben farkına bile varmıyor, içinden kendi kendine konuşuyor: "Anne-Lise'ye yardım edeli daha bir saat bile olmadı. Çoğu insan benim gibi davranmazdı. Tatiana'nın gözünden düşmesinin benim menfaatime olacağını bile bile ona yardım etmeden duramadım."

Dışarıda hava buz gibi ve geceki yağmurun ardından hayli de rutubetli. Tıkış tıkış park etmiş arabaların arasında, ellerinde ya cep telefonu ya sigarayla dolanan tek tük insanlar görüyor.

Iben, DIIS'den* bodur Nisa'ya telefon edip Amazon yerlilerini hedef alan halihazır katliamlar hakkında bazı istatistiki bilgiler istiyor.

Sonra Nisa ona DCIF'de işlerin nasıl gittiğini soruyor.

Iben:

"Gayet iyi gidiyor. Harıl harıl Çeçenistan hakkında bir dergi hazırlıyoruz."

Fakat Nisa'nın merak ettiği başka şeyler olmalı. Lafı oraya getirmek için ondan bundan sorar gibi bir hali var.

Iben bu işin sonu nereye varacak diye merakla beklerken, Nisa en nihayet baklayı ağzından çıkarıyor:

---

* Dansk Institut for Internationale Studier. (ç.n.)

"Kulağıma bir şey geldi, Anne-Lise'yle sorun mu yaşıyormuşsunuz ne?"

Iben kendi kendine gülümsemeden edemiyor, anlaşılan Malene'yle Iben'in dışarıya karşı epey forsları var. Yani neresinden bakılırsa bakılsın, öyle kolay yutulacak lokma değiller.

"Yok canım, kim diyor bunu?"

"Erling bir şeyler diyordu da."

Bu iyi işte. Erling, Ole Henningsen'le aynı araştırma kurulunda oturuyor, bu kanaldan bilgi sızarsa hiç fena olmaz.

Iben soruyor:

"Ne dedi peki tam olarak?"

"Anne-Lise'nin alkol sorunu varmış galiba."

"Benim haberim yok, Nisa. Fakat sen şimdi böyle deyince aklıma getirdin... Bu aslında davranışlarının nedenini açıklamış oluyor."

Kelimeler birden boşalıyor ağzından.

Ve devam ediyor:

"...İnsanın bir türlü anlam veremediği şeyler."

Nisa onun ağzından daha fazla laf kapmak istiyor ama Iben kısa ve kesin cümlelerle bunun DCIF'ye ait bir konu olduğunu ima ediyor.

Bir buçuk hafta önce Louisiana'da yapılan konferans sona erer ermez, Iben'le Malene doğruca Malene'nin evine gidip Anne-Lise'ye karşı bir savunma stratejisi belirlemişti.

Anne-Lise'nin fitne ve fesadı, onları hem merkezin birlikte çalıştığı çevreler hem yönetim kurulu hem de Paul'un karşında itibardan düşürebilirdi. En kötü ihtimalle işten atılırlar ve bir daha da bu sektörde onlara kimse iş vermezdi. Aslında Anne-Lise'nin DCIF'dekilerle ilgili kanaatlerinin gerçeği saptırdığını cümle âleme duyurmak için önlerinde çok az vakit vardı.

Ve daha ertesi gün Iben "konferans hakkında konuşmak" için Lea'yı aramış, Malene'yle ikisinin DCIF'de yaşadığı sorunları anlatmıştı ve Lea da -ki bu aralar o da kendi görevlilerinden biriyle benzeri bir sorun yaşıyordu- Anne-Lise'nin

de bu görevli gibi alkol sorunu olabileceği ihtimalinden söz etmişti.

Bu Iben'in aklına hiç gelmemişti ama sanki böyle bir ihtimalle taşlar gediğine oturuveriyordu. Şayet Anne-Lise evdeki sorunlarına alkolle çözüm aramaya kalkmışsa bu, ofisteki çok şeyi izah edebilirdi aslında.

Lea bu hikâyeyi başkalarına da nakletmiş olmalıydı ki, Kopenhag Üniversitesi'ndekilerden bu mealde bir soru gelince, Iben'le Malene, Anne-Lise'nin alkol sorunu olup olmadığına dair bir soru işareti yaratmanın, etrafı onun işteki dengesizliklerine ve yarattığı işbirliği sorununa inandırmak için kolay bir yol olacağını daha bir iyi anlamıştı. Ortaya böyle bir şüphe tohumu atarlarsa, merkeze yakın çevrelerin Anne-Lise'nin ikisi hakkında söylediği şeylerin asılsız olduğuna inanacaklarını hesap ediyorlardı.

Bu tatsız ihtilafta Iben, Anne-Lise'yi çok mecbur kalmadıkça rencide etmemeleri gerektiğini düşünüyordu. Malene'yi de bu işin bir intikam değil, merkezi ve kendi paçalarını kurtarma girişimi olduğunu hatırlarından çıkarmamaları gerektiği hususunda uyarmış, hatta o akşam Malene'ye şöyle demişti:

"Ole'nin, Frederik'in ve diğerlerinin bizim dediklerimize onun dediklerinden daha çok inanması için bugünden itibaren elimizden geleni yapmamız gerektiği kesin tabii ama bunu yaparken kendimize de bazı kesin sınırlar koymamız şart."

Malene, Iben'de "iyi insan" olma ve "iyilik yapma" saplantısı olduğundan yıllardır dur durak demeden dem vurarak, onu hep uyuz etmiştir. Fakat o akşam Iben rolünü bu klişeye uygun oynamak zorunda olduğunu düşünerek şöyle de eklemişti:

"...Benim için önemli olan ikimizin de bu oyunda 'iyi' tarafı oynadığımızdan emin olabilmemiz."

Malene ona bakıp gülümsemiş ama o hiç istifini bozmadan şöyle karşılık vermekle yetinmişti: "Evet, bu oyunda düşmanını sırttan vurmak için hiçbir yolu esirgemeyecek taraf yalnızca Anne-Lise olmalı!"

Bu çizgiden de bugüne dek ödün vermemişti. Ve hatta Anne-Lise, Lea'ya, Birgitte'ye ve yakın iş çevrelerindeki tanıdıklara kene gibi yapışarak, "merkezin kendilerine en yakın hissedebilecekleri kişisi" sıfatını elde etme savaşına girişince bile.

Iben'le Malene DCIF'deki o nahoş havadan feci bunalmış olsalar da Anne-Lise'nin bundan hiç etkilenmemiş bir hali vardı. Sanki sonsuza dek savaşmaya hazırmış, sanki savaşkanlık onun doğal unsuruymuş gibiydi.

***

Iben romatoloji bölümüne döndüğünde, Malene'yi hâlâ doktoru bekler buluyor. Gözlerini duvarda bir noktaya dikmiş, kollarını iyice vücuduna bastırmış, zahmetle nefes alıyor; yüzü ıstıraptan öyle kasılmış ki, Malene'nin her zamanki seksi, şen şakrak halini görmeye alışkın olan biri onu şimdi kolay kolay tanıyamaz.

Doktorun birazdan Malene'nin dizkapağına saplayacağı enjektör iğnesi, normal enjektörlerinki gibi ince değil. Koyu sıvıyı çekebilmeye uygun, sivri uçlu ince bir boruya benziyor. Iben bu sefer de Malene'yle beraber muayenehaneye girecek ve doktor iğneyi sokup iltihabı çekerken, Malene'nin elini tutacak.

Gençten bir adam sandalyesinden kalkıyor, tekerlekli ufak servis masasına gidip kendine bir bardak meyve suyu dolduruyor. Öyle sağlıklı görünüyor ki, insan nesi olduğunu düşünmeden edemiyor.

Iben, yaptığı telefon konuşmasından bahsediyor Malene'ye. Fakat o ne dikkatini toplayacak ne cevap verecek halde; Iben uzatmadan susuyor.

Iben'in otoparktan dönüşünden ancak üç çeyrek sonra yanlarına yaklaşan bir doktor, Malene'ye onu takip etmesini söylüyor.

Bir muayenehaneye giriyorlar. Malene de Iben de bu doktoru ilk kez görüyor ama insana güven telkin ediyor. Sanki DCIF'nin yönetim kurulu başkanının on kilo daha zayıf ve biraz daha genç bir kopyası. Aynı bakımlı, beyaz sakal; aynı yürüyüş şekli, yavaş ve sakin.

Doktorla Iben, ikisi birlikte Malene'yi tutarak muayene masasına uzanmasına yardımcı oluyorlar. Sonra doktor Malene'nin şiş dizini parmaklarıyla yoklayarak iltihabın boyutunu saptamaya çalışıyor. İltihap içten öyle bir basınç yapıyor ki, doktor her dokunduğunda cerahat diz kaslarının arasından balon gibi pırtlıyor.

Doktor soruyor:

"Dün akşam hiçbir şey yoktu dediniz, öyle değil mi?"

"Evet."

Malene'nin bacağını bir eliyle yan tarafından kavrayarak ileri doğru kaydırıyor:

"Hmm. Ödemin bu kadar süratle ilerlememesi lazım."

"Aynen, benim de ilk defa başıma geliyor."

"Acaba dün vücudunuzun alışık olmadığın hareketler yapmış olabilir misiniz?"

Iben, Malene'nin yüzünün nasıl ıstırapla kasıldığını gördükçe onu rahatlatacak bir şey yapabilmek için yanıp tutuşuyor ama bir şey yapabilecek tek kişi bu doktor.

Malene sevimli ve kibar konuşmaya çabalıyorsa da cevap verirken sesi boğuk ve sert çıkıyor:

"Olabilir."

Malene devam ederken, doktor tüm dikkatini onun dizine vermiş gibi görünüyor:

"...Biraz koşuşturdum. Buna alışık değilim, yani vücudumu her zamankinden daha hızlı hareket ettirip zorlamış olabilirim... Fakat o sırada hiçbir rahatsızlık hissetmedim."

Doktor kahverengi gözlerini en nihayet kaldırıyor ve Malene'ye sakince bakıyor:

"Dizinizi fena burkmuşsunuz."

Asıl muhatabı Malene olsa da arada bir Iben'e de bakıyor, sanki eşiymiş gibi:

"Eklemlerinizin artık eskisi kadar sağlam olmadığını unutmamalısınız. Kemik yüzeyleri şimdi daha yumuşak ve pürüzlü. Yani kolayca incitebilirsiniz. Ve sonra kemiğin ucundan ufacık bir parçanın kopması da mümkün, sonra yerel bir çatlak, bir kırık da söz konusu olabilir. İltihabı çekmeden evvel sizi röntgene yollamak zorundayım."

"Ah, ne kadar sürer?"

"Şimdi öğrenirim. Hemen telefon ediyorum. Onların da benimki gibi yüklü bir programı var, yani sizi araya sıkıştırmaya çalışacaklar."

Telefonu eline almış bile, Malene ağlıyor:

"İltihabın bir kısmını şimdi çekemez misiniz?"

"Hayır, bu doğru olmaz."

"Evet ama, hemen bir şey yapmak gerekmiyor mu? Bari bir kısmını alsanız iltihabın."

Doktor masasının üzerine eğiliyor. Malene hâlâ muayene masasında yatıyor. Fakat başını yana doktora doğru çevirmiş, doktor ona şefkatle bakıyor:

"Size azap çektirmek için değil, iyiliğiniz için böyle yapmak zorundayım. Dizinizin iyiliği için."

Sonra telefondaki görevliyle, bir aksilik olmadığı taktirde Malene'nin bir saat kadar sonra röntgene alınmasını kararlaştırıyorlar.

"Şimdi de hasta bakıcılara bir telefon edeyim. Sizi alıp oraya götürmeleri için."

Malene sessizce ağlıyor. Iben cırtlak bir sesle konuşuyor:

"Ona hiç olmazsa bir ağrı kesici verin! Bir hasta böyle ıstırap içinde bekletilir mi?"

"Tabii, olmaz. Hemen bir şey getiriyorum. Yalnız sormam gerekecek. Bugün daha önce, ne ağrı kesici aldınız?"

Malene'nin aldıklarını duyunca bir şey veremeyeceğini, aradan biraz daha zaman geçmesi gerektiğini söylüyor. Ve o

zamana kadar dizindeki iltihabın boşaltılmış olacağına dair güvence veriyor.

Iben, Malene'yi tutarak muayenehaneden çıkmasına yardım ederken, doktor arkalarından sesleniyor, röntgen bölümünü yeniden arayıp Malene'yi biraz daha öne almalarını isteyecek.

Bir hasta bakıcı gelip Malene'yi tekerlekli sandalyeyle alıyor, bodrum katındaki duvarları boyasız, tavanları delik içindeki koridorlardan geçiyorlar. Iben kollarında paltolarla yanlarında yürüyor.

Röntgen kısmına gelince yine oturup bekliyorlar. Burada mecmua dolu, daracık da olsa bir oturma köşesi yok. Film çektirmeye gelenler uzun ve dar koridor boyunca, hastanede yatan hastalarla beraber. Yüzlerinin feri kaçmış yatalak hastalar, kollarında serumlarla, koridordaki yataklarda, takma dişsiz ağızlarını bir karış açmış, horlayarak uyuyor.

Konuşmak güç. Iben'in içinden, romatizmadan başka bir şeyden söz etmek gelmiyor. Ve romatizma hakkında da konuşacak fazla bir şey yok. Ağrı verdiği haricinde. Malene bir şeycik demiyor.

Vücudu ve hareketleri artık dış dünyaya tepki vermiyor. Topyekûn içine kapanmış, diğerlerinin oradaki varlıklarının farkında olacak, söylediklerini dinleyecek, beden dillerini okuyacak halde değil; kendi bedeninin gerçeği herkesinkini bastırıyor.

Belki de bu garip ve kasvetli havayı yaratan şey, etraftaki sessizlik kadar, beden dillerinin arasındaki bu kopukluk, bu içe dönüklük de olabilir. Aslında burada olmaması gereken bir mesafe ve yalnızlık hali bu.

En nihayet, yarım saat sonra, Malene ağzını açıyor:

"Rasmus'un uçağı birazdan iniyor."

Iben onunla birkaç kelime edebildiği için memnun mesut atılıyor:

"Evet ya, buradayken cep telefonuyla konuşamaman ne kötü."

Malene'nin kaskatı kesilmiş üstdudağının üzerinde ter damlacıkları var.

O cevap vermeyince, Iben devam ediyor:

"...Yoksa mutlaka arardı. Buna eminim."

Etraf o kadar sessiz ki, Malene'nin nasıl sistematik nefes alıp verdiğini işitebiliyor. Çekiyor. Duruyor. Bırakıyor. Duruyor. Çekiyor. Duruyor...

Böyle hiçbir şey yapamadan sadece beklemek insanı çaresizlikten çıldırtabilir. Iben soruyor:

"Aşağı inip telefonunda ondan bir mesaj var mı diye bir bakayım mı?"

Sanki yapyabancı bir genç kadın, yüzünü ağır ağır Iben'e çevirip başını sallıyor.

Iben yüzünde zoraki bir gülümsemeyle:

"Tamam. Hemen gidiyorum."

Malene'nin paltosunun cebinden onun cep telefonunu alıyor ve kapıdan çıkmak için arkasını dönene kadar da yüzünden o gülümseme kaybolmuyor.

3 nolu ana girişte bir sürü insan var. Suratları asık, üzerlerinde kalın paltolar, döner kapıdan içeri dışarı girip çıkıyorlar.

Nitekim Rasmus'dan bir mesaj var Malene'nin telefonunda. Arka planda uçakların gürültüsü duyuluyor, Rasmus sevecen, fısıltılı bir sesle konuşuyor:

"Merhaba benim koca popolu sevgilim. Bir iki dakikaya kadar uçağa giriyoruz. Peter düzeldi, aynen senin dediğin gibi dedi: 'Hadi o zaman, şu USB anahtarının adedini bir düzine yapalım bakalım.' Başka bir tek kelime etmedi. Hah hah haah! Çok akıllısın valla. Yakında dönüyorum ve alt kattakileri deli edip kalorifer borularına vurduracak, pencereleri şangır şangır yerlere indirecek kadar emip yalayacağım seni. Ama sonra işe penceresiz camsız devam edersek komşularla adamakıllı kapışacağımızın resmidir! Bize ne, değil mi, bunlar bize yazmaz, değil mi, benim koca popolum? Öptüm."

Iben mesajı saklıyor, Malene hastaneden çıkınca dinlemek ister. Sonra hiç hareketsiz bir duruyor ve buz gibi soğuğun içine işlediğini hissediyor.

Hâlâ hiç hareket etmiyor. Ona şimdiye kadar böyle şeyler diyen hiç olmadı ve de böyle tatlı bir sesle.

Peki, o zaman şimdi ne hissetmesi lazım?

Gunnar'ı düşünüyor, Malene'nin "yedekteki" erkeğini. Şu sırada mutlaka *Udvikling*'deki editör koltuğuna yayılmış oturuyordur. Acaba aklından neler geçiyor? Malene'ye böyle mesajlar bırakabildiği için Rasmus'a nasıl gıpta ettiğini düşünüyordur belki de.

Malene üç yıl önce Rasmus'la tanıştıktan sonraki birkaç hafta boyunca ilişkilerinin geçici bir macera olacağını sanıyordu ve süre zarfında da Iben'e, Rasmus hakkında epey mahrem şeyler anlatırdı. Rasmus'un o hiç akıl ermez, bencil tavırları, çarpık çükü ve bunun gibi bir alay şey.

Fakat o günler geride kalmış ve durum şimdi ters yüz olmuş: artık Rasmus, Iben hakkında en mahrem şeyleri dinliyor Malene'den. Ve Rasmus'un, sevgilisinin anlattıklarına dayanarak, onun en yakın arkadaşı hakkında ne gibi bir fikir sahibi olduğunu tahmin etmek mümkün değil.

Rasmus yurtdışındaki satış gezilerinden her döndüğünde Malene ona kâfi derecede birlikte olamadıkları için sık sık serzenişte bulunur. Rasmus akşamları da hep tam yatma saatinden önce eve gelir. O seyahate çıktığında, Malene genellikle kendini daha mutlu hisseder. Onu tekrar görmeyi iple çeker ve seyahat etmediği zamanlarda da onu hemen hemen hiç göremediği aklından çıkıp gider.

Malene bir keresinde Iben'e çocuk yapmayı düşündüklerini anlatmıştı. O günden sonra Iben birkaç kere sormuştu ama Malene bu konuyu kapatalı bir yılı geçiyor.

Iben'in her şeye karamsar baktığı anlarda, arkadaşının durumu onu sanki o durumda olan kendisiymiş gibi kederlendiriyor, Rasmus'un kendine daha uygun yeni bir sevgili

bulma peşinde olduğunu düşünüyor, sonra da ortalıktan toz olacak.

Daha az karamsar olduğu devrelerde de Malene, Rasmus'un daha çok evde kalmasını istese de aslında ilişkilerinin devamını onun bu sık iş gezilerine borçlu olduklarını düşünüyor. Rasmus onu terk ederse, Malene'nin nasıl perişan olacağını aklına bile getirmeye korkuyor.

Iben, Gunnar'a telefon etmeye niyetleniyor. İş numarasını cep telefonuna tuşluyor fakat tam arayacakken vazgeçip siliyor.

Sonra RCT'den* Tatiana'nın sekreterine telefon edip DCIF dergisinin gelecek sayısında kullanmak üzere bazı fotoğraflar istiyor. Sonra sohbeti uzatıp konuyu birden DCIF'deki işbirliği ortamına getiriyor, yabancı değiller, birçok vesileyle bir araya gelmişlikleri var:

"...İçkiye düşkün olduğundan eminim diyemem. Belki de bırakmaya çalışıyordur da davranışları onun için böyle dengesizdir. Yalnız şu da var, iş saatlerinde elinin ayağının nasıl titrediğini kendi gözlerimle gördüm."

***

Iben yarı uyanık hastaların röntgen sırası beklediği o uzun koridora geri dönüyor. Malene'nin yanına yaklaşınca hareketleri daha bir ağırlaşıyor, bir parça daha gerginleşiyor. Malene'nin tekerli sandalyesinin yanındaki koltuğa, sanki kendisi de ağrı çekiyormuş gibi, dikkatlice oturuyor.

"Evet, aramış... Sana mesaj bırakmış."

Malene karşılık vermiyor ve Iben yine gülümsemeye zorluyor kendini:

"Senin için deli divane olduğunu söylüyor, eve dönmeyi dört gözle bekliyormuş, her şey fevkalade olacakmış."

---

* Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre (İşkence Mağdurları Rehabilitasyon ve Araştırma Merkezi). Örgütün adı (ve organizasyonu) 2013 yılı itibariyle *Dignity - Dansk Institut mod Tortur* olarak değiştirilmiştir. (ç.n.)

Malene tıs çıkarmıyor, bir "ne?" bile demiyor. Çok uzaklarda olduğu belli. Yüzü soluk ve terli, saçlarının haline bakılırsa kafa derisi de terliyor olmalı.

Sanki birisi Malene'deki tüm hayatiyeti çalıp kendine geçirmiş. Üzerinden huzursuzluk verici, tarifsiz bir rahatsızlık yayılıyor etrafa. Burası hırsızlık mahalli. Ve yakınında olan tek kişi Iben.

Iben arkasına yaslanıyor. Yırtık pırtık bir mecmua bulmak için etrafına bir bakınıyor. Her zaman olurdu ama şimdi hiç yok.

Çantasını yokluyor, Christopher Browning'in konferans metinlerini içeren ince kitabını yanına aldığını hatırlıyordu ama yok.

O da tıs çıkarmadan oturmaya mecbur kalıyor ve Malene gibi yavaş yavaş içine kapanıyor.

Ve böylece bekliyorlar Malene'nin röntgene çağrılmasını.

Sonra film banyo edilirken de sessizce bekliyorlar ve daha sonra hasta bakıcının gelip Malene'yi muayenehaneye geri götürmesini bekliyorlar sessizce.

Geri döndüklerinde romatizmal hastalıklar uzmanını koridorda buluyorlar. Filmlere şöyle bir bakar bakmaz, durumun ciddiliğini anlıyor ve Malene'yi sırada bekletmeden, diğer hastalarının önünden hemen içeri alıyor.

Doktor filmleri incelerken, Malene muayene masasına döşeli kâğıdın üzerinde yattığı yerde kılını bile kıpırdatmadan bekliyor. Doktor röntgene telefon edip oradaki uzmana, eklemlerden birinin üzerindeki çizgi gibi ufak lekenin ne olabileceğini sorarken de Malene hiç hareketsiz bekliyor.

Telefonu kapatıyor:

"Filmlerde bir şey görünmüyor. O zaman bağ dokularında bir yırtık veya başka bir hasar olabilir mi, şimdi onu bir kontrol etmem gerekecek."

Iben, Malene'nin yüz ifadesinden, ağrıyan eline hiç dokunmaması gerektiğini anlıyor. Uzak duruyor.

Elle muayene, sonra dize saplanan bir sürü koca iğne, muayene masasına dizili beş enjektör dolusu sarı renkli bulanık sıvı.

Ve en nihayet Malene kendini daha iyi hissediyor.

Gayet dikkatlice kalkıp oturmaya çalışıyor:

"Ah, kahretsin! Lanet olası! Of, kahro..."

Birkaç kere derin nefes alıyor ve etrafını sanki daha önce hiç görmemiş gibi bir kolaçan ediyor.

"...Kahrolası, hâlâ çok acıyor ama bari hiç olmaza vücudumun geri kalanını hissedebiliyorum, oh!"

Gözlerini kırpıştırıyor, sonra başını yavaş yavaş bir o yana, bir bu yana çeviriyor.

"Çok teşekkürler. Ne zor işti ama?" Ve devam ediyor: "Çok teşekkürler, Iben."

Iben gözyaşlarının gözlerine hücum ettiğini hissediyor ama kendini tutuyor. Bu sefer de hayırlısıyla atlatıldı.

Malene hâlâ tam kendine gelmiş değil:

"Vay anasını! Hâlâ epey sancıyor. Ellerim ve ayaklarım da sızlıyor. Dünden beri çekiyordum tabii."

Doktor eğilip Malene'nin eline bakıyor:

"Bu epey şeyi izah ediyor."

"Ne gibi?"

"Evet, siz dün ilacınızı almamışsınız ve hatta galiba evvelsi gün de almamışsınız."

"Hayır, aldım."

Doktor ona şüpheyle karışık bir babacanlıkla bakıyor:

"Hasta dosyanızda görüyorum ki, Niels bundan bir buçuk ay önce sizi *Methotrexat*'a başlatmış. Haftada bir kere alacaktınız."

"Evet."

"Ve ayrıca, *Methotrexat* tesir edene kadar, her gün kortizon almanız gerekiyordu.

"Bunları aldığınız sürece, nedensiz ataklar yaşamazsınız."

Malene'nin sesi hâlâ boğuk ve her zamankinden farklı çıkıyor:

"Ama onu da aldım."

"Almış olsaydın başınıza bunun gibi bir atak gelmezdi. Bu kesin."

"Fakat ben..."

Doktorun ona inanmadığı aşikâr. Konuyu daha fazla uzatmak istemediği de.

"Peki, peki" diyor usulca kendi kendine.

Malene'nin kaydını doldurmaya koyuluyor. Biraz sonra başını kâğıttan kaldırıyor, sanki aklına bir şey gelmiş gibi:

"Şu hapları bir görebilir miyim?"

Malene hapları çantasından çıkarıyor. Onları üzeri art nouveau desenli, gümüş bir sigara etui'sinde saklıyor. Elden düşme bulduğu etui'nin içi ince kadifeyle astarlanmış.

Doktor masanın üzerine doğru eğiliyor ve etui'deki haplardan birini eline alıyor.

"Bu kortizon değil."

"Ama nasıl olur, o hapları oraya ben kendi ellerimle koydum."

Doktor kalın parmaklarıyla ufacık beyaz hapları karıştırıyor kadife zeminin üzerinde. Sonra tekrar arkasına yaslanıyor.

Şimdi çok emin, dudaklarını büzerek konuşuyor:

"Asıl hapların üzerindeki çentik daha farklıdır. Düne kadar o haplardan almış olmalısınız, yoksa bu atak çok daha önce başınıza gelirdi."

"Ama yani o zaman birisi asıl hapları alıp, bu..."

Malene'nin boğuk sesi çatallaşıyor. Ve Iben'den karnına sert bir yumruk yemiş gibi bir ses yükseliyor.

Malene daha cümlesini bitirmeden, ikisi de ne olduğunu biliyor: biri Malene'nin haplarını karıştırmış.

Etui, Malene'nin çantasında durur, çantayı da yazı masasının yanına bırakır hep. Fakat dün oraya kimsenin yaklaşmış olabileceğine ihtimal veremiyor.

Malene başını o gün ilk defa iyice arkaya eğiyor ve bir feryat koparıyor:

"...Bunu nasıl yapabilir? Kafadan hasta olmalı bu kadın! KAFADAN HASTA!"

Ve yeni baştan salya sümük ağlamaya başlıyor:

"...Öyle ıstırap çektim ki. Artık buna dayanamıyorum... Dayanamayacağım..."

Iben'in kafasında bir şimşek çakıyor: Ama bu kadar kötü bir insan değil Anne-Lise! Bunu o yapmış olamaz! Başka biri olmalı.

Fakat sağduyusu ona içgüdüsünde yanıldığını söylüyor. Anne-Lise onların hayal bile edemeyeceği her şeyi yapabilecek kapasitede bir insan. Yüzündeki o masumiyet maskesinin altında gizlediği nefret ve hiddeti çoktan açığa vurmadı mı?

24

"Daha bir iyi iş imkânı bulup bizi bir gün terk edeceksin diye içimizde hep bir şüphe vardı. Senin için daha anlamlı, 'dünyayı yaşanacak daha iyi bir yer yapmak' adına daha fazla katkıda bulunabileceğin bir iş arzu ettiğini de biliyorduk. Fakat bunun bu kadar çabuk ve bugün, olmasından dolayı hepimiz çok üzgünüz."

Lyngby Stadsbibliotek'in* tüm çalışanları, Anne-Lise'ye veda resepsiyonu için bir araya toplanmıştı.

* Kopenhag'ın kuzeyinde Lyngby belediyesine bağlı merkezi devlet kütüphanesi. (ç.n.)

Herkes, kütüphanenin nefis bir doğa manzarasına ve tam orta yerinde yükselen tarihi Mølledammen'e* bakan panoramik pencerelerle çevrili geniş lobisinde, tabak tabak kanepelerin ve beyaz şarap dolu kadehlerin etrafında durmuş, baş kütüphanecinin konuşmasını dinliyordu:

"...Senin sıcak kişiliğini, arkadaşlığını daima özleyeceğiz. Yerine gelecek kişinin senin iş yeteneklerine ulaşabilmek için zorlu bir mücadele vermesi gerekeceğine eminiz. Burada hepimizin, ister veritabanından olsun ister bilgisayar programından kaynaklanır olsun, arama sistemlerinde sorun çıktığında ilk koştuğumuz insan sen oldun. Bize her zaman vakit ayırdın, yardımcı oldun. Öyle ki zaman zaman, 'acaba Anne-Lise'nin iyi niyetini istismar mı ediyoruz?' diye düşündüğümüz bile oldu."

Bu noktada Anne-Lise'nin iş arkadaşlarının yüzüne bir gülümseme yayılmıştı.

"...Ve o zaman gidip birbirimize sorup aramızda çözmeye çalışırdık. Fakat hemen her seferinde sana danışmadan halledemeyeceğimizi anladık. Ve tabii sen her defasında bize canı gönülden yardımcı oldun, sorunumuzu hallettin."

Herkes tekrardan hep birlikte gülümsemişti. Ve Anne-Lise bakışlarını dinleyenlerin üzerinde gezdirdiydi. Uzun yıllar çalıştığı bir işyerini bırakmak onun için çok büyük ve çok zorlu bir karar olmuştu. Fakat artık karar alınmış, harekete geçilmişti ve Danimarka Soykırım Bilgi Merkezi'ndeki yeni işinde, şimdi onu ilginç deneyimler ve fırsatlar bekliyordu, birçok yeni insanla tanışacak, bir sürü bilim insanıyla birlikte çalışacaktı.

Gözleri dışarıya, Mølledammen'e kaydı; gölün koyu yeşil sularına, kütüphane pencerelerinin hemen aşağısında yüzen ördeklere.

---

* Lyngby çevresindeki geniş bir doğa bölgesinin adı. Balık tutulabilen ve deniz sporları yapılabilen Lyngby gölüne de komşu olan bölge ayrıca bir kuş cennetidir. *Mølledammen* adını, bu bölgedeki tarihi (1385'ta yapılmış) su değirmeninden almıştır. (ç.n.)

Anne-Lise her şeyi olduğu gibi içine sindirmeye çalışıyordu: meslektaşlarını, aralarında para toplayarak veda hediyesi olarak Anne-Lise'ye verdikleri, el boyası, dövme bakırdan eski Kongens Lyngby'nün tarihi kraliyet amblemini. Ve baş kütüphaneci gözlüklerini düzeltip Anne-Lise'nin gözlerinin içine bakarak devam etmişti:

"...İnanıyorum ki, yeni işyerinde mutlu olacaksın. Seni orada hareketli ve heyecanlı bir iş ortamı bekliyor. Buna rağmen ara sıra bizleri de hatırlayacağını umarım, ben şahsen hatırlayacağına inanıyorum. Bizim işyerimiz oraya nazaran daha sıradan olsa da sıra dışı bir şeye de sahibiz. Birlikte uzun yıllar uyumlu bir birlikteliğimiz oldu. Seni her zaman sevgiyle anacağımızdan emin olabilirsin."

***

Anne-Lise, DCIF'deki ilk iş gününe hem büyük umutlarla hem de kendinden epey genç üç akademisyen elemanın ve tarihçi olan Paul'un beklentilerine cevap verip veremeyeceğine tereddüt ederek başlamıştı. Malene uluslararası işletmecilik ve kalkınma, Iben de edebiyat tarihi mezunuydu. Fakat sonra, Anne-Lise bu görevi kendi sınırlarını zorlamak, yeni işinin sorumluluklarıyla kendini geliştirebilmek için seçmemiş miydi?

İlk gün giymek için kaşmir bir kazak ve hırka takımı satın almış ve gri saçlarına boyayla biraz canlılık kazandırmak için berbere gitmişti.

İlk üç gün iyi geçti. Malene ona arşivleme sistemlerini öğretti, bir önceki kütüphaneci gittiğinden beri biriken kitapları sisteme nasıl kaydedeceğini gösterdi. Anne-Lise'nin selefinin kocası Finlandiya'da yeni bir iş bulmuş, bütün aile iki hafta önce oraya taşınmıştı.

Hepsi Anne-Lise'nin kütüphanede yalnız başına yapacağı işlerdi. Burada da Kış Bahçesi'ndekilere eş floresan lambalar

asılıydı ama tıkış tıkış kitap dolu raflarla boydan boya kaplı duvarlar ışığı sünger gibi emiyordu.

Diğerlerinin yanında oturup çalışabilse –ve o zamana kadar da kütüphaneye ilave lambalar konsa– ne iyi olurdu. Fakat Anne-Lise bir şey söylememeyi tercih etmişti. Şimdilik en önemli olan, yeni iş arkadaşlarıyla arasında iyi bir iletişim sağlamaktı.

Anne-Lise'nin masasının yanı başındaki kapı da sorun yaratıyordu. Kapı kütüphaneden doğruca küçük bir fotokopi odasına açılıyordu ve kapı açık kalınca, odadaki makinelerden keskin bir ozon kokusu yayılıyordu. Anne-Lise gidip kapıyı kapıyordu ama diğerleri odadan her çıkışlarında açık bırakıp gidiyordu.

Anne-Lise birkaç kere kapıyı onlardan sonra kendisi kapayıp odadaki ufak pencereyi açık bırakmayı denemiş fakat onlar bir şey demeden yine kapıyı açıp pencereyi kapatınca, Anne-Lise kapıya bir daha dokunmamış, o da açık bırakmıştı.

Anne-Lise'nin işe başlamasının üzerinden bir iki gün geçmemişti ki, Malene'nin teyzesi vefat etti. Diğerleri olaya bayağı ilgi gösterip konu edince, Anne-Lise de merkezde samimi bir hava olduğunu düşünüp sevinmişti. Gün zarfında defalarca fısır fısır konuşmalarını da anlayışla karşılamıştı. Tabii böyle aşırı kişisel konulardan konuşurken, daha pek tanımadıkları insanları ortak etmek istemedikleri hususlar da olacaktı.

Lakin Anne-Lise'yi dışlama durumu sonraki günlerde de sürmüştü. İş araları haricinde Anne-Lise sabahtan akşama kadar tek başına kütüphanede oturup arşivleme yaparken, öbürleri birbirleriyle mailleştiler, telefonda çene çaldılar, merkezin ziyaretçileriyle muhatap oldular.

Öğle paydoslarında Anne-Lise onlara biraz kendinden bahsetmeye de çalışmıştı. Onu daha iyi tanımalarını istiyordu; belki o zaman onu daha kolay benimseyebilirler, Malene'nin teyzesi hakkındaki sohbetlere onu da dahil ederler diye düşünmüştü.

Anne-Lise şakalar, espriler yapmayı, fıkralar anlatmayı da denedi fakat anlaşılan öbürlerinin farklı bir espri anlayışı vardı. Yeni bir işe başlarken bütün bunlara haliyle önceden hazırlıklıydı ama zamanla yoluna gireceğini hesap etmişti.

Anne-Lise DCIF'de işe başlamasının üzerinden bir hafta geçince, yüz kızdırıp, fotokopi odasıyla kütüphane arasındaki kapıyı kapalı tutmalarını diğerlerinden rica etti.

Bunu söylerken, onların odasında ayakta duruyordu. Malene'yle Iben, elleri bilgisayar klavyelerinin üzerinde yazmaya hazır pozisyonda oturuyordu. Orada odanın orta yerinde, kabak gibi, ellerini nereye koyacağını bilemeden durmak Anne-Lise'ye mahcup edici gelmişti.

Malene ona gülümseyerek bakarak, o kapının hep açık durduğunu, yoksa fotokopi için odaya girdiklerinde, içerisinin leş gibi koktuğunu söylemişti.

"Peki, pencereyi açık bırakabiliriz o zaman. En iyisi de bu olurdu. Yoksa benim oda leş gibi kokacak."

Onlar bir şey demeyince, Anne-Lise devam ettiydi:

"...Ve sonra da koku kütüphaneden buraya yayılacak, hepimiz rahatsız olacağız."

"Pencereyi açık bırakmayı denemiştik. O zaman da fotokopi çekmeye gittiğimizde oda buz gibi oluyor."

Ondan sonraki günlerde Anne-Lise kendini diğerlerine göre ayarlamayı denemişti. Sabah geldiğinden itibaren akşam gidene kadar kapıyı açık bıraktı, büyük fotokopi makinesi enderi nadirattan hiç durmadan bir saatin üzerinde çalıştığı kereler hariç. O zaman kimyasal koku o kadar ağırlaşıyordu ki, Anne-Lise boğulacak gibi oluyordu. Fakat onun arkasından diğerlerinden biri odayı kullandığında, pencere kapanıyor ve Anne-Lise'ye bakan kapı yeniden açılıveriyordu.

Ve merkezdekilere haftalık personel toplantısı yapmayı teklif etme planından da çabucak vazgeçmişti. Bu tür koordinasyon toplantıları esasında onun zamanla merkezin çalışma ortamına –ve evet, kim bilir belki de öbürlerinin mesai arası

sohbetlerine de katılacak kadar– uyum sağlaması için zemin yaratabilirdi.

Ondan önceki kütüphaneciden merkezdeki iş düzenine ilişkin hiçbir itiraz gelmediğini söylemişlerdi Anne-Lise'ye. Sonra onun Anne-Lise'den daha eli çabuk ve becerikli olduğundan bahsederlerken pek detaya kaçmamalarını, Anne-Lise inceliklerine vurmuştu.

Fakat Malene'yle Iben'e karşı ilk başlarda duyduğu sempatide birkaç gün içinde bir azalma olmuştu. Halbuki onlarla iyi arkadaş olacağına başlangıçta ne kadar da inanmıştı.

Diğer taraftan Camilla çok tatlı bir insana benziyordu. Her ikisi de üstünlük sevdasındaki öbür iki genç kadınından yaklaşık on yaş daha büyüktü; her ikisi de evli barklı ve çoluk çocuk sahibiydi, Camilla onu tanıdıkça, çok daha iyi anlaşacaklarından emindi.

Kötü geçen bir iş gününde Anne-Lise, Malene'yle Iben'in kıkır kıkır gülüşmelerini, birbirlerine kene gibi yapışmalarını epey çocukça ve toy bulurdu.

Yalnız kendilerinin anlayabileceği cır cır konuşmalarıyla çok yer kaplıyorlardı, sonra ne Camilla'ya ne Anne-Lise'ye bir izahat verme zahmetine bile girmiyorlardı.

"Rasmus da geçen yaz demişti ya..." ve "Sen oldum olası harikaydın bu..."la başlayan cümlelerden oluşan, hariçten katılmanın zor olduğu çan çanları haricinde, komikliğini yalnız kendilerinin anladığı bir dizi kelimeden ibaret bir espri anlayışları vardı. Malene tam doğru dürüst bir şey konuşurken, birden lafın arasına "kış lastiği" veya "borazan sallamak" gibi garip bir ifade sokunca, ikisi de kıkır kıkır yerlere yatar, onlardan başkası ne olup bittiğini çıkaramaz, sadece alık alık bakmakla yetinmek zorunda kalırdı.

Ve belirli kelimeleri tuhafça telaffuz etmek de onlarda aynı etkiyi yapardı. Mesela Iben "o"ları uzatarak "footookoopi makinesi" deyince, ikisi de önlerindeki bilgisayar klavyelerinin üzerine yayıla yayıla, kahkahalara boğulurdu.

Anne-Lise o durumlarda Camilla'yı incelerdi. Onun da kendini –sekreter olmasının haricinde de– dışlanmış hissediyor olması lazımdı.

İşe başladığının dördüncü haftasında bir gün Anne-Lise, selefinin kütüphanenin fotokopi odasına bakan kapısının açık kalmasına hiç itiraz etmediğini, onlardan bir kere daha işitti. O gün ofiste olan Paul da konuşmaya kulak misafiri olmuş, sırasıyla bir kapıyı bir pencereyi açık bırakırlarsa sorunun halledeceğini söylemişti.

Diğerleri Anne-Lise'nin konuyu açmak için bilhassa Paul'un ofiste olduğu bir günü, o da duysun diye kasten seçtiğini düşünmüş olmalıydı. Her halükârda ona "fitneci" yaftasını yapıştırıverdiler, o günün geri kalan kısmında, Anne-Lise'nin Kış Bahçesi'nden her geçişinde tıs pıs olmuşlardı.

O akşam Henrik'le yatağa girdiklerinde, Anne-Lise eski işini bıraktığına nasıl pişman olduğunu ilk defa ve gözyaşları içinde kocasına itiraf etmişti.

Fakat ertesi sabah kendini toparlamış, her şeyin er geç düzeleceğine inandırmıştı kendini. O sabah her zamankinden daha ağır bir makyaj yapmış ama kapıdan çıkmadan önce hepsini silmişti, iştekilerin bunu bir meydan okuma olarak algılayabileceğinden korkmuştu.

O gün ofiste kimse onunla konuşmamıştı. Ve kafasında ne yapabileceğine, nasıl davranabileceğine dair bin bir düşünceyle, Anne-Lise bütün gün durumdan korkuya kapılmamaya çalışarak içinden kendiyle konuşup durmuştu: "Yeni bir işyerinde kaynaşmak daima vakit alır. Tek yapacağım şey moralimi yüksek tutmak. O zaman gerisi kendiliğinden gelecektir."

Fakat öyle olmamıştı. O gün öğlene doğru Malene ona işlerin ne zaman doğru dürüst bir ucundan tutacağını sormuştu. Demek ki onlara göre şimdiye kadar pek bir şeye dokunmamıştı. Zaten verdikleri ters cevaplardan ve hoşnutsuz yüz ifadelerinden ne düşündüklerini anlamak zor değildi.

Bir sürü yanlış yaptığını ima ediyorlardı ama hiçbiri ne olduğunu kesin olarak söylemiyor, derine inmiyordu.

Öğle tatilinde Anne-Lise hiçbir şey olmamış gibi hareket etmeye çalışmıştı. Iben'le Malene'nin saçma sapan hikâyelerini gülümsemeye gayret ederek dinleyip Camilla'nın güldüğü yerlerde o da gülmeye çalışmıştı.

Sonra kendisi de hikâyeler anlatmayı deneyince, espri anlayışlarının ne kadar farklı olduğunu yeniden hissetmişti. Hiç kimsenin eğlenir gibi bir hali yoktu. Fakat bu kısmen, Anne-Lise'nin onların gözünde yaptığı yanlışların da cezası olabilirdi.

***

İki gün sonra Anne-Lise, Paul'un dışarıda olduğu bir zamanı fırsat sayıp ne yanlışlar yaptığını onlara açık açık sormuştu.

Hayır, bir yanlış filan yapmamıştı. Fakat Anne-Lise bir hatası varsa bunu duymak istediğinde ısrar edince, Iben sonunda baklayı ağzından çıkarmıştı: fotokopi odasındaki pencerenin açık kalmasında pek inat etmişti. Pencereyi her kapalı bulduğunda gidip açmıştı, kapalı durması gerektiğini bile bile.

Bu kısa konuşma sanki işe de yaradıydı. Anne-Lise, fırsat bu fırsattır deyip Paul'un pencereyle kapıyı sırasıyla açık bırakma önerisine rağmen, istiyorlarsa pencerenin hep kapalı kalmasına şahsen bir itirazı olmadığını söylemişti. Ondan sonra o gün biraz yumuşamışlardı. Öyle ki, Iben de Malene de hiç beklenmedik anda yanında bitip onunla bir iki kelime laf bile etmiş ve Anne-Lise yakınlarındayken konuşmaları bıçak gibi kesilmemişti.

Fakat aynı gün akşama doğru sanki Anne-Lise yine yanlış bir şey yapmış gibi bir hava doğmuştu.

Iben'le Malene, Anne-Lise'nin bir keresinde yanlış yere yolladığı bir faksı yine eğlence konusu yapmıştı. Faks makinesi Anne-Lise'nin eski işyerindekinden farklıydı, merkezde ilk işe başladığı günlerden birinde Anne-Lise faksı hatayla yönetim

kurulu başkanları Ole Henningsen'e göndermişti. Ole'nin numarası "hızlı çevirme" listesindeydi, Anne-Lise asıl göndermek istediği alıcının faks numarasının ilk rakamını tuşa daha basar basmaz, makine faksı öbür adrese, yani Ole'ye göndermişti bile.

Iben'le Malene'nin yandaki odada, faks makinesinin başında durmuş aralarında fısıldaşıp kıkırdaştıklarına kulak misafiri olmuştu. Anne-Lise'nin duyabileceği kadar yüksek konuşmaya özen gösterdikleri belliydi. Ve ses tonlarından, Anne-Lise'nin artık iyi tanıdığı o hain alaycılık okunuyordu.

Malene, tiz sesiyle:

"Hiç olmazsa şu faksı yanlış göndermesem bari."

Ve Iben, gülerek:

"Kime göndereceksin?"

"Ole'ye."

"Ha, o zaman kolay canım."

Başka bir şey demeseler de ses tonlarından kendisiyle dalga geçtiklerini anlamaması imkânsızdı. Fakat bunu öyle üstü kapalı yapıyorlardı ki, ona müdahale etme fırsatı vermemiş oluyorlardı.

Camilla da aynı gün ondan uzak durmak istediğini belli etmişti. O zamana kadar bari öbürleri etrafta olmadığında ara sıra sohbet ediyorlardı. Bu fasıl geride kalmış oluyordu. Anne-Lise ona bir şey söyleyince, Camilla hâlâ kibarca gülümsese de konuşmayı daha başlamadan bir şekilde bitiriyordu.

İşe başladığının daha beşinci ayında Anne-Lise'nin ağlamadan geçirdiği bir gece yok gibiydi. İşten eve gidip gelirken, akşam yemek hazırlarken, çocuklar televizyon seyrederken gizli gizli, gece yatağa girdiklerinde de Henrik'in kollarında ağlıyordu. Lyngby'deki kütüphaneden ayrıldığı için bin pişmandı. Daha altı ay öncesine kadar çok sevdiği bir işi vardı, tek derdi iş gününün bir parça yeknesak olmasıydı.

Henrik elbet bir gün başka bir iş bulacağını söyleyerek onu teselli etmeye çalışırdı. Fakat bu Anne-Lise'nin hıçkırıklarını daha bir körüklerdi:

"Evet ama, o başka iş nerede! Her yer kısıntıya gidiyor. Her yerde de hiç yoktan Finlandiya'ya taşınan bir kütüphaneci yok ya! Ben iş bulamam artık!"

"Bunu bulduğun gibi, başkasını da bulabilirsin."

"Kırkına merdiven dayamış bir kadını kim işe alır? Bunu sen de bal gibi biliyorsun. Bir yerde kazara kadro açılsa bile, genç elemanı tercih edeceklerdir!"

Anne-Lise kocasına sıkıca sarılmış, yanağının altında, kocasının tişörtünün terden sırsıklam olduğunu hissetmişti. Ve o gün işteyken yaptığına pişman olduğu şeyleri sıralamıştı:

"Keşke o pencere hakkında bir şey demeseydim! Keşke o pencereyi hiç açmasaydım!"

Henrik onu göğsüne bastırmış ve usulca karşılık vermişti:

"Hiç önemi yok. Bu bahsettiklerin öyle abes şeyler ki."

"Evet! Abes! Ama bilemezdim ki! Ne feci bir sonuç doğuracağını nasıl bilirdim? Her şey onların istediği gibi oluyor. *Her şey!* Ve evet, bunlar öyle abes ki aslında!"

Ertesi sabah ofise gelince, Anne-Lise internetten, sabit diskinden silinmiş belgeleri bulup kurtarabilen bir program indirdi.

Diğerleri onun içeride tek başına, sessiz sedasız oturmuş, sıkıcı arşivleme işleriyle cebelleştiğini sanırken, o, bu programı yükledi ve sonra bilgisayarında bir sürü ilginç şeye rastladı.

Selefi, diğerlerine iş koşullarına ilişkin hiçbir itirazda bulunmamış olabilirdi ama bilgisayar sistemi onun arkadaşlarına ve kocasına hitaben gönderdiği, DCIF'deki her saatten nasıl nefret ettiğinden bahseden maillerle doluydu.

Hatta bir arkadaşına, kocasının Finlandiya'ya gönderilmesinin ne büyük bir şans olduğunu, Danimarka'da kütüphanecilere saygı gösterilmediğini yazıyordu.

Ve Anne-Lise bu program sayesinde, selefiyle DCIF kütüphanesinin kullanıcıları arasında bir sürü mail yazışmasına da ulaştı. Yani anlaşıldığına göre, selefinin görev alanı kendininki gibi dosya tarama ve dosyalamadan ibaret değildi.

Anne-Lise'nin dışa dönük görevlerini Malene eski kütüphaneci işi bıraktıktan sonraki süreçte üzerine almış olmalıydı. Ve şimdi de bırakmak istemiyordu. Anne-Lise bunu kazara diğerlerine bahsetse, nasıl yaygara kopacağını tahmin edebiliyordu.

25

Anne-Lise DCIF'de işe başlayalı hemen hemen bir yıl oluyor. Akşamüstü ofisten tam çıkmış külüstür asansöre doğru ilerlerken, Malene'nin tiz kahkahalarını kapalı kapının arkasından bile duyabiliyor. Ama sonra ses gıcırdayarak yaklaşan asansörün gürültüsünde kayboluyor. Anne-Lise asansöre atlıyor.

Binayı terk etmesine az kaldı. Sabah gözünü açtığından beri bu anın gelmesini iple çekmişti. Aslında dün akşam uykuya dalmaya çalıştığından beri iple çekiyordu ve hatta ondan da önce, Henrik'le ve çocuklarla beraber yemek yerken. Yine yarınki iş gününün kâbusuna kapılıp bir an evvel yarın akşam olmasını dört gözle beklemeye başlamadan önce, önünde huzurla geçirebileceği birkaç saat var. Derin derin nefes alıp yavaş yavaş bırakıyor nefesini. Birkaç kere böyle tekrarlıyor.

Asansör kabininin ahşaptan yan cephesine birisi müstehcen şekiller çizmiş. Sarsıla sarsıla inen asansörde, binadan bir an evvel çıkma hayaliyle, şekilleri boş gözlerle seyrediyor.

Bugün çocukları okuldan alma sırası Henrik'te. Sonra onları futbola ve dans dersine götürecek ve onları beklerken de arabada oturup işten yanına aldığı bazı evrak işlerini halledecek.

Böylece Anne-Lise'nin akşam yemeğinden önce kendine ayıracağı bir buçuk saati oluyor. Bunu fırsat bilip çocukluk arkadaşı Nicola'yı eve çaya davet etti. Görüşmeyeli iki yıl oluyor. Anne-Lise'nin pastaneye uğrayıp bir şeyler almak ve evde masayı filan hazırlamak için Nicola'dan önce eve varması lazım.

Fazla vakti yok. Binadan koşar adımlarla çıkıyor. Yolun kenarına park ettiği arabasına atlayıp yola çıkıyor.

Ve sonra birden Lyngby'ye doğru gidiyorum diye dalgınlıkla Helsingør otoyoluna saptığını fark ediyor. Otoyolun ikiye ayrıldığı yerde yanlış şeritten devam edip doğuya doğru gitmiş olmalı. Otoyoldan bir çıkış bulup karşı istikametten geriye, Lyngby'ye doğru yoluna devam ediyor.

Anne-Lise ve Henrik, Holte'nin kuzeyinde, bir kuş cenneti olan Vaserne civarında, kırmızı tuğladan büyük bir *patriciervilla*'da* yaşıyor. Villa, sırf Furesø'yü görebilmek için, evlerine bir buçuk milyon kron fazla para ödemiş varlıklı ailelerin göl kıyısında uzanan evlerinin bir arka sırasında. Anne-Lise'yle Henrik'in evinin göl manzarası olmasa da çok geniş bir bahçesi var. Komşu villalardan çoğunun sahipleri, bahçelerini 60'lı 70'li yıllarda parselleyip satmış. Bu yeni arsalarda şimdi *parcelhus*'lar** yükseliyor.

Çocuklar için ideal bir muhit. Orman ve sahil hemen yanı başlarında, komşu evler çocuk kaynıyor, oyun arkadaşı bol ve burayı seçenler Anne-Lise ve Henrik'le kafa dengi insanlar; sırf adresleri gösterişli olsun diye Øresund üzerinde ev almayı tercih eden ailelerden daha farklı şeylere değer veriyorlar.

Anne-Lise eve vardığında, Nicola'yı sahanlık basamağında onu bekler buluyor. Üzerinde kısa bir kürk ceket var, pahalı ve sıcacık. Ayağındaki kahverengi çizmelerin Prada'dan olduğunu tahmin ediyor, Nicola bu markaya çok düşkündür.

Bahçenin araç giriş yolunda ikisinin arabasına da yer var. Nicola'nınki de Anne-Lise'ninki gibi kırmızı renk, ufak, şık bir bayan arabası.

---

* İskandinav ülkelerinin hepsine mahsus bir mimari tarzı. Bu villalar historik stilde inşa edilmiş olup sahibinin seçkin ve asil bir aileden geldiğine işaret eder. Bu nedenle "*patricier*" adı verilmiştir (yani soyu Eski Roma'ya dayanan asil). İlk patriciervilla'lar 1860'da inşa edilmiş ve 1920'ye kadar devam eden bir mimari tarzı olmuştur. (ç.n.)

** Yine İskandinav ülkelerine mahsus, 70'lerden itibaren moda olan, süssüz, gösterişsiz ancak iç mimaride kullanışlılığa önem veren, ufak bahçeli villa. (ç.n.)

Nicola, nihayet programları bir uyuşup da tekrar görüşebildikleri için çok mutlu olduğunu söylüyor. Anne-Lise'yi kucaklıyor:

"Henrik'le çocukları da görebileyim diye, evdekilere bu akşam gecikeceğimi söyleyip kaçtım."

Nicola gülümsüyor ve bir yıldır ihmal ettikleri eski "samimi havaya" geri dönebilmek için çabalıyor. Bundan olacak, konuşmaya devam ederken elini Anne-Lise'nin omuzundan indirmiyor:

"...Artık evi bir dolaştırır, geçen seferden beri ne yenilikler yaptınız gösterirsin. Çok merak ediyorum."

Anne-Lise DCIF'de daha işe başlamadan önceydi. Evde bir sürü tadilat yapmışlardı. Odaları genişletmek için üç duvarı yıktırmışlar, çamaşır odasına tuğladan bir çalışma tezgâhı ördürmüşler, koca bir dolap yaptırmışlar ve de salonun duvarlarına İtalya'dan getirttikleri kartonpiyerleri koydurmuşlardı. Evin içindeki bu işler tamamlanınca, bahçeyi de yeniden düzenlemişlerdi.

Anne-Lise o zamandan beri eve yeni bir şey yapmadıklarını söylüyor, kapıyı açıyor, Nicola onun arkasından antreye girerken bir taraftan da cevap yetiştiriyor:

"Bak buna inanmam. Tam bir yıl geçti. Seni iyi bilirim, o kadar zaman bir şeyler yaptırmadan duramazsın sen."

Mutfağa geçiyorlar, Anne-Lise kekleri buzdolabına koyuyor.

Nicola:

"Hah hah hah, ben de ne alınganım. Bize aldın sanmıştım."

"Ay aşkolsun, tabii bize canım."

Anne-Lise kekleri tekrar dışarı çıkarıyor. Isıtıcıya su koyuyor ve bu arada da Nicola'ya oğlunun durumunun nasıl gittiğini soruyor.

Anne-Lise, Nicola'nın arkadaşlığına çok değer veriyor; onca zamandır nasıl olup da onu davet etmediğine hayret ediyor.

Yıllar önce, ortak arkadaşları Jutta aracılığıyla tanışmışlardı. Fakat şimdi ikisi de Jutta'yla görüşmüyor. O günlerde Jutta'nın sevgilisi üniversitede ekonomi ve ticaret okuyordu. Nicola'yla Anne-Lise şimdiki kocalarını bu çocuk aracılığıyla, onun okul arkadaşları arasından bulmuştu. Nicola'nın kocası şimdi Maersk Oil'de genel müdür. Anne-Lise'yle Henrik'in eviyle eş büyüklükte ancak Øresund manzaralı diye onlarınınkinin iki misli fazla para ödedikleri, kaşane gibi bir villada yaşıyorlar. Bir oğulları var.

Hellerup'un en pahalı villa muhitlerinden birinde yaşamak, yıllar zarfında Nicola'yı bir miktar değiştirmişti ama işinden de ayrılmamış, hemşirelik yapmaya devam etmişti. Anne-Lise'nin sözüne her zaman güvendiği sayılı kişilerden biridir.

Çay ve kek faslı bitince, Nicola'nın ısrarıyla evin içini yine de bir temaşa ettikten sonra bahçeye çıkıyorlar. Villanın eski sahibinin ektiği rhododendronlar en aşağı kırk yıllık olmalı.

Leylak dallarının dış kenarlarındaki yapraklar sonbaharın kızıl kahverengisine bürünmüş, daha iç taraftakiler hâlâ yeşil. Gökyüzü solgun Bahçenin en dibindeki üzümsü meyveler kışı beklerken kararmaya yüz tutmuş. Elma ağacının yanındaki kızılcık ağacı bütün yapraklarını dökmüş, tavşankanı rengi dalları şimdi alenen ortada.

Nicola çiçek göbeklerinin güzelliğini övüyor ama geçen sefer de görmüştü. Anne-Lise'nin söylediği gibi, buraya geçen sefer geldiğinden bu yana ne evde ne de bahçede bir yenilik var. Anne-Lise'nin bir yıldan fazladır ısrar üstüne ısrar ekilmesini istediği manolyalar daha ekilmemiş. Ulrik için elma ağacının tepesine yaptıracakları oyun kulübesine de henüz sıra gelmemiş.

Anne-Lise daha bir iki yıl öncesine kadar evle ve bahçeyle uğraşmaya nasıl düşkün olduğunu hatırlıyor. O da Henrik de hafta sonları sabahın esselatında kalkar, bütün gün bahçede uğraşır, akşam olunca da Henrik elini Anne-Lise'nin omzuna

atar, o günkü bahçıvanlık görevinin neticesini seyrederlerdi keyifle.

Artık eski merakı yok, bir şeyler yapmak için kendini adamakıllı zorlaması gerekiyor.

Anne-Lise'yle Nicola tekrar içeri girip salondaki şöminenin karşısındaki koltuklara kuruluyorlar. Fakat Anne-Lise şömineyi yakmıyor. Çocuklardan, kocalarından ve gençlik arkadaşlarından bahsediyorlar. Anne-Lise herhalde her zamanki gibi göründüğünü, Nicola'nın onda bir fark göremeyeceğini düşünüyor. Fakat Anne-Lise tam Clara'ya dans dersi için yeni aldığı kıyafeti anlatırken, Nicola onun sözünü kesiyor:

"Anne-Lise?"

"Evet?"

"Bana neler olduğunu anlatmalısın."

Anne-Lise ona bakakalıyor. Nicola devam ediyor:

"...İşle ilgili, değil mi? Sana davranışları hâlâ değişmedi mi?"

Anne-Lise DCIF'de işe başladıktan hemen sonra, diğerlerinin ona nasıl muamele ettiğini Nicola'ya şöyle bir çıtlatmıştı.

Nicola ekliyor:

"Başka biri gibisin."

"Yok canım, ne münasebet!"

"Ama Anne-Lise, bunu kabul etmek zorundasın. Bu sen değilsin. Eski halini hatırlamıyor musun hiç yani?"

Nicola, Anne-Lise'nin gözlerinin içine bakıyor. Konuşurken kolunu Anne-Lise'ye doğru kaldırınca, altın zincir bileziği, incecik, kar beyazı bluzunun kolunun altından dışarı kaymış. Ekliyor:

"...Eski müdürüne telefon edemez misin? Senden öyle memnundu ki. Belki de bir yolunu bulup seni işe geri alabilirler?"

Anne-Lise kalakalmış ona bakıyor. Durumunun bu kadar kolay fark edildiğini duymak, soluğunu kesmeye yetmişti. Etrafında oda fırfır dönüyor, gözlerinde biriken yaşlardan hiçbir şeyi net göremiyor.

Nicola eline hafifçe dokunuyor ve usulca konuşuyor:

"İş arkadaşlarının sana nasıl davrandığını hariçten birine anlatmak zorundasın. Özel hayatını bile mahvedebilir bu tür insanlar. Yani her şeyi olduğu gibi mahvedebilirler."

Anne-Lise bir öksürüyor, burnunun ucuna kadar gelen gözyaşlarını içine çekiyor. Ve ilk kez olarak, bütün her şeyi, olduğu gibi, Henrik'ten başka birine anlatıyor. Nicola hemen gidip mutfaktan kâğıt havluyu kapıp getiriyor. Geri dönünce, Anne-Lise devam ediyor:

"Nasıl bu kadar kalpsiz olabilirler anlamıyorum! Ve sonra ne kadar iyi yürekli, ne kadar idealist olduklarından dem vururlar. Beni ne hale soktuklarını bile görmekten acizler ama..."

Nicola, Anne-Lise'nin kolunu okşuyor hafifçe. Şu an her şey Anne-Lise'nin her gün işte yaşadıklarından öyle farklı ki. Yerinden kalkıp Nicola'yı kucaklıyor:

"...İşsiz kalırmışım, boşanırmışım, çocuklarım mutsuz olurmuş, hiçbir şey umurlarında değil! Ve ben bu insanlarla birlikte çalışmak zorundayım! Bu insanlara her allahın günü gülümsemek zorundayım. Gözlerinin içine bakmak ve onlardan nasıl nefret ettiğimi belli etmemek zorundayım."

"Anne-Lise, sen o işten ayrıl."

"Evet ama, yapamam."

"Elbet yapabilirsin. Başka bir iş bulursun."

Anne-Lise, Nicola'nın kollarının arasından ayrılıyor. Gözlerini nereye çevireceğini bilemiyor:

"Evet ama, kendimi o duruma düşürmek istemiyorum."

"Düşürmeyeceksin ki."

"Evet, tıpkı Jutta'nın durumuna düşeceğim. Ben öyle olmak istemiyorum... Jutta gibi olmaktan nefret ediyorum!"

Nicola bir kolunu yine Anne-Lise'ye doluyor ve hâlâ yumuşacık bir sesle devam ediyor:

"Sen asla o duruma düşmeyeceksin. Bundan eminim, Anne-Lise. Ne olursa olsun, sen öyle olmayacaksın."

"Ama asla bir iş bulamayacağım. Ben... her şey öyle... ve ben mecburen... çocuklarım."

"Anne-Lise, gel, otur şöyle. Gel buraya."

Anne-Lise'yle Nicola'nın, Jutta'yla araları hâlâ iyi olduğu günlerde, Jutta bir pazarlama şirketinde çalışıyordu. Sonra şefiyle arası bozuldu ve o şartlarda devam etmeye tahammül edemedi. Yeni bir iş buldu ama oradaki çalışanlarla da uyuşamadı.

Kocası zamanında bir yatırım şirketi kurmuş, kısa zamanda hem Anne-Lise'nin hem Nicola'nın kocasından kat kat daha fazla para kazanır olmuştu. Yani Jutta'nın çalışması hiç gerekmiyordu. Fakat bu onu tatmin etmiyordu. O zaman kocası ona, şehrin en seçkin muhitlerinden Grønnegade'de ufak bir mağaza açtı. Fransız ve İtalyan yapımı lüks mutfak gereçleri satacaktı.

Gel gelelim, bu mağazayı da yürütemedi.

Jutta bugün her zamankinden daha şık ve pahalı giyiniyor ve evinde lüks içinde yüzüyor. Yer döşemeleri masif lambri, Oregon çamından. Tüm süpürgelikler, tavan panelleri vesaire de öyle. Keza aynı çamdan mobilyalar da ev için özel tasarlandı. Alvar Aalto'nun stilinde çalışan bir İsveçli mimar yaptı her şeyi. Jutta ev tasarım dergilerinden birinde adam hakkında yayımlanan uzun bir yazıyı okuduktan sonra onunla temasa geçmişti.

Şimdi çalışan kadınlarla bir araya geldiğinde, iş durumlarının nasıl gittiğini şöyle göstermelik bir soruyor ve sonra, "Ay ne ilginç" veya "Senin için eğlenceli olmalı" gibilerden bir şey diyor ama bu konular onu hiç enterese etmiyor. Bu kadınların karşısında üstünlük ve kibirden başka bir şey hissetmiyor. Okuduğu o lüks tasarım dergilerinde demek istenene, sanki eninde sonunda inanmış gibi bir hali var: "Bütün bu lüks şeyleri alın ki daha mükemmel, daha değerli bir insan olasınız."

Aynı kanıyı paylaştığı ufak, tahammül edilmez bir arkadaş grubu var ve onlarla birlikte geçirdiği her yıl onu daha bir yü-

zeyselleştiriyor. Herkesle sanki her şeye boş veren kendisi değil de onlarmış gibi konuşuyor. Sanki Danimarkalı kadınların benimsediği en temel kadınlık ideallerine uygun yaşamayı beceremeyen kendisi değil de onlarmış gibi.

Birkaç yıl öncesine kadar Jutta güpegündüz içer içer, sonra ya Anne-Lise'ye ya Nicola'ya defalarca telefon eder abuk sabuk konuşurdu. Ne kadar sık böyle kör kütük sarhoş olduğunu bilemiyorlardı ama bu telefonlardan sonra Jutta'ya yardım etmek için bir şeyler yapmaya karar verdiler. Fakat o direnince bu mümkün olmadı tabii ve üstelik bunu bayağı aşağılayıcı bir tavırla yaptı. İşin şüphesiz en kötü yanı, çocukları Jutta'nınkilerle aynı okula giden bir arkadaşlarının dedikleri olmuştu: çocuklar çok agresif ve çok sorunluymuş. Yani çocukların tepkisine bakılırsa, Jutta işi olduğu kadar çocuklarını da hepten boşlamış olabilirdi.

Anne-Lise gözyaşları arasında birden irkiliyor. Henrik'in arabasının sesini duyuyorlar bahçede. Birazdan kocası ve çocukları içeri girecek ve tüm dikkatleri onun üzerine çevrilecek.

Anne-Lise ne yapacağını bilemez halde bir an olduğu yerde duruyor, sonra koşarak salonun iç kapısına doğru giderken, bir yandan da Nicola'ya tembih ediyor:

"Onlara tuvalette olduğumu söylersin."

Tam antreye çıkmışken hemen dönüp başını kapıdan içeri uzatıyor:

"...Sağ ol, Nicola. Sağ ol. Sadece bir şu..."

Yüzünü yıkamak için yukarıya tuvalete koşuyor. Çocukların "Anne! Anne!" diye bağrışarak salona girdiklerini duyuyor. Burada durup onlardan saklanmak ona çok yanlış geliyor. Nicola'nın yumuşak sesini duyabiliyor hayal meyal ve Henrik'in içeri girip kapıyı arkasından hızla kapattığını.

Aynada kendini görünce ortadan yok olmakla iyi yaptığını anlıyor, yüzü feci halde. Rimelleri akmış, gözlerinin etrafı kapkara, rujunu eliyle bir yanağına bulaştırmış, oradan da burnuna.

Alelacele yüzünü temizliyor, gözlerini soğuk suyla yıkıyor. Hemen yeniden makyaj yapmak zorunda, gözlerinin kızarıklığını ve şişliğini ancak böyle maskeleyebilir. Tam makyajını tazelerken, aşağıda Ulrik'in odadan odaya koştuğunu duyabiliyor. Ve şimdi en önemli şeyin, kendi sorunlarıyla Ulrik'le Clara'yı menfi etkilememek olduğunu düşünüyor.

Anne-Lise DCIF'de işe başlayana kadar kendini böyle kopup koyvereceği –yani aynen o zavallı, alkolik Jutta'nın izinden gideceği– aklından, hayalinden geçmezdi.

Belki de her şey çoktan tepe taklak olmuş da onun haberi yok. Belki herkes onun ne feci halde olduğunu görebiliyor da fikrini açık açık bir tek Nicola söyledi. DCIF'de devam ederse, belki onun çocukları da bunun hesabını ağır ödeyecek, Jutta'nınkiler gibi.

Anne-Lise salona dönüyor. Çocuklar bir şeyin farkında değil, Nicola oturmuş onlarla oynuyor, biraz Henrik'le çene çalıyor ve Anne-Lise geldikten az sonra da izin isteyip kalkıyor.

Bu akşamın menüsü hazır pizza. Anne-Lise buzluktan çıkardığı pizzaları fırında ısıtırken, Henrik'e kısaca öğleden sonrasının nasıl geçtiğini anlatıyor. Henrik ona sarılıyor. Anne-Lise yanağını onun göğsüne dayıyor, öyle kalıyorlar, bir şey söylemeleri gerekmiyor.

***

Akşam çocukların yatak saati gelip de en nihayet yataklarına girdikten bir süre sonra, Nicola arıyor:

"Konuşmayı bitirmedik. Sen o haldeyken benim huzur bulmama imkân yok."

Anne-Lise kendini çoktan toparlamış, eski haline dönmüş gibi konuşuyor. Artık durumun öğleden sonra bahsettiği kadar ciddi olduğunu düşünmediğini söylüyor. Nicola'yı endişelendirdiği için üzgün. Böyle davranmak huyu değildir ama oldu bir kere işte.

Anne-Lise telefonu kapatmaya dünden razı fakat Nicola bırakmıyor, konuştukça konuşuyor.

Ve Anne-Lise konuştukça nasıl sakinleşiyorsa, Nicola hattın öbür ucunda bir o kadar tedirginleşiyor. On, on beş dakika bu minval üzere konuştuktan sonra, Nicola telefonda feryadı basıyor:

"Ne kadar iyi bir eleman olduğunu unutmuşa benziyorsun! Lyngby'deyken yaptığın işleri hatırlamıyor musun sen? Okuma salonundan ve veritabanı aboneliklerinden yalnız sen sorumluydun! En zor vazifelerdir bunlar! Diğer seksen başvurucunun önüne geçip o işe giren de sendin! Bunları hiç hatırlamıyor musun?.. Sen doktoruna bir git, Anne-Lise! Hastalık izni almak zorundasın! Yoksa bunlar senin canına okuyacak. Ve bunda şimdiden bayağı yol katettiklerini görebiliyorum!"

Anne-Lise, elinde telsiz telefon, salonun denize bakan geniş, karanlık pencerelerine doğru bakıyor. Sonra kanepeye gidiyor, sırtını bir kolçağına doğru dayayıp ayaklarını kanepeye uzatarak oturuyor. Bacaklarının üzerine bir battaniye alıyor ve telefonu tutan kolunu kaldırıp dirseğini kanepenin sırtına koyuyor.

"Benim aklıma takılan şey şu, eğer sendikama ve merkezin yönetim kuruluna gidip olan biteni benim bakış açımdan anlatmaya kalksam, merkezin başına çok ciddi dertler açmış olacağım."

"Ama bundan sana ne?"

"Herhalde Malene'yi –belki onunla beraber Iben'i de– kovarlar. Ve bu hadiseden sonra da bu sektörde başka hiçbir yerde iş bulamazlar..."

Nicola bağırıyor:

"Kes şunu artık!"

"Ve onların kovulmasına bir karar verilirse, çarkı bir daha geriye döndüremem, yani şikâyetimi geri çeke..."

Anne-Lise, Nicola'nın daha önce böyle bağır bağır konuştuğunu hiç hatırlamıyor:

"Sen kendinden çok onlar için endişeleniyorsun! Gülünç olduğunun farkında değil misin? Otoyolun tam ortasında, araba farlarının arasında korkudan felç olmuş tavşandan farkın yok. İğrenç bir oyuna alet edilmişsin sen!"

"Belki benim fark edemediğim daha iyi yanları da ola..."

"Sen artık sağlıklı düşünemiyorsun, Anne-Lise! Artık kendini koruyacak durumda değilsin! O işyerinden uzaklaşman lazım! Hemen!"

***

Nicola'nın Anne-Lise'yi ziyaretinden birkaç hafta sonra, Iben'le Malene birer anonim tehdit maili alıyor.

Ve Anne-Lise de üzerindeki baskıdan ve çaresizlikten bunalmış olduğu için olacak, daha fazla dayanamayıp diğerlerine ona iyi davranmadıklarını söyleyiveriyor. Ve o zaman da ofiste kıyamet kopuyor. Malene, Iben ve Camilla üçü birden resmen üzerine hücum ediyor.

Ya yalan söylemekte adamakıllı ustalar ya da -ki bu daha muhtemel- kendilerini kandırmaya öyle bir dalmışlar ki, hafta boyunca Anne-Lise'yle bir kelime konuşmadıklarının, yüzüne bile bakmadıklarının farkında bile değiller.

Belki de onu eskiden olduğundan farklı birisi olmaya zorladıklarının da farkında değiller. Kalın kafalı, sıkıcı, sosyal becerisi sıfır olan bir "kütüphane memuresi" olmaya. Ve kafalarındaki bu imajı Anne-Lise'nin değiştirmesi imkânsız. Onu böyle görmeye kararlılar, böyle görmek istiyorlar.

Üçünün Anne-Lise'nin üzerine çullanmasının ertesi günü, Paul hepsini birden odasına, toplantıya çağırılıyor. Toplantı sırasında üçü birlik olup Kış Bahçesi'yle kütüphane arasındaki kapının öteden beri hep kapalı durduğunu iddia ediyor. Oysa Anne-Lise'nin buradaki ilk ayı boyunca o kapı sürekli açıktı ve kimse de bu konuda bir yorumda bulunmamıştı. Yani Camilla, açık kapıdan gelen hava cereyanı yüzünden romatizmaya yakalanabileceği hikâyesine ondan çok sonra başvurmuştu.

Ve Paul ilk kez olarak onların değil de Anne-Lise'nin lehine bir karar alıyor. Nihayet, tam bir yıl süren sabırlı bir bekleyişten sonra, Anne-Lise iş konuşması sırasında söz verildiği gibi, üçüncü şahıslarla muhatap olarak çalışma olanağına kavuşuyor. Eski işyerinden ayrılmasının asıl nedeni de zaten bu olanağı sağlayan bir iş bulmaktı. Ve Paul'un talimatına göre, o aradaki kapı da artık kapanmayacak.

Aradan bir hafta geçmeden karşı taraf intikam alıyor. Ve bu Anne-Lise'nin tasavvur edebileceğinden kat be kat daha ağır oluyor.

Bir sabah, Anne-Lise ellerine kahverengi bir toz bulaştığını fark ediyor. Ne olduğunu anlamaya çalışıyor. Toz yüzüne ve bluzuna de bulaşmış.

Belki neyin nesi olduğunu anlarlar diye, gidip öbürlerine de bir soruyor. Ve sorarken de tabiatıyla her zamanki o garip pozisyonda buluyor kendini: onlar yerlerinden kıpırdamadan otururken, o yanlarında direk gibi ayakta duruyor.

Anne-Lise, Malene'nin yüzünü inceliyor. Anne-Lise onun bir şeyler bildiğini görebiliyor gibi oluyor. Bu Malene'nin intikamının ikinci bölümü olmalı. Daha birkaç gün önce de Anne-Lise'yi, Frederik Thorsteinsson'un önünde küçük düşürmüştü.

Anne-Lise, ellerine bulaşan şeyin ne olduğunu hâlâ çıkaramamış. Nereden bulaştığını bulmak için odasını köşe bucak aramaya girişiyor ve tam kitaplığın en üst rafındaki dergi kutusunu öne çekerken istemeden biraz yan yatırınca, içindeki sıvıdan birkaç damla yüzüne ve kollarına akıyor.

Hemen gözlerini kapayıp geriye sıçrıyor, kutuyu elinden bırakıyor. Tam ayaklarının dibine düştüğünü duyuyor ve içindeki sıvının da üstüne başına sıçradığını hissediyor.

Bir çığlık koparark, gözlerini tekrardan açmaya çalışıyor. Koyu bir sıvı, her tarafı batmış ama neyse ki gözlerine girmemiş. Bu düpedüz kan!

Her yanı kana bulanmış. Ne yapacağını bilemez halde, olduğu yerde kalakalıyor.

O anda elinden gelen tek şey, şimdi kapının aralığında duran Malene'ye bakmak.

Malene şoke olmuş rolünü de iyi beceriyor. Fakat çok iyi değil. O yapay yüz ifadesinin altında keyifli bir gülümseme seziliyor.

Anne-Lise'nin tek istediği buradan fırlayıp çıkmak ve doğruca eve gitmek. Diğerlerinin ne dediğinin farkında değil, bir şey işitmiyor, peçetelerle habire üstünü başını kuruluyor, tuvalette elini yüzünü yıkıyor ve Paul'un ona taksi çağırma teklifini kabul ediyor, arabası aşağıda, hemen kapının önünde duruyor olsa da.

Eve gelip bir duş aldıktan sonra Henrik'e telefon ediyor. Elinde telsiz telefon, kafasında beyaz bir havlu ve üzerinde beyaz bir bornozla evin içinde fır dönüyor.

Bugün olan çok vahim bir şeydi. İçinde feci bir huzursuzluk ve gerginlik hissediyor. Fakat galiba o sıcak banyodan sonra biraz azalır gibi oldu.

Henrik telefonda bağırıyor:

"O işten derhal çıkmalısın! Bir dahaki sefere seni öldürür bile bunlar!"

"Ama beni kan içinde görünce Iben de Camilla da hakikaten korktu. Sonra bana öyle sıcakkanlı davrandı ki ikisi de."

Anne-Lise kendine peynirli bir sandviç yapmak için mutfağa doğru yollanıyorken, bir yandan da konuşuyor:

"...Sanırım yaptıklarına pişman oldular. Belki bu olaydan sonra bana karşı öfkeleri artık yatışmıştır. O zaman her şey geride kaldı demektir."

"Anne-Lise, hiçbir şey *geride kalmadı*."

"Kurulanmama yardım ettiler ama. Onlar da yaptıklarından paniğe kapılmıştı, bana öyle geldi."

"İşi bu kadarla bırakmayacaklar! Anne-Lise, şunu kafana sokmalısın: Bunlar. Dur-ma-ya-cak-lar! Anladın mı?"

Anne-Lise cevap vermiyor.

Henrik bir şey söylemek için güç toplarmış gibi içini çekiyor. Fakat karşıdan bir ses gelmiyor, sanki bir an ne diyeceğini bilemiyormuş gibi. Ama sonra ses birden geliyor ve şimdi çok kesin çıkıyor:

"Ben eve geliyorum. Şirkettekilere hemen bir mail atıp hastalandığımı söylüyorum. Yirmi dakikaya kadar oradayım."

Anne-Lise sandviçini hazırlıyor. Bir yandan yerken, bir yandan da parke kaplı döşemelerin üzerinde yalın ayak, oda oda dolaşıyor. Sonra gelip bahçeye bakan geniş pencerelerden birinin önünde duruyor. Buradan bahçedeki meyve ağaçlarını seyredebiliyor.

Anne-Lise'nin üzerine kan dökerek öfkelerini atanlar sadece başkaları değilmişe benziyor. Sanki kendisi de üzerinden bir şeyler atmış gibi hissediyor; ancak ne olduğunu henüz bilmiyor.

26

Anne-Lise oda oda dolanarak geçirdiği yirmi dakikanın ardından, mıcır kaplı bahçe yolunda Henrik'in Audi'sinin tekerlek sesini duyuyor. Henrik koşarak antreye giriyor:

"Gel, dinle bak! Nelere hedef olduğunu Yngve'ye anlattım. Seni hemen alabilecek. Hadi gidiyoruz."

Henrik'in Anne-Lise'yi apar topar arabaya çekmek ister gibi bir hali var. Fakat Anne-Lise'nin önce üzerine bir şeyler geçirip saçını başını düzeltmesi lazım, keşke her şey o kadar çabucacık olabilse.

Yngve uzun yıllardır onların aile doktoru. Hiç rastlanmamış bir soyadı olduğu için onu ilk adı yerine bununla çağırmayı tercih etmişlerdi, öyle de gitmişti. Henrik bir zamanlar geçirdiği araba kazasından sonra dizinde sorun yaşadığında, Yngve, Henrik'in gittiği uzman doktorlardan bile daha ehil

çıkmıştı. Ve daha sonra Anne-Lise uğraşıp da bir türlü hamile kalamadığında, Yngve, Anne-Lise'yi yönlendirdiği jinekologdan bile yine daha yetkin olduğunu göstermişti.

Bu nedenle, Østerbro'dan Holte'nin kuzeyine taşındıklarında doktor değiştirmediler, bunu yapabilmek için, sağlık sigortasının daha pahalı olan 2. grubuna geçmeye mecbur kalmalarına rağmen.

Yngve ellisine merdiven dayamış olsa bile herkesin hiç itirazsız hemfikir olabileceği derecede kibar ve yakışıklı bir adam. Gür ve ahenkli bir sesi var, koyu saçları kısacık, her zaman sinek kaydı tıraşlı; keskin hatlı, öne doğru çıkık, kare bir çenesi var.

Anne-Lise her nedense onun yalnız bir insan olduğunu düşünüyor. Eşcinsel olabileceğini de düşünmüştü. Her halükârda Yngve'de insanın bir türlü parmak basamadığı bir farklılık var.

Doktor sekreteri, Anne-Lise'yle Henrik'i hemen muayene odasına alıyor.

Bu odayı iyi tanıyorlar, ikisinin de bu odada defalarca korku içine oturup doktorun teşhisini beklemişlikleri var. Tıpkı ikisi gibi binlerce insan da burada, bu sabun, ilaç ve sargı bezi kokan odada, bir o kadar gergin ve ürkek halde doktorun hükmünü beklememiş.

Henrik'le Anne-Lise, oturma yerleri siyah plastik, demir bacaklı, gayet entipüften, katlanır sandalyeye çöküyor. Yngve iç dekorasyon için hiç para harcamamış. Kendisi bile sıradan bir büro sandalyesinde oturuyor.

Yngve içeri girip yerine geçiyor; iri ellerini, avuçları aşağı gelecek şekilde birbirinin üzerine koyup masaya dayıyor ve Anne-Lise'ye durumu anlatmasını söylüyor.

Ama o daha pek bir şey anlatmasına fırsat bulamadan, sözünü kesiyor:

"Anne-Lise, psikolojik tacizin ölümcül etkileri olduğunu sana hemen söylemek zorundayım. Sigaradan ve alkolden bile daha tehlikeli. Taciz kurbanları arasında buna dayanabilecek-

lerini, karşı koyabileceklerini sananlar arada oluyor ama hiçbiri başaramıyor."

Yngve'nin, odanın ve içerideki o özel kokunun etkisine kapılıp rahatlamak için, bu odada birkaç dakika kalmak yetiyor. Anne-Lise erkeklerin de aynı şeyi hissettiğine inanıyor. Yüz kaslarının gevşediğini ve çehresine boş ve anlamsız bir ifade geldiğini hissedebiliyor, kısaca cevap veriyor:

"Evet."

"Karşıma böyle bir sürü insan geldi benim" diye devam ediyor Yngve. "Psikolojik tacize uğrayanlardan bir kısmı intihar ediyor. Bir kısmı aksi takdire hiç yakalanmayacakları hastalıklara yakalanıyor. Bir kısmı resmen dayanamıyor, şu veya bu sebeple ölüyor. Bir kısmı alkol veya uyuşturucu bağımlısı oluyor, iş dünyasına veda ediyor."

Henrik sandalyesinde doğruluyor, kendinden hoşnut bir tavırla Anne-Lise'ye bakıyor ve Yngve'yle aynı şeyi demek istediğini sanan anlık bir saflıkla lafa atılıyor:

"Evet. İşte bunun için hasta iznine ayrılmalısın ya! Bunu hemen yarın onlara bildirir, istifa edersin. Orada bir tek gün daha fazla kalmaya mecbur değilsin."

Yngve masanın üzerinde hareketsiz duran ellerini şimdi kaldırmış, eline geçirdiği ufak, sert kapaklı bir not defterini fasılalarla masaya vuruyor:

"Evet, doğru. Böyle diyebilsek de seninle aynı fikirde olduğumdan emin değilim."

Anne-Lise yan gözle Henrik'e bakıyor. Entipüften sandalyenin üzerinde hiç hareketsiz oturmuş, yüzünde meraklı bir gülümsemeyle, doktorun ne diyeceğini bekliyor.

Anne Lise:

"Bilgisayarıma bir program yükledim, diğerleri internette ne yaptığımı göremiyor. İşteyken bu programla internet iş ilanlarına rahatça bakıp başvuru yazısı gönderebiliyorum."

Yngve ona gülümsüyor:

"Mükemmel. Hiç başvuruda bulundun mu?"

"Son altı aydır tam yirmi işe müracaat ettim, hiçbiri görüşmeye çağırmadı. Telefon edip beni dikkate almamalarının nedenini sordum, yapılması gerektiği gibi. O kadar fazla başvuru alıyorlarmış ki ve galiba da nispeten daha gençlerini seçiyorlar."

Henrik ekliyor:

"Onun için de bu iş başvurusu faslına bir süre ara verdik."

"Evet, şimdilik. Daha fazla başvuru yazacak halim kalmadı. Yani şu aralar."

Yngve ellerini birbirine kavuşturuyor:

"Anne-Lise, bu demektir ki, önünde üç seçeneğin var:

"Ya bunların seni iş piyasasından ekarte etmesine göz yumacaksın ki o taktirde tekrar iş bulabilmen şüpheli.

"Ya işinde kalıp onların sana zulmetmesini sineye çekeceksin.

"Ya da üçüncü seçenek olarak: işinde kalacaksın ama bunların seni taciz etmesine bir son verdirteceksin."

Henrik atılıyor:

"Ben şahsen, bütün uzmanlar bu durumdaki birine oradan bir an önce uzaklaşmasını önerir diye düşünüyordum. Çünkü bu kazanılması imkânsız bir savaş."

Yngve:

"Onu öneriyorlar zaten."

Fakat onların kanısı anlaşılan Yngve'yi etkilemiyor. "Bütün uzmanların" ne dediği umurunda değilmiş gibi bir tavırla, kahverengi gözleri sakince önce Anne-Lise'nin, sonra Henrik'in üzerinde kenetleniyor. Sonra söze devam ediyor:

"...Eğer istifa edersen, ömrünün geri kalan kısmında hem kendini başarısız bir insan hem de bütün dünyayı kötü bir yer olarak göreceksin. O zaman mahvoldun demektir. Onların böyle devam etmesine izin verirsen, onlar seni mahvedecek. O halde benim önerim şu: karşı durup savaşmak. Bu yolu seçmek istemez miydin?"

Anne-Lise, Henrik'in onu doktora götürmesinin ne işe yarayacağını başta anlayamamıştı ama şimdi bunun iyi bir fikir olduğunu görüyor:

"Evet, istiyorum."

"Emin misin?"

"Evet."

"Mükemmel. Böyle demene sevindim. Çünkü sen bunu yapabilirsin. Ve bunu yıllardır hakkında edindiğim intibaya dayanarak söylüyorum, çalışma koşullarını düzeltebileceğine de hiç şüphem yok."

Doktorun derin, ahenkli sesinde ve konuşma şeklinde öyle bir şeyler var ki insana kendini güvende hissettiriyor. Yngve ona gülümseyerek ekliyor:

"Sana onları değiştirebileceğinden emin olduğumu söylerken, bana inanıyor musun?"

"Evet... Evet, inanıyorum."

"Mükemmel."

Anne-Lise doktorunun iri ellerine bakarken Yngve, artık bu sayfayı kapattık gibisinden, ufacık sandalyesinde arkasına yaslanıyor, şimdi sıra ikincisinde. Ve devam ediyor:

"...Şimdi sana şunu diyeceğim: işyerinde psikolojik taciz gören insanlarda birtakım ortak kişilik özellikleri *yok*. Bu konuda bir sürü araştırma yapılmış ve haliyle bu araştırmalarda taciz görenlerin sosyal yönden özürlü, içe dönük, tembel, saf, kendi halinde veyahut iş arkadaşlarının sinirine gidecek daha başka birtakım başka vasıfları olup olmadığı uzun uzadıya irdelenmiş. Böyle bir durum *yok*.

"Tam aksine: Yetenekli elemanların psikolojik tacize hedef olduğu daha sık görülüyor. Yani aralarında *bir tek* ortak kişilik özelliği bu olabilir. Taciz kurbanları, iş arkadaşlarıyla cepheleşmekten, çatışma ortamı yaratmaktan, diğerlerine nazaran çok daha fazla kaçınan insanlar. Daha müsamahalı ve tahammüllüler, karşı tarafın bir gün kendiliğinden buna son vereceğini sanıyorlar. Fakat böyle olmuyor.

"İşte böyle, Anne-Lise, şimdi söyle bana, iş arkadaşlarına göğüs germekten korkuyor musun, korkmuyor musun?"

Anne-Lise, Yngve'nin ne olağanüstü bir insan olduğunu düşünüyor. İnsanın iradesi onun yanında uçup gidiyor sanki. Öyle ki insan başkalarından gelse hiç kabul edemeyeceği şeyi, Yngve'den gelince sineye çekiveriyor. Ve bundan bayağı zevk de alabiliyor.

Anne-Lise:

"Eski işimdeyken ayak diremekten korkmazdım. Burada DCIF'deki önceliğim, diğerlerinin beni aralarına kabul etmesi, o vakit de onlara sert çıkmaktan kaçınıyorum."

Anne-Lise bir duruyor. Yngve bir kelime etmeden onun gözlerinin içine bakıyor. Henrik'den de tıs çıkmıyor. Anne-Lise o zaman devam ediyor:

"...Ve sonra içimde, kendi fikrimi az buçuk bile söyleyecek olsam, kıyamet kopacakmış gibi bir korku var hep."

Kapının öbür tarafında bir gümbürtü kopuyor. Sekreter elinden bir tepsi veya dosya sepeti filan düşürmüş gibi bir gürültü. Yngve hiç tepki vermiyor, yüzünde tek bir çizgi bile kıpırdamıyor.

Yngve:

"Evet, seni daha kolayca idare edebilsinler diye o duyguyu onlar yaratıyor. Fakat bilmen gereken bir şey var."

"Ne gibi?"

"Böyle tiplerin giderek işi daha azıtacağını bilmen gerek. Tek yapılacak şey, sert sınırlar koyup bunu geçemeyeceklerini anlamalarını sağlamak, yani benden paso diyorsun!"

Yngve'nin üzerinde her zamankinden daha ısrarlı bir sakinlik var gibi. Anne-Lise'nin durumuna duyduğu aşırı ilgiden kaynaklanıyor olabilir. Anne-Lise sanki onun da böyle bir şey yaşamış olabileceğini sezer gibi oluyor ama soramıyor. Bu sefer de –hep olduğu gibi– onu tam anlayamayacağını kabullenmesi gerekiyor.

Yngve:

"Çocuklar arası psikolojik taciz, okullarda, okul sonrası kulüplerde, kısacası her yerde karşımıza çıkıyor. Çocuklara böyle davranmamaları öğretiliyor, davranırlarsa ceza veriliyor ve bunu önleyici birtakım siyasi inisiyatifler alınmış olsa da bir işe yaramıyor. Ben bu muayenehanede, psikolojik taciz sonucunda ama bedensel ama ruhsal hasar almış bir sürü çocukla karşılaşıyorum."

Bir tükenmez kalem alıyor, avucunu yukarı çevirerek parmaklarının üzerine uzunlamasına yerleştiriyor ve hiç kıpırdatmadan bir kaleme, sonra başını kaldırıp bir Anne-Lise'ye, bir de Henrik'e bakıyor:

"...Yetişkinler arasında psikolojik tacizden pek o kadar bahsedilmiyor ama o da çok yaygın. Aşırı duygusal olduğumu düşünebilirsiniz lakin ben psikolojik tacize uğramış hastalarımın durumunu bir kanser vakası veya bir kalp hastalığı kadar ciddi telakki ederim. Ve de böyle yapmak zorundayım."

Anne-Lise, Yngve'nin –şayet eşcinselse– bir sevgilisi olup olmadığını düşünüyor. Yngve ekliyor:

"...Gerçek hayatta insanlar birbirini öldürüyor. Bu konuda ne kadar önlem alsak, ne kadar nutuk çeksek nafile, velhasıl bu davranışın insanın doğasında olduğunu itiraf etmek zorundayız."

Yngve'nin dedikleri, DCIF'ye gelip giden araştırmacıların bakış açısıyla uyuşmuyor. Anne-Lise'nin okuduğu bilimsel yazılarda, soykırım araştırmacıları sıradan insanların kendileri gibi sıradan insanları öldürmesinin kuraldan çok istisna olduğunu farz ediyor. Bu araştırmacılara göre, insanlararası ilişkilerde "olağan" normlar, işbirliği ve dostluktan ibaret.

Bu araştırmacıların hiçbiri adam öldürmeyi "insan doğası"nın kaçınılmaz bir sonucu addetmiyor. Fakat Yngve'nin ifadesiyle: "onun bu muayenehanede cebelleştiği şey 'insan doğası'". Anne-Lise'yle Henrik plastik sandalyelerine sanki yapışmış gibi, doğa biliminin kara mantrasını ondan bir kere daha dinliyorlar.

Ve Yngve konuşmaya devam ediyor:

"...Yemek yiyoruz, çocuk yapıyoruz, en yakınlarımıza kol kanat geriyoruz, farklı olanı dışlıyoruz ve rakiplerimizi öldürüyoruz.

"Gayret göstererek bu içgüdüleri az çok dizginleyebiliriz. İnsanoğlunun irade gücünü içgüdülerine üstün kılması mümkün, bizi hayvanlardan ayıran şey de bu. İnsanoğlundan başka hiçbir canlı türü, hiçbir bireyinin seks hayatının olmadığı bir toplum oluşturamazdı, Vatikan devletini düşünsenize bir.

"Ancak insanoğlu bir nokta geliyor ki şeytana uyuveriyor: İhanet ediyor, şişmanlatıcı gıdalar yiyor veya bir iş arkadaşının yavaş yavaş canına okuyor. Sonuncusu kesin yasak olduğu için de punduna getirip bunu ne yaptığının hiç farkında değilmiş gibi yapıyor, yani kendini kandırmayı yeğliyor.

"Bak, Anne-Lise, iş arkadaşlarının ruhsal durumunu şuna benziyor: farz et ki, bir akşam aç biilaç oturmuş televizyon seyrediyorsun ve tam yanı başında *yememeye* karar verdiğin bir çanak dolusu cips duruyor. Bütün dikkatini verebildiğin sürece bu karara sadık kalabilirsin. Fakat ekrandaki film bir an seni alıp götürdü diyelim, elin hiç farkına varmadan çanağa uzanıverir. Ve film bittiğinde bir de bakarsın ki çanak bomboş, nasıl boşaldığını bile hatırlamazsın.

"Sen de iş arkadaşlarının karşısında bu durumdasın. Belki sana dostça davranmaya karar vermişlerdir, belki de vermemişlerdir. Ancak her halükârda seni bir rakip olarak görüyorlar ve farkına bile varmadan, kollarını sana doğru uzatıp darbeyi indiriverirler. Öyle sezgisel bir hareket ki bu, ne yaptıklarını sonra doğru dürüst hatırlayamazlar bile."

Yngve'nin gayet ustaca kafasına soktuğu bu düşünce tarzı Anne-Lise'yi allak bullak etmiş. Fakat Yngve'de öyle bir ikna gücü var ki, onun karşısında sessiz sakin oturmaya devam ediyor. Henrik'in de bir süredir hiç ses çıkarmadığının farkında. Ve koridora bakan kapının arkasından Yngve'nin sekreterinin çıkardığı gürültüyü duyabiliyor, düşürüp kırdığı şeyleri süpürüp temizliyor şüphesiz.

Anne-Lise bir taraftan da özel hayatı hakkında tek bir şey bilmediği Yngve'yi acaba neden hep yapayalnız bir insan olarak tasavvur ettiğini düşünüyor. Bunun Yngve'nin zekâsıyla bir ilgisi olabilir mi, yoksa Yngve'nin sesinde öteden beri içgüdüsel olarak hissettiği o belli belirsiz hüzünle mi bir ilgisi var?

Anne-Lise o kan olayının suçunu ofistekilere yüklesin mi yüklemesin mi diye bir süre ileri geri tartışıyorlar. Bu, kesin bir delil olmaksızın, baştan kaybedilmiş bir savaş olur ve sonra onu hem daha çok dışlamalarına çanak açacaktır hem de onu karşı tarafın ona karşı duyduğu hiddeti körükleyecektir.

Yngve:

"Şimdi söyle bana, Anne-Lise: alenen yanlış olan bir şey yaptılar mı, onları bununla yüzleştirirsen haklı çıkacağından emin olduğun bir şey?"

"Artık hiçbir şeyden emin değilim. Durmadan yanlış kararlar alıyorum ve aptalca şeyler yapıyorum. Kafamın içinde, her şeyin nasıl berbat gittiğinden başka bir düşünce yok. Kendimde değilim."

"Tabii, anlıyorum, böyle olması normal. Fakat geçecek. Buna şu sırada inanman güç, bunu biliyorum fakat düzeleceğine emin olabilirsin."

Sekreter içeri girip bir sonraki hastanın beklediğini söylüyor, hızlı hızlı ve fısıldarcasına konuşuyor, Yngve'den korkuyormuş gibi.

Yngve kadını nazik fakat biraz baştan savar bir biçimde cevaplıyor. Doktorunun dikkati kendi üzerinde olmadığı zaman Anne-Lise onu daha iyi tetkik edebiliyor.

Sonra Anne-Lise'ye dönüyor:

"Merkezin çıkarlarına ters düşecek şeyler yaptıklarına tanık olmadın mı hiç?"

Anne-Lise cevap vermeden önce uzunca bir düşünüyor:

"Arşivlerimizin devamlı kullanıcılarından biri, Erik Prins, Malene'nin kütüphanenin arama sistemi hakkında ona yanıltı-

cı bilgiler verdiğinden bahsetmişti bir kere, sırf Erik'i benden uzak tutabilmek için. Belki bu ola..."

"Eski işyerinde olsa bunu sineye çeker miydin?"

"Hayır, hiçbir suretle."

"O zaman emin ol, şimdi de böyle yapman mantıklı olur. Ve unutma ki, o yapılan şey, yalnızca senin çıkarlarına değil, merkezin çıkarlarına da karşı."

Ellerini yine, avuçları aşağı gelecek şekilde masanın üzerine koyuyor:

"...Sen bu yüzleşmeden galip çıkabilirsin, buna inanıyorum!"

"Evet."

"Buna canı gönülden inanıyor musun?"

"Evet."

"Çok iyi."

Ayağa kalkıyor ve önce Henrik'in sonra Anne-Lise'nin elini sıkıyor:

"...Devamlı haberleşirsek çok iyi olur. Tekrar ediyorum. Hastalarım için hayati risk oluşturan koşulları, aynen fiziksel veya ruhsal bir hastalıkmış gibi ciddiye almak benim vazifem. Sen de bundan sonra böyle ciddiye alacağına söz veriyorsun, değil mi?"

"Evet."

"Ama iş arkadaşlarının seni işsizliğe itmelerine seyirci kalarak değil, mücadeleye ederek?"

"Evet."

"Mükemmel. O zaman bir daha ne zaman görüşeceğiz? Bir zaman tespit edelim. Üç hafta sonra diyelim. Sence uygun mu?"

"Evet."

"Tamam. Dışarıda sekreterden bir randevu alırsın."

Anne-Lise'yle Henrik tekrar sokağa çıktıklarında, havanın hâlâ apaydınlık olduğunu görünce şaşırıyor. Onlara sanki çoktan akşam olmuş olması gerekmiş gibi geliyor. Fakat tabii, Anne-Lise'nin üzerine kan dökülme olayı bugün öğleden önce

oldu, sadece birkaç saat önce. Çocukları okuldan almak için daha dünya kadar vakit var önlerinde.

***

Ne var ki, sonraki günlerde işyerindeki durumda bir düzelme olmuyor.

Anne-Lise, sırf dışarıdan kimseyi onunla muhatap ettirmemek içine kütüphanenin arama sistemi hakkında herkese yanıltıcı bilgiler vermekle suçluyor ama Malene konuşmayı evirip çevirip Anne-Lise'nin, ona bu bilgiyi aktaranın adını vermemekle çok daha büyük bir hata yaptığına getiriyor.

Anne-Lise'nin yerinin yanındaki kapı açık durmaya başladığından beri Kış Bahçesi daha bir sessiz. İçeride daha alçak sesle konuşuyorlar veyahut da birbirlerine mail atıyorlar ya da mutfağa veya Küçük Toplantı Odasına kapanıyorlar. Anne-Lise onlara sürpriz yapıp yanlarında bitince, birbirlerine nasıl kaş göz işareti yaptıklarını veya kıkırdadıklarını gördüğü bile oluyor.

Öğle paydoslarında Iben hep olduğu gibi kısa nutuklarından birine başlıyor. Konu çoğu zaman uyuyamadığında okuduğu kitaplar hakkında. Şu aralar özellikle akademik psikiyatri kitaplarına düşmüşmüş.

Psikiyatrik hastalıklardan bahsederken gözlerini Anne-Lise'den ayırmıyor. Söyleneni dinlerken yüzünün alacağı ifadeyi kaçırmamak istiyor olacak. Anne-Lise'nin ruh hastası olduğundan şüphelendiği öyle besbelli ki.

Öğle yemeği faslının yine aynı minval üzere, iğnelemelerle ve imalarla geçtiği bir iş gününün akşamında, Anne-Lise evde çocukları yatağa yatırmış, onlara kitap okuyor. Bu akşam sıra *Det lille hus i den store skov*'da.*

* Laura Ingalls Wilder'in yazdığı, orijinal adı *Büyük Ormandaki Küçük Ev* olan ancak Türkçe'ye *Küçük Ev* olarak çevrilmiş çocuk kitabı. (ç.n.)

Ulrik'le Clara, Ulrik'in odasında birlikte yatıyor. Ablası ayrı bir odaya geçince Ulrik ranzanın odada kalmasını istedi. Yatak âdetlerine göre Anne-Lise on beş dakika kadar okuduktan sonra, Henrik gelip Clara'yı yorganının içinde odasına, kendi yatağına taşıyacak.

Clara kuştüyü yorganının altında sırtüstü yatıyor. Elindeki Barbie bebeği karnının üzerine dayamış, bir yandan onunda oynuyor bir yandan da hiç ses çıkarmadan, sırf dudak hareketleriyle kendi kendine konuşuyor. Arada bir mırıldanır gibi oluyor, yine susuyor. Bebekle oynamaya tamamen dalmış gibi ama Anne-Lise onun okunan her şeyi yarın tek tek hatırlayacağını biliyor.

Ağabeyi ranzanın üst katında yatıyor. Üzerindeki yorganı yana itmiş. Başını ranzanın korkuluğuna dayamış, annesini seyrediyor.

Anne-Lise başını kitaptan kaldırıp onun cin gibi, yuvarlak gözlerinin içine bakıyor.

Clara'nın mırıltıları sürüyor ve o hiç farkında olmadan giderek de yükseliyor fakat hâlâ bir şey anlaşılmıyor.

Ulrik korkuluğun üzerinden başını uzatıp bağırıyor:

"Sus! Kes sesini!"

Clara başını kaldırıp ona bakmıyor. Bağırmasına hiçbir tepki göstermiyor ama sesini kesiyor ve dudaklarını konuşur gibi hareket ettirerek bebekle oynamaya devam ediyor.

Oda sıcak –çocuklar böyle daha kolay uykuya dalıyor– ve diş macunu kokuyor.

Anne-Lise, Henrik'in yandaki çalışma odasında, iki bilgisayarının arasında gidip gelerek nasıl harıl harıl çalıştığını duyabiliyor. Akşam yemekte, bilgisayarların kurulumunu birbirine senkronize edebileceği yeni bir programı deneyeceğinden bahsediyordu.

Clara yine mırıldanamaya başlıyor.

Ulrik kızıyor ve bu sefer aşağı iyice sarkıp daha bir öfkeyle bağırıyor:

"Sus artık! Sus diyorum! Kes sesini!"

Anne-Lise, tam o sırada, Laura'nın babasının ormanda giderken, yanında yavrusuyla bir karacaya rastladığını okuyor. Clara bu sefer de hemen susuyor. Ve Anne-Lise'nin gözlerinden birden yaşlar boşanıyor.

Yavru kaçmıyor, olduğu yerde durup iri gözleriyle Laura'nın babasına bakıyor. Anne-Lise'nin gözlerinden yaşlar süzülmeye devam ediyor ama çocuklara bir şey fark ettirmeden okumaya devam ediyor.

Okuduklarının ağlanacak bir yanı yok, odanın içinde de onu ağlatacak bir şey yok fakat gözyaşları sicim gibi akıyor, hiç ses çıkarmamaya dikkat etse bile Ulrik fark ediyor:

"Ne var, anne?"

Laura'nın babası, yavrular büyüyene kadar bir daha ava çıkmayacağını söylüyor ve Anne-Lise okumaya devam ederken, başını bir kaldırıp gözlerini ona dikmiş bakan o ufacık yüze bakmaya mecbur kalıyor. Gülümsüyor, kendine neler olduğunu anlayamıyor:

"Galiba nezle oluyorum."

Clara alt kattan onun yüzünü daha iyi görebiliyor. Bebeği elinden bırakıyor:

"Ağlıyor musun?"

"Hayır, sadece biraz nezleyim."

Clara devam ediyor:

"Bir yerin acıyor mu?"

"Hayır. Hiç acımıyor."

"O zaman niçin ağlıyorsun?"

Ulrik yine aşağı sarkıp kız kardeşine bağırıyor:

"Annem ağlamıyor! Nezle olmuş!"

Anne-Lise bir iki saniyeye kalmaz salya sümük ağlamaya başlayacağını tahmin edebiliyor. Çocuklar görmemeli. Hemen buradan çıkması lazım. Paniğe kapılmak üzere olduğunu hissediyor.

Öyle birden ayağa kalkıyor ki gözleri kararıyor:

"Bu akşamlık bu kadar."

"Haaaayır!"

Anne-Lise hıçkırıklarına mani olmaya çalışıyor:

"Evet, bu kadar. Okumamız bitti, şimdi uyku zamanı."

"Haaaayır! Haaaayır, biraz daha oku!"

Ve panik yakasına yapışıyor:

"HENRIK! HENRIK! HEMEN GEL!"

Çocukların odasından fırlıyor ve koridorda Henrik'le yüz yüze geliyor. Artık hüngür hüngür ağlıyor, bir taraftan da bağırıyor:

"HEMEN YANLARINA GİT VE OKUMAYA DEVAM ET!"

Doğruca kendi yatak odalarına gidiyor, kapıyı arkasından itiyor, kendini yatağa atıyor ve Henrik'in yorganına kapanarak hıçkırıklarının sesini boğmaya çalışıyor.

Biraz sonra Henrik yanına geliyor, biraz konuşuyorlar, Anne-Lise'yi yatıştırmaya muvaffak oluyor, tekrardan çocukların yanına dönüp kitapta başladıkları bölümü bitiriyor ve sonra Clara'yı yorganıyla kaldırıp kendi yatağına taşıyor, tıpkı her akşamki gibi.

Çocuklar uyuyunca Henrik, Anne-Lise'nin yanına dönüyor.

Usulca yatağa yaklaşıp yanına oturuyor. Anne-Lise gözlerini açmıyor fakat yatak başının tam yanındaki kısmının Henrik'in ağırlığından nasıl çöktüğünü hissedebiliyor. Onun varlığını başucunda hissetmek Anne-Lise'ye huzur veriyor, bir kolunu körlemesine uzatıyor ve Henrik elini tutuyor. İkisi de bir şey demiyor, Henrik öbür eliyle Anne-Lise'nin şakağını okşuyor.

Anne-Lise'nin bütün vücudu ağlamaktan alev alev yanıyor ve kendini tamamen gevşemiş hissediyor. Sıcak gözyaşlarıyla buharlaşmış bedeni ona sanki beyaz yatak örtüsünün elyaflarının arasından geçip, yorgana ve oradan yatağa işliyormuş ve daha derinlere ve kenarlara, evin ahşap kirişlerine, döşemele-

rine ve odalara ve tuğlalara ve betona yayılıyormuş gibi geliyor. Sanki oradan da evin temeline işleyip altındaki toprağı sulayabilirmiş gibi. Ve zamanla bahçenin toprağına da yayılacak ve yağmur onu humusla beraber civar bahçelere de taşıyacak ve o, toprağın altından süzüle süzüle, nihayet Furesø'nün sularına karışacak.

Henrik canını sıkan şeyin ne olduğunu söylemesini rica ediyor bir defa daha. Fakat Anne-Lise bir hırıltıyla cevap veriyor ve burnunu Henrik'in kalçasına doğru bastırıyor. Henrik'in sıcaklığını yanağında hissetmek ona iyi geliyor ve oraya ona öylece sokulmuş, ağlamanın arkasından vücuduna tepeden tırnağa yayılan sıcaklığın tadını çıkarıyor.

Bir elini Henrik'in bacaklarının arasına koyarken, sanki rüyadaymış gibi hissediyor. Henrik ağlama krizinin nedenini soruyor yine fakat Anne-Lise cevap vermiyor, onun yerine eliyle onu okşamaya başlıyor. Henrik soruyor:

"Sence bu iyi bir fikir mi?"

Anne-Lise başını kaldırıp ona bakıyor.

Henrik gidip kapıyı kilitliyor ve ışıkları kısıyor. Böyle eski yapıların en iyi tarafı kalın duvarları, odadan odaya ses geçmiyor. Kapı kapalı olduğu sürece çocuklar onları duyar diye endişe etmelerine gerek yok.

Anne-Lise'nin içinde sanki yükseklerden düşüyormuş gibi bir duygu var. Kanatları kopuyor ve düşmeye başlıyor, yeryüzü etrafında tepetaklak oluyor ve o bir hiçliğin içine yuvarlanıp kayboluyor. Şimdi her zaman yapmadığı hareketleri yapabiliyor bedeni. Şimdi her şeyi unutabiliyor, gerçekliğin içindeki Anne-Lise yok artık. Henrik'in göğsünü göğüslerinin üzerinde hissediyor ve sanki buharlaşmaya başlıyor yeniden. Sanki vücudundan boşanan terler şimdi gerçekten yatağa işliyor ve oradan döşeme tahtalarına ve ahşap kirişlere ve tuğlalara.

"Ne oluyor sana?" diye soruyor Henrik, Anne-Lise'yi ilk defa böyle görüyor. "Ama harika bu" diyor sonra, "Seni hiç böyle görmemiştim." Ve sonra o da Anne-Lise gibi sesini kesiyor.

Önce yastıklardan sonra da yorganlardan biri yere yuvarlanıyor sessizce.

Tüm hayalleri kırılmış, her şey mahvolmuş, Anne-Lise'den geriye kalan bu yatağın üzerinde kıvranan çıplak kadın. Ve bu kadın erkeğine sıkı sıkı sarılıyor, göğüs göğüse onunla dalgalanıyor, onun hareketlerini takip ediyor ve neredeyse ona karışıyor.

"İşte ben böyle ölmek istiyorum" diye geçiriyor içinden Anne-Lise. "Böyle, mutluluk içinde yoklara karışmak istiyorum."

Ve Henrik'in sıcaklığını içinde her hissettiğinde, sessiz kelimelerle konuşuyor: "Öldür beni!" Bunu asla yüksek sesle diyemez, Henrik onu hemen durdurur.

Ve şimdi kayboluyor, tam anlamıyla yumuşacık, tertemiz bir hiçliğe doğru.

Ve yarı rüyada gibi: "Öldür beni! Öldür beni! Öldür beni!"

Anne-Lise hiç böyle hissetmemişti. Kimle olursa olsun. Henrik'in kokusunu duyuyor. Yataktan bir ses geliyor, bir şey yerinden fırlamış gibi. Raylar sanki zorla nefes alırcasına bir iniyor bir kalkıyor. Ve sonra Anne-Lise, aynı sessiz kelimeleri zihninde fısıldaya fısıldaya, bir boşluğun içine kayıp gidiyor:

"Öldür beni! Öldür beni! Öldür beni!"

27

Anne-Lise bütün gün her şeyin artık değişeceğini hayal edip durdu.

Iben'le Malene'nin yüz ifadelerine ve tavırlarına gereğinden fazla önem verdiğini biliyor. Ve her şeyden, hep bir anlam çıkarmaya çalışmanın onu harap ettiğini de biliyor. Fakat bugün hiç tahmin etmediği, sevindirici bir şey oldu.

Sabah Iben onu Rigshospital'dan arayıp Malene'yi romatolojiye götürdüğünü haber verdiğinde, bir şey de önderdi; Tati-

ana etraflı bir yazı üzerinde çalışıyordu, telefon edip bir yardıma ihtiyacı var mı diye sorsa iyi olurdu.

Daha önce hiçbir iş arkadaşı ona böyle davranmadı. Anne-Lise hemen Henrik'i arayıp haber verdiydi:

"Belki bundan sonra daha bir uyumlu çalışabileceğiz."

Henrik yumuşakça "evet" demişti, ciddiye almadığı hemen anlaşılıyordu, ona göre bu tür şeyler artık bir "hayal".

Anne-Lise'nin içinde de belli belirsiz bir ses, bir şeyin değişeceğini ummamasını fısıldıyor. Onlardan kendini koruması öyle zor ki. Bir anda çok candan oluveriyorlar. Sonra birden, insan daha ne olduğunu anlamadan, eski hallerine dönüveriyorlar, anlaşılacak gibi değil.

Onlar her böyle yaptığında, Anne-Lise kendini suçlamadan edemiyor: Belki de bir sürü şey üst üste geldi de ondan böyle birden patlayıverdiler?

DCIF'de bir iş günü de böyle bitiyor. Anne-Lise çıkıp Clara'yı yuvadan almaya gidiyor. Sarı tuğladan, küçük ve sevimli yuva binasına girdiğinde, yuvadaki çocukların ve onları almaya gelen anne babaların tanıdık yüzleriyle karşılaşıyor.

Günü işte iyi geçtiği için kendini, bir kereliğine bile olsa, her iş çıkışında olduğu gibi bitkin hissetmiyor. Gelirken arabada dinlediği o neşeli parça hâlâ kulaklarında, bu öğleden sonra kendini her şeyin üstesinden gelebilir hissediyor, tıpkı DCIF'ye girmeden önce olduğu gibi.

Yuvanın kapısından giriyor. Bir sessizlik. Anne-Lise elinde iki çocuğuyla çıkan bir babayla selamlaşıyor, sonra Clara'nın kendi sınıfındaki alçak masalardan birinin başına oturmuş, renkli kâğıtlardan şekiller kestiğini görüyor. Anne-Lise gidip yanına oturuyor, Clara'nın kestiği şekilleri beyaz bir dosya kâğıdına yapıştırmasına yardım ediyor, bir pedagog yanlarına gelip Clara'nın bugün arkadaşlarıyla iki defa kavgaya tutuştuğunu söylüyor.

Elindeki dalla bir oğlanın başına vurup yaralamış, pedagoglar kanamayı durdurmak için plasterle kapatmak zorunda kalmışlar.

Anne-Lise tam dinlerken cep telefonu çalıyor. Ekrandaki numaradan Paul'un aradığını görüyor, pedagoga dönüp izin istiyor:

"Şefim arıyor, açmamda bir mahsur yoktur umarım?"

Paul:

"Rahatsız etmiyorum ya?"

"Hayır hayır."

"İyi." Paul'un sesinden önemli bir şey söyleyeceği anlaşılıyor. "Bak dinle şimdi, Iben hastaneden aradı."

"Ya, öyle mi?"

"Malene'yi bu sabah romatolojiye götürmek zorunda kalmış, bütün gün onunla oradaymış."

"Evet, biliyorum."

Anne-Lise, Paul'un nereden telefon ediyor olabileceğini tahmin etmeye çalışıyor ama çıkaramıyor.

Paul:

"Aferin kıza."

"Evet."

"Iben'le Malene diyor ki... ve bu konuda aynı fikirdeymişler..."

Anne-Lise konuşmanın kötüye doğru gittiğini hissedebiliyor. Zira Paul normal zamanda makine gibi konuşur. Televizyondaki gibi.

Anne-Lise pedagoga gülümsüyor, odanın bir köşesine çekiliyor, sırtını odaya verip duruyor.

Paul konuşmaya devam ediyor:

"...biri Malene'nin haplarını değiştirmiş... sahte haplarla... yani artritine hiç tesir etmeyenlerle. Onun için bugün dehşet bir artrit atağı gelmiş."

"Öyle mi? Ne feci!"

"Çok ıstırap çekmiş."

"Tabii ya, muhakkak çok ıstırap çekmiştir. Tahmin edebiliyorum. Hem de ne biçim..." Anne-Lise zınk diye bir duruyor. Paul'un dediği sanki ilk şimdi kafasına dank ediyor. "Birisi Malene'nin ilaçlarını alıp yerine sahtelerini mi koymuş?"

"Öyle diyorlar... Ve bunu sana benim söylemek zorunda olmam bence biraz tuhaf kaçıyor... Ama bu konuyu sana kendileri söylemek istemiyormuş.

"...O hapları değiştirenin senden başkası olamayacağını söylüyorlar."

Anne-Lise taş kesiliyor, önünde duran mantar panoda asılı pastel boya resimlere bakakalıyor: bacasından duman tüten rengârenk evlere, çöp gibi bacaklı ve kocaman, tostoparlak gözlü insan şekillerine, her bir dosya kâğıdının üzerine saplanmış raptiyelere. Ufacık, çocuk sandalyelerinden birine yığılıyor, sandalyenin sırtı ancak dizlerinin hizasına geliyor.

Hiçbir şey söyleyecek halde değil ve Paul da daha fazla bir şey söylemeyecek kadar anlayışlı.

Başını çevirip Clara'ya, pedagoga, çocuklara ve yetişkinlere doğru bir bakıyor. Pedagog dinlemiyormuş gibi davranıyor ama beceremiyor.

Anne-Lise telefona fısıldıyor:

"Fakat Paul, bu düpedüz... Paul, bu bir çılgınlık. Bunu göremiyor musun? Ben asla böyle bir şey yapamam!"

Paul:

"Tabii. Elbette. Senin yapmış olabileceğini ben de pek düşünemiyorum."

Anne-Lise ufacık sandalyenin üzerinde öne doğu eğilmiş, iki büklüm oturuyor:

"Tabii ki hayır, bir yıldır birlikte çalışıyoruz! Bunu anlamış olman lazım. Ben asla ama asla böyle bir şey yapamam! Bunu anlamıyor musun? Benim asla böyle bir şey yapmayacağımı anlayamıyor musun?"

Clara yanına geliyor, bir elinde küçük bir kâğıt makası var. Anne-Lise onu, üzeri elişi kâğıtlarıyla dolu masaya geri dönmeye ikna ediyor.

Anne-Lise, Iben'in bölünmüş kişilik teorileri hakkında anlattıklarını Paul'un da dinlediğini biliyor.

Iben acaba bunun için mi o teorilerden öyle ısrarla bahsediyordu? Paul'un onu işten atmasını sağlamak için Malene'yle Iben'in birlikte planladığı bir komplo muydu yoksa her şey?

Arkasında bir çocuk, çığlığı basıyor. Kızını bir an önce alıp eve gitmek isteyen bir baba çocuğun oyununu yarıda kesmiş. Gergin hava diğer çocuklara da bulaşıyor, onlar da bağırıp çağırmaya başlıyor.

Anne-Lise ayağa kalkıyor. Çok hızlı kalkmış olmalı ki, bir an sersemler gibi oluyor. Başına kan gelmesi için öne doğru eğiliyor. Bu arada Paul hattın ucunda hâlâ bir şeyler diyor ama ne dediğini anlamıyor.

Odadan alelacele çıkıyor, bir yetişkin tuvaleti buluyor ve telefon konuşmasını orada sonlandırıyor.

Geri döndüğünde, pedagog Clara'yla ilgili kavga konusuna dönmek istiyor.

Anne-Lise'nın baş dönmesi hâlâ geçmemiş ama öne eğilmenin faydası olmayacağının da artık farkında. Bir an afallar gibi oluyor, sonra tüm dikkatini pedagoga vermiş havasına girmeye çalışıyor.

Pedagogun ses tonu şimdi daha bir otoriter çıkıyor:

"Alexander'in hafif bir beyin sarsıntısı geçirmediğinden emin olmak için onu on beş dakika hiç hareketsiz oturtup bekledik. Neyse ki kafasındaki o koca sargıya rağmen sonra oyuna devam edebildi. Fakat Liselotte onu almaya geldiğinde kafasındaki şişi görünce bayağı endişelendi."

Pedagog bir türlü susmak bilmiyor. Anne-Lise duvara yaslanıyor. Bu iş uzayacağa benziyor. Pedagog devam ediyor:

"Clara son zamanlarda çok kavgacı oldu."

Anne-Lise'nin içinden pedagoga bağırmak geliyor: "Sebep benim! Suçlu ben! Zira artık mücadele edecek halim kalmadı, kafam bomboş, bir şey hatırlayamıyorum, sadece ağlayıp duruyorum ve iş arkadaşlarım çekilmez biri olduğumu düşünüyor."

Fakat kendine hâkim olmayı başarıyor, herhalde pedagog mesafeli olduğunu düşünecektir o kadar, belki bir parça da acayip.

Konuşma en nihayet bittikten sonra Anne-Lise, Clara'nın orada biraz daha kalıp kalamayacağını soruyor. Birkaç yere telefon etmesi gerekiyor da. Clara yanındayken zor olacak.

Pedagog ne hakkında olduğuna dair ağzından laf almaya çalışıyor ama Anne-Lise anlamazdan geliyor. Kızının yanına doğru gidiyor. Clara şimdi iki yuva arkadaşıyla koşuşturup duruyor. Onu kolundan yakalıyor, yere çömeliyor ve sakin bir sesle konuşuyor:

"Telefonda bir iki acele iş halletmem lazım, Clara. Sen biraz daha oyna. Ben seni biraz sonra almaya geliyorum. Oldu mu?"

Clara cevap vermiyor, annesinin elinden kurtuluyor ve arkadaşlarının peşinden koşmaya devam ediyor.

Anne-Lise tuvalete dönüyor. Ancak burası da aslında pek emin değil. Sesi dışarıdan rahatlıkla duyulabilir, hele bir de sesini yükseltmesi gerekirse. Gidip arabadan konuşmaya karar veriyor. Yuvanın içi anne babalarla dolu, hepsi aşağı yukarı aynı zamana çocuklarını almaya geliyor.

Yuvanın lobisinden, iç ve dış giriş kapısından, taraçadan, bahçeden park yerine çıkan patikadan geçerken, bir alay insanın sorusunu cevaplamak zorunda kalıyor:

"Hayır, Clara hâlâ yuvada. Bir şey unuttum da."

"Hayır, bir koşu bir şey halletmek zorundayım da."

"Bir dakikaya kalmaz gelip alacağım onu."

"Hayır, bir sorun filan yok."

Arabaya girip oturuyor. Fakat arabanın sağından solundan anne baba seli devam ediyor. Arabayı birkaç sokak öteye çekip telefon etmeye karar veriyor.

Vaserne'ye çıkan tali bir çıkmaz yol buluyor. Yuvadakilerden kimsenin yolu buraya düşmez.

Motoru kapatıyor, bir an etraftaki çıplak ağaçlara bakarak kafasını toparlamaya çalışıyor ve sonra Iben'i ev telefonundan arıyor:

Aynen Paul'un dediği gibi, Iben suçlunun Anne-Lise olduğundan adı gibi emin. Tehdit maillerini yollayan da Malene'nin ilaçlarını değiştiren de ona göre Anne-Lise.

Anne-Lise kendini savunmaya çalışsa da para etmiyor. Anne-Lise bar bar bağırmaya ve onları yapanın kendisi olmadığına dair yemin billah etmeye başlıyor. Sevdiği, inandığı her şeyin üzerine, kocasının ve çocuklarının ölüsü üzerine yemin ediyor.

Ve son söylediğine anında pişman oluyor. Çocuklarının üzerine asla ama *asla* yemin etmeliydi. Ve üstelik Iben gibi, ona nasıl düşman olduğunu bildiği bir insana karşı.

Ama o hapları değiştiren Anne-Lise değildi, boş yere suçlanınca tepkilerine hâkim olamadı. Ne olursa olsun, Iben gibi çocuğu olmayan ve kafasına taktığı bütün o bölünmüş kişilik teorilerine dayanarak her şeyi yapabilecek kapasitede birine karşı kendi çocuklarını lafa karıştırmak sanki ölümcül bir hataymış, sanki uğursuzluk getirecekmiş gibi bir hisse kapılıyor.

Şimdi tek dileği o sözleri tekrar geri alabilmek ama ağzından çıktı bir kere.

***

Hafta içi akşam on buçuktan sonra, Anne-Lise'yle Henrik'in huzur vakti başlıyor. Ev sepsessiz, televizyon kapalı ve Henrik genelde siyah kanepede oturup işten getirdiği kâğıtlara göz atıyor.

Anne-Lise da bazı akşamlar oturup gazete okuyor. DCIF'deki ortak sohbetlerde bahsedecek konu bulabilsin diye, Henrik'i *Information* gazetesine abone olmaları için ikna etmişti. Diğer akşamlarsa kanepeye uzanıyor, ayaklarına bir battaniye alıyor ve başını, kâğıtlarıyla meşgul Henrik'in kucağına koyup öylece yatıyor.

Kafasını dinlendirdiği ve ertesi güne güç topladığı saatler bunlar. DCIF'ye bir yıldır tahammül edebildiyse akşamın bu saatlerine borçlu.

Şimdi de öyle yatıyor. Henrik'in bacaklarından yayılan sıcaklığı hissediyor başının altında. Henrik iri elini ara sıra Anne-Lise'nin boynuna koyuyor ve bazen de elindeki kâğıtları karıştırırken, gömleğinin kolları Anne-Lise'nin yanağına hafifçe değiyor.

Akşam daha önce Malene'nin ilaçları konusunu konuşmuşlardı. İkisi de aynı fikirdeydi, Malene'yle Iben yarın her şeye daha salim kafayla bakacaktı muhakkak. İlaçları Malene'nin kendisinin yanlışlıkla birbirine karıştırmış olacağına, sonunda ikna olacaklardı elbette. Böyle olmamış olsa bile, ilaçları değiştirenin Anne-Lise olamayacağına Malene'yle Iben'in dışındaki herkes kanaat getirecekti tabii.

Yattığı yerden Anne-Lise gözleri orta sehpadaki kitapların üzerinden kayıp geçiyor ve eski işyerinden ona verilen veda hediyesine takılıyor: döğme bakır levhaya. Yarın işte onu acaba nelerin beklediğini düşünmeden edemiyor.

Ve Henrik'i düşünüyor. Çok ağzı sıkı bir insan olduğunu biliyor. Hele Anne-Lise'nin iyiliği için olursa. Bir keresinde Avusturya'da kayağa gitmişlerdi. Tatillerinin tam ortasında Anne-Lise'nin teyzesinin aniden ağır hastalandığına dair bir telefon mesajı almıştı. Teyzenin durumunda bir kötüleşme olursa ona haber vermelerini bizzat Henrik istemiş, hatta yola çıkmadan önce Anne-Lise'nin ailesinden birçok kişiye cep numarasını bırakmıştı. O telefondan sonra tam dört gün Anne-Lise'ye tek bir şey bahsetmediydi. Daha sonra konuştuklarında, buna gerek görmediğini söylemişti: Hemen söyleyip de Anne-Lise'nin tatilini neden mahvetsindi? Teyzenin hastalığının illa da kötü bir şey olması gerekmiyordu ki. Nitekim öyle de olmuştu.

Anne-Lise kanepede fazla bir süre yatmıyor. Kalkıp oturuyor. Henrik hayretle ona bakıyor.

Anne-Lise:

"Henrik?"

"Evet."

"Iben'le Malene'ye gelen o mailler var ya?"

Elinden geldiği kadar tatlılıkla konuşmaya çalışıyor, ters anlayıp da kızmasını istemiyor. Bir elini Henrik'in bacağına, başını da pantolonunun biraz önce başıyla ısıttığı noktanın üzerine dayayıp devam ediyor:

"O mailleri göndermen, bana yardım edebilmek için bunu yapman öyle büyük bir incelik ki. Ve nitekim durumu düzeltti de. Birkaç saat için. Eski düzen başlayana kadar."

"O mailleri gönderen ben değilim."

"Bence büyük incelik gösterdin. Sonuç hiç fark etmez..."

"Evet ama, onları ben *göndermedim* diyorum."

Henrik kâğıtları elinden bırakıyor ve Anne-Lise kocasının yüzünü inceliyor, kendince onu korumak için ondan yine bir şeyler saklayıp saklamadığını kestirmeye çalışıyor.

Bunda epey usta. Hiçbir şey anlaşılmıyor.

Anne-Lise:

"Mailleri bakarsak, Iben'inkinde kendini beğenmiş olduğu, Malene'ninkinde kötü kalpli olduğu, Camilla'nınkinde de tarafsız olduğunu sanan bir dalkavuk olduğu yazıyor. Söylesene bana, senle benden başka kim onları bu yanlarını bilecek kadar iyi tanıyor?"

"Bir fikrim yok."

"Benim de yok."

Anne-Lise ona tatlı tatlı gülümsüyor, belki böylece onu konuşmaya ikna edebileceğini umuyor:

"...Bana rahatça söyleyebilirsin, Henrik. Bence ince bir davranıştı."

Henrik'in yüzü biraz sertleşiyor:

"O zaman ilaçları da benim değiştirdiğimi düşünüyorsundur, öyle değil mi?

"Hayır hayır."

Fakat pek de emin olmadığını anlamak için yüzüne bir bakmak kâfi.

Böyle gelişeceğini hesap etmemişti. Aralarında elektrikli bir hava yaratmak istememişti.

"...Onlardan ne feci nefret ettiğini o kadar çok söylediydin de, yani ben de diyorum ki, eğer *sen* yaptıysan, seni çok iyi anlayabiliyorum."

"Fakat..."

"Fakat o şeyleri yapan... raftaki kanlar filan... onlar bile... yani ben bu ilaç olayının fazla aşırıya kaçmak olduğunu düşünüyorum. Malene'nin artriti feci ıstırap verebiliyor. Düşünüyorum ki, biz... ben hiçbirimizin bunları yapmaya hakkı olmadığını düşünüyorum."

"Ben de öyle düşünüyorum."

Gözlerinin ve ağzının etrafı gerilmiş. Belli belirsiz ama Anne-Lise onu böyle görmeye dayanamıyor. Henrik onu omuzlarından kavrıyor. Gözlerinin içine baka baka, ağır ağır konuşuyor:

"...O şeyleri ben yapmadım! Ne birini ne ötekini, ben yapmadım onları."

"Hayır, tamam, tabii inanıyorum. Sen böyle deyince. Yalnız... kendini sen de iyi tanıyorsun."

***

Anne-Lise, Vaserne'de çalılıkların arasından uzanan dar çakıl patikada ilerliyor. Bir elinde Ulrik, diğer elinde Clara var. Mevsim yaz ve Anne-Lise'nin artık yeni bir işi var. Artık mutlular.

Ve belki o gün, belki bir başka gün, Malene etrafı yüksek çalılıklarla kaplı patikadan, açık yeşil yarış bisikletinin üzerinde yol alıyor. Tamamen kendi dünyasına dalmış.

Sık çalılıkların arasından –veyahut Anne-Lise böyle hayal ediyor– genç bir adam fırlıyor, üzerinde kırmızı bir eşofman var. Malene'yi bisikletten alaşağı ediyor, elindeki siyah çakıyı gırtlağına dayayıp onu çalılıkların içine sürüklüyor.

Ve Anne-Lise şimdi sahneyi biraz değiştiriyor, Malene'yle o adamın upuzun kahverengi sazları ezerek ilerlediğini hayal ediyor. Ve patikadan epey uzaklaştıktan sonra, adam Malene'yi sazların içine yere fırlatıyor. Malene merhamet dileniyor ama faydasız; alt alta üst üste boğuşuyorlar ve adam sonunda siyah çakıyı Malene'nin gırtlağına saplıyor.

Ve Anne-Lise, Yngve'nin bir muayene sırasında Henrik'le ona dediği bir şeyi hatırlıyor. Eliyle elini okşayarak şöyle demişti:

"Bir sürü araştırmanın gün ışığına çıkardığı bir husus var: psikolojik taciz kurbanlarında intikam hayalleri kurmak giderek ağırlık kazanıyor. Tipik olarak da tacizcinin başına bir kaza gelmesini ümit ediyorlar. Bu hayaller sık sık o kadar vahim bir mizansen kazanıyor ki, bunları tasavvur edebilmiş olmak kendilerine bile yabancı geliyor, hatta düpedüz kendilerinden korkmaya başlıyorlar ve bu, çok yaygın görülen bir durum."

Anne-Lise ona bunları anlattığı için Yngve'ye teşekkür borçlu. Malene'nin kuru sazların arasında nasıl kanlar içinde yattığını hayal etmek hiç de hoş değil. Kan toprağa yayılıyor, bir göl gibi. Saldırgan kaçıp gidiyor.

Malene'nin feryatlarını kimsecikler duymuyor. Birkaç dakika içinde ölecek. Ve şimdi, en nihayet, ilk kez, bir şey Malene'nin kafasına dank ediyor: bir başka insanın hayatını mahvetmişti o.

Malene tanrıyı düşünüyor, acaba yüce bir adalet var mı? Burada böyle kanlar içinde ölüm döşeğinde yatıyor olması, acaba bir başka insanın hayatını mahvetmesinin bedeli mi?

Anne-Lise, Malene'nin sesinin neredeyse duyulamayacak kadar zayıfladığını hayal ediyor, öyle ki Anne-Lise çocuklarıyla el ele patikadan geçerken onun sesini duymuyor.

Duyabilmiş olsaydı, hemen yardımına koşardı. Bu onun doğasında var. Fakat bir ses duymuyor. Dolayısıyla da Malene'nin orada, öylece ölüme terk edilmesinin suçlusu Anne-Lise olamaz.

Kanlar Malene'nin gırtlağındaki yarıktan dışarı fışkırıyor ve kuru sazların arasından toprağa işliyor.

Ve tam o anda –tam ölüm döşeğinde yatarken– Malene yaptıklarından pişmanlık duyuyor. Hayatında ilk defa! Keşke onları yapmasaydı, keşke tamamen farklı davranabilseydi. Fakat artık çok geç. Ne kadar yalvarsa, ne kadar dövünse bir faydası yok.

Ve artık ölmesi gerek. Fakat o ölmüyor. Kanlar akmaya devam ediyor. Sonu gelmiyor. Ve Malene tekrardan ve tekrardan bıçaklanıyor. Ve Anne-Lise'nin hayal kurgusu bir kısır döngüye dönüşüyor, saldırganın Malene'yi sazların arasından çekip çıkardığını hayal ediyor ve onu sonra yine geriye, çalıların arasına sürüklüyor. Ve Malene her seferinde yeni baştan pişmanlık duyuyor. Yeni baştan yalvarıyor, dövünüyor. Ve Malene yaptıklarına nedamet getirirken, Anne-Lise onun yüzünde yepyeni bir ifade belirdiğini hayal ediyor.

***

"Iben'in öğle paydoslarında bayıla bayıla anlattığı o bölünmüş kişilik bozukluğu zırvalarında belki bir gerçek payı vardır!"

Anne-Lise'yle Henrik'in arasında her şey yine eskisi gibi. Yan yana durmuş dişlerini fırçalıyorlar. Bu eve taşınmadan önce de epey tadilat yapmışlardı. Sırf yatak odalarına bitişik bu koca banyo için servet harcamışlardı. Bir duvarı kaldırtıp eski banyoyu genişlettiler, geniş bir gömme banyo koydular, beyaz mermerden bir kaide içine yerleştirilen gömme banyoya birkaç basamakla iniliyor.

Anne-Lise'yle Henrik gömme banyo keyfine pek ender vakit bulabiliyor. Asıl çocuklar keyfini çıkarıyor. Fakat akşamları Henrik elektrikli diş fırçasıyla dişlerini fırçalarken, bu kaidenin kenarına oturmayı seviyor.

Malene'nin ilaçlarını ola ki bir üçüncü şahıs değiştirdiyse bunun kim olabileceğini konuşuyorlar. Anne-Lise:

"...Olsa olsa işyerimizden biri olmalı ama anlaşılır gibi değil. Malene'nin çantasını herkes tanır, yani kimse bu benim çantam diye kapıp içindeki ilaçları benimkiler diye ellemez ki."

Henrik:

"Geriye bir ihtimal kalıyor. O mailleri gönderen de Malene'nin ilaçlarını değiştiren de Camilla."

"Onu tanıdığım kadarıyla, bunları onun yapabileceğine hiç inanasım gelmiyor!"

Anne-Lise diş macunu tüpünü yere düşürüyor. Seramik karoların üzerine bir çizgi halinde diş macunu sıçrıyor. Anne-Lise tüpü yerden alıp devam ediyor:

"...Ama bir süre işe gelmemesi belki de bu yüzdendi. Yani kendine mail gönderdikten sonra. Gelmeyi kaldıramadı herhalde. Ve sonra eski koca hakkındaki o hikâye de göz boyamaydı. Fakat... Hayır, olur şey değil. O böyle bir insan değil."

"Iben, birinde bölünmüş kişilik bozukluğu olduğu nasıl anlaşılır, bu konuda bir şey anlattı mıydı?"

"Evet, birinci ipucu: Camilla, Iben'le Malene'ye karşı gizliden gizliye şiddetli bir kin ve nefret besliyor olacak, bak buna inanabilirim. Ona da pek iyi davranmıyorlar. Fakat benim durumuma kıyasla göze çarpmıyor.

"Ve sonra, ikinci ipucu: Camilla'nın hayatında hatırlayamadığı evreler olacak fakat aslına bakılacak olursa hemen hemen herkesin geçmişinde unuttuğu anlar vardır ya."

Anne-Lise diş macunu tüpünün kapağını kapatmaya uğraşıp duruyor ama parmaklarının arasından kaymaya devam ediyor. Tüpü kapatmadan kapağıyla yan yana banyo tezgâhına bırakıyor:

"...Bölünmüş kişilik esasında çok ciddi bir ruh hastalığı, Iben bu kişilerin şiddete ve cinsel tacize maruz kaldığı zor bir çocukluk geçirdiğini söylüyor. Yani bu ortak özellikler onları teşhise yardımcı olabiliyor."

"Camilla nasıl bir çocukluk geçirmiş acaba?"

Anne-Lise'nin cevap vermesi zaman alıyor:

"Bu konuda bir şey anlattığını hatırlamıyorum. O, Iben'le Malene gibi öyle şeyleri uluorta anlatan biri değil."

"Ben de onun öğle tatilinde pek konuşkan olduğunu sanmıştım."

"Evet, konuşkandır da çok başka şeylerden bahseder: koroda şarkı söylemekten ne kadar zevk aldığından, ailecek Norveç'e ve İsveç'e yaptıkları kamp turlarından, mutfak alışverişlerini Finn'in şirket kartıyla Metro'dan toptan yapıp nasıl tasarruf ettiklerinden filan."

Anne-Lise şimdi şöyle bir iyice düşününce aslında Camilla'nın ağzından "kendini ele verecek" tek bir şey duymadığını fark ediyor:

"...Ama çocukluğu nerede veya nasıl geçmiş, hiçbir fikrim yok."

Henrik yarı şaka yarı ciddi karşılık veriyor:

"Yani dört kadın bir yıl boyunca her allahın günü bir arada öğle yemeği yiyorsunuz ve sen onun çocukluğu hakkında tek bir şey bilmiyorsun. Bunda *su katılmamış* bir acayiplik var. Ben söylemiş olayım da!"

Sonra kendi şoven şakasına kendi gülüyor, Anne-Lise'yse nasıl tepki vereceğini kestiremiyor.

"Esasında bunu asıl o ikisi için yapmam gerekir ya! Yani sonradan ciddi ruhsal bozukluklara yol açabilecek kadar sorunlu bir çocukluk geçirdiler mi diye bir araştırmak. Fakat şu da var ki, şimdiki davranışlarına bakarak çocuklukları hakkında tahmin yürütmek çok kolay" demekle yetiniyor.

Anne-Lise gelip Henrik'in yanına oturuyor:

"...Kendi anlattıklarına bakılırsa, çoğu insana kıyasla daha zor bir çocukluk geçirdikleri söylenemez."

Henrik dişlerini fırçaladıktan sonra, çalışma odasına gidip kapanıyor. Elektronik takvimine notlar alacak. Anne-Lise yatak odalarının penceresinden bahçeye bakıyor. Dışarısı öyle

karanlık ki, sadece bahçenin evden en uzak tarafındaki ağaçlardan, sokak lambasına en yakın olanlar ancak seçilebiliyor.

Daha sonra yatağa girdiklerinde, Henrik evvelki konuya dönüyor:

"Öbürleri o mailleri gönderenin ve o ilaçları değiştirenin sen olduğunu kafalarına koymuşlarsa, Paul'u da yönetim kurulunu da er geç buna inandıracaklardır. Elini çabuk tutman, o ilaçları değiştirenin ya Malene ya Camilla olduğunu ispatlayacak bir şeyler bulman lazım. Yoksa bu, işten atıldığının resmidir."

Bunu Anne-Lise de gayet iyi biliyor. Korkunç bir gün olacak olsa bile, yarın ofise gitmeye mecbur.

Yatakta yan yana uzanmış, Camilla'ya karşı delil bulabilme yollarını araştırıyorlar.

Bazı akşamlar, kapkaranlık ve çıt çıkmayan yatak odalarında, Henrik'in yatağın öbür tarafından kokusunu duyabiliyor Anne-Lise. Bu kokuyu seviyor. Belli belirsiz ama sımsıcak, ona huzur ve güven veren bir koku, yıllar önce Anne-Lise'nin küçücük yurt odasında birlikte kalırlarken de bu kokuyu duyduğunu dün gibi hatırlıyor.

Henrik:

"Kocası su tesisatçısı değil miydi? Belki ona bizim evde bir tamirat işi çıkarır, o arada ağzını ararım?"

"Bu çok uygunsuz olur!"

"Canım şurada uzanmış sadece parlak fikirler bulmaya çalışıyoruz işte. Peki ya arkadaşları kimler bir öğrenip onlardan işe yarar bir şeyler öğrenmeyi denemeye ne dersin?"

Ne Anne-Lise ne de Henrik çıkar bir yol bulabiliyor. Ellerindeki tek tutulur seçenek hâlâ, Anne-Lise'nin ofiste laf arasında Camilla'ya kendi hakkında bir şeyler anlattırabilmesi.

Anne-Lise'nin bu plandan fazla bir beklentisi yok:

"Bundan pek emin değilim, artık birbirimizle konuşmuyoruz ancak eminim ki yarın hepsi bana ateş püsküreceek."

"Evet ama senden korkuyor da olacaklar! Zira senin zır deli olduğunu düşünüyorlar. Kesin ne yapacaklarını bilemez hal-

deler. Ve insanlar böyle bir durumda alışılagelmiş düzene sadık kalır çünkü onlar için en emin yol bu. Bekle de gör bak, yarın ofisinize gelen ziyaretçiler aranızda nahoş bir şeyler geçtiğini fark etmeyecek bile.

"Umarım söylediğin kadar kolay gider her şey."

Henrik'in planı Anne-Lise'ye pek akılcı gelmiyor. Şirketin o laçka havasında Camilla'nın yanına gidip gökten iner gibi şöyle sormasından dem vuruyor: "Bak ne diyeceğim, Camilla, seninle hiç şöyle arkadaş arkadaşa konuşamadık. İş haricinde neler yapıyorsun biraz anlatsana!"

Zaten Anne-Lise yarınki iş gününü aklına getirdikçe tüyleri diken diken oluyor. Neyse ki son haftalarda her akşam, birkaç dakika için bile olsa her şeyi kafasından atabiliyor. Bu onun için yepyeni bir şey. Ve o dakikalarda, ofistekilerin ona açtığı savaşta yapayalnız durduğunu da hepsinin onun işten atılmasını dört gözle beklediğini de unutuyor.

28

Ertesi sabah Malene işe telefon edip hasta olduğunu, gelemeyeceğini haber veriyor.

Paul da Odense'de bir konferansta. Fyn adasındaki illerin belediye başkanları ve yetkililerine hitaben, kendi deyimiyle "bambaşka", bir konuşma yapacak. Dolayısıyla Anne-Lise, Camilla ve Iben'le ofiste yalnız.

Tıpkı Henrik'in tahmin ettiği gibi davranıyorlar. İçlerinden köpürüyor olabilirler ama hiçbir şey belli etmiyorlar. Kimse bir şey ispat edemediği sürece, hepsi her zaman davrandığı gibi davranmaya mecbur. Yalnız galiba bu sabah Kış Bahçesi'ne bakan kapının öbür tarafında normale kıyasla çok daha belirgin bir sessizlik hüküm sürüyor. Fakat tabii, Malene orada değil.

Anne-Lise de diğerleri gibi işine koyuluyor. Doğu Pakistan'da 1971'de vuku bulan soykırım hakkındaki canlı tanık raporlarını veritabanına kaydetmek üzere arama kelimelerini saptayacak.

Bu soykırım ansızın, hiç hesapta yokken patlak vermiş ve tüm çevrelerde büyük bir şok yaratmıştı. Kamuoyunda mazlum konumunda olan Bengali çoğunluğunun 1970 parlamento seçimlerini kazanması üzerine muhalefet kanadının önde gelen gruplarından Pencaplar ve Paştunlar seçim sonuçlarına karşı çıkarak, askeri bir darbeyle idareyi ele geçirmişti. Pakistanlı Bengaliler pasif direnişe geçerek bunu protesto edince de ordu birlikleri, ülkedeki –Pencaplarla Paştunların oldum olası aşağı bir ırk saydığı– Bengalileri topyekûn öldürmek, mallarını talan etmek ve ırzlarına geçmek için üzerlerine salınmıştı.

Pakistanlı askerler böylece yaklaşık kırk milyon yurttaşını ülkeden sürdü, güpegündüz köylere saldırdı, her yaştan yaklaşık iki yüz elli bin kadının ırzına geçti ve üç milyon yurttaşının canına kıydı.

Anne-Lise 1971'in bu feci dokuz ayı boyunca olanlar hakkında yığınlarca tanık ifadesi okudu. Şimdi de elindeki dosyada, bir subayla evli ve üç çocuk sahibi, yirmi beş yaşındaki bir Bengali kadının başına gelenleri okuyor. Askerler kocasını almaya gelmiş, kadın kendini yerlere atıp yalvarıp yakarmış ama adamı alıp götürmüşler.

Daha sonra da evine geri getirmişler ama gördüğü işkencelerden tanınmaz haldeki adam eve geldiğinde ölüm döşeğindeymiş. Başka bir grup asker ertesi sabah eve zorla girip kocasının ve çocuklarının önünde kadının ırzına geçmiş. Adamı sımsıkı bağlamışlar, çocukları da her ağladıklarında dövmüşler. Aynı gün öğleden sonra, askerler kadını alıp bir mahzene götürüp kapamışlar ve her gece, kadın bilincini kaybedene kadar ona tecavüz etmişler. Üç ay sonra kadın eve döndüğünde hamileymiş.

Diğer Bengali kadınlarından da geri gönderilenler olmuş ama çoğunu ailesi, aile şerefini lekelediler diye kapıdan kovmuş. Yalnız bu kadın daha şanslıymış, köy ahalisi kadına merhamet göstermiş, yardım etmiş ancak kocası onu bir daha evine sokmamış. Komşular adama fikir değiştirmesi için durmadan baskı yapıyormuş, adam sonunda bu duruma dayanamamış, kendini asarak intihar etmiş.

Anne-Lise veritabanına işleyecek arama kelimelerini isabetli seçebilmek için tanık raporunu bir kere daha okumaya başlıyor fakat daha birkaç satır okuduktan sonra devam edemiyor. Yeniden baştan okumaya başlıyor. Yine takılıyor.

Dört başarısız girişimden sonra, biraz ara vermesi gerektiğini düşünüyor ve kalkıp Kış Bahçesi'ne gidiyor.

DCIF'nin ofis düzeninde göze batan bir hiyerarşi var; en tepede Paul'un odası. Burada yerler lambri parke, duvarlarda sanat posterleri, etrafta *Poul Henningsen* marka lambalar ve ortada enfes bir toplantı masası bulunuyor.

Hiyerarşik merdivenin ortasında Kış Bahçesi yer alıyor. Merkeze gelen ziyaretçilerin ilk girdiği yer. Burada bütün duvarlar kitap raflarıyla dolu ama arada birkaç postere, Malene'nin bitkilerine, üzerinde Malene'yle Iben'in kartpostalları, fotoğraflar ve çeşitli konferanslara giriş kartlarının asılı olduğu mantar panoya da yer var.

Hiyerarşi merdiveninin en alt basamağında Anne-Lise'nin kütüphanesi bulunuyor. Buradaki raflar kutu üstüne kutu ve bir alay da dergi kususuyla öyle tıkış tıkış ki, duvarlarda süs niyetine bir şey asacak yer yok, zaten tıpkı bir fabrika ambarı gibi içerisi, nereye bakarsan bak, ışığa mani olan bir şey var, her taraf yarı gölgede.

Anne-Lise apaydınlık Kış Bahçesi'nin orta yerinde hareketsiz duruyor. Âdet üzere, diğerlerinde hiçbir tepki yok. Camilla telefonda konuşuyor, koroya gelemeyeceğini haber veriyor, bu akşam veli toplantısı varmış. Hollandaca bültenlerin durduğu

rafın üzerindeki floresan lamba göz kırpıyor, tüpün değişmesi lazım.

Camilla ahizeyi yerine koyunca, Anne-Lise hepsine hitaben soruyor:

"Mutfağa gidip çay yapacağım, siz de bir bardak ister misiniz?"

Anne-Lise'nin bu tür sorularına cevap verilmemesi âdettir ama bugün Iben bir bardak çayın iyi olacağını söyleyerek Anne-Lise'yi şaşırtıyor. Iben'in yüzünde normaldekinden daha yumuşak, daha munis bir ifade var. Fakat tabii, Malene burada değil.

Anne-Lise, dün Henrik'le konuştukları gibi Camilla'ya özel hayatıyla ilgili sorular sormanın doğru bir yöntem olduğundan hâlâ şüpheli. Fakat eğer Iben dünkü telefon dalaşının ardından arayı düzeltmeye istekliyse, o zaman böyle bir soruyu sormak için bundan daha uygun bir ortam olamaz.

Anne-Lise mutfağa gidiyor, su ısıtıcısına su koyuyor, kaynamasını bekliyor.

Camilla'nın bugüne kadar kendisi hakkında anlattıklarından edindiği bilgileri dün gece bir araya getirmeye çalışmıştı:

Camilla'nın fiziksel görünüşü hakkında kompleksleri olduğu besbelli. Ofistekiler onun öğlen yedikleri hakkında hiç konuşmaz ama şu sıralar salatalıktan başka bir şey koymuyor ağzına. Buzdolabındaki bütün salatalıklar bir günde yok olabiliyor. Camilla son yıl birbirine tamamen zıt üç ayrı rejim sürecinden geçti.

Anne-Lise'nin eski işyerinde de bu tür âdetleri olan iki kadın çalışan vardı ama herkes fikrini söyler, hatta kendileri bile işi şakaya vururdu. Ancak Camilla'nın buna hazırlıklı olmadığı apaşikâr.

Sonra Camilla, Anne-Lise'nin o iki eski iş arkadaşları kadar tostoparlak da değil. Biraz topluca da olsa, bu kırk yaşına gelmiş, bir çocuk doğurmuş ve işinin yanı sıra, bir de her gün iki çocukla uğraşan bir kadın için olağan.

Camilla'nın vücuduyla olan sorunu, DID'ye zemin hazırlayan bir çocukluk süreciyle de iyi bağdaşmıyor mu?

Ve içindeki o şişmanlık korkusunu, koroda şarkı söyleyerek sesinin güzelliğini öne çıkararak bastırdığı söylenemez mi?

Anne-Lise'yle Camilla aşağı yukarı aynı yaşta; fakat Anne-Lise onun daha yaşlı gösterdiğini düşünmüyor. Camilla'nın kül sarısı saçlarına eski tip permanat yaptırmasının bunda etkisi var tabii. Permanat saçlarını kurutup, rengini soldurmuş; ona tam bir anaç kadın havası veriyor.

Peki ama Anne-Lise onun hakkında bunun dışında neler biliyor?

Bir de Camilla'nın rahim kanserinden ölen arkadaşı hakkındaki trajik hikâye var. Camilla arkadaşının kocasını ve kızını devralmış, Paul böyle bir şeyler demişti bir keresinde.

Ve sonra Camilla'nın yemek paydosunda anlattığı ıvır zıvır şeyleri biliyor Anne-Lise. Bunların arasında da ipucular bulunabilir ama tam nerede gizlendiklerini kestirmek mümkün değil.

Camilla'nın son anlattığı şey, Finn'in nasıl yok pahasına lüks bir buzdolabı bulduğuydu, hem de kapısında otomatik buz makinesi olandanmış; buzdolabını mutfağa sokabilmek için mutfak kapısının kasasını sökmek zorunda kalmışlar.

Ayrıca Anne-Lise'nin Camilla'nın davranışlarından çıkarabildiği şeyler var:

İlk tehdit maili geldikten sonraki gün Iben savaş suçlularını anlayabildiğinden, onların kontrolleri dışındaki güçlerin kurbanı olduğundan dem vurunca, Camilla o güne kadar hiç tanık olmadıkları şekilde sert tepki göstermişti. Bu da bir şeye işaret ediyor olabilir, daha doğrusu bir şeyin kesin bir göstergesi olabilir: Camilla suç işleyen erkekleri affetmeyi reddediyor, ırza geçme suçunu burada özellikle vurgulamıştı.

Ve sonra aldığı maile fazla aşırı tepki gösterdiydi: Sırra kadem bastı, kafasını yastığa koyup içine kapanmayı seçti, hiç gözünü kırpmadan öylece yatmayı. Bunun, travma geçirmiş

birine özel bir tepki tarzı olduğu düşünülemez mi? Ama tabii Anne-Lise bu konuda yargıda bulunabilecek kadar psikolojiden anlamıyor.

Iben su tam kaynamak üzereyken mutfağa damlıyor. Buzdolabının yanı başında çekingence durup dün telefonda ona karşı çok mantıksız davrandığını söylüyor. Neredeyse özür diler gibi. Anne-Lise bu kadarını da beklemiyordu. Iben'in bakışlarında utangaç bir ifade var ve konuşurken gözlerini kaçırıyor:

"İlaçları değiştirenin sen olduğunu iddia etmem için hiçbir gerekçem yoktu."

Anne-Lise içinden ne kadar öfkeli olsa da Camilla'yı konuşturma fırsatı yaratabilmek uğruna Iben'le havayı yumuşatmayı yeğliyor:

"Hayır, yoktu, fakat ikiniz de şoke olmuştunuz. Seni anlayabiliyorum. Feci bir şey yaşadınız."

"Evet, feciydi."

Anne-Lise, Tatiana'yı aramasını önerdiği için Iben'e bir kere daha teşekkür ediyor. Konuşma iyi gitti. Tatiana'nın sesinde sanki ondan böyle bir telefon bekliyormuş gibi bir hava sezdi.

Anne-Lise ekliyor:

"İnce bir davranıştı, Iben. Sağ ol. Bakalım Tatiana bizim kütüphaneden bundan böyle daha fazla yararlanacak mı?"

Bu arada su da kaynıyor. Anne-Lise tarçınlı çayı hazırlarken bir yandan düşünüyor. Henrik'e hemen telefon edip her şeyin mükemmel gittiğini söyleyebilse ne iyi olurdu. Fakat aradaki o kapı açık durmaya başladığından beri, Henrik'le özel konuşmak daha zorlaştı. Kapıyı birkaç dakikalığına kapayabilir ama bu yanlış kaçabilir.

Öğle tatilinde, Doğu Pakistan'da 1971 sonrasındaki dönemde üniversite öğrencilerinin değişen yaşam koşullarından bahsediyorlar. Bengaliler Hint ordusunun yardımıyla, Doğu Pakistan'daki soykırımı sona erdirmeyi başardıktan sonra Doğu Pakistan özgürlüğünü kazanmış, yerine Bangladeş adıy-

la yeni, bağımsız bir devlet kurulmuştu. Bengaliler o tarihe kadar savaşa karşı bir toplum olarak tanınırdı. Pencaplılar ve Paştunlar, Bengalilerin bu özelliğini farklı algılamış, askerlik için elverişsiz oldukları gerekçesiyle onları askeri hizmetten muaf tutmuştu.

Lakin soykırımdan sonra Bengalilerin tutumu değişti. Bu, özellikle üniversitelerde kendini belli etti. Pakistan ordusu, tehdit unsuru olarak gördüğü Bengali üniversite hocalarını, öğrencilerini ve entelektüellerini elimine etme yolunu seçti. Bu şartlarda da 1971 döneminin üniversiteleri tam anlamıyla mezbahaya döndü. Bengaliler bağımsızlıklarını kazandıktan sonra yaratılan barış ortamında bile muhtelif öğrenci grupları arasında doğan anlaşmazlıklarda, şiddet ve silaha başvurmak gelenek halini aldı. Bangladeş üniversiteleri ülkenin en korkulu kurumları konumuna gelmiş, aşırı şiddet yanlısı öğrenci grupları akademik ortamı ve öğrenimi sistematik olarak baltalamaya başlamıştı.

Anne-Lise düşüncelere dalmış. Iben'in belki de en nihayet ona tutumunu değiştirmeye niyetli olduğunu düşünüyor. Sabahtan beri aralarındaki bu huzurlu ve sakin hava insana kendini yeniden doğmuş gibi hissettiriyor. Iben'in böyle samimi ve nazik olması, Malene'nin ortalıkta olmamasıyla ilişkili değil mi?

Camilla biraz tereddüt ettikten sonra dördüncü krakerin üzerine de süzme peynir sürüp salatalık dilimleri diziyor.

İkisi de daha bir rahat hareket ediyor gibi. Anne-Lise kendi hesabına bir rahatlık hissediyor. Her şey yolunda gidiyora benziyor. Artık tatlı bir dille, Camilla'nın ağzından özel hayatıyla ilgili bir iki şey alabilir, ruh hastası olduğunu açığa vurabilecek, şüpheli konumun düşürülecek, kovulması gerekecek biri varsa, bunun Anne-Lise olmadığını gösterebilecek birkaç şey.

Iben hevesini kursağında bırakıyor:

"Şurada ne kadar zamandır yan yana çalışıyoruz ama birbirimizi pek tanımıyoruz."

"Evet, haklısın."

Iben'in benzi hep soluktur ama son zamanlarda gözlerinin altı da uykusuzluktan mosmor. Gülümseyerek Anne-Lise'ye bakıyor:

"Düşündüm de Anne-Lise, hazır sohbet ediyoruz, bize biraz kendinden bahsetsene. İş saatleri dışında neler yapıyorsun anlatsana biraz."

29

Dışarıda sağanak var. Anne-Lise arabayı posta işleme merkezi binasının biraz ötesine park ediyor.

Hep arabada bulundurduğu koca şemsiyeyi açıp arabadan çıkıyor. Hızlı hızlı yürüyor, Tivoli konser salonunu geçince, tren istasyonunun yanından sola sapıyor. Korku içinde, daha önce hiç böyle bir şey yapmamıştı; fakat buna mecbur, kuyruğu kapana fena sıkışmış durumda. İşten atılıp ilelebet işsiz kalmak istemiyorsa, Camilla hakkında bir şeyler öğrenmesi şart.

İlerisinde beliren, birbirine geçmiş devasa beton bloklardan ve neon lambalarından oluşan Kopenhag Posta İşleme Merkezi, sanki bir anıtı andırıyor. Binanın dış kapısında, hepsi elli yaş civarında görünen bir grup kadın bekliyor; Anne-Lise bu akşam onun da aralarına katılacağını söyleyip, kendini tanıtıyor:

"Benim adım Birgitte."

Merhabalaşıyorlar. Kadınlardan biri kimlik kartını kapının yanındaki kilide sokuyor ve Anne-Lise kadınların arkasından, ızgara basamaklı dik demir merdivenlerden aşağı, bodruma iniyor. Siyah mantolu bir kadın izahat veriyor:

"Aslında resepsiyonun hemen arkasındaki odaya gideceğiz ama geceleyin kapıların çoğunda alarmlar devreye sokuluyor, dolayısıyla bodrumu kullanmak zorundayız."

Duvarları gıcır gıcır beyaz boyalı labirentimsi koridorlardan ve sıra sıra dizili kapalı kapılardan geçerek ilerliyorlar. Ve bir demir merdivenden yukarı çıktıktan sonra, konferans salonuna benzeyen geniş bir odaya giriyorlar. Duvarları bembeyaz ve çırçıplak; ne bir poster ne bir tablo var.

İçerisi rutubet kokuyor, ıslak paltolardan yayılıyor. Yirmi civarında kadın kapının hemen yanında durmuş, konuşup gülüşüyor. En genci olsa olsa otuz, en yaşlısıysa altmış, altmış beş yaş civarında olmalı. Odanın, dağıtım terminalinin resepsiyonuna bakan cephesi baştan başa cam ve ortasında bir de bir cam kapı var, terminale açılıyor; yani bu kapının alarmı devrede olmasaydı, aşağılardan dolaşmaya gerek kalmadan o kapıyı kullanabilirlerdi.

Bulundukları salon, Post Danmark'ın* düzenlediği basın toplantıları ve kutlama resepsiyonları için kullanılıyor; ona göre düzenlenmiş. Dünya kadar ayakta duracak yer var ve tek tük de canlı renkli, tasarımcı mobilyaları serpiştirilmiş oraya buraya. Bir koltuk grubunda yaşlıca altı adam oturmuş bira içiyor. Arne Jacobsen klasiği, kıpkırmızı renkli *Ægget*-modeli koltuklar.

Resepsiyona bakan cam duvarın yanında duran genç bir kadın, önündeki elektronik orgun üzerine eğilmiş bir şeyler kurcalıyor. Koro şefi olmalı. Öyle bir Malene'nin havası var ki, Anne-Lise'nin içi kalkıyor kadına bakınca. Fakat Malene kadar güzel değil. Post Danmark Kopenhag Korosu'nun web sayfasında okuduğuna göre, koro şefi Kopenhag Üniversitesi'nin müzikoloji fakültesinden yeni mezun olmuş. Bir yıl kadar önce Anne-Lise, beşeri bilimler mezunu, garip kılık kıyafetli ve garip tavırlı genç kızlarla bir etkinlik sırasında bir araya gelmişti; sanki herkesten farklı olduklarını etrafa zoraki empoze etme hevesindelermiş bir havaları vardı. O günden beri de onları uzaktan şöyle bir görmek bile Anne-Lise'yi illet etmeye yetiyordu.

* Danimarka posta teşkilatının resmi adı. (ç.n.)

Anne-Lise düşüncelerinden sıyrılıp toparlanıyor. Kadın koro şefi de o arada Anne-Lise'nin yanına gelip gayet candan bir şekilde onu aralarına buyur ediyor, Malene'yle alakası yok, o hiç böyle bir yakınlık göstermemişti:

"Yeni bir yüz görmek ne güzel! Nasıl buldun bizi?"

"İnternetten."

"Harika, demek web sayfamız işe yarıyor." Gruba doğru dönüyor ve onu tanıtıyor. Bir koriste has berrak ve çın çın öten bir sesi var ve Camilla'nınkinden epey daha tantanalı:

"Bu hanım Birgitte, arkadaşlar. Bizi internetten bulmuş. Bu akşam bizimle şarkı söyleyecek. Onu korkutup kaçırmamaya çalışın, oldu mu? Bir dahaki çarşambaya da tekrar aramızda görmek istiyoruz."

Kadınlar kıkır kıkır gülerek, hep bir ağızdan kendilerini tanıtmaya, kiliselerde verdikleri konserleri, çıktıkları turneleri ve katıldıkları yarışmaları ballandıra ballandıra anlatmaya koyuluyorlar.

"Koromuz her sene Kopenhag Belediyesi Yaz Şenliklerine katılır."

"Fakat en önemlisi hoş vakit geçirmek. Güzel eğleniyoruz, değil mi arkadaşlar?"

Diğerleri bir ağızdan karşılık veriyor:

"Evet, hem de çok! Umarız sen de zevk alırsın."

Koronun web sayfasında, koristlerden çoğunun postane görevlisi olduğu yazılıydı ancak koro uzun bir süreden beri dışarıdan katılmak isteyenlere de açıkmış.

Kadınlar sormaya başlıyor:

"Daha önce hiç koroda şarkı söyledin mi?"

"Hemen uyum sağlayacaksın, bak gör."

"Daha genç olacağımızı mı bekliyordun yoksa?"

Koro şefi tekrar geriye dönüp Anne-Lise'yle ilgileniyor:

"Hangi ses grubundansın biliyor musun?"

"Hayır."

"Sesin altoya benziyor. Bence sen ilk olarak altolarla söyle."

Altmış yaşlarında simsiyah saçlı bir kadın elindeki nota dosyasını Anne-Lise'ye doğru uzatarak konuşuyor:

"Benim adım Tess, benim yanımda dur istersen, senin dosyan gelene kadar benimkine birlikte bakarız."

Şimdilik her şey iyi gidiyor ve Anne-Lise gerginlikten taş gibi kasılan karın kaslarının gevşediğini hissediyor. Samimi insanların yanında korku filan kalmıyor. Aslında onu en ürküten şey, koristlerin arasında onu bir tanıyan çıkıp da gizli oyununun suya düşmesi. Veyahut yine hiç yoktan o ani ağlama krizlerinden birinin gelivermesi.

Koro şefi ellerini şaklatıyor. Erkekler salonun ta öbür ucundaki konforlu koltuklarından kalkıp beyaz renk, elips biçimli lüks dizayn masaların arasından geçerek kadın koristlere katılıyorlar.

Herkes, yüzü koro şefine ve elektronik orga doğru dönük olarak yerini alıyor. Kızıl kahverengi saçlarını topuz yapmış, lacivert eşarplı bir kadın, koro şefine hitaben:

"Camilla Batz bugün öğleden sonra işten bana telefon edip bu akşam gelemeyeceğini haber verdi. Kızının okulunda veli toplantısı varmış" diyor.

Ve Anne-Lise sesine şaşkın bir ifade vererek Tess'e dönüp fısıldıyor:

"Tanrım! Camilla Batz mı? Açık kahverengi, kıvırcık saçlı, ufacık ağızlı biri mi?"

"Onu tanıyor musun?"

"Evet, ne tuhaf. Çocukken arkadaştık. Şu işe bak, demek o da bu koroda şarkı söylüyor? Neler yapıyor, ne âlemde acaba, hiç biliyor musun?"

Tam o anda vokal ısınma egzersizleri başlıyor. Konuşmayı kesiyorlar. Anne-Lise'nin ilk kez denediği şeyler. Elinden geleni yapmaya, mırıldanarak takip etmeye çalışıyor. Ve egzersiz bitince bütün koristler nefeslerini iyice karınlarına kadar çekiyor, ta ki bacaklarının ağırlaştığını, ayaklarının yere çivilenmiş gibi durduğunu hissedene kadar. Fakat omuzlarını ve enseleri-

ni germemeleri gerekiyor. Ve sonra Eric Clapton'ın *Tears in Heaven*'ını söylemeye başlıyorlar.

Kısa bir ara verince, Anne-Lise, Tess'e soruyor:

"Camilla çalışıyor mu acaba, biliyor musun?"

"Küçük bir işyerinde çalışıyormuş. Bilgilendirme merkezi gibi bir şey... ne hakkındaydı aklımdan çıkmış. Bir dahaki çarşamba gelecek. Konuşursunuz. Buradan çıkınca hep gidip bir bardak bira içeriz, sen de gelirsin."

Anne-Lise ne kolay yalan söyleyebildiğine hayret ediyor. Tess şarkı söylerken nasıl da hoş, nasırlı bir sesi var. Ve sonra tenorlardan birinin sesi de diğerlerininkini bastırıyor. Şarkıya bıraktıkları yerden yine başlıyorlar:

"Would you feel the same,
if I saw you in heaven?
I must be strong and carry on
Cause I know I don't belong here in heaven."

Anne-Lise içinin bir tür coşkuyla kabardığını hissediyor, sanki kendi tedirginliği diğerlerinin candanlığıyla karışınca ortaya sert bir kokteyl çıkıp onu sarhoşa çevirmiş gibi.

Anne-Lise'nin öbür yanındaki şişman kadın kolunu dostça sıkıyor. Tess de Anne-Lise'ye doğru eğilip fısıldıyor:

"Ya, bence de çok hoş bir melodi."

Etrafındaki kadınlar Anne-Lise'nin yüzünde bir şeyler fark etmiş olmalı. Müziğin ona tesir ettiğini düşüyorlar. Koro şefi erkek koristlere ritim hakkında bir şeyler izah ederken, Anne-Lise'nin önündeki sırada duran Pernille adındaki bir kadın korist arkasına dönüp soruyor:

"Gelecek sefere de geliyorsun o zaman, değil mi?"

İşyerinde hem Camilla'nın hem Malene'nin onun hakkında sık sık fikir beyan ederlerken ne dediklerini hatırlıyor: "Anne-Lise'nin ne düşündüğünü katiyen anlayamazsınız" veya "Anne-Lise'nin yüzünde hiç duygulu bir ifade göremezsiniz". Bir yıldır

her gün birlikte çalıştığı iş arkadaşları nasıl hissettiğini anlayamazken, şimdi yedi kat yabancılar bunu onlardan kat kat iyi yapabiliyor.

Anne-Lise bir yandan şarkı söylerken, bir yandan da Yngve'nin insan doğası hakkındaki o karamsar bakış açısını düşünüyor. Dediklerine katılmıyor. İnsan doğası onun betimlediği gibi değil. İnsanın kötülüğe meylini irdeleyen araştırmaları iyice bir karıştırmaya karar veriyor tam o anda.

Paradoksal bir durum ama aslında bu konudaki en mükemmel yazılar Iben'in kalemin çıkmıştır. Anne-Lise onun *Nyt om Folkedrab*'ın geçen yılki sayılarında yayımlanan "Kötülüğün Psikolojisi" adlı yazı dizisini eve dönünce tekrardan iyice bir okusa iyi olur.

Bir ara veriyorlar. Anne-Lise, Tess'in peşinden elektronik orgun yanındaki ufak masaya doğru gidiyor. Üzerinde bir kasa bira, bir kasa meşrubat ve bir de para kutusu duruyor. Anne-Lise kutuya bir beşlik atıp bir portakallı gazoz alıyor.

Alto okuyan Ruth adında enine boyuna bir kadın, *When I'm sixtyfour*'u söylerken, farklı ses gruplarının uzatmalarda uyum sağlaması gerektiğinden söz ediyor:

"Baslar uzatıyor, tenorlar kısa kesiyor. Olacak iş değil!"

Herkes gülmeye başlıyor. Anne-Lise normal zamanda olsa böyle bir lafa katiyen gülmez ama bugün öyle havasında ki, o da katıla katıla gülüyor, öyle ki gazozun gazı burnuna hücum ediyor.

Anne-Lise ağzını açmamaya çalışıyorsa da başaramıyor ve ağzındaki gazoz olduğu gibi Ruth'un kazağına, yanındakilere ve masanın üzerine fışkırıyor; gerisi de Anne-Lise'nin çenesinden aşağı, kendi üzerindeki kazağa akıyor.

Anne-Lise kendi kazağının kuru kalan kısımlarıyla Ruth'un kazağını kurulamaya koyuluyor telaş içinde. "Özür dilerim! Çok özür dilerim! Ne de sakarım! Ne feci!" Portakallı gazozun gazı şimdi gözlerine de hücum etmiş; artık tek istediği oradan, herkesten uzaklaşıp yoklara karışmak.

Bir yandan da kurulmuş makine gibi konuşuyor:

"Hemen kurulayacağım. Doğru dürüst bir bez yok mu? Nereden bir bez bulabilirim? Yeni bir kazak almam gerekir sana. Kazağını mahvettim."

Fakat o arada koristlerden biri salonun köşesindeki beyaz tahtanın arkasındaki raftan bir sünger kapıp gelmiş. Sünger elden ele dolaşıyor, herkes üstünü başını temizliyor.

Lacivert eşarplı kadın, gözlerinin etrafını kırış kırış yapacak kadar kocaman gülümseyerek konuşuyor:

"Sen de Ruth'un çok iyi şaka kaldırdığını düşünüyorsun demek. Biz de aynı fikirdeyiz."

Ruth:

"Birgitte, bana yeni bir kazak filan almak zorunda değilsin. Yıkanınca çıkar. Önemsiz bir şey."

Anne-Lise önüne bakıyor, kendini kapıp koyvermemeye çalışıyor. Kafasında bir tek düşünce dolanıp duruyor: Bunun bir sonu gelmeyecek! Hiç ama hiç gelmeyecek! Nereye kaçarsam kaçayım! O eski Anne-Lise nereye gitti, onu bir daha bulabilecek miyim? DCIF'den önceki Anne-Lise'yi.

Kısa bir sessizlik oluyor, sonra Tess siyah eteklikli bir kadına hitaben konuşuyor:

"Hatırlıyor musun, bir keresinde ben de ağzımda kola varken nasıl kahkahayı basmıştım?"

Eteklikli kadın hiçbir şey anlamamış gibi Tess'e bakıyor:

"Ne?"

"Hani ağzımda kola varken kahkahayı basmıştım da bluzunu leke içinde bırakmıştım, hatırlayamadın mı?"

Anne-Lise o arada başını kaldırıyor, kadının hayretten ne diyeceğini bilemez halde olduğunu fark ediyor:

"Ya. Ya ya. Ya, evet, hatırlayabiliyorum tabii."

Ve en nihayet Anne-Lise'nin moralini düzeltmeye muvaffak oluyorlar. Her şey DCIF'de alışık olduğundan öyle farklı ki. DCIF'de olsa hepsi birlik olur, bu hadiseyi temcit pilavı gibi ısıtıp ısıtıp aylarca ağzından düşürmezdi.

Onlar Anne-Lise'nin zaten antipatik olduğunu düşünüyorlar. O ne yaparsa yapsın nafile. Öğle paydosunda yemekte, Anne-Lise lokmalarını çiğnerken Malene'nin yüzünü başka tarafa çevirdiğini görmüştü. Halbuki Anne-Lise ağzını fazla açmamaya hep özen gösterir, bunun için de daima küçük lokmalar atar ağzına.

Daha sonra makyajını tazelemek için memnun mesut tuvalete doğru giderken, Eric Clapton'ın melodisi hâlâ kafasında yankılanıyor.

Tuvalet de binanın diğer tarafları gibi bembeyaz boyalı, duvarlarda bir tek pürüz, ufacık bir leke yok. Gayet şık musluklar ve geniş bir ayna, girince insanın burnuna ağır bir deterjan kokusu çarpıyor.

Hafif mavi tonlu aynanın önüne kadınlar doluşmuş, aralarında konuşuyorlar. Vibeke adındaki kadın:

"Gelecek haftaya Camilla gelince senin için iyi olacak. Tanıdık biri olması güzel" diyor.

Bir sessizlik oluyor.

"Ne oldu? Yanlış bir şey mi söyledim?"

Vibeke aynadan biraz uzaklaşıyor, sesi birden sertleşmiş gibi:

"Ben Camilla'nın hâlâ görüştüğü bir sınıf arkadaşı yok diye biliyordum."

"Zaten görüşmeyeli epey oldu; şimdi nasıl, ne yapıyor hiç bilmiyorum."

"Aynı sınıftaydınız demek?"

"Evet."

"Aklınızdan neler geçiyordu peki?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Her teneffüste ona musallat olurken, iğrenç olduğunu, leş gibi koktuğunu söylerken veya sınıfın en çelimsiz çocuklarını zorla ona dokundurtup sonra onlardan, sanki üzerlerine Camilla'dan pislik bulaşmış gibisinden, ciyak ciyak bağırarak kaşarken aklınızdan neler geçiyordu?"

Etraftaki kadınlar Vibeke'yi yatıştırmaya çalışıyor.

"Vibeke! Kendine gel! Hepimiz hoş vakit geçirmek için buradayız, mesele çıkarmak için değil!"

Kadınlardan biri:

"Birgitte'nin hevesini kırma da gelecek çarşamba da gelsin."

Fakat Vibeke durmak bilmiyor:

"Başka sınıftaki bir öğrenci, bu tür psikolojik tacizlere dayanamayıp intihara teşebbüs ettiğinde bile, siz hiç tınmadan Camilla'ya her zamanki gibi davranmaya devam ettiğinizde aklınızdan neler geçiyordu? Niyetiniz Camilla'yı da mı intihara zorlamaktı? Her allahın günü! Neler geçiyordu aklınızdan?"

Vibeke öyle altüst halde ki, Anne-Lise'nin cevap vermesini bile beklemiyor. Fırtına gibi fırlıyor, kapıyı çarpıp tuvaletten çıkıyor.

Diğerleri hemen Vibeke hesabına özür dilemeye başlıyor. Vibeke çok zor bir devreden geçiyormuş, öfke krizleri geçiriyormuş, bir keresinde Malmö'de tam sahneye çıkacaklarken sinir krizi geçirmiş ama sonra hemen özür dilemişmiş, Anne-Lise koroya gelmeye devam ederse Vibeke'nin iyi taraflarını da görecekmiş, Vibeke de zaten aradan zaman geçince gelip ondan özür dilermiş.

Fakat hiç kimse, Vibeke'nin söylediklerinin içeriğine dair tek laf etmiyor.

***

Uzun koridordan tekrar konferans salonuna dönerken de kimse tek kelime söylemiyor. Tam kapıyı açıp prova odasına gireceklerken, kapıda Tess'le karşılaşıyorlar. O da dışarı çıkıyor. Tess ağzı kulaklarına varan bir gülümsemeyle Anne-Lise'ye dönüyor:

"Ayyy, Birgitte, ne şanslısın."

"Niçin?"

Lacivert eşarplı kadın salonun kapısını açarken, Tess cevap veriyor:

"Camilla'nın veli toplantısı erken bitmiş. Biraz önce geldi."

Anne-Lise olduğu yerde donup kalıyor. Yüzüne boş bir ifade vermeye çalışıyor.

Tess sevinçten uçuyor:

"...Şimdi içeride. Üzerindeki ıslak şeyleri çıkarıyor. Senden bahsettim, burada olduğunu söyledim, kim olduğunu galiba çıkarabildiğini söyledi."

Anne-Lise dilini ağzında hareket ettiremiyor, sanki ağzına zor sığıyor, büyümüş, ağırlaşmış ve genzine yapışmış. Sonunda:

"Aa... öyle mi?" demeyi başarıyor.

Olduğu yerde gerisingeri dönüyor. Hepsinin bakışlarını ensesinde hissediyor. Başını çeviriyor, alelacele bir mazeret uyduruyor:

"Göz kalemimi tuvalette unuttum."

Ve koşmaya başlıyor, bir yandan da arkasındakilere bağırıyor:

"Siz başlayın, ben hemen geliyorum!"

"Olur mu öyle şey, Birgitte, sen gelene kadar bekleriz!"

Tuvalette şimdi kimse yok. Anne-Lise ortadan yok olmak zorunda olduğunu biliyor. Ama bunu nasıl yapacak? Camilla onu burada bir görürse, DCIF'deki ve yönetim kurulundaki herkes onu zırdeli sanacak. O zaman yalnız Malene'yle Iben olmayacak bu fikirdekiler. Buradan nasıl çıkabilir acaba?

Bodruma inen başka bir merdiven bulmak zorunda, sonra oradaki dolambaçlı koridorlardan bir çıkış yeri arayacak artık.

Ceketiyle şemsiyesinin hâlâ konferans odasında olduğunu hatırlayıveriyor. Buraya gelirken, her ihtimale karşı işe daha önce hiç giymediği bir ceket geçirmişti üzerine. Böyle bir aksilik olursa Camilla diğerlerinin tarifinden Anne-Lise olduğunu tahmin edemesin diye.

Fakat cüzdanı ceketin cebinde duruyor. Ehliyetiyle kredi kartı da içinde. Camilla'ya görünmeden nasıl alacak o cüzdanı?

Koridordaki seslere kulak kabartıyor. O cüzdanı niye yanıma almadım acaba? Aklım neredeydi? Ve şimdi al işte, içeride Camilla'nın yanında duruyor.

Koridordaki sesler kaybolunca, tuvaletten usulca çıkıyor ve konferans salonunun önünden hızla uzaklaşıyor. Birkaç köşe döndükten ve iki yangın merdivenini geçtikten sonra bodruma inen bir merdivene rastlıyor.

Aşağıdaki koridorlar çok karışık. Kapıların üzerinde siyahla boyanmış numaralar var ama Anne-Lise geldiklerinde kapıların numaralarına hiç dikkat etmemişti. Şimdi o devasa beton bloğun altında, bu koca bodrumun neresinde olduğunu çıkaramadan ortada kalıverdi işte. Gördüğünü hatırlar gibi olduğu üç şeyi bulmaya çalışıyor, tam bodrum katına indiklerinde rulo halinde sarılmış bir yangın söndürme hortumu ilişmişti gözüne. Onu yine bulabilir mi acaba?

Koridorların hepsi sanki birbirine eş. Birini diğerinden ayırt etmek olanaksız. Görünürde de tek bir sönük floresan tüpü var tavanlarda ne tek bir grafiti ne kazara unutulmuş tek bir posta çuvalı ne de yolunu tayin etmek için kullanabileceği herhangi başka bir şey var.

Yine bir sürü köşe dönüp bir sürü koridor geçtikten sonra açık renk zeminin üzerinde siyah renk iki fren izi ilişiyor gözüne; tekerlekli bir taşıma aracına ait olmalı. Şimdiye kadar rastladığı ilk işaret! Daha önce gördüğünü anımsamıyor. Izgara basamaklı demir merdivenlerden birini buluyor, yukarı tırmanıyor ve büyük bir kapının önüne geliyor. Kapıyı açarsa alarm çalar mı acaba?

Bu katta bir yerlerde paralar muhafaza ediliyor, milyonlarca kron; dolayısıyla güvenlikçiler bu koridorlarda gece gündüz aralıksız devriye geziyor olmalı. Güvenlikçilerin onu bulup sürükleyerek götürdüğünü ve korodakilerin Camilla'dan onun kim olduğunu öğrendiğini kafasında şöyle bir canlandırıyor.

Güvenlikçiler bodrumu devriyeye yanında köpekle mi gelir acaba? Belki de şu sırada bodrumda bir yerlerde, yanlarında

köpekler, devriye geziyorlardır bile. Eğer riske girmezse, yakalanacağının resmidir. Şu kapının kolunu yakalayıp dışarı fırlasa mı?

Merdivenin en üst basamağında hiç hareketsiz duruyor ve kapının öbür tarafından ses geliyor mu diye dinliyor. Koca, ağır bir kapı. Ne kadar ses geçirdiği bilinmez. Ama tek bir ses duymuyor öbür taraftan. Ne bir köpek havlaması ne bir insan konuşması.

Kapının koluna uzanmaya karar veriyor ve yakalayıp aşağı doğru itiyor.

Alarm çalmaya başlamıyor. Kapı kilitli. Çaresizlikten bir yerleri yumruklamak istiyor ama sessiz kalmak zorunda.

Hiç çıt çıkarmadan yine geldiği koridordan geri dönüyor, yoksa başka bir koridor mu bu? En iyisi ne yapıp edip resepsiyonun karşı tarafına çıkan bir yol bulabilmek. O zaman cam duvarın arasından konferans salonunu göz hapsinde tutabilir. Camilla'nın gittiğini görebilir. Ve bir süre bekleyip çıktığına emin olunca da doğruca merdivenden aşağı koşup koridorda onunla karşılaşma tehlikesi olmaksızın gerisingeri salona dönüp ceketini alabilir. Umarım kimse ondan önce ceplerini karıştırıp cüzdanı bulmaz.

Planın başarıya ulaşması için olağanüstü bir şans lazım ama başka bir seçeneği de yok. Posta sevkiyat arabalarının binaya giriş çıkış yerini bulması lazım. Oradan kolayca dışarı sıvışabilir. Fakat diğerleri cüzdanını bulursa, muhakkak Camilla'ya verecektir; çünkü aralarında "Birgitte'yi önceden tanıyan" tek insan o.

Anne-Lise yukarıya çıkan bir demir merdiven daha buluyor. Bunun üst noktasındaki kapı kilitli değil. Beyaz boyalı, küçük bir odaya giriyor, tavanda binanın diğer yerlerindekinin aynısı bir floresan lamba asılı. Odada üç çıkış kapısı var. İkisi kilitli. Üçüncüsünün üzerinde üçgen şeklinde koca bir levha asılı: "Alarm". Bu kapıya dokunamaz.

Yine bodruma iniyor. Acaba bu koridorlarda ne kadar zamandır dolanıp duruyor? Kolundaki saate göre, yirmi beş dakika kadar. Doğru olabilir mi? Ona çok daha uzun geliyor.

Yakınında kesik kesik nefes sesleri duyar gibi oluyor. Zincirlerine asılmış, sahiplerini sürükleyerek yerleri koklaya koklaya giden iki köpeğin solumasına benziyor sanki; sesin tam ne olduğunu çıkarmak güç fakat buralarda Anne-Lise'den başka kimselerin de bulunduğu kesin.

Anne-Lise hiç hareket etmeden birazcık bekliyor. Sonra ses çıkarmadan koşabilmek için ayakkabılarını çıkarıyor ve ona en yakın olan kapıya koşuyor. Kapının kolunu kavrıyor fakat kilitli. Bir sonrakine koşuyor. O da kilitli. Ve sonra bir öbürküne, o da kilitli. Ve bir sonrakine. Korkudan soluk soluğa fakat denemek zorunda. Güçlükle nefes alıyor ve bunu kimsenin duyamayacağı kadar sessizce yapmaya çalışıyor. Bir köşeyi daha dönüyor ve ta uzakta, yerde yarım rulo kâğıt havlu ilişiyor gözüne. Bunu kadınlarla aşağı indiğinde de gördüğünü hatırlıyor. O zaman ana giriş kapısına çıkan merdivenin buralarda bir yerde olması lazım.

Önünden geçtiği bütün kapalı kapıları yoklaya yoklaya, ayakkabıları elinde koşmaya devam ediyor ve arkasında bir yerde hâlâ kesik kesik nefes sesleri duyuyor. En nihayet kapılardan biri açılıyor. Hemen girip arkasından kapatıyor. Temizlik malzemeleri ve gereçleri olan koca bir gömme dolabın içinde şimdi. Zifiri karanlık ama elinin altına bir elektrik düğmesi olsaydı bile açmaya cesaret edemezdi.

Az sonra dışarıdan iki adamın geçtiğini duyuyor. Nefesini tutuyor ve kucağında bir elektrik süpürgesi hortumu, yere büzülmüş, heykel gibi hareketsiz bekliyor.

Adamlar yabancı bir dil konuşuyor. Sırpça olabilir mi? Ve aklına bin bir türlü acayip komplo teorileri hücum ediyor. Ancak adamlar geçip gittikten sonra, seslerden biri ona sanki Paul'unki olabilirmiş gibi geliyor. Bu mümkün mü? Zihninde teoriler devam ediyor. Fakat kulaklarının işittiğine ne kadar

güvenebileceğini de bilemiyor. O şarkılardan ve o koridorlardan ve şimdi bu kapkaranlıktan sonra her şey ona öyle bilinmedik, öyle yapyabancı geliyor ki.

Burnuna keskin bir klor kokusu geliyor. Kapının dışında birilerinin gezindiğini işitiyor, bir yandan da bağırıyorlar:

"Birgitte?"

"Birgitteeee?"

Lacivert eşarplı kadın tam dolap kapısının önünden geçerken, konuşuyor:

"Belki de tuvaletten çıkınca yolunu şaşırdı?"

Bir diğeri karşılık veriyor:

"Zaten Vibeke'nin dediği de buydu ya. Birgitte bir daha geri gelmeye cesaret edemezmiş. Vibeke'nin niçin böyle davrandığını anlayamıyorum. Hatırlıyor musun, Malmö'de İsveç korosuyla verdiğimiz konserden sonra ne biçim..."

Köşeyi dönüyorlar ve yine kayıplara karışıyorlar.

Köpeklerin o sanki gaipten gelen sık ve kesik nefes sesleri uzun süredir ne yükselip ne alçaldığına göre, Anne-Lise sesin havalandırma sistemindeki arızalı bir vantilatörden geldiğine hükmediyor.

Dışarıda Sırpça konuşan adamların, koristlerin ve Paul'un sesini duymaya çalışıyor ama tıs yok.

Koridora çıkıyor ve kâğıt havlunun istikametinde seğirtiyor. Ve sonunda bir merdivene daha rastlıyor. Yukarı tırmanıyor. Yine ufak bir odaya giriyor. Kapılardan birini tutuyor ve bu sefer alarm çalmaya başlıyor. Normal bir siren gibi inildeyerek değil, kulakları çınlatan tiz bir düdük sesi gibi; son derece rahatsız edici bir ses, ardı arkası kesilmeyen, dev bir düdük sesi.

Anne-Lise etrafına bakınıyor. Resepsiyonda olduğunu anlıyor. Cam duvarın arkasında herkes şimdi onu rahatça görebilir. Artık her şey sona erdi. İşten kovulduğunu Henrik'e nasıl izah edeceğini kafasında tasarlamaya başlıyor, bundan böyle ona ev kadını olarak tahammül etmek zorunda olduğunu. Sar-

hoş ve dengesiz bir Jutta modeli daha. Ve annelerinin fiyaskosunun hesabını çocuklarının ödememesi gerektiğini düşünürdü hep.

Pernille resepsiyonla konferans odasının arasındaki kapıyı açıyor, alarm bangır bangır çalıyor. Anne-Lise'nin yanına gidiyor:

"Hay allah, demek buradaydın."

Anne-Lise cevap vermiyor, yere bakıyor ve kapıdan geçip koronun yanına gitmeye, bütün bu insanlara nasıl yalan söylediğini itirafa hazırlanıyor.

Gruptan birinin bağırdığını duyuyor:

"Camilla, sınıf arkadaşın geldi."

Tess yanına yaklaşıyor:

"Nerelerde kaldın, Birgitte, bayağı endişelendirdin bizi."

Anne-Lise'nin gözleri Camilla'yı arıyor. Ama göremiyor.

Grubun arka taraflarından bir ses duyuyor:

"Camilla?"

Ve bunu diğerleri takip ediyor:

"İlahi, nereye gitti bu kadın? Ne iştir bu, bir biri kayboluyor, bir öteki?"

"Camilla? Camilla?"

"Çantası az önce tam şuradaydı."

Anne-Lise ceketini, çantasını ve şemsiyesini usulca alıyor. Ne olup bittiğinden hâlâ bihaber bu insanlara gülümsüyor. Ve içlerinden bazılarının aralarında fısır fısır, Birgitte'nin burada olduğunu öğrendiğinde, Camilla'nın nasıl tepki verdiğini konuştuğunu duyabiliyor.

Eski ilkokul arkadaşıyla yüz yüze gelme ihtimali, Camilla'yı kimseye fark ettirmeden sırra kadem basacak kadar korkutmuş olmalı.

Anne-Lise:

"Ben de artık gitsem iyi olacak."

Kadınlar ona anlayışla ve dostça bakıyor. Ancak hiçbiri gitmek istemesine ne karşı çıkıyor ne de nedenini soruyor.

Kötülüğün Psikolojisi I*

Son yıllarda suçlu psikolojisine karşı artan bir ilgi görüyoruz. *Nyt om Folkedrab*'ın bu ve gelecek sayılarında, bu alandaki mevcut araştırma verilerinin toplu bir özetini okuyacaksınız.

Yazan: Iben Højgaard

Bir toplumun "yeryüzünden silinmesi" olgusu sırf İncil'de tam yirmi yedi kere geçer. Dolayısıyla soykırım olgusu Batı

* Yazar bu yazı için birçok kaynaktan yararlanmıştır. Bunların önemlileri ve ilk yayım tarihleri şöyledir:
James Walter, *Becoming Evil. How Ordinary People Commit Genocide and Mass Killing*, Oxford University Press, 2002.
Christopher R. Browning, *Reserve Police Battalion 101 and the Final Solution in Poland*, Harper Collins, 1992.
Bu kitapların çeşitli dillerde baskıları bulunmaktadır. (ç.n.)

kültürünün ayrılmaz bir parçası diyebilirsek de diğer kültürlerde de yaygın olduğunu görmekteyiz.

Soykırım dünyanın her köşesinde binlerce yıldır yaşanmakta olan bir olgu. Ve soykırım kurbanlarının sayısı son yüzyıllarda devamlı bir artış gösteriyor. 1900'lü yıllarda 100 milyon insan savaş sonrası soykırımlarda hayatını kaybetti. Bu sayı, 1800'lü yıllardaki rakamın beş katından ve 1700'lü yıllardaki rakamın ise on katından daha fazla bir artışa tekabül ediyor. Bu genel gidişatta da kendiliğinden bir düzelme olacağına dair hiçbir emare mevcut değil.

Soykırım failleri daima güç sahiplerinden oluşuyor. Dolayısıyla bu konudaki araştırmaların gecikmeli olarak başlaması şaşırtıcı değil. Soykırım eylemleri binlerce yıldır bilinmesine rağmen, psikologların bu konuya bilimsel olarak eğilmesi, Nazilerin İkinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgisinden sonra başladı. Bilim insanları, soykırımı planlayan ve bizzat ifa eden insanlar üzerinde araştırma yapma olanağına ilk o zaman kavuştu.

Nürnberg Mahkemesi

Nazi Almanya'sının yenilgisini takiben, 22 yüksek rütbeli Nazi subayı "insanlığa karşı işlenen suçlar"dan dolayı Nürnberg mahkemelerinde yargılandı.

Savaş sürecinde, müttefiklerin propagandası, Nazi liderlerini sadist ruh hastaları olarak betimliyordu. Savaş sonrasında Alman toplama kamplarında çekilmiş belgeseller, Nazi rejiminin yeryüzünde o güne kadar bir eşi daha görülmemiş, çılgın bir vahşet makinesi olduğunu tüm Avrupa'nın ve ABD'nin gözleri önüne serdi.

Douglas M. Kelley ve Gustave Gilbert başkanlığında, psikolog ve psikiyatristlerden oluşan bir bilirkişi grubuna, akli dengelerini ve ruhsal durumlarını irdelemek gerekçesiyle, 22 Nazi tutukluya erişim imkânı tanındı. Amaç, tutukluların hastalıklarının *ne* olduğunu saptamaktı. Zira bilirkişilerin çoğu, Nazi liderlerin akıl hastası *olup olmadığı* hakkında tereddütte değildi. Hasta oldukları peşinen kesindi. Mesele onların *ne kadar*

ağır hasta olduklarını ve *hangi* akıl hastalıklarına yakalanmış olduklarını saptamaktı.

Bilirkişiler bu süreçte ağırlıklı olarak IQ ve Rorschach testlerinden yararlandı.

IQ testlerinin sonuçları medyaya pek yansımadı. Çünkü Nazi liderlerin aşırı zeki oldukları saptanmıştı ve bu, dünya kamuoyunun duymak istediği bir şey olmaktan çok uzaktı. Zanlıların hiçbirinin IQ seviyesi 100 veya bunun altında değildi. 106 ila 143 arasında ve ortalama olarak 128'de seyrediyordu ki bu, Amerikalı üniversite öğrencilerinin IQ ortalamasının (118) hayli üzerindeydi. Sonuç olarak, 22 tutukludan çoğunun IQ'su deha seviyesi sınırındaydı. Yani eğer akıl hastası idiyseler, olağandışı zeki akıl hastaları oldukları kesindi.

Rorschach testi, deneğin zekâsını değil, kişilik özelliklerini ve duygusal işleyişini incelemek için kullanılan bir metottur. Psikolog, deneğe mürekkep lekesini andıran simetrik şekiller gösterir ve her bir şeklin deneğe göre neyi tasvir ettiğini sorar. Şekiller, hayal gücünü harekete geçirme amacını güder ve her birinin neyi tasvir ettiğine dair "doğru" bir yanıt mevcut değildir. Psikolog yalnızca deneğin cevabını değil, cevap vermek için ne kadar beklediğini, cevabının ne kadar sürdüğünü, bu süreçteki duygusal ifadelerini, ani yorumlarını ve bir dizi diğer tepkilerini de not eder. Ve bu verileri bir araya getirerek, deneğin kişiliğinin, hayal dünyasının ve düşünme tarzının bir tablosunu çizer. 1920'lerde geliştirilmiş olan bu test metodu günümüzde de kullanılıyor.

Araştırma sırasında Douglas M. Kelley'le Gustave Gilbert'in arasına öyle bir husumet girdi ki, testleri birlikte sürdüremediler. Psikiyatrist Kelley, Rorschach metodunda mütehassıstı. Yedi tutukluyu bu teste dayanarak inceledi ve onlarda hiçbir akıl hastalığı belirtisi saptamadı.

Psikolog Gilbert bu Rorschach testi uygulamakta pek deneyimli olmasa da 16 tutuklunun ruhsal durumunu bu testle irdeledi. Nürnberg'deki savaş suçlularıyla deneyimlerini ve izlenimlerin içeren birçok kitap ve yazı da kaleme aldı. Bu

yapıtlarında Nazi liderlerini merhamet ve vicdan duygusundan yoksun, psikopat "cinayet robotları" olarak betimledi; fakat onlara uyguladığı testlerin sonuçlarına neredeyse hiç değinmedi.

Gilbert'in kitaplarındaki veriler ağırlıklı olarak, tutuklularla yaptığı teklifsiz söyleşilere dayanıyordu. Ve söyleşiler, dünya kamuoyunun tutuklulara akıl hastası gözüyle baktığı bir dönemde sürmüştü. Söyleşiye katılanlardan Hitler'in yardımcısı Rudolf Hess, Gilbert'in seanslarında ona akıl hastası olduğu intibaını verecek şekilde davrandığını bilahare itiraf etmişti. Söylediğine göre, bu yolla hafif ceza almayı veya daha hafif kurtuluş imkânları yaratmayı umuyordu.

Gilbert'in, test sonuçlarını tahlildeki deneyimsizliği nedeniyle, test notları iki yıl sonra, on deneyimli Rorschach mütehassısına teslim edilerek, test verilerini yeniden değerlendirmeleri istendi. Ancak bu on bilirkişiden teki bile bir rapor hazırlayıp sunmadı. Doğabilecek uzun vadeli sonuçlardan duydukları korkunun bunda rol oynadığı tahmin edilebilir. Zira o sıralarda ABD ve Avrupa kamuoyuna öyle bir hissiyat hâkimdi ki, şayet test sonuçları bu kez on bilirkişinin değerlendirmesiyle Nazi liderlerin akıl hastası olmadığını kanıtlasaydı, kamuoyunda Rorschach metodunun apaçık yanıltıcı olduğu kanaati yerleşecekti. Ve o dönemde Rorschach metodu üzerinde yıllar yılı mürekkep yalamış uzmanların sayısı çok fazlaydı.

Gilbert'in Rorschach notlarının bilimsel olarak yeniden incelenmesi için yaklaşık 30 yıl geçmesi gerekti. 1975'de bu notlar kitap halinde yayımlandı. Ve bir dizi psikoloğa verileri yeniden değerlendirme ve yorumlama imkânı doğdu. Bu psikologlardan bazılarının vardığı sonuç, deneklerin psikopatik, depresif, şiddete eğilimli kişilik özellikleri taşıdığının gayet aşikâr olduğu yönündeydi. İçlerinden bazılarıysa, "blind test" sonuçlarına işaret ederek buna karşı çıktı. Onlar göre, Rorschach analistleri bu testlerde Nazi tutukluların tepkilerini Nazilikle alakası olmayan alelade insanlarınkinden ayırt etmeye muvaffak olamamıştı.

Lakin savaşı takip eden yıllarda Rorschach metodu giderek daha mükemmelleşti, daha metodik, sistematik ve bilimsel içerik kazandı ve 1985 yılında, dünyanın önde gelen Rorschach uzmanları (Eric A. Zilmer, Molly Harrower, Barry A. Retzler ve Robert P. Archer), Nazi liderlerin kesinlikle akıl hastası olmadığında fikir birliğine vardı. Normal insanlardı ve birbirinden çok farklı kişilik özelliklerine sahiptiler. Yalnız iki ortak özellikleri vardı: birincisi, tutum ve davranışlarını, "içsel pusulalarına" değil, büyük ölçüde liderlerinin kişiliğine uyumlandırıyorlardı; ikincisi de kendilerine gereğinden fazla değer verme eğilimindeydiler.

Lakin bu uzmanlar, bu iki ortak özelliğe rağmen, Nazi liderlerin arasındaki farklılıkların, benzerliklerden çok daha ağır bastığının ve standart bir "Nazi kişilik tipi" olmadığının altını çiziyordu.

Üçüncü İmparatorluk'ta Yönetim Mekanizması

İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden ilk on beş yıl boyunca süren araştırmalar, holokost faillerinin ruhsal yapılarını ve bozukluklarını irdelemeye yönelikti. Sadece üst mevkilerdeki failler mercek altındaydı. Ve araştırmaların başlıca bilgi kaynağı, Nürnberg mahkemelerine ait dava tutanaklarıydı.

Araştırmaların bir diğer kolu da çoğunluğa göre Alman kültüründe özellikle yaygın olan ve insanları kayıtsız şartsız emir dinlemeye sevk eden o "otoriter kişilik tipi"ni betimlemeye yönelikti, bu emirler her türlü mantık ve sağduyudan ve ahlaki değerlerden yoksun olduğunda bile.

Fakat 1960'lı yılların başlarında bir odak değişikliği gözlendi. Bunda üç etken önemli rol oynadı:

1) 1961'de Raul Hilberg'in *The Destruction of the European Jews* adlı çığır açan kitabı yayımlandı. Hilberg bu kitapta, Nazi rejiminin idari yapısını ilk kez olarak detaylı bir şekilde betimler ve bu arada Nazi Almanya'sının o zaman kadar inanıldığının aksine, merkezi ve hiyerarşik bir yapıda yönetilmediğini kanıtlar. Rejim, birbirleriyle güç savaşı içindeki bir dizi

farklı kurumdan oluşuyordu. Bu devasa ölüm makinesinde, Alman toplumunun her kesiminden insanlar görevliydi.

Hilberg, ayrıca milyonlarca insanın öldürülmesinin, girift kuralları, bürokratik işlemleri, yöntem ve uygulamaları haiz kapsamlı bir yönetim mekanizmasını gerektirdiğini de kanıtladı. Böyle girift bir mekanizmayı, akıl hastası veya standart bir Alman kişilik tipine sahip insanların idare edeceğini farz etmek gerçekçi olamazdı. Kitap, o zamana kadar Üçüncü İmparatorluk'un yalnız üst yönetimine odaklı olan ilginin, tüm bürokrasi sistemine ve üst yönetimin talimatları doğrultusunda sistemi çalıştıran, ara düzeyde faal mücrimlere doğru kaymasına neden oldu.

2) Ünlü Amerikalı filozof Hannah Arendt 1963'de yayımlanan *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil* adlı kitabında, İsrail gizli servisi tarafından Arjantin'den kaçırılarak, yargılanmak üzere Kudüs'e götürülen Adolf Eichmann'ın duruşmasını nakleder. Eichmann, Gestapo'nun Yahudi İşleri Bölümü'nün başkanı olarak savaş sırasında Avrupa kıtasında yaşayan milyonlarca Yahudi'nin toplanarak toplama kamplarına sevkinden sorumlu en üst düzey yetkiliydi.

Arendt, Eichmann hakkındaki en tüyler ürpertici hususun, onun Yahudileri silip yok etmeyi saplantı haline getirmiş bir çılgın olmasında yattığını yazıyordu. Sıradan bir devlet memuru olan Eichmann aldığı emirleri hiç üzerinde düşünmeksizin ve sonuçlarını dikkate almaksızın, iradesizce yerine getirmişti. Yani kötülüğün gerçek siması ne şeytani kötü ruhtu ne de çılgınlık derecesinde bir nefret; kötülüğün siması, kafasındaki tek şey, çalıştığı bürokratik kuruluştaki mevkiinde ilerletmek olan alelade bir adama aitti.

Hannah Arendt'in kitabı kötülüğün anatomisini yeni bir ışık altında sunuyordu. Ve dünya kamuoyunun Nazi Almanya'sına ve genel olarak kötülük olgusuna olduğu kadar, aşırı kuralcı ve otoriter dev mekanizmalara yaklaşımını da büyük ölçüde etkiledi. Ve bu yaklaşım ağırlığını korumaya devam ediyor, bugün birçok tarihçi Arendt'in Eichmann hakkındaki değerlendir-

melerinde hataya düştüğünde hemfikir olsa bile. Arendt, Eichmann'ın duruşmalar sırasında kendini savunmak amacıyla mahkemeye sunduğu gerçekleri saptıran ifadeleri hakkında eleştirel yorumlardan uzak durmayı tercih etmişti.

Ancak, Eichmann'ın en üst makamlardan gelen, ancak başında bulunduğu bölümün yürüttüğü Yahudi sevkiyatını geciktirici saydığı emirlere nasıl karşı çıktığı, görev yetkisini fazlasıyla aşar şekilde nasıl sorumsuzca ifa ettiği ve savaşın gidişatının Almanların aleyhine çevrilmesi pahasına bile olsa, daha çok sayıda Yahudi'yi daha seri şekilde kamplara ulaştırabilmek için nasıl bir yol izlediği bilahare gün ışığına çıktı.

3) Sosyal psikolog Stanley'in, sıradan kişilerin otorite olarak algıladığı şahsiyetlere karşı duyduğu –bu otoritelerin hiçbir şekilde onları cezalandırma veya ödüllendirme yetkileri olmamasına rağmen– sadakat ve gösterdiği itaat duygusunu irdelediği laboratuvar araştırmasının sonuçlarını içeren raporu 1963 yılında yayımlandı.

Başlangıçta Milgram'ın niyeti ABD'deki ve Almanya'daki otoriteye inanç fenomenini karşılaştırmalı olarak irdeleyerek, Alman milli karakteri addedilebilecek öğeleri saptamaktı. Ancak araştırmanın Almanları kapsayan ikinci etabına başlayacak kadar ileriye gidemedi. Zira araştırmanın ABD'yi kapsayan ilk etabı, hiç beklenmedik, çarpıcı sonuçlar vermişti.

Dünyaca Ünlü Sosyal Psikoloji Deneyi

Milgram'ın deneyi 1963'den bu yana dünyanın her köşesinde, üniversite ders kitaplarına, gazete ve dergilere, filmlere ve televizyon programlarına konu oldu. O kadar tanınır, bilinir olmuştu ki, bir reklam filminde bile deneye atıfta bulunması sürpriz sayılmazdı.

Deney şöyleydi: İki deneğe, cezanın öğrenme yeteneğine etkilerinin irdeleneceği bir deneye katıldıkları söylenir. Hangisinin "öğretmen" hangisinin "öğrenci" olacağına kurayla karar verilecektir. Ancak deneklerin bilmediği şey kura sonucunun önceden belirlenmiş olduğudur.

Deneklerden biri, deney asistanlarından biridir. Bu husus diğer –ve asıl– denekten gizli tutulur. Yani asıl denek deneyin tüm etaplarına "öğretmen" olarak katılır ama bunun tesadüfen böyle olduğunu sanarak, "pekâlâ öğrenci de olabilirdim" kanısıyla hareket etmektedir.

"Öğrenci"yi oynayan asistan elektrikli bir sandalyeye sıkıca bağlanır ve asıl denek, onu göremeyeceği bir başkaya odaya alınır. Burada "öğrencinin" yanıtlarını ışıklı bir panelden takip edebilecektir. "Öğrenci" her yanlış yanıt verdiğinde elektrik şokuyla cezalandırılacaktır. Elektrik akımını da asıl denek, önündeki bazı düğmelere basarak bizzat verecektir.

Elektrik şokları en başta hafiftir ve düğmenin yanındaki etikette "15 volt - Hafif şok" yazılıdır. Her bir yanlış yanıtla beraber akım 15 Volt daha artarak, 420 volta –ki bu düğmenin yanında "Tehlike: Ağır şok" yazılıdır– ve en son "450 volt - XXX"e kadar çıkacaktır.

Deneylerin uygulanışında, ülkeden ülkeye farklık yaşanmaması için, deneğin ve asistanın nasıl davranacağına dair kesin kurallar konmuştur.

"Öğrenci"ye aslında deney sırasında hiçbir şekilde elektrik akımı verilmez. Fakat asıl denek ona 300 voltluk akım gönderdiğini sandığı anda, "öğrenci" bulunduğu odanın, deneğin olduğu odaya bakan duvarını sertçe yumruklayacaktır. 315 voltta yine yumruklayacaktır. Ondan sonra yanıt vermeyi bırakacaktır. Böylece akımı veren asıl denek, "öğrenci"nin şuurunu kaybedip kaybetmediğinde tereddüde düşecektir.

Asıl deneğe verilen talimata göre, "öğrenci" soruyu cevaplandırmazsa da bunu yanlış cevap sayıp akım verecektir. Yani "öğrenci" bilincini tamamen kaybetmiş olsa da akımın şiddetini devamlı arttırıyor olacaktır.

Asıl denek buna itiraz ederse, deney lideri yine önceden saptanmış dört standart talimattan birini verecektir: İlk önce, "Lütfen devam ediniz". Yine itiraz ederse, "Deney devam etmenizi gerektiriyor". Hâlâ itiraz ediyorsa, "Devam etmeniz mutlak surette zaruri". Ve en son olarak, "Başka bir seçeneğiniz yok. Devam etmeye mecbursunuz".

Şayet denek bu talimatlara rağmen devam etmeyi hâlâ reddediyorsa, deney burada kesilir.

Deneylerde en sık rastlanan tepki tarzı, deneklerin düğmelere basmayı ısrarla reddetmesidir. Denekler terlemeye, titremeye, kekelemeye, sızlanmaya ve dudaklarını ısırmaya başlar.

Laboratuvara geldiklerinde gayet emin ve sakin olan deneklerin, deneyin daha ilk yirmi dakikasında, bir sinir krizinin sınırına gelmesi de sık rastlanır bir durumdur. Yüzleri seğirmeye başlamıştır, sanki deneyi bırakmak istiyormuş gibi, odanın içinde dolanırlar ve yüksek sesle kendi kendilerine, daha fazla tahammül edemeyeceklerini söyler dururlar.

Denekler istedikleri zaman deneyi terk etmekte serbest olduğunu bilmektedir. Artık devam etmek istemediklerini söylemeleri ve deneyin hemen sona ermesi kendi ellerindedir. Bunun hiçbir şekilde herhangi bir karşı misillemeye, bir tür cezaya yol açmayacağını da bilmektedirler.

Buna rağmen, ilk deneye katılmış olan deneklerin üçte ikisi, deney liderinin talimatlarına uymuş ve deneye en sonuna, yani en yüksek akımı vermelerinin ardından, deney lideri deneyin sona erdiğini bildirene kadar devam etmiştir.

Stanley Milgram deney sonuçlarının, Hannah Arendt'in "kötülüğün sıradanlığı" tezini doğruladığı kanısındaydı. Hayati tehlike oluşturabilecek şiddette elektrik akımı verdiklerini sanan "öğretmen" denekler birer kötülük canavarı değildi. Toplum genelinin üçte ikilik, temsili bir azınlığıydı. Deneklerin deney sırasındaki davranış tarzlarını etkileyen ne muzdarip oldukları bir akıl hastalığı ne ırkçılık ne de kin ve nefretti. Onlar görev sorumluluğuyla talimatlara uygun hareket eden, söz dinler, itaatkâr insanlardı, o kadar.

Milgram'ın deneyi, ABD'de ve dünyanın çeşitli ülkelerinde, bir dizi araştırmacı tarafından da tekrarlandı. Hem diğer araştırmacılar hem de Milgram deneyi, muhtelif değişiklikler yaparak tekrar uyguladılar. Fakat sonuç her seferinde aynı çıktı. Ve bugün karşımızda duran apaçık gerçek şu: deney liderinin

talimatlarına uyarak deneyi en uç akım seviyesine kadar sürdüren deneklerin oranı, deneğin hangi ülkeden geldiğinden, kadın mı yoksa erkek mi olduğundan ve deneyin 1960'larda mı yoksa günümüzde mi yapıldığından bağımsız olarak, aşağı yukarı sabit seyrediyor.

Bu oran, deneğin "öğrenci"nin çığlıklarını bir mikrofon aracılığıyla işitmesinin sağladığı durumlarda sadece bir iki puan azalırken, deneğin "öğrenci"yle aynı odada olduğu durumlarda, bu oranda yüzde 65'den yüzde 40'a kadar bir azalma saptanıyor.

On yıllardır hem göklere çıkarılan hem yerin dibine batırılan bir deney dizisinden bahsediyoruz. Deneyi eleştirenler, bir insana bir saat için aralıklarla elektrik akımı vermekle, aylar ve yıllar boyunca insan canına kıymak arasında uçurum gibi bir fark olduğunu savunuyor.

Her halükârda deney ilginçliğini koruyor. Çünkü Nürnberg mahkemelerinde yargılanan soykırım suçlularının birçoğu, üstlerinden aldıkları emirlere riayet etmeye mecbur olduklarını ileri sürerek kendilerini savunmuştu. Bununla beraber, savunma avukatları mahkemeye herhangi bir Alman askerinin toplama kamplarında veya diğer yollarla sivil insanları öldürmeyi reddetmeleri halinde üstlerince cezalandırıldığına dair tek bir somut örnek sunamamıştı.

Milgram'ın deneyleri dikkatlerin, bu konularda o zamana kadar egemen olan, "otoriteye mecburi itaat" çıkış noktalı bakış açısının, bundan böyle "otoriteye gönüllü itaat"e çevrilmesini sağladı.

Sıradan Adamlar

1990'larda soykırım failleri hakkındaki araştırmalar yeni bir safhaya girdi. Amerikalı profesör Christopher Browning'in 1992'de yayımlanan *Ordinary Men* adlı kitabı bunda önemli rol oynadı.

Kitap, dikkatleri holokosta bilfiil katılan "sıradan Alman erlerine" çevirdi. Bunu 1995'de Hamburg'da açılan, Alman ordu-

sunun savaş esirlerine, Yahudilere ve diğer sivillere yönelik katliamlarına ait belgelerin teşhir edildiği bir sergi ve Daniel J. Goldhagen'in 1996'da yayımlanan ve büyük yankı uyandıran kitabı, *Hitler's Willing Executioners: Ordinary Germans and the Holocaust*, izledi.

Browning kitabında devriye nöbeti olduğunu sandıkları bir görev için Hamburg'dan Polonya'ya gönderilen 500 yedek polisten oluşan bir müfrezeyi anlatır. Müfrezenin çoğunluğunu Nazi Partisi üyesi olmayan orta yaşlı Alman erkekleri oluşturuyordu; genç ve dövüşken kesim çoktan cepheye sevk edilmişti. Müfrezenin yaş ortalaması 39'du. Yani Nazi öncesi bir Almanya'da yetişmiş, fikir ve yaklaşımları o ortamda olgunlaşmış, çoğu Hamburg'un işçi sınıfından gelen ve zamanında – bunun mümkün olduğu sürece– komünistlere ve sosyal demokratlara oy vermiş bir gruptu.

Bu müfrezeden hayatta kalanlar, İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda Hamburg savcılığınca kapsamlı bir sorgulamaya tabi tutuldu. Browning bu çok detaylı sorgu tutanaklarını bularak sistematik hale getirdi.

Polonya'da üç hafta süreyle sıradan hizmetlerde bulunduktan sonra, 500 kişilik müfreze bir sabah erkenden, nedeni söylenmeksizin Josefow köyüne sevk edilmişti. 1.800 Yahudi'yi aynı gün infaz edeceklerini ilk oraya vardıklarında öğrenmişlerdi.

Binbaşıları Berlin'den gelen emri onlara okurken gözyaşlarını tutamamıştı. Ancak göreve hayır deme hakları vardı, bunu gelip ona bildirmeleri yeterliydi, o zaman başka bir göreve nakledileceklerdi. 500 kişiden yalnızca 10-13'ü buna yanaştı.

Ne müfrezedeki subaylar ne de erler daha önce bu tür bir görev ifa etmişti. Fakat müfrezenin doktoru onlara en kolay yolun, tüfeğin süngüsünü kurbanın kafatasının bitip, tam omurgasının başladığı noktada ensesine saplayıp tetiği çekmek olduğunu anlattı. Sonra polisler kurbanları önlerine katıp ormana götürdü ve orada, çocuklardan, gençlerden ve yaşlılardan oluşan ilk grubu yere yatırıp enselerinden kurşunladı-

lar. Fakat öyle altüst haldeydiler ki, kurbanın o kadar yakınında olsalar da sık sık ıskaladılar.

Polislerin bazıları kurbanların kafalarına nişan aldı; büyük kalibreli mermiler, kafatasını bir anda paramparça etti. Kafataslarından fışkıran beyin parçaları polislerin üstüne başına yağdı gün boyunca. Birçoğu bedenen iflas etti, kusma krizlerinden dolayı devam edemeyecek hale geldi.

Gün ilerledikçe, görevden alınmalarını talep eden polislerin sayısı da arttı. Bazıları kaçıp gizlenmeyi seçti. Bazıları aslında boş olduğunu bildikleri evleri sanki bilmiyormuş gibi ararken gereğinden fazla zaman harcayarak vakit öldürmeye çalıştı. Bazıları da kaçan Yahudilerin arkasından nişan alırken hedefi isteyerek ıskaladı.

Gün batımında Josefow katliamı tamamlandığında, polislerin yüzde 10 ila 20'si, bedensel ve ruhsal nedenlerden dolayı bu göreve devam edemeyeceğini bildirmişti. Diğerleri göreve devam etti.

Josefow katliamıyla, polisler için en güç etap da geride kalmış oldu. Artık süngülerini nereye nasıl dayayacaklarını öğrenmişlerdi. Sonraki aylarda Polonya köylerini kuşatarak Yahudileri yakalayıp ya toplama kamplarına göndermeyi ya da oracıkta infaz etme operasyonlarını sürdürdüler. Bu, dokuz ay sürdü, sona erdiğinde müfrezedekilerin ellerine en az 83.000 Yahudi'nin kanı bulaşmıştı.

Alman ölüm makinesi de yok etme yöntemlerini bu arada şaşırtıcı bir süratle geliştirdi. Yahudileri bizzat öldürme yükünden kurtulmak sıradan erlere rahat bir nefes aldırdı. Kurbanlar artık yük trenleriyle balık istifi, Treblinka'daki toplama kampına nakledildiyordu. Ölüme yolladıklarını bile bile onları tren vagonlara istiflemek, bizzat öldürmekten haliyle çok daha kolaydı bu erler için.

Ayrıca içki istihkakları önemli ölçüde arttırılmış, akşamları eğlenip rahatlamaları için Berlin'den şarkıcılar ve oyuncular gönderilmişti. Sonra da bedensel emek gerektiren nispeten iğrenç görevler bu erlerden alınarak, Doğu cephesinden getirilen savaş esirlerine verildi.

Müfreze erleri artık tecrübelenmiş, daha seri ve duygusal yönden daha az rahatsız edici bir öldürme yöntemi geliştirmişti. Eskiden yaptıkları gibi, kurbanları toprağa yatırıp vurmuyorlardı; onları devasa bir toplu mezarın hemen kenarına diziyor, böylece daha uzaktan ateş edebildikleri gibi, vurulanlar da kendiliğinden doğru mezarın içine devriliyordu.

Bu metotla birçok Yahudi mezarın içine yaralı halde düşüyordu. Ve burada da Doğu Avrupalı savaş esirlerinin görevi başlıyordu: toplu mezarların içine inip insan yığınlarının arasında hâlâ kıpırdayan veya inleyen Yahudileri bulup vurmak. Savaş esirlerinin votka istihkakı çok yüksekti ve mezarlara körkütük sarhoş inmeye dikkat ediyorlardı. Sonra orada, dizlerine kadar gelen su ve kan karışımı peltemsi çamurun içinde bata çıka adım atmaya çabalayarak, sarhoş halde oraya buraya nişan alırken birbirlerini öldürme riskine rağmen, sıvıda yüzen cesetleri her yönden kurşun yağmuruna tutuyorlardı.

Polislerin çoğu için bu cinayetler sıradan gündelik hayat haline gelmişti. Tamamen hissizleşmişler, durumla başa çıkmayı öğrenmişlerdi.

Browning işte bu holokost faillerinin savaşı izleyen bir buçuk yıllık süredeki yaşamını inceledi. Kitaptan bazı gözlemler:

Herkesin, karşısında korkudan titrediği, otoriter bir SS subayı, "Yahudi Eylem"ine katılacağını öğrendiği her sefer ishal ve mide kramplarıyla yataklık oluyor. Zayıflığını üstlerinden gizli tutmaya çalıştığını öğreniyoruz.

Yetenekli ve kendinden emin bir subay. Arabada ayakta durarak gitmeyi seviyor, bir general gibi. Yeni evli, genç gelini balayına Polonya'ya davet ediyor ve bir getto temizliğinde onu da yanına alıyor. Bir kadının ne yaptıklarını görmesi astlarının sinirlendiriyor.

Berlin'den gelen bir çalgıcı ve oyuncu kumpanyası. Bir temizleme operasyonuna katılıp Yahudi öldürmek için yalvarıp yakarıyorlar. Müfreze gelmelerine izin veriyor.

Lublin şehri civarında binlerce Yahudi yakılırken, rüzgârla şehrin üzerine yayılan o ağır koku.

Kendi "Mutfak Yahudisi"ni öldürme emri alan polislerden bazıları bunu daha özenli bir şekilde yapmaya çalışıyor. Onlara diğer Yahudilerin yaşadığı korkuyu ve acıyı hissettirmek istemiyor; hiç fark ettirmeden arkalarından yaklaşıp tam enselerinden vuruyor.

Görevdeşe Saygı

Browning'in kitabı yayımlanana kadar, Alman erlerin o kadar kolayca kitle katiline dönüşmesini izahta esas olarak, "otoriteye itaat" boyutu kullanılıyordu. Ve bu yaklaşımda, Stanley Milgram'ın 30 yıl önceki deneyinin sonuçları da rol oynuyordu.

Browning'in kitabı bu tabloyu değiştirdi, Browning'in verileri erlerin daha ziyade silah arkadaşlarını düşünerek emirleri sonuna kadar götürmeyi kabullendiklerini göstermişti.

Hiçbiri, diğerleri tarafından güçsüz ve iradesiz bir zavallı olarak görülmek istemiyordu. Hepsi birden yaptıkları görevden nefret ediyordu. Dolayısıyla görevden yan çizmek, diğerlerine karşı bir hıyanet, bir bencillik sayılıyordu. Zira bu onların sırtına daha fazla sayıda cinayet yüklemek demek oluyordu.

Aşırı Failler

Zaman içinde, polislerin bir kısmı öldürme işlemini, aldıkları emirleri "aşan" bir şekilde yerine getirmeye başlamıştı. Kurbanlara nedensiz olarak işkence edebiliyor, gettodaki bir eğlenceyi basıp herkesi kurşundan geçirebiliyorlardı. Yani bilimsel jargonda *exces-gerningsmænd** denen bir kişiliğe bürünmüşlerdi.

Bir örnek: 48 yaşında bir subay. İlk başlarda adamlarının katliam sırasında aşırıya gitmemesine çok özen gösteriyor. Ama zamanla korkunç bir değişim geçiriyor. Artık her katliam sırasında zil zurna sarhoş. Tıpkı Doğu Cephesi'nden gelen savaş esirlerinin toplu mezarlara inmeden önce yaptığı gibi. Ve hatta zalimlikte, müfrezesindeki iki genç SS subayını bile katbekat geçiyor.

---

* İng. *Excessive perpetrators*, Aşırı failler. (ç.n.)

Adamlarını vicdan ve insanlık dışı korkunç eylemlere zorluyor. Örneğin onlara bir Yahudi köyünün kadın, erkek bütün yaşlılarını çırçıplak soydurup orman zemininde sürükleyerek götürmelerini, sonra ormanda buldukları dal ve çubuklarla dövmelerini emrediyor.

Dünya genelindeki toplam "soykırım faili" grubunun ne kadarının "aşırı fail" kategorisine girdiği hakkında elde henüz yeterli ve güvenilir veriler mevcut değil. Lakin Browning'in rakamları, "Stanford Hapishane Deneyi" olarak bilinen sosyal psikoloji deneyinin sonucuyla örtüşüyor. Ayrıca, çalışmalarında muntazaman DCIF'nin arşivlerinden yararlanan Danimarkalı araştırmacı Torben Jørgensen'in çok yakında piyasaya çıkacak olan kitabındaki rakamlar da bunu teyit eder nitelikte:

- Faillerin yüzde 10 ila 20'si başka bir göreve nakledilmeye çalışıyor.
- Yüzde 50 ila 80'i emirleri yerine getiriyor.
- Yüzde 10 ila 30'uysa gemi azıya alıp işkence, cinayet ve tecavüz eylemleriyle adeta kendinden geçerek, "aşırı faile" dönüşüyor.

Gelecek

Soykırım failleri hakkındaki araştırmalar hâlâ çok yetersiz verilere dayanıyor. 22 üst düzey yetkili veya yedek polisten oluşan tek bir müfreze hakkındaki verilerin, şu veya bu şekilde milyonlarca insanı harekete geçirmiş mekanizmaları analiz etmek için yeterli olduğunu kim iddia edebilir?

Holokost hiç şüphesiz tarihin üzerinde en fazla durduğu ve en etraflı araştırdığı soykırım. Buna karşın, bu konuda hâlâ muazzam bir bilgi boşluğu bulunduğu gibi, gün ışığına çıkarılmamış bir o kadar muazzam arşiv belgesi bulunuyor. Auschwitz'de 7.500 gardiyan vardı. Bunların birçoğu hakkında sorgulama tutanakları mevcut olsa da bu belgelerin henüz metodik ve bütüncül bir tahlili yapılmamış.

Ama son yıllarda araştırmalar, Christopher Browning'in çizdiği yolda tam hız ilerliyor.

Seçilen belli bir bölgenin derinlemesine incelendiği, bölgesel araştırmalar yapılıyor. Bu yoldaki araştırmalar polis, asker, yerel yönetim ve iş dünyasıyla Nazi Partisi arasındaki karşılıklı etkileşimi incelemek için yeni olanaklar yaratıyor.

Bugüne kadar savaş sırasında işgal altındaki –genellikle aşırı derecede antisemitik– Doğu Avrupa ülkeleriyle Naziler arasındaki işbirliği hakkında da elde henüz çok az araştırma mevcuttu. Fakat Rus arşivlerinin açılmasıyla bu alanda yeni araştırmalar da yolda.

Çin'deki ve Sovyetler Birliği'ndeki vuku bulmuş soykırımlar hâlâ hiç araştırılmadan dururken, araç ve imkânları münferit Almanların 60 yıl önceki davranışlarını incelemeye harcamak, göze garip bir öncelik gibi gelebilir.

Lakin dünya tarihinde, holokost kadar hakkında o kadar kapsamlı ve erişimi kolay arşiv malzemesi mevcut bir başka soykırım örneği bulunmuyor. Araştırmacılar, holokost araştırmalarının devamının, 1930'ların ve 1940'ların Almanya'sının sınırlarını aşan benzeri olguların –ve bu arada elde çok daha kısıtlı arşiv belgesi bulunan soykırımların– iç yüzlerinin daha iyi anlaşılabilmesine yarayacak yeni bilgilere de ışık tutacağını ümit ediyor.

Fakat her şeyden önce, insanlığın unutmaya çalıştığı geçmişte yaşanmış bu tür insani facialarının gelecekte tekrarını önleyici tedbirler almada işe yarayabilecek yeni bilgilere.

Not:

"Kötülüğün Psikolojisi" adlı yazı dizisinin ikinci ve son bölümünü, *Nyt om Folkedrab*'ın gelecek sayısında bulabilirsiniz. Bu bölümde, faillerin soykırım sürecindeki ruhsal durumlarını irdeleyen bir dizi sosyal psikolojik araştırmanın verilerine yer verilecek.

"Sizi endişelendirmemek için daha önce söylemek istemedim."

Paul, yüzünde ciddi bir ifadeyle yanına gidip Anne-Lise'yi Kış Bahçesi'ne çağırmış. Şimdi ufak yazıcının ve *Nyt om Folkedrab*'ın eski sayılarının durduğu alçak raflı dolabın önünde duruyor. Kollarını önünde kavuşturmuş, bacakları hafif ayrık, bir komutan gibi. Sanki tüm maiyetindekileri toplamış, konuşuyor:

"...Fakat artık buna mecburum, Maliye Bakanlığı'nda bir yasa taslağı görüşülüyor. Bizim merkezi İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlayacaklar."

Söyledikleri iyice bir işlesin diye biraz susuyor. Haberden altüst olduklarını, Paul'un artık merkezin başı olmayacağı düşüncesinin onları nasıl dehşete düşürdüğünü belli edeceklerse şimdi etmeleri lazım.

Anne-Lise diğerlerinin kafasından ne geçtiğini tabii bilemez ama o kendi hesabına bu değişikliğin menfaatine olacağını düşünüyor, gökten zembille inmiş bir nimet. İçindeki tüm nefret ve korku bir anda kayboluyor. DCIF'deki cehennem azabına tahammül etmesinin semeresi olabilir bu. Bir fark yarattığına inandığı anlamlı işine devam edebilecek demektir ve üstüne üstlük, yeni iş arkadaşları kazanacak, tıpkı Lyngby'deki eski işinde olduğu gibi sevecen bir ortama kavuşacak.

Anne-Lise bu düşüncelerin, duyduğu bu mutluluğun şimdi biraz yersiz ve yanlış kaçtığının pekâlâ farkında. Diğerlerinin her zaman olduğu gibi yüzündeki ifadeden bir şey anlayamamalarını diliyor içinden. Paul alnını büzerek konuşmaya devam ediyor:

"...Son zamanlarda merkez dışında onca toplantıya katılmamın nedeni de buydu." İçini çekiyor ve bir an için yüzünde suçluluk duygusunu andırır bir ifade beliriyor. "Siz de muhakkak burada pek fazla bulunmamama hayret ediyordunuz. Ama

elimden geleni ardıma koymayacağımı iyice bilmelisiniz. Merkezimizin içine okumalarına izin vermeyeceğim."

Bugün Malene'nin, uzun hastalık izninden sonraki ilk iş günü. Bir işyerine yakışmayacak kadar fazla makyaj yapmış. Ciyak ciyak bağırıyor:

"Paul! Ama bu feci bir şey!"

Iben'le Camilla onu izliyor:

"Merkezin şimdiki gibi kalması için ne yapabiliriz?"

"Bundan ne kadardır haberin vardı?"

Vesaire vesaire.

Anne-Lise, Camilla'yı göz hapsinde tutuyor, sanki onu seyretmekle bile bir şeyler öğrenebileceğini sanıyor. Aslında Camilla'nın okulda yaşadığı psikolojik taciz sürecinin onu ne kadar travmatize ettiğini keşfettiği günden beri böyle yapıyor Anne-Lise.

Fakat Camilla'nın yüzünden hiçbir şey okunmuyor. Hep olduğu gibi. Anne-Lise'nin yanında sessiz sedasız durmuş, üzerine yeşil renkli salaş bir bluz geçirmiş. O da fikir belirtiyor:

"Ben zaten senin o kadar dışarılarda dolaşmandan bir şeyler döndüğünü tahmin ediyordum."

Paul ona karşılık vermiyor, ortadan konuşuyor:

"Biz bu gibi zorlukları omuzlamayı daha önce de denedik ve de üstesinden geldik."

Bunu da sanki, o zorlukları "omuzlayanın" ve merkezi yutulmaktan kurtaranın o, yani Paul ve yalnızca Paul, olduğunu hepsinin bildiğini varsayan bir özgüvenle söylüyor.

"...Ama bu sefer, üzerimizdeki tehdit, öncekilerden epey farklı. Çünkü hayatta kalma mücadelemizi baltalamaya çalışan kişi bu sefer içimizden biri."

Anne-Lise kaskatı kesiliyor: O olduğunu nasıl da fark etti? Ağzını açıp tek şey söylememişti ki! Nereden biliyor bunu peki?

Sonra kendini toparlıyor ve yine hiçbirinin kafasından geçenleri yüzünden okuyamamış olmasını ümit ediyor. Paul'un

gözlerini inceliyor, bir şeyler tahmin etmeye çalışıyor ama hiçbir şey fark edemiyor.

Paul başkasını kastetmiş olmalı! Anne-Lise gözlerini diğerlerinin üzerinde bir dolaştırıyor: Camilla'nın, Iben'in ve Malene'nin. Her üçü de korkmuş –ve belki biraz da suçlu– gibi görünüyor.

Paul, sözlerinin yarattığı etkiyi hiç fark etmemiş gibi kayıtsız, berrak bir sesle devam ediyor:

"Frederik Thorsteinsson, İnsan Hakları Enstitüsü'nden gelen araştırma koordinatörlüğü teklifine evet dedi. Böylece o kurumda Morten Kjærum'dan sonra ikinci adam o oluyor. Beş ay sonra başlıyor. Bunları Frederik kendisi anlatmadı. Ben, enstitünün yönetim kurulundaki bir arkadaşımdan duydum fakat çok güvenilir bir kaynaktır.

Paul derin bir nefes alıyor:

"...Yani bu durumda, DCIF'nin, İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanması Frederik'in çıkarına olacak. Siz onun bizim yönetim kurulunda olduğuna bakmayın. İki tarafı birden idare eden bir taktik uyguluyor."

Malene, bakanlıklardaki ve İnsan Hakları Enstitüsü'nün yönetim grubundaki karar vericileri Paul kadar iyi bildiğini açığa vuran bir yığın soru soruyor.

Ve sonrasında Paul devam ediyor:

"Merkezimin hayatta kalabilmesi için Frederik'i yönetim kurulumuzdan ihraç etmek zorundayız. DCIF'de risk oluşturan bir karar sürecinde gizliliği ihlal ettiğini kendisi kabul etmez haliyle. Fakat onun bu ikili taktiğini Ole'yle bizzat görüşmek zorundayım. Yalnız bir yönetim kurulu üyesini ihraç etmek ne Ole'nin görevi ne de benim. Bu bakanlık düzeyinde alınacak bir karar."

Anne-Lise bu bir alay merkez, enstitü, daire, bunların üst düzey yetkilileri vesaire arasında süregelen entrikaların ve güç savaşının yabancısı olsa da Malene'yle Iben bu işlerin içinde.

Epey şey bildikleri için de epey soru soruyorlar. Ve Paul çok geçmeden sırf ikisine doğru konuşmaya başlıyor.

Onlar ağız kalabalığıyla, Paul'a sözle bağlılık gösterisi yapa dursun, Anne-Lise, Frederik'in Malene'yle DCIF'deki herkesten daha sıkı fıkı olduğunu düşünmeden edemiyor. Şayet DCIF gelecek yıldan itibaren İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanırsa, Malene birden Frederik'in sağ kolu oluverecek. Şimdiki durumda bu pozisyon Iben'de, yani Paul'un karşısında! Anne-Lise burada yine garip bir durum sezinlediğini hissediyor ama ne olduğunu çıkaramıyor.

Acaba Malene de DCIF'nin daha büyük bir kuruma bağlanmasını ister mi? Anne-Lise belki bir ipucu bulurum diye onun yüzünü inceliyor.

Fakat Paul onun düşüncelerini yarıda kesiyor:

"Esasında yönetim kurulunda Frederik'ten açılan yere kimin alınabileceği hususunu araştırdım ben. Kendisine büyük güven duyduğum bir aday da var. Bilmem siz de tanıyor musunuz?.. Gazetelerdeki yazılarını okumuş olmak için fazla gençsiniz ama... birkaç yıl öncesine kadar *Information*'da çıkan yazılarının hepsi dört dörtlüktü. Afrika üzerine uzman muhabir Gunnar Hartvig Nielsen'den bahsediyorum."

Malene başını kaldırıyor, yüzü ışıldıyor:

"Evet, ben onu iyi tanıyorum."

Iben ses çıkarmıyor fakat yüzünde garip bir ifade var. Bir şeyler dönüyor ama Anne-Lise ne olduğuna bir türlü parmak basamıyor. Belki Iben, Nairobi'deyken de böyleydi, döndükten sonraki röportajlarda o zamanlar "farklı biri" olduğunu laf olsun diye söylemişti.

Paul konuşmaya devam ediyor:

"...Gunnar herkesin saygı duyduğu biri. Yalnız Güney Afrika, Ruanda ve Uganda hakkında değil, bir sürü başka konuda da önemli yazılar yazmış deneyimli biri. Bu merkezin imajına önemli katkılarda bulunabilir. Frederik gibi kendi reklamını kendisi yapan biri değil ama o konuşunca herkes de dinliyor.

Onu başka yönetim kurullarında neden göremiyoruz bilemem; bu tabii onu ilgilendiren bir şey. Neyse, onu buraya toplantıya davet ettim, neler yaptığımızı da bir görür."

Anne-Lise, Iben'i seyrediyor, masaüstü lambasının ayarlanabilir kolundaki yaylardan biriyle oynayıp duruyor. Yay birden yuvasından fırlıyor ve şangır diye lambanın metal koluna çırpıyor. Iben yerinden fırlıyor ve lamba olduğu gibi masanın üzerine devriliyor.

Anne-Lise, Gunnar'la, birkaç yıl önce Nicola'yla beraber Kopenhag Güzel Sanatlar Müzesi'ndeyken karşılaşmıştı. Gunnar, uzman olarak TV haberlerine çıkalı daha bir iki gün olmuştu, aşiret kültürünün Afrika'daki yolsuzluklardaki rolü hakkında konuşmuştu, dolayısıyla ikisi de onu hemen tanımıştı. Fakat gerçek hayatta, ekrandakinden daha farklı görünüyordu.

Anne-Lise'yla Nicola usulca arkasından geçerken Gunnar, yanındaki, ondan epey daha genç ve güzel bir kadına, Abildgaard'ın *Yaralı Filoktet* tablosunun üzerinde bıraktığı intibaı anlatıyordu.

Nicola, Gunnar'ın Afrika hakkındaki yazılarını hiç okumamıştı ama onun çok özel biri olduğunu düşünürdü. Bu yüzden Gunnar yanındaki genç kadınla diğer tablolar hakkında konuşurken, yanlarından defalarca geçip fark ettirmeden onu incelemişlerdi birlikte.

Anne-Lise o zamanlar Lyngby'deki kütüphanede çalışıyordu. Hemen ertesi gün işte bir fırsatını bulup Gunnar'ın kitaplarından birini ele geçirmiş, kaşla göz arasında bir bölümünü okumuştu. Sonra kitabı eve almış, geri kalanını da akşamları yatakta okuyup bitirmişti.

Paul, üzerine yampiri oturduğu sandalyesinden kalkıp bu sefer sandalyeye tersine, arkalığını önüne, bacaklarının arasına alarak oturuyor:

"...İlgileneceğinden neredeyse eminim. Nasıl olduysa zamanla eski popülerliğini kaybetti. Bu iş ona yeniden sahaya

dönme şansı sağlayacak. Dün akşamki telefonumdan sonra, nasıl bayram ettiğini gözlerimin önüne getirebiliyorum."

***

O akşam evde Anne-Lise'nin merkezdeki gelişmeler hakkında anlattıklarını dinledikten sonra, Henrik şöyle diyor:

"Bir yönetici öyle palas pandıras atamaz yönetim kurulu üyelerini. İstediğini yaptırmaya alışık biri olduğunu biliyorum ama bu sefer..."

"O zaman Frederik'i yönetim kurulundan nasıl çıkartabilecek?"

"Ya şu veya bu şekilde bir tuzak hazırlayacak ya da yönetim kurulunca affedilemeyecek bir suç işlediğini öne sürecek."

"Peki, ne olabilir bu?"

"Merkezin elemanlarına tehdit maili yollayanın yönetim kurulu üyelerinden biri olduğu izlenimi yaratabilir mesela, değil mi?"

Bu bir şaka tabii. Ve Anne-Lise DCIF'nin büyük olasılıkla İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanacağı haberinden sonra kendini öyle hafiflemiş hissediyor ki, kendinde bu tür bir şakaya gülebilme gücü buluyor.

O akşam daha sonra –çocuklar yatağa yatırılır yatırılmaz– Henrik onu kolundan yakalayıp salondaki siyah deri kanepenin üzerine çekiyor. Akşam keyfi için henüz biraz erken ama Anne-Lise sırtüstü uzanıp başını Henrik'in kucağına koyuyor. Sonra gözlerini kaldırıp ona bakıyor, ne diyeceğini bekliyor ve nitekim Henrik anlatmaya başlıyor:

"Yapmamam gereken bir şey yaptım."

Henrik'in üstdudağı sanki hafiften seğirir gibi geriliyor, belli belirsiz bir gülümseme bu, demek ki Anne-Lise'nin tedirgin olması için bir neden yok.

Henrik devam ediyor:

"...Tamamen yasadışı bir şey ve bunun için işten bile atılabilirim ama sen sahte adla korolarda dolanıp dururken ve..."

Derin bir nefes alıyor:

"Bankada sisteme girip Camilla'nın hesap özetinin bir çıktısını aldım. Ben şüphe uyandıracak bir şey göremedim ama belki sen görürsün. Yanımda şimdi."

Birbirlerine gülümsüyorlar. Henrik devam ediyor:

"...Ve Malene'yle Iben'in de Danske Bank'da hesapları var, onlarınkilerin de birer çıktısını aldım."

Anne-Lise kalkıp oturuyor ve Henrik'in yanağına koca bir öpücük konduruyor. Henrik çantasından kâğıtları çıkarıyor ve kanepede yan yana oturup Camilla'nın nerelere para harcadığını incelemeye başlıyorlar.

Tahmin edileceği gibi hesap özeti: yuva ödemesi, cep telefonu faturaları ile Amagerbrogade'deki Fakta süpermarketi, Hennes&Mauritz, BR oyuncak mağazası ve İsveç'teki muhtelif pansiyonlarda ve kafeteryalarda yapılmış cüzi masraflar. Dansk Camping Union'a* ve Københavns Postkor'a** üyelik aidatları. Camilla'nın Anne-Lise'den ayda 1.580 kron daha az maaş aldığını da bu arada görmüş oluyorlar.

Her bir dekontu cıcık cıcık inceliyor, epey vakit harcıyorlar. Ne Anne-Lise ne de Henrik daha önce bu yolla başkaları hakkında bilgi edinmeyi denemiş. Sadece beyaz perdede gördükleri bir şey ve filmlerde de en önemli delillerin en kolayca dikkatten kaçan ufacık bir detayda saklı olması âdettendir.

Ve onları epey şaşırtan ufacık bir detay da buluyorlar: Camilla, CentrumDemokraterne'ye*** üyelik aidatı ödüyor. Bu da Camilla yıllardır bu partinin toplantılarını, duyurularını ve yayınlarını yakından takip ediyor demek oluyor. Ve belki parti toplantılardan bazılarına da iş çıkışı katılmıştır. Fakat merkezde kimseye bundan tek kelime bile etmemişti. Bu partiye üye

* Danimarka Kamping Birliği. (ç.n.)

** Kopenhag Posta İdaresi Korosu. (ç.n.)

*** 2008'de kapanmış olan bir parti. (ç.n.)

olmasının Malene'yle Iben'den çok olumlu tepki almayacağını hesaplamış olmalı, bunda haklı da.

CentralDemokraterne'ye üye olmasının başlı başına şüphe uyandırıcı bir yanı yok ama bundan, Camilla'nın kafasının öğle paydoslarında ağzından düşürmediği ucuz buzdolabı ve çoluk çocuk su parkı turları gibi konulardan başka şeylerle de meşgul olduğu ortaya çıkıyor ki, bu da başka hiçbir şeye olmasa da şuna işaret ediyor: Camilla sır saklamakta bayağı usta.

Anne-Lise'yle Henrik, Camilla'nın dekontlarını iyice bir inceledikten sonra, kalkıp mutfağa gidiyorlar, kendilerine birer fincan mürver suyu ısıtıyorlar. Anne-Lise eskiden bahçelerindeki mürver ağacından kendi sıkıp yapardı. Mürver suyu içme âdeti de öyle başlamıştı. Artık hazır alıyorlar ama âdet devam ediyor.

Bu akşam Anne-Lise'nin keyfi pek yerinde. Aklı hep İnsan Hakları Enstitüsü'yle birleşip yüz kişilik bir kadroyla birlikte çalışmaya başlayınca, iş gününün ne kadar iyi geçeceği düşüncesine takılıp kalıyor. Artık bir beklentisi var.

Kanepeye geri dönünce, Iben'in dekontunu ellerine alıp incelemeye başlıyorlar. İlk dikkatlerini çeken şey, hesabında 183.000 kron olması. Üç ay önce hesaba 120.000 kron yatırılmış, Kenya'dayken çalıştığı organizasyon tarafından ödenmiş bir tazminat olmalı. Fakat geri kalanını kendisi aydan aya biriktirmiş.

Henrik dekontu o gün öğleden sonra bankada da incelemiş olmasına rağmen, Danske Bank'da kariyer yapmış bir ekonomist olarak, Iben'in biriken mevduatını kullanış tarzını tenkit etmeden duramıyor:

"Çok yanlış yapıyor! O parayla öğrenim kredisini geri ödeyip kapatmasının daha iyi olacağını biri ona söylemeli veya ödemek istemiyorsa, o zaman o parayı ya primli tahvile ya da vadeli bir hesaba yatırmasını."

Bu akşam Anne-Lise'nin morali kocasının bankacı önsezilerini komik bulacak kadar yerinde. Kendisi şahsen Iben'in

neyle, nasıl tasarruf edeceğinin o kadar önemli olmadığını düşünüyor.

"Fakat Iben o 120.000 krondan vergi ödemek zorunda ve herhalde ne kadar olduğuna dair de hiçbir fikri yoktur."

"Banka danışmanının ona yol göstermiş olması lazımdı. Çok yanlış bir durum var ortada. Böyle bir danışman hepimizin şöhretine gölge düşürür. Kıza doğru dürüst yol gösteren bir allahın kulu olmamış ki."

Aynı Camilla gibi, Iben de Anne-Lise'den daha düşük maaş alıyor. Fakat arada çok bir fark yok. DCIF'de maaşlar, kamu görevlileri aylık maaş baremlerine göre ayarlanıyor. Iben'le Malene eğitim seviyeleri göz önüne alınarak kütüphaneciliğe kıyasla daha yüksek bir başlangıç maaşı almış olsalar bile, Anne-Lise kıdem itibariyle onların ilerisinde.

Iben'in aylık masrafları arasında, öğrenim kredisinin taksitleri var. Mutfak alışverişini Nørrebro'daki Føtex'den yapıyor. Kitaplarını Atheneum Kitabevi'nden alıyor. Hem Amnesty International'a* hem de Greenpeace'e üye. Ve *Weekendavisen*'le *Information* gazetelerine abone. Bunların haricinde hemen hemen hiç para harcamıyor. Metrobar adlı bir kafeye ait yedi ayrı kredi kartı ödemesi görünüyor ve bir tek kere de Roskilde tren istasyonundaki *kiosk*'dan** bir şey satın almış o kadar.

Iben'in dekontundaki tek acayiplik, ABD'ye, İngiltere'ye ve Almanya'ya yaptığı bir dizi para transferi.

Anne-Lise soruyor:

"Kimin çektiğini görebiliyor musun?"

"Burada göremiyorum ama öğrenmeyi deneyebilirim."

Sırf son üç ay zarfında, tam on üç defa para transferi yapılmış, yedi farklı hesap numarasına.

"İnternetten sipariş ettiği, soykırım ve psikiyatri konularındaki kitaplara ait ama yedi ayrı kitabevi kullanması için bir neden yok ki. O zaman neden..."

---

* Uluslararası Af Örgütü. (ç.n.)

** İskandinav ülkelerinde gazete, sigara, yiyecek, içecek satan büfeye verilen ad. (ç.n.)

IP numarasını gizleyen yabancı web sitelerine abone ücreti ödenmesi gerektiğini ikisi de biliyor. Tehdit mailleri de böyle bir siteden yollanmıştı. Birbirlerine bir şey söylemeye bile gerek duymuyorlar. Anne-Lise, Henrik'in düşüncelerini yarı bıraktığı yerden tamamlıyor:

"...Ama kendine böyle bir tehdit maili yollamaya neden gerek görmüş olsun ki?"

"Senin bahsettiğin teorilere geri dönüyoruz: insanın bir yanının diğer yanından nefret etmesi. Böyle olduğunu farz edebilir miyiz?.. Hakikaten böyle olduğunu düşünebilir miyiz?"

Anne-Lise verecek cevap bulamıyor ama harıl harıl düşünüyor:

"Aksi halde... İnternette başka ne satın almış olabilir?"

Henrik'in yüzünde budalaca bir ifade beliriyor:

"Bana durmadan porno sitelerinden spam mailler yağıyor. Ama tabii o bu tür şeylerle ilgilenmez herhalde!"

Iben'in porno web sitelerinin müdavimi olduğu düşünmek Anne-Lise'yi eğlendiriyor fakat bu pek Iben'in harcı bir şeye benzemiyor:

"Olur ya belki de chat odalarına veya sevgili bulma sitelerine ödeme yapıyordur."

Bu ihtimal Anne-Lise'nin aklına bir şey getiriyor. Iben'in kendini gerçekten ne kadar yalnız hissettiğini kim bilebilir? Anne-Lise, Iben'i sırf Malene'yle birlikteyken görüyor, DCIF'deyken birbirleriyle öyle sıkı fıkılar ki, onların keyifli kıkırtılarına bakarak olsa gerek, Anne-Lise'nin aklına Iben'in yalnızlık çeken biri olabileceği ihtimali şimdiye kadar hiç gelmemişti doğrusu.

Fakat ya çalışma saatleri dışında? Ne bir sevgilisi ne bir kocası var. Kız arkadaşlarından bahsettiği de öyle ender ki. Iben'in ne kadar yalnız olabileceği, Anne-Lise'nin aklının köşesinden hiç geçmemişti.

Ve sonra Malene'nin dekontuna geçiyorlar. Hemen hemen her iki ayda bir limiti aşan bir kredi hesabı var. O da tabii ki

Amnesty International ve Greenpeace üyesi ve de hem *Weekendavisen*'e hem *Information*'a abone. Ayrıca öğrenim kredisine taksit ödüyor ve Illums Bolighus mağazasındaki faizsiz kredi hesabından astronomik harcamalar yapıyor. Sonra Strøget'in yan sokaklarındaki ufak, lüks butiklerde de epey para harcıyor. Malene'nin süpermarketlerde pek bir harcaması yok, mutfak alışverişini ufak göçmen bakkallarından ve manavlarından yaptığı için muhakkak. Bir salsa diskoteğine ait tek bir ödeme görünüyor ama aynı akşam tam dört kere harcama yapmış, sonra birkaç tane de restoran harcaması var.

Malene'nin dekontundaki gariplik harcadığı paralardan ziyade, hesabına yatan paralar. Anonim bir gönderici, hesabına zaman zaman 3 ila 4.000 kron yatırıyor.

Fazla harcamalarını kapatmaya yetecek kadar. Anne-Lise bunu fark eder etmez bir feryat koparıyor:

"Ha işte!"

Henrik elindeki fincanı masaya bırakıyor:

"Ne?"

"Besbelli değil mi?"

"Bilmem."

"Tabii öyle."

Henrik tereddütlü:

"Kim olduğunu kontrol etmiştim. Jytte Jensen diye biri, Kolding'de yaşıyor."

"Ah, öyle mi? Hay allah!"

Ama Anne-Lise hayal kırıklığına düşmek için bir nedeni olmadığının da pekâlâ farkında:

"Jytte Jensen, annesi olmalı... Oysa ben Malene'nin annesinin eskiden sekreterlik yaptığını, erken emekliye ayrıldığını ve hali vaktinin yerinde olmadığını sanıyordum. Çocukluğundan bahsederken öyle derdi. Fakir bir ortamdan kendini kurtarıp yukarılara tırmanabilmek için nasıl mücadele etmiş falan filan anlatırdı da hep."

"Az önce besbelli derken neyi kastetmiştin?"

"Ah evet, ama belki yine de besbelli değil. Bilemiyorum ama şöyle de olabi..."

Birden susuyor ve ancak Henrik'in ısrarlarından sonra devam ediyor:

"...Yani düşünüyordum ki, Malene'nin arada ziyaret ettiği ve ona para veren zengin bir erkek tanıdığı var belki de, olamaz mı?"

Henrik de Malene'den nefret ediyor ama bu kadarı biraz aşırıya kaçıyor, arkasına yaslanıyor, dudağında asabi bir seğirme beliriyor:

"Bu biraz fazla?.. Giyinişi öyle biraz... diye? Eskort kız değildir artık herhalde?"

Anne-Lise hemen atılıyor:

"Hayır hayır. O para muhakkak annesinden geliyordur."

"Evet, bence de."

Anne-Lise, Henrik'in kolunu okşayarak ekliyor:

"Tek kuruşu olmayan annesinden."

31

Malene'nin ilaçlarının değiştirilmesi olayından birkaç gün sonra, Danimarka emniyet teşkilatından bir polis DCIF'yi telefonla arıyor ve "mail vakasındaki bir gelişme" hakkında bilgi vermek istediğini söylüyor.

Telefonu Camilla açıyor. Paul'a bağlıyor. Sonra hemen diğerlerine haber veriyor. Anne-Lise kütüphaneden koşuyor. Malene'yle Iben masalarından kalkıp Paul'un kapalı kapısının önünde pozisyon alıyor.

Paul en nihayet odasından çıkıyor ve anlatmaya başlıyor: CIA, Chicago'da yaşayan sürgündeki Sırplar arasında savaş suçlusu birkaç eski er yakalamış. Sorgulamaya alınmışlar ve adamlardan biri DCIF'ye mail yollayanın kendisi olduğunu itiraf etmiş.

Paul'u bir ağızdan soru yağmuruna tutuyorlar:

"Yalnız mı yapmış?" "Şimdi hapiste mi?" "Niyeti, maillerinde yazdığı gibi hakikaten bizi öldürmek miymiş?" "Mirko Zigic'i tanıyor muymuş?" "Bula bula bize göndermesinin gerekçesi neymiş peki?" "Bir şeyin intikamını filan mı almak istiyormuş?"

Fakat Paul'un fazla bir bildiği yok. Anlaşılan Mirko Zigic'i ve onun suç ortaklarını yakalamak için uluslararası camia harekete geçmiş durumda ve DCIF'ye yollanan üç tehdit mailiyle ilgili araştırma da bu uluslararası tahkikat çerçevesinde sürüyor.

Malene hemen emniyet müdürlüğüne telefon ediyor, daha fazla bilgi veremeyeceklerini söylüyorlar. Iben, Amerikan büyükelçiliğini arıyor, onlar da bir bilgi veremiyor. Sonra ABD'deki çeşitli kuruluşlara telefon ediyorlar. Ve onun arkasından da yurtdışındaki soykırım araştırmacısı meslektaşlarına hem birer mail atıp hem de teker teker telefon edip soruyorlar. Ama her şey nafile.

Anne-Lise kütüphanede oturmuş, Henrik'le çocukların fotoğraflarına bakıyor ve bir yandan da içeridekilerin, söyledikleri laflarla birbirlerini nasıl galeyana getirdiğini dinliyor.

Savaş suçlusunun –muhakkak ki sert baskı altında– bulunduğu itirafa hiç inanası gelmiyor. Tehdit mailleri Anne-Lise'yi şahsen hiç korkutmamıştı. O mailleri gönderenin bu ofisi içeriden tanıyan biri olduğundan emin. Yani durumda kendi açısından bir değişiklik yok.

İçeridekilerin şimdi de Malene'nin haplarını değiştirenin de kütüphanedeki dergi kutusuna kanı koyanın da Chicago'daki meçhul savaş suçlusu olup olmadığını ileri geri tartıştığını duyabiliyor.

Kapının açık durduğunu ve söylediklerini Anne-Lise'nin de işittiğini hatırlarında tutarak, kan olayından bahsederken sözlerini, bunu yapan içlerinden biri değilmiş gibisine getirmeye dikkat ederek, dikkatle seçtiklerini anlamaması imkânsız.

Malene'nin haplarını kimin değiştirdiğini tartışırlarken de nasıl sahte konuştuklarını kulak ardı etmesine imkân yok. Akla en yatkın ihtimal, o hapları Malene bir şekilde kendisi değiştirdi. Sonra da peşimde biri var diye ortalığı velveleyi verdi, tıpkı cüzdanım çalındı diye etrafı birbirine katan insanlar gibi, ta ki cüzdan ceketlerinden birinin cebinde karşılarına çıkana kadar.

Iben'le Camilla da bu ihtimali düşünüyordur da söylemeye yanaşmıyor olmalılar.

İçeridekiler ciyak ciyak tartışıyor, telefon edecek yeni kişiler bulmaya çalışıyor ve sonuçta en iyi bilenin kendisi olduğu izlenimi yaratmaya çalışmaktan başka bir şey yapamıyorlar. Zaten yapabilecekleri pek bir şey de yok.

***

Sırp'ın itirafını takip eden haftalarda Malene'nin, Iben'in ve Camilla'nın Anne-Lise'ye olan tavırları değişiyor.

Şimdiye kadar ona olan düşmanlıkları öyle hayret vericiydi ki, Anne-Lise ya kendinin ya da bir ihtimal onların, karşı tarafı yanlış anlamış olduğundan şüphe eder dururdu. Sonra ara ara bir düzelir gibi olur, ona iyi davranmaya başlarlardı. Sanki tek istedikleri şey onun iyiliğiymiş de Anne-Lise her şeyi yanlış anlıyormuş gibi.

Şimdi durum farklı. Artık Iben'in Anne-Lise'nin "cinayete kadar götürebilecek ciddi bir bölünmüş kişilik bozukluğundan muzdarip olduğu" teorisinden korkmalarına bir neden kalmadığına göre, onu mahvetmek için bundan böyle akıllarına eseni yapabilirler. Ve bunu saklamaya bile artık tenezzül etmiyorlar ne kendilerinden ne Anne-Lise'den. Hedefleri onun DCIF'den çıkıp gitmesi. Nasıl olursa olsun, gözlerinin önünden ebediyen yok olması. Bu pekâlâ uzun süreli bir hastalık izniyle olabilir. Onda öyle ruhsal hasarlar meydana getirir ki bir daha hiç işe dönemez diye umuyor olmalılar.

Günler bu minval üzere geçiyor ve Malene'nin ilaç vakasından haftalar sonra bir gün Anne-Lise tuvaletten çıktığında onu koridorda karşısında buluyor. Malene, Anne-Lise'yi görür görmez gereğinden yüksek sesle bir şarkı mırıldanmaya başlıyor, Anne-Lise buna önce bir anlam veremiyor. Fakat sonra içeriden Malene'nin şarkılı sinyaline tepki geliyor; kütüphaneden başlayan hızlı adımlar, Kış Bahçesi'nde geçip kayboluyor. Anne-Lise, Iben'in ayak sesini iyi tanıyor.

Anne-Lise tam yanından geçerken Malene dimdik onun gözlerinin içine bakıyor, şahsi eşyalarını karıştırdıklarını açığa vurmasını bekliyormuş gibi bir ifadeyle ona gülümsüyor. Sanki birlikte eğlenceli bir oyun oynuyorlarmış gibi!

Anne-Lise daha kütüphanenin kapısından içeri adımını atarken, Iben'in ne işler karıştırdığını anlıyor. Anne-Lise bu sabah bahçesinden birkaç çam dalı koparmış, işe gelince yüksek bir su bardağının içinde masasının üzerine koymuştu. Şimdi bardak yan duruyor. Iben altına bir post-it ve bir de tükenmez kalem sıkıştırmış. Fakat öyle bir yerleştirmiş ki, Anne-Lise masayı azıcık bir kıpırdatacak olsa, bardak devriliverecek.

Anne-Lise masaya temkinlice yaklaşıyor ve hiçbir şeye dokunmamaya dikkat ederek bardağa uzanıyor, yana doğru çekip düzeltiyor. Masanın üzerindeki bir yığın önemli evrakı da böylece sırsıklam olmaktan kurtarmış oluyor.

Artık gidip Paul'a şikâyet edemez. Bunda şimdiye kadar biraz aşırıya kaçtığının farkında, herhalde Paul'u da şu kadın bir ortadan yok olsa da rahat etsek diye düşünecek raddeye getirmiştir. Bugüne kadar kibarlık yapıp bir şey demese bile, artık eskiden yaptığı gibi Anne-Lise'ye öyle alenen arka çıkmıyor.

Şimdi yapabileceği tek şey, merkezin yakında İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanacağını ve o zaman da bir sürü yeni iş arkadaşı edineceğini ümit ederek gıkını çıkarmadan her şeyi sineye çekmek.

Fakat bu arada Yngve'nin ona önerdiği şeyi yapabilir. Yani "insan doğası"nın karanlık yüzüne karşı savaş açabilir: Onlarla konuşmayı deneyebilir. Onlarla yüzleşebilir.

Anne-Lise derin bir nefes alıyor. Hâlâ ayakta duruyor ve gözlerini kırpıştırıyor, bunu öyle ağır ağır yapıyor ki, gözlerini her seferinde birkaç saniye kapalı tutuyor. Gözlerinde yaş yok. Sadece derisinin giderek kalınlaştığını fark ediyor. Kendisini bir su aygırı gibi ağırsıklet ve zırhlı hissediyor şimdi.

Kış Bahçesi'ne açılan kapıya doğru gidiyor, eşiğinde duruyor. Ve karşılıklı masalarının başında oturan iki kadına küçümseyerek bakıyor.

Iben, Malene'ye "Tamam şimdi kıstırdık onu. Hazır mısın?" der gibi kısacık bir bakış fırlatıyor. Anne-Lise'nin fark edebileceği umurunda bile değil.

Anne-Lise konuşmaya başlıyor ama yüzünde çaresiz bir ifade olduğunu da fark edebiliyor. Aynı şeyi daha önce de defalarca söylemişti:

"Bu işyerinde daha profesyonelce hareket etmeyi bir denesek olmaz mı? Yani ne ben sizi tedirgin edeyim ne de sizler beni. O zaman enerjimizi işimize sarf etmiş oluruz."

Malene, yüzündeki yılışık gülümseme kaybolmaksızın karşılık veriyor:

"Biz öyle buz gibi bir iş ortamı istemiyoruz. Şunun şurasında iş arkadaşıyız, değil mi, Anne-Lise?"

"Kesin şunu artık. İçeri gelip gelip de öyle... hadi canım, ne olduğunu siz gayet iyi biliyorsunuz."

"Hayır."

Ve Iben hemen Malene'ye arka çıkıyor:

"Ne demek istiyorsun?"

"Gayet iyi biliyorsunuz."

"Hayır."

"Evet! Başkasının odasına girip, onu tedirgin etme faslına bir son veremez misiniz?"

"Fakat biz katiyen böyle..."

"Şşş, Iben! Bırak da Anne-Lise ne diyecekse bir desin. Hadi Anne-Lise, sence ne yanlış yaptık bakalım, söyle!"

Ve sinsi sinsi ısrar ederek, Anne-Lise'ye ne olduğunu kendi ağzından söyletip bir ağızdan karşılık veriyorlar:

"Hayır hayır, biz öyle bir şey yapmadık. Nasıl böyle düşünebilirsin?"

Hiç müdanasız laflarının ve tavırlarının, hiç dinmeyen kıkırtılarının yalan söylediklerini açığa vurduğuna aldırmıyorlar bile. Bu onlar için bir eğlence. Anne-Lise düşünüyor: yanlarına kâr kalacağını bilseler, boğazımı bile kıtır kıtır keser bunlar... Onların yaptığını bilmem onlar için başlı başına bir eğlence vesilesi oluyor.

Henrik'e bir türlü anlatamadığı şey bu işte: ona en dehşet veren şeyin, o ısrarlı gülüşleri, o keyifli halleri olduğu, Anne-Lise'yi artık adamdan saymamanın yarattığı mutluluktan ağızlarının kulaklarına varması.

Anne-Lise son haftalarda her gece aynı kâbusu görüyor. Üçü de karşısına geçmiş dudaklarını yaya yaya gülüyor; kocaman, yılışık bir gülüş ve böyle güle güle Anne-Lise'yi her gün bir parçacık daha mahvedeceklerini umuyorlar.

Anne-Lise yanardağların içine fırlatılıyor, masalara bağlanıp kızgın demirlerle dağlanıyor, kazığa geçirilip ağaçlara asılıyor ve bu sürede Malene'yle Iben'in yüzündeki gülümseme büyüyor da büyüyor ve en sonunda Anne-Lise'yi içine alıyor.

Yataktan fırlıyor, kapkaranlık evin içinde deli gibi dolanıp kâbusları kafasından defetmeye çalışıyor. Çocukların odasına girip başlarını okşuyor, salona iniyor ve ağaçların üzerinden ilerileri, bazen de duvardaki Walasse Ting litografisini seyrediyor ve sonuncusunun sanki genelde faydası oluyor. Kızgın demirler, yanardağlar ve lavlar yavaş yavaş kafasından çıkıyor. Geriye bir tek gülüşler kalıyor. Ve en sonunda ya kanepede ya yatağında yorgunluktan bitap halde uyuyup kalınca, kâbuslar geri dönüyor, kahkahayla gerilmiş dudakların arasından dişler yine karşısında beliriyor ve sıçrayarak uyanıyor.

Malene:

"O post-it'i sen masanın üzerindekileri karıştırırken, fark etmeden bardağın altına itmiş olmalısın. Sinirlenmen normal! İyi ki devrilmemiş."

Iben masasının altında ayaklarıyla bir şey arıyor, belki de ayakkabılarını. Eğilip bakıyor, dikkatini toplayamıyormuş ve bu konuşmadan artık sıkılmaya başlamış gibi bir hava yaratıyor.

Ve sonra Malene'nin de dikkati dağılıyor. Masalarının üzerinden karşıya Iben'e bakıyor gülümseyerek:

"Masanın altında ne yapıyorsun tanrı aşkına? Bir şey mi arıyorsun?"

Anne-Lise, Camilla'ya bir göz atıyor ama o tüm dikkatini önündeki hesap işine vermiş havasında. Sanki hiç orada değilmiş gibi. Anne-Lise'nin içinden yanına gidip gözlerinin ta içine bakarak şöyle bağırmak geliyor:

"Burada mısın sen? Neler olduğunun farkında mısın? Yoksa olanlar hiç umurunda değil mi? Ölürsem sen de onlar gibi bayram mı edeceksin yoksa?"

Fakat Anne-Lise, Camilla'nın ona eski bir okul arkadaşı olduğu söylenen kadınla karşılaşmamak için ortadan nasıl yok oluverdiğine şahit olduktan sonra, onun fazla üzerine gitmeye çekiniyor, kabuğundan çıksın istemiyor. Belki de Camilla'nın bu sessizliği, ta okul sıralarında kendine öğrettiği bir hayatta kalma stratejisi.

Biri çıkıp onu DCIF'de olan bitenlerin zorla içine itmeye kalksa, Camilla tamamen kontrolünü kaybedebilir. Kişilik değiştirip içinde biriktirdiği o delice öfkeyi, işi ölüm tehditleri yollayacak ve Malene'nin haplarını değiştirecek kadar ileriye götürebilen o ölümcül yanını dışa vurabilir.

Üçü de bakışlarını Anne-Lise'den uzaklaştırıyor. Hiçbiri tek kelime etmiyor ve Anne-Lise kütüphaneye, masasına dönüyor.

***

Aynı gün öğleden sonra yönetim kurulundan Tatiana Blumenfeld merkeze uğrayıp, Anne-Lise'nin ona bulduğu kitap ve diğer belgeleri alacak.

Tatiana işkence, insan hakları ve soykırım konularıyla meşgul olan Danimarkalı araştırmacıların hepsini tanıyor. Tatiana tarafından sevilip tutulmak bu çevrelerde çok itibar uyandırıyor. Ve Tatiana, Anne-Lise'nin kütüphanecilik alanındaki yetenek ve deneyiminden yararlanan sayılı araştırmacılardan biri.

Anne-Lise'nin şundan hiçbir şüphesi yok: DCIF kütüphanesinin diğer kullanıcılarının onu garip bir şekilde devreden çıkarmış olmalarının tek nedeni Iben'le Malene'nin sistematik olarak onun arkasından konuşması. Belki Tatiana'ya da böyle yapmışlardır ama o onların yalan yanlış laflarına pabuç bırakacak biri değil. Yine de ne olacağı bilinmez tabii. Tıpkı Malene'yle Iben'in öbürlerine ne laflar yumurtladığını bilemeyeceği gibi.

Tatiana altmışlı yaşların başında, ufak tefek, epey esmer bir kadın. DCIF'deki yönetim kurulu toplantılarına gelirken ayağında hep sımsıkı siyah bir pantolon ve üzerinde de hep cart renkte, ender görülen sınıfından bir kazak vardır. İçeri girer girmez, ufacık cüssesine nispetle bayağı geniş adımlarla DCIF'deki tüm kitap raflarını baştan başa hızla şöyle bir dolaşır. Tak tak yere vuran yüksek ökçelerinin sesi ofisin her yanından duyulur.

Anne-Lise, Tatiana'nın sigara içtiğini hiç görmemiştir ama cildinin haline bakılırsa, uzun yıllar koyu bir sigara tiryakisi olduğunu anlamak kolay.

Tatiana gençliğinde toplama kamplarında araştırmalar yapmış. Oralardaki çocukların çizdiği resimlerden yola çıkarak psikoanalitik bir teori oluşturmuş. Ve bu teoriden yola çıkarak da kamplarda kaldıkları sürede işkenceye maruz kalmış veya aileleri işkence görürken veya öldürülürken seyretmeye zorlanmış çocuklar için bir terapi yöntemi geliştirmiş. Bu araştırma ona önce bir doktora derecesi, sonra da Kopenhag Üniversitesi'nin Psikoloji Bölümü'nde bir doçent pozisyonu sağlamış. Ayrıca işkence araştırma ve tedavi alanında tanınmış

sivil toplum örgütlerinden, Kopenhag'daki RCT'de idare kurulu üyesi ve terapist olarak da çalışıyor.

Anne-Lise, Tatiana'yı daha pek iyi tanımıyor. Fakat Louisiana'daki Yugoslavya konferansı sırasında öğle yemeğinde Anne-Lise'nin yanında oturan Lea adlı genç bir kadın sosyolog, Tatiana'yı tanıyordu ve ondan büyük bir hayranlıkla bahsetmişti.

Kapının zili çalıyor ve bilgisayardaki kamera penceresinde merdiven sahanlığında bekleyen Tatiana'nın yüzü beliriyor. Anne-Lise kapıyı açan şifreyi tuşlayıp yerinden fırlıyor. Niyeti Tatiana'yı diğerlerinin yakalamasına fırsat bırakmadan, kolundan tutup kütüphaneye almak.

Malene'yle Iben daha zil sesini duyunca yerlerinden kalkmış olmalılar ki, Anne-Lise kapıya gitmek için Kış Bahçesi'ne doğru seğirttiğinde, diğerlerinin Tatiana'yı ortalarına almış konuştuklarını görüyor. Malene onu hafifçe kolundan tutarken, Iben de laf yetiştiriyor:

"Yeni çektiğimiz resimleri muhakkak görmelisin."

Onu kolundan yakalamış, yazı masalarının arkasındaki duvarda asılı mantar panoya doğru götürüyorlar. Tatiana ikisinin arasında tıpış tıpış yürüyor. Tam o sırada Anne-Lise'yi görüyor ve neşeli bir sesle sesleniyor:

"Merhaba, Anne-Lise! Sizin şu zırtapoz panolara bir bakacağım da!"

Tatiana'yı onların arasında görmek Anne-Lise'de koruma içgüdüsü uyandırıyor. Tıpkı bir annenin çocuklarına karşı hissettiği gibi. Tatiana ona bu çevrede en iyi davranan insan ve çok kötü niyetli iki kişinin inhisarında şu anda; Anne-Lise her ne kadar onların o karanlık yüzlerini haliyle Tatiana'dan saklayacaklarını tahmin edebilse de rahatlayamıyor, sağları solları hiç belli olmaz.

Tatiana resimleri daha uzaktan görür görmez, heyecanla bir çığlık atıyor:

"Bak sen! Eski mesai arkadaşınızın da bir resmini astınız demek! Ne tatlısınız! Onu çok mu özlüyorsunuz?"

Fotoğraftaki, DCIF'nin eski kütüphanecisi. Bilgisayarında bulduğu, DCIF'de çalışmaktan nasıl nefret ettiğine dair mailleri yazan insan. Iben bu eski fotoğrafı geçen hafta bulmuştu; scanner'de büyülterek renkli bir çıktısını alıp panoya asmıştı; demek bugüne hazırlıkmış.

Malene:

"Ah, emin ol hem de nasıl! Sevdiğimiz bütün arkadaşların fotoğrafları vardır bizde."

Tatiana imayı anlıyor, panoya daha yaklaşıyor, irili ufaklı resimleri doğru dürüst görebilmek için yakın gözlüklerini takıyor:

"Olamaz! Bu benim! Ne antika görünüyorum! Bu resim garanti Roma'da çekilmişti, öyle değil mi?"

"Evet, Ole'den aldık. O da oradaydı ya."

Tatiana'nın keyfine diyecek yok. Paltosunu Malene'nin sandalyesine bırakıyor ve fotoğrafa daha yakından bakmak için iyice öne eğiliyor.

"Bu bir konferansta çekilmişti fakat halime bakın, zil zurna sarhoş gibi bakıyorum."

Anne-Lise'ye doğru hem ürkek hem sevecenimsi bir bakış fırlatıyor. Ne anlama geldiğini çıkarmak imkânsız.

Iben, Tatiana'ya doğru eğiliyor:

"Hayır, hayır, olur mu öyle şey? Senin işte içkili olduğun asla görülmemiştir!" Iben, Anne-Lise'ye gülümsüyor: "Bunun aksini düşünmek hiç kimsenin aklına bile gelmez. Yanaklarındaki o kırmızılık, ışıktan. Ne harika bir tebessümün var, yüzünden hayat fışkırıyor."

Anne-Lise de sohbete katılmaya, Tatiana'yla o da bir kelime konuşmaya çalışıyor. Fakat diğerlerinin onun yanlarından uzaklaşmasını nasıl dört gözle beklediğini göre göre, rahat ve cana yakın olmak da çok zor.

Merkeze gelen ziyaretçileri eğlendirmekte, Iben'in ve –özellikle– Malene'nin üzerine yoktur. Tatiana'yla Anne-Lise tam on beş dakikadır onlarla birlikte panonun önünde dikilmiş duruyor.

Iben şimdi kaygılı bir sesle bakanlığın DCIF'yi İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlama planlarından bahsediyor. Tatiana:

"Evet, böyle yaparlarsa yazık olur. Çok mu endişelisiniz?"

"Evet, hem de nasıl!"

Tatiana başını öyle tatlı bir havayla bir yana eğiyor ki, insan böyle bir anneannesi olmasa ne harika olacağını düşünmeden edemiyor:

"Sizi iyi anlıyorum. DCIF gibi sıcak ortamlı ve etkin bir kuruma gerçekten yazık olacak. Fakat herhalde yeni düzenlemede siz eski işlerinizi yapmaya devam edeceksinizdir..."

Daha önceden birbiriyle birleştirilen araştırma merkezleri hakkındaki deneyimlerini naklettikten sonra ekliyor:

"...Değişiklikten en çok etkilenen Paul olacak muhakkak ki, bir üst amire bağlı çalışmak zorunda kalacak."

Iben durduğu yerde habire bir sağa bir sola sola yaylanıyor:

"Frederik'in enstitüde üst yönetici olarak görev alması, yönetim kurulu açısından bir sorun yaratabilir mi diye hayli düşündük. Yani o zaman Frederik'in, siz diğer kurul üyeleri gibi DCIF'nin bağımsız kalmasını tercih edeceği söylenebilir mi, yani bir çıkar çatışması doğmayacak mı?"

Anne-Lise kurallara göre bir yönetim kurulu üyesiyle böyle şeylerin tartışılmaması gerektiğini sanırdı ama Iben bu tür bütün kuralları ondan çok daha iyi bilir.

Tatiana soruya şaşırmış görünüyor:

"Hiçbir sorun olmaz! Frederik nerede hangi kalıba gireceğini bildikten sonra kolay. Doğrusu gerekirse, çoğumuz bu durumdayız. Ve sonra Frederik gerçek bir profesyoneldir, nasıl davranacağını bilir."

Malene, Tatiana'nın gözlerinin içine baka baka, adeta metazori Anne-Lise'nin önüne geçiyor:

"Çelişkili bir durum oluşacağına sen inanmıyorsun yani?"

"Hayır hayır. Aklımın köşesinden bile geçmez."

Tatiana paltosunu sandalyeden alarak, artık kütüphaneye gitmek istediğini ima ederek ekliyor:

"Bu konuda hiç endişelenmenize gerek yok. Hakikaten. Bundan emin olabilirsiniz. Paul'la hiç bu konuyu konuştunuz mu?"

Anne-Lise DCIF'nin başkanı hakkında ne demenin uygun kaçacağını kafasında ölçüp tartarken, Malene fütursuzca atılıyor:

"Hayır, konuşmadık. Konuşmamız gerekir herhalde."

"Evet, gerekir. Paul yönetim kurulu toplantılarına katıldığına göre, işlerin nasıl yürüdüğünü size izah edebilir. Ve sonra eminim bir sorun filan olmayacağını da söyler size bu arada."

Anne-Lise en nihayet Tatiana'yı kütüphaneye götürmeyi başarıyor. Orada birlikte, Portekiz Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkilinin Portekizce kaleme aldığı, Endonezyalıların Doğu Timor'da giriştiği soykırımı tüm detaylarıyla anlatan raporları inceliyorlar; 200.000 sivilin canına kıyılmış ki, bu rakam işgal altındaki ülkenin toplam nüfusunun yaklaşık üçte birine eşit.

Biriyle baş başa oturup bir kitabın sayfalarını çevirmek, arada özel bir yakınlık yaratabiliyor. Bu, insanın tüylerini diken diken edecek kadar güzel bir duygu, tıpkı uzanmış yatarken birinin yumuşacık bir sesle sana bir şey okuması veya kuaförde başın yıkanırken hissettiğin türden bir şey.

Anne-Lise'yle Tatiana sonra birlikte, Anne-Lise'nin bilgisayarının başına oturup, DCIF'nin erişimi olan uluslararası yayınların internet sayfalarında Doğu Timor hakkında çıkan yazıları taramaya koyuluyor.

Daha sonra Tatiana kütüphane raflarının arasına dalıp henüz veritabanına arşivlenmemiş Fransız araştırmalarını içeren dokümanları karıştırmaya başlıyor. Anne-Lise de o arada Tatiana için bir yazının genel bakış bölümünü içeren sayfayı Kış Bahçesi'ndeki ufak fotokopi makinesine yolluyor, sonra çıktıyı almak için makinenin yanına gidiyor.

Tatiana şimdi onları duyamaz; Iben, Malene'ye dönüp kayıtsız bir ses tonuyla konuşuyor:

"Tüh! Anne-Lise'nin o mailleri bize yollamasından sonraki haftalarda öyle çok şey oldu ki, senin sergi için o poster metinlerini yazmaya da bir türlü vakit bulamadık."

Bunu sanki çok sıradan bir şeyden bahsediyormuş gibi söylüyor. Sanki o yan cümlenin ön koşullarında herkes hemfikirmiş gibi.

Anne-Lise'nin içinden tepki vermek gelmiyor, susup sineye çekmeyi tercih ediyor. Diğer taraftan da biliyor ki, böyle yaparsa, Iben aynı lafı ileride başka bir vesileyle yine başına musallat edilecek. Velhasıl Anne-Lise'yi yine o nahoş oyunlarına alet etmeye çalışıyorlar, o ne kadar direnç gösterse bile!

Anne-Lise içini çekerek, sakince karşılık veriyor, arkasından ne geleceğini iyi biliyor:

"O mailleri yollayan ben değilim."

Malene'yle Iben'in gözlerinde, tıpkı avını gözleyen bir avcının gözlerindeki beklenti kıvılcımı çakıyor. Anne-Lise'yi ne kadar köşeye sıkıştırdıklarını birazdan görebilecekler. Yakaladıkları kurbağaya çubuk saplayarak eziyet eden haylaz oğlanlarınki gibi bir haz var o bakışlarda.

Malene cevap veriyor:

"Bal gibi sendin."

"Ben olmadığımı bal gibi biliyorsunuz. CIA tarafından tutuklanan o Sırp yolladı onları."

"Sen de bir yığın mail yolladın, bu arada bize de."

Anne-Lise sesine soğuk ve buyurgan bir ton vermeye çalışıyor:

"Evet ama tehdit içeren mailler değil."

"Ben de onları kastetmiyordum zaten."

Ve Malene sözü hemen Iben'den devralıyor:

"Ben de Iben'in tehdit maillerini kastettiğini düşünmemiştim doğrusu" ve başını kaldırıp Anne-Lise'yi hayretle bir süzdükten sonra ekliyor: "Neden o mailleri kastettiğimizi düşünüyorsun hemen?"

Anne-Lise her yanının birden kaskatı kesildiğini hissedebiliyor:

"Tanrı aşkına! Neyi kastettiğiniz besbelliydi. Peki hangi maillerden bahsediyordun o zaman, Iben?"

"Çok daha başka maillerden."

"Hangi daha başka mailler? Daha başka demenin bir anlamı var mı burada tanrı aşkına?"

Malene'nin o ana kadar alaycı ve tasasız ses tonu birden ciddileşiyor, sanki her şey şimdiye kadar eğlenceli bir oyunmuş da Anne-Lise herhangi bir şekilde aşırıya kaçıp işi çığırından çıkarmış gibi:

"Bu konuyu burada keselim artık, Anne-Lise! Kendine hâkim ol, sakinleş!"

Iben hemen atılıyor:

"Böyle paranoyak olmanın da âlemi yok yani!"

Anne-Lise tam paranoyak olmadığını söyleyecekken, durumun artık kontrolden çıktığını düşünerek susuyor, her gün aynı fasıl! Bundan sonra itiraz etse ne olacak ki? Kendini onların "oyununa" daha fazla alet etmekten başka ne işe yarayacak?

Anne-Lise onun yerine derin bir nefes alıyor. Ve bunu tekrarlaması gerekiyor. Hem de birçok kere! Sonra tuvalete yollanıyor. Tatiana, Doğu Timor soykırımı hakkındaki araştırma dosyalarını yüklenip Anne-Lise'nin masasına geri dönmeden, tuvalette biraz kendini toparlamayı umuyor.

Aynada yüzünü inceliyor ama hiçbir şey belli olmuyor. Gözlerinden yarım bir damla yaş bile dışarı sızmamış. Makyajı yerli yerinde. Son haftalarda yüzü giderek ifadesizleşti mi ne?

İşyerine sarhoş olmaktan konuşulurken, Tatiana'nın ona nasıl korkuyla baktığını hatırlayıveriyor. Ama neden? Bakışları her zamankinden farklıydı. Anne-Lise buna ne anlam vereceğini bilemiyor.

Yoksa şimdi de Anne-Lise'nin işte alkol aldığı dedikodusu mu yayacaklar etrafa? Bu Tatiana'nın tepkisini açıklayabilir. O

zaman bunlar Anne-Lise'yi tamamen silip yok etme peşinde? Anne-Lise bu işi nasıl çözebilecek?

Anne-Lise biraz sakinleştiğine kanaat getirince kütüphaneye, masasına dönüyor. Bir yandan soykırım belgelerini incelerlerken, arada başka şeylerden de laf açılıyor. Yönetim kurulu üyesi olarak Tatiana, haliyle merkezin işleyişine ilgi gösteriyor. Tehdit maillerinin Anne-Lise'yi fazla etkileyip etkilemediğini, göndericinin yakalanmasının onu rahatlatıp rahatlatmadığını soruyor.

Anne-Lise, Tatiana'ya hakikati haliyle söylemese de sırf sorduğu için memnun oluyor. Bir şeyler anlatabilme olanağının verilmesi bile içini sımsıcacık yapıyor. Ve anlatsa, Tatiana'nın onu dinleyeceğini ve ilgileneceğini de biliyor. Tatiana'nın ne tatlı bir anneanne olacağı düşüncesi yine aklına geliveriyor. Nereden peyda olduğunu çıkaramıyor. Tatiana, Anne-Lise'nin annesinden daha genç. Fakat sonra, Tatiana'nın ona daha küçücük bir çocukken hayalinde canlandırdığı "anneanne"yi hatırlattığının fark ediyor.

Kütüphanede işlerini bitirdiklerinde, aradan bir saate yakın bir zaman geçmiş. Tatiana'nın hemen RCT'ye dönmesi gerekiyor.

Anne-Lise onu kapıya kadar uğurlamak istiyor. Ana kapıya gitmek için tam Kış Bahçesi'nden geçerlerken, Malene de Tatiana'ya güle güle demek için ayağa kalkıyor ve Tatiana'yı esprileriyle ayak üstü kahkahalara boğuyor. Dolayısıyla da tıpkı merkeze geldiğinde olduğu gibi, giderken de Tatiana, Kış Bahçesi'nde niyet ettiğinden uzun oyalanıyor.

Iben, Malene'nin esprilerinden birine kıkır kıkır gülerken, bir yandan laf yetiştiriyor:

"Olur mu ama Tatiana, son zamanlarda şöyle bir araya gelip sohbet edemedik. Ama tabii nasıl olabilirdi ki? Hepimiz topyekûn -Anne-Lise haricinde yani- o ölüm tehditi maillerini aldığımızdan beri, o kadar çok şey olup bitti ki burada."

Tatiana, Iben'in ses tonundaki imayı anlamıyor, ağzı bir karış açık soruyor:

"Ne demek o?"

Malene araya girip izah ediyor:

"Ah, kusura bakma, bilemezsin tabii! Aramızdaki bir şaka bu. Anne-Lise'ye, mailleri herhalde sen gönderdin, diye takılıyoruz da."

Tatiana duraksıyor, ağırdan alarak etrafına bakınıyor ve sonra karşılık veriyor:

"Ha, öyle..."

Anne-Lise, Tatiana'nın bu iki şen şakrak genç kadının karşısında "genç" görünmeye çalıştığı hissine kapılıyor birden. Ama Malene'yle Iben ondan en az otuz yaş daha genç. Tatiana, Anne-Lise'ye dönüyor ve yarı şakacı yarı alaycı, toy bir kız havasında konuşuyor:

"Ha, bak ama, o mailleri senin yolladığına dair benim de hiç kuşkum yok."

Şimdi hepsinin kahkahayı basması lazım fakat şaka altmışlık Tatiana'nın ağzından çıkınca galiba onlara göre bile abes kaçıyor.

Kötülüğün Psikolojisi II

Sosyal psikoloji, hayret uyandırıcı ve tedirgin edici bir bilgi dağarcığıyla, soykırım faillerine yönelik deneysel araştırmalara önemli katkılarda bulunuyor.

Yazan: Iben Højgaard

Yarbay Dave Grossman, *On Killing* adlı kitabında, savaş durumunda kurbanlarını uzak mesafeden öldüren kişiler arasında, işlediği cinayetlerden dolayı hayatının sonraki bir safhasında travma geçiren tek bir kişiye bile rastlamadığını yazar.

Katiller kurbanlarına yaklaştıkça, onları öldürmeleri güçleşiyor. En zoruysa, kurbanıyla yüz yüze dururken öldürmek.

Ancak bugüne kadar hiçbir hükümetin, soykırım planından cinayetleri işletecek adam bulunamadı diye vazgeçtiği hiç görülmemiş.

Bu Nasıl Mümkün Oluyor?

Nyt om Folkedrab'ın geçen sayısındaki Kötülüğün Psikolojisi I başlıklı yazıda Stanley Milgram'ın "otoriteye inanç" hususunu mercek altına yatırdığı deneysel araştırmasına yer verilmişti. Faillerin psikolojisine dair en az bu araştırmada olduğu kadar düşündürücü veriler sağlayan sosyal psikoloji deneylerinin sayısı epey kabarık. Bu yazıda bu deneylerden ufak bir yelpaze sunuluyor.

Tutumları Yaratan Eylemlerdir

Tutumlarımızın eylemlerimizi belirlediği şeklinde genel bir kanı bulunsa da bunun tersi de geçerli: Yaptıklarımız da düşüncelerimizi, hislerimizi ve kanaatlerimizi belirliyor.

Bir insan, eylemlerinin tutumlarıyla çeliştiğinin farkına varınca bir huzursuzluk hisseder ve bundan kurtulmaya çalışır. Sık sık baş vurduğu yol da eylemini değil de tutum ve duygularını değiştirmek olur. Bunu farkında olmadan yapar.

Bu değişimin nasıl oluştuğunu ayrıntılarıyla irdeleyen yüzlerce sosyal psikoloji deneyi mevcut.

Bu deneylerden birinde, Festinger ve Carlsmith adlı iki sosyal psikolog, deneklere saatlerce süren can sıkıcı görevler verdi; örneğin dört kenarlı ufacık çubukları ileri geri hareket ettirmek ve bir taraftan diğer tarafa döndürmek.

Deney lideri en nihayet deneklere deneyin sona erdiğini söylerken, asistanının gecikeceğini de bildirdi; asistanın görevi sıradaki deneğe ne yapacağını izah etmek ve böyle heyecanlı bir deneyde asistanlık yapmaktan ne memnun olduğunu vurgulamaktı. Asistanın yokluğunda bu görev deneyi henüz bitirmiş olan deneklere verildi.

Festinger ve Carlsmith bu denekleri üç gruba ayırdı:

Birinci gruptan bu yalanı söylemesi istenmedi.

İkinci grubun üyeleri yalan söylemek için bir dolar aldı (Deneyin 1959'da yapıldığı hatırlanırsa bu aslında çok da az bir para değildi).

Üçüncü grubun üyelerine söyledikleri yalana karşılık 20 dolar verildi.

Yalan için bir dolar alan denekler, deney bittikten sonra heyecanlı vakit geçirdiklerini ifade ederken, diğer iki grup deneyin son derece sıkıcı olduğunu belirtti.

Yani yalan söylemek için dikkate değer dışsal bir gerekçesi –para– olanlar, bunun bilinciyle hareket etmiş oluyor ve bu hareketi kendilerine haklı göstermek için farkında olmadan tutumunu değiştirmeye mecbur kalmıyordu.

Sadece az para karşılığında yalan söyleyen denekler, eylemleriyle tutumları arasında bağdaşımı korumak için kendilerini tutum değiştirmeye zorlanmış hissetti. Zira kendilerini, sosyal psikolojinin temel kavramlarından biri olan ve "kognitif ahenksizlik" olarak betimlenen, huzursuzluk veren içsel bir çelişki içinde bulmuşlardı.

Duydukları huzursuzluktan eylemlerini değiştirerek kurtulmaları mümkün değildi. Bunu yalnızca şöyle düşünerek yapabilirlerdi: "Ama yine de önemli bir bilimsel deneydi, sıkıcıdan ziyade zorlayıcıydı demek herhalde daha uygun olurdu."

Bu tutum değişikliği dışsal ve zoraki değildi. Deneğin samimi fikri olarak kafasına yerleşmişti ve bu fikri uzun bir süre koruyacaktı.

"Kognitif ahenksizlik" şöyle de örneklendirilebilir: Sol görüşlü bir bilgilendirme görevlisi, bir reklam şirketinden iş teklifi alır ve kabul eder. Bu durumda, yönelimleriyle eylemleri arasında bir uyumsuzluk oluşmuş olur. Yeni işine devam ettiği ve istifa etmediği taktirde, kanaatlerini giderek eylemlerine uyumlandırmaya mecbur kalacak, birkaç ay içinde büyük ihtimalle reklamcılığın serbest piyasa ekonomisine dayanan demokratik bir toplumda temel bir gereklilik olduğunu düşünebilecek ve bunun ateşli savunuculuğunu yapabilecektir. Ve belki bu tutumunu –reklam sektöründe kısa bir süre kalsa bile– hayatı boyunca koruyacaktır.

Eğer reklam işini kabul etmeye kendini mecbur hissetmişse, benlik algısını ayakta tutabilmek için kendini eylemleri, tu-

tumları ve değer yargılarıyla kanaatleri arasında yeni bir düzenleşim yapmaya mecbur hissetmez; hatta belki de tutum değiştirmeyi hiç gerekli bile bulmaz. Yeni işinden sağlayacağı maddi ayrıcalıklar karşı konulamayacak kadar fazlaysa da yine aynı şekilde kendini böyle bir düzenleşim yapmak zorunda hissetmez.

Ancak bu işi, bir sürü iş teklifi arasından, en cazibi olduğuna inanarak tercih etmişse ve diğer iş teklifleri kadar cazip maddi ayrıcalıklar da sağlamıyorsa, tutum değişikliği yapmaya karşı koyması da zorlaşır.

Hangi eylem tarzını seçeceğimiz hususunda zor bir karar arifesinde, seçenekler arasında bir tereddüt yaşarız. Lakin kararımızı verip eyleme geçtikten sonra bu eylem düşünce tarzımızı etkiler. Kendimizi seçimimizin doğru olduğundan, önceye nispetle çok daha emin hissediyoruzdur şimdi. Seçtiğimiz eylemi hayata geçirmiş olmak tereddüdü ortadan kaldırmış ve değer yargılarımız bu eylem tarzına uyum sağlamıştır.

Örneğin Yehova Şahitleri, cemaat üyelerine bir kuruş ödemeksizin onları sokaklarda broşür dağıtmaya teşvik ederken bu çiftli muhakeme tarzından yola çıkar. Eski üyelerinin gayreti bir taraftan cemaate yeni inanç yoldaşları sağlayacaktır, diğer taraftan da eski üyelerin cemaate bağlılıklarını daha da perçinleyecektir. İlk defa broşür dağıtmaya çıkmadan önce, yapıp yapmamak hususunda bir tereddüt geçirmiş olabilirler fakat evlerine döndüklerinde, içlerindeki inanç duygusu hayli kabarmış olacaktır.

Bu ve bu gibi birçok örnek şunu ortaya koyuyor: yeni edinilmiş tutumlar daha hatırı sayılır eylem değişikliklerine ve bu yeni eylemler de yine daha hatırı sayılır tutum değişikliklerine yol açıyor.

Bu süreç insanı giderek çok daha hayırsever bir davranış biçimine de götürebildiği gibi, bir o kadar daha tahripkâr bir davranış biçimine de götürebiliyor.

Ve sırf söz ve telkinle gerçekleşmesi mümkün olamayacak kadar etkin tutum değişimleri, yeni tercihler ve bunların sonucunda yeni eylem tarzları yaratabiliyor.

Almanya'da Nazi rejimi bu mekanizmayı kıyasıya kendi çıkarına kullandı. "Heil Hitler" selamı ve bunun gibi rejime sadakat propagandası olan bir dizi sembolik işaret ve ritüellere iştirak etmemenin bedeli akla hayale gelemeyecek kadar vahim boyutlara ulaşabiliyordu. Ve bu durumda, sokaktaki Alman kendisine şu soruyu sorma durumunda kalabiliyordu: "Kolumu havaya kaldırıp da bir 'Heil Hitler' demekle kime ne kötülük etmiş olabilirim ki?"

Fakat gruba boyun eğdiği ve kalabalığın gözü önünde Hitler'e bağlılık selamı verdiği her sefer, düşünce tarzı da bundan etkilendi. Herkes onun hareketleriyle rejimi desteklediğine tanık olurken, rejime karşıt kanaatlerine sadık kalması giderek güçleşir.

Varılan sonuç şu oluyor: kendi başına pek zarar vermeyen sıradan eylemler de psikolojik değişimlere yol açabiliyor. Ve bu değişimler daha etkin ve daha tahripkâr eylemleri mümkün kılabiliyor.

İnsanları Yaratan Rollerdir

1971 yılında, Stanford Üniversitesi'nde görevli sosyal psikolog Philip G. Zimbardo liderliğindeki bir grup araştırmacı, mahkûm ve gardiyan olmanın psikolojik etkilerini incelemek üzere bir deney yapmaya karar verdi.

Deneye katılacak 21 erkek üniversite öğrencisini ilanla buldular. Deneye 14 gün süreyle katılacak ve bunun için para alacaklardı. İlana başvuran herkes görüşmeye çağırıldı ve aralarından en dengeli, olgun ve sorumluluk sahibi olarak değerlendirilenler seçildi. Denekler gelişigüzel iki gruba ayrıldı. Gruplar iki hafta boyunca gerçek bir mahkûm veya gardiyan gibi yaşayacaktı.

Deneyin ilk gününde on denek hırsızlık ve silahlı soygun şüphesiyle gerçek polislerce evlerinde gözaltına alınarak, Stanford Üniversitesi Psikoloji Fakültesi binasının bodrum katındaki sahte hapishaneye sevk edildi. Gerçek bir cezaevi gibi burada üzerindekileri olduğu gibi çıkarmaları emredildi. Sonra

yüksek tazyikli ilaçlı suyla dezenfekte edildiler ve kendilerine verilen mahkûm elbiselerini giydiler. Diğer taraftan gardiyanlar da ayna camlı güneş gözlüğü, cop ve gardiyan üniformalarıyla tam takım donatıldı.

Gardiyanlar sonra bir toplantıya çağrıldı. Görev ve yetkileri bildirildi. Mahkûmları göz hapsinde tutacaklar, aralarında disiplini sağlayacaklar ancak bunu, onlara bedenen zor kullanıp zarar vermeden yapmaya dikkat edeceklerdi. Mahkûmların gece gündüz devamlı hapishanede kalmasına karşın, gardiyanlar yalnız mesai süresince, yani günde sekiz saati hapishanede geçiriyor, sonra evlerine gidip her zamanki normal günlük yaşamlarına geri dönüyordu.

Stanford Hapishane Deneyi olarak bilinen bu testin en başında, gelişigüzel olarak gardiyan veya mahkûm rolleri üstlenen deneklerin arasında hiçbir kişilik farklılığı saptanmamıştı. Ancak iki gruptaki denekler arasında kısa sürede dikkate değer şaşırtıcı kişilik değişimleri ortaya çıktı.

Gardiyanlara verilen mutlak yetki, mahkûmları teslimiyetçi bir itaatkârlığa ve mahkûmlardaki teslimiyetçilik ve kendini küçük görme eğilimi de gardiyanları ellerindeki yetkiyi daha büyük çapta kullanmaya sevk etmişti. Ve arada bu etkileşim giderek daha habisleşen bir süreci başlattı. Gardiyanlardan üçte biri gitgide daha hissizleşti ve gaddarlaştı. Mahkûmları sebepsiz yere cezalandırabiliyor, aşağılamak için akla hayale gelmedik yöntemler buluyorlardı. Halbuki hepsi normal gündelik yaşamlarında o zamana kadar saldırganca ve haince davrandığı görülmemiş kişilerdi.

Gardiyanlardan sadece ikisi mahkûmlara yardım etmeye çalıştıysa da bu yardım, saldırgan gardiyanlara herkesin önünde kafa tutup karşı çıkmaktan çok uzaktı. Gardiyanların geri kalan kısmı mahkûm grubuna katı ve haşin davrandıysa da aldıkları talimatlarla ters düşen cezalara da başvurmadı.

Depresyona giren, teslim olan ve pasifleşen mahkûmların sayısı büyük hızla arttı. Mahkûmlardan üçü daha deneyin ilk dört günü zarfında kontrolsüz ağlama, düşünme bozukluğu

ve ağır depresyon gerekçesiyle "serbest bırakıldı". Bir mahkûm da bütün vücudunu kaplayan ağır nedeniyle serbest bırakıldı.

Üçü haricinde tüm mahkûmlar oradan kurtulabilmek için daha önceki günlerin yevmiyesinden vaz geçmeye hazır olduğunu bildirdi. "Şartlı tahliye" talepleri kabul edilmediği söylenince, hiçbir tepki göstermeden tırıs tırıs hücrelerine geri döndüler.

Stanford Hapishane Deneyi mahkûmların ve gardiyanların, üstlendikleri role nasıl sadık kaldığını ve nasıl bu role uygun hareket şekilleri seçtiğini bize gösteriyor. Denekler düşünce şekillerini, değer yargılarını ve duygusal tepkilerini giderek bu rollere uyumlandırdıkları gibi, birçoğu kısa zamanda asıl kişiliğiyle deneyde üstlendiği kişilik arasında bir fark görülemeyecek hale geldi.

Gaddar davranışlar her geçen gün arttı. Günlük hayatta uygulanan en basit ahlaki değerler yok oldu ve bu, deneklerin bulundukları grupta tamamen gelişigüzel bulunduğunu bildiği halde mümkün olabildi. Ve Zimbardo'yla arkadaşları, aslında iki hafta sürmesi gereken deneyi, altıncı günün sonunda nihayetlendirmeye mecbur kaldı. Mahkûmların ciddi bir ruhsal çöküntü yaşadığını göz önüne alarak, deneyi sürdürmenin yerinde olamayacağına karar vermişlerdi.

Bu deney tıpkı Milgram'ın otoriteye inanç deneyi gibi sosyal psikolojinin en ünlü klasikleri arasında yer alıyor.

O zamandan beri, "rol" ve "özbenlik" arasındaki bu kaynaşımı, farklı bağlam ve koşullarda tanımlayan bir yığın deneysel araştırma yapıldı. İnsanoğlu genelde rolünün ondan talep ettiği şekilde bir kişilik üstleniyor ve bu kişiliğiyle yaptığı şeylerde tek tek bir anlam ve aralarında geçerli bir bağlam saptıyor.

James Walker'ın *Becoming Evil* (ki bu yazıdaki gözlemler kısmen bu kitaptaki verilere dayanıyor) adlı kitabında ifade ettiği gibi, şiddet ve kötülük eylemleri yalnızca benliği görüntülemekle kalmıyor, yeni bir benlik de yaratıyor.

Hiç Yoktan Varolan Gruplar

İngiliz sosyal psikolog Henri Tajfel ve meslektaşları, bireylerin kendilerini bir grup olarak görebilmek ve bu bilinçten yola çıkarak diğer gruplara karşı önyargı geliştirebilmek için hangi ortak özelliklere sahip olması gerektiğini araştırdı.

Tajfel'in amacı ilk önce gelişigüzel bir araya gelmiş, aralarında hiçbir ortak özellik bulunmayan grupları incelemek, sonra yavaş yavaş bu gruplara ortak özellikler, negatif önyargılar kazandırmak ve en nihayet gruplar arasında çatışma ortamı yaratmaktı. Ve bu verilere bakarak grupta birlik duygusunun hangi etapta ve nasıl oluştuğunu tespit edecekti.

En tanınmış "asgari grup" deneyinde, deneklere bir dizi abstrakt tablo hakkında ne düşündüğünü sordu. Sonra onları iki gruba ayırdı. Bir grubun üyelerine, onlarda Paul Klee stili tablolara karşı, diğer grubun üyelerine de onlarda Wassily Kandinsky stili tablolara karşı bir beğeni gözlemlediğini söyledi. Ancak her ikisi de doğru değildi. Gruplar rastgele oluşturulmuştu.

Grup üyeleri daha önceden birbirlerini tanımadığı gibi, birbiriyle hiç karşılaşmamıştı bile. Buna rağmen, sıra, farklı konulardaki fotoğrafları değerlendirmeye geldiğinde, herkes kendi grubundakilerin değerlendirmelerini daha başarılı bulduğu gibi, onları, birlikteliği daha keyifli insanlar olarak vasıflandırdı. İş, denekler arasında para pay etmeye gelince de herkes kendi grubundakileri kayırdı.

Benzer bir başka araştırmada denekler karşı gruptakilere karşı öyle aşırı önyargılıydı ki, kendi gruplarındaki herkesin üç dolar yerine iki dolar almasını tercih etti, yeter ki bu diğer gruptakilerin dört yerine bir dolar almasını sağlasındı. Diğer bir ifadeyle, en fazla paranın kendi gruplarındakilere gitmesinden ziyade, "öbür grubu faka bastırmanın" peşindeydiler.

Bu deneyden önce çoğu sosyal psikolog arasındaki genel kanı, bir grubun diğer gruplara karşı önyargısının yavaş yavaş ve bu grupların üyeleri arasındaki karşılıklı deneyim ve etkileşim sonucunda oluştuğu şeklindeydi. Kimse, önyargılı ve düş-

manca duyguların, kendi ve diğer grup üyeleriyle önceden hiçbir ortak deneyimi olmaksızın patlak verebileceğini tahmin etmemişti.

Grup içi ve gruplar arası ilişkiler, sosyal psikolojinin ana araştırma sahasını oluşturur. Ve bu alandaki sayısız deneysel araştırmanın gösterdiği üzere, düşünce modellerimizin çıkış noktası, "biz ve onlar" şeklinde kutuplaşmış bir fikri şablondur. Grubumuzdaki "biz"ler için geçerli kurallar, öbür gruptaki "onlar" için olandan çok farklıdır.

Böyle düşünmemizin nedeni gayet basit: İnsanoğlu son derece karmaşık, değişken ve dolayısıyla anlaşılması güç bir dünyada yaşıyor. Onu daha yalın ve anlaşılır yapmak için de gereksiz bilgileri hemen ekarte ediyor ve kategorik düşünce tarzını benimsiyor. Ve bu aslında insanoğlunun düşünce mekanizmasının özünü oluşturuyor. Bizim için hem elzem hem kaçınılmaz.

Kategorilerin içeriği kişiden kişiye ve kültürden kültüre farklılıklar gösterse de süreç ve yöntem ortak. Ve dış dünyayla ilişki kurmamızı ve bağdaşabilmemizi mümkün kıldığı gibi, o dış dünyadaki yerimizi de belirliyor.

Ancak sosyal psikoloji, "biz ve onlar" şeklinde kutuplaşmış düşünce mekanizmamızda kalıcı ve birtakım değişmez çarpıklıkları da gün ışığına çıkarıyor: Kendi grubumuzun üyeleri arasındaki benzerlikleri abartırken, diğer grupların üyeleri arasındaki tekdüzeliği ve gruplar arasındaki farklılıkları da abartıyoruz ve normal olarak kendi grubumuzun üyelerinden, diğer grupların üyelerine kıyasla daha çok hazzediyoruz.

Kriz ve ihtilaf durumlarında bu düşünce mekànizması daha da güçleniyor. Ve içimizdeki insana has bu potansiyel, bitmek tükenmek bilmeden "ya öldürürsün ya da ölürsün" sloganı savuran bir propaganda aygıtına inanmamızı kolaylaştırıyor.

Kurbanlar Durumu Kendileri Hazırlıyor

İyi insanların kötü deneyimlere karşı bağışık olmadığını hepimiz bildiğimiz halde, büyük bir çoğunluğumuz, özünde

adil bir dünya yaratma umuduna bel bağlıyoruz. Çocuklarımızın geleceği için iyi, güvenli bir dünya olmalı bu.

Sayısız araştırmalar bize insanoğlunun bu umudunun ve hedef olduğu bilgi akımında bir anlam ve tutarlılık yaratma çabasının, gerçekleri kafasındaki daha iyi bir dünya düzeni imajına uyumlandırmak için nasıl çarpıtabildiğini gösteriyor.

Düşüncelerini, hatıralarını ve duyusal girdilerini, dünyanın hâlâ adil ve anlamlı görünebildiği bir biçimde çarpıtanlar sadece soykırım failleri değil. Gaddarca eylemlerin gözlemcileri de bunu yapıyor. Bizzat kurbanlar bile bunu yapıyor.

Örneğin, ciddi bir hastalığa yakalanan insanların hem kendileri hem yakın çevreleri bunun için "bir neden" bulmaya çabalar durur. Böyle vahim bir durumun neden başkalarının değil de onların başlarına geldiğini kendilerine açıklama gereği hisseder.

Tecavüz kurbanlarının kafasından da bu mealde düşüncelerin geçtiği sıkça rastlanan bir durum: "Belki bu durumu kendim hazırladım. O kadar geç saatte, o yoldan geçmemeliydim. O elbiseyi giymemeliydim." İstedikleri yoldan gitme, istedikleri elbiseyi giymeye hakları olduğunun bilincinde olsalar da özeleştirel düşünceler onlara rahat vermez.

Kendilerini suçlayıp vicdan azabı çektirmeyi, rastlantıların insan hayatını ne feci etkileyebileceğini kendi kendilerine itiraf etmeye tercih eden bir tutum içindedirler.

Gerçekleri, başına büyük bir facia gelmiş bir insanın, bunu kendisinin hazırladığına inanabilmemizi sağlayana dek zorlama eğilimimizi bu psikolojik mekanizmaya borçluyuz.

Bu hususu destekleyen bir yığın deneysel araştırma mevcut.

Örneğin Melvin Lerner ve Carolyn Simmons'un deneyinde, 72 üniversite öğrencisinden bir sorgulamayı izlemeleri istendi. Kurban, sorulara her yanlış cevap verdiğinde, yüksek elektrik akımı verilerek cezalandırılacaktı. Sorgulama esasen bir kurguydu. Kurban rolündeki oyuncu sanki elektrik akımına kapılıp acı çekiyormuş gibi davranıyordu.

İzleyicilerden bir kısmına, elektrik akımını isterlerse durdurabileceği, diğer kısmına da deneyin gidişatına bir etki edemeden sadece kurbanı izleyebileceği ve kurbana giderek daha sık akım verileceği bildirildi.

Gruplardan daha sonra, kurban hakkındaki düşüncelerini söylemeleri istendiğinde, kurbanın acı çekmeye devam edeceğini sananların kurban hakkındaki intibalarının, elektrik akımını durdurabileceklerini sananlara kıyasla çok daha olumsuz olduğu görüldü.

Bu psikolojik mekanizma, zarar verenin kendimiz olduğu durumlarda daha güçleniyor. "Kognitif ahenksizlik" yardım etmeye çalıştığımız kişilerden hoşlanmamıza, zararımız dokunan kişilereyse antipati duymamıza neden oluyor.

Eliot R. Smith ve Diane M. Mackie'nin kaleme aldığı, *Social Psychology, 2nd. ed.* adlı üniversite ders kitabında da bu olgu, bir deneyle anlatılıyor: kitabın okuruna dönük bir deneyinde, ona öğretmeninden bir tavsiye mektubu istemesi söyleniyor. Öğrenci iş aramıyor, dolayısıyla bir tavsiye mektubuna ihtiyacı yok; öğretmen öğrencisine bir tavsiye mektubu yazıyor ve bu "yardımdan" sonra, o öğrenci hakkında daha iyi hisler besleme eğilimine giriyor.

Stanley Milgram, "otoriteye inanç" deneyinden sonra deneklerden birçoğunun şöyle dediğini yazar: "Öyle aptaldı ki, elektrik şokunu hak ediyordu" veya "Madem denek olmayı kabul etti, yani kendi kaşındı". Kendilerinin de aynı şeyi yaptığını ve hangi deneğin elektrik akımına maruz kalacağının kura sonucu belirlendiğini bile bile böyle düşünebiliyorlardı.

Diğer bir ifadeyle, güçlü psikolojik dürtüler, suç failini, kurbanın başına geleni hak ettiği hissi ve düşüncesiyle hareket etmeye sevk ediyor. Ve faillerin kurbanlarına davranışları zaman içinde giderek ne kadar daha merhametsizleşir ve vahşileşirse, karşılarındakilerin bu vahşeti hak eden insanlar olduğu kanısı da kafalarında bir o kadar daha ağırlık kazanıyor.

Hepimiz insan olarak hakikatleri, tıpkı savaşın bitiminden hemen sonra İngiliz askerlerince, yeni boşaltılmış bir toplama

kampının içinden geçmeye zorlanan Alman sivillerin gözleriyle görme eğilimindeyiz. İçlerinden biri şöyle demişti: "Ne canice suçlar işlemiş olmalılar ki, bu tür bir cezayı hak etmişler."

Okuma Önerileri

Faillerin ruh durumunu irdeleyen bir sürü sosyo-psikolojik açıklama modelleri bulunsa da hepsine burada yer vermek olanaksız.

Bu konuya daha fazla eğilmek isteyenler, işe deneylere yer veren bir sosyal psikoloji kitabıyla başlayabilir. Bu konunun Danimarka eğitim sisteminde henüz çok marjinal bir konumu var, dolayısıyla bu konuda hiçbir Danca ders kitabı bulunmuyor.

Müfredatın öğrenciler açısından daha geniş ve özgür bir yelpazede sunulduğu Amerikan üniversitelerinde, öğrencilerin okuduğu ana dal ister öğretmenlik, ister oyunculuk, ister işletme ekonomisi olsun, yan ders olarak sosyal psikolojiyi seçme olanağı var. Böylelikle sosyal psikoloji; kamu idaresi, iletişim, eğitim ve öğretim, yasal danışmanlık vb. iş sahalarının da ortak ağırlık noktası haline geliyor.

Dolayısıyla İngilizce yazılmış sayısız üniversite ders kitabı, bilimsel dergiler ve makale derlemeleri mevcut. Ve bunlar devamlı ve düzenli olarak, yeni deneysel araştırmalarla genişletilip geliştirilerek, yeniden güncelleniyor.

Soykırıma sosyo-psikolojik açıdan eğilmek isteyenler için önerilebilecek belli başlı yapıtlardan üçü şunlar: James Waller'in, 2002'deki durumun kuşbakışı bir analizi olan *Becoming Evil*, Ervin Staub'un klasikleşmiş eseri *The Root of Evil* ve Leonard S. Newman & Ralph Erber'in hazırladığı soykırım yazıları derlemesi *Understanding Genocide*.

32

Iben merdivenlerden koşarak beşinci kattaki dairesine çıkıyor. Vakit geç. Malene'nin evinden dönüyor. Bütün akşam Anne-Lise konusunu tartıştılar. Kendini epey yorgun hissediyor. Kafasındaki tek düşünce bir an önce yatağa girip uyuyabilmek, tabii bu gece de huzursuzca bir o yana bir bu yana dönüp duracağı tutmazsa.

Son merdiven kıvrımını tam dönerken, daire kapısının önünde bir gölge sezer gibi oluyor. Başını kaldırıyor ve adamla yüz yüze geliyor. Uzun boylu, şakakları kırlaşmaya yüz tutmuş, siyah kıvırcık saçlı biri. Üzerindeki siyah deri ceketi ve gözlerindeki ölü ifadeyi fark eder etmez, neden orada durmuş onu beklediğini anlıyor.

Ve uçarak iniyor merdivenlerden aşağı. Deri ceketli adam da geniş adımlarla arkasından seğirtip ona yetişiyor.

Bağırmasına fırsat bile kalmıyor. Adam gırtlağına yapışıyor veyahut Anne-Lise öyle olduğunu tasavvur ediyor. Iben'i sırtından kavrıyor, göğsüne bastırıyor ve Iben çırpınıyor, çöp gibi bacaklarıyla tepiniyor, karşı koymaya çalışıyor çünkü ne olacağını biliyor, aynen Anne-Lise'nin bildiği gibi.

Kafasında dolanıp duran bu fantezide Anne-Lise, Iben'in yüzünün nasıl değiştiğini adım adım izliyor. Merdiven sahanlığının donuk ışığında Iben'in gözlerinin altındaki mor lekelerin nasıl belirginleştiğini görüyor. Ve Iben'in pişmanlık anını görüyor. Yaptıklarını kendine itiraf ettiği o ânı. Kendine nasıl yalan söylediğini, bir başkasının hayatını mahvetmeye çalışırken kendisini bir melek olduğu yalanıyla nasıl bencilce kandırdığını.

Anne-Lise'nin kafasındaki fantezide, savaş suçlusunun elinde devasa bir bıçak var ve bıçağın sırtı boydan boya kana bulanmış. Iben artık ölmek üzere, vücudu önce baştan aşağı zangır zangır titreyerek can çekişecek, sonra tükenecek ve nihayet cansız yere yığılacak.

Iben'in çırpınan vücudu aşınmış merdiven basamaklarına giderek daha sık, saatte birkaç kere yığılıyor. Anne-Lise'nin kafasındaki Iben fantezisi, tıpkı kırmızı eşofmanlı ırz düşmanı tarafından öldürülen Malene fantezisi gibi ısrarcı. Dayanılacak gibi değil!

Anne-Lise dikkatini başka şeylere vermeye çalışırken, aralıksız birbirini takip eden, birbirine karışan fantezilerin arasından deneyimli bir uyurgezer gibi yorgun argın ilerliyor. Bu filmler daha çok Kış Bahçesi'nde, hakikatin tam orta yerinde durmuş, bir yandan Iben veya Malene'yle konuşurken ve sanki bütün dikkatini onlara vermiş gibi görünmeye çalışırken oynuyor kafasının içinde.

Yngve'yle konuşmak geliyor içinden, bir randevu alsa iyi olur, onu bir tek Yngve yatıştırabilir. Fakat Yngve'nin ona, Malene'yle Iben'e meydan okumaya devam etmesinde ısrar edeceğini de biliyor.

Son olan bitenleri aslında Nicola'ya da anlatmak geliyor içinden. Fakat telefonunun ekranında arayanın Nicola olduğunu görünce, açmıyor. Başka çıkış yolu olmadığı, istifa etmesi gerektiği laflarını ondan bir kere daha dinleyecek hali yok.

Bunun yerine bütün gün daha huzur verici şeyler düşünmeye gayret ederek, o nahoş görüntüleri kafasından silmeye çalışıyor. Sabahleyin arabasıyla otoyoldan işe giderken DCIF'nin ne zaman İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanacağını düşünüyor. Lyngbyvejen yolundan sola, Jagtvej* istikametine saparken de arabasından inerken de bir köşesine üç müstehcen şekil çizilmiş, o ufacık, gıcırtılı asansörle yukarı çıkarken de bunu düşünüyor.

İnsan Hakları Enstitüsü, DCIF'yi devralınca her şey daha farklı olacak. Yeni iş arkadaşları edinecek, yeni bir müdürü olacak. Kinci fanteziler artık başının etini yemeyecek.

Yemek masasının üzerinde duran kahvesini devirdikten sonra da ve bir maili yanlış adrese gönderdikten sonra da aynı şeyi düşünüyor.

* Kopenhag'ın merkezinde bir anacadde. (ç.n.)

Ve o günkü iş sırası, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'da giriştiği soykırımıyla ilgili arama kelimelerini bulmaya geliyor. Üç ayrı kitabın tarama kopyalarını inceliyor, karşılaştırıyor ve aralarındaki ortak motifleri ve olası bağıntıları saptamaya çalışıyor.

Sovyetler Birliği'nin 1979'da Afganistan'ı işgal ettikten sonra ülkenin farklı kabileleri arasında etnik yapıyı değiştirmek için giriştiği vahşet operasyonlarını okuyor. Sovyet ordusunun liderleri, özellikle Paştunların sayısını azaltmak istiyordu; bu, ülkenin kuzey eyaletlerinin Sovyet Birliği'ne bağlanmasını kolaylaştıracaktı.

Elde kesin rakamlar olmasa da *Encyclopedia Genocide*'deki BM değerlendirmelerine göre, Sovyet ordusu 1978-92 süresinde bir buçuk ila iki milyon arasında Afganistanlının hayatına kıymış. Bu etnik temizlik uygulaması bombalı saldırılar, kimyasal silahlar, çocuklar için uçaklardan atılan öldürücü toksin içeren oyuncaklar, katliamlar ve ekinleri ve su kuyularını tahrip edilmesi yoluyla gerçekleşmiş.

Bölge halkından en az altı milyon kişi evini barkını bırakıp kaçmış ve işgalci güç, tekrar geriye dönmelerini imkânsızlaştırmak için, kurak iklimli Afganistan'da tarım için elzem olan sulama sistemlerini tamamen imha etmiş. Böylece ekili bölgeler olduğu gibi çöle dönmüş.

Anne-Lise'nin klavyesinin espas tuşu doğru dürüst çalışmıyor. Bazen kelimelerin arasına iki veya üç aralık ekliyor, bazen hiç eklemiyor, kelimeler birbirine yapışık kalıyor. Yazdıklarını sonra iyice bir kontrol etmezse, metnin bu haliyle hiçbir kullanıcının elektronik arşivde arama yapmasına imkân yok. Anne-Lise tam "yabancı gazeteciler, doktorlar ve yardım görevlilerine yönelik işkence ve cinayetler" ifadesine geldiğinde, Paul'un Kış Bahçesi'ne girdiğini duyuyor ve içeridekilere söylediklerine kulak misafiri oluyor:

"Gunnar Hartvig Nielsen bugün öğleden önce bir ara buraya uğrayacak. Ona merkezi bir gezdirmeye söz verdim. Bu ara-

da ekonomik hususları da gözden geçeceğiz. Yönetim kurulu üyeliğine evet demeden önce bunlar hakkında bir fikir edinmekte ısrar ediyor."

Anne-Lise oturduğu yerden hiçbirini göremese bile, içeride havanın değiştiğini hissediyor. Klavyelere daha seyrek vuruluyor, çekmeceler daha sık açılıp kapanıyor, kâğıtlar kaldırılıyor, düzeltiliyor. Ve sonra sanki Iben'in sesi Malene'yle konuşurken daha bir gergin mi çıkıyor ne?

Yazı masasının kâğıtlardan karmakarışık olması Anne-Lise'yi rahatsız etmiyor ama post-it'ler çekmeceye kaldırıyor, sürüncemede kalan bir yığın işi varmış izlenimini uyandırabilir. Sonra masanın biraz ilerisinde yerde duran üç koca plastik torbayı da aşağıya taşıyıp atmaya karar veriyor. İçleri kâğıt çöpü dolu, yurtdışından gelen kitap ve dergilerin paket kâğıtları, zarfları filan. Aslında elinden ne kadar çok şey geçtiğini gösteriyor ama yine de içeriye darmadağın bir hava veriyor. Ve sonra gece temizlikçilerinin sık sık unuttuğu, kolay göze çarpan yerleri, fiş ve kordonlarla, elektrikli cihazların etrafını da bezle siliyor.

Temizlik faslını tam bitirmek üzereyken, içeridekilerin bağrıştığını duyuyor:

"Bunu ne nereye koyacağım?"

"Bilmem. Peki, bu nereye kaldırılacak?"

Anne-Lise cevabı duyamıyor. Hepsi bir ağızdan gülmeye başlıyor; ve Iben, elinde boş bir rom şişesiyle koşa koşa Anne-Lise'nin masasına geliyor. Anne-Lise şişenin nereden geldiğini bilmiyor. Iben geri dönüşüm konteynerine atmak için evden çıkarken çantasına sokup sonra unutmuş olmalı. Tam Iben'lik bir hareket.

Iben sırıtıyor:

"Bunu koyacak bir yerin vardır herhalde."

Ve sonra şişeyi Anne-Lise'nin masasının hemen yanındaki dolaplardan birine koyup dolabın kapısını kilitliyor.

Anne-Lise bundan ne anlam çıkaracağını bilemiyor. Sonra Malene'nin de kapının aralığında durmuş, onları seyrettiğini fark ediyor.

Anne-Lise çileden çıkmış halde. Elini hızla masaya indiriyor:

"Bu da neyin?.." Ne diyeceğini bilemiyor. Sonra ağzında geveleyerek devam ediyor:

"Benim alkol sorunum filan yok."

Iben bu arada gerisingeri Malene'ye doğru gidiyor, bir yandan da sırtı Anne-Lise'ye dönük, ona cevap veriyor:

"Tabii yok, canım."

Ve sonra ikisi bir ağızdan:

"Tabii ki yok."

"Biz öyle bir şey demedik ki zaten."

Kendi odalarına geçip gözden kayboluyorlar, ta ki Malene başını kapı aralığından uzatıp ekleyene dek:

"O kadar da alıngan olma bakalım. Yoksa tam üstüne parmak basmışız diye düşüneceğiz!"

Camilla, kütüphaneyi arayan bir araştırmacıyı Anne-Lise'nin telefonuna bağlıyor ve Anne-Lise telefondakine Alman işgali altındaki Fransa'da Nazilerle bir olup holokosta katılan Fransızlar hakkındaki kitaplara ilişkin bilgi vermeye koyuluyor. Bir yandan da o rom şişesinden bir an önce nasıl kurtulacağını düşünüyor, her halükârda Gunnar gelmeden önce. Diğerlerinin Gunnar'ın yanında pat diye dolabı açıp da rom şişesini meydana çıkarmalarına imkân vermemeli.

Telefonda konuşması biter bitmez, şişeyi kapıp mavi bir plastik torbaya koyuyor ve masasının uzağındaki bir başka dolapta duran karton kutulardan birinin en dibine saklıyor. Kimsenin şişeyi sakladığı yeri görmediğinden emin, içi artık rahat. Sonra bir koşu bütün dolaplarının içini, çekmeceleri ve rafları yokluyor. Iben'le Malene başka şişeler de saklamış olabilirler bir yerlere, Anne-Lise'nin mesai saatinde alkollü içki içtiğini ispatlayacak sahte deliller!

Üç kere üst üste her tarafı iyice aradıktan sonra yeniden yerine oturup karşıdaki duvara baka kalıyor, ne düşüneceğini bilemiyor. Ve sonra –aradan ne kadar zaman geçtiğini bilmiyor– bilgisayar ekranındaki kamera penceresinde Gunnar'ı fark ediveriyor. Diğerleri onu içeri buyur ederken, sanki Anne-Lise de "şans eseri" Kış Bahçesi'ndeymiş havası verebilmek için alelacele içeri geçiyor.

Gunnar tam hatırladığı gibi. Yani iriyarı, bronz tenli ve klasik ölçülere göre hiç güzel değil ve de Malene'nin fingirdediği o her daim bakımlı Frederik Thorsteinsson'a kıyasla hiç değil.

Anne-Lise orada bulunuşuna bahane olsun diye, Camilla'nın masasının yanındaki dolapta duran kalın etiket rulolarını karıştırıp duruyor. Sanki aradığı boydakini bulunca, bir miktar kesip alacakmış gibi.

Gunnar ona gülümsüyor, o da gülümseyerek karşılık verince, Gunnar ona hitaben:

"Paul Elkjær'le bir toplantım var" diyor.

Anne-Lise, Paul'a gelen misafirleri Camilla'nın karşılayıp yol göstermek istediğini bildiğinden, sırf gülümsemekle yetiniyor, Camilla'nın gelip Gunnar'la ilgilenmesini bekliyor.

Anne-Lise, Henrik'i hayatında hiç başkasıyla aldatmadığı ve aldatmaya da niyeti olmadığı halde, Gunnar'ın karşısında elleri karıncalanır gibi oluyor, tüm vücudunu bir sıcaklık kaplıyor. Gunnar'ın gömleği, bronz teninin üzerinde kar gibi bembeyaz duruyor, üstten birkaç düğmesi açık. Gömleğin üzerinde yumuşacık deriden siyah bir ceket var.

Anne-Lise'nin gözleri Malene'ye kayıyor. Gunnar onu iyi tanıyor! Bu besbelli! Ve korkunç! İkisi de henüz bir şey dememiş olsa da Anne-Lise aralarındaki yakınlığı hallerinden fark edebiliyor.

Malene ayağa kalkıyor. Olacak iş değil, Gunnar'ı tanıyor. Gunnar ondan hoşlanıyor. Onu nereden tanıyor acaba? Gunnar bu kadında hoşlanacak ne bulmuş olabilir? Malene, Gunnar'ı tanıdığından alenen bahsetmişti ama Anne-Lise,

Gunnar'ın kitaplarını kastettiğini sanmıştı, şahsen kendini değil.

Acaba sevişmişler midir? Herhalde hayır. Gunnar prensip sahibi bir erkek. Diğer taraftan Anne-Lise her şeyi yanlış anlamış olamaz mı? Yoksa Gunnar hiç tahmin ettiği gibi bir erkek değil mi?

Anne-Lise, Iben'in de gergin olduğunu fark ediyor, iki eliyle bir zımba makinesine yapışmış, kurcalayıp duruyor. Gunnar ona da sanki tanışıyorlarmış gibi gülümsüyor. Acaba bütün genç kadınlara böyle gülümseme âdeti mi var? O zaman belki de Malene'yi tanımıyor. Anne-Lise tekrar Malene'ye bakıyor. Hayır, bal gibi tanıyor.

Iben her zamankinden solgun görünüyor. Ayağa kalkıyor –ama diğerleri gibi değil– sanki ortadan kaybolmak istermiş gibi bir havası var veyahut kütüphaneye gitmek istermiş gibi.

Aradan birkaç saniye ya geçmiş ya geçmemiş ve Camilla, Gunnar'a o güzel, kadife gibi sesiyle cevap veriyor:

"Tabii, biliyorum, sizi bekliyor."

Paul'un kapısını tıklatıp Gunnar'ın geldiğini haber vermek için ayağa kalkıyor. Gunnar geleli topu topu on saniyeden fazla olmuş olamaz. Belki sadece beş.

Paul tam o sırada kapısını açıp çıkıyor ve bir an, afallar gibi karşıya, dört kadına bakıyor; Gunnar'ın arka tarafında, birbirinden birkaç metre mesafede, yazı masalarının etrafında heykel gibi hareketsiz duruyor dördü de.

Sonra Paul'un yüzünde durumu çözdüğünü gösteren bir ifade beliriyor. Herhalde şu kabilden bir şey geçiyor kafasından: Hayır, bana öyle geliyor olmalı... Bir gariplik filan olamaz. Ve şaşkınlığı geldiği gibi hızla geçiyor.

Gunnar'ı karşılıyor, kolundan tutup doğru odasına götürüp kapıyı arkalarından kapıyor. Ve hemen akabinde Anne-Lise kütüphaneye geri dönüyor.

Bu, acaba Gunnar'ın da birçok erkek gibi etik ilkeler konusunda lakayt biri olduğu anlamına mı geliyor? Uzaktan şöyle

bir bakınca Anne-Lise'ye sanki daha farklı gibi görünmüştü ama bilinmez.

Anne-Lise masasına oturuyor, başını masanın üzerine doğru eğiyor, görmeyen gözlerle önüne bakıyor ve her zamanki gibi gözlerinden bir damla yaş bile gelmiyor.

Şu an neler hissettiğini kimseye izah edemez. Etmeye kalksa, saf ve isterik bir yeniyetme izlenimi verir karşı tarafa o kadar. Fakat kendini öylesine bir boşlukta hissediyor ki. Ve buna sebep de Gunnar'la Malene'nin arasındaki o kısacık bakışma.

Iben'le Malene'nin gençlik ve güzelliğinin sahte büyüsüne aldanmayacak insanlar da bulunduğuna inanırdı halbuki. Ve DCIF'nin dışında muhakkak ki başka dünyalar, başka tarz iş ortamları olması gerektiğine de inanırdı. Fakat anlaşılan yeryüzünün her köşesinde ve her şeyde Malene'nin yasaları geçiyor.

Kupkuru gözlerini masanın üzerine dikmiş otururken düşünüyor bunları. Bu dünya Malene'nin dünyası! Kaçıp kurtulacağı bir delik yok!

***

Paul'un oda kapısı açılıyor ve Paul büyük bir ciddiyetle Gunnar'ı masaların arasında dolaştırıp merkez çalışanlarıyla tek tek tanıştırıyor.

Ve iki erkek masalarının tepesinde bitene kadar dördü de yerinden kıpırdamadan, önündeki işe dalmış havası oynuyor.

Anne-Lise, içeriden Gunnar'ın sesini duyuyor; Malene ve Iben'le epeydir tanıştıklarını söylüyor. Malene'yle "eski dostlar" ve Iben'le de arkadaşlar. Gunnar sıradan bir şeyden bahsedermiş gibi konuşuyor ama ahbaplıkları öyle sıradan değil gibi, zira Malene'yle Iben, itibarlı bir erkeğin karşısında hep oldukları gibi değil bu sefer; daha bir suskun, daha bir ölçülüler.

Paul, Gunnar'ı alıp kütüphaneye giriyor, en dipteki rafların arasında dolaşıp belge koleksiyonlarına bakıyorlar. Ve iki

adam orada meşgulken, Anne-Lise yönetim kurulu başkanı Ole Henningsen'in sesini duyuyor birden Kış Bahçesi'nden.

Camilla'nın sesi neşeyle çınlıyor:

"Merhaba, Ole. Gunnar Hartvig Nielsen, Paul'la kütüphanede."

"Ha, öyle mi? Ben zaten önemli bir şey için uğramadım, bu haftanın gazete kupürlerine ihtiyacım var da. Dosyayı bu akşamlık eve ödünç alacağım."

DCIF'de herkes Ole'yi çok sever. Ole'nin saçları da tıpkı Anne-Lise'nin tanıdığı altmış yaş civarındaki bütün profesörlerinki gibi kısacık kesilmiş ve bembeyaz da bir sakalı var. Anne-Lise bunun 1970'lerin üniversite modası olması gerektiğini düşünüyor. Sonra Ole merkeze sık sık uğrayan yaşlıca akademisyenlerin çoğuna nazaran hem biraz daha yapılı hem de onlar gibi resmi giyinmeyi sevmiyor.

Arada merkeze şöyle bir uğrayıp Paul'la biraz çene çalar, DCIF'nin şu veya bu konuda izleyeceği politika üzerine konuşurlar veyahut birlikte katılacakları toplantılara hazırlanırlar. Sonra Ole'nin, merkezin her Noel'de ve her yaz yapılan personel yemeklerine de ara sıra katılmışlığı vardır.

Altı ay öncesine kadar bu kibar ve sevimli yönetim kurulu başkanının özel hayatı Anne-Lise'yi fazla ilgilendirmiyordu. Sadece karısından boşanmış olduğunu ve iki oğlu olduğunu biliyordu. Fakat sonra baldızı bir pazar sabahı Anne-Lise'ye telefon edip, *Politiken* gazetesinin pazar ilavesindeki *İçimdeki Şeytan* adlı yazı dizisinde Ole'yle bir röportaj olduğunu haber vermişti.

Anne-Lise de hemen sokağın aşağısındaki *kiosk*'a koşup bir gazete almış ve Ole'nin daha önceki haftalarda aynı yazı dizisinde özel hayatlarını en mahrem detaylarına kadar anlatan ünlüler gibi kendi hayat hikâyesini alenen anlattığı yazıyı yutar gibi okumuştu.

İki tam sayfalık röportajda, ayrıca Ole'nin yüzünde gururlu bir ifade ve koca göbeğiyle, İkinci Dünya Savaşı sırasında Da-

nimarkalıların Yahudileri Almanların elinden kurtarmak için Øresund üzerinden İsveç'e kaçırdığı balıkçı teknelerinden birinde çekilmiş etkileyici bir fotoğrafı da yer alıyordu.

Ole kendinde tek kutuplu duygulanım bozukluğu olduğundan yazıda açık açık bahsediyordu veya eski adıyla depresyon. Devamlı üsteleyen depresyon atakları onu birçok defa mantıksız davranışlara itmiş ve aile hayatı üzerinde de yıkıcı bir baskı oluşturmuştu. On yıl önce –iki yetişkin oğlunun evden ayrılmasından yıllar sonra– karısı, Ole'yi terk etmişti; kocasının hastalığına daha fazla tahammül edemeyeceğini anlamıştı. Karısı siyahiydi, Saint Croix'de doğmuştu, Ole onunla bir araştırma için Saint Croix'deyken tanışmıştı. Kadın şimdi kendinden sekiz yaş genç bir Danimarkalı diplomatla Moskova'da yaşıyor. Ole karısından ayrıldıktan sonra, Det Kongelige Teater'in* arka tarafındaki sokaklardan birinde güzel bir daire bulup taşınmıştı; o tarihten beri de orada yaşıyor.

Ole röportajın konusunu profesyonel bir ustalıkla evirip çevirip DCIF'nin görevlerine de getirtmeyi başarıyordu. Anne-Lise, Ole'nin burada ettiği lafları beğeniyle okumuştu:

> "Son yüz yıldır meydana gelen savaşlarda kırk milyon insan hayatını kaybetti. Bu korkutucu bir rakam. Dolayısıyla da savaş facialarının gelecekte tekrarlanmaması için tüm dünya ülkelerinin gayret ve olanaklarını tereddüt etmeksizin bu uğurda harekete geçirmesi acil bir gereklilik oluşturuyor.
> Aynı yüzyılda altmış milyon insan kendi ülkelerinin hükümetlerince düzenlenen organize katliamların kurbanı oldu. Yani öncekinden bir buçuk kat daha fazla. Soykırım mekanizmasını anlamak ve önlemek ne kadar önem taşıyor diye soracak olursak, cevap şu: önem derecesini insan kaybına göre değerlendireceksek, günümüzde yeryüzündeki en önemli sorun bu."

Politiken muhabirinin misafirinin ağzından almayı başardığı bilgilerin haddi hesabı yok gibiydi. Okurların hiç tahmin

* (Kopenhag'daki) Danimarka Kraliyet Tiyatrosu. (ç.n.)

edemeyeceği ve muhakkak ki asla sormaya kalkışmayacağı soruların ortaya döktüğü bilgilerdi bunlar.

Ole, modern psikofarmakolojinin hayatını nasıl değiştirdiğini de dobra dobra anlatıyor ve antidepresif ilaçlar birkaç on yıl erken icat edilmiş olsaydı, bugün hayatının çok daha da farklı olacağını düşünmeden edemediğini belirtiyordu.

İlaçlar onda iktidarsızlığa yol açmış olsa da bunu depresyondan kurtulabilmenin mutluluğuna kıyasla ufak bir dezavantaj saydığını da söylüyordu. Aslına bakılırsa bu durumu ilk başta kabullenmesi zaman almıştı. Fakat durumu avantaja dönüştürmeyi başarmıştı. Şahsi deneyimlerine göre kadınların feci zevk aldığı yeni "teknik"lerle seks hayatına daha bir zenginlik katmıştı. Ve bunun için kendisiyle gurur duyuyordu.

Anne-Lise röportajı birkaç kere okumuş ve o pazar bütün gün Henrik'le bu mevzuyu konuşmuştu. Kendi hesabına, yazıyı okumamış olsaydı, Ole'nin hasta olduğunu dünyada tahmin edemezdi. O günden sonra da insanın her gün birlikte çalıştığı iş arkadaşlarının içinde acaba nasıl sırlar saklı olabileceği düşüncesi kafasına yerleşmişti. Son haftalar boyunca haliyle bu düşünce aklına daha da sık takılır olmuştu.

Yazı yayımlandıktan sonraki pazartesi günü Iben, insanların sadece kimyadan ibaret olduğu hususunu günlük nutuklarına dahil etmişti. Ufak kimyasal dengesizlikler insan hayatını nasıl da değiştirebiliyordu. Öyle ki, hiçbir terapi bana mısın demiyordu. Ve o günden itibaren, "birçok bakımdan hayvanlarla eşiz" nutukları gibi, bu da Iben için temel meselelerden biri haline geldi. Ve tabii bu vesileyle, saygın yönetim kurulu başkanları hakkında hiç beklemeden öğrendikleri onca şey onlara iyi bir eğlence vesilesi olmuştu.

Ole birkaç gün sonra merkeze uğradığında, öncelerine kıyasla bayağı ilgi odağı olmuştu. Hepsi teker teker o güzel röportaj için ona teşekkür etmişti. Iben hemen bir teyzesinden laf açmıştı, o da depresyonlardan çok çekmişti, Malene de ev-

lilikleri bu hastalık yüzünden dağılan arkadaşlarını konu etmişti. Fakat çizgiyi aşmamaya da özen göstermişti.

Ole merkezdekilerin bu yeni tepkisine alışık olduğunu göstermişti. Öyle rahat ve hazırlıklıydı ki, onlar leb demeden leblebiyi anlayıp onların tepkilerine sanki kendi yol göstermişti: övgülerine gülümseyince, onlar onu daha bir övmüş; onların mahcubiyetine gülümseyince, onlar tam mahcup olmuştu.

Birkaç dakika sonra da sohbet tekrardan o alışılagelmiş profesyonel rotasına oturuvermişti. Dışarıdan gören birinin merkez çalışanlarının, yönetim kurulu başkanları hakkında neler neler bildiğini, ruhu bile duymazdı.

Gunnar'la Paul kütüphanenin dip tarafında, evraklarla bir süre haşır neşir olduktan sonra tam geri dönerken Ole de karşıdan doğru ilerliyor. Yüzünde koca bir gülümseme, kolunun altında da evde gözden geçirmek için ödünç aldığı dosya var. Anne-Lise'nin masasının karşısındaki kapının eşiğine vardığında konuşmaya başlıyor:

"Merhaba Gunnar. Kütüphanemizde, *Udvikling* için işine yarayabilecek şeyler olduğunu görmek ne güzel."

Gunnar mutluluktan uçuyor. Herkes bir süredir onun böyle bir yönetim kurulu üyeliğini çoktan hak etmiş olduğunu söyleyip duruyordu. Paul'dan da Ole'den den en az on beş santim daha uzun, öyle ki ikisi de yanında küçücük kalıyor. Gunnar cevap veriyor:

"Gayet tabii var, Ole. Ancak bugün etrafı şöyle bir gezmek için buradayım; teklifi kabul edip etmemeyi kafamda bir tartmadan önce!"

Sonra Paul'a dönüyor ve gülümsüyor: "...Edeceğim herhalde!"

Ole şaşırmış görünüyor, Gunnar devam ediyor:

"...Yani yönetim kurulu üyeliği teklifini canım... Frederik Thorsteinsson'un yerine."

Ole o zaman cevap veriyor:

"Ya, evet. Tabii, çok iyi."

Ole ne "Çok sevindim" ne de "Evet, seni aramızda görmeyi umuyoruz" kabilinden bir şey söylüyor.

Kısa bir sessizlik oluyor, Ole'nin nasıl candan biri olduğunu bilen herkes, Paul'un Gunnar'a yönetim kurulu üyeliği teklif ettiğinden Ole'nin hiç haberi olmadığını hesap edebilir.

Ole sert davranmıyor. Paul'a bir şey söylemiyor. Üzerine gitmiyor. Onun gururuyla oynamıyor. Yalnızca acelesi olduğunu, gitmesi gerektiğini söylüyor. Ve kimseye konuyu deşme şansı vermeden hemen ortadan kayboluyor.

Fakat artık Gunnar, Ole'yi iyi tanıdığından mı olacak, yoksa çok dikkatli olduğundan mı, Ole ne ona ne öbürlerine olumsuz bir tek şey dememiş olsa da Gunnar'ın yüzündeki mutluluk uçup gidiyor.

Paul:

"Evet, iyi oldu! Bu arada yönetim kurulu başkanıyla da bir merhabalaşmış oldun. Hareketli bir işyeridir burası, gelen giden her zaman belli olmaz... Ve sonra Ole'nin hep böyle acelesi vardır."

Paul, Gunnar'ı kendi odasına doğru götürürken ekliyor:

"...Fakat tabii bütün bunları zamanla kendin de görüp anlayacaksın, hepimizi bir tanıyınca, gerisi kolay gelecektir."

***

Erkekler kaybolunca Kış Bahçesi'ne sessizlik çöküyor. Anne-Lise, Henrik'i aramak için yanıp tutuşuyor ama şimdilik bu imkânsız, aradaki kapı hep olduğu gibi açık.

Ah, şu tanrının cezası kapıyı bir kapatabilse... Sabahtan akşama kadar "tetikte" olmak zorunda ve sonra bir de üstüne üstelik, bu lanet işyerinde hayatta kalabilmek için gereken rolü de oynamak zorunda kalıyor. Maskesini atıp da bir kendisi olabileceği iki dakikacığı bile yok artık.

Kalkıp kapıyı kapatsa, kimsenin itiraz filan edeceği yoktur ya. Ve muhakkak bir daha da o kapıyı açan da olmaz. Yine kapatmaya bir türlü eli gitmiyor.

Dikkatini artık önündeki işe veremiyor. Kalkıyor, Lahey'deki Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nden gelen koca kutuları açıp içindekileri yerleştirmeye koyuluyor.

Açık kapının öbür tarafından Iben'in sesini duyuyor:

"Gunnar bu olandan sonra DCIF'den artık uzak durmayı tercih eder herhalde. Paul'un küçük hesaplarına alet olmak istemeyecektir."

Malene cevap veriyor:

"Bak gör, yönetim kurulu üyeliğine nasıl evet diyecek!"

Kısa bir sessizlik. Sonra Anne-Lise tekrar Malene'nin sesini duyuyor:

"...İçeride oturmuş, bunu konuşuyorlar. Tam şu anda."

"Bekle de gör, demeyecek!"

Ve Anne-Lise, Iben'in bir defaya mahsus –belki de ilk defa– kafasının attığına kulak misafiri oluyor. Sesi daha bir cırlaklaşmış. Anne-Lise onun kontrolünü kaybetmesi için gereken şeyin bu olabileceğini dünyada tahmin edemezdi.

Iben bangır bangır bağırmak üzere sanki:

"Onun hakkında nasıl böyle düşünebilirsin?"

Malene'nin sesi şimdi farklı çıkıyor. Daha bir kontrollü ve daha bir bilirim havasında. Kızına laf anlatmaya çalışan, çileden çıkmış bir annenin sesi:

"Tekrar sahaya dönebilmek için böyle bir imkânı yıllardır bekliyordu o."

"Ama birini böyle el altından saf dışı bırakmaya yanaşacak insan da değil o!"

"Gunnar'ın yıllardır Afrika'da yaşadığını, yolsuzluk görmeye alışık olduğunu da hesaba katmalısın ama."

"Ben de Afrika'da yaşadım, unutma!"

Aralarındaki ilk çatışma da böylece göz açıp kapayana kadar gerçekleşmiş oluyor. Sonra birden sakinleşiyorlar. Nasıl da hiç farkında olmadan hislerine kapıldıklarını ancak anlamış gibiler. Dışarıdan bakan biri, seslerinden öfkeli olduklarını düşünebilir; fakat tabii bu tarz iğneli konuşmaların onların nor-

mal iletişim tarzı olduğunu bilmediği sürece. Ve nitekim Anne-Lise onların ilk kez birbirleriyle böyle konuştuklarına tanık oluyor. Başkalarını maruz bıraktıkları şeyi şimdi kendilerinde tecrübe ettiklerini gördüğü için adeta bayram ediyor.

Ve Malene kaşla göz arasında hastalığını lafa karıştırıveriyor. Iben tepki vermeyince biraz bekleyip yumuşacık bir sesle devam ediyor:

"Gunnar hakkında meğer bayağı bir şeyler biliyormuşsun. Adamla *tek bir kere* Sophie'lerde karşılaştın, o kadar."

Iben bu arada kendini toparlamış. Kendinden emin bir sesle karşılık veriyor:

"Evet ya, o akşam adamakıllı konuşmuştuk. Doğru. Rasmus hep der ya, insan galiba en iyi sohbetleri tek bir kere karşılaştığı insanlarla yapıyor."

Malene'nin burnu sürtmüşe benziyor:

"Ya demek şimdi Rasmus'u lafa karıştırmak istiyorsun."

"Karıştıramaz mıyım yani?"

Birkaç dakika daha bu minvalde atışıyorlar. Sonra Iben sakinleşmek için mutfağa kaçıp sığınıyor.

Anne-Lise de masasının karşısındaki kitaplığa gidip raflardaki dergileri düzenlemeye girişiyor. Durduğu yerden Kış Bahçesi'ni görebiliyor.

Iben yerine dönüp de sandalyesine tam çökerken Paul'un odasının kapısı açılıyor. Gunnar dışarı çıkıyor. Aralarında harıl harıl bir şeyler konuşmakta olan Camilla'yla Malene onu görür görmez susuveriyor ve bir çırpıda merkezde ses soluk kalmıyor.

Gunnar artık gülümsemiyor. Hızlı adımlarla çıkış kapısına doğru ilerliyor. Kapıyı tam açarken bir dönüp içeridekilere kibarca bir "hoşça kal" diyor.

Ve başka da bir şey demeden çıkıp gidiyor.

Anne-Lise hislerini belli etmekten hoşlanmayan bir insan olmasaydı, Gunnar'ın öfkeden kırış kırış alnını görünce sevinçten ağzı kulaklarına varırdı.

Kapının Gunnar'ın arkasından çat diye kapanmasından az sonra Paul odasından çıkıyor.

Iben soruyor:

"Nasıl gitti?"

"Yani işte, şöyle böyle... Lanet olası, Ole'nin de pat diye çıkıp geleceği tuttu. Bu hiç iyi olmadı."

Paul'un sinirli bir hali var.

"...Eh artık, bakalım sonuç ne olacak, göreceğiz... Bütün bunlar sırf merkezin geleceğini kurtarmak için."

Dönüp odasına doğru gidiyor ve kapıyı tam arkasından kapatırken ekliyor:

"...Ole'ye hemen bir telefon etmem gerekiyor."

Ve hepsi soran gözlerle aralarında bakışıyor: Görünüşe göre Paul'un öyle hayıflandığı filan yok, Ole ne tepki verecek diye korkar bir hali de. Bunların anlamı ne olabilir? Yönetim kuruluna kim alınacak o zaman? DCIF, İnsan Hakları Enstitüsü'nün piyonu mu olacak? Yeni amir kim olacak? Personelde kesintiye gidilecek mi?

Anne-Lise durduğu yerden Kış Bahçesi'ni olduğu gibi görebiliyor: Camilla'nın masasındaki titizlikle dizilmiş post-it'leri, Malene'nin masasındaki plastikten cüce bebeği, Iben'in masa lambasının kırık yayını. Belki de her şey birkaç aya kadar tamamen değişecek.

Ole anlaşılan telefona cevap vermemiş ki Paul birkaç saniye sonra geri geliyor. Elinde bir kruvasan var, Gunnar'la toplantısından artmış olacak.

Malene'yle Iben'in masalarının yanındaki sandalyeye oturuyor, Camilla'ya gelmesi için işaret ediyor. Anne-Lise zaten yakında duruyor.

Paul kruvasandan bir lokma alıyor ve sonra bir ısıra bir konuşa yerken, lafa giriyor:

"Evet, işe devam edi... Dinleyin şimdi: Dün bir arkadaşımla öğle yemeği yedim, Konservativ'lerin* Dışişleri Kurulu'nda bir arkadaşı var. Onun için de iki aya kadar Brüksel'in, Ermeni soykırımını reddetmesi nedeniyle Türkiye'ye izlenecek tutumu masaya yatıracağını biliyorum..."

Yani Paul onların biraz önce olanları unutup işlerine bakmasını mı umuyor sahiden?

Anlaşılan öyle. Anne-Lise diğerlerine bakıyor. Onların da Paul'un davranış şeklini anlamakta zorlandığından emin fakat yüzlerinden bir şey belli olmuyor. Paul'u dikkatle dinler havadalar, Anne-Lise de onlar gibi öyle yapıyor.

Paul almış başını gidiyor:

"...Yani önceliği bu konuya vereceğiz. Çeçenistan özel sayısını filan unutuyoruz. Daha sonraya kalacak. Şimdi ilk iş 'Türkiye'de soykırım' özel sayısını bir ay içinde baskıya hazırlamak. Bu konudaki en önemli belgeleri bir araya getireceğiz: yazıları, röportajları, en son istatistiki bilgileri, tabloları vesaire vesaire."

Paul bir şeye kendini kaptırdı mı tam bir enerji küpü olur.

"...Ayrıca bu konudaki en önemli linkleri içeren dört dörtlük bir internet sitesi de hazırlamamız lazım. Ve bütün bunları yaparken aklınızda hep şu olacak: Bölgede saklı, henüz mercek altına alınmamış ne bilgiler olabilir? Bölgenin tarihi itibariyle. Günlük basından *katbekat* daha derine ineceğiz."

Durup bir nefes alıyor, sonra soruyor:

"...Anne-Lise, bu sayıyı hazırlarken bilmemiz gereken hangi kitaplar var? Bu konuda daha önce özel sayı çıkarmış olan dergiler var mı, bunlar hangileri?"

Paul'un –veya diğerlerinin– Anne-Lise'ye bu tarzda bir şey sorduğu ilk kez oluyor. Anne-Lise düşünüyor: Önemli an geldi çattı! Bunun için tam bir yıldır bekliyordum. Nihayet ben de işe doğrudan dahil ediliyorum.

Ağzını açıyor:

---

* Danimarka'daki siyasi partilerden biri. (ç.n.)

"Muhakkak ki..."

Ve dili tutuluyor:

"...Eminim ki..."

Başka bir şey diyemiyor.

Diğerleri birbirlerine imalı bakışlar fırlatıyor. Öfkeden kudurmamak elde değil. Ama öte yandan konuya konsantre olamayan, profesyonel davranamayan kendisi. Onlar değil ki.

Paul, Iben'e dönüyor:

"Iben, bu konuda ekleyeceğin bir şeyler var mı?"

Olmaz mı, tabii ki var. Iben kocaman gülümsüyor. Konuya tamamen yoğunlaşmış görünüyor. Tavrında, Ole'nin daha topu topu on beş dakika önce Paul'un yalancılığını ortaya çıkardığını ima edebilecek hiçbir şey yok:

"Eğer yabancı serbest muhabirlerden yararlanır ve onları isabetli seçersek, normal menzilimizin çok ötesine geçebiliriz tabii. Ve sonra, büyük Avrupa ülkelerinin Türkiye'nin yanı sıra diğer ülkelerde de vuku bulmuş soykırımlara karşı takındığı tutumu da tarihi bir perspektif içinde konuya dahil edebiliriz diye düşünüyorum..."

Anne-Lise söylenenlerin hepsini olduğu gibi dinleyemiyor. Gözlerinin önünde hep Iben'in kütüphaneye dalıp boş rom şişesini dolaba koyuşu var. Daha bir saat önce on iki yaşındaki edepsiz bir kız çocuğu gibi yılışıkça sırıtarak ortalıkta koşuşan birinin şimdi karşısına geçmiş o serinkanlı, ikna edici akademisyen rolüne soyunabilmesine akıl sır erdirecek gibi değil.

Ve Iben lafını bağlıyor:

"...Böylelikle de ilgililere yalnız özellikle bu konu hakkında bilgi vermekle kalmaz, Avrupa'nın konu genelinde devreye soktuğu ortak karar mekanizmaları hakkında da toplu bir bilgi edinme olanağı sağlamış oluruz."

Paul, Iben'i dinlerken ağzına attığı son kruvasan parçasını yutup karşılık veriyor:

"Aynen katılıyorum! Fevkalade, Iben! Ve Anne-Lise, senin de bu konuya dikkatini vermen lazım..."

Anne-Lise'nin içinde sanki sigorta atıyor, zihni tamamen boşalıyor. Kafasındaki tek düşünce Iben'in merdiven sahanlığının sert ışığı altındaki hayali. Gırtlağında savaş suçlusunun bıçağını tam hissettiği an. Iben'in allak bullak suratı, yalvaran gözleri.

Paul'un kruvasan kırıntılarını diliyle dişlerinin arasından temizledikten sonra tekrar ona doğru döndüğünü hayal meyal görüyor, ona hitap eden sesini belli belirsiz duyuyor:

"...Burada yapacağın tek şey, sürüsüne bereket yazı, makale bulmak değil, Iben'le oturup bunların en iyilerini birlikte seçeceksiniz. Yani ikiniz ekip çalışması yapacaksınız. Bu konuda diyeceğin bir şey var mı?"

Iben'in eli savaş suçlusunun deri ceketinin ucuna yapışıyor, sarsaklamaya başlıyor. Ama adam bana mısın demiyor, Iben'in koşu ayakkabılarının topuklarıyla onun kaval kemiğine habire indirdiği tekmeleri de umursamıyor. Adamın hareketleri öyle kati ve hazırlıklı ki. Bu durumları tonlarca kere yaşamışlığın getirdiği tecrübe var üzerinde.

Anne-Lise bir silkeleniyor, Yngve'nin dediklerini düşünüyor: Beni uyarmaya çalıştığı şey yoksa bu muydu? İşim bitik mi artık? Artık düşünemediğime göre? Yeniden düşünebilecek miyim acaba? Yoksa artık miadım doldu mu?

Diğerlerine bir göz gezdiriyor. Paul onu fark ediyor. Tamam işte, şimdi o da onlara hak verecek. Çekilmez bir insanım. İşten atılacağım. Mahvoldum. Beni mahvetmeyi en nihayet başardılar.

Sonra Paul'un söylediklerine kulak kabartabilecek kadar toparlıyor kendini:

"...Bu özel sayı haliyle politikacılara DCIF'nin vazgeçilmez önemini kanıtlamaya da katkıda bulunmalı. Yani proaktif düşünmek zorundayız. Eğer Avrupa'nın en iyi özel sayısını ve internet sitesini biz yaparsak, kapımıza kilit vurmaları da zorlaşacak. Evet, Iben ve Anne-Lise... Gelecek ay zarfında bu

merkezin hayatta kalma savaşına birlikte imza atmış olacaksınız. Anlaşıldı mı?"

Anne-Lise'nin kafasının içi karmakarışık: Benden başka şey de istemiş miydi? Evet, istemişti ya. Ama neydi, hatırlayamıyorum ki. Burada boş çuval gibi oturmuş habire intikam hayalleri kuruyorum. Ne olacak benim halim?

Yerinden kalkmak ve oradan kaçmak istiyor. Fakat bunu bile yapamıyor. Düşünüyor: Bende bölünmüş kişilik bozukluğu olduğunu, ruh hastası olduğumu söyleyenler yoksa haklı mı? Belki de haklılar! Şu anda ben de kendimi ruh hastası gibi hissediyorum.

Peki mesai saatlerinde alkol aldığımı söylemelerine ne demeli? Kafam karmakarışık, genzim yanıyor. Lisedeyken çok fazla rom içtiğimde olduğu gibi. Belki de haklılar. Belki ben bir alkoliğim.

Kimseyle işbirliği edemediğimi söylerken de haklılar mı? Tabii haklılar. Biliyorum. Hepsinin hakkında öyle kötü, öyle korkunç hayaller kuruyorum ki. Biliyorum.

***

Toplantıdan sonra Anne-Lise'nin başı tutuyor.

Üzerinde kalın bir palto ve boynunda bir kaşkol, kütüphaneyle Kış Bahçesi'nin arasındaki kapının eşiğinde duruyor. Baş ağrısı haplarının hiçbir faydası olmamış, tavandaki floresanlardan yayılan sert ışık gözlerine girmesin diye gözlerini kısmış yere doğru bakıyor.

Usulca konuşuyor:

"Eve gitmek zorundayım. Kendimi hasta hissediyorum, dikkatimi toplayamıyorum. Siz de toplantıdayken fark ettiniz herhalde, bugün artık daha fazla çalışacak durumda değilim."

Paul da Kış Bahçesi'nde; Camilla, Paul'un baktığını bildiği için şöyle ortadan bir gülümsüyor, sonra Anne-Lise'ye dönüp toplantıdaki dikkatinin her zamankinden pek de farklı olma-

dığını söylüyor. Bunu sanki iyi niyetle söylüyormuş gibi yapıyor ama tabii ki değil.

Dışarıda buz gibi ve gri bir hava var. Tipik bir Aralık günü. Arabasına atlayıp otoyoldan Holte istikametinde gidiyor. Trafik rahat akıyor. Fakat tam Vasevej'e sapmak üzereyken, o loş ışıkta sağ yanından giden bisikletlinin ileri devam ettiğinin farkına varmıyor.

Araba bisikletin arka çamurluğuna tam bindirecekken, Anne-Lise fren yapmayı başarıyor ve arkasını bile kontrol etmeden direksiyona tüm gücüyle yapışıp sola kırıyor. Araba olduğu yerde birkaç kere döndükten sonra yolun ortasında enlemesine duruyor.

Canhıraş bir fren sesi duyuluyor. Ve Anne-Lise arabanın içinde zangır zangır sarsılıyor. Arkadan gelen araba Anne-Lise'ninkine tam ortadan bindirmiş.

Sürücü arabadan fırlıyor. O bir taraftan, bisikletli bir taraftan bar bar bağırarak Anne-Lise'nin arabasının tepesine adamakıllı birkaç yumruk indiriyorlar.

Sürücü, çamurluğunun eğrildiğini söylüyor ve Anne-Lise'nin telefonu numarasını istiyor. Anne-Lise vermeye yanaşmıyor. Önce trafiğe mani olmamak için arabasını yolun kenarına çekmek istiyor. Marşa basıyor, araba hareket edecekmiş gibi bir sarsılıp duruverince, hâlâ üçüncü viteste olduğunu fark ediyor.

En nihayet arabayı kenara çekiyor. Sürücünün telefon numarasını alıyor, ona da kendi numarasını veriyor. Adam Anne-Lise'nin kendini iyi hissedip hissetmediğini soruyor ama alkol veya uyuşturucu etkisinde mi değil mi demeye getiriyor. Anne-Lise başının ağrıdığını söylüyor. Adam yoluna gittikten ve Anne-Lise de başını direksiyona dayayıp biraz öylece kalıp kendini bir tarttıktan sonra bugün artık daha fazla araba kullanmayı göze alamayacağını anlıyor.

Eve bir kilometreden az bir mesafe var. Arabayı burada bırakıp yolun geri kalanını yürüyerek gidebilir.

Bahçeli evlerin olduğu, adını sanını bilmediği bir sokaktan aşağı doğru, kumla kaplı bir kaldırımdan yürüyor. Bahçe çitlerinin üzerinden dışarıya sarkan, çırılçıplak, dikenli dallar kaldırımı saçak gibi örtüyor.

Yukarıya, dallara bakıyor ama bir kerecik. Öyle feci bir baş ağrısı var ki, başını yukarıya kaldırınca beyni zonk zonk ediyor. Tanıdık birine rastlamasa bari derken, biraz ötesinden bir kadın sesi duyuyor:

"Birgitte!"

Kadın birkaç kere bağırdıktan sonra, Anne-Lise bağıran kim diye bakmak için başını bir çeviriyor. Yolda o kadınla kendinden başka kimsecikler yok.

Anne-Lise dönüp yoluna devam ediyor.

Kadın ona yetişiyor ve bir yandan da konuşuyor:

"Doğru görmüşüm! Sen Camilla'nın arkadaşısın! Ay, ne güzel bir tesadüf! Sen de mi yoksa bu civarda oturuyorsun?"

Anne-Lise kadının neden bahsettiğini anlamıyor bile. Kadın gözlerini Anne-Lise'nin hayret dolu gözlerine dikerek devam ediyor:

"...Beni hatırlamadın galiba? Korodan, canım! Kopenhag Posta İdaresi Korosu'ndan!"

"Ah, evet!"

Anne-Lise baş ağrısından ayakta duramazken bir de bu çıktı. Bu kadın şimdi Birgitte'nin gerçekte Anne-Lise olduğunu bir anlarsa, bunu gelecek koro provasında Camilla'ya yetiştirecektir. İşte o zaman da DCIF'dekilerin Anne-Lise'yi ruh hastası ilan ettiklerinin resmidir.

Kadının üzerinde pahalı tarafından, mavi bir yün palto var, dudağındaki ruj yaşına kıyasla epeyi cart. Anne-Lise'nin ruh durumundan kaynaklanıyor olabilir ama kadın ona biraz şaşkaloz biraz da uyumsuzmuş gibi geliyor.

Kadın soruyor:

"Sen de buralarda oturuyorsun demek? Aslında bu civarda bir koroya ihtiyacımız var, ta şehre inmek yerine."

Anne-Lise'nin evine yüz metre bile kalmamış. Kendini zorlayarak kırık dökük bir cümle kurabiliyor:

"Hayır, ben tesadüfen buradan geçiyordum, şey için... bir arkadaşı ziyaret edeceğim de."

"Camilla'yı mı yoksa? Yoksa o da mı buraya taşındı?"

Kadın, koro provası olan gecenin Anne-Lise için nasıl geliştiğini bilemez tabii.

Anne-Lise cevap veriyor:

"Hayır, o değil."

Anne-Lise çitten uzaklaşıyor. Üzerine iyice sarkmış dikenli dalların altında durmak onu garip bir şekilde huzursuz ediyor.

Bu ikili oyuna devam edecek gücü yok artık. Kadının yanından uzaklaşmak için bir yolunu ararken, artık kendi mahallesinde bile yürüyüş yapamayacak hale geldiğini düşünüyor.

Bu arada kadın makine gibi aynı şeyleri tekrarlamaya devam ediyor:

"Ben de şuracıkta oturuyorum. Bu civara bir koro lazım."

Anne-Lise düşünmeden yarım ağızla cevap veriyor:

"Evet ya, var."

"Ay sen de Holte civarında bir yerde oturuyorsun demek?"

"Hayır, hayır. Hayır, buralarda oturmuyorum."

Kadın parmağıyla dudağının kenarını siliyor ama silinecek bir şey yok:

"Camilla'yla bir zamanlar iyi arkadaştık."

Anne-Lise birden pür dikkat kesiliyor. *Öyle yapmak zorunda.* Cana yakın ve kibarca, dozunda bir ilgiyle –tıpkı ofistekilere karşı takınmaya mecbur olduğu o yapmacık tavırla– soruyor:

"Ya demek öyle?"

"Ama o çekilmez adamla ilişkiye girince görüşmeyi kestim."

Anne-Lise şimdi *tam manasıyla pür dikkat kesilmek zorunda.* Ötesi yok, *buna mecbur*:

"Ah biliyorum. Neydi o adamın adı?"

"Dragan."

"Ha evet, Dragan'dı ya."

Kadın gitgide daha bir açılıyor sanki:

"Evet, evet, Sırp bir mülteciydi. Yanlış bilmiyorum değil miydi?"

"Evet evet, doğru."

Anne-Lise'ye kadına karşı hiç açık vermemeye gayret ediyor. Ağır ağır, duraksayarak, sanki kelime dilinin ucuna gelmiş de hatırlayamıyormuş gibi devam ediyor:

"Dragan?.. Dragan?.."

Kadın tamamlıyor:

"Dragan Jelisic. Öyle değil miydi?"

"Ha, evet... evet, Dragan Jelisic'di adı. Ya, ben de ondan hiç hazzedemezdim."

Anne-Lise izin isteyip hızla eve doğru yollanıyor.

Henrik'e hemen telefon etse çok iyi olur ama işteyken onu rahatsız etmemeli. Bu durumda ikinci seçeneği, günün geri kalanında kimseyle konuşmamak. Hiç yoktan *bunu* yapmaya izin var.

Bahçeye giriyor. Eve doğru yürüyor. Kapıyı açıyor. Giriyor. Ve kendini doğruca siyah kanepeye atıyor. Akşamları başını Henrik'in kucağına koyarak yattığı tarafa.

Orada öylece kalıyor. Kendini toparlamaya çalışıyor, bunun nasıl mümkün olabileceğini bilemese de. Başı böyle feci ağrırken uyuması imkânsız, televizyon seyretmesi ve okuması da.

Camilla'nın bir zamanlar Sırp bir sevgilisi olmasının ve bu konuda tek laf etmemesinin ne anlama gelebileceğini kafasında tartıp biçmeye çalışıyor. Fakat düşününce baş ağrısı daha azıyor.

Tek yapabileceği şey Malene'yle Iben hakkında intikam hayalleri kurmak. Bu hayaller kafasının içine zorla sızıyor ve ne isterlerse onu yapıyorlar. Kırmızı eşofmanlı genç adam bir kere daha Malene'yi sürükleye sürükleye çalıların arasında çekiyor. Vücudunun ağırlığı altında ezilen dallar... Iben'in solgun boynu. Merdiven boşluğunun uğultulu akustiği. Boynundaki ve gözlerinin altındaki sanki dışarı fırlamış gibi duran damar-

lar... Ormanın içinde hissettiği o korku ve bunun bir başkasının hayatını mahvetmenin cezası olduğunu düşünürken gözlerinde beliren o dehşet ifadesi.

Anne-Lise başka bir şeyler düşünmeye çalışıyor, içinde iyi hisler uyandıracak bir şeyler. Lyngby'deki kütüphanede çalışırken kendini ne kadar iyi hissettiğini düşünüyor. Hayatının en büyük hatasını işleyip iş değiştirmeden önce. O eski günlere tekrar geri dönebileceğine kendini inandırmaya çalışıyor.

Malene'nin vücudundan akan kanlar çalılarla kaplı, rutubetli orman tabanına süzülmeye devam ediyor. Çalıların arasına şıpır şıpır damlayan kan toprağa işliyor, vücudunun altındaki karanlığın içinde kaybolup gidiyor.

Anne-Lise kanepede öylece ne kadar zamandır yattığını hesap edemiyor. Fakat şimdi zihninin biraz toparlanır gibi olduğunu hissediyor. Hâlâ kanepede yatıyor ama kendini artık Henrik'e telefon edip çocukları bugünlük onun almasını isteyecek kadar sakin hissediyor.

Yerinden doğrulmaksızın bir kolunu kanepenin kenarından uzatıp ufak sehpanın üzerindeki telefonu yakalıyor, ahizeyi kaldırıyor.

Telefondan sesler geliyor. O orada yatarken Henrik eve gelmiş olmalı! Anne-Lise'nin arabasını dışarıda göremeyince evde olduğunu tahmin edemedi tabii.

Henrik'in telefonda neden bahsettiğini anlamıyor ama karşı taraftakinin sesini tanıyor; Henrik'in erkek kardeşi, Niels.

Tam araya girip onlara merhaba demeye yeltenirken ahize elinden kayıyor; tam yakalayıp kulağına götürdüğünde de hatta Henrik'in sesini duyuyor:

"...Ben de bunu yüzlerce defa dedim ona. Doğrusunu söylemek gerekirse durum çok zor."

Niels:

"Evet, inanıyorum."

Hatta bir an bir sessizlik oluyor ama Anne-Lise ağzını açıp merhaba filan diyemiyor. Donup kalmış. Neler oluyor burada?

Niels devam ediyor:

"...Peki, doktoruyla konuşmayı denediniz mi?"

"Topu topu bir kere gittik. İkimiz de iyi gittiğini düşünmüştük. Fakat o sonraki randevuları iptal ediverdi. Gitmekten toptan vazgeçti."

Niels'in sesi çok ciddi çıkıyor, Anne-Lise'nin onun hiç böyle konuştuğunu hatırlamıyor:

"Unutma bak, ne zaman istersen arayabilirsin Ne zaman istersen uğrayabilirsin de istersen gece de kalırsın. Arzun bilir."

Henrik'in sesi boğuk ve kasvetli çıkıyor:

"Ama çocuklar var."

Nelerin olup bittiği Anne-Lise'nin kafasına, o baş ağrısının arasından, ancak girebiliyor. Ve bir çığlık koparark ayağa fırlıyor.

Koşuyor. Artık bu salonda kalmak istemiyor fakat başka nereye gidebileceğini de bilemiyor. Koşarak antreye çıkıyor ama orada kalmaya da tahammülü yok. Yukarıda Henrik'in ayak seslerini duyabiliyor. Anne-Lise koşmaya devam ediyor ve düşünceler gelişigüzel kafasına hücum ediyor: Tabii ya, benimle birlikte olmaya kim tahammül edebilir ki, bunu nasıl bekleyebilirdim? Kindar, art niyetlinin biriyim ben! Kendimi nasıl da kandırdım! Normal, aklı başında insanlarla birlikte yaşayabilecek biri değilim ben. Benden uzaklaşmak zorunda olduklarını düşünüyorlar! Hayır, ben onlardan uzaklaşmak zorundayım. O zaman ev de onlara kalır. Uzaklara, ta uzaklara...

Henrik onu mutfakta buluyor. Çöp torbasının durduğu dolabın önünde, kollarını bacaklarına dolamış, kafasını dizlerinin arasına sıkıştırmış halde yığılıp kalmış.

Henrik bar bar bağırıyor:

"Ben bir şey demedim! Ben bir şey yapmadım!"

Lakin kırmızı eşofmanlı ırz düşmanı sazların arasından fırlıyor. Bana vurup yere deviriyor. Ufak, siyah sustalı bıçağını çekiyor. Gırtlağıma dayıyor ve beni zorla çalıların arasına çekiyor.

Henrik bağırıyor:

"Dur yapma, Anne-Lise! Dur!"

Yüzümü bütün gücümle yumruklayıp duruyorum. Öyle kötü bir eşim ki ben! Öyle kötü bir anneyim ki! Gözlerimi yumrukluyorum. Ve o ırz düşmanı sivilceli suratıyla bana sırıtınca, ufacık, sipsivri dişlerini görüyorum.

Henrik iki eliyle elime yapışıyor. Ve ben öbür elimle kendimi yumruklamaya devam ediyorum. Ve Henrik tam o elimi de yakalamak isterken dengesini kaybedip üzerime devriliyor. Karnı başıma, dirseği de kucağıma çarpıyor.

Henrik bağırıyor:

"Anne-Lise! Kes artık! Kes şunu!"

Göğsümden kavrıyor beni ve kollarımı. Ve ben onları artık hareket ettiremiyorum. Yanağını yanağımın üzerine bastırıyor. Dudakları kulağımda:

"...Yumruklayacağın kişi Malene! Kendin değil, Anne-Lise! O! Ve Iben! Kendin değil! Onlar!"

Iben

34

Kulübenin öbür ucundaki petrol lambasının cılız ışığında duvarda parlak bir şey göze çarpıyor. Boş bir böcek kabuğu. Iben ilk başta onu canlı bir böcek sanmıştı fakat bu epey zaman önceydi.

Otuz beş saattir kısa aralıklarla o içi boş siyah böcek kabuğunu yattığı yerden seyretti durdu. Ona dokundu, kenarlarını kazıyıp duvardan çıkarmaya çalıştı; fakat böcek, o çamur ve sığır pisliği karışımı duvara perçinlenmiş sanki.

Rehinelerin arasında henüz kusmamış olan tek kişi Iben. Sadece feci ishal. Ve çok yüksek ateşi var. Kulübedeki sukabak-

larından ve eski plastik bidonlardan normal zamanda olsa su içmeye hiç yanaşmazlardı ama şimdi durum farklı.

Rehinecilerden, adı Omoro olanı defalarca Iben'in yanına diz çöküp çok hasta olup olmadığını sordu ve çabuk iyileşmesi için dualar etti.

Ateş nöbetinin arasında Iben, Omoro'nun aynı şeyleri tekrar tekrar söylediğini hayal meyal duyuyor, bu rehine alma işi gerekliydi, kabilesi Stop Ethnic Cleansing'i Kibera'dan defetmek zorunda.

"...Biz cani değiliz, biz öyle insanlar değiliz" diye tekrarlıyor. Iben karanlıkta onun yüzünü iyi seçemiyor. Fakat sesinden mutsuzluk okunuyor.

Omoro, SEC'ye ait büyük beyaz arabada, şoförün yanında oturan makineli tüfekli adam. Iben şimdi ona ilk kez ayaktayken görünce, boylu poslu, düzgün vücutlu biri olduğunu fark ediyor; yalnız bir kulağının alt yarısı yok.

Ve Iben'e ısrarla soruyor:

"Doğru olanı yaptığımızı göremiyor musun?"

Iben o ateşle cevap vermekte güçlük çekiyor.

Petrol lambasının cılız ışığında adamın kucağındaki upuzun bıçağı görebiliyor.

Karanlık, havasız kulübenin içinde ağır, leş gibi bir koku var. Fakat rehineciler, rehinelerin kapının dışındaki WC görevi gören çamur çukuruna gitmek haricinde dışarıya çıkmalarına izin vermiyor. Buna karşın rehinecilerin dördünün de bir ayağı dışarıdaki o çamur çukurunda, her allahın saati, defalarca.

Roberto bir keresinde çukura varana kadar kendini tutamadıydı. Ayakta duracak hali yoktu. Sonra bir avuç dolusu samanla temizlenmeye çalışmıştı. Kulübede en çok onun etrafı sinek ve böcek kaynıyor.

Şu anda tir tir titriyorlar. Vakit gece. Hava buz gibi. Üzerlerinde sadece bir tişört ve bir şort var. Güneş yakında doğacak. O zaman her yer yine kazan gibi kaynayacak. Ve burada içerideki hava daha da ağırlaşacak.

Iben bir yanına dönmüş hareketsiz yatıyor. İşaretparmağını uzatıp böcek kabuğunun üzerine bastırıyor, sanki bir düğmeymiş de herhangi bir şeyi durduracakmış gibi. Diğerlerinin de uyanık olduğunu biliyor fakat hiçbiri bir şey demiyor.

Korku şekil değiştirmiş. Gelip giden kısa şoklar şeklinde değil. Rehineler her an yaka paça dışarı çıkarılıp kurşuna dizilebilir. Bu beş dakika sonra da olabilir, on dakika sonra da on beş dakika sonra da. Gecenin ortasındalar, daha saatler var sabaha kadar, tüfekleri her an ateşleyebilirler. Bu beş dakika sonra da olabilir, on dakika sonra da on beş dakika sonra da. Rehineler şimdi her an tetikte, bir an bile ara veremeden. Ve bu dehşetin ortasında zaman sanki gide gide uzuyor.

Yüksek ateş Iben'de hiç hal bırakmamış ama yine de ara sıra kısacık bir dalıyor.

Diğer rehinelerin durumu çok daha kötü. Dün Roberto'nun kusmuğunu temizleyecek gücü bir tek Iben bulabildi. Öbürleri yüksek ateşten kendinde değil. Luolar da onun en güçlüleri olduğunu görmüş olmalı ki, rehinelere ortak mesajları varsa hep Iben'e söylüyorlar.

Bu durumun Iben'in hayatta kalma şansına nasıl bir katkısı olur?

SEC'nin bir başka şubesinden de dört yardım görevlisi kaçırılmıştı,. Fidye görüşmeleri bir ara çıkmaza girince, rehineciler rehinelerden önce birini, sonra da bir diğerini daha öldürmüştü. Bilahare pazarlıkta anlaşınca diğer ikisini serbest bırakmışlardı.

Luolar bu kulübedekilerden ilk hangisini öldürür acaba? Güçlü gördüklerini mi? Ama Roberto'nun kusmuk içine yatmasını Iben'in yüreği elvermemişti. Ona sonra su da vermişti. Devamlı sıvı kaybettikleri için çok su içmek zorundalar. Ve böylece gece gündüz yeni bağırsak enfeksiyonlarına davetiye çıkarmış oluyorlar. Susuzluktan ölmenin tek alternatifi bu.

Roberto'nun yüzündeki kusmukları temizlemiş, kulübeden çıkması gerektiğinde ona yardım etmişti.

Cathy'yle Mark ilk akşam Illinois'li kumrular gibi kucak kucağa yatmış, birlikte ağlamış, birbirlerine ilanıaşk edip durmuştu. Şimdi sessiz sedasız, hiç kıpırdamadan yatmış boş gözlerle ya havaya ya duvara bakıyorlar.

Iben onların gerçekten ne kadar hasta olduğunu kestiremiyor. Belki de rehinecilerin öfkesinden kurtulmak için hasta numarası yapıyorlar.

Fakat arkasında böyle ince bir hesap mesap yok belki de. Belki de onları adeta felç etmiş olan şey, hastalıktan çok korku ve şok.

Ve Iben durumuna rağmen uyuyakalmış olmalı ki, kapı açıklığının önünde asılı kilimin kenarlarındaki yırtıklardan şimdi içeri ışık sızıyor. Fakat kulübedeki basık karanlık hüküm sürmeye devam ediyor. O yırtıklardan başka ne bir pencere ne de bir hava deliği var içeride. Boğucu sıcak giderek artacak ve tuvalete gitmek için dışarı çıkanlar kilimi her yana kaldırdıklarında içeri dolan ışık herkesin gözünü kamaştıracak.

Kulübenin dışında adım sesleri duyuluyor. Hem de bir sürü.

Fakat bir saldırı telaşı yok. Adımlar sakin. Bağıran çağıran yok.

Rehineler, şu soruları hâlâ bir yüksek sesle birbirine henüz sormuş değil: "Bizi ne zaman öldürecekler dersiniz?" "İlk kurban hangimiz olacak?" "Etrafımızdaki şu adamların hangisi yapacak bu işi acaba?"

Iben baştan beri şunu düşünüyor: En sempati duyduklarını en sona bırakırlar herhalde! Yani bunun anlamı da rehinecilerle en çabuk şekilde ve mümkün olduğunca sıcak bir ilişki kurmak lazım demek oluyor. O zaman ilk bu kişiyi seçmezler.

Gel gör ki, insan ishal, korku ve uykusuzluktan harap olmuşken, bir grup rehineciye sevimli görünmesi bayağı zor.

Iben adamların dışarıda, kalın ve gür sesleriyle ilahiler söylediğini duyabiliyor.

Hem polifonik hem son derece uyumlu söylüyorlar, öyle ki insan sanki başlarında bir koro şefi var sanır. Ve o küçücük gecekondu sahasından yükselen bütün diğer sesler arada kayboluyor.

Rehinler arabaya bindirilip bu balçık deryasına getirilirken gözleri bağlanmıştı ama Iben kulübenin tahminen yirmi kişinin yaşadığı bir yerleşim alanında bulunduğunu hesap edebilmişti, ahalinin hemen hemen hepsi erkek ve hiç çocuk yok.

Iben kulübede yattığı yerden, dışarıdaki koroya katılıyor. İlahilerin çoğunu biliyor. Babası İngiliz kilise korosu müziğini pek severdi. Özellikle Noel zamanı evde hep koro albümleri dinlenirdi. Adamların onu duyduklarından emin olmak için de her ilahi bittikten sonra son dizeyi dışarıdan duyulabilecek kadar yüksek sesle bir kere daha tekrar ediyor.

Ve umduğu gibi de oluyor. Zayıf noktalarının din olduğunu iyi tahmin etmiş. Odhiambo –Nairobi'de Iben'leri rehine alan muhafızların arasında o yoktu, sonra ortaya çıktıydı– kulübeyi giriyor. Iben'i tutup dışarı çıkarıyor. Dindar birini ibadetten alıkoymaya içleri elvermiyor.

Iben yirmi dört saattir ağzına bir lokma atmamış olsa da açlık hissetmiyor. Ateşi ağır ağır da olsa düşer gibi. Bacakları hâlâ tir tir titriyor ama sırtını dikleştirmeyi ve gözlerini iyice kısarak güneşin sert ışığına dayanabilmeyi başarıyor.

İşte sonunda dışarıda! Sıcak bir rüzgâr, üzerindeki leş gibi giysilerin içine doluyor. Buradaki kokular kulübedekinden çok farklı. Burada ışık, ağaçlar ve renkler var.

Çember halinde duruyorlar. Yaklaşık on beş adam. Bu adamların ayinin sonuna kadar onun hakkında bir parça daha iyi düşünmelerini sağlamaya çalışmalı.

Ve hep birlikte ilahi söylüyorlar:

"O mysterious condescending!
O abandonment sublime!
Very God himself is bearing
all the sufferings of time!

Cross of Jesus, cross of sorrow,
where the blood of Christ was shed,
perfect Man on thee did suffer,
*perfect God on thee has bled!"**

Etraftaki çalıların kokusu geliyor burnuna. Kuru, çürümüş ağaç kokusu. Luoların silahlarına kaçamak göz atıyor. Makineli tüfekleri ve bıçaklar hemen erişebilecekleri bir yerde duruyor. Köye bir saldırıdan korkuyor olmalılar. Rehinelerin onları alaşağı edip sırra kadem basacak halde olmadığını görüyorlar elbet.

Yaşlıca bir adam hem ilahilerin söylenişini hem de ayinin gidişatını idare ediyor. Üzerinde siyah bir naylon pantolon var. Boynundaki zincirin ucunda bir muska sallanıyor.

Iben kendini çok hasta hissettiğinden olacak, bu inanç dolu tok erkek sesleri onu elinde olmadan duygulandırıyor, ilahi nağmeleri ta içine işliyor:

"Frail child of dust, and feeble as frail,
*in thee do we trust, nor find thee to fail;"***

Yoksa onca zamandır karanlıkta tıkılı kaldığı için olabilir mi? Gözlerini kırpıştırarak gözyaşlarına engel olmayı başarıyor. Seslerin boğuk tınısı, kelimeler ve ileride olabilecekleri düşünmek onu adamakıllı etkilemişe benziyor. Belki de bu baobab ağaçları, görüp görebileceğim en son doğa manzarası,

---

* Ah esrarlı küçümseme!
Ah olağanüstü metrukiyet!
Yüce Tanrı, kendisi çekiyor
tüm acısını zamanın!
İsa'nın çarmıhı, ızdırabın çarmıhı,
İsa'nın kanının aktığı o yerde,
o yüce Adam senin için acı çekti,
yüce Tanrı'nın senin için aktı kanı!" (ç.n.)

** Toprağın narin ve çelimsiz çocuğu,
güvendiğimiz sensin, sendedir umudumuz. (ç.n.)

diye düşünüyor ve rehineciler gibi o da Tanrı'nın iradesine sığınıyor.

"O come, thou Rod of Jesse, free
thine own from Satan's tyranny;
from depths of hell thy people save,
and give them victory over the grave.
*Rejoice! Rejoice!"**

İlahilerin arasında söyledikleri duaları takip etmek zor ama Iben alçak sesle kendi kendine Danca dua ediyor.

Burada, dışarıda rehinecilerin kendilerini nasıl bir baskı altında hissettiklerini görebiliyor. Hiçbiri bu durumun nasıl sonuçlanacağını bilmiyor. Evvelki gün ölen iki kişi kendi arkadaşlarıydı, Iben'inkiler değil.

Ayin sona erer ermez Iben, Luo kabilesine nasıl haksız muamele edildiğine dair gösterişli bir konuşma yapıyor. Bu taktiğin burada dışarıda biraz daha uzun kalabilmesi içi tek şansı olduğunu düşünüyor ve de birileriyle konuşabilmek için.

Adamlardan beşi etrafına toplanıyor. Hepsi Iben'le hemfikir. Amaçlarına ulaşmak için adam kaçırmaları gerekmediği fikri onları galeyana getirmişe benziyor.

Adamlardan birinin bakışları, Iben'le, rehinelerin olduğu kulübe arasında gidip gelmeye başlayınca Iben hemen konuyu değiştiriyor. Evvelki gün ölen şoförün, Omoro'nun arkadaşı olup olmadığını soruyor.

Öyleymişler. Arkadaşlıklarının mahiyetini soruyor.

Diğer adamlar da pürdikkat onları dinliyor. Iben, her an hayatını kaybetme korkusu içindeki ve daha bir saat öncesine kadar yorgan döşek yatan birine uyacak şekilde candan ve dost

---

* Ah hadi, İşay'ın Kütüğü,
o seni Şeytan'ın zulmünden azat eden;
halkını kurtaran cehennemin derinliklerinden,
ve onları makbere karşı muzaffer kılan.
Kutlayın! Kutlayın! (ç.n.)

görünmeye çalışıyor adamların hepsine karşı. Yüzünün kireç gibi bembeyaz olduğunu hissedebiliyor ama adamlar herhalde bunu fark etmez bile.

Rehineciler kendileri için en iyi olanı bilecek kadar kaşarlanmış olsaydı, Iben'i şimdiye kadar kaç kere kulübeye geri postalamışlardı bile. Onun kendileriyle dostluk kurmak için bu kadar ileriye gitmesine izin vermeleri, çok tecrübesiz olduklarını gösteriyor. Iben'in aklına birden Hamburg'un 101. yedek polis müfrezesi geliyor; bir Yahudi köyündeki ilk katliam operasyonunda polislere, köylüleri teker teker öldürmeleri emredildi; öyle ki, her seferinde bir tek köylüyü alıp ormanda belirlenen yerde infaz ettikten sonra köye dönüp bir yenisini alıp götüreceklerdi. Polislerin çoğu bu görevi yerine getiremedi. Ve getirenler de hayatlarının daha sonraki safhasında kâbuslardan rahat yüzü göremedi. Kurbanla birlikte belli bir mesafeyi yalnız yürümeleri ve belki de yolda bir iki kelime etmeleri, onu öldürmelerini güçleştirmişti.

Müfrezedeki subaylar bu işi onlara daha farklı yaptırmaları gerektiğini çabuk anladı ve daha sonraki katliam sürecinde polislerin Yahudilerle yalnız kalıp konuşmasına imkân verilmedi. Amaç polislerin ölüm mahkûmlarını anonim bir sürü olarak görmesini sağlamaktı. Toplama kamplarında da aynı yöntem uygulanırdı: mahkûmları hakarete ve açlığa maruz bırakmak, onları hayvanmış gibi tıraşlamak Alman muhafızları şartlamak amacıyla uygulanan bir metottu da. Amaç, kurbanları her türlü insani haysiyetten arınmış bir durumda sergileyerek öldürme işlemini muhafızlar için daha kolay bir hale getirmekti.

Iben, rehinecilerle kulübenin dışında birlikte geçirdiği vaktin kısa bir süre için de olsa onu öldürmelerini zorlaştıracağını biliyor. Bunu başardığı için kendiyle gurur duyuyor.

Adamlardan, yanaklarında yara izi olan kır saçlı ufak tefek olanı, Iben'e yaklaşıyor ve Luo dilinde bir şeyler söylüyor; kulübeye dönmesini emrediyor gibi.

Odhiambo ona bir şeyler söylüyor. Iben cevabın içinde "Phillip" kelimesinin geçtiğini duyuyor. Odhiambo'nun ağzından bu ad çıkar çıkmaz yanaklarında yara izi olan yaşlı adam Iben'e sert bir bakış fırlatıyor. Bu kelimeyi duyup duymadığını anlamak ister gibi bir hali var.

Iben'in hiçbir şey belli etmemesi lazım. Phillip, bir Luo için sıra dışı bir ad. Kim olduğunu hemen tahmin ediyor: Dalmas Phillip olmalı bu. Herkesin, Nübyelilere karşı savaşta çok faal rol aldığını söylediği sıradan bir kabilenin reisi. Altmış yaşın üstünde olsa da sayısız Nübyeli kadının ırzına geçmiş.

Iben birden kendini yine çok hasta ve bitkin hissediyor. Tepkilerini tamamen saklayacak gücü bulamıyor. Yüzünün nasıl gerildiğini adamın fark ettiğini görebiliyor, her şey birden aleyhine dönüverdi işte. Bu adamların, kaçırma olayının arkasındaki kişinin adını bilen birinin yaşamasına izin vermeyecekleri aşikâr.

Iben palas pandıras kulübenin karanlığına dönüyor. Yerine yatıp iki büklüm büzülüyor ve ağlamaya başlıyor. İçerisi daha şimdiden o kadar sıcak ki, her nefes alışta o ağır ve kupkuru hava sanki burnuna ve genzine batıyor.

Cathy onu teselli etmeye çalışıyor ama Iben her üçünde de ona karşı tuhaf bir çekingenlik seziyor. Iben'in rehinecilerle arasını düzelttiği nispette ilk kurşunlananın kendileri olma riskinin de arttığını hesap edebiliyorlar.

Ama ne diyebilirler? Iben'in cevabı hazır: adamlarla dost geçinmesi belki onların hayatını da kurtarabilir!

Cathy dördünün de buradan sağ kurtulacağını tekrarlayıp duruyor, tıpkı Iben'in ona önceki günlerde dediği gibi.

Iben ayrıca bir şeyi daha öbürlerinden çok evvel hesap etmiş: Eğer Luoların istediği, SEC'yi Kibera'dan kovmak olsaydı, yardım görevlerinin üzerine ateş etmeleri aslında yeterli olurdu. SEC yöneticileri çalışanlarının güvenliğini göz önüne alarak, bu yerel ofisi zaten derhal kapatma yoluna giderdi. Fakat Luolar bunu yapacağına, dört kişiyi kaçırmayı seçtiğine göre, daha büyük şeyler koparmanın peşinde olmalılar.

Çetenin elebaşları karşı taraftan yüksek bir fidye talep etmiş olmalı; Omoro, Odhiambo ve öbür muhafızlar bundan kesinkes bihaber olsa bile. Oysa SEC, yeni kaçırma olaylarını teşvik eder ve bu da uzun vadede daha fazla çalışanının ölümüne sebep olur diye muhakkak ki fidyeyi ödemeyecektir.

Iben diğerlerine söylemiyor, bunları kendine saklıyor ama dışarıdaki ayin sırasında adamların onun Dalmas Phillip'i tanıdığını fark ettiklerini onlardan saklayamaz.

Cathy'nin sesi soluğu kesiliveriyor.

Iben tümseklerle dolu toprağın üzerine büzülmüş yatıyor ve duvardaki böcek kabuğuyla oynamaya başlıyor. Bir yandan da kendini Danimarka'ya geri döndüğünü hayal etmeye zorluyor. Karın kaslarından birine kramp giriyor. Acı hissetmiyor ama bütün karnı seyiriyormuş gibi oluyor.

Henüz üç yıl öncesine kadar sıradan bir üniversite öğrencisiydi. Günün bu saatinde evde oturup kitap okuyor olurdu. Kız arkadaşlarının tıkış tıkış yurt odalarında toplanan okuma gruplarını hatırlıyor, odadaki buram buram kahve ve kâğıt kokusu hâlâ burnuna geliyor. Ve her nedense, grubu Irvine Welsh'in kitaplarını tartışırken hayal ediyor.

Cathy'nin sesiyle gerçeğe geri dönüyor:

"Eminim ki SEC bizim büyükelçilikle irtibattadır ve şayet yönetim kurulu kalkınma yardımından vazgeçtiğini açıklarsa hem Arap Moi hem de polis hemen bizim tarafımıza geçer. O zaman da bizi bulacaklardır."

Cathy'nin hemen yanında duran petrol lambasının ışığında Iben, Cathy'nin yan yatarken yere dayadığı yanağında, topraktaki tümseklerin izlerini görebiliyor. Cathy devam ediyor:

"...Ve polis sözde bir operasyon düzenleyip bizi kurtarırsa, sen, Dalmas Phillip'i ha görmüşsün ha görmemişsin bir şeyi değiştirmez."

Cathy güven telkin edici konuşarak iyi yüreklilik gösteriyor olsa da her ikisi de "sözde bir operasyon"nun buralarda imkânsız olduğunu biliyor. Fakat hiçbiri buna değinmiyor.

Roberto ağzını açmayalı çok oluyor, Iben nasıl olduğunu soruyor.

Roberto'nun sesi zor çıkıyor:

"Hiç iyi değilim."

Iben gidip yanına oturuyor.

Karanlık ve sıcak bir ortamda zamana tuhaf bir şeyler oluyor. Beklemekten başka bir şey yapılmayınca, dakikalar çok yavaş ilerliyor. Ve sonra aniden kaybolan dakikalar da var; insanın gözleri arada kapanıp da nihayetsiz, darmaduman rüyaların içine yuvarlandığı dakikalar.

Omoro elinde, içi Kenya'nın hemen her yerinde insanın karşısına çıkan o berbat yerel çayla dolu bir çaydanlıkla içeri girdiğinde, Iben yine kendi başına öylece toprağa uzanmış yatıyor. Tabii getirmekle incelik gösteriyor. Kenyalılar bu çaya alışık, bayılıyorlar; içine süt ve de bir alay şeker koyup bal gibi içiyorlar. Iben'le Cathy bol bol teşekkür edip alıyor ve kulübenin içindeki dışkı kokusuna ve neredeyse kırk sekiz saattir aç olmalarına rağmen, her yudum sanki ağızlarında büyüse de içiyorlar.

Omoro az sonra yine içeri giriyor. Bu sefer elinde bir sahan dolusu mısır unu lapası var. Aynı sahanın içine parmaklarını daldırarak yemek zorundalar. Adamların dışarıdaki pislik çukuruna yaptıkları sık ziyaretleri unutmaya çalışmaları da şart. Roberto'nun hâlâ bir lokma bile yiyecek halde olmaması bir taraftan üzücüde olsa da parmaklarını sahana daldırmayacak olması da bir o kadar sevindirici.

Omoro Iben'in yanına oturuyor ve kulağına fısıldıyor:

"O yanakları yara izli adam seni kulübeden dışarı çıkarırsa, elinden kurtulmaya bak."

Iben'in içinden birden Omoro'ya Dalmas Phillip hakkında neler bildiğini sormak geliyor. Fakat kendine hâkim oluyor. Onun yerine, aynen Luoların bir şeyi anladıklarını ve kabul ettiklerini ifade etmek için yaptıkları gibi hırıldıyor.

Bir sinek gözüne girip duruyor. Eliyle kovalıyor ama sinek hep geri geliyor. Yerliler sineklere hiç tepki vermediği hatırına

geliyor, Omoro'yla aradaki bu gizli güven ortamını, sinirli el kol hareketleriyle bozmaması lazım.

Omoro uzunca bir süre hiç sesini çıkarmıyor. Sonra:

"Ojiji'yi de gördün" diye ekliyor.

"Evet." Iben, Omoro'nun öldürülen şoför arkadaşından bahsettiğini biliyor.

Omoro yine biraz öylece oturuyor ve yine konuşuyor:

"Onu da gördün."

"Evet, gördüm."

"Arabada yanımdaydı."

"Evet."

Sinek şimdi kulağında dolaşıyor, Iben sakin ve samimi görünmeye çalışarak devam ediyor:

"Omoro, o olan feci bir şeydi."

Omoro yine bir müddet ne diyeceğini bilemiyor. Iben onun neler hissettiğini anlayabildiğini göstermek için yine bir hırıldıyor.

Karanlıkta Omoro'nun yüzünü şöyle seçebilse de yüz hatlarını göremiyor. Fakat sessizce ağladığını hissedebiliyor, soluklarının düzensiz olduğunu duyabiliyor.

Omoro, dışarıda ilahi okuyan korodan bahsediyor. Bir Hıristiyan insani yardım örgütünün desteğiyle, bir keresinde Kenya'da konser turnesine çıkmışlar. Koroya ilaveten, Omoro'yla Ojiji sırf dört kişilik bir grupta da şarkılar söylemiş. Bu grupla konser vermeye Mombasa'ya kadar gitmişler. Ve orada ilk kez denizi görmüşler. Yasak olsa da bir parkta gecelemişler. Akşamleyin belediye binasında konser vermişler. Hem de belediye başkanının önünde.

Kulübe tezekten yapılmış ve kapısının tam dışında da tuvalet niyetine bir açık çukur olunca ve sonra sıcaklık da kırk dereceye varınca, sineklerin haddi hesabı bilinmiyor. Iben hayvanların yüzünde ve vücudunda gezinmesine aldırmamaya mecbur.

Daha o sabah ayinden sonra Ojiji hakkında bir sürü hikâye dinlediydi. Adamların hepsinin onun ölümünün son yirmi dört saatte yaşanılan en önemli vaka olduğunu düşündüğü ortada. Ölen öbür iki kişi için böyle matem tutmuyorlar.

Omoro:

"Onun o arabayı kullanmasına izin vermemeliydik."

"Ama Omoro, sen elinde makineli tüfekle yolcu koltuğunda oturmanın daha tehlikeli olacağına inanıyordun. Kim bilebilirdi ki, asıl hedefin şoför..."

Karanlığın ve hasta rehinelerin ortasında oturmuş bu minval üzere konuşmaya devam ediyorlar. Ta ki dışarıdan biri Omoro'ya sesleninceye kadar.

O çıktıktan sonra Cathy:

"Bu işi iyi beceriyorsun" diyor Iben'e. Iben onun yere uzanmış, gözlerini de karşısındaki duvara dikmiş olduğunu görebiliyor.

"Teşekkür ederim. Diğerleriyle böyle kolay olmuyor. Ama tabii, Omoro'yla birlikte şoför kabininde oturuyordum."

Iben yine yere uzanıyor. Kendini çok bitkin hissetse de ekliyor:

"...Hiç olmazsa içlerinden bazılarıyla iyi geçinmeyi başarırsam, bunun hepimize faydası dokunabilir."

Cathy yattığı yerden hiç sesini çıkarmıyor.

"...Evet ama, dokunabilir. Bundan hepimiz yararlı çıkabiliriz."

Cathy yine karşılık vermiyor.

Uzun bir aradan sonra Cathy fısıldar gibi konuşuyor:

"Aslında bunu ben de iyi becerebilirim. İnsanlarla iletişim kurmakta esasından çok iyiyimdir. Baskı altındaki durumlarda da. Tıpkı senin gibi. Fakat bu sefer elimden gelmiyor. Kendimi tamamen..."

"Hâlâ çok mu fenasın?"

Cathy'nin sesi zayıf çıkıyor:

"Öyleye benziyor. İshalim kesildi ama yine de... Ah, bilemiyorum, belki de sırf korkudandır."

Iben, Mark'la Roberto'nun dinlediğini hesaba katarak onlara ad soruyor:

"Peki ya siz ikiniz? Siz ne haldesiniz?"

Kimseden ses çıkmıyor.

Cathy:

"Mark'ın durumu da çok fena. Öyle değil mi, Mark?"

Mark söyleneni duyduğunu göstermek için derin bir soluk alıyor o kadar. Cathy ona doğru dönüp elini tam başına doğru uzatırken,

"Hayır" diye fısıldıyor Mark ve Cathy elini hemen çekiyor.

Iben petrol lambasını kapıp Roberto'nun yanına gidiyor. Yüzünü görebilmek için lambayı aşağı, onun yüz hizasına indiriyor:

"Roberto, nasılsın?"

İyi görünmüyor. Iben tekrar soruyor. Yine bir cevap gelmiyor.

Iben vücudundaki terlerin birden buz gibi olduğunu hissediyor.

Roberto'nun yanaklarına vuruyor hafifçe. Hiçbir tepki yok. Iben kalbinin güm güm attığını hissediyor. Roberto'nun gözkapaklarından birini dikkatlice kaldırıyor. Gözü çukurunda ters dönmüş, sadece akı görünüyor.

"Roberto!"

Cathy'nin sesi şimdi çatal çatal çıkıyor:

"Ne var? Ne oluyor?"

"Bilmiyorum, hiç hareket etmiyor, pelte gibi, tamamen kendinden geçmiş. Ah olamaz, kahretsin, bayılmış bu; ne yapacağız şimdi?"

Cathy de tekrarlıyor:

"Ne yapacağız şimdi?"

Iben bu arada iki büklüm halde, kapı açıklığına doğru birkaç adım atmış bile. Kilimi yana çekiyor ve elinden geldiğince otoriter bir sesle konuşuyor:

"Bize hemen bir doktor lazım!"

Kapının önünde daha önce hiç konuşmadığı bir nöbetçi var.

Iben tekrar edip duruyor: "Bize bir doktor lazım! Hemen!" Ta ki adam diğerlerine, diğerleri de diğerlerine bağırana kadar ve sonra hepsi birden kulübenin önüne üşüşüyor.

Ayini yöneten yaşlı adamı çağırıyorlar. Adam gelip Roberto'yu muayene ediyor.

Endişeli görünüyor. Luo dilinde bir alay şey söylüyor. Tam o sırada Dalmas Phillip de geliyor. İki yaşlı adam aralarında tartışıyor.

Odhiambo izah ediyor:

"Ochieng arkadaşınıza yardım etmek istiyor."

Demek öbür yaşlı adamın adı Ochieng.

"Fakat Roberto'nun gerçek bir doktora ihtiyacı var!"

Grup yine bir şeyler tartışıyor. Karar verme yetkisinin Dalmas Phillip'te olduğu besbelli. Kararını Luo dilinde söylemeden önce, Iben'e, umursamazlığını gösterecek şekilde bir bakıyor.

Odhiambo izah ediyor:

"Arkadaşına beyaz bir doktor çağırmak olmaz. O buraya gelemez. Ama arkadaşına Ochieng kendi yardım edecek."

Odhiambo'nun tavrından, onun da Ochieng'in doktorluğuna güvenmediğini görebiliyor Iben.

Ve doğruca Dalmas Phillip'in karşısına gidip duruyor, adamın leş gibi kokusu burnuna çarpıyor:

"Onu gerçek bir doktorun görmesi lazım. Ona penisilin ve hatta belki kolera ilacı verilmesi lazım. Bunu ancak bir doktor yapabilir."

Gözleri grubun arasında Omoro'yu arıyor ama o yok, çıkıp gitmiş olmalı. Sonra onun gecekondu alanının ilerisindeki ağaçlığa doğru hızlı hızlı ilerlediğini görüyor.

Bu her şey yine altüst oldu demektir. Iben artık muhafızlardan birinin en tuttuğu rehine değil; artık burnunu üzerine vazife olmayan şeylere en fazla sokan rehine.

Tekrardan Dalmas Phillips'e bakıyor. Adam şimdi İngilizce konuşuyor:

"Dediğim gibi olacak."

Başka bir şey demeden, gözlerini dimdik Iben'inkilere dikiyor.

Adamın bakışlarında, yara izleriyle dolu cildinde, kısacık gri saçlarında öyle bir şeyler var ki, Nübyeli kadınlara yaptıkları birden film şeridi gibi Iben'in gözlerinin önünden geçiyor.

Artık tek bir kelime daha etmeye cesaret edemeyeceğini hissediyor. Değil Phillip'in gözlerine, ona doğru bakmaya bile cesareti yok artık. Korkudan yerinden kıpırdayamıyor ve olduğu yere yığılıp kalıyor, ta ki adamlardan birinin ona, içeriye, kulübeye dönmesini emrettiğini anlayana kadar.

Ve Roberto için mücadele etmeyi bir yana bırakıp söylenene itaat ediyor.

Cathy'yle Mark içeriden her şeyi duymuş olmalı. Fakat bir şey demiyorlar. Iben, onu desteklediklerini mi, yoksa böyle aptalca hareket edenin kendileri değil de o olduğuna memnun mu olduklarını çıkaramıyor.

Roberto'nun yanına çöküyor. Bir dokunuyor. Hiçbir hayat emaresi yok. Cathy onu yan çevirmiş. Şimdi daha rahat nefes alabilecek şekilde kurtarma pozisyonunda yatıyor.

Az sonra Ochieng içeri giriyor. Yanlarına geliyor, Roberto'ya, kaynattığı bitki karışımının buharını koklatıyor. Doktor olmadığının kendisinin de farkında olduğu anlaşılıyor. Yapıp yapabileceği yalnızca idareten, eğreti bir tedbir olabilir, o kadar.

Gece olunca hava yine soğuyor, Iben toprağın üzerinde yatarken, incecik tişörtünün içinde tir tir titriyor.

Doktor çağrılması gerektiğini Dalmas Phillip'e sadece bir kere söyleyebildi.

Roberto'yu böyle ölüme terk etmek ona çok kalleşçe geliyor. Sırf bir iki metre uzağında yatan bir insanı. Iben, Roberto için her halükârda bir şeyler yapmaya mecbur olduğunu hissediyor. Fakat bunu dünyada yapamayacağını da biliyor. Onun

yerine zangır zangır titriyor. Ve hayal kırıklığı ve kızgınlık içinde bacaklarını sertçe çimdikleyip canını acıtarak kendini cezalandırıyor.

Cathy'yle Mark kendi köşelerinde bitkin halde, hiç hareketsiz yatıyor. Veyahut daha olası bir ihtimalle, öyleymiş gibi yapıyorlar.

Acaba Iben, Roberto'nun yanına uzatıp vücudunun sıcaklığıyla onu ısıtmaya çalışsa nasıl olur? Roberto diğer üçü kadar titremiyor, ölü gibi yatıyor fakat her yanı da buz kesmiş. Roberto'nun şuurunun yerinde olduğu evvelki geceler bunu yapmaya yanaşmadığını hatırlıyor; hasta ve leş gibi haldeki amiriyle kucak kucağa uyumaya çekinmişti.

Fakat şimdiki şartlarda bu uygunsuz olmaz. Diğer taraftan, geceleyin uyanıp kendini bir cesetle kucak kucağa bulma riski var.

Bütün bu düşünceler onu Roberto'nun yanına gitmekten bir süre alıkoyuyor ama sonra cesaretini toplayıp gidiyor. Cathy'yle Mark'ı da yanına çağırıyor, dördü bir arada yatarsa, daha iyi ısınabilirler.

Biraz daldıktan sonra rüya görüyor: işe geri dönmüş. Malene, Camilla ve Anne-Lise çılgın halde. Yerlerde, sanki biri bir ceset sürüklemiş gibi kan izleri var. Iben her nasılsa bu izlerin Ojiji'ye ait olduğunu biliyor. Uyanıyor. Rüyanın bundan sonrasını hatırlayamıyor.

Gece Iben'e öylesine uzun, kara ve biteviye geliyor ki, ona uyuduğunu bir tek bu rüya kanıtlayabilir. Cathy'yle Mark'ın nefes alış verişlerini ve zaman zaman vücutlarındaki kıpırtıları hissedebiliyor. Onlar da kendisi gibi uykuyla uyanıklık arasında gidip geliyor gibi.

Gün ışığı kapı deliğinin üzerinde asılı lime lime kilimin kenarlarından içeri sızmaya başladığında Roberto hâlâ hayatta.

Hepsi rahat bir nefes alıyor. Fakat Iben, Mark'da bir gariplik fark ediyor. Kavgacı bir hali var. Dördünün zor sığdığı ufacık alanda sinirli sinirli dolanıyor; diğerlerine dirsek atıyor, çarpı-

yor ve bunu öyle sert yapıyor ki, bayağı canlarını acıtıyor. Iben onun hasta olup olmadığından yine şüphelenmeden edemiyor. Ancak Mark'ın tavırları şimdi o kadar değişmiş ki, onunla konuşmaya, nasıl olduğunu sormaya bile cesaret edemiyor.

Dışarıda adamların ayin için bir araya toplandığını duyuyorlar. Iben kararsız: Acaba bugün de yanlarında gidip onlarla ilahi söylese mi?

Ama çıkıp da öfkesini belli ederse, bu hiç doğru olmaz. Onu öldürmelerini zorlaştırmaya değil kolaylaştırmaya katkısı olur sadece. Ya burada kulübede kalarak, Roberto'ya davranışlarının nasıl affedilmez olduğunu onlara bu yolla belli etmeye çalışacak ya da tüm insani içgüdülerini bir yana bırakıp kendine hâkim olacak, aralarına dostça karışıp hayatta kalma savaşı verecek.

Cümleler kafasının içinde fır dönüyor: "Bunu yalnız kendim için yapmıyorum. Öbürlerine de yardımı olabilir. Roberto'nun bir doktora gösterilmesini de kolaylaştırabilir."

Iben ilahi söylemeye başlıyor. Ve yine evvelce yaptığı gibi, adamlar onu duysun diye her ilahi bittikten sonra son dizeyi dışarıdan duyulabilecek kadar yüksek sesle bir kere daha tekrarlıyor.

Ve uzun zamandır ilk kez Mark'ın sesini duyuyor. Usulcacık, sanki her şeye rağmen böyle demek istemiyormuş gibi konuşuyor:

"Kapa çeneni."

Cathy:

"Mark!"

Fakat Cathy ne bunu derken ona doğru dönüyor ne de başka bir şey söylüyor.

Mark devam ediyor:

"Iben, bu adamlara dalkavukluk ederek postu kurtaramazsın."

Başka bir şey demiyor ve Iben ilahi söylemeyi sürdürüyor.

Ama bugün muhafızlardan hiçbiri gelip onu almıyor.

Iben ayağa kalkıyor, kapıya doğru ilerliyor, bir yandan da Mark'a göz kulak oluyor. Kilimi kaldırıp dışarı çıkacakken, dışarıdaki muhafız ona anlamadığı bir şeyler söyleyerek kulübeden içeri itiyor ve kilimi indiriyor.

Iben artık ağlayamıyor bile.

Şimdi üçü yere uzanmış ilahileri dinliyor.

Cathy:

"Iben, sen gerçek bir yaşam savaşçısısın."

Seslere bakılırsa, koro bugün dünkü gibi kalabalık değil. Muhafızlardan bir kısmı bu sabah erkenden gitmiş olmalı. Iben sadece yedi erkek sesi teşhis edebiliyor.

Daha sonra yere uzanıp yarı uyur, yarı uyanık öylece yatıyor. Hâlâ kahvaltılarını getiren yok. Bir ara dışarıda koşan ayak sesleri duyuluyor, Iben'in uykusu açılmak üzere. Dört el silah sesi işitiliyor, arkadan da Savahilice bağırtılar. Ve hepsi bu kadar.

Yine sessizlik çöküyor.

Iben kapıya gidip kilimin deliklerinden dışarıyı gözetliyor. Üniformalı milis askerler görüyor etrafta, kulübeleri tek tek kontrol ediyorlar. Üzerlerindeki üniforma Iben'in daha önce ne polislerin ne de ordu güçlerinin üzerinde gördüklerine benziyor. Birileri, rehineleri kurtarmak için özel kuvvet yollamış olsa gerek.

Yaklaşık yirmi kişiler. Iben başlarının kim olduğunu kestirmeye çalışırken, askerlerden birkaçı bir kulübeden iki Luo'yu daha yaka paça dışarı çıkarıyor, götürüp gözlüklü bir adamın önüne doğru itiyor, adam önce haşin bir sesle birkaç soru soruyor, sonra etrafa emirler yağdırıyor.

Iben'lerin kulübesinin önündeki muhafız yok olmuş. Iben şimdi kafasını kilimin bir kenarından dışarı uzatmış seyrediyor. Fakat göze batmamaya da dikkat ediyor.

Gecekondu alanının öbür ucunda silahsız sekiz Luo tek sıra olmuş hazır olda bekliyor.

Cathy'yle Mark da şimdi başlarını kilimin diğer kenarından dışarı uzatmış bakıyor.

Milislerden bazıları Luoları ite kaka alandaki en büyük kulübeye götürüp yaka paça içeri fırlatıyor.

Sekiz Luo'nun arasında Omoro da var, Iben'i görünce gözlerini fal taşı gibi açıp bağırmaya başlıyor:

"Iben, Iben."

Bir sessizlik oluyor.

Milislerin başı gülümseyerek Iben'in ve diğer rehinelerin olduğu kulübeye doğru gidiyor. Ve soruyor:

"Her şey yolunda mı?"

Iben adamın yüzüne bakmakta da dikkatini dediklerine vermekte de güçlük çekiyor.

Büyük kulübeden acayip sesler geliyor. Gargara sesini andırıyor.

Iben belki farkında değil, belki de adamın sorusuna cevap verdi de verip vermediğini, verdiyse ne dediğini hatırlayamıyor. Milis askerlerin hepsi büyük kulübenden dışarı çıkıyor.

İçeride çok fazla kalmadılar. Gözlerinde buz gibi bir ifade var.

Üniformaları ve elleri tertemiz. Fakat yürürlerken yerdeki toz toprak ıslak çizmelerinin derilerine yapışıyor. Henüz tozla örtülmemiş kısımlarda derinin rengi kan kırmızısı. Kulübedeki rehinecilerden hiçbiri bir daha ortaya çıkmıyor.

35

Iben, Paul'u anlayamıyor.

Gunnar, Paul'la toplantısından sonra DCIF'den çıkar çıkmaz Paul, Iben'e *Nyt om Folkedrab*'ın Çeçenistan özel sayısını hazırlamayı bir yana bırakmasını söyledi. Onun yerine Türkiye üzerine bir özel sayı hazırlayacaklardı. Iben'in buna bir şey dediği yok ama Paul bu sayıdaki yazıları Anne-Lise'yle birlikte derlemelerinde ısrar ediyor.

Bu kadar da olmaz. Anne-Lise şimdiye kadar ne bir satır bir şey yazmış ne de bir satır bir şeyin redaksiyonunu yapmış. Iben'in aldığı kararları anlamadığı ölçüde koşup Paul'a danışacağı aşikâr. Bu durum Iben'in Paul'la arasındaki ilişkiye zarar verebilir ve uzun vadede de yönetim kuruluyla olan ilişkisine.

İyi ki, Anne-Lise toplantıdan sonra başım ağrıyor diye eve gidiyor da Iben yeni takım arkadaşıyla işe koyulmadan evvel sinirlerini yatıştırıp kendine gelebilmek için bir gün kazandırıyor.

Paul oda kapısını kapalı tuttuğu için Iben'le Malene'nin bu konuyu tartışmak için mutfağa gitmeleri gerekmiyor. Camilla duymuş duymamış fark etmez.

Malene, Iben'le konuşurken dalgınmış da dikkatini veremiyormuş gibi yapıyor. Iben niye böyle yaptığını biliyor. Iben'in o gün daha önce Gunnar hakkında görüş belirtmesinin sinirine dokunduğunu belli etmek istiyor.

Bu minval üzere biraz konuştuktan sonra Malene bir koşu aşağı inip kahvenin yanına kurabiye gibi bir şeyler alacağını söylüyor. Çantasını yanına alıyor. Iben bu kurabiye hikâyesinin, cep telefonundan rahat rahat Gunnar'ı arayabilmek için bir bahane olduğunu biliyor.

Nitekim Malene geri dönünce, Gunnar'la konuştuğunu söylüyor:

"Çok sinirliydi. Toplantıda Paul'un bu konuda, kendi iddia ettiğinin aksine, yönetim kurulundan aldığı yetkiyle hareket etmediğini anlamış ve Paul'un onu dahili bir güç kavgasına alet ettiğini hesap etmesi uzun sürmemiş."

Malene, Iben'in gözlerinin içine bakıyor, ses tonunda sanki bunu o gün daha önce söyleyen bizzat Iben değilmiş gibi bir hava var:

"...Dolayısıyla yönetim kurulu üyeliğine hayır demiş."

***

O akşam Iben eve dönünce, Anne-Lise'yle yapacakları "işbirliği" konusunu kafasından atmaya çalışıyor.

Maillerini ve telesekreterini kontrol ederken Gunnar'a telefon etmesinin yerinde olup olmayacağı bilmem kaçıncı defa aklına takılıyor. Bugünkü toplantı hakkında ne düşündüğünü sorabilir mesela. Iben işine düşkün bir eleman, yanlış bir şey yapıyor olamaz herhalde?

Elindeki sebzeleri doğruyor; üzerine baharat serpip zeytinyağı döküyor ve mikrodalga fırına koyuyor. Yanına ekmek de kızartıyor. Sonra televizyonun önüne oturup yemeğini yiyor.

Toplantının nasıl gittiğini sorması niye yanlış olsun ki? Sonra bu ona Malene'nin karşısında bir koz kazandırmaz mı?

Ahizeyi kaldırıyor. Anneannesinden miras kalan bordo rengi, battal koltuğun yanında duruyor. Karşı tarafta Gunnar'ın Jylland aksanlı sakin sesini duyunca:

"Rahatsız etmiyorumdur umarım..." diye söze başlıyor.

"Hayır hayır, katiyen. Aradığına çok sevindim."

Fakat Iben daha toplantı hakkında bir şey sormaya fırsat bulamadan, Gunnar tam kapıdan çıkmak üzere olduğunu, acele etmesi gerektiğini söylüyor.

Iben fosluyor. Sonra düşünüyor: Belki de böylesi çok daha iyi, benden hoşlanmıyor, o zaman Malene'yle aram bozulmayacak.

Gunnar yaşlı bir film yapımcısı arkadaşına söz verdiğini söylüyor, Uganda'daki bir eğitim projesi hakkında yaptığı bir belgesel filmin gösterimine gideceklermiş birlikte. Arkadaşı gösterimden önce film çalışmaları hakkında bir konuşma yapacakmış. Filmin arkasından da hem film hem de proje hakkında bir tartışma olacakmış. Gunnar, Iben'e gelmek isteyip istemediğini soruyor.

Iben'in ağzından bir türlü cevap çıkmıyor. Bir eliyle yanındaki eski püskü koltuğun sırtını tırmalıyor. Sonra bakışlarını elinden kaldırıp odanın içinde dolaştırıyor. Vücudunun kor-

kuyla tepki verdiğini fark ederek şaşırıyor. Sanki dairesinde saklanan bir caniyle mücadeleye hazırlanıyormuş gibi.

Uzun bir nefes verirken bir eliyle ahizeyi kapatmayı akıl ediyor. İçeride cani filan yok, biliyor fakat yine de etrafını incelemeden edemiyor.

Yardım örgütü IBIS'nin Nørrebrogade'deki binasının konferans salonunda yarım saat sonra buluşmayı kararlaştırıyorlar.

Iben oraya vardığında, Gunnar'ı salonun kapısında onu bekler buluyor. Neşeli görünüyor, Iben'i arkadaşına tanıştırıyor.

Salondaki hava, Iben'in DCIF'nin işbirliği yaptığı çevrelerde karşılaştığından tamamen farklı. Aktivistlerin ve seyircilerin çoğu rengârenk giysiler içinde. Kahkaha atanların, şakalaşanların, yıllar önce üçüncü dünya ülkelerinde birlikte çalıştıkları kişileri tekrardan görmenin neşe ve coşkusu çınlıyor salonda. Çoğunun teni güneşten bayağı kapkara, Malene gibi.

Bir iki orta yaşlı adam salonda dolaşıp gelenleri selamlıyor. Kendilerinden pek emin bir havaları var. Yüzleri sakin ve güleç. Fakat üzerlerindeki mavili yeşilli gömlekler hiçbir şeye benzemiyor. Görünüşe bakılırsa onlar da Gunnar gibi buradakilerin çoğunu tanıyor.

Ve sonra burası genç insan kaynıyor. Çoğu kadın ve çoğu da bayağı güzel. Pencerenin önünde duran üç kadın Gunnar'a el sallıyor, Gunnar'ın yüzü birden aydınlanıyor ve o da el sallayarak karşılık veriyor.

Iben burada acaba kaç kişinin birbiriyle yattığını düşünmeden edemiyor, belki bir zamanlar Zimbabwe'de veya El Salvador'da bir kulübede, belki de burada, Nørrebrogade'deki binanın toplantı salonunda düzenlenen bir gece davetinden sonra. Ve tabii kaçının Gunnar'la yattığını düşünmeden de edemiyor. Ve üzerine hanım hanımcık, krem rengi bir bluz giydiğine pişman oluyor. Ama başka ne seçebilirdi, onu da hiç bilmiyor.

Gunnar onu, "eski bir arkadaş" dediği bir kadınla tanıştırıyor ama epey genç görünüyor. Kadın Gunnar'a iyice yaslanarak duruyor ve Iben kadının üzerindeki bosbol ve boğazına kadar kapalı, cam göbeği renk elbisenin nasıl bu kadar cüretkâr durduğuna akıl sır erdiremiyor.

Neyse ki buradakilerin çoğu Iben'in kaçırılma olayı hakkında basında çıkan haberleri aradan altı ay geçmiş olsa da hâlâ hatırlıyor. Olay haliyle Afrikalı aktivistlerin, diğerlerine nispeten daha fazla dikkatini çekmiş olmalı. Bir alay soru soruyorlar ve Iben'e sanki kendilerinden biriymiş gibi muamele ediyorlar. Soluk benzine ve üzerindeki cansız bluza rağmen.

Gunnar salonun ortalarında güzel iki yer ayırtmış. Kısacık bir konuşmadan –DCIF'dekiler burada olsa buna konuşma değil, "konuşmaya giriş" derdi– sonra film başlıyor.

Iben ve Gunnar karanlıkta, sert demir sandalyelerin üzerinde yan yana oturuyor. Birbirlerine değmeden. Iben'in bir eli bacağının üzerinde, biraz yana kaymış duruyor. Gunnar'ın ancak birkaç santim uzağında. Gunnar'ın vücudunun sıcaklığını elinde hissediyor. Ve öylece birbirlerine hiç değmeden otururlarken, Iben bacağının sımsıcacık olduğunu hissediyor ve sıcaklık giderek kollarına ve omuzlarına kadar yayılıyor.

Film bittikten sonra dört adam, ellerinde soda şişeleri ve bloknotlarla, seyircilerin karşısına yerleştirilmiş masalara geçip oturuyor. Panel katılımcıları olarak izleyicilere takdim ediliyorlar. Panelistler tartışma sırasında izleyicilerden gelen iki sorunun cevabını Gunnar'ın vermesini rica ediyor. Her iki seferde de söze şöyle başlıyorlar: "Aramızda tam bu konuda uzman bir kişi var, cevabı ona bırakıyoruz."

Gunnar kolay anlaşılır ve esprili bir dille cevaplıyor. O durumda muhtemelen birçoğunun yapacağı gibi bilgiçlik ve kibirlilik taslamıyor. Ve bütünüyle öyle mükemmel bir sunum yapıyor ki, Iben'in onun önceden bu duruma hazırlıklı olduğundan şüpheleniyor. Belki Iben'i buraya davet ederken de bunu hesaba katmış olabilir. Ve bu düşünce onu mutlu ediyor. Demek ki Iben'in beğenisine önem veriyor.

Panelin ardından, aynı daracık merdiveni kullanmak zorunda olan ve aralarında konuşacak daha bir alay şey bulunan o insan selinin arasında aşağı inerlerken, Gunnar onu Sebastopol'a davet ediyor. Tam o sırada tesadüfen yanlarından geçmekte üç erkek Gunnar'a onlarla birlikte bir bira içip içmek istemediğini soruyor. Gunnar arkadaşlarının davetini nazikçe, başka bir sefere, diyerek reddediyor. Bir tarih saptamak için telefonlaşmayı kararlaştırıyorlar.

Dışarının karanlığında Iben ve Gunnar hemen yakındaki kafeye doğru bisikletlerini çekerek yürürken, bir yandan da filmden konuşuyorlar.

Sebastopol'da bir masa bulup oturuyorlar. Iben sandalyesinde dimdik oturuyor hem rahat ve sakin hem de biraz resmi bir hava uyandırmaya çalışıyor, sanki DCIF çalışanı olarak sıradan bir iş toplantısındaymış gibi. Bir yandan da en yakın arkadaşının âşığını baştan çıkarmak niyetinde olmadığını içinden tekrarlayıp duruyor.

Gunnar'ın o sabah DCIF'deki toplantısından bahsediyorlar: El sıkışıp vedalaşırken, Paul sol elini, sıkıca kenetlenmiş ellerinin üzerine koyup Gunnar'ın gözlerinin içine bakarak, "bir boşluk açılması halinde" onu haberdar edeceğini söylediydi. Paul'un halini hatırlayıp gülüşüyorlar.

Sonra edebiyattan konuşuyorlar. Iben, edebiyat tahsil etmediği halde İngilizce edebiyat dergisi *Grant*'a abone biriyle ilk defa karşılaşıyor. Ayrıca ikisi de Botho Strauss okumuş. Iben, Gunnar'a Strauss'dan bir alıntı naklederken Gunnar gülümseyerek dinliyor: "Sessiz adam, projektörün zayıf ışığının vurduğu üzeri bomboş masada, omuzlarının arasından ıslak bir giysi gibi sarkan kollarını masaya yaslamış oturuyordu."

Gunnar, Iben'in *Nyt om Folkedrab*'da çıkan yazılarının çoğunu okumuş. Nazi partisinden ileri gelenlerin Nürnberg duruşmaları sırasında nasıl akıl hastası taklidi yaptığından bahsediyorlar. Gunnar, Alman donanmasının komutanı ve savaşın son safhasında Hitler'in halefi olan Karl Dönitz'in hapis-

hane koridorlarında nasıl başı önde, guruldayarak dolaştığını anlatıyor. Niye öyle yaptığını soranlara, denizaltı olduğunu söylermiş. Fakat hiç kimse, kendi kafasınca akıl hastalarının böyle davranacağını sanan bir zamanların yüksek rütbeli subayının oyununa tabii ki gelmemiş.

Hapishane avlusunda guruldayarak dolaşan sabık komutanı gözlerinin önüne getirerek gülüşüyorlar. Ve Gunnar elini masaya, Iben'in elinin hemen yanına koyuyor.

***

Apartmanının önünde Iben el yordamıyla bisikletinin kilidiyle uğraşırken, bisiklet biraz yana doğru oynayınca pedal bacağındaki kamaya değiyor. Ve peşinde bir cani olduğu korkusunu o âna kadar tamamen unutmuş olduğunu fark eden Iben yeniden bir irkiliyor.

Karanlıkta yolun sağına soluna hızlıca bir bakınıyor. Çok uzakta bir adam duruyor. Hiç hareket etmiyor. Onun istikametinde bakıyor. Iben bisikleti duvara doğru fırlatıp kendini bir koşu apartmanın antresine atıyor.

Merdivenlerden yukarı koşar gibi çıkarken aklı yine Gunnar'da: Malene onun turşusunu kurup kendine saklamayı düşünmüyor herhalde. Rasmus'la iş yürümezse Gunnar'ı elde bir diye, hazırda bekletme moduna alması ayıp olur.

Eve gelirken yolda hep şunu düşündü durdu: Gunnar, Malene'ye göre epey yaşlı. Malene bunu kendisi söylediydi. Iben düşününce üzülüyor. Malene'yle arasındaki dostluk bir bozulur da beraber çalışamaz hale gelirlerse, bu Iben için hiç ama hiç iyi olmaz.

Bu gece de herhalde yine uyku tutmayacak. Yatak odasındaki televizyonu açıyor. Yatağın baş tarafına yastıkları yığıyor. Biraz dondurma ve marşmelov almak için mutfağa gidiyor.

Yatak odasına tam dönerken telefon çalıyor. Iben almak için salona koşuyor. Telesekreterde bir sürü okunmamış mesaj olduğunu fark ediyor. Telefonu kaldırıyor.

Hattaki Malene:

"Nerelerdeydin? Bütün akşam aradım durdum!"

Sesi allak bullak. Bu ses tonunu duyduğunda Iben'in aklına ilk artrit atağı gelirdi. Fakat Malene'nin sesi bu sefer daha farklı. Malene bu sefer feryat figan:

"Rasmus beni terk etti!"

"Ne?"

"Rasmus gitti! Rasmus çekip gitti!"

"Peki, nereye çekti gitti? Neden gitti?.."

Iben böyle olacağını ta başından beri tahmin etmişti zaten. Doğru da çıktı. Ama durdu durdu da bu akşamı mı buldu?

Iben farkında bile olmadan, elindeki dondurma dolu kâseyi ve marşmelovları yakınındaki kitaplığa fırlatır gibi bırakıyor.

Her şey o kadar çabuk olup bitiyor ki, ancak elindekileri bıraktıktan sonra içindeki o korku dolu acayip titremeyi hissediyor. Kâseyi epey sert fırlatmış olmalı ki yere devrilip paramparça olmuş. Dondurmalar olduğu gibi kitapların üzerine saçılmış, hatta ta ilerideki televizyonun üzerine bile sıçramış.

Malene bir yandan anlatıyor: Rasmus akşam ona feci bir itirafta bulunmuş. Altı haftadır genç bir kızla ilişkisi varmış. Kız, Bopa'da barmenlik yapıyormuş. Ve ekliyor:

"Onu kapı dışarı ettim!"

"Onu kapı dışarı mı ettin?"

"Bu evden hemen çekip gitmesini söyledim. Hemen!"

Iben arkadaşına destek olması gerektiğini biliyor; yani, doğru şeyi yaptığını, hislerini değil mantığını dinlemekle yerinde davrandığını söylemeli ona. Ama bir türlü dili varmıyor.

Malene:

"Ve sen evde değildin, Iben."

"Değildim."

Iben bir izahta bulunmuyor. Ahizeyi kulağından bırakmadan, kordonu arkasından çekerek, zincire vurulmuş bir hayvan gibi kitaplığın önüne doğru uzanıp yerden bir marşmelov alarak ağzına atıyor. Hemen sonra iki tane daha alıp atıyor.

Malene:

"Velhasıl onu evden sepetledim. Ve ben de artık burada kalmak istemiyorum. Buradaki hiçbir şeyi görmek istemiyorum."

Bir sessizlik oluyor. Malene soruyor:

"...Gelip sende kalabilir miyim?"

Ve Iben –sanki Malene'nin sorusunu duymamış gibi– atılıyor:

"Malene, gel bende kal."

Telefonu kapattıktan sonra, Iben çay suyu ısıtmak için mutfağa gidiyor. Malene'nin en sevdiği çayı yapacak. O gelmeden, kitaplıktaki dondurmaları temizlemek, yerdeki kırıkları toplayıp yeri bir silmek ve sonra o gün işe giydiği kıyafeti üzerine geçirmek zorunda.

Fakat mutfağa varamıyor bile. Kendini kanepeye atıyor, bir yanağını kanepenin sert ve soğuk koluna dayayarak hüngür hüngür ağlamaya başlıyor.

***

Kapının zili çalıyor. Iben kanepeden fırlıyor, otomatiğe basıp apartmanın kapısını açıyor. O arada hemen üzerini değiştirmesi ve yüzündeki gece makyajını çıkarması lazım. Birkaç saat önce iş çıkışı birbirlerine veda ettiklerinde Iben'in ne yüzüne bu makyaj vardı, ne de üzerinde bu kıyafet.

Yatak odasına koşuyor. Sadece bluzunu değiştiriyor, pantolonunu da değiştirmeye vakti yok. Sonra bir koşu banyoya gidiyor. Yüzüne bolca temizleme kremi sürüyor. Ve Malene'nin daireden içeri girdiğini duyuyor, Iben'in yüzü hâlâ krem içinde. Sesleniyor:

"Buradayım."

Malene banyoya geliyor. Bitkin görünüyor. Hemen Iben'e sarılıyor. Çok duygulanmış bir hali var:

"Ah, Iben, sen ne... Sen kolay kolay bulunmayacak gerçek bir dostsun."

Çay yapmaya mutfağa gidiyorlar.

Sonra kanepede otururlarken Iben kendine hâkim olmayı başarıyor.

Üç yıllık sevgilisini kaybedenin kendisi olmadığını hatırından çıkarmamalı. Şimdi Malene'ye destek olması lazım.

Kendinin bir zamanlarki halini hatırlıyor. Kendi ilişkisi sona erdiğinde nasıl hissettiğini. Başından geçen tek uzun süreli aşk ilişkisiydi. Üniversitede edebiyat tarihi hocasıydı. Iben'den on bir yaş büyüktü. Çok çalışkan bir akademisyen olarak bilinmesine, üstelik beraber yaşadığı bir de uzatmalı sevgilisi olmasına rağmen, birbirlerine ayıracak o kadar çok zaman bulabilmeleri inanılır şey değildi.

Daha ilk günden itibaren sevgilisinden ayrılacağından dem vurmaya başlamıştı ama sonra bir gün sevgilisinin hamile olduğunu söyledi. Kendi hesabına bu durumun Iben'le olan ilişkisine hiçbir bir etkisi olmayacaktı. Fakat Iben hemen o gün ilişkiyi koparıp atmış ama kendini toparlaması bir yıldan fazla almıştı.

Malene çayına dokunmuyor. Yüksek ve titrek bir sesle konuşuyor:

"...Ona bu ilişkinin sonunun olmadığını bilmesini söyledim! Ortak bir şeyleri olamaz ki! Tam saçmalık! Kız daha yirmi bir yaşında! Rasmus ne umuyor acaba? Yirmi bir yaşında bir barmen! Ama çok iyi anlaştıklarını söyledi."

Malene gözlerini tavana dikmiş, gözyaşları şakaklarından aşağı akıp kulaklarının içine süzülüyor. Birden haykırıyor:

"...Evet ya, çok ortak yanları varmış! Kız üniversitede altı ay filmcilik okumuşmuş. Filmleri tartışıyorlarmış! Lanet olsun o filmlere!"

Malene'nin yalnız onlardan değil kendinden de nefret ediyormuş gibi bir hali var:

"...O zaman seviştikten sonra konuşacak bir şeyleri olacak demektir!"

"Yapma ama Malene."

"Kızın bir hastalığı olup olmadığını sordum. Böyle konulara girmek istemediğini söyledi. Bunun konuyla *hiç ama hiç* ilgisi yokmuşmuş! 'Ama emin olamazsın ki' dedim. 'Belki bu kızın da kötü bir hastalığı vardır. AIDS filan. Olur ya, belki de sklerozu filan vardır. Kim bilir? Belki kız kanserdir. Rasmus nasıl bilecek ki? Bende artrit olduğunu bilebildi mi? Sen de ilk tanıştığımızda hiçbir şey anlamadıydın."

Iben, Malene'nin başını ellerinin arasına alıp göğsüne yaslıyor. Onu rahatlatacak bir iki şey söylemeye niyetleniyor; fakat pek para etmeyeceğini de biliyor.

Malene'nin akan rimelleri beyaz bluzunu kapkara boyamış. Kanepeye uzanıyor. Arada bir burnunu mendile sümkürüyor. Fakat yüzüne süzülen gözyaşlarını kurulamaktan artık vazgeçmiş. Sesi çatal çatal çıkıyor. Bir önce söylediği şeyleri papağan gibi tekrarlayıp duruyor:

"...Öyle güzel bir akşamdı ki. Yemekten henüz kalkmıştık. Bu akşamları en keyifli zamanımızdır. Hayatından çok memnun görünüyordu. Televizyon seyredecektik. Biraz beklesin dedi. Bana söylemek istediği bir şey varmış. Söylemezse doğru olmazmışmış. Ve sonra baklayı ağzından çıkardı. Ne bekliyordu ki? Yani bana böyle bir şey söyleyince, ne olacağını bekliyordu?"

"Bilmem."

"...Bütün akşam bu zırvalarını mı dinleyeceğimi sanıyordu?"

Iben, öğretmeniyle arasındaki ilişkiyi bitirdiği akşamı hatırlıyor, Amager sahilinde çakıl taşlarının üzerinde oturmuş konuşuyorlardı. Bu sahil, onları tanıyan birilerine rastlama korkusu olmadan birlikte olabildikleri sayılı yerlerden biriydi. Önce Iben'e itiraz etmişti ama sanki buzdolabını değiştirmesi gerektiğini söyleyen bir tamirciye cevap verir gibi. "Bunu nasıl dersin? Başka bir çözüm şekli olamaz mı? Ama peki o zaman, tamam, dediğin gibi olsun." Iben'i dinlemiş, boyun eğmiş ve sonra da tıpış tıpış evine dönmüştü.

Iben onun derslerine devam etmeyi bırakmıştı. Diğer ders saatlerini onun üniversitede olmadığı günlere göre değiştirebilmek için de epey uğraşmıştı. Ondan bir daha hiç haber almamıştı. Fakat daha sonra arkadaşlarından, evlendiğini ve üzerine titrediği bir oğlu olduğunu öğrenmişti.

Iben etrafına bakınıyor. Salonunun çok soğuk ve sevimsiz olduğunu düşünüyor. Malene'yle Rasmus'unkinden tamamen farklı. Eksi mobilyalarından ve çerçevesiz posterlerinden nefret ediyor. Bembeyaz çiğ ışık veren tavan lambalarından nefret ediyor.

Malene'nin ağlaması biraz dinince Iben ayağa kalkıyor:

Mutfağa gidip bir çaydanlık dolusu çay daha yapıyor. Buzluktan dört sandviç ekmeği çıkarıyor. Mikrodalgaya koyup ısıtıyor. O arada birkaç dilim peynir kesiyor. Ekmeklerin üzerine koyacak.

Artık vaziyet kesin: Gelecek yıllarda Malene'nin artrit atağı tutarsa ona Iben'den başka yardımcı olacak kimse yok. Malene kendine yeni bir âşık bulana kadar bu böyle devam edecek demektir. Ve hastalığı velev ki çok ağırlaşır da âşıklar birer birer sırra kadem basarsa, görev yine Iben'in üzerine kalacak.

Malene hâlâ gözyaşları içinde ama bir yandan çayını içip sandviçini de yiyebiliyor.

İnce çoraplı ayaklarını kanepeye uzatmış oturuyor. Ayak parmaklarını ısıtmak için iyice Iben'in bacağının altına doğru sokmuş. Hem ağzındaki ekmeği çiğniyor hem konuşuyor:

"...Acaba şu anda ne yapıyordur? Pek mutlu olmalılar. Eminim ki Rasmus kızın kapısında bittiğinden bu yana defalarca sevişmişlerdir!"

"Fakat Malene, sen böyle.."

"...Kızın çıplak kollarında yatıyordur. Kesinlikle. Kızın göğüslerini öpüp duruyordur. Eminim. Kız da mutluluktan kendinden geçmiştir, Rasmus da tabii. Nasıl olmasın? Eşek kadar adam, yirmi yaşında toy oğlan havalarıyla ufacık kızı bal gibi tavlamış işte."

Malene kendine eziyet çektirmeyi sürdürüyor:

"...Tabii mutlu olacak. Basit ve saf kızları pek sever. Ve sonra..."

Şimdi öyle hıçkıra hıçkıra ağlıyor ki, kelimeler boğazına düğümleniyor, sadece bir horultu sesi çıkıyor.

Kitaplıktaki dondurmaları silmek ancak saatler sonra, gece yarısını geçe Iben'in ancak aklına geliyor. Bir bez, bir kova su ve bir rulo kâğıt havlu alıp geliyor. Dondurmalar sıcaktan vıcık vıcık olmuş.

Malene onu seyrediyor:

"Ne yapıyorsun?"

"Senin telefonda dediklerini duyunca şaşkınlığımdan elimdeki dondurmayı kitapların üzerine fırlattım."

Birbirlerine hafifçe gülümsüyorlar. Buruk bir gülümseme.

Malene:

"Ah Iben, sen böyle şeyler yapmazsın ama!"

"Eh."

Malene:

"Beni hiç düşünmeden misafir etmen gerçekten büyük incelik ve..."

"Hiç önemi yok!"

"Bana bir de ekmek kızarttın. Sonra burada uyumama müsaade ettin ve..."

"Gayet tabii. Senin içi zor bir gece. İyi ki geldim de telefonuna cevap verebildim."

"Ya, sahi neredeydin?"

"Boş ver. Şu an hiç önemli değil."

36

Iben merdivenlerden Malene'nin dairesine doğru çıkıyor. Bu eski tuğla binanın merdiven boşluğunu öteden beri çok beğenir. Her sahanlıkta, yerden tavana, vitraylı pencereler var.

Cam motiflerin bir kısmı zamanla kırılmış ve bina sahibi de ucuz yolu seçip yerine adi buzlu cam koymuş. Vitray desenlerin arasına, rastgele konan, o mat beyaz camlar hiç uymamış.

Bugün cumartesi sabahı. Rasmus gelip dairede ona ait eşyaları alacak. Malene o geldiğinde evde olmak istemedi. Iben'in evinde kalmayı tercih etti. Iben ona gidip Rasmus'a göz kulak olacağına dair söz verdi. Kendine ait olandan başka şeyler de alıp götürmemesi için. Iben neyin kime ait olduğunu biliyor. Bir sorun çıkarsa Malene'yi arayacak.

Rasmus'u tekrar görmek tuhaf olacak. Birkaç gün içinde o kadar çok şey değişti ki. Iben ona kızgın olması gerektiğini biliyor ama değil. Rasmus herhalde ona karşı da aynen Malene'ye olduğu gibi soğuk ve içine kapanık davranacaktır. Ama bakarsın davranmaz.

Malene daha dört gün öncesine kadar Rasmus'un onu sevdiğine inanıyordu. Ve Rasmus tam altı haftadır başka birine sırsıklam âşıktı. Malene onu kapı dışarı ettikten sonra, geri dönmesi için çok yalvarıp yakarmış ama Rasmus, yeni sevgilisiyle kalmakla en doğru şeyi yaptığından emin olduğunu söylemişti. Malene, Rasmus'un ona nasıl bir yabancı gibi davrandığını anlatmıştı, hem de bir gün zarfında.

Malene'den Rasmus'un son davranışlarını öğrenmek Iben'i hayli düşündürmüştü: Belki de erkeklerin duyguları kadınlarınki kadar güçlü değil. Kesin bilmek zor tabii ama bir fark var. Erkekler işlerine gelirse karşısındaki kadını bir günde hesaptan çıkarabiliyor. Kadının çok yakından tanıdığını sandığı erkekler bile bir saniyede, hiç beklenmedik bir şekilde ona sırt çevirebiliyor.

Iben beşinci kata varıyor. Daire kapısının önüne geldiğinde, içeriden Rasmus'un gürültüsünü duyuyor. Her zamanki gibi zili çalması lazım herhalde. Fakat sonra Rasmus'un artık burada yaşamadığı hatırına geliveriyor. Burası Malene'nin dairesi. Ve Iben de Malene'ye artık Rasmus'dan daha yakın. Yıllardır cebinde dolaştırdığı yedek anahtarı artık kullanabilir.

Malene de yüzde yüz böyle yapmasını isterdi. Ona haddini bildirmiş olursun derdi.

Ama Iben zili çalıyor ve Rasmus gelip kapıyı açıyor. Saçları darmadağın, terden de yapış yapış. Şıpır şıpır terlediği ve parmaklarını saçlarının arasından geçirip durduğu besbelli. Iben onun bu kadar resmi konuştuğunu daha önce hiç görmemişti.

Rasmus:

"Iben, konuşmalıyız! İçeri gel, kanepeye buyur."

Iben onu izliyor. Salona giriyorlar. Duvardaki ufak resimlerden bazıları, kitaplıktaki kitaplar ve bir sürü CD yerinde yok.

Müzik seti ve hoparlörler yerinden sökülmüş. Büyük televizyonla iki açılır kapanır sandalye antreye bakan kapının yanında, yani aşağı taşınmaya hazır duruyor.

Rasmus soruyor:

"Bir şey alır mıydın? Şöyle otur..."

Rasmus da oturmaya yeltenirken, Iben:

"Emin değilim... Bence doğru olmaz... Malene'ye karşı..." diyor.

Ama yine de oturuyor, Rasmus'un neler anlatacağına dair hiçbir fikri yok. Merak ediyor.

Ve sonra öyle yakışıklı ki. Yaptığı bilgisayar programından bahsediyor. Anlaşılan Malene için geliştirdiği bir casus yazılım programı. Epey büyük ve karmaşık bir programmış. Tehdit maillerinin göndericisini teşhis edebiliyormuş.

Belki de bunlardan bahsederek, Malene'ye ne kadar değer verdiğini anlatmak istiyor. Yani ona ihanet ettiği son haftalar boyunca da. Ama konuyu öyle bir uzatıyor ki, sonunda Iben'in dikkati dağılıyor.

Iben daha sonra ufak tefek şeyleri aşağıdaki beyaz kamyonete taşımada Rasmus'a yardım ediyor. Kamyoneti bir arkadaşından ödünç almış. Iben elbise torbaları, CD'ler, ıvır zıvır dolu kutularla merdivenlerden inip çıkıyor.

Rasmus'u oldum olası pek sevmiştir. Şirin oğlandır. Malene'ye uygun değildi o kadar. Bazen insanı sinir edebilir

ama kafa dengi, neşe küpü bir insandır. Annesiyle babası Svendborg'da yaşıyor. İkisi de öğretmen, yelken sporuna meraklılar. Pedagoji okumuş anne babaların daha mutlu ve daha sağlam kişilikli çocuklar yetiştirdiğini savunanlar (ki bu muhakkak sayıca azdır) için iyi delil oluşturuyorlar.

Malene'yle Rasmus birkaç defa, her ikisinin anne babasının da katıldığı partiler vermişti. Iben bu partilerde Rasmus'un annesiyle babasına kanı ısınmayan birine rastladığını hiç hatırlamıyor. Malene yazları onların yelkenlisiyle hep beraber tatile çıkmayı dört gözle beklerdi. Kendi anne babasıyla bir iki gün geçireceği zaman bile bu kadar sevinmezdi.

Iben, Rasmus'un iki video kayıt cihazını yüklenmiş, merdivenlerden inerken, bundan sonra herhalde artık bir daha görüşmeyeceklerini ona uygun bir dille nasıl söyleyeceğini kafasında tartıp biçiyor.

Onu tanıdığına çok memnun olduğunu, Malene için çok şey yaptığını söylemek, yeni hayatında mutluluklar dilemek istiyor.

En sonuncusunu hemencecik demek biraz kritik olabilir ama. Iben merdivenlerden çıkarken onu en sona bırakmaya karar veriyor, Rasmus her şeyi kamyonete taşıyıp da sıra birbirleriyle vedalaşmaya gelinceye kadar bekleyecek.

Elinde bir kucak dolusu rulo halinde sarılmış posterle sahanlığa çıkıyor ve içeriye, Rasmus'a sesleniyor:

"Ben bunları artık aşağı götürüyorum!"

Salondan Rasmus'un sesi geliyor:

"Iben, bir dakikacık bekle."

Iben geri dönüyor. Salona gidiyor. Ve Rasmus izah ediyor:

"Ben önce ağır şeyleri taşıyıp bitirsem daha iyi olacak. Kamyonete ilk evvel onları koymak istiyorum. Onun için şimdi şu yemek masasını bir indirmek istiyorum."

"Yardım edeyim mi?"

"Hayır, hayır, o kadar da ağır değil. Sonra bir kişi olunca daha kolay."

Kayın masayı zar zor taşıyarak salondan çıkıyor.

Iben bu arada yapabileceği bir şey var mı diye etrafına bakınıyor. Gözüne hiçbir şey çarpmıyor. Mutfağa gidiyor. Malene'nin bulaşıklığında duran temiz bardakları dolaba yerleştirmeye koyuluyor. Ve o arada da bulaşık tasına su dolduruyor, deterjan ilave ediyor. Niyeti mutfak tezgâhının üzerinde duran kirli bulaşıkları da bir yıkayıp kaldırmak.

Rasmus'un sesi mi geliyor merdivenden? Alt katlarda bir yerden geliyor ses? Kiminle konuşuyor ki... Bir kadın sesi galiba?

Bulaşık tası daha yarısına kadar bile dolmamış olsa da suyu kapatıyor.

Gelen Malene mi acaba? Bir an onun sesine benzettiydi. Bu da ne demek? Malene de ne istiyor şimdi?

Ama pek emin değil. Sesler kesildi. Belki de Malene değildi. Rasmus'un yeni sevgilisi olabilir mi acaba? Başka kim olabilir?.. Belki de komşulardan biriydi?

Iben hiç hareketsiz durmuş, kulak kabartıyor. Fakat tek duyduğu şey kesin bir sessizlik.

Antreye çıkıyor. Merdiven boşluğunun sessizliği tüylerini diken diken ediyor. Ve tam o anda Rasmus'un pat pat adım seslerini duyuyor aşağılarda bir yerden. Masayla aşağı iniyor hâlâ. Bir an feci bir gümbürtü ve hemen arkasından bir çığlık kopuyor.

***

Deli gibi koşarak sahanlığa fırlıyor. Aşağıya doğru bağırıyor: "Rasmus!.. Malene!.. Rasmus!"

Hiçbir hareket yok. Merdivenlerden koşa koşa aşağı inerken, ne olmuş olabileceğini tahmine çalışıyor. Kafasının içinde bin bir sahne canlanıyor.

Bir sonraki sahanlık. Yine hiçbir şey yok. Dosdoğru, bomboş merdivenlerden aşağı devam ediyor. Ve sonra görüyor.

Koca bir delik. Dışarının ışığı içeri doluyor. Yaklaşmaya cesaret edemiyor. Sahanlığın birkaç basamak yukarısında duruyor ve insan boyu yüksekliğindeki boşluğa bakakalıyor. Daha birkaç dakika öncesine kadar orada devasa bir vitraylı pencere duruyordu.

Sonra yavaş yavaş yanaşıyor. Aşağıdan, arka avludan çığlıklar geliyor. Herkes feryat figan. Iben kafasını uzatıp da bakamıyor. Göreceği şeyden korkuyor.

Onun yerine birkaç basamak daha iniyor ve sahanlığa inen en son basamağın yaş olduğunu fark ettiğinde iş işten geçmiş.

İki eliyle birden tırabzana yapışıyor ama bütün gücüyle yana savruluyor ve yaş basamağın üzerine küt diye düşüyor.

Doğrulabilmek için elini basamağa koyup destek almak istiyorsa da kaygan yüzeyde eli kayıveriyor. Avucunu kokluyor. Birisi merdivenlere yağ dökmüş!"

Ayağa kalkmayı başarıyor. Tırabzanlara sıkı sıkı tutunarak, yağlı bölgenin etrafından dolanmaya çalışıyor.

Geçer geçmez de merdivenleri ikişer üçer atlayarak iniyor. Avluya varıyor. Rasmus yok. Malene de yok.

Fakat arka avluya açılan kapı kilitli. Iben yedek anahtarı bulmak için cebini karıştırıyor. Bu iş zaman alacağa benziyor. Sonunda anahtarı bulup kilide sokuyor. Karanlığın içinden koşarak ilerliyor. Ve aradığını sonunda görüyor.

Avlunun ortasından geçen tel örgünün üzerinde, evet, Rasmus'un cansız bedeni telin üzerinden sarkıyor.

Ortadan ikiye ayrılmış, Iben bir insan vücudunun tam ortadan böyle kopabileceğini hiç düşünemezdi. Telleri taşıyan direklerden biri Rasmus'un sırtını delip geçmiş. Vücudunun ağırlığı tel örgüyü aşağıya indirmiş ama karnını da boydan boya yarmış. Vücudunun alt yarısı ezik tellerin üzerine takılmış duruyor.

Iben dehşet içinde geri geri gidiyor. Asfaltın üzerindeki bir şeye çarpıyor. Ve ne olduğunu anlamadan kendini yerde buluyor. Dönüp neye çarptığına bakıyor. Malene'yle Rasmus'un ye-

mek masasının üst tablası. Hiçbir şey olmamış gibi hasarsız, üzeri tertemiz. Sanki o son birkaç gün hiç yaşanmamış gibi. Sanki Iben, Malene ve Rasmus birazdan masanın başına oturacakmış gibi.

Fakat masanın diğer kısımları hurdahaş halde, parça parça etrafa dağılmış.

Duvarın önünde bir adam cep telefonuyla konuşuyor. Polis yolda olmalı. Ve bir kadın arka merdivenlere açılan kapıya, açılmasın diye var gücüyle dayanmış itiyor. Kapının iç tarafından çocuk sesleri geliyor, kapıya onlar yükleniyor olmalı. Kadıncağız da onların avluya çıkmasına engel olmaya çalışıyor.

Iben gözleri hâlâ masanın sağlam kalan tek kısmına, üst tablasına, kenetlenmiş halde yerde yatıyor. Kısa bir süre öncesine kadar orada yemek tabakları, şarap şişeleri, çiçek dolu vazolar duruyordu. Etrafında otururken dedikleri şeyleri hatırlıyor: "Pilavı verir misin lütfen... Rasmus, otobüste fakülteden Ole'ye rastladım... Bugün işte hiç aklına hayaline gelmeyecek bir şey oldu."

Açık renk masa tablasının üzerinde badem şeklinde, koyu renk bir budak fark ediyor; Iben'i seyrediyor sanki, bir göz gibi. Iben ayağa kalkmaya çalışıyor.

37

"Sahanlıktan içeri seslendim, posterleri aşağı götüreceğimi haber verdim Rasmus'a. Bana beklememi söyledi. İlk önce masayı arabaya yüklemek istiyormuş. Sonra götürürsün dedi. Yani her şey tam şans eseri gelişti."

"Peki sonra ne oldu?"

"Eğer biri aşağıdaki basamağa bilhassa yağ dökmüşse, muhakkak benim düşeceğimi hesaplayarak yapmış olmalı bunu."

"Peki ama sonra ne olduğunu anlat."

Iben derin bir nefes alıp devam ediyor:

"Ve sonra o tırabzan nerelere kayboldu? Pencerenin önünde bir tırabzan vardı bir zamanlar. Boydan boya, kahverengi bir tırabzan. Ne zaman söktüler onu? Son haftalarda üst üste öyle garip şeyler oldu ki ve sonra da bu... Yani bütün bunlar bir rastlantı olamaz. Peşimde biri var. Ya da Malene'nin peşinde. Burası onun evi. Sahanlıktan içeriye bağıranın ben değil o olduğunu sanmış olmalılar."

Malene'yle Rasmus'un apartmanının önünde park etmiş olan polis arabasında oturuyor Iben. Yanında bir kadın polis var. Önlerinde iki polis arabası daha duruyor. Polisler avluyu ve merdiven boşluğunu güvenlik çemberine almakla meşgul. Ve o arada da etraflarına üşüşmüş komşularla konuşup bir şey görüp görmediklerini soruyorlar.

Iben'le konuşan kadın polisin öyle koca bir poposu var ki, üzerindeki üniforma ceketinin alt tarafı iyice gerilmiş. Kadın nazik davranıyor ama mesafeli ve asabi bir havası var. Soruyor:

"Iben, şimdi her şeyi sırasıyla teker teker anlatmanı istiyorum!"

Iben, mutfağa gittiğini, Rasmus'un masayı taşımasına yardım etmek istediğini fakat onun yalnız indirmek istediğini anlatıyor. Ve sonra mutfaktayken dışarıdan bir gümbürtü ve bir çığlık duyuyor. Aşağıya koşuyor ve onun da o pencere deliğinden dışarı fırlamasına ramak kalıyor.

Ve Iben burada Anne-Lise'den, onun saldırgan yanından, ruhsal bir bozukluğu olması gerektiğinden bahsetmeye başlıyor. Anne-Lise'nin kendi üzerine kanı nasıl boca ettiğini, Malene'nin ilaçlarını nasıl değiştirdiğini de anlatıyor. Anne-Lise'den her şey beklenebileceğini biliyor. Yani tırabzanı kaldıran ve merdivene yağ döken pekâlâ o olabilir.

Yine derin bir nefes alıyor. Çok önemli bilgiler veriyor, diye düşünüyor Iben. Anne-Lise'nin tutuklanmasını sağlayacak bilgiler.

Kadın polis Iben'i birkaç dakika daha dinledikten sonra sözünü kesiyor:

"Bir sürü ölüm kazasına çağırılıyoruz, biri yapı iskelesinden düşünce veya yüksek gerilim kablosuna takılınca, bunun ölenin yakınları arasından birinin işi olduğunu düşünmeye başlayamayız pat diye."

"Hayır, hayır, tabii öyle de burada eksik bir tırabzan var, öyle değil mi?"

"Kopenhag'ın eski binalarında sık rastlanan bir durum. Bu işte her haftam bu tür kazalar görmekle geçiyor. Kazaların çoğu da hiç beklenmedik, tamamen rastlantısal durumlardan dolayı meydana geliyor. Ama bu kazaların hemen hepsi de kaza olmakla kalıyor. Arkasında cinayet olduğuyla daha çok televizyonlar ilgileniyor."

Iben:

"Gerçek hayatın televizyondakine uymadığını ben de biliyorum. Ama şu var ki..."

Kadın polis sözünü kesiyor:

"Öyle bir kadınla beraber çalışmak zorunda olmak senin için çok tatsız bir durum tabii. Fakat açık konuşmak gerekirse bu, polisi ilgilendiren bir konu değil."

"Fakat biri hem tırabzanı oradan kaldırmış hem de basamaklara yağ dökmüş!"

Polis memuruna hiç laf işlemiyor:

"Evet, polis arkadaşlar da şimdi orada, yukarıdalar. Fotoğraf çekiyorlar. Merdivene dökülen şeyin ne olduğunu da kimin dökmüş olduğunu da teşhis edeceklerdir."

Bir erkek polis arabaya yaklaşıp camı tıklatıyor, Kadın polis içeriden pencereyi açıyor. Erkek polis, Rasmus'un avluya düşüşünü gören kimse olmadığını, merdiven boşluğunda da kimsenin ona rastlamadığını söylüyor.

Adam gittikten sonra kadın polis Iben'e dönüyor:

"İşte kartvizitim. Eğer başka bir şeyler hatırlarsan, beni rahatça arayabilirsin." Ancak pek öyle gibi bir hava vermiyor.

Karttaki ad, Dorte Jørgensen. Iben, Dorte Jørgensen'e laf anlatabilmek için daha sakin, daha tutarlı konuşması gerektiğinin farkında. Böyle yapabilir de. Ve öyle konuşmayı deniyor:

"Bana inanmayabilirsin ama ben normalde böyle sinirli bir insan değilim. Birkaç hafta öncesine kadar –yani her şey başlamadan önce– ben de senin şimdi olduğun kadar sakindim."

Dorte gülümsüyor. Fakat bakışlarından zihninin başka yerlerde olduğu anlaşılıyor. Iben elinde olmadan sesini yükseltiyor:

"...Fakat şu an kendi evime bile gitmeyi göze alacak durumda değilim. Daha biraz önce beni öldürmeye kalkışmış zır deli bir kadın dolaşıyor ortalıkta. Neden tekrardan denemesin? Veyahut Malene'yi öldürmeye kalkışmasın?"

Dorte'den hiçbir tepki gelmeyince, devam ediyor:

"...Bu konuda bir şeyler yapmalısınız!"

Dorte arabadan çıkıyor, diğer tarafa geçip Iben'in kapısını açıyor. Iben gayet temkinli ve ağır ağır yerinden kalkıyor. Merdivenden kaydığında incinen topuğu da eli de hâlâ bayağı acıyor.

Eşya kutularını aşağıya taşırken öyle bir ateş basmıştı ki, havanın nasıl buz gibi olduğunu şu ana kadar hissetmemişti. Şimdi soğuktan donuyor. Üzerinde sadece eski püskü bir tişört var.

Dorte konuşurken, ağzından buharlar çıkıyor olsa da o daracık polis ceketinin içinde üşüyormuş gibi bir hali de yok:

"Sendeki, tipik travma sonrası stres bozukluğu. Normal. Günün geri kalanını arkadaşlarınla geçirmeni öneririm. Birkaç gün işten de izin al. Ve bu konuları da yakın birileriyle güzelce konuş. Durumun hâlâ düzelmezse, o zaman bir psikoloğa danış. Unutma ki öleni iyi tanıyordun ve onu o halde ilk sen buldun, ilk sen gördün."

Iben kadın polisin sesinde sanki ilk defa bir parça sıcaklık fark eder gibi oluyor, sözüne devam ederken dudakları gerilse bile:

"...Sana yardım etmek isterdim ama edemem. Bu konuda eğitimim yok. Bu benim işim değil."

***

Iben, kadın polisin birkaç adım arkasından avlunun kapısına doğru ilerliyor. Belki profesyonellerin deneyimine boyun eğse daha iyi olacak. Fakat içinden bir ses onların yanıldığını söylüyor.

Her şey polisin dediği gibi, sadece bir kaza olamayacak kadar korkunç. Iben böylesini hayatında ne duydu ne gördü.

Malene'yi arayıp uyarması lazım. Anne-Lise'nin şimdi de Iben'in dairesinin yolunu tutmadığı ne malum?

Iben, iki polisin çoktan Malene'ye gidip olan biteni haber vermiş olması gerektiğini düşünüyor. Acaba nasıl tepki gösterdi? Son günlerde Rasmus'tan nefret ettiğini söylüyordu. Iben artık eve dönse iyi olur. Yoksa Malene yalnız kalmak istiyor olabilir mi?"

Iben'in çantası, cep telefonu, cüzdanı, paltosu ve bisiklet anahtarları Malene'nin dairesinde duruyor. Onları almak istiyorsa yukarıya çıkması lazım. Yine de ilk önce avluya bir uğramadan edemiyor.

Rasmus'un cesedi şimdi gri renk muşambayla iyice örtülmüş. İncecik tel örgünün üzerinden koca bir çuval gibi aşağı sarkıyor.

Etrafına kırmızı beyaz şerit çekilmiş. Iben düşünüyor: Etrafımda herkes ölüp duruyor. Sonra kendi kendini düzeltiyor: dokuz yıl önce babası öldüydü, bir de Kenya'daki rehineciler. Nedense yine de insanlar etrafında düşüp ölüyormuş gibi bir his var içinde.

Resim çeken polisler gitmiş. Ellerini arkasında kavuşturmuş duran bir polis var yalnızca. Iben'e bakıyor. Etrafa sessizlik hâkim. Dairelerden birinden sesler geliyor sanki? Kulakları mı çok hassaslaştı? Malene'nin dairesinde bulaşık

yıkarken de böyle olduydu. Yoksa sesler sadece kafasının içinden mi geliyor?

Rasmus'un cesedinin üzerine yayılı muşambaya yaklaşıyor. Başını kaldırıp kirden kapkara tuğla duvarın ortasında sırıtan kırık pencereye bakıyor. Rasmus adamakıllı uzağa düşmüş. Merdivenlerden epey hızlı iniyordu o zaman, kucağında o koca masayla! Tipik Rasmus! Her zaman hızlı çekimdeydi.

Iben'in babası öldüğünde de hava soğuktu. O zaman da hastanenin park yerindeki asfaltın üzerinde yürüyordu. Şimdi üzerinde durduğu zemin de asfalt. Siyah değil, neredeyse açık gri. Iben'in tepesinden bakan kir, içindeki şu tuğla duvarlar gibi. Tel örgünün üzerindeki çuval gibi.

***

Malene'nin dairesine çıkan merdivenler, Rasmus'un düştüğü sahanlıktan itibaren polis tarafından kapatılmış. Sahanlıkta bekleyen bir polis, Iben'e daha yukarı çıkamayacağını, tekrar aşağı inip, binanın arkasındaki hizmet merdivenini kullanmasını söylüyor. Fakat Iben kendini tanıtınca, geçmesine izin veriyor.

Polislerin bu arada ortalıkta ne yaptığını görmek olanaksız. Her şey önceki gibi. Iben hemen Malene'ye telefon ediyor:

"Haber aldın değil mi?"

Malene'nin sesi sakin ve donuk. Sanki o değil de başka biri konuşuyor:

"Evet."

Iben, Malene bir şeyler daha söyler diye bekliyor ama söylemiyor.

Iben soruyor:

"Oraya geleyim mi?"

"Nasıl oldu?"

"Sana anlatmadılar mı?"

"Evet. Ama sen oradaydın."

Iben elinden geldiğince etraflıca anlatıyor. Onu da Anne-Lise'ye karşı uyarıyor. Ve bunu derken de birden içinden hiç eve dönmek gelmediğini fark ediyor.

Telefonu kapattıktan sonra paltosuyla çantasını buluyor ve Malene'yle Rasmus'un salonuna giriyor.

Bir an hareketsiz duruyor. Tıs yok. Yatak odasına giriyor. Orada da tıs yok. Odalara teker teker girip bir yokluyor. Salonda bağırır gibi yapıyor fakat alçak sesle: "Rasmus, ben posterleri şimdi aşağı taşıyorum." Hâlâ tıs yok.

Mutfağın arka kapısını çat diye kapatıp, dar hizmet merdiveninden aşağı iniyor. Avluda Dorte Jørgensen'i buluyor. Bir polis memuruyla konuşuyor:

"Aklıma bir şey takıldı. Daha önce bahsetmediğim bir şey."

Kadın polis ona isteksizce bakıyor. Iben devam ediyor:

"...Tamamen gerçeğe dayanan bir şey."

Dorte ona dönüyor:

"Benimle arabaya gel."

Iben orada ona mutfakta bulaşıkları yıkarken –Rasmus tam düşmeden önce– aşağıdan bir kadın sesi duyar gibi olduğunu söylüyor. Anne-Lise'nin sesi olabilirdi.

Dorte bloknotunu çıkarıyor:

"Neden bunu ilk konuştuğumuz zaman söylemedin?"

"Emin değildim. Belli belirsizdi –bir kadın sesi– pat diye söylenecek şey değil. Ciddi bir şey bu. Bir suçlama."

"Evet, öyle. Ciddi bir şey söylüyorsun. Anne-Lise'nin sesi olduğundan şimdi emin misin?"

"Hayır, dediğim gibi. Tam emin olamam."

"O zaman Malene'nin sesi de olabilirdi değil mi?"

Iben topuğundaki acıyı fark ediyor. Sakin konuşmaya çalışıyor:

"Bunu neden sordun?"

"Cinayet vakalarının çoğunda suçlu ya eş ya da sevgilidir."

"Ama ben Malene'yi iyi tanırım. O dünyada böyle bir şey yapamaz."

Dorte gözlerini dikmiş ona bakıyor, ta ki Iben söylediğini tekrarlayana kadar:

"...Asla böyle bir şey kalkışabilecek biri olmadığından eminim. Asla. Asla."

"Sakin ol, Iben. Sana inanıyorum. Cinayet diye tutturan ben değilim ki sensin!"

Dorte'nin ses tonu monotonlaşıyor. Başka yerlerde yüzlerce defa dediğini bir kere daha tekrar ediyormuş gibi bir hali var:

"...Bu iddianda ısrarlıysan, bu işin peşini bırakmamak zorundayım. O zaman hem daireye hem de Rasmus'un kamyonetine el koyacağız. Polis araştırmasına delil olarak. Ve sonra şefim Malene'yle senin şu iş arkadaşını sorguya çağıracak. Kaza ânında nerede olduklarını soracak. Ve tabii buna dair görgü tanığı göstermelerini isteyecek."

"Malene'yi de mi çağıracaksın?"

"Evet, bu çok normal. Ve araştırmayı derinleştirmeye gerek duyarsak, o zaman seni de çağıracağız. Yazılı ifade verip imzalayacaksın. Buna razı mısın?"

"Evet."

Dorte, Iben'in yüzünde bir tereddüt emaresi görmüş olmalı ki, soruyor:

"Yalan ifade vermenin cezasının hapis olduğunu biliyorsun, değil mi?"

"Ama ben Anne-Lise oradaydı demedim ki hiç. Ben başından beri bir kadın sesi duyduğumu sandığımı söylüyorum yalnızca. O da belki. Ve sonra bana onun sesi gibi geldi diyorum o kadar."

Dorte, Iben'e öyle sert bir bakış fırlatıyor ki, Iben sanki tokat yemiş gibi oluyor. Belki de son bir saattir nasıl istikrarsız konuştuğunu bildiği için ona fazla sert geliyor. Bir başkası ona aynını yapsaydı, o da Dorte gibi sinirlenirdi.

Dorte şimdi usul usul konuşuyor:

"Ses duydun mu duymadın mı şöyle iyice bir düşün. Aceleye getirme. Ben bekliyorum."

Ve tükenmez kalemi başparmağıyla işaretparmağının arasında yuvarlamaya başlıyor.

Iben:

"Emin değilim dedim ya. Hep bunu tekrarlayıp duruyorum."

"Bak ne diyeceğim sana..." Dorte bloknotunu yerine koyuyor. "Ben bu işi şimdilik kurcalamayacağım."

Koltuğunda doğruluyor. Kapının koluna uzanıyor. Anlaşılan yine arabadan çıkma vakti geldi.

***

Rasmus'u naaşı altı gün sonra Svendborg'da toprağa veriliyor. Cenaze törenini annesiyle babası düzenliyor.

Şahsi eşyaların paylaşılması da kolay oluyor. Rasmus hemen hepsini kaza günü toparlayıp paketlemişti zaten. Eğitim kredisini ödemeyi annesiyle babası üstleniyor, Malene de Illum kredi kartındaki borcu kapatıyor. Böylece Illum mağazasından Rasmus'la beraber aldıkları bütün mobilyalar Malene'de kalıyor.

Kimse Rasmus'un yeni sevgilisine bir şey vermekten bahsetmiyor.

Iben de Gunnar da Malene'yi yalnız bırakmıyor.

Iben her akşam telefon ediyor ve sık sık da uğruyor. Ayrıca ölüm sonrası işlemlerle ilgili bir sürü pratik konuda da yardımcı oluyor.

Iben'in Kenya'da kaldığı sürece Malene'nin maillerine ve telefon mesajlarına vakit bulup da cevap verememesinden bu yana, Malene sanki Iben ona her an sırt çevirecekmiş korkusunu üzerinden hiç atamamıştı. Iben'in defalarca özür dilemesine ve açıklamalarına rağmen aralarındaki arkadaşlıkta hiç yok yere bir güven sorunu oluşmuştu.

Iben güvenilir ve sadık bir arkadaş olduğunu Malene'ye ispat edecekse, zaman bu zamandı.

Gunnar da Malene'ye çok yakınlık gösteriyor. Iben, ikisinin nasıl haftada birkaç akşam buluştuğunu bizzat Malene'den dinleyip duruyor. Ve herhalde Gunnar tıpkı eskiden olduğu gibi, iri, gri mavi gözlerini Malene'ye dikip dikip, hayranlıkla seyrediyordur onu.

Lakin Iben, Rasmus'u kaybetmenin üzüntüsünün Malene'yi çirkinleştirdiğini düşünüyor. Birkaç kilo verdi ve zaten zayıf olduğundan, yüzü şimdi iyice çökmüş, daha bir yaşlı gösteriyor. Fakat erkeklerin umurunda değil. Birlikte sokakta yürürlerken, eskiden olduğu gibi gözler yine devamlı onun üzerinde.

Gunnar, Rasmus'un ölüm haberini almadan önce, Iben'in telesekreterine bir mesaj bırakmıştı:

"Merhaba, ben Gunnar. Çok güzel bir akşamdı. Geldiğin için teşekkürler.." Ve sonra birden kesiliveriyordu ses, sanki devam edecekmiş de vazgeçmiş gibi veyahut çok farklı bir konuya geçecekmiş de vazgeçmiş gibi. Iben bunu, mesajı üçüncü defa dinledikten sonra çıkarabilmişti.

Ve Gunnar bu aradan sonra tekrar söze başladığında, sesi önce biraz yavan çıkıyordu, muhakkak ilk söylemek üzere olduğu şeyi söylüyordu: "...Tam şuraya oturmuş *The Guardian*'daki bir yazıyı okuyordum. Aklıma birden senin Amerikan edebiyatındaki siyasi duyarlılık noksanlığı hakkında dediklerin geldi. Çok ilginç bir yazı... Fakat senin dediklerin kadar ilginç değil."

Son cümleyi söylerken sesi sanki bir parça daha canlanıyordu. Iben mesajı son kez dinlediğinde, Gunnar'ın sesinde keyiflice bir hava da sezmişti tam burada. Ve Gunnar şöyle ekliyordu:

"...Bilmem gördün mü, Inger Christensen perşembe günü Glyptoteket'de* ilk şiirlerinden seçmeler okuyacak. Birlikte gitmeye ne dersin?.. Numaram sende var."

Iben bu durumda Gunnar'ı arayamaz. Her şey çok karman çorman. Ne olacağı belli değil. Telesekreter sistemini kapat-

* Kopenhag'ın merkezinde bir güzel sanatlar müzesi. (ç.n.)

makla yetiniyor. Yeni mesajlar gelip de Gunnar'ınki silinmesin istiyor.

***

Cenaze töreninden bir hafta sonra Iben'le Malene bir gün işten erken çıkıp yemek masası bakmak için IKEA'ya gidiyor.

Hafta içi olmasına rağmen, mobilya reyonu yüksek sesle konuşan mutlu genç çiftlerle kaynıyor. Hepsi ortak gelecekleri-nin nasıl görüneceğine ait planlarla dolu. Kadınların çoğu hamile. Ve en az bir o kadar sayıda erkek de karnının üzerinde asılı kanguru bebek taşıyıcısında ufacık bir çocuk taşıyor.

Malene ağlamıyor. Fakat çok asabi. Onunla da alışverişe çıkmanın hiç zevki yoktur.

Malene ucuz bir masa bulmak istiyor. Ekonomisinin, evin-deki o lüks kanepenin standardında mobilyalar alabilecek du-ruma gelmesi için epey beklemesi gerekecek. Fakat IKEA'daki ucuz masaların hiçbirini salonuna koymaya hiç gönlü yok. Ve Iben'in sezebildiği kadarıyla, IKEA'nın pahalı masalarını da is-temiyor.

Iben'in gözüne 789 krona ufak bir kayın masa çarpıyor:

"Bak, bu masayı ilave kanatlarını koyarak kullanırsan, sizin eski masaya benzer."

Ve ilave kanadını açarak masayı uzatıyor.

Malene oralı olmuyor.

Aslında Iben de. O düşünmekle meşgul: Dördüncü kattan bu masa aşağı düşecek olsa, ne hale gelir acaba? Köşeleri içine çöker mi, bacakları kırılır mı, üst tablası yarılır mı?

Malene'nin salonuna neden yeni bir masa almak istedikle-rini bir bakıma anlayamıyor. Arka avlunun asfalt zeminini boylayacaksa buna ne lüzum var?

Devasa teşhir salonunun en dış duvarlar boyunca uzanan model odalarda yalnız mobilya yok. Rengârenk posterler, etra-fa hoş bir ışık yayan abajurlar, kitaplıklarda kitaplar, masalarda

dergiler, biblolar, plastikten meyveler, sebzeler, ekmekler, peynirler... öyle sahici gibiler ki, insanın yiyesi geliyor.

Fakat bu İsveç konforu yerden üç metreye kadar yükseliyor. Hayali bir tavan oluşturan ışıklı beyaz kirişlerin hemen yukarısından itibaren, dev teşhir salonunun kaba beton elementleriyle yukarıdaki asıl tavan arasındaki kısmı kapkaranlık. Sanki alt kısım sıcacık yuva örneklerini, üst kısım ise köhne bir endüstri ambarını sergiliyor.

Iben yukarıya, üzerlerinden sarkan devasa havalandırma sistemine bakıyor. Görünüşe göre, beton kirişlere incecik çelik tellerle tutturulmuş. Acaba o koca çelik pervane tek başına ne kadar hava çekiyordur? Aşağı düşse, bir insanı ortadan ikiye ayırır mı acaba? Bir çocuğa isabet etse, rahat öldürür.

Ve bir yandan elleriyle bir başka minnacık, entipüften masayı yakalarken, düşünceleri aynı minval üzere devam ediyor: Eğer peşimizde şimdi birileri varsa, burada yan yana ve dikkatimiz etraftaki masa tablalarına, modellerine, boylarına, enlerine filan dağılmışken, onlara tam açık hedef haline geliyoruz.

Malene'nin sesi düşüncelerini bölüyor:

"Merdivene yağ döken Anne-Lise'ymiş, değilmiş ne fark eder? Anne-Lise olmasaydı, Rasmus şimdi hayatta olacaktı..."

Iben bunun arkasından ne geleceğini biliyor. Malene aynı şeyi defalarca tekrarlayıp durmuştu. Her seferinde de sanki aklına yeni gelmiş havasıyla lafa girmişti. Malene artık masaya bakıyormuş numarası bile yapmıyor. Tamamen içine kapanmış. Yüzü bir duvar kadar ifadesiz:

"...Çünkü Anne-Lise beni o kadar bezdirmeseydi, Rasmus beni terk edip gitmezdi... Rasmus sorunsuz bir kız istiyordu. Bunu bal gibi biliyordum. Ama ben hep... Her şeyi ben mahvettim. Fakat beni buna Anne-Lise mecbur etti. Nasıl başka türlü davranabilirdim?"

Yemek masası bölümünde dolaşan bir çiftin gözüne, ileride, hazır mutfak bölümünde gezinenlerin arasında tanıdıkları bir çift çarpmış olacak ki, sesleniyorlar:

"Şu işe bak! Siz de mi buradasınız?"

"Taşındık da! Bir çocuk odasına daha ihtiyaç doğdu."

"Tebrikler!"

Çiftlerin çocukları da birbirini tanıyor. Dolap kapılarının olduğu bölüme doğru koşuyorlar. Anne babaları da çocukların arkasından seğirtiyor.

Malene:

"...Her allahın günü sekiz saati onunla birlikte geçirmek zorunda olmak sinirlerimi laçka etti. Gayet tabii Rasmus'a bahsetmek zorundaydım. Buna mecbur kalmıştım. Kalmamış mıydım, söyle bana?"

Iben, Malene'nin yine takılmış plak gibi aynı şeyleri söyleyeceğini bildiği için doğrusu artık pek dinlemiyor:

"...Anne-Lise bu soğuk savaşı başlatmış olmasaydı... O kadar öfkeliyim ki. Tuhaf değil mi? Sen bu kadar öfkelenmeyi hiç denemedin, Iben. Biliyorum. Hiç başına gelmedi. Sen benden farklısın. Ama benim elimden başka bir şey gelmiyor. Yapabileceğim hiçbir şey yok."

Rasmus'un ölümünden sonra Malene'nin ilk işe geldiği günün sabahı Anne-Lise, Malene'nin masasına gelip taziyede bulunmuştu. Gözlerini fal taşı gibi açmış, boğuk bir sesle, "Tanrı kimsenin başına vermesin. Çok feci bir şey. Hep aklımdasın, Tanrı sana sabır versin" derken doğrusu pek de inandırıcıydı.

Fakat Malene iki günden fazla evde kalamamış, hemen işe koşmuştu. Halbuki Paul ona ne kadar isterse o kadar istirahat edebileceğini söylediydi. Malene, DCIF'de olmadığı her günün, Anne-Lise'nin işine yarayacağından, dışarıya karşı kendini ön plana çıkarmayı deneyeceğinden korkmuştu herhalde. DCIF'nin kapısına kilit vurulup da İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanırsa, büyük olasılıkla bir "verimlileştirme" süreci başlayacak, Anne-Lise dışarıyla –ve de yönetim kuruluyla– daha bir yakınlaşırsa, onları maşa gibi kullanıp kimin işten kovulacağını dolaylı olarak etkileyebilir diye düşünmüş olmalıydı.

Iben'in, *Nyt om Folkedrab*'ın Türkiye özel sayısı hazırlanırken Anne-Lise'yle yapacağı "işbirliği" de tabiatıyla gergin geçecek bu durumda. Diğer taraftan, Anne-Lise bu dergi işini aslında iyi de beceriyor. Iben'in yazım ve redaksiyon işlerine hiç karışmamaya dikkat ediyor. Ve sonra kütüphaneci olarak, dış ülkelerdeki üniversite kütüphanelerinin veritabanlarından temin ettiği onca bilginin de aslında Iben'e fevkalade yardımı dokunuyor.

Iben ilk başlarda, Rasmus'un ölümüne Anne-Lise'nin sebep olduğunu düşünmekte aceleci davrandığını da son haftalarda daha iyi anladı. O gün o merdiven boşluğunda olup bitenler hakkında o kadar çok ve farklı ihtimaller yürütülebilir ki aslında.

Iben'le Malene doğru dürüst bir yemek masası bulamayacaklarına kanaat getirince, IKEA'nın restoranına gidiyorlar. İkisi de geleneksel bir İsveç yemeği seçiyor: krema soslu köfte ve yanında yaban mersini marmeladı. Birer kadeh şarap da alıyorlar.

Iben yemeğini yerken, Malene yine Rasmus'un ne fevkalade bir insan olduğundan, hatalı davrananın kendisi olduğundan dem vuruyor.

Önündeki yemeğe hâlâ dokunmamış. Konuşuyor da konuşuyor:

"...Eline pürmüzü almışsın da nereye doğru tutacağını bilemiyormuşsun gibi bir şey. Bu denli öfkelenmenin nasıl bir şey olduğunu dünyada tahmin edemezsin, Iben."

Malene, tabağındakileri mızmızca karıştırıyor; sosu, patatesleri ve yaban mersinlerini tabağın bir o yanına bir bu yanına itip duruyor. Ve devam ediyor:

"...O tanrının cezası Anne-Lise görecek bak! Ben birinden hazzetmezsem, bu ona neye patlarmış görecek!"

Iben cevap vermiyor, Anne-Lise konusu artık önceki kadar ilgisini çekmiyor.

38

Iben bahçenin büyük olduğunu biliyordu ama bu kadar büyük olduğunu hiç hesaba katmamıştı.

Saat gecenin üçü. Iben ay ışığının aydınlattığı ıslak çimenlerde yürüyor. Ağaçlar, çalılar, çitler simsiyah değil ama yeşil ve kahverengi olması gereken renk nüanslarını ay ışığına rağmen bu kış gecesinde birbirinden ayırt etmek zor. Iben'in ayırt edebildiği tek renk, tam yanından geçmekte olduğu çalının kıpkırmızı yaprakları. Bahçenin ta gerisindeki eski tip, yüksek villanın rengi de kırmızı.

En kalın paltosu var üzerinde. Kapüşonunu da kaldırmış. Onun için yaşlı meyve ağaçlarının birinin altına doğru yavaş yavaş ilerlerken, soğuğu pek hissetmiyor. Başını kaldırıyor. Karanlıkta hayal meyal seçilen incecik, çıplak dallarda tek tük elmalar seçebiliyor.

Kırmızı villa da karanlık içinde. Gecenin bu vaktinde herkes yatağında. Tabii ki. Böyle bir kış gecesinde Iben gibi Nørrebro'dan kalkıp Holte'nin ta kuzeyine, Vaserne'ye kadar saatlerce bisiklet sürüp uykusuz kalmak, bu tali banliyö yolunda yaşayan kimsenin aklının köşesinden bile geçmez.

Eğer villadakiler bir uyanır da bahçede birinin olduğunu sezerse de fark etmez, Iben onlar daha dışarı çıkamadan uzaklaşıverir oradan. Fakat bu saatte niçin uyansınlar ki?

Eve biraz daha yaklaşıyor. Etrafını dolaşıyor. Yüksek bodrumun karanlık pencerelerinden içeri bakıyor. İyice yukarı uzanıp zemin katın pencerelerinden de içeri bir göz atmaya çalışıyor.

Kaması her zamanki gibi bacağında duruyor ama en az korktuğu insan esasında Anne-Lise. Sırbistan'dan veya Kenya'dan kalkıp gelmiş canilerin bile sabahın saat üçünde Anne-Lise'nin bahçesine dalması da pek olası bir şey değil.

Anne-Lise'nin zemin katındaki pencerelerden içeriye bir baktıktan sonra yine bisikletine atlayıp eve dönecek. Bu gece

turunu boşuna yapmışa benziyor. Ortalıkta ilginç hiçbir şey yok, bu şeyin ne olabileceği hakkında bir fikri olmasa bile.

Anne-Lise'nin Rasmus'u öldürdüğünden şüphelenmeyi bir kenara bırakalı bir haftayı geçiyor. Bunun travma sonrası stres tepkisi olduğunu biliyor artık. Fakat Malene o safhayı hâlâ atlatabilmiş değil. Anne-Lise'nin özel hayatı hakkında ne kadar çok şey öğrenebilirse, Malene için o kadar iyi olacak. O zaman olan biteni daha açık seçik değerlendirebilir. Ancak böylelikle takıntılarından kurtulup yoluna devam edebilir. Yani Iben bu gece buradaysa, bunu kendinden ziyade Malene'nin iyiliği için yapıyor.

Anne-Lise'lerin oto sundurmasına doğru ilerliyor. Onun küçük, kırmızı arabasının yanına gidiyor. Burnunu cama dayıyor. İçeriye bakıyor. Fakat ne bulmayı umduğunu da bilmiyor. Sonra Anne-Lise'nin kocasının büyük, koyu renk arabasının başına gidip onu da bir inceliyor. Her iki arabanın kapı kollarına ayrı ayrı asılıyor. Fakat haliyle kilitli.

Arabaların arkasında bir alay bahçe bakım malzemesi duruyor. Arasında upuzun bir sürgülü merdiven de var. Iben merdiveni yakalıyor, evin yanına götürüp duvara dayıyor ve hiç ses çıkarmamaya dikkat ederek, merdiveni açılabildiği kadar açıyor.

Eğer Iben bu gece burada Malene'ye yardımcı olabilecek bir şey bulursa, kendini ona karşı borçlu hissetmekten de kurtulabilecek. Belki Malene de o zaman, Iben'in DCIF'deki işe girebilmesine ve Paul'un onu Kenya'ya araştırma gezisine göndermesine vesile olanın kendisi olduğunu kafasına kakmaya da Iben, Kenya'dayken onu ne hastalandığında ne de Rasmus'la arası bozulduğunda hiç aramadı diye suçlamaya da artık bir son verir.

Başını kaldırıp evin üst katına bir kere daha bakıyor. Orası da kapkaranlık. Sonra komşu evlere bir bakıyor yeniden. Yarım saattir ortalıkta ne tek bir insan görebildi ne de evlerin hiçbirinde herhangi bir ışık veya hayat emaresi.

Sürgülü merdiveni kırmızı tuğla duvara dayıyor. Üst kattaki bir pencereye çıkıp içeriye göz atacak. Bodrum katında olduğu gibi bu katın tavanları da epey yüksek olmalı ki, pencereye erişebilmek için en az yedi metre tırmanması gerek.

Ve sonra Malene'yle durum düzelip de aralarında eskiden olduğu gibi bir eşitlik doğarsa, Iben'in Gunnar'a telefon etmesinde de bir mahzur kalmayacak. Ahizeyi kaldırıp da Iben'in sesini duyunca, Gunnar'ın çok sevineceğini biliyor. Gunnar onu muhakkak başka bir yere davet eder, Inger Christensen'in şiirlerini dinleme şansı kaçtığına göre.

Şimdi üst kattaki pencerenin önünde duruyor. Pencere kapalı değil. Aralık duruyor, bir kanadı çengele takılı. Iben içerinin çalışma odası olması gerektiğini düşünüyor. Bir bilgisayar, dergi kutuları ve klasörlerle dolu bir raflı dolap var.

Iben içeriden bir ses geliyor mu diye kulak kabartıyor. Tıs yok. Birkaç ay önce olsaydı, böyle bir şey yapabileceği aklına hayaline gelmezdi. Fakat gecenin ortasında DCIF'ye girmeyi denedikten sonra bunun o kadar da büyütülecek bir şey olmadığını düşündü. Yeter ki insan fırsatını yakalasın, sonra iş kolay. Pat diye girivériyorsun içeri. Zor olanı ilk defası, insanın kendini buna zorlayabilmesi.

Gunnar'ı aradığında ne diyeceğini düşünüyor. Ve pencereye daha bir abanıyor.

Cama iyice yaslanıp içeriye bakıyor. Pencerenin tam önünde koca bir çalışma masası duruyor. Üzerinde bir bilgisayar, bir sürü kâğıt ve plastik dosya var. Anne-Lise bu sabah kalkınca, bu odaya birinin girdiğini anlamamalı. Onun için Iben paltosunu çıkarıyor ve açık pencerenin pervazına asıyor. İçeri atlayabilmek için masanın üzerinden sürünerek geçmek zorunda. O koca palto sağa sola sürtünüp masadaki kâğıtları alt üst edebilir. Ayakkabılarını da çıkarıyor. Bağcıklarından birbirine bağlıyor ve penceredeki çengelin üzerine asıyor. Islak çimenlerden öyle sırsıklam haldeler ki, yerde iz yapabilirler.

Masanın genişliğini ve oradan oda kapısına kadar olan mesafeyi kafasında bir ölçüyor. İşin en tehlikeli kısmı kapıya tam vardığı an. Hemen bir sandalye bulup kapı kolunun tam altına yerleştirmesi lazım, Anne-Lise'yle kocası ola ki uyanır da odaya girmek isterse, onlar kapıyı itmeye uğraşırken, hemen pencereden aşağı inip, karanlığın içine dalabilecek zamanı olsun.

Pencereden içeri girmeyi ve masanın üzerinden hiçbir şeye dokunmadan geçmeyi başarıyor. İçerisi sıcak olsa da ellerindeki o siyah renkli, kapkalın kışlık eldivenleri çıkarmıyor. Anne-Lise gece odaya birinin girdiğinden şüphelenir de polis çağırırsa, hiç parmak izi bulamamalılar.

Oda kapısının önüne hemen bir ahşap sandalye bulup koyması da kolay oluyor. Sandalyeyi kapı açılmayacak şekilde güzelce yerleştiriyor. Emin olmak için iyice bir kontrol ediyor.

Sonra gidip bilgisayarın başına oturuyor. Işığı açmaya cesaret edemiyor. Karanlıkta el yordamıyla ses düğmesini bulup bilgisayarı sessize alıyor. Anne-Lise'yle Henrik'in yatak odası muhakkak burada, üst katta olmalı. Windows'un açılış sesinden bir uyanırlarsa feci olur.

Bilgisayarın giriş şifresini yazma sırası gelince bir sürü şey deniyor; önce "Anne-Lise"yi, "Henrik"i, sadece baş harflerini, teker teker ve birlikte çocuklarının adlarını, şifre yerini boş bırakıp "enter"a basmayı, artık aklına ne gelirse. Hiçbiri olmuyor.

Rasmus'un program CD'sini yanına almalıydı. Malene'nin evinde bir yerlerde durduğunu bilse bile, oradan ayrılırken böyle bir durumla karşılaşacağını hiç aklına getirmemişti.

Duvarın önündeki raflarda duran klasörleri, dergi kutularını elden geçirmeye başlıyor. Sırf bilgisayar ekranının ışığıyla okumak güç. Her şeyi teker teker ekranın önüne getirip orada bakmak zorunda. Sonra bir dergi kutusunu tam geri koyarken, gözüne bir plastik torbanın altında bir şey ilişiyor. Birkaç pilin ve bozuk paranın yanında bisiklet için pilli bir arka farı duruyor. İçindeki piller zayıflamış ama yine de o soluk kırmızı ışıkla okumak, karanlıkta okumaya çalışmaktan daha iyidir.

Şimdi neyin ne olduğunu daha iyi çıkarabiliyor. Buradaki kâğıtların hepsi ya Henrik'in işiyle ilgili ya da vergi hesaplarıyla.

Kapıya gidip bir dinliyor. Hiç ses yok.

Kolun altına sıkıştırdığı sandalyeyi yana çekiyor. Kapıyı azıcık bir aralamayı deniyor. Hiç gıcırdamıyor. Biraz daha açıyor ve dışarı bakıyor.

Böyle koskoca, eski tip bir villada döşemelerin gıcırdayacağı muhakkak. En yakınındaki kapılı kapılardan birinin arkasında şimdi Anne-Lise mışıl mışıl uyuyor, yanında Henrik'iyle. Diğer kapıların arkasında da çocukları yatıyor olmalı. Iben'in kulağına arada hırıltılar ve bir erkek horlaması geliyor. En uzaktaki kapının arkasından geliyor gibi sesler.

Iben'in bulunduğu yerden alt kata inen merdivenlere kadar birkaç adımlık yol var. Iben tam oraya giderken Henrik uyanacak bile olsa, Iben'in hemen çalışma odasına geri koşarak, kapıyı içeriden destekleyip pencereye dayalı el merdiveninden aşağı sıvışacak zamanı olur.

Odadan dışarı bir adım atıyor. Hiçbir gıcırtı yok. Elindeki farı yere doğru çevirip bakıyor. Koridor boydan boya gıcır gıcır ahşap parke döşeli. Yine bir adım atıyor. Artık neredeyse merdivenlerin tepesinde.

Henüz Malene'ye verebilecek herhangi bir şey bulmuş değil. Merdivenlerden aşağı zemin kata süzülüyor.

Alt katta, antreden geçerek geniş bir salona giriyor. Eski tip villalarda olduğu gibi, iç içe geçmiş üç geniş odadan oluşuyor. Elindeki farı tavana doğru tutuyor ama farın ışığı tam yukarıya kadar aydınlatamıyor bile. Tavanın yüksekliği yaklaşık dört metre var.

Iben'in burada da ilk yokladığı şey, biri onu fark ederse, en çabuk nereden dışarı sıvışabileceği. Salonun, büyük cam kapısından doğru bahçeye çıkış var. Fakat kapının kilidini içeriden de anahtarla açmak lazım. Ana giriş kapısında da aynı tip kilit sistemi olmalı. Böylece hırsızın elindeki yükle evden çıkabil-

mesi zorlaşmış oluyor, alarm ziline pek gerek kalmıyor. Yani Iben birdenbire dışarı çıkmak zorunda kalacak olsa, salondaki kapının camını kırmak zorunda.

Salonu aramaya koyuluyor. Bütün duvarlar beyaz. Tam orta yerde kocaman bir siyah deri kanepe var. Seksenli yılların döşeme stili seziliyor salonda: Montana kitaplık, duvarda Walase Ting'in çerçeve içinde, koca bir taş baskısı. Salondaki diğer eşyaların kalitesine bakılırsa, orijinal olmalı.

Yandaki yemek odasına bakan geniş kapı açık duruyor. Aynı şekilde, o odadan mutfağa açılan kapı da açık. Bütün alt kat pizza kokuyor. Yerler, küçük oyuncak arabalar ve bir sürü başka oyuncaklarla dolu. Iben arabaların durduğu noktaları ezberlemeye çalışıyor, elindeki ışığı kapatmak zorunda kalırsa, karanlıkta kazara üzerlerine basıp kayarak düşmek istemiyor.

Masaların üzerindeki ve kitaplığın raflarındaki kâğıtları gözden geçiriyor. Ödeme fişleri, Ulrik'in futbol kulübünden notlar, emeklilik sigortasının ve kütüphaneciler derneğinin dergileri, birkaç yıllık ev dekorasyon mecmuaları ve sonra orta sehpanın üzerinde Ib Michael'in* iki romanı duruyor.

Kanepenin yanında bir telefon ve telesekreter var. Telesekreterin ışığı yanıp sönmüyor ama yine de üzerinde mesaj olabilir. Kalın eldivenli tombalak parmağıyla zar zor ses ayarını sonuna kadar kısıyor ve "play" düğmesine basıyor.

Kayıt bandı dönmeye başlayınca, sesi dikkatlice ancak kendi duyabileceği kadar azıcık açıyor. Bir kadın sesi duyuyor, lafı ağzında geveleyerek konuşuyor:

"...Jutta. Şayet sen... Hayır, şöyle bir durum var... Bir arkadaşla konuşurken, aklıma sen geliverdin..."

Ses, Hellerup** aksanıyla konuşuyor ve zil zurna sarhoş.

---

* Ib Michael (1945 -): Birçok uluslararası bestseller sahibi, eserleri sayısız dile çevrilmiş Danimarkalı bir yazar. Romanlarında mekân olarak Pasifik Okyanusu adalarını ve Latin Amerika'yı seçmekte, psikolojik içerikli macera ve aşk romanlarıyla tanınmakta. (ç.n.)

** Kopenhag'ın hemen kuzeyinde, deniz kenarında uzanan sosyetik banliyölerinden biri. (ç.n.)

"...Hatırlıyor musun hani bir kere o adamın evindeyken, hay allah, adı neydi onun? Sen o pantolonu daha yeni almıştın veyahut sen... ben almıştım, yani o pantolonu. Sonra o kız artık gidelim demişti. Ve sen cevabı yapıştırmıştın. Demiştin ki, Odense'den daha henüz geldik. Ha ha! Harikaydı. Aklıma geliverdi. Şimdi bir arkadaşla konuşuyordum, o aynı düşüncede değil..."

Mesaj uzadıkça uzuyor... Iben hiçbir anlam çıkaramıyor. Fakat bir sosyete kadınının böyle zil zurna halde Anne-Lise'ye telefon edip içli dışlı konuşmasını garipsiyor.

Yoksa Anne-Lise'nin de bu kadını aynı haldeyken arama âdeti olabilir mi? Yani kadın Anne-Lise'nin de alkolik olduğunu biliyor olabilir mi? Iben'le Malene öteden beri şüpheleniyordu bundan ama bir türlü emin olamamışlardı.

Telesekreterde başka mesaj yok. Etraf öyle sessiz ki, Iben evin akustiğini hesap edemiyor. Acaba sesi fazla mı açmıştı? Merdivenden bir gıcırtı geliyor. Belki üst kattan biri iniyor. Iben bomba sesi duymuş gibi zıplıyor yerinden ve şömineye doğru seğirtiyor.

Koca ocak maşasını kapıyor –dövüşmek için değil– ne bacağındaki kamayı ne de bu maşayı Anne-Lise'ye veya Henrik'e karşı kullanmayı dünyada düşünemez, mecbur kalırsa kapının camını kırıp bahçeye fırlayabilmek için.

Elindeki bisiklet farını söndürüyor ve camlı kapının önünde, elindeki maşayı havaya kaldırarak pozisyon alıyor. Sırtı salona dönük. Umarım yeterince seri hareket edebilir de Henrik veya Anne-Lise karanlığa karışan meçhul birinin sırtından başka bir şey göremez.

Ve etrafı dinliyor. Bu döşemelerde hayal gibi dolaşılabileceğini artık biliyor. Henrik, Iben'in tam arkasında sessizce bitebilir ve son dakikaya kadar bunu Iben'in ruhu bile duymaz.

Ve tekrardan, mikroskopik sesler, duyduğunu sandığı asılsız seslere karışıyor, yukarı kattaki yatak odasından gelen bir hışırtı, fısıltılar. Hayal gücünün yarattığı sesler. Rasmus düş-

meden önce, duyduğunu sandığı o kadın sesi gibi. Rasmus düştükten sonra, arka avludan geldiğini sandığı konuşan insan sesleri gibi.

Öylece bir süre hazırda bekledikten sonra, elindeki maşayı aşağı indiriyor. Sımsıkı sarılmaktan ellerinin ve omuzlarının nasıl acıdığını şimdi artık hissedebiliyor. Ağır ağır arkasına dönüyor, gözlerini kısıp bakıyor, karanlığın içinde birinin durup durmadığını çıkarmaya çalışıyor. Görebildiği kadarıyla kimsecikler yok. Bir koşu o çalışma odasına dönmeli ve merdivenden aşağı inip ortadan yok olmalı artık.

Ancak hazır buradayken ve elinde şans varken, mutfağı es geçmek olmaz. Belki de orada Anne-Lise'nin ayyaşlığına dair bir ipucu bulabilir.

Mutfak dolaplarını karıştırıyor, ışığı tutup tek tek en diplerine kadar iyice bakıyor. Boş içki şişeleri kadar kesin bir ipucu olamaz tabii. Fakat Anne-Lise ayyaşsa, hiç iz bırakmamayı pekâlâ dikkat edeceği de malum, tıpkı DCIF'de yaptığı gibi.

Buzdolabının üzerinde bir takvim asılı. Bisiklet farının cılız ışığında, Anne-Lise'yle Henrik'in tüm randevularını okuyor.

Bu akşam saat 17:00 için, "A + H toplantı - yuvada - Clara hk." yazılı. Ne hakkında kim bilir? Kızları hakkında ikisi birlikte yuvaya niçin toplantıya gitmek zorunda acaba?

Iben buzdolabının kapağına yapıştırılmış mıknatıslara tutturulmuş bütün notları okuyor. Kayda değer bir tek şey yok.

Çöp kovasında, hazır pizza kutularının altında buruş buruş, yağ içinde bir not kâğıdı buluyor. Üzerinde el yazısı notlar var.

Sarmısaklı sos ve sıkılmış domateslerin içinde yatmaktan neredeyse hamur haline gelmiş. Iben kâğıdı dikkatlice düzeltiyor, üzerine bir parça kâğıt havlu bastırarak nemini alıyor ve sonra arkasında hiç iz bırakmamak için kâğıt havluyu cebine atıyor.

Not kâğıdındaki yazı Anne-Lise'ye ait değil. Çok itinalı bir el yazısı, harfler ufacık ve hafif sola eğik. Muhakkak Henrik'in yazısı. En üstte tarih yazılı ve şöyle devam ediyor:

"C HAKKINDA TOPLANTI

C'nin arkadaşını dövdüğünü duymak bizi çok üzdü. Annesiyle babasından özür dilemek isteriz.

Durumu düzeltmek için yapabileceğimiz bir şey var mı?

Clara'nın eve gelen arkadaşlarına da saldırgan davrandığının farkındayız (Tamam, onun için 'çok saldırgan' diyorlar, bu kabul de bundan daha fazlası değil. Bizim evde Victor'la yaşanan olaydan onlara bahsetme).

İşbirlikçi tutumumuzu vurgula: Ağustos'taki veli toplantısına ikimizin birden geldiğini hatırlat (Fakat konuyu yine de veli toplantısından uzak tutmaya, dağıtmamaya çalış).

Önemli husus: Bugüne kadar Clara'yla hiç öfke kontrolü sorunu yaşamadık ve her ikimizde onun bu evreyi çabucak atlatacağına inanıyoruz.

(A-L ile arabada konuşulacak,)

Sırf çok gerekirse: Ailede yaşanan öfke ortamının Clara'yı da etkilediği düşünülebilir, yani bu onun suçu değil. Aslına bakılırsa annesinin işyerindeki nahoş çalışma ortamının dışında bir sorun da yok.

Duruma iyimser baktığımızı vurgula: DCIF'nin İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanacağını umuyoruz. Hem de çok yakın bir tarihte. O zaman durum düzelecek. Bu yalnız şimdilik bir..."

Kâğıdın burası bayağı lekeli; sonrasını çıkaramıyor; zaten Henrik'in notu burada bitiyor. Yalnızca bir kelime okuyabiliyor: 'Gizli'."

Iben rahat bir nefes alıyor! İşte buldu! Malene'nin işine yarayabilecek bir şey buldu! Iben çıt çıkarmamaya ne kadar dikkat etse, gürültü yapabilecek şeylere ne kadar dokunmasa da Henrik'in notunu eldivenli ellerle katlayıp arka cebine sokarken, bacağı kaşınıveriyor, tam kamanın durduğu yer; bir ayağını hafifçe yerden kaldırıp kaşımaya yeltenirken, dizi çöp sepetinin önündeki, açık duran dolap kapağına çarpıyor.

Kapı çat diye kapanıyor, Iben ne kadar gürültü çıktığını hesap edemiyor.

Mümkün olduğu kadar sessizce salona koşuyor. Daha önce yaptığı gibi, yine camlı kapının önünde, elinde maşayla pozisyon alıyor. Hiç hareketsiz duruyor. Kalbi güm güm atıyor. Kafasının içinde birbirinden korkunç ihtimaller kol geziyor. Henrik'in, elinde bir beyzbol sopası veya hatta belki bir tüfekle salona girdiğini düşünüyor; yerdeki cam kırıklıklarının arasından geçip çoraplı ayaklarla bahçeye fırlarken, delik deşik olan tabanlarını düşünüyor.

Hemen çalışma odasına geri dönmeye bakmalı, oradan da doğruca merdivenden aşağıya. Tabii iş işten geçmemişse. Fakat artık her halükârda bodruma inip bakacak zaman yok.

Camlı kapının önünde öylece heykel gibi dururken, bahçede bir farklılık görüyor.

Daha önce tam burada dururken bahçeye baktığında, en yakınındaki ağaç gövdesinin karaltısının dümdüz olduğuna dikkat etmişti. Şimdi dümdüz değil, daha kalın ve girintili çıkıntılı ya ağaca bir şey dayanmış ya da arkasında biri saklanıyormuş gibi sanki.

Kalp atışları daha da hızlanıyor, ağzında tükürük kalmamış, başı öyle dönüyor ki, her an yere yığılacağından korkuyor. Peşinde biri var. Biri onu gözetliyor. Aklına hemen Kenya ve Omoro'nun arkadaşları geliyor, onun nasıl yüzüstü bırakıldığını, nasıl öldürüldüğünü öğrenen arkadaşları. Ve Mirko Zigic geliyor aklına, savaş sırasında yaptıklarına dair duyduğu şeyler gözlerinin önünde canlanıyor. Kadın kurbanlarının kollarını nasıl kesip kopardığı, akan kanlarla nasıl duvarları boyadığı, onları nasıl elektrik kablosuyla sımsıkı bağlayıp tavandan sarkan çengellere boyunlarından astığı; kendisi ve adamları tecavüz ederken hiç kıpırdayamasınlar diye.

Iben hiç hareketsiz duruyor ve buz gibi ter döküyor.

Kendini yanıldığına inandırmaya çalışıyor. Ay hareket ettiği için gölge şimdi daha farklı görünüyor olmalı. Her halükârda başka bir izahı olsa gerek. Yanlış hatırlıyor da olabilir. Belki de

daha önce gördüğü başka bir ağaçtı. Mantıki bir izahı olmalı. Fakat katiyen kafasından çıkmayan o korkutucu ihtimallerden biri olamaz.

İçinden kendi kendine konuşuyor, babasının buyurgan sesiyle. Kalp çarpıntısını dinlememesini emrediyor kendine, "yaşam savaşçısı" olması gerektiğini telkin ediyor.

Dışarı çıkmak istiyor, hemen şimdi! Yıldırım gibi arkasına dönüyor. İyi ki yüzünün halini görecek kimse durmuyor karşısında. Ve deli gibi şömineye doğru koşuyor, maşayı yerine bırakmak için.

Ve sonra yine tam hız, yerlerdeki oyuncak arabalara ayağı takılıp dengesini kaybetmesin diye zikzaklar yaparak, karanlığın içinden, antreye doğru koşuyor. Tam yukarı kata çıkan merdivenlerin en alt basamağına vardığında, merdivenin gerisinde bir kapı fark ediyor.

Merdivenlerin tepesinde veya yatak odalarının önündeki koridorda biri varsa, oraya girip saklanabilir mi acaba? Ama dışarı tırmanabileceği bir pencere var mıdır acaba içeride?

Kapıya koşuyor, içeri bir göz atıyor. Minicik bir penceresi var o kadar ve içerisi evin diğer taraflarından daha da karanlık. Bisiklet farını yakıyor. Ve buranın da bir başka çalışma odası olduğunu görüyor, yalnız yukarıdakine nispeten daha ufak.

Burada etraf çok derli toplu, kâğıtlar düzgünce destelenmiş halde duruyor, Anne-Lise'nin çalışma odası olsa gerek.

Hemen buradan çıkmak zorunda, diğer yandan eline gelen bu fırsatı nasıl kaçırır! Koca evde Anne-Lise'ye ait hiçbir kâğıt, hiçbir evrak filan bulamamasının nedeni bu oda işte. Hazır buradayken, alelacele bir etrafı kolaçan etmemek olmaz, kim bilir belki de yanına almaya değer bir şeyler buluverir.

Çekmeceleri jet hızıyla gözden geçiriyor, yine elinden geldiğince çıt çıkarmadan. Bilgisayarı açmaya vakti yok ama Anne-Lise ofis dosyalarının yedek kopyalarını CD'ye kaydetmiş olamaz mı?

Elindeki farın pilleri bitmek üzere. Işığı giderek zayıflıyor.

Iben kâğıt destelerini teker teker ararken, her şeyi bulduğu gibi bırakmaya gayret ediyorsa da o koca eldivenlerle, bir eliyle farı tutup öbür eliyle kâğıtları çevirirken bu çok zor.

En nihayet çekmecelerden birinde bir sürü CD buluyor, üzerlerinde tarih var. Bunlar yedek kopyalar olmalı. En yeni tarihlisini almıyor, Anne-Lise'nin dikkatini çekme ihtimali daha fazla. En alttakini alıyor. Artık gitmeye hazır.

Diğer CD'leri yerine koyarken, çekmecenin ta dibinde bir kâğıt parçası görüyor; diğer şeylerin arasına sıkışıp geriye itilmiş, kırış kırış olmuş.

Kâğıdı alıyor, açıyor ve bisiklet farının neredeyse sönmek üzere olan kırmızı ışığında zorlukla okumaya çalışıyor, görebilmek için farı kâğıdın ta üzerine kadar indirmesi gerekiyor:

"...Hepsi Iben'le Malene'ye karşı duyduğum intikam hayalleri yüzünden. Giderek daha fazla içime kapanmak zorunda kalıyorum. Öyle gerçek gibiler ki, öyle korkutucular ki! Beni sanki içlerine hapsediyorlar; Iben, Malene ve ben tek vücut olmak üzereymişiz gibi bir duygu. Onların yerine kendimi cezalandırıyorum, içimde sanki her şeyi mahvettiler; Henrik buna 'sinirsel yıkım' diyor. İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanmadan önce, kendimi tamamen dağıtmamak için her şeyi gözden çıkarabilirim, ailemden başka..."

Buna benzer başka kâğıtlar da olabilir odada ama Iben'in daha fazla vakti yok.

Kolları serbest kalsın diye kâğıdı ve CD'leri pantolonun belinden içeri tıkıp parmak uçlarında odadan çıkıyor; bir yukarı bakıyor, merdivenin tepesinde kimse var mı yok mu diye anlamak istiyor.

Ne kadar gürültü çıkarırsa çıkarsın, var gücüyle yukarıya, Henrik'in çalışma odasına fırlamak geliyor içinden. Kapıyı kapatıp önüne de sandalyeyi yerleştirdikten sonra emniyette demektir. Kimsecikler kim olduğunu keşfetmeden sırra kadem basar.

Anne-Lise'yle Henrik'in eve birinin girdiğinin katiyen anlamamaları lazım. Iben'in içindeki ses ona yine babasının sesiyle hitap ediyor, yavaşça, sessizce ve temkinlice hareket etmesini tembihliyor.

Merdivenin tepesinde kimse yok. Etrafında tam bir sessizlik hâkim. Henrik'in horlamalarını bile duyamıyor artık.

Çalışma odasının kapısını açıyor, içeri giriyor, kapıyı arkasından kapıyor ve derin bir oh çekiyor. Sandalyeyi yine kapı kolunun altına sıkıştırıyor. Birkaç dakikaya kalmaz buradan inmiş, sürgülü merdiveni de sundurmadaki yerine koymuş olacak.

Bu yaptığını hiç kimsenin hiçbir zaman bilmesi gerekmeyecek. Malene dışında hiç kimsenin. Ve üstü kapalı olarak da Gunnar'ın.

Elindeki bisiklet lambasını plastik torbanın altına geri bırakıyor; sakince ve yavaşça. Odaya iyice bir göz gezdiriyor. Ortalıktaki en ufacık bir şeyin bile, Iben'in buraya girdiğini ele vermeyecek şekilde yerli yerinde durduğunu sağlama bağlayacak kadar zamanı var.

Her şey yerli yerinde görünüyor, bir tek kapıdaki sandalyeyi yerine koyacak o kadar.

Ve sandalyeyi tam çekecekken, kapı kolu sanki bir parça yukarı kalkar gibi oluyor. Kapının öbür yanına biri var ve onun yaptığını yapıyor, yani odadaki dışarı çıkamasın diye kapı kolunun altına bir sandalye sıkıştırıyor. Kol şimdi oynamıyor.

Iben kendini pencereye doğru atıyor. Ve o arada koridorda gürleyen bir erkek sesi duyuyor:

"Hadi! Hadi!"

Ses de aynen Iben kadar çaresiz, feryat feryada:

"...Çek şunu! Ve hemen çekil oradan, adam üzerine saldırmasın!"

Iben pencereden dışarı çıktığında, merdivenin aşağıda, çimenlerin üzerinde yattığını ve başında da iriyarı bir adamın

beklediğini görüyor; yanında da kocaman, kapkara bir köpek var.

Adam cep telefonuyla konuşuyor. Iben durduğu yerden ne dediğini duyabiliyor. Adamın sesi sakin çıkıyor:

"Bir yere kaçacağım yok canım" diyor adam yukarıda koridorda duran Henrik'e. "Danimarka'da eli tüfekli hırsız görüldüğü hiç olmamıştır. Cezayı üçe katlar."

Aşağıdaki adamın üzerinde uzun siyah bir palto var. Altından pijamaları görünüyor, Henrik'in telefon edip çağırdığı bir komşu olmalı.

Adam elindeki el fenerini yakıp cama doğru kaldırıyor fakat Iben tam vaktinde ışıktan kaçmayı başarıyor. Adam aşağıdan ona bağırıyor:

"Hadi bakalım, artık seni kodeste üç ay mı bekliyor, beş ay mı, göreceksin yakında! Bu kadarla da kalmayacak, canına okuyacaklardır senin orada!"

Iben saçını başını yolacak halde. Bu eve girmek de nereden aklına esti? Sonunun böyle fiyaskoyla biteceğini nasıl oldu da ta başından göremedi?

Adamın elindeki fenerin ışığı dama doğru kayıyor. Iben karanlıkta kalmaya gayret ediyor. Sonra yere oturup sırtını duvara dayıyor, dizlerini büküp kollarıyla kavrıyor. Tir tir titriyor. Ömrünün bu kâbus gibi son bir buçuk saatini yaşamamış olmak için mümkün olsa her şeyini feda edebilirdi.

İki adam telefonda polisi aramaktan filan söz etmediydi, demek çoktan aramış olmalılar. Ne zaman telefon ettiler acaba? Polisin eli kulağındadır.

Iben oda kapısının dışında uykulu bir çocuk sesi duyuyor:

"Ne yapıyorsunuz?"

Henrik oğluna cevap verirken sesi gururdan titriyor adeta:

"Baban bir hırsız yakaladı, oğlum."

"Nerede?"

"Bilgisayar odasına kıstırdım."

"Vay be!"

Iben şimdi Anne-Lise'nin sesini duyuyor:

"HAYIR!"

Oğlan soruyor:

"Ne var?"

"Korktum birden o kadar, kapıdan uzak durmalısın."

"Niçin?"

"Öyle işte. Buraya gel, yanımda dur."

"Kapı kapalıyken ateş edebilir mi?"

Anne-Lise alçak ve sevecen bir sesle cevap veriyor:

"Hayır, edemez."

Iben, aşağıdaki adamın fenerini pencereye çevirmeyeceğinden emin olmak için birkaç saniye bekliyor. Sonra kendini geniş çalışma masasının üzerine atıyor. Pencerede hâlâ bıraktığı yerde duran paltosunu ve ayakkabılarını yakalıyor. Adam onu duyuyor ve feneri yine pencereye çeviriyor. Ancak Iben o arada masanın üzerine dümdüz uzanıyor.

Ayakkabılarını bağlarken, koridordan oğlanın sesini duyuyor:

"Niçin oraya yaklaşmamalıyım? Dışarı çıkabilir mi ki?"

Anne-Lise cevap veriyor:

"Burada benim yanımda kalmanı istiyorum. Gel, odana gidelim."

"Haaaayır, istemiyorum!"

"Hadi, gel."

"Üf yaaa!"

Iben kazağını çıkarıyor. Paltosunun kollarına tıkıştırdığı beresini ve kaşkolünü buluyor. Kaşkolünü yüzünü iyice örtecek şekilde bağlıyor, beresini gözlerine kadar çekerken, sarı saçlarının bir telinin bile dışarıda kalmamasına dikkat ediyor. Paltosunu düğmeliyor, kazağını kalçalarının üzerine güzelce bağlıyor, öyle ki paltonun üst kısmı şişkin, alt kısmıysa dapdaracık duruyor. Böylece aşağıdaki adamın uzaktan bakınca onun erkek olduğunu sanacağını umuyor.

Çalışma masasının üzerine atlıyor ve açık pencerenin önünde pozisyon alıyor. Seçeneklerini gözden geçiriyor. Bu eski tip villada da her şey aşırı yüksek. Birinci katta olmasına rağmen, yer seviyesinden o kadar yukarıda ki.

Bahçedeki adam bağırıyor:

"Hiç atlamaya kalkma. Bacaklarını kırarsın." Köpeğin zincirini şakırdatarak devam ediyor: "Skipper nasıl olsa seni eline geçirecektir."

Polisin gelmesine belki de en fazla bir dakika var ama Iben sürünerekten odanın içine geri çekiliyor. Yazı masasının altı, yazıcıya, bilgisayara, lambalara filan bağlı kordonlarla dolu. Iben rastgele iki kordonu prizden çekip çıkarıyor. Sonra prizleri koparıp, kordonları birbirine bağlıyor, yaklaşık altı metre uzunluğunda bir kordon var elinde şimdi.

Anlaşılan Anne-Lise hâlâ koridorda. Kapının öbür tarafında sesini duyabiliyor:

"Ya iki kişilerse, o zaman ne olacak?"

"Hayır, bir kişi. Onu aşağıda salonda gördüm."

Anne-Lise'nin sesi, DCIF'dekinden çok farklı çıkıyor:

"Aşağı atlar mı dersin?"

"Hayır, atlarsa bacakları kırılır; sonra Lars da Skipper'le aşağıda hazır bekliyor."

Iben pencerenin üst kanadını açıyor. Aşağıdaki, adı anlaşılan Lars olan adam, şimdi feneri dosdoğru Iben'in gözlerine doğru tutuyor.

Iben yine pencerenin pervazına çıkıyor. Şimdi çerçeveyi iyice kavramış, vücudu tamamen dışarıda. Ve iyice bir yukarıya uzanırsa, yağmur oluğunu yakalayabilir.

Aşağıdaki adam feryat figan bağırıyor:

"Hayır, dur, dikkat et. Yapma."

Ve cep telefonundan yukarıya izahat veriyor:

"Dama çıkıyor galiba." Iben artık Henrik'in koridordan ne dediğini duyamıyor. Aşağıdaki adam cevap veriyor: "Uyuşturucu bağımlısı olduğuna kalıbımı basarım. Ufak tefek biri. Bu durumdan hiç hoşlanmıyorum. Sonu kötü bitecek bu işin."

Sonra yine bağırıyor, bu sefer Iben'e doğru:

"Gir içeri, tanrının cezası! Hapsi boylayacaksın o kadar. Bütün bunlara değmez. Gir içeri!"

Iben açık pencerenin üst pervazına basarak kendini rahatça yukarıya çekebilir. Yağmur oluğu şimdi karnının hizasında. Bütün ağırlığıyla oluğa asılıyor. Bir yandan da ayaklarını yavaş yavaş pencerenin pervazından kaldırmayı deniyor.

Oluk, vücudunun ağırlığını çekeceğe benziyor. İyice yana doğru uzanıyor, ayaklarını tamamen bırakıyor ve oluğa yapışıyor.

Eğer burada birkaç saniye daha oyalanırsa, polisin eline düştü demektir. Her an gelebilirler. Var gücüyle uzanıp saçağı yakalamaya çalışıyor; fakat belindeki kazağın bir ucu yağmur oluğuna, bir ucu da kiremitlerin kenarına takılmış, bir türlü kurtaramıyor. Bir eliyle çatı penceresinin pervasını kavrayıp diğer eliyle kazağına asılarak habire çekiyor ama olmuyor.

Lars'ın sesini duyuyor:

"Çatı merdivenine ihtiyaç olacak. Adamı yakalamak için polisin dama çıkması gerekecek gibi."

Kazağını sonunda kurtarıyor. Açılan koca yırtığa adeta bayram edermişçesine bakıyor.

Çatı penceresinin kenarını destek alarak kendini dama çekmeyi başarıyor. Yüzü koyun yatıyor. Lars şimdi onu göremez, o da Lars'ı. Artık kaşkolü yüzünden indirip rahat nefes alabilir.

Lars bu koca villanın dört bir yanını aynı anda gözleyemez. Onun olmadığı bir tarafından aşağı atlayabilmesi lazım. Oradan da karanlıkta ortadan rahatça sıvışabilir.

Lars onu görebilmek için evden daha bir uzaklaşmış. Elindeki fenerin ışığı Iben'in yukarısına vuruyor, ışık hâlâ ön bahçedeki çimenlikten geliyor. Işık Iben'in olduğu yere kadar aydınlatamasa da o her ihtimale karşı kaşkolünü apar topar yine yüzüne kaldırıyor.

Komşu evlerin ikisinde ışık var şimdi. Biri muhakkak Lars'ın evi olmalı, diğer evden de birinin dışarıya fırlaması an

meselesi. Iben'in, birbirine bağladığı kordonların yardımıyla sağ salim aşağı atlamayabilmesi lazım. Fakat cesaret edemiyor.

Damın tam ortasına ilerliyor, böylece Lars'ın onun hangi yana düşeceğini tahmin edemeyeceğini hesaplıyor.

Her şey bir anda tersine dönebilir. Henrik de herhalde birazdan bahçeye çıkacaktır. Yahut belki de buradaki çatı pencerelerinden birinden ortaya fırlayıverir. Polis yolda. Komşu evlerin köpeklerinin de çok geçmeden aşağıya dolma ihtimali var. Atlayacaksa şimdi atlaması lazım.

Şimdi!

Fakat o oturup etrafına bakıyor ve birden havanın buz gibi olduğunu hissediyor. Soğuktan yarı uyuşmuş parmakları onu dinleyecek mi? İki kordonun arasına attığı düğüm vücudunun ağırlığına dayanacak mı? Kordonları cebinden çıkarıyor. Oturduğu yerde kordonları iyice gerip sağlamlığını kontrol ediyor, sanki bu bir garanti verebilirmiş gibi. Rasmus gözlerinin önüne geliyor, onu avluda bulduğu hali.

Kordona tutunarak aşağı inerken kazağı veya paltosu yine yağmur oluğuna takılırsa veya o karanlıkta kiremitlerin üzerinde ayağı kayıverirse olabilecekleri düşünüyor. Ve sonra yine Rasmus'u.

Yakınındaki çatı pencerelerinden birinden ışık geliyor şimdi, tavan arasında biri olmalı.

Şimdi!

Fakat oturmaya devam ediyor ve son hızla geçen bir arabanın farlarını görüyor. Polis arabasından başka bir şey olamaz.

Şimdi!

Ve sonunda yapıyor.

Evin arka cephesine bakan çatı penceresine doğru kayıyor. Pencerenin hizasına gelince duruyor. Pencerenin alt kenarına basarak, kordonu pencere kasasının etrafına doluyor, sıkı bir düğüm atıp sabitleştiriyor. Sonra kordona tutunarak damın kenarına iniyor.

Orada yine bir oturuyor ve sonra kendini yavaş yavaş boşluğa bırakıyor. Eldivenli elleriyle sımsıkı kordona asılarak tam hız aşağıya kayıyor.

Niyeti yavaş yavaş kayıp dikkat çekmemek. Fakat her şey tahmininden çabuk gidiyor. Tam ortadaki düğüme varıyor. Esasında burada yarı yolda bir durup nereye inmekte olduğunu kontrol etmek istese de elleri kayıyor ve jet gibi doğruca aşağıya devam ediyor.

Villanın arka tarafına, çamaşır kurutmalığıyla, üst üste konmuş bahçe mobilyalarının yanına iniyor. Ayakları yere değer değmez dizlerini büküp öne doğru kaykılıyor ve dört ayak üzerine bahçe karolarının üzerine düşüyor.

Sağ kurtuldum, oluyor ilk düşüncesi. Sevinçten sarhoş gibi sanki. Ve sonra düşünüyor: Böyle bir şeyi bir daha katiyen yapmam!

Ve ayağa kalkıyor. Birkaç metre ilerisinde komşu evin bahçesine bakan yüksek, kazıklı çiti görüyor.

Bahçe masasını oraya çekiyor ve üzerine zıplamaya yelteniyor ama yapamıyor. Yere düşüyor ve ilk o anda sağ ayağının topuk kısmındaki keskin acıyı hissediyor.

Bahçe masasının üzerine tırmanıyor ve oradan da çite. Komşu bahçeye atlarken dört ayağının üzerine düşmeye ve ağırlığını sol ayağına vermeye dikkat ediyor.

Kapkaranlık bahçede, etrafını bir kolaçan ediyor. Arkasından sesler duyuyor ve koşmaya başlıyor. Beklediğinden daha hızlı koşabildiği halde, arkadakilerin ona her an yetişebileceğini tahmin edebiliyor. Hemen gizlenebileceği bir yer bulmak zorunda ama sağ ayağı çimenlere her değdiğinde, bıçak gibi acısı içine işliyor, düşecek gibi oluyor.

Koşarken bir yandan da bahçede saklanacak bir yer arıyor: Garaj olabilir, ağaçlardan birine tırmanabilir, çalılıkların arası da olabilir veya arabanın arkasında yere yatabilir.

Ama sonunda çalı çitin alt tarafındaki açıklıktan sürünerek yandaki bahçeye geçmeyi seçiyor. Bir köşede istiflenmiş odun-

lar duruyor: üzeri kalın muşambayla örtülmüş, bunun altına da girebilir ama ilk bakılacak yerlerden biri olacağını kestirmek zor değil.

Ve sonra yine bir çalı çitin arasından sıyrılarak bir ötedeki bahçeye geçiyor. Ve sonra bir bahçeye daha. Oto sundurmasında bir bisiklet duruyor. Üzerine çıkıyor, oradan da doğruca sundurmanın çatısına. Zemine sırtüstü dümdüz uzanıp hiç hareketsiz bekliyor. Yere üç metre bile yok. Komşu bahçelerden bağrışmalar duyuyor. Fakat sesler yanlış yöne doğru gidiyor. Anlaşılan Skipper pek işe yaramıyor ve demek ki polislerin de köpeği yok.

Ayağındaki ağrı şimdi bileğine kadar yayılmış ve hareketsiz durunca daha da bir azmış; zonk zonk zonkluyor.

Elleri de acıyor. Avuçlarına bakıyor. Kordon, o kapkalın eldivenleri ikiye ayırmış ve avuçlarını parçalamış.

Sesler tamamen kaybolduğunda ortalık hâlâ zifiri karanlık. Karın üstü dönüyor, başını çatının kenarından uzatıyor ve ses çıkarmamaya çalışarak kusuyor.

Aradan yarım saat kadar geçince, soğuktan zangır zangır titreyerek çatıdan aşağı iniyor. Topallaya topallaya yola çıkıyor.

Burası Anne-Lise'yle Henrik'in evinin bulunduğu yol değil. Bisikletini daha ileriye, bir özel araba yolunun kuytu bir yerine bırakmıştı. Bisikletine atlıyor ve oto sundurmasının çatısına uzandığı andan beri düşündüğü şey yine aklına geliyor: Artık elimde Malene'ye verecek bir şey var. Sandığımdan zor oldu ama şimdi elimde bir şey var. Böylece ödeştik, artık eşitiz.

39

"Yalan söylüyor! Yalan bu!"

Iben ekrandakini okurken öfkeden köpürüyor. Sağlam ayağını hızla yatağın şiltesine indiriyor. Sarsıntıdan, gece üzerine düştüğü ayağına bıçak saplanıyor gibi oluyor, aldığı onca ağrı

kesiciye rağmen. Ve o zaman daha da köpürüyor. Eve geldiğinden beri öyle altüst durumda ki! Gözüne bir damla uyku girmemiş. Hırsından neredeyse hüngür hüngür ağlayacak.

Bilgisayarını yatağa almış. Ekranda şunlar yazılı:

"Pazartesi sabahı. DCIF'de çalışmaya başlayalı bugün iki ay oldu. İçeriye yanlarına gidip merhaba diyorum. Kimsenin hafta sonumun nasıl geçtiğini bile sorduğu yok, halbuki bu hafta sonu bir geziye gideceğimi onlara ta iki hafta önce bahsetmiştim. Sesleri çıkmıyor!

Gayet sakince bir 'merhaba' diyorum, geçen hafta olanların üzerine bir çizgi çekmeye, yeni bir başlangıç için bir şans daha tanımaya çalışıyorum. Camilla 'merhaba' diyor. Iben ağzını açıp bir şey demiyor.

Hiçbiri kafasını bile çevirip bana bakmıyor. Biraz öylece duruyorum; ufacık bir ilgi, bir tepki bekliyorum ki, onlara birkaç cümleyle hafta sonumun nasıl geçtiğinden bahsedebileyim; güzel geçti ya, pırıl pırıl güneş vardı, falan filan gibi bir iki cümle, o kadarcık!

Tam üç dakika öylece bekliyorum ve sonra geride bıraktığım yere, yine geri dönüveriyorum. Unutmaya çalıştığım ve unutmayı da başardığım her şey yine kafama üşüşüyor. O kadar çabucak olup bitiyor ki..."

Iben birkaç kere derin derin nefes alıyor, Anne-Lise CD'ye demek ki giriş şifresi koymamış. Iben bir başka dosyayı açıyor:

"Beni, kimsenin hazzedemediği, sıkıcı, silik bir 'kütüphaneci' olarak görmekte ısrarlı oldukları besbelli. Ve beni öyle davranmaya mecbur etmek için de ellerinden geleni artlarına koymamaya hazırlar. Tatlı dille konuşup ilgi gösterdiğimde öfkeleniyorlar. Anlaşılan bu, içlerindeki bana duygusuzca sırt çevirme güdüsünü körüklüyor.

Öğle paydosunda Iben, Camilla'ya çıkıştı, eminim ki Camilla paydostan önce benimle fazla samimi konuştu diyeydi. Yani kimse benimle konuşmayacak, bu durumun icabına bakmak da Iben'le Malene'nin vazifesi.

Şirkette olmadığım zamanlar durumun ne feci olduğunu her seferinde unutuyorum. Olayların içinde olmayınca o kadar feci olduğuna inanasım bile gelmiyor. İnsan nasıl bu kadar kötü kalpli olabilir, bunu aklım havsalam almıyor!.."

Iben yine kusuyor. İyi ki yatağın yanındaki sehpada iki tane büyücek, kulplu fincanla, bir çorba tabağı duruyor.

Yeni banyodan çıkmış, tertemiz vücudundan soğuk terler boşanıyor ve zangır zangır titriyor. Arkasına yaslanıyor, yorgan kılıfıyla alnını kuruluyor, kalkıp fincanların ve tabağın içindekini banyoya taşıyacak mecali yok. Henüz kendine gelebilmiş değil, zamana ihtiyacı var.

Sabah olmuş, saat sekizi çeyrek geçiyor. Gece gözünü kırpmamış. İşe gitmek için bir saatten az vakti var, zamanında gitmek ve normal davranmak zorunda. Anne-Lise'yi işkillendirmemeli.

Holte istasyonundan metroya atlayıp bitap halde eve kapağı attıktan sonra ilk yaptığı şey, iki ağrı kesici almak, sonra da gömme banyoyu doldurarak içine girmek oldu. Banyo küvetinin içinde oturup bir fincan sütlü kakao içti, bir kâse dolusu da yağsız organik sütlü müsli yedi. Sonra doğru yatağa girdi. Anne-Lise'nin evinde, kimliğini ele verecek hiçbir iz bırakmadığına inanıyor. Onu kimse görmedi, kadın olduğunu fark eden de olmadı.

Fakat hiç belli de olmaz! Iben böyle bir şeyi hayatında denememişti. Sadece filmlerde seyrettiği bir şeydi. Fakat o filmlerde de suçlu, küçücük de olsa mühim bir ipucu hep bırakıyor. Onun için de ayağını göstermek için yarın işten önce doğru doktora gitmeye cüret edemiyor. Anne-Lise yarın sabah onu "sağlam" görmeli. Gün zarfında durumu daha iyiye gitmezse, o zaman sanki yeni düşmüşmüş numarası yapar, işten izin alıp bir koşu acile gider.

Banyodan sonra bayağı bir uykuya ihtiyacı olduğunu hissediyordu ama hâlâ o kadar huzursuz ki, şöyle bir uzanıp biraz gevşemeyi bile başaramadı. Onun yerine Anne-Lise'nin evinde bulduğu CD'lerdeki dosyaları gözden geçirmeye başladı.

Iben bir dosya daha açıyor. Bu sadece birkaç haftalık. Anne-Lise şunları yazmış:

"Haksız olduklarına inancımı kaybetmemeliyim. Bunu hiç hatırımdan çıkarmamalıyım. Beni ekarte etmeyi düşünmeye asla hakları yok. Fakat başkalarıyla iyi geçinmediğimi düşünmekte pekâlâ da haklı olabilirler, öyle darmadağın haldeyim ki. Bir zamanlar kolay geçinilebilen bir insan olduğuma inanırdım ama belki de eski mesai arkadaşlarım öyleymişim gibi bir hava yaratıyordu.

Eskiden çalıştığım kütüphaneye telefon etmek sık sık aklıma geliyor. Onlara benimle çalışmaktan hoşlanıyorlar mıydı diye sormak isterdim. Fakat haliyle hoşlandıklarını söyleyeceklerdir. Yani yine yalan söyleyeceklerdir ancak bu illa yalan mı olmalı? İşte bunu hiç öğrenemeyeceğim.

Belki aile dostlarımız da böyle yalan söylüyor olamaz mı? Henrik'in hatırı için yapıyor olabilirler mi? Doğrusunu öğrenmek öyle zor ki böyle şeylerin. Çevremdeki her şey ve herkes bana öyle yabancı ve tehlikeli görünüyor ki. Bir yıl önce böyle tereddütlerim yoktu."

Iben'in mide bulantısı devam ediyor. Okuduklarından, Anne-Lise'nin hasta ruhlu olduğunu kolayca görebiliyor, zihinsel yanılgılara yol açan bir tür paranoya olmalı. Iben bu akşam Grith'e telefon edip bu durumun daha kesin klinik tanısı ne olabilir diye bir sormaya karar veriyor.

CD'dekileri, Anne-Lise'nin hasta olduğunu bilerek okuyor olsa da şaşırmadan edemiyor, Anne-Lise'nin kendini ve DCIF'deki ortamı bu kadar çarpık bir açıdan görmesi onu şoke ediyor. Midesi böyle bulanırken bir de bunları okumak zorunda olmak sinirlerini tepesine çıkarıyor.

Ve o feci bulantı, Anne-Lise'nin kafasındaki fantezileri algılayışını öyle ya da böyle etkiliyor. Sonra bu hasta ruhlu itiraflarda sanki kendine has bir çekim gücü de var. Öyle ayrıntılı ve çapraşıklar ki, bu onları daha ikna edici yapıyor.

***

Iben yatağında bir sağa bir sola dönerek boş yere uyumaya çalıştıktan sonra, tuvalette otururken uyuyup kalıyor. Gözlerini tekrar açınca hemen koşup ofisi arıyor, kırk beş dakika kadar gecikeceğini haber veriyor. Bir kereye mahsus kendine iltimas edip işe taksiyle gidiyor. Başka türlü yetişemez zaten.

Taksiden inerken hâlâ midesi bulanıyor. Ayağında bağcıkları gevşek spor ayakkabılar var, topallayarak binaya girip kendini asansöre atıyor. Beşinci kata gelince önce birkaç kere derin derin nefes alıp veriyor, sonra asansörden çıkıyor.

Sahanlığa adımını attığı an, içeridekiler onu güvenlik kamerasında görebilir. Ayağının ne feci acıdığını, midesinin nasıl bulandığını, bütün geceyi uykusuz geçirdiğini ve Anne-Lise'nin kendisi ve diğerleri hakkındaki çılgın zırvalarını daha yeni okuduğunu hiçbirinin fark etmemesi lazım.

Kapının üzerindeki kameraya bakıyor. Sabah evde aynaya baktığında yüzü her zamankinden soluk gelmişti ona. Önce sırf gözlerinin altındaki morlukları örtmek için tam oralara biraz fondöten sürmeyi düşünmüştü ama her zaman gayet güzel uyan rengin bugün fazla koyu durduğunu görünce fondöteni incecik bir tabaka halinde bütün yüzüne sürmüştü. Ofistekiler yüzünün solukluğunu pek fark edemez şimdi.

Zile basıyor. Kapı açılıyor. Iben yüzünde bir gülümsemeyle herkese merhaba diyor. Aslında bakılırsa sağ ayağındaki acıdan bir adım atacak durumda değil. Fakat ilk önce portmantoya gidip paltosunu asması gerekiyor. Önündeki mesafeyi her zamanki yürüyüşüyle aşması, tabii ve rahat görünmesi lazım.

Düşünmeden edemiyor: Belki Malene de son iki haftadır aynen böyle hissediyordur. Yalnız hastalığının verdiği ıstırabı değil, Rasmus yüzünden gözünü kırpmadan geçirdiği gecele-

rin yorgunluğunu da ofistekilere belli etmemek için bayağı çetin mücadele vermiş olmalı.

Rasmus'un ölümünden önce Malene ara sıra Iben'e, belki birkaç yıla kalmaz kötürüm halde ve tek başına kalabileceğinden söz ederdi. Rasmus onu terk edebilirdi. Tekerlekli sandalyeye muhtaç duruma gelebilirdi. Ne işe gidebilecek ne çocuk yapabilecek durumda tek başına kalabilirdi. Rasmus'un ölümüyle, bu ürkünç gelecek tablosu Malene'ye daha bir yakınlaşmış gibi oldu. Malene artritinden artık hiç bahsetmiyor.

Bunun yerine durmaksızın, Rasmus'un ne fevkalade bir insan olduğundan dem vuruyor. Saatlerce ağlıyor ve Rasmus'un yaptığı harika şeylerle ilgili bir alay hikâye anlatıp duruyor.

Günlerce aynı hikâyeleri dinlemek de giderek biraz çekilmez oluyor. İlişkileri hiç o kadar mükemmel de değildi yani. Rasmus'u neredeyse insanüstü vasıfları varmış gibi gösterdiği bu masallar zaman zaman kendini suçlamaya dönüşüyor. Kendi davranışlarıyla Rasmus'u kendinden uzaklaştırdığını söylüyor. Eninde sonunda böyle yapması kaçınılmazmış. Ve sonra sıra Anne-Lise'yi atıp tutmaya geliyor: Malene'nin başına bütün bu dertleri açan o. Rasmus onunla ilgili hikâyeleri dinlemekten bunaldı, yani ilişkilerini esasında Anne-Lise mahvetti. Ve dolaylı olarak da olsa Rasmus'u ölüme iten de o. Ve ayrıca, merdivenlere yağ dökenin veya Rasmus'u aşağı itenin de Anne-Lise olma ihtimali de ortadan kalkmış değil.

Pek olası olmasa da bu ihtimal pekâlâ mevcut.

Bir akşam geç vakit Malene'yle yine oturmuş konuşurlarken Iben, Rasmus aşağı düşmeden hemen önce merdivenlerde bir kadın sesi duyar gibi olduğunu ağzından kaçırıverdiydi. O günden sonra Malene bu konuyu öyle ısrarla, tekrar tekrar eşelemişti ki, Iben söylediğine söyleyeceğine pişman olmuştu.

Portmantoya doğru giderken her sabahki gibi hareket etmeyi başardığına inanıyor. Bir yandan onlarla çene çalarken, paltosunu portmantoya asıp sanki sohbetin keyfini çıkarıyormuş gibisinden aheste aheste masasına gidiyor.

Buna rağmen Malene hemen bir şeyler fark ediyor. Üzüntüsü, anlaşılan dikkatini etkilememiş. Gözlerini fal taşı gibi açıp soruyor:

"Neyin var?"

"Hiçbir şeyim yok."

Iben, Malene'nin ona inanmayacağını biliyor ve zaten cevap verirken de belli belirsiz dudağını büküp yüzünü ekşitiyor. Öbürleri fark etmez ama Malene öbürlerinin yanında bir şey demek istemediğini anlamıştır. Bir punduna getirip yine soracaktır.

Iben'in niyeti aslında Malene'ye o gece olan her şeyi anlatmaktı da ne olduğunu çıkaramadığı bir şey onu bundan alıkoyuyor.

Camilla tek kelime etmiyor. Anne-Lise de şimdilik kütüphanede yalnız kalmak istiyor anlaşılan.

Fakat Iben o gelene kadar ofiste ne olup bittiğini sorunca, Malene'yle Camilla bir ağızdan cevaplıyor: "Hiçbir şey."

"Anne-Lise henüz gelmedi mi?"

"Hayır."

Malene onun gözlerinin içine bakarak soruyor:

"Bunu neden sordun ki şimdi?"

"Bir nedeni yok canım."

Iben yerine oturuyor. Nihayet oturabilmenin ona nasıl ilaç gibi geldiğini gizlemeye çalışıyor. Öğle tatiline kadar artık yerinden kıpırdamak zorunda değil.

Iben, Anne-Lise'ye karşı şu andakinden daha fazla öfke duymamıştı, belki Malene kadar öfkeli. Fakat bu öfkeden kurtulmak için yapabileceği hiçbir şey yok. Öyle ki Anne-Lise'nin dik bakışları –olanları yalnızca öylesine aşırı ayrıntılı algılamakla kalmayıp bir de kâğıda döktüğünü bilmek– bir şeyler yapmasına mani oluyor.

Iben fark ettirmeden ayakkabılarını çıkarmak için masanın altına eğiliyor. Sağ ayakkabısının bağını mümkün olduğu kadar gevşetmiş olmasına rağmen, ayakkabıyı çıkarırken sağ bi-

leği feci sızlıyor. İçinden yükselen feryadı son anda, ufak bir iç çekiş şeklinde geçiştirmeyi başarıyor.

Malene de son zamanlarda böyle ıstırap içinde miydi acaba? Iben ona karşı candan ve anlayışlı davranmış olsa da kimseye bir şey belli etmeden, hiçbir şey yokmuş gibi çalışmaya devam etmeyi Iben olsa dünyada başaramazdı.

Iben yerinde doğruluyor. Masasının üzerindeki kâğıt yığınını önüne doğru çekiyor ve en üstteki kâğıtları alıyor.

Ve o arada Malene'nin tuşlara vuruş şekline kulak kabartıyor. Malene bir taraftan tıkır tıkır yazıyor, bir taraftan da yazdıklarını defalarca düzeltiyor. Yeni bir hata daha. Ve Malene parmaklarını klavyeye öyle hızla indiriyor ki, klavye birkaç santim kadar yana kayıyor ve parmakları geniş ergonomik farenin sert yüzeyine çarpıyor. Acıtmış olmalı ki, hemen ellerini kaldırıyor, parmaklarını tutup ovuşturuyor. Iben'le Malene göz göze geliyor, birbirlerine gülümsüyorlar.

Iben'in önündeki kâğıt yığını, Türklerin 1914-1920 yılları arasında yaklaşık 300.000 Pontus Rum'unu hedef alan katliamları hakkındaki bilgi ve belgeleri içeriyor. Bu soykırım bugüne kadar, yaklaşık bir buçuk milyon Ermeni'nin hayatına mal olan soykırımın gölgesinde kalmıştı. Fakat *Nyt om Folkedrab*'ın özel Türkiye sayısında buna da yer verilecek. Iben yazıda diğer belgeler arasında bir görgü şahidi raporundan da bahsedecek. Raporda Türk askerlerinin Rum aileleri kadın, çocuk, yaşlı demeden, nasıl sahil bölgelerinden alıp çöllük bölgelere sürdüğünü anlatılıyor. Buralarda tecrit edilen sürgünler yiyecek ve içecekten mahrum bırakılıp vahşi tabiatın ortasında kaderlerine terk edilmiş.

Iben gözlerini masanın üzerine dikmiş sessiz sedasız oturuyor. Değişen hiçbir şey olmadığı izlenimini vermek istiyor. Fakat bir türlü dikkatini yaptığı işe veremiyor. Halbuki dergide yayımlanmak üzere önündeki bilgilerin tek tek özetlerini çıkarması lazım. Malene'yle Camilla ona bir şey dediğinde bile kafasını toplayıp da onlara doğru dürüst karşılık veremiyor.

Nyt om Folkedrab'ın eski sayılarını rastgele karıştırıyor ve ön sayfasındaki başlığın üzerinde koca bir yağ lekesi olan sayıya gelince duruyor. Başlıkta, *Kötülüğün Psikolojisi II* yazıyor, soykırımın ardındaki psikolojik mekanizmaları irdelediği kendi yazısı bu:

"...savaş durumunda kurbanlarını uzak mesafeden öldürenler arasında, işlediği bu cinayetler nedeniyle hayatının daha sonraki bir safhasında travma geçiren tek bir insana rastlamadığını yazıyor. Katiller kurbanlarına yaklaştıkça, onları öldürmeleri güçleşiyor."

Kendisinin, Anne-Lise'ye karşı nasıl kayıtsız olduğunu düşünüyor. Ve ondan nasıl nefret ettiğini. Ola ki Anne-Lise'nin başına ciddi bir kaza gelip de hayatını kaybetseydi veya DCIF'deki işinden ayrılmak zorunda kalsaydı, Iben mantığıyla bunun trajik bir durum olduğunu düşünürdü ama ondan kurtulduğu için mutluluk da duyardı.

Bu düşünce onu, yazısını daha farklı bir gözle okumaya sevk ediyor:

"Kendi başına pek zarar vermeyen sıradan eylemler de psikolojik değişimlere yol açabiliyor. Ve bu değişimler daha etkin ve daha tahrip edici eylemleri mümkün kılabiliyor."

Bu açıklama aslında onun Anne-Lise'yle olan ilişkisine de uyuyor.

Anne-Lise'nin CD'lerini okuyup özel hayatı hakkında fikir sahibi olduktan sonra, Iben alttaki pasajın da aslında onların durumuna uyduğunu görüyor:

"...Kendi grubumuzun üyeleri arasındaki benzerlikleri abartırken, diğer grupların üyeleri arasındaki tekdüzeliği ve gruplar arasındaki farklılıkları da abartıyoruz."

Iben'in sabahki mide bulantısı yine başlıyor. Masa lambasının kırık yayına bakıyor: Lambanın yeşil renkli kolundan sarkan ufak, sivri metal parçasına, tavandaki floresan lambasının metalin tam kırıldığı noktaya düşen çiğ ışığına, yayın lambaya sabit duran diğer ucundaki rengi belirsiz plastik halkaya.

Bir süre dalıp gitmiş olmalı. Malene'yle Camilla şimdi Malene'nin gittiği yüzme seansları hakkında konuşuyor. Malene bir soruya cevap veriyor olmalı:

"Tabii faydası yalnız vücuda değil. Beyne ve sinirlere de yararı var."

Iben hepsini dinlemiyor. Okumaya devam ediyor:

"... 'Kognitif ahenksizlik' yardım etmeye çalıştığımız kişilerden hoşlanmamıza, zararımız dokunan kişilereyse antipati duymamıza neden oluyor."

Malene'nin konuştuğunu duyuyor:

"...İnsan kendini formda tutmazsa –aynen senin koroya gitmekle yaptığın gibi yani– o zaman akıbeti 'şu içerideki' gibi olur." Malene başıyla kütüphaneyi işaret ediyor.

Iben'in yalnız kalmaya ihtiyacı var. Birkaç dakika olsa kâfi. Istırabına rağmen ve başını fazla öne eğmek istemese de ayakkabılarını yine ayağına geçiriyor. Yerinden fırlıyor ve tuvalete doğru yürüyor. Diğerleri yüzünden bir şey fark etmesin diye de başını onlardan uzağa çevirerek yürüyor.

Tuvaletin kapısını içeriden sürgülerken çıkan sesi duymak içini rahatlatıyor. Buram buram tuvalet spreyi kokan, duvarları kavun rengi, o dar ve yüksek tavanlı bölmede, klozet kapağının üzerine oturuyor. Sağ bacağını yukarı kaldırıyor, elleriyle şişik bileğini sıkıca kavrayıp öylece kalıyor. Yerinden kalkmadan yazıda okuduğu son cümle şuydu:

"Faillerin kurbanlarına davranışları zaman içinde giderek ne kadar daha merhametsizleşir ve vahşileşirse, karşılarındakilerin bu vahşeti hak eden insanlar olduğu kanısı da kafalarında bir o kadar daha ağırlık kazanıyor."

Iben düşünüyor: Biz de Anne-Lise'ye böyle mi yaptık? Günlüğüne yazdıkları doğru mu? Zararsız bir insandan bir canavar yaratan biz miyiz?

Ayağındaki acıyı şimdi gözlerinin arkasında, ensesinde, damağında, kollarında da hissediyor ve bu acı, bizzat kendisinin kütüphanenin duvarına astığı fotoğraflardaki, dünyanın dört bir ucunda yaşanmış soykırım sahneleriyle birbirine karışıyor,

içinde fırtınalar estiriyor. Ve sonra aynı konularla uğraşan meslektaşlarının her gün defalarca kendi kendilerine yönelttiği soru, allah bilir kaçıncı defa yine aklına geliveriyor:

Eğer İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Almanya'da dünyaya gelmiş olsaydım, ben de holokost faili mi olurdum, yoksa buna uzak mı dururdum?

Anne-Lise'nin onu burada, bu halde bulmasını istemiyorsa artık yerine dönmesi lazım, hiçbir şeyi yokmuş gibi davranmak ne kadar güç olsa da.

Kış Bahçesi'ne girdiğinde Anne-Lise'yi Malene'nin masasının başında dururken buluyor. Öfkeli görünüyor. Rasmus'un ölümünü takip eden son birkaç haftadır ofiste herkes Malene'ye sevecen davranmaya dikkat etmişti. Anne-Lise bile. Görünüşe göre bu artık geride kalmış, diğer yandan Anne-Lise'nin de tıpkı Iben gibi korkulu bir gece geçirdiğini de unutmamak lazım.

Anne-Lise sert ve sanki metalik bir sesle, makine gibi konuşuyor:

"Az önce benim hakkımda konuşuyordunuz. Benim bitişikte oturduğuma aldırmadan, rahat rahat oturmuş, insan kendini toparlamazsa akıbeti şu içerideki gibi olur diyorsunuz."

Dokunsalar ağlayacak durumda:

"...Fakat küçük çocukların olunca, peşlerinden koşmak da insanı formda tutmaya yetiyor. Bunu sen de iyi bilirsin, Camilla."

Malene kıpırdamadan oturuyor. Hiç istifini bozmadan, gayet sakin konuşuyor:

"Anne-Lise, ben katiyen böyle bir şey demedim."

"Evet, dedin, hem de kelimesi kelimesine, 'akıbeti şu içerideki gibi olur' dedin ve bal gibi de beni kastettin."

"Anne-Lise, yanlış şeyler duyuyorsun. Ben katiyen böyle demedim."

Iben her zamanki gibi tepki vermesi gerektiğini biliyor. Yani Anne-Lise'ye dönüp sakin bir sesle: "Malene öyle demedi. Ben şahidim" demeli.

Fakat kelimeler bir türlü ağzından çıkmıyor. Malene, Iben'in böyle bir durumda ona arka çıkmasına öyle alışık ki, soran gözlerle Iben'e bakıyor.

Kısa bir sessizlik oluyor, Iben'de tıs yok.

Şimdi karşısındaki Malene, sakin ve buz gibi ses tonuyla konuşan bu kadın, dün işten sonra Iben'in evinde bir buçuk saatten fazla zırıl zırıl ağlamaktan bitap düşen Malene'den öyle farklı ki.

Malene şimdi de Anne-Lise'nin tepesini attırdığını iyi bildikleri için sık sık başvurdukları taktiği deniyor:

"Eğer sen sahiden de gaipten senin hakkında konuşan sesler duyuyorsan, doktoruna bir görünmelisin."

Ve Camilla, yapması gerektiği gibi araya giriyor:

"Sana ancak doktor yardım edebilir, Anne-Lise... Her halükârda bir denemelisin."

Malene, Iben'e doğru bakıyor. Lafa atılma sırası şimdi onda. Ancak Iben kendini giderek daha da hasta gibi hissediyor.

Anne-Lise feryat ediyor:

"Fakat dediniz! Bal gibi dediniz!"

Malene anlayışlı arkadaş rolünü iyi beceriyor:

"Anne-Lise, gaipten sesler duymak ciddi bir mesele. Bu konuda bir şeyler yapmak zorundasın."

"Ben gaipten ses mes duymuyorum! Konuşan sizdiniz!"

"Doktorun iyi midir? Çünkü senin iyi bir doktora ihtiyacın var."

Ve Camilla da bugün hiç sesini çıkarmayan Iben'e soran gözlerle bir bakıp kendi repliğini tekrarlıyor:

"İnternette şizofreni hakkında bilgi veren bir sürü web sitesi biliyorum ben."

Anne-Lise'nin yüzü birden sanki aşağı sarkmış. Onu nakavt etmek için daha fazlası gerekmeyecek gibi. Gerisingeri kütüphaneye çekip gideceğe benziyor.

Malene:

"Bugün senin adını bir kere bile ağzımıza almadık, öyle değil mi, Iben?"

Iben bir şey diyemiyor.

Malene ona bakıyor ve daha yüksek bir sesle, kelimelerin üzerine basa basa tekrarlıyor:

"...De-ğil mi, I-ben?"

Malene, Iben'e bakmaya devam ediyor ve gözlerinden yalnız ona duyduğu hayal kırıklığı değil, zaferi kazanmasına ramak kalan birinin özgüveni de apaçık okunuyor.

Iben'in düşünmek için önünde en fazla bir saniye var.

***

Bir çeyrek saniye çoktan geçti bile.

Bu, bir insanın en önemli niteliklerinin sınandığı bir teste benziyor.

Yarım saniye daha geçiyor.

Iben şu an içinde bulunduğu durumun, neresinden bakılırsa bakılsın, kötülüğün psikolojisi hakkındaki ilk yazısında anlattıklarını aynen doğruladığını fark ediyor birden. Christopher Browning'in araştırması sıradan Almanları, Yahudileri öldürmeye sevk eden şeyin, ağır cezaya çarptırılma korkusu değil, çevre baskısı olduğunu ortaya koymuştu. Onca tüyler ürpertici görevi omuz omuza yerine getirdikleri silah arkadaşlarını yarı yolda bırakmamaya kendilerini mecbur hissetmelerinin yarattığı baskı.

Ve bir çeyrek saniye de geçiyor.

Iben'in üzerindeki baskı, soykırım faillerinin hissettiği baskıyı aslında başka yönlerden de anımsatıyor: Hepsinin sinirleri laçka. Birisi, bir ölüm vakasından dolayı, diğerleri uykusuzluktan ve bedensel acıdan dolayı. Düşünüp taşınacak zaman yok. Ve bu kısacık tek bir saniye, onların savaşın bundan sonraki kısmında hangi safta yer alacağını tayin etmek açısından hiç beklenmedik sonuçlar verebilir.

Ve böylece bir saniye geçip gitti. Artık düşünecek zaman yok. Artık cevap verme zamanı.

Malene bu aralar öyle hassas ki, ufacık bir şey bile onu fazlasıyla rencide edebiliyor. Onu başkalarının önünde küçük düşürürsem, aramızdaki dostluk yara alacak, diye düşünüyor Iben. Bana duyduğu o bir nebze güveni de kaybedecek. Belki artık birlikte çalışamayacak duruma geleceğiz. Belki ikimizden birinin işten ayrılması gerekecek. Beni gidip Gunnar'a çekiştirebilir. Bu da hayatımın gidişatını hiç istemediğim yönde etkileyebilir. Malene'yle karşılıklı bir konuşacak zamanımız olsaydı ne iyi olurdu, yalnız ikimiz, yüz yüze.

Bir saniye biteli çok oldu, hepsi bana bakıyor. Ben de bir gariplik olmalı. İradem kaybettiğimi sanıyorlar. Tamamen tükendiğimi sanıyorlar.

Ne tuhaf: Şimdi yapacağım şey, gördüğüm bütün filmlerden ve okuduğum bütün kitaplardan öğrendiklerimin tam zıddı. Ben hiçbir grubun, bir tek bireyi bile mahvetmeye hakkı olmadığına inanıyorum. Bizim DCIF'deki görev ideolojimiz de bu. Ve ben şimdi ya bu ideolojiyi en iyi arkadaşıma tercih edeceğim ya da arkadaşlığımı bu ideolojiye.

"İçinden gelen sesi dinle. O sana doğruyu söyler" derler ama benim içimdeki ses arkadaşımı desteklememi söylüyor. Yani Anne-Lise'ye keçileri kaçırmak üzere olduğunu söyleyeceğim. Onu mahvedeceğim. Bu benim insani içgüdüm oluyor.

Artık bayağı zaman geçti. Artık cevap vermek zorundayım. Bana bakıyorlar. Malene bana güveniyor. Gözleri "cevap ver" diye yalvarıyor.

Benim insani içgüdüm de tıpkı milyonlarca Almanın, Rus'un, Çinlinin, Kamboçyalının –veya her kim olursa– içgüdüsü gibi, bir dizi insanın mahvına sebep olacak.

Malene'yle aramdaki her şeyi şimdi kesip atarsam, kaybım çok olacak. Zaten Anne-Lise böyle davranılmayı fazlasıyla hak etmedi mi? Çekilmez ve yabani gibi davranan kendisi değil

miydi? Başına gelenlerde kendinin de suçu olmadığı söylenebilir mi?

Cevap ver, Iben. Cevap ver, cevap ver. Bir şey yap. Ya Malene'yi ya Anne-Lise'yi seç. Bir taraf seç. Sen konuşmazsan, suskunluğun konuşmuş olacak.

Anne-Lise hiç olmazsa azıcık suçlu olsaydı ya! Bir nebzecik. O zaman hayatımı altüst etmek zorunda kalmazdım. Herkesin hayatını da. Anne-Lise, bunu hak etmiyor musun? Söyle, azıcık da olsa edemez misin?

Cevap vermeye hazır değilim ama artık veriyorum. Çabucak ki bir an önce geçsin bitsin, geri dönüş imkânı olmasın.

***

Kış Bahçesi'nde, bilgisayarların hafif vınıltısı dışında sessizlik hâkim. Etraftaki her şey silik ve donuk görünüyor. Sanki tepedeki floresan lambaları havaya toz pompalıyormuş gibi. Sanki biri, dolaplardan birine az önce bir tekme indirip yere devirivermiş gibi.

Iben, Anne-Lise'nin gözlerinin içine bakıyor, bunu en son ne zaman yaptığını hatırlayamıyor:

"Senden konuşuyorduk, Anne-Lise." Iben odadaki çiğ ışık ve tozlu havadan olacak, konuşurken habire gözlerini kırpıştırıyor ve bir taraftan da devam ediyor: "...Yani gaipten ses mes duymuyordun. Ruh hastası olmak üzere filan değilsin."

Malene iki elini birden güm diye masaya indiriyor, bu aslında şimdiye kadar hiç yapmadığı bir hareket:

"NE?!"

Iben şimdi daha sert bir sesle aynı şeyi tekrarlıyor:

"Senden konuşuyorduk, Anne-Lise. Doğru duydun."

Malene'nin özgüveni aynen Iben'in hesap edebildiği şiddetle çatırdıyor:

"Fakat Iben, böyle demek istiyor olamazsın. Ne konuştuğumuzu duydun muydu ki? Neler diyorsun... yani nasıl böyle dersin?"

Iben ağlamaya başlıyor. Gözyaşlarından dolayı Malene'yi zar zor seçebiliyor ve gözlerini Anne-Lise'ye çeviriyor, onu da pek doğru dürüst seçemiyor:

"*Sen ruh hastası filan olmak üzere değilsin,* Anne-Lise! Sen haklısın! Sen doğru duydun! Senin hakkında konuşuyorduk! Ve bu ilk defa da olmuyor. Sen doğru duydun."

Iben göremese de Anne-Lise'nin de ağlamaya başladığını duyabiliyor.

Malene avaz avaz bağırıyor:

"Demek şimdi de onun tarafını tutuyorsun!"

"Hayır, hayır! Kimsenin tarafını tutmuyorum. Sırf ne duydumsa onu söylüyorum."

Iben bu bir saniyenin her şeyi değiştireceğini biliyor. İşini, kariyerini, arkadaşlıklarını. Anne-Lise'nin böyle büyük bir fedakârlığı hak edip etmediğiniyse bilmiyor. Iben böyle yapmakla yalnızca kendisinin hayatta en çok değer verdiği şeyi değil, en yakın dostuna da en çok değer ifade eden şeyi de paramparça ettiğinin farkında mı? Iben puslu gözleriyle Malene'yi seçemese de sözüne devam ediyor:

"...Anne-Lise hakkında konuşuyorduk. Gerçek bu. Düpedüz bunu yapıyorduk."

Malene bar bar bağırıyor:

"Onun tarafını tutuyorsun!"

"Hayır, ben sadece diyorum ki..."

Malene'nin sesi sanki nefes alamıyormuş gibi çıkıyor:

"Ben buna dayanamayacağım!.. Sen öyle bir..."

Malene koşarak ofisten dışarı fırlıyor. Ana kapıyı arkasından çarparak kapadığında Anne-Lise hâlâ Iben'in hemen yanında duruyor.

Iben de sağ ayağının elverdiği ölçüde hızla onun arkasından kapıdan fırlıyor.

Malene'yi ne merdivenlerde ne de dışarıda kaldırımda görebiliyor. Cepten arıyor ama telefonu açılmıyor. Yolun yanına park etmiş sıra sıra arabaların haricinde etrafta in cin top oynuyor.

Iben sabah ayazında kollarını birbirine kavuşturup binanın duvarına yaslanıyor ve zihnini toparlamaya çalışıyor.

Sonra yukarıya ofise telefon ediyor. Telefonu Anne-Lise açıyor. Sesi her zamankinden farklı çıkıyor, altın madalya kazanmasından birkaç dakika sonra, daha düşüncelerini toparlamaya fırsat bulamadan röportaj yapılan bir şampiyon sporcunun sesi gibi neredeyse.

Iben, Anne-Lise'nin onunla olan biten hakkında saatlerce konuşabileceğini seziyor, aralıksız konuşuyor, Iben onun sözünü defalarca boşuna kesmeye çabaladıktan sonra, en nihayet başının çok ağrıdığını eve gidip istirahat edeceğini söylemeye muvaffak oluyor.

Taksiye atlayıp eve gelince, ilk işi yine Malene'yi aramak oluyor. Bu sefer ev numarasından arıyor. Ve onuncu arayışında Malene telefonu açıyor:

"Demek artık onun tarafını tutuyorsun?"

"Hayır, hayır, hiç de değil. Fakat sen sanki kendinde değilsin ki, Malene. Üç hafta önce böyle değildin. Altı ay önce de hiç böyle değildin. Ben senden yanayım! Fakat sen her zamankinden epey farklısın."

Malene itirazlar yağdırmaya başlıyor ama Iben konuşmaya devam ediyor:

"...Ve böyle olman da kaçınılmaz bir şey. Bütün olan bitenlerden sonra. Senin için endişeleniyorum."

Malene avaz avaz bağırıyor:

"Lanet olası! Bir de bana kol kanat geriyor olsan, beni ne hale getirirdin, bunu bilmek bile istemiyorum!"

Telefonu çat diye kapatıyor ve bir daha da cevap vermiyor.

***

Iben uyandığında yatak odası kapkaranlık. Saatli radyo akşam dokuzu gösteriyor. Üzerinde elbiseleriyle kendini yorganın üzerine atalı aradan dokuz saat geçmiş.

Topallayarak mutfağa gidiyor ve koca bir kâseye bolca yulaf gevreği ve kuru üzüm koyup üzerine yağsız süt dolduruyor. Malene'nin şimdi harap halde olması gerektiğini düşünüyor. Sevgilisini yeni kaybetmiş ve en yakın arkadaşının bugün onu sırtından bıçakladığını düşünüyor. Her şey öyle berbat durumda ki. Iben'in ayağı sancıyor, yorgunluktan bitkin halde, uykuyu üzerinden atamıyor, duygularını tahlil edemiyor. Fakat ta içinden yükselen o memnuniyet sırıtışını da görmezden gelemiyor.

Salona geçip çalışma masasının başına oturuyor. Sağ ayağını bir sandalyeye dikkatlice uzatıyor. Bir taraftan yerken, bir taraftan da Anne-Lise'nin geri kalan dosyalarını okumak üzere, dizüstü bilgisayarını açıyor.

Yazın bahçede çekilmiş fotoğraflar çıkıyor karşısına. Ve sonra iki yıl önceki bir yaz gezisine ait resimler. Dosyanın adına bakılırsa ailecek Rodos adasındalarken çekilmiş. Çocuklar sahilde oynuyor ve Henrik sıska, pembe beyaz vücuduyla fotoğrafı çekene sırıtarak bakıyor.

Iben ne yaptığının farkında ama boş veriyor. Henüz karmaşık bir seçim yapmış insanların, hemen arkasından doğru seçim yaptığını onaylayıcı bilgi arayışına geçtiğini gösteren bir alay sosyal psikoloji deneyi mevcut.

Denekler, seçim yapmadan hemen önce, tüm seçenekler onlara hemen hemen eşit ölçüde akılcı geliyor. Dolayısıyla şunu veya bunu seçmelerinde gayet yüzeysel ve gelişigüzel faktörler rol oynayabiliyor. Lakin bir kere seçim yaptıktan sonra, tüm dikkat ve enerjilerini, kendilerini bu kararın doğru olduğuna ikna edebilecek bilgi ve savları bulmaya adıyorlar. Ve kısa

süre sonra da ellerindeki seçenekler arasında aslında ciddi farklılıklar bulunduğu kanısına varıyorlar.

Bu, herkes için ve her türlü seçim durumunda geçerli; konu ister araba, ister ev, ister iş arkadaşına verilecek karşılığı seçmek olsun fark etmiyor. Çünkü bu yaklaşım hayatı kolaylaştırıyor. Yani işin aslı buysa, neden Iben de kendine bu olanağı tanımasın?

Yulafını bitirdikten sonra, eski tarihli fotoğraflara göz gezdiriyor. Arkadaşlarını sayfiyedeki evlerinde ziyaret eden mutlu bir aile tablosu var fotoğraflarda. Ve Iben, fotoğraflardaki bu sevecen kadını toptan yok etme planına karışmayı reddettiği için kendisiyle gurur duyuyor.

Ve her ne kadar holokostun tamamen farklı bir şey olduğunu bilse de 1945 sonrasında tıpkı kendinin şu an hissettiklerini hissetmiş olan o ufak kahraman grubunu düşünmeden edemiyor, kendini sanki onlardan biriymiş gibi görüyor: "Çok zor bir sınavdan geçtim ve kazandım."

O kahraman insanları karşısında görür gibi oluyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir kadının bu odada, bu çalışma masasının başında, sağ ayağını sandalyeye uzatarak oturmuş, hayatını kurtardığı bir kurbanın fotoğraflarına baktığını hayal ediyor.

Ve Iben ancak Anne-Lise'nin buram buram keder ve çaresizlik kokan notlarını okuyup bitirdikten sonra, gece geç vakit yatağa giriyor. Yattığı yerde düşünüyor: Yaptıklarımızın ne feci sonuçlar doğuracağını, Anne-Lise'nin yazdıklarını okuyana kadar neden hiç fark edemedim? Bunu başından beri bilmemiş olmama imkân yok. Biliyordum ama bu bana yeterince gerçek gibi gelmediydi.

Malene'nin de kendinin de hiç farkında bile olmadan, birbirine tamamen zıt üç şeyi bir arada yaptığını düşünüyor.

Birincisi, doğruyu yaptıklarına inanıyorlardı. Çünkü kafalarınca, Anne-Lise'ye bir zarar filan veremezlerdi. Zaten vurdum duymaz kör ayvazın biriydi. Ona bir şey tesir etmezdi.

İkincisi, doğru şey yaptıklarına inanıyorlardı. Çünkü Anne-Lise'nin imanını gevretiyorlardı. Ve o bunu fazlasıyla hak ediyordu. DCIF'deki çalışma ortamına çok zarar vermişti.

Üçüncüsü, Anne-Lise'ye davranışlarının temelde yanlış olduğunu biliyorlardı. Bunu hiç söylemiş, hatta bilinçli olarak düşünmüş bile olmasalar, etrafa bir şey belli etmemeleri gerektiğinin farkındaydılar.

***

Iben ertesi sabah işe geldiğinde Paul'u Malene'nin masasının başında durmuş, Almanya'daki meslektaşlarının dedikodusunu yaparken buluyor. Gayet sakin görünüyor, Iben, Paul'un havasından, dün burada yaşananlardan habersiz olduğunu hemen anlıyor.

Malene'nin hastayım deyip dün eve gitmesinin nedenini anlamak kolaydı ama demek bugün gelmeden edemedi, ofiste oluşacak yeni güç dengelerinin dışında kalma riskini göze alamamış olmalı.

Iben onları her zamanki gibi selamladıktan sonra ilk kez olarak günaydın demek için kütüphaneye de gidiyor:

"Merhaba, Anne-Lise."

"Merhaba."

Iben, Anne-Lise'nin gözlerinin içine bakmaya gayret ederek soruyor:

"Nasıl gidiyor?"

"İyi, iyi. Çok iyi. Peki ya sende durumlar nasıl?"

"İyidir."

Anne-Lise biraz duraladıktan sonra:

"O kadar mutluyum ki" diye ekliyor.

Iben başıyla Anne-Lise'nin masasındaki kâğıtları işaret edip soruyor:

"Neyle meşgulsün?"

"Şu yeni gelen kitapları tek tek gözden geçirip her biri için arama kelimeleri belirlemem lazım."

Iben, ne sıkıcı iş olduğunu bilirim gibisinden yüzünü buruşturuyor:

"Evet, artık ben de yerime gidip işe başlasam iyi olacak."

Anne-Lise, "Evet, tabii" diye karşılık veriyor ve Malene'nin sık kullandığı bir ifadeyi kullanıyor:

"...Başka çaremiz yok."

Iben yerine gidip oturuyor. Paul o arada odasına gitmiş. Malene masasının üzerinden Iben'e doğru eğilip fısıldıyor:

"Konuşmamız lazım."

"Tabii, hemen" diyor Iben. Kalkıp Küçük Toplantı Odasına gidiyorlar.

Aralarındaki dostluğa nasıl değer verdiklerini söyleyerek söze girişiyorlar. Iben böyle bir duruma düşmeyi hiç arzu etmediğini, herkesin önünde ona cephe almak zorunda kalmayı aslında hiç istemediğini ama iş çığırından çıkınca buna mecbur kaldığını vurguluyor.

Malene de hislerine hâkim olamayıp öyle sert tepki gösterdiği ve dün akşam telefonu açmadığı için özür diliyor.

Paul ofiste olduğu için masalarından fazla uzak kalmaları doğru olmaz. O gün daha sonra tekrar bir konuşmayı ve akşam da görüşmeyi kararlaştırıp bir koşu yerlerine dönüyorlar.

Aslında Iben'in bugün Anne-Lise'yle beraber bir oturup Türkiye özel sayısı üzerinde çalışmaya başlaması lazım ama şimdi onunla saatlerce yalnız oturup konuşması uygun olmaz. Bu işi Anne-Lise'nin yanına gitmeden halletmek istiyor. Ona bir mail atıp birlikte çok ilginç bir dergi ortaya çıkaracaklarından emin olduğunu ancak bugüne planladıkları görüşmeyi bir iki gün ertelemek istediğini bildiriyor.

Anne-Lise bugün bir araya gelseler üzerine biraz sakız gibi yapışabilir ama maile maille cevap verecek kadar da sağduyu sahibidir. Herhalde, "Bana uyar" gibisinden bir yanıt yollayacaktır.

Iben onun yerine Malene'ye, 1945-50 dönemi Doğu Almanya'sındaki Almanları hedef alan etnik temizlik hakkındaki

konferansta katılımcılara dağıtılacak dosyalar hakkında konuşmalarını öneriyor.

Malene'nin hazırladığı taslağa beraberce daha rahat bakabilsinler diye de Iben gidip yanına oturuyor. Artık her şey yoluna girecek. Yoluna sokmaya *mecburlar*.

Iben kendi kahve fincanını Malene'nin masasının üzerine çekiyor, bir yudum alıyor ve Malene'nin hazırladığı örnekleri incelemeye başlıyor.

Iben başlığı çok kuru buluyor: *1945-50 döneminde Almanları Hedef Alan Etnik Temizlik Hakkındaki Uluslararası Konferansa Hoş Geldiniz.* Sonra ilk cümle de hem hantal hem akıl karıştırıyor. İkinci cümle öyle ağır formüle edilmiş ki, insan takılıp kalıyor. Sayfayı çeviriyor, daha fazla bakmak istemiyor. Sonra ikinci sayfayı da bir göz atıp onu da çeviriyor. O da bir felaket.

Iben, Malene'nin taslak kopyasını daha evvel okuduğunda nasıl algıladığını hatırlamaya çalışıyor. O zaman beğenmişti doğrusu, iyi bir çıkış noktası yakaladığını, güzel bir metin ortaya çıkacağını düşünmüştü. Fakat şimdi ne diyecek?

Kendini bir şeyler demeye zorluyor: Lafa olumlu bir şey söyleyerek başlaması lazım da diyebileceği ne var? İlk okuduğunda bunun neresini beğenmişti acaba?

Iben gözlerini önündeki kâğıttan kaldırıp Malene'ye bir bakıyor, yanı başında oturan en candan arkadaşına! Bu arkadaş, onu hayatının sonuna kadar utanç duyacağı bir davranışa teşvik eden kadınla aynı insan.

Malene acaba Iben'in, aralarındaki arkadaşlık hakkında şu an ne hissettiğini sezebiliyor mudur?

Kesin etmiyordur. Çünkü Malene de aylardır Iben'i huzur etmişti ama kendi yaparken o da bunun farkına varmamıştı.

Doğrusu Iben'in kendisi de bunun farkına varmamıştı ya! Kafasını aylardır kurcalayan şeylerin ilk defa şimdi farkına vardı. Düşünüyor: Ama ben etmesem de Malene fark etmiş

olamaz mı ki? Belki bütün o "Kenya'dayken beni hiç aramadın" fasılları bundandır ve sonra o ardı arkası gelmeyen sitayişler: "Daha enteresan bir şey bulur bulmaz beni rahatça ekarte ettin?" "Hayır, katiyen, tabii ki etmedim!" falan filan.

Ve Iben düşünmeye devam ediyor: Evet, Malene, ne kadar haklı olduğunu şimdi biliyorum. Pekâlâ da etmiştim.

Iben en son sayfada samimi olarak methedebileceği bir şey buluyor nihayet:

"Son bölümü sevdim. Çok sempatik ve samimi bir söylemi var."

"Ben de zaten buna gayret ettim."

Birbirlerine gülümsüyorlar ve lafı her fırsatta dönüp dolaştırıp en önemli şeyin aralarındaki yakın dostluk olduğuna getirmek için adeta birbirleriyle yarışıyorlar.

***

Iben sonra kendi masasına geçip bir sonraki işe girişiyor: DCIF'nin web sitesine konulmak üzere, Yugoslavya'yla ilgili yeni çıkan bir kitap hakkında tanıtım yazısı hazırlaması lazım. Kolay bir iş ama dikkatini bir türlü toplayamıyor.

Birtakım kısa notlar alıyor. Belki kullanır belki kullanmaz. Sırf çağrışımlar ve kuşkusuz biraz fazlaca şahsiler. Yine de bir yazıya dönüştürebilir. Mesai saatlerini boşa harcamamış olur. Zira bu arada kafasını verebileceği tek iş bu:

Kötülük Psik. 3

Herhalde hepimizin başına gelmiştir, bir arkadaşımız sevgilisiyle arasının çok iyi gittiğinden bahseder. Ancak kısa bir süre sonra araları bozulunca da şöyle der: "Bunun yürümeyeceğini baştan beri biliyordum." Belki "bunu bildiği" süre içinde evlenmişlerdir, bir ev almışlardır veya çocuk sahibi olmuşlardır.

Bilmiyormuş gibi hareket ederken, bildiğini söylemesi enteresan. İnsanların hayatta yapmaya eli gitmeyen vahim şeyleri belli evrelerde nasıl rahatlıkla yapabildiğini irdelerken, belki bu hususu da dikkate almamız lazım.

Belki de her insanı müstakil bir bütün olarak algılamak yerine, her bir insan ruhunu bir üzüm salkımı olarak algılamalıyız. Bu salkımdaki her üzüm tanesinin kendine has özellikleri, dünya görüşü, tavır ve yaklaşımları var. Bilincimiz bizi, biz hiç farkında bile olmadan, bir üzüm tanesinden diğerine sürükleyebiliyor.

İlla bölünmüş kişilik bozukluğu çekiyor olmamız şart olmadan da aynı anda bir sürü ve birbirine karşıt dünya görüşlerimiz olabiliyor. Ve bunlar yıllar zarfında gelişip netleşiyor, her ne kadar her birini teker teker yaşasak ve o süre içinde diğerlerinin mevcudiyetinin hiç farkında olmasak da bu böyle oluyor.

Iben yazmaya devam ediyor:

Yazının burasında DID araştırmalarından örnekler koysam mı? Başka hangi örneklerle kanıtlayabilirim? Bir şeyler olmalı. Ama nerede bulacağım?

Bu bakış açısı, örneğin, Bosna'da kendi öğrencilerini ve onların ailelerini katletmekte aktif rol alan birçok Sırp asıllı öğretmenin ruh durumunu izah edebilir.

Sağ kurtulan veliler, o güne kadar öğrencilerini çok sevdiği izlenimi veren bir öğretmenin nasıl böyle bir şey yapabildiğine akıl sır erdirememiş, onca zaman onlara yalan söylediğini düşünmüştü.

Fakat öğretmen yalan söylememiştil Savaş başlayınca, salkımdaki bir üzümden diğerine atlamış, savaş bitince yine geriye bir önceki üzüme dönmüştü. Bu son geri sıçrayış, onca savaş suçlusunun yaptıklarından hiç pişmanlık duymamasının izahı olabilir. Normal hayatlarına devam ediyorlar. Savaş

günleri onlar için artık çok uzakta ve bir sis perdesinin ardında kalmış, büyük küçük demeden onca insanı katleden sanki kendileri değilmiş gibi.

Tam burada yeni bir giriş bölümü mü gerekecek? Yoksa bundan sonraki kısmı bir başka yazıda mı işlesem? "Kötülüğün Psikolojisi 4?" Diğer yandan perspektifler sanki ilk defa burada açığa çıkmış oluyor gibi.

Claude Rawson, *God, Gulliver and Genocide* adlı yapıtında Hitler'in savaş öncesi nutuklarını irdeler, Yahudilerin akıbeti hepsinde fazlasıyla muğlak bırakılır. Madagaskar'a mı sürüleceklerdir veya ne olacaktır? Görünüşte Almanlar onlara ne olacağını kesinkes bilmiyordu ama aynı zamanda bir şekilde de biliyorlardı. Hitler iğrenç vahşetini ancak dışarıya karşı bir belirsizlik perdesi arkasında sürdürebilirdi, ancak Yahudi asıllı olmayan Almanlara karşı, yapılanların avantajları hakkında onları şüphede bırakmayacak şekilde konuşuyordu. Aynı taktik Ruanda'daki radyo demeçlerinde de kendini belli eder.

Alman askerler üzerindeki deneysel araştırmaların ortaya çıkardığı husus şu: Söylevlerde "ölüm" ve "öldürmek" sözcükleri hiç geçmese de herkes neler olduğunu bilir, söylenenleri bir belirsizlik sisi ardından algılar. Söylem tarzı, kurbanların hedef olduğu eziyet ve ıstırapların yalnızca ve daima, yarı uyur yarı uyanık bilinç durumundaki üzüm tanesinden algılanmasını pekiştirici tarzdadır.

Gelecekteki araştırmalar, soykırım öncesi evredeki söylevlerde rastlanan müphem ve kaçamak dilin bir söylem tarzı olmanın ötesinde ne gibi bir fonksiyon taşıdığına odaklandırılabilir. Bu dil, faciaya doğru sürükleyen sürece, merkezsel bir psikolojik devinim kazandırıyor olabilir mi? Bilinç salkımındaki zihni işlevlerin usturuplu şekilde, bağıntılı üzüm tanelerine dağılımını destekleyici bir miktar dilsel muğlaklık olmaksızın soykırım işlenemez denebilir mi?

Yani soykırımı hazırlayan süreçte, salkımdaki muhtelif üzüm taneleri arasında bir karşılıklı etkileşim mi söz konusu? Bir başka ifadeyle, hayati kararların tek yönlü bir düşünsel formatta alındığı şeklindeki genel kanının aksine, çok yönlü formatlardaki paralel düşünce biçimlerinin yönlendirdiği bir aşamada alındığını farz edemez miyiz?

Zira bu bizim, yani insanoğlunun, düşünce biçimleri ve içsel karar mekanizmaları hakkında genel bir bilgi edinmemizi sağlayacaktır, soykırım alanı dışında da.

Iben sandalyesinde arkaya yaslanıyor. Kendini rahatlamış hissediyor. Derin bir nefes alıyor. Son bölümü de koyunca yazı daha iyi oldu; yoksa ne demek istediği pek belirgin olmayacaktı.

Yazı dergide belki çıkar belki çıkmaz ama her ihtimale karşı bilgisayarda hazır duruyor artık. Bu iyi. İç huzuruyla etrafına bir göz gezdiriyor.

Malene ekranının üzerine eğilmiş, harıl harıl bir şeylerle meşgul. Ve Paul yine Kış Bahçesi'nde dolanıyor. Sanki bugün onlarla her zamankinden daha fazla haşır neşir olmaya karar vermiş gibi bir hali var. İlham veren ve özen gösteren yönetici rolüne soyunmak istiyor ancak en yanlış zamanı seçmiş.

Odadaki gergin havanın farkında değil. Lakin fark etseydi de ortalıkta nelerin döndüğünü anlamazdı ya.

Şimdi de Camilla'nın yanında duruyor. Camilla neler döndüğünün pekâlâ farkında ama kendini sorunların mümkün olduğunca uzağında, güvende tutmaya dikkat ediyor.

Paul'a, Ole'nin ve yönetim kurulu üyelerinin ne âlemde olduklarını soruyor; son birkaç gündür ardı ardına Paul'a telefon edip duruyorlar da. Ole onlara Gunnar'ın DCIF'yi ziyaretinden bahsetmiş olmalı.

Yönetim kurulu üyelerinin haberi olmaksın, üyelerden birinin ayağını kaydırmaya yeltendiğinin ortaya çıkmasıyla, Paul'un epey korkulu günler geçirdiğini bekliyor insan ama o gayet sakin. Gülümseyerek "iyiler, iyiler" demekle yetiniyor.

Ve Malene'nin masasının yanına gidince ekliyor:

"Her şey rayına oturacak. Bana güvenebilirsiniz."

Öğle tatilinde Paul yine hayatından memnun mesut, onlara uzun uzadıya Kanada'daki yeni araştırma sonuçlarından bahsettikten sonra Iben'e dönüp son zamanlarda neler okuduğunu soruyor, haliyle DCIF'nin ilgi alanıyla ilgili şeyleri kastediyor. Ancak Iben yine DID hakkındaki bir alay kitaptan dem vuruyor ve bu arada, yeni bir yazı için o sabah aldığı notlara getiriyor konuyu.

Alçak sesle konuşuyor ve Anne-Lise'ye de şöyle bir bakıyor ama göz teması kuramıyor. Malene'ye bakmaya da çekiniyor. Onun için sırf Paul'a bakarak konuşuyor.

Sonra birden duraksıyor. Çok uzun konuştuğundan kaygılanıp da sık sık yaptığı gibi.

Fakat Paul kararlı bir sesle onu yüreklendiriyor:

"Evet! Evet, Iben! Burada böyle tartışmalara ihtiyacımız var! Belli konulara sıkışıp kalmadan, inisiyatif gösterip geniş çaplı düşünebilmen harika bir şey!"

Sonra eleştirilerine geçiyor. Fakat sert bir dille ve bilgiçlik taslamak için değil, bilakis üzüm salkımı teorisinin taşıdığı olanakları ve kapsam alanını daha netleştirmek için öneride bulunmak için yaptığı belli oluyor. Ancak tabii sırf bu konuşmadan keyif aldığı için, laf uzasın diye yaptığı da düşünülebilir.

Öğle paydosu bitip herkes yerine dönerken Paul, Iben'i odasına çağırıyor. Paul bunu ne zaman dese, Iben elinde olmadan gerginleşiyor.

Paul yerine geçip Iben'e karşısına oturmasını işaret ediyor. Sonra sandalyesinde iyice arkaya yaslanıyor. Iben, Paul'un hafiften göbeklenmeye başladığını fark ediyor.

Iben sırtı Kış Bahçesi'ne bakan kapıya dönük oturuyor. Paul kapıyı kapamadığına göre, durum ya çok nahoş ya da çok ciddi, diye düşünüyor.

Paul:

"Diyeceğim şu: korkarım ki Robert Jay Lifton, *The Nazi Doctors* adlı kitabında aynen senin düşündüğün hususları zaten irdelemiş."

Iben memnun gülümsüyor. Anlaşılan diğerleri çalışsa bile, Paul bu konuşmayı onunla karşı karşıya sürdürmek istiyor. Paul bir ayağını yanındaki sandalyeye uzatıp devam ediyor:

"...Lifton bu kitapta, 'çiftleşme' (*doubling*) diye yeni bir kavram ortaya atıyor. Örneğin mesai saatlerinde sabahtan akşama kadar işkence deneyleri yapan, insanları canlı canlı kesen doktorlar, mesaiden sonra çocuklarının üzerine titreyen, sevecen bir baba, bir koca, velakin yumuşak ve müşfik bir insan oluveriyor. Lifton doktorların ruh halini bu kavram vasıtasıyla irdeliyor."

Bu Iben'in zaten bildiği bir konu. Hemen karşılık veriyor:

"Hayır, Lifton'un *doubling*-teorisi bambaşka bir şey. Toplama kamplarında çalışan doktorların aşırı baskılı bir çalışma ortamında apayrı bir kişilik geliştirdiklerinden bahseder. Normal kişiliklerinden bağımsız bir işlerliğe sahip bu diğer müstakil kişilik, deneklerin vücutlarını kaynar suya sokabiliyor ve..."

Iben kendini kaptırıyor ve sesi de hiç farkında olmadan, şefine hitap ederken pek uygun kaçmayacak kadar yükseliyor:

"...Benim kafamda, basit bir bölünmüş kişilikten çok daha karmaşık bir model var. Bölünmüş kişilik sendromunun farklı kademeleri üzerinde yapılmış en son araştırmalara dayanıyor. Diğer kişiliğin yüzeye çıkması için illa bir baskı ortamı gerekmiyor. Hepimizde bu potansiyel var."

Paul cevap vermiyor. Ellerini kaldırıyor, başının arkasında kavuşturacak gibi oluyor, sonra yine indiriyor.

Iben yanlış bir şey söylemiş olmaktan korkuyor.

Paul en nihayet konuşuyor:

"Ben emin değilim. Senin görüşünü paylaştığımı söyleyemem. Fakat şunu iyi bil ki, Morten Kjærum'un İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanırsak, senin atılmaman için sonuna kadar savaşacağım! Sonuna kadar!"

Şimdi Iben'in ta gözlerinin içine bakarak devam ediyor:

"...Sen bir araştırmacı değilsin. Bir bilgilendirme görevlisisin. Buna rağmen olağanüstü bir yeteneğe sahipsin. Bizim de buna ihtiyacımız var. Ve ben her kimi olursa olsun buna ikna edebileceğimden eminim."

Bu sözler üzerine Iben hem rahatlıyor hem kendiyle gurur duyuyor. Sonra arkasındaki açık duran kapıyı hatırlıyor. Dışarıdakilerin konuşulanlara kulak misafiri olduğunu kestirmek güç değil.

"Teşekkür ederim, Paul... Böyle düşündüğün için teşekkür ederim, çok naziksin."

Paul o gün öğlene kadar bütün vaktini ofistekileri sırayla överek iyi bir iş atmosferi yaratmaya ayırdığı aşikârdı ama az önce ona söyledikleri bundan çok farklıydı. Iben'in baş favorisi olduğunu yüksek sesle beyan etmiş oldu.

Iben az sonra Kış Bahçesi'ne dönerken, ayağının eskisi kadar acımadığını fark ediyor, topallamamak için kendini pek fazla sıkması gerekmiyor.

Haliyle önce Camilla'nın yanından geçiyor. Kapının tam dışında oturduğuna göre, Paul'un dediklerini mutlak duymuş olmalı. Fakat ser verip sır vermiyor. Iben onun bakışlarını yakalamaya çalışıyor ama Camilla gözlerini önündeki bilgisayar ekranından ayırmıyor.

Ve Iben, Malene'nin masasının hizasına geliyor. Proje görevlisi olduğu için burada durumu en sallantıda olan kişi Malene. Buranın en eski elemanı o olsa bile.

Malene'nin gözlerindeki ifade ona bir zamanlar o iğrenç kulübede Cathy'nin gözlerinde fark ettiği ifadeyi hatırlatıyor; Iben, Omoro'yla dostluk kurmayı diğerlerinden daha iyi beceriyor diye bozulduğundaki ifade. Fakat Malene, Cathy'nin o zaman yaptığı gibi, "Bu işi iyi beceriyorsun" veya "Aslında bunu ben de iyi becerebilirim" gibi bir şey demiyor.

Malene hiç sesini çıkarmadan dudaklarını hareket ettirerek:

"Geliyor musun?" diyor.

Ufacık depo odasına giriyorlar. İki buçuk ay önce Rasmus, Anne-Lise'nin bilgisayarının kodunu kırmaya uğraşırken, bu odada üçü beraber epeyce oyalanmışlardı.

Malene sunucu ekranının önündeki eski ofis sandalyesine oturuyor. Başını kaldırıp Iben'e bakıyor:

"Anne-Lise hakkında mı konuştuğumuzu sanmıştın gerçekten?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Dün Anne-Lise yanımıza gelip de onun hakkında konuştuğumuzu iddia ettiğinde yani?"

"Evet, konuşuyordunuz."

"Tabii ki konuşmuyorduk."

"Evet ama..."

Malene iri kahverengi gözlerinde delici bir ifadeyle, Iben'in sözünü kesiyor:

"Anne-Lise hayal görüyor. Sonra senin de kafan dün pek yerinde değildi sanki. Bütün gece gözünü kırpmamış gibiydin. Doğru duyduğundan nasıl emin olabilirsin?"

Dışarıda koridordan biri geçiyor. Anne-Lise'nin ayak sesine benziyor. Iben'le Malene ayak sesi kaybolana kadar susuyor.

Sonra Malene devam diyor:

"...Emin değilsin. Bunu yüzünden okuyabiliyorum."

"Evet, eminim işte."

Malene savaşı çoktan kaybettiğini anlamış biri gibi usul usul konuşuyor:

"Anne-Lise'nin o paranoyak beyniyle her an ensemizde bitmesi de çekilecek dava değil. Fakat hep kendimize hâkim olduk. Profesyonelce davrandık. İş ortamının ahengini korumak için çabaladık. Sakin ve yapıcı davrandık. Ona daima yardımcı olmaya çalıştık. Fakat hep suiistimal edildik, Paul onu hastalık iznine göndermeye bile yanaşmadı."

Malene konuşurken, bir taraftan da bir elinin parmak uçlarını öbür elinin bileğinde bir noktaya bastırıyor. Iben onun bu hareketi yaptığını son defa Malene'nin evindeyken fark etmiş-

ti, Malene etrafında bir alay minder, kanepeye uzanmış yatarken, yine parmaklarını bileğine bastırarak şöyle demişti ona: "Sanki yattığım yerde bütün kemiklerimin un ufak olduğunu işitebiliyorum."

Şimdi de bu ufacık odada aynı hareketi yaparken şöyle diyor:

"...O kadını neden yüreklendiriyorsun, onun hakkında konuşmadığımız halde neden öyle yaptığımızı söylüyorsun anlayamıyorum."

"Ama bal gibi de konuşuyordunuz."

"Bu konuda seninle daha fazla konuşmak istemiyorum. Fakat o kafacığındaki hesapların da pekâlâ farkındayım."

"Ne?"

"Tabii kabullenmezsin, değil mi?"

"Sen önce ne demek istediğini..."

"Paul ve iş durumun ve Anne-Lise'yle gelecek işbirliğiniz hakkında konuşuyorum."

"Ne? Malene, ama böyle düşünmemen..."

Malene gözlerini yine Iben'e dikiyor:

"O mailde senin hakkında söylenenler tamamen doğru. Zaten ben hep o fikirdeydim ya. Öyle kendini beğenmişsin ki."

***

Masalarına dönüp oturuyorlar. İyice arkalarına yaslanıyorlar. Bu masalarda haftalarca, belki de yıllarca karşı karşıya oturacaklar ama Iben bütün bunlardan sonra arkadaş kalabileceklerinden hiç de emin değil.

Malene'ye bakıyor, ergonomik klavyesine çatır çutur vurarak bir şeyler yazıyor. Dikkatini nasıl toplayabiliyor? Bu durumda insan ne yazabilir acaba?

Kendine bir mail yazıyor olabilir mi, Iben hakkındaki düşüncelerini? Onun da tıpkı Iben gibi şimdi tek istediği şey, çıkıp evine gitmek olmalı. Fakat Malene de bir yaşam savaşçısı.

Peki şimdi ne olacak? Akşamları birbirlerine telefon etmeyi kesecekler mi? Iben bir daha Malene gibi bir arkadaş bulacak mı? Muhakkak ki bulamayacak. Artık hiç canciğer çocukluk arkadaşı olmayacak Iben'in.

Malene'yle beraber yurtta yaşadığı günler gözlerinin önünden film şeridi gibi geçiyor. Birden serpilip güzelleşen Malene. Erkeklerin peşinde koştuğu Malene. Saçlarını simsiyah boyamış, acayip bir saç modeliyle partilerde salınan Malene. Sabahları yurt mutfağında, geceden kalma makyajıyla bir sandalyenin üzerine yayılmış oturan Malene. Önünde bir *café au lait* ve belki odasında uyuyan bir genç adam veyahut da çoktan sokağa fırlamış, evinin yolunu tutmuş.

Ve Malene'nin annesiyle babasını, Kolding'deki ufak, sarı renk bahçeli evlerinde kaldıkları zamanları hatırlıyor. Malullük aylığı alan mutsuz annesiyle, sigortacılık yapan kaknem babasıyla ve Malene'yle aynı çatının altında. O aileden nasılsa çıkmış, tek güzel insan ve tek akademisyen olan Malene. Ailenin, Kopenhag'da prestijli bir işi olan tek üyesi.

Ama bir yandan da bambaşka hayaller kuruyor. Şehrin ufak lokantalarında Gunnar'la buluşmaların hayalini. İyice masaya doğru yaslanmış konuşan iki âşık. Gunnar, Iben'in ellerini tutuyor, gözlerinin içine bakıyor. Heyecanlı ve uzun sohbetlerde hazdan eriyip kaybolan Iben ve Gunnar.

Masasının üzerindeki dev gibi dosya yığınına bakıyor, Türkiye hakkındaki yazılar bunlar. Rastgele karıştırıyor ama dikkatini verebiliyormuş gibi yapmaya da artık gerek duymuyor.

Anlaşılan Malene gerçekten söylediği şeyi söylemediğine kendini inandırabiliyor.

Acaba bunun dışında, sonradan hatırlamadığı daha ciddi neler yapabilir? Bir dergi kutusunun içine kan doldurabilir mi? Ölüm tehditleri savuran mailler gönderip sonra tamamen unutabilir mi?

Iben arkadaşını seyrediyor. Sadece iki metre uzağında, karşısında oturuyor. Fakat kafasının içindekiler hakkında hiçbir

fikri yok. Malene, Iben'in baktığını fark ediyor ama onunla göz göze gelmek istemiyor. Bunun yerine önündeki dosyaları ısrarla karıştırmaya devam ediyor.

Rasmus aşağı düşmeden hemen önce merdivenlerde duyduğu ses kesin Malene'ninki olamazdı. Iben en başından beri bu olasılığı kafasından çıkarıp atmıştı! Fakat son saatler zarfında birbirine tezat öyle şeyler yaşadı, öyle çatışık kanılara varabileceğinin farkına vardı ki, artık bir şeyden emin olamıyor.

41

Iben DCIF'de işe başladıktan hemen sonraydı. Bir akşam beraber sinemaya gidiyorduk. Belediye meydanından geçerken şöyle dediydi: "İnanılmaz şey! Bizim belediye sarayı ne kadar da Auschwitz-Birkenau'daki muhafız binasına benziyor!"

Biraz yürüdükten sonra da şöyle dediydi yine: "O köpeğe dikkat ettin mi? Tıpkı Treblinka'daki komutanın köpeğine benziyordu."

DCIF'de daha pek yeni olduğu halde, kafası gece gündüz soykırım ve soykırım psikolojisiyle meşguldü. Psikolojisi aslında böyle bir işte çalışmaya hiç uygun değil. Bir kere aşırı duyarlı. Kendini bizim gibi dengelemekten aciz.

Onu herhalde bunun için suçlayamayız. Yaradılışı böyle. Fakat bana o gözlerini garip garip dikmesi yok mu, düpedüz çileden çıkarıyor. Sanki bir nevi sivil Nazi subayıymışım da Anne-Lise'yi Endlösung'a* *maruz bırakacakmışım gibi bir hava yaratıyor.*

Sen olsan, senin hakkında böyle düşünen bir arkadaşınla nasıl baş edebilirsin?

Dosdoğru söylemiyor ama attığı teorik nutuklar onu ele veriyor. Öyle sinirleniyorum ki. Bu, gerçekten soykırıma uğramış insanlara karşı bir hakaret, onları hafife almak gibi bir şey. O insanların çektiği cefaları, hiç kimsenin ondan neden hazzetmediğini anlamaktan aciz şımarık bir kütüphanecinin durumuyla nasıl bir tutar? En samimi arkadaşını nasıl olur da bir soykırım canisiyle kıyaslar?

Bir sinir çöküntüsüne doğru gittiğini düşünmeden edemiyorum. Galiba ben de yakında senin çoktandır yaptığın şeyi yapacağım; o tehdit mailerini yollayanının da haplarımı değiştirenin de o olduğunu düşüneceğim. Velhasıl o kadar acayip bir davranış...

Malene'nin telefonu çalıyor. Yerinde bir doğrulup bilgisayar ekranından uzaklaşıyor ve gözlerini odada şöyle bir gezdiriyor. Kendini yazmaya öyle kaptırmış olmalı ki, havanın kararmakta olduğunun şimdi farkına varıyor. Oda bayağı loş ve kasvet verici. Telefonu kapattıktan sonra ilk işi gidip köşelerdeki lambaları yakmak olacak.

Telefondaki annesi:

"Telesekreterdeki o karşılama mesajı artık bir değiştirsen iyi olur."

"Evet, biliyorum."

"İnsan onun sesini duyuverince şok geçiriyor valla."

"Biliyorum. Sonra zaten hâlâ..." Malene sol elinin parmak eklemleriyle yüzünü kaşıyor ve devam ediyor: "...Zaten daha

* Alm. *Nihai çözüm*. Naziler tarafından, "Yahudi sorununa kesin çözüm", yani Avrupa'daki Yahudilerin etnik temizliği anlamında kullanılmıştır. (ç.n.)

hâlâ onun adına fatura geliyor buraya. Sanki cep telefonunu kullanıyormuş gibi... Benim de tüylerim ürperiyor."

Malene'nin annesi:

"Anlıyorum ama başkalarına biraz saygı göstermek diye bir şey de var."

"Tamam, tamam, değiştiririm. Söz!"

Belki de Malene aslında yeni bir telesekreter alsa daha iyi olacak? Rasmus'un sesini silmeye gönlü hiç elvermiyor. Geceleyin bazen ses kaydını defalarca dinliyor. Hele bir de bir şişe beyaz şarap açmışsa, parmağı artık saatlerce o "mesaj" düğmesinin üzerinden inmiyor, ta ki sızıp kalana kadar.

Malene'nin annesi onu düşüncelerinden ayırıyor:

"Sana telefon edenlerin de bunu, benim kadar önemsediğini unutma."

Ya bir elektrik kesintisi olsa, diye düşünüyor Malene, ya birisi yanlışlıkla fişi prizden çekse! Kayıt silinip gidecek. Yeni bir tane alırsam, o zaman da iki telesekreterim olacak ama.

Annesi şimdi de Kolding'de oturan eski arkadaşlarından bahsediyor. Rasmus'un ölümünü haber almışlarmış. Malene için çok üzülmüşlermiş filan. Devam ediyor:

"...Eğer babanın veya benim yapabileceğimiz herhangi bir şey olursa –ama ne olursa olsun– bize hemen haber vereceksin, anlaştık mı? Seni çok merak ediyoruz. Bir an aklımızdan çıkmıyorsun!"

Malene cevap vermiyor. Annesi soruyor:

"...Yoksa oturmuş Rasmus'a mektup mu yazıyorsun?"

"Hımmm."

"İyi. İyi yapıyorsun. İçini boşaltmış oluyorsun. Eminim ki ona anlatmak istediğin bir sürü şey de vardır."

"Hımmm."

***

Telefonu kapattıktan sonra Malene kalkıp lambaları yakıyor. Artrit nedir bilmeyenlerin bu evdeki ufak tefek farklılıkların neye işaret olduğundan haberi bile yoktur. Halbuki hepsi Malene'nin hastalığının izleri: Masanın etrafındaki ahşap yemek sandalyelerinin arasında duran o ayarlanabilir metal sandalye, mutfaktaki özel bıçaklar ve bütün o özel mutfak aletleri. Ve sonra misafirliğe gelenler yakın arkadaşlarıysa salondan kaldırma zahmetine girmediği o bir alay ufak el egzersiz aleti; hasta parmaklarını çalıştırmak için.

Yeniden bilgisayarının önüne oturup yazmaya koyuluyor:

Evet, itiraf ediyorum. Iben bizim Anne-Lise'ye fazlasıyla sert ve kaba davrandığımızı düşünmekte maalesef haklı. Fakat doğru bildiğimiz yoldan sapmamalıyız. Sonra her şeyi başlatan da oydu.

Paul'u altından girip üstünden çıkarak kandıran, benim en ilginç görevlerimi kapan oydu. Kendi pozisyonunu sağlamlaştırarak, İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanmamız durumunda, ilk personel kesintisinde önce benim atılmamı kolaylaştıran oydu. Merkezin en eski elemanı olmama rağmen. Şu kahrolası hastalığım yüzünden bir daha iş filan bulmam güç olduğu halde. Sen öleli şunun şurası daha üç hafta geçmiş olduğu halde. Ve benim bundan sonra bir başkasını bulmam artık hiç de muhtemel olmadığı halde, yani benden çocuğu olsun isteyecek birini!

Rasmus, bütün bunların beni nasıl hırçınlaştırdığını anlayabiliyor musun? Beni nasıl hiçbir zaman yapmadığım ve yapmayı da hiç düşünmediğim şeyleri yapmaya sürüklediğini acaba anlayabiliyor musun?

Yine de Anne-Lise'ye karşı profesyonelce davrandım. Samimi davranmadım. Fakat her zaman yakışık alır şekilde davranmaya dikkat ettim.

Beni yanlış yola sevk eden Iben oldu. O hiç yakışık almayan alaylı davranışlarına beni zorla ortak etti. Boyun eğmemeliydim. Ve sonra bu Iben birden bana sırt çeviriyor. Bilgiçlik taslayarak, ikiyüzlülük yaparak beni yargılıyor, ama niiçin? Beni tatlı dille kandırıp yaptırttığı şeyler iççin.

Malene tuşlara habire yanlış basıyor. *"Daha fazla yazamayacağım, çok öfkeliyim. Yapamayacağım..."*

Ayağa kalkıyor, yarım fincan çayı ayakta içiyor, sonra yine oturup yazmaya koyuluyor.

Ve ben neler dönüyor göremeyecek kadar da aptal değilim. Iben bu işe benim sayemde girdi. Kenya'ya benim sayemde gitti. Onu profesyonel ağıma dahil ettim, herkesle tanıştırdım ve ne oldu? Paul şimdi onu benden çok tutuyor. Gunnar'ı da elimden almayı başardığına göre, HER ŞEYİMİ aldı sayılır.

Ve sonra hiç aldırmıyor, havalara girdi! Şimdi yardıma ihtiyacı olan benim; çünkü artık sen yoksun, Rasmus; beni destekleyen kimse yok artık ve hastalığım her an ağırlaşabilir. Ve o da o zaman işten ayağımı kaydırtmanın bir yolunu bulacaktır.

Kim bilir bunu, doğru olduğuna inanarak yapacaktır. İkiyüzlülük denen şey bu olmalı. Beni öyle hayal kırıklığına uğrattı ki, Rasmus.

Kenya'dan sonra ona ne kadar kırılmış olsam da bu kırgınlığı tamir etmeye çabalayıp durdum. Fakat ona güvenimin tamamen sarsıldığını görüyorum artık, hem de bir daha hiç tamir edilemeyecek şekilde.

Malene gözlerini yine odada şöyle bir gezdiriyor. Akşam yemeğinin yarısı hâlâ tabağında duruyor. Tabağı da orta sehpanın üzerinde. Yeni bir yemek masası almaya henüz sıra gelmediği için hâlâ orta sehpayı kullanıyor.

Artık sen yoksun. Iben seninle ilişkimin hatırladığım kadar mükemmel olmadığını söylüyor, Rasmus. Fakat o bunu nasıl bilebilir? Bunu kim bilebilir? Senden ve benden başka!

DCIF için alışılmışın dışında bir gün.

Merkez arşivini düzenli kullanan bir araştırmacı olan Anita, Kopenhag Üniversitesi'nin Tarih Enstitüsü'nde doktora tezini savunacak. Tez, Stalin'in 1937-1938 döneminde en az dört buçuk milyon Sovyet vatandaşını hedef alan katliam operasyonlarını irdeliyor. Anita'nın tez danışmanlığını da DCIF'nin yönetim kurulu başkanı Ole yapmıştı.

Merkezdeki herkes Anita'yı çok sevmişti. Neredeyse her gün Büyük Toplantı Odasında oturur, DCIF'nin epey geniş olduğu kadar bir parça da kaotik olan Rusya arşivindeki bilgi ve belgeleri incelerdi. Anita aslında hemşirelik okumuş ve uzun yıllar hemşirelik yapmış. Fakat otuz üç yaşında ve üç çocuk annesiyken üniversitede tarih okumaya başlamış. O zamandan bu zamana aradan on yıl geçmiş ve bu süreç ona evliliğine mal olmuş. Fakat herkes, bütün bunlara değdiğine, Anita'nın mükemmel bir yardımcı doçent doktor olacağında hemfikir.

Ole, Frederik ve yönetim kurulu üyelerinden bazıları Anita'nın savunmasına ve onu takiben yapılacak kutlama resepsiyonuna katılacak. Paul başta olmak üzere DCIF'nin tüm çalışanları da etkinlikte hazır bulunacak. Dolayısıyla merkez bugün öğlene kadar kapalı olacak.

Malene, Kopenhag Üniversitesi'nin Amager Kampüsü'ndeki bina kompleksinin uçsuz bucaksız beton koridorlarında birinde hızlı hızlı yürüyor.

Yanlış tarafa gittiğini fark ediyor, dönüyor, yine yanlış tarafa saptığını anlıyor. Kampüsü yıllardır kullanan öğrencilerin ve görevlilerin bile bu koridorlarda yollarını şaşırdığını biliyor. Iben bir keresinde bu koridor sisteminden, şizofrenik bir örümceğin ördüğü ağ diye söz etmişti.

Kucaklarında kâğıtlar, koridordaki beton banklardan birinde oturan iki genç öğrenci, başlarını çevirip Malene'nin arkasından bakıyor. Üzerinde koyu yeşil, daracık bir yünlü ceket var, saçlarının rengine çok iyi uyuyor, ayağındaki yepyeni çiz-

melerin modelini kendi çizmiş, ortopedik ayakkabıcısına ısmarlama yaptırmıştı, çizmeleri daha dün aldı.

Sahip olduğun şeylerin kıymetini bil ki, keyfini sürebilesin, Malene, diye geçiriyor içinden. Beş yıl sonrasını düşünerek bugününü mahvetme.

Ve böyle de yapıyor, Gunnar'ı tekrar ne zaman arasa diye düşünüyor. Buluşmalarını teklif edecek. Son aradığında evde değildi, Malene de mesaj filan bırakmamıştı. Çalıştığı derginin Gunnar'ı Afganistan'a gönderdiğini biliyor ancak şimdiye kadar dönmüş olması lazım. Belki de seyahat uzamıştır.

En nihayet koridorun epey aşağısında şık giyimli tarihçiler grubunu görüyor. Frederik'in kalabalığın arasından mantar gibi yukarı uzanmış kafasını seçebiliyor.

Acele adımlarla yanlarına gidiyor. Ole de burada. Herkes onun etrafına toplanmış. Peki ama Paul nerelerde? Frederik, Paul'un ona oynadığı oyunu öğrendikten sonra birbirleriyle hiç yüz yüze geldiler mi acaba?

Malene herkesle teker teker tokalaşıyor. Frederik'le, her zaman yaptıkları gibi, yarı arkadaşça yarı flört edercesine, biraz vakit öldürüyor. O arada bekleyenler grubu da amfiye girmeye başlamış. Malene, Iben'i ve merkezden diğerlerini görebilmek için yine bir etrafına bakınıyor. Herhalde amfiye girip oturmuş olmalılar. Şimdi mesele, Iben'in ne kadar uzağında oturacağı. Gidip ta öbür uca otururşa bu göze batar.

İçeri girerken bir sürü tanıdık çehrenin yanından geçiyor. Dinleyicilerin bir kısmı kendi iş çevresinden bildiği kişiler, her biriyle birkaç kelime etmesi şart. Malene'nin bildiği kadarıyla, bunlardan bazılarının ne Anita'yla ne Sovyet dönemindeki soykırımla doğrudan bir ilgisi var. Burada olmalarının nedeni, Ole'nin veya Tatiana'nın veya yönetim kurulundan artık her kimse onun gözüne girmek olabilir mi acaba?

Paul ortalarda yok. Bu da Malene'nin moralini bozuyor. Hazır pundunu yakalamışken, hepsinin iyiliği için bir gelip de yönetim kurulu başkanına biraz yağ çekseydi olmaz mıydı?

Geniş, beyaz amfinin sıraları tıkış tıkış insan dolu ve o insan kalabalığında gözüne birden Iben çarpıyor. Anne-Lise'yle Camilla'nın arasında oturuyor. O zaman Malene'nin de gidip onlarla oturması gerek.

Kalabalığının arasından sıyrılıp amfinin en arka sırasına gidiyor. Oradan öbür tarafa geçip de yanlarına giderse, Anne-Lise'nin değil de Camilla'nın yanına oturabilecek.

Seslerini ta buradan duyabiliyor. Iben ısrarla sorup duruyor. Sesi hayli yüksek çıkıyor:

"Zigic'le Dragan tanışıyorlar mı?"

Camilla cevap vermeden korkuyla etrafına bakınıyor. Buradan hemen çıkıp gitmek ister gibi bir hali var:

"Hiç olur mu canım! Dragan, Zigic'ten nefret eder!"

"Camilla, tanışıyorlar mı diye sordum sadece?"

"Dragan ondan nefret eder!"

"Peki ama tanışıyorlar mı?"

"Hayır hayır. Hayır, tanışmıyorlar!"

Camilla başını iki yana sallıyor. Yine de üzerinde öyle bir hava var ki, insan yalan söylediğini düşünüyor.

Malene de alelacele bir etrafına bakınıyor: Onları kaç kişi dinliyordur acaba?

Pek az olmasa gerek. Dinleyiciler oturmuş Anita'nın konuşmasını bekliyor, o arada yapacak başka şeyleri yok ki!

Fakat Iben'i ne Camilla'nın el kol hareketleri ne de etraftakilerin bakışları durdurabiliyor:

"Dün akşam Dragan Jelisic'i bizim kütüphanenin veritabanında sorguladık. *Days of Blood and Singing* adlı bir kitapta adının geçtiğini görünce, almak için bu sabah buraya gelmeden merkeze uğradım. Kayıtlara göre kitap bu ara kimseye kiralanmış görünmüyor ama kütüphanede yoktu!"

Malene yerine oturuyor, ne olup bittiğini soruyor.

Kimse cevap vermiyor, hepsi kendini konuşmaya tamamen kaptırmış.

Malene tekrar soruyor, Anne-Lise öbür uçtan izah ediyor:

"Iben dün akşam internette dolaşırken, tehdit mailerini yolladığını itiraf eden Chicago'daki o Sırp'a karşı bütün suçlamaların düşürüldüğünü okumuş da."

"Peki ama, bu ne?.."

Malene, Iben'in tepesinin nasıl attığını rahat tasavvur edebiliyor. Fakat kendi kafası bundan çok daha önemli meselelerle dolu.

Anne-Lise devam ediyor:

"...Kimse bize bu konuda bilgilendirmedi. Onun için bir iki yere telefon etmiş, emin olmak için..."

Iben bu arada Camilla'yı sorgulamayı sürdürüyor:

"Kitap nereye kayboldu, biliyor musun?"

"Hayır."

Camilla dudaklarını büküp başını masanın üstüne eğiyor. Bu kadar da beceriksiz yalan söylenir mi? Sanki öbürlerinin, daha hiçbir şeyden emin değilken, suçu paldır küldür onun üzerine atmasına davetiye çıkarıyor.

Çevreden mırıldanmalar kesiliyor. Değerlendirme kurulu başkanı ayağa kalkmış.

Iben iki arada bir derede ekliyor:

"Birinin gizlice merkeze girip o kitabı..."

Sonra tek konuşanın kendisi olduğunu fark ediveriyor.

Başkan dinleyicilere hoş geldiniz diyor ve lafı uzatmadan, sözü Anita'ya bırakıyor. Anita uzun, mavi elbisesinin içinde kendinden emin ve pek memnun görünüyor. Arkadaşlarına ve meslektaşlarına son dört yılki çalışması sırasında ona verdikleri yardım ve destek için teşekkür ediyor. Daha büyük bir salonda bir araya gelmek mümkün olmadığı için özür diliyor. Son gelenlerin ayakta kalmalarından duyduğu üzüntüyü ifade ediyor.

Ve konuya geçiyor. Anita sunumunu yaparken, Malene dün akşam neler olup bittiğini tahmine çalışıyor.

Iben dün akşam evdeyken tehdit maillerini yollayan kişinin tüm çabalara rağmen henüz bulunmadığını öğreniyor. Düne

kadar olsa hemen Malene'ye telefon eder, ilk ona haber verirdi. Anlaşılan artık böyle yapmıyor.

Paul'a veya Camilla'ya telefon etmiş olması muhtemel ama Anne-Lise'yi aramış olduğu kesin.

Anne-Lise, Camilla'nın eskiden bir Sırp sevgilisi olduğunu duyduğundan onlara bir ara bahsetmişti. Camilla o zaman bunu inkâr edince, kimse de Anne-Lise'ye inanmamıştı. Fakat Iben şimdi fikir değiştirmiş olmalı.

Anlaşılan dün akşam –garanti telefonda karşılıklı konuşurken– bu adamın adını internette ikisi beraber sorguladı. Hem Google'da hem de DCIF'nin veritabanında muhakkak. Anne-Lise haliyle bu tür sorgulamaları daha önce kendi başına da yapmış olmalı, bilgiçlik taslamadan bir kere de Iben'le yapmaya ses çıkarmamasının nedeni besbelli: ofisin en baskın kadınına en kestirmeden yaranmak. Ve her şey gelip bir yere dayanıyor: Camilla'nın, hepsinden sakladığı o müthiş sırra.

Ama şimdi Camilla'ya bunu sormak zor, Anita harıl harıl konuşuyor. Malene dinlemiyor. Biraz öne eğiliyor ve Camilla'ya kaçamak bir bakış atıyor. Yanı başında felç olmuş gibi oturuyor. Malene o arada Anne-Lise'yle göz göze geliyor. O da ta öbür uçtan öne doğru eğilmiş, Camilla'ya bakıyor.

Iben'in cep telefonu sıranın üzerinden ses çıkarmadan göz kırpıyor. Biri arıyor. Iben kalkıyor. Kimseyi rahatsız etmemeye gayret ediyor ama elinde bilgisayar çantasıyla, insanların balık istifi oturduğu sıranın ta öbür ucuna kadar gitmesi gerekiyor.

Iben fark ettirmeden arkalarından geçebilsin diye öne doğru çekilen sandalyelerin takırtısı amfiyi dolduruyor. Iben, Anita'ya özür diler bir bakış atıyor. Kolunu kaldırıp cep telefonunu işaret ediyor. Anita hiç istifini bozmadan konuşmasına devam ediyor.

DCIF'nin hiç de iyi bir izlenim bırakmadığı aşikâr. Merkez başkanı gelmeye bile tenezzül etmemiş. Merkez çalışanları kimseye aldırmadan bangır bangır konuşup etrafı rahatsız et-

miş. Ve şimdi de merkezin bilgilendirme görevlisi sunumun tam ortasında kalkıp gidiyor.

Bu gelen telefon da bu kadar önemli mi yani? Yoksa Dragan Jelisic'le ilgili bir şey mi? Öyle de olsa, bekleyemez miydi?

Iben, Kenya'dan döndüğünden bu yana, arada biraz paranoyaklaşabiliyor. Kafası muhakkak şimdi de Camilla'nın eski sevgilisi hakkında dehşet verici kurgularla doludur.

Anita tez savunmasını tamamladıktan ve ilk eleştirel soruyu da yanıtladıktan sonra, amfiye önce bir sessizlik çöküyor. Sonra dinleyiciler dışarı çıkmaya başlıyor. Öyle bir kalabalık var ki, amfinin kapısının önünde uzun bir sıra oluşmuş. Malene tanıdık iki tarih hocasının yanına yaklaşıyor. Onlarla biraz laflasa iyi olacak. Bir zamanlar birlikte bir araştırma yapmışlardı. 1930'ların Danimarka'sında göçmen politikası konusundaydı. Nihayet koridora çıkıyor. Etrafa bakınıyor. Fakat ne Iben'i ne diğerlerini görebiliyor.

Resepsiyon lokaline girip bakıyor. Alkollü ve alkolsüz içkiler, kanepeler, peynirler, kutlama pastası, hepsi hazır; misafirleri bekliyor. Fakat Iben'le öbürleri burada da değil. Mikala yanına yaklaşıyor. O da tarih fakültesinde doktora tezini tamamlamak üzere. Biraz çene çalıyorlar. Bu arada Ole'yle Frederik yanlarına geliyor. Ole, kola içiyor. Malene'ye soruyor:

"Paul nerede?" Beyaz sakalında çikolata kırıntıları var.

"Bilmiyorum."

"Bugün benden uzak durmaya kararlı anlaşılan. Cep telefonundan da yakalayamadım."

"Ama cebini her zaman açık tutardı?"

Ole'yle Frederik'in aralarındaki samimiyette Malene'yi tedirgin eden bir şey var.

Malene:

"...Belki de telefonunun şarjı bitmiştir?"

Ole'yle Frederik garip garip bakışıyor.

Malene:

"...Umarım başına bir kaza filan gelmemiştir."

Frederik ona gülümsüyor:

"Hayır, hayır, öyle bir şey değildir!"

"Nedir peki?"

Frederik yüzünü buruşturuyor. Malene daha fazla kurcalamaması gerektiğini anlıyor. Frederik anlaşılan yanında Ole olduğu için fazla konuşmak istemiyor. Yoksa her zaman her şeyi teferruatlıyla anlatırdı Malene'ye.

Koridordaki kalabalığın sesi bayağı artmış. Malene biraz uzağa çekilip bir süre öylece duruyor. Sonra geniş koridordan aşağı doğru yürüyor. Bu taraftan çıkış yok. Dönüyor, tekrar kalabalığın içine dalıyor, öbür tarafa geçip koridorun aksi istikametinde ilerliyor. Buradan da bir çıkış yok. Tam köşeyi dönerken dershanelerden birinin kapalı kapısının ardından sesler duyuyor.

Iben avaz avaz bağırıyor:

"Peki, o zaman burada yazılı olanı nasıl izah edeceksin?"

Malene kapıyı açıyor ve neredeyse Iben'e tosluyor. Tam kapının ağzında durmuş, elinde laptopu, ekranda bir şeyler okuyor:

"Ağır işkenceye maruz kalan kişilerin, çektikleri bedensel acıları ve ruhsal şoku hayatlarının daha sonraki evrelerinde flaşbek travmalarla yeniden yaşıyormuş gibi algıladıkları bilinen bir husus. Bu durum, işkence sürecini hatırlatan herhangi bir şeyle karşılaştıklarında kendiliğinden ortaya çıkıveriyor. Omarska toplama kampına giren milisler bu flaşbek olgusunu büyük bir yaratıcılıkla harekete geçirmekte ustaydı. Lahey'deki Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nce aranan Mirko Zigic ve onun emrindeki askerlerden biri olan Dragan Jelisic!.."

Iben dramatik bir biçimde aniden durup salya sümük ağlayan Camilla'ya dik dik bakıyor. Sonra okumaya devam ediyor:

"...ve emrindeki askerlerden biri olan Dragan Jelisic işkence mahalline, kurbanlarının görebileceği şekilde kola şişeleri yerleştirmeyi ihmal etmezdi. Ellerinden sağ kurtulanların ömürleri boyunca her kola şişesi gördüğünde aynı acıları ve

korkuları aynı şiddetle tekrardan yaşamalarını da böylece garantiye almış oluyorlardı. Ve bugünün dünyasında bir insanın hiç kola şişesine rastlamadan yaşayabileceği bir yer bulması mümkün mü?"

Kürsüye abanmış duran Anne-Lise birden doğruluyor:

"Bu adam senin sevgilindi demek!"

Camilla azar yiyen ufak bir çocuk gibi iki büklüm, olduğu yere sinmiş oturuyor:

"Ama benim hiçbir şeyden haberim yoktu ki o zamanlar!"

Başını onlara doğru kaldırıp devam ediyor:

"...Öğrendikten sonra, DCIF'deki işe bilhassa başvurduydum. Kendimi öyle feci hissediyordum ki! Beni bunca zamandır artık herhalde tanımışsınızdır! Böyle şeylerden nasıl dehşet duyduğumu biliyorsunuz!.. Beni herhalde artık tanıyorsunuz!"

Iben soruyor:

"İlişkiniz ne kadar sürdüydü?"

"Dört ay."

Camilla'nın başı yine önüne düşüyor. Şimdi hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Iben onun yanına gidiyor, ona bir sarılmak istiyor; fakat Camilla başını bile kaldırıp kim diye bakmadan, yanına birinin geldiğini fark eder etmez onu itiveriyor.

Ne yapacaklarını bilemeden öylece kalakalıyorlar. Dershanenin ışıklarını yakmamışlar. Saat öğlene yaklaşmış olsa da dışarıdaki bulutlu kış havasından dolayı içerisi epey karanlık; koyu renk duvarlar, masalar gölge gibi zar zor seçiliyor. Ve bu alacakaranlığın ortasında Iben'le Anne-Lise'nin rengi daha da bir atmış gibi görünüyor.

Iben bilgisayarını masalardan birinin üstüne bırakmış. Malene gidip ekrana bakıyor.

Iben'in az önce okuduğu pasaj *Days of Blood and Singing* adlı kitaptan. Malene dosyanın Iben'e mail ortamında gönderilmiş olduğunu görüyor. Diğerleri Anita'nın tez savunmasını dinlerken, Iben telefonu çalınca dışarı çıktığında bu işi hallet-

miş olmalı. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun Cenevre ofisinden bir görevli yollamış dosyayı.

Camilla gözlerini yerden kaldırmadan, kollarını önünde sıkı sıkı kavuşturuyor, sanki kendine sarılır gibi. Tekrar konuşmaya başladığında sesi küçük bir kızınkini andırıyor:

"Kitapta onun hakkında yazılı olanlara hiç benzemiyordu. Finn'le tanışmadan önce birlikte olmuştuk. Dragan beni olduğum gibi seviyordu, kiloma rağmen, şu tombul vücuduma."

Malene başını önündeki ekrandan kaldırıp Camilla'nın vücuduna bakıyor, hiç de bir fazlalığı yok.

Anne-Lise soruyor:

"Nerede tanışmıştınız?"

"Bir partide. İnce yapılı biriydi. Kimsenin kılına bile dokunacak birine benzemiyordu. Ona acımıştım. Mülteciydi. Kendi vatanından kovulmuştu. Üç kız kardeşinin de Bosnalılar tarafından önce ırzına geçilip sonra öldürdüğünü anlatmıştı. Bütün bunları bana anlatırken öyle kederliydi ki. Bir şey tahmin etmem imkânsızdı... Sonra yine görüşmüştük... böyle işte."

Camilla akan burnunu kollarına siliyor:

"...Ve o, bu kitapta denilenlerin gerçekle hiçbir ilişkisi olmadığını söylüyor."

Iben hâlâ ateş püskürüyor. Fakat şimdi alçak sesle konuşuyor:

"Yüzlerce insanı katletmiş bir adamın sana yalan söyleyebileceğini hiç hesaba kattın mıydı acaba?"

Camilla cevap vermeyince, bir sessizlik oluyor.

Sonra yine Iben'in sesi çıkıyor:

"Onu hâlâ görüyor musun?"

Camilla nihayet başını yukarı kaldırıyor:

"Hayır, elbette görmüyorum... katiyen!"

"Bu kitabı okuduktan sonra hiç gördün mü peki?"

"Hayır, elbette görmedim!"

"Fakat kitapta yazılı olanların doğru olup olmadığını ona sorduğunu söyledin ya az önce?"

Camilla'yı bu halde görmek insana çok tuhaf geliyor. Yoksa hep çok aklı başında davranan bir insandır. Onunla birlikte çalışmak bir zevktir. Sanki şimdi o insan gitmiş, yerine bir başkası gelmiş.

Camilla'daki değişiklik öyle göze çarpıcı ki, Malene, Iben'in psikolog arkadaşı Grith'in dediği bir şeyi hatırlamadan edemiyor: çocukluklarında şiddete maruz kalan kadınlarda bölünmüş kişilik bozukluğuna daha sık rastlanıyor. Onun için bu hastaların masum bakışlı çaresiz kız çocuğu kişiliği geliştirdiğine çok sık şahit oluyoruz. Çocukça yalanlar uydurup salya sümük ağlarken Camilla'da da aynen bu hava var.

Iben derin bir nefes alıyor. Biraz sakinleşmeye çalışıyor. Sonra daha yavaş ve daha sakin bir sesle konuşuyor:

"Ama sanırım bu adam hakkında o kadar da farklı şeyler düşünüyor olamayız, öyle değil mi? Maili onun gönderdiğini düşündüğünde adamakıllı korkmuştun. Bizden de daha çok korkmuştun, şu an da öylesin. Peki, bunun sebebini bize söyleyebilir misin?"

Camilla cevap vermiyor. Kollarını hâlâ sıkıca önünde kavuşturmuş oturuyor. Ve Malene esasına bakılırsa Camilla'nın normal kişiliğinde de bir anlaşılmazlık olduğunu düşünüyor.

Camilla son bir yıl boyunca Anne-Lise'yle daha bir ahbaplık etmiş olsaydı, DCIF'de bu durumlar yaratılmamış olurdu. İnsan Iben ve Malene gibi genç olunca, haliyle birbiriyle konuşmayı tercih ediyor. Aslında DCIF'deki tek acayiplik, kırkındaki iki kadının hiç birbiriyle konuşmaması. Camilla, akranı olan Anne-Lise'yle arkadaş olmak yerine, neden Malene'yle Iben'e kuyruk olmak istemişti ki?

Şahsiyeti rol oynamış olabilir mi? Her halükârda, bedeli hepsine ağır oldu.

Anne-Lise, Camilla'ya soruyor:

"Peki, Dragan şimdi Danimarka'da mı?"

Camilla oturduğu yerde kolunun orasını burasını habire çimdikleyip duruyor. Sanki başka dünyalardaymış gibi bir hali var. Sonra başını kaldırıp bir toparlanıyor:

"Bilmem ki. Hiç bilmiyorum."

"Ama o maili gönderenin Dragan olduğuna inanıyorsun, değil mi?"

"Bilmem ki."

"Ama maili aldığında öyle düşünüyordun, değil mi?"

Camilla cevap vermiyor ve Iben sormaya devam ediyor:

"Dergi kutusuna kanı boşaltan ve ilaçları değiştiren sence o muydu?"

Camilla'nın başını yine önüne eğip yüzünü saklıyor. Sesi cılız çıkıyor:

"Siz böyle olunca kafam öyle karışıyor ki. Elimden hiç... Sanki..."

Birkaç saniye kadar bir sessizlik oluyor. Sonra Iben yine soruyor:

"Peki, Rasmus'u iten o muydu dersin?"

Camilla avaz avaz bağırmaya başlıyor:

"Kesin şunu! Kesin şunu! Bana saldırmayı bırakın! Durun artık!"

Anne-Lise'nin gidip Camilla'yı teselli mi etsin, yoksa bir kenara durup olanları zevkle seyir mi etsin karar veremiyormuş gibi bir hali var.

Camilla hâlâ çığlık çığlığa:

"Eve gitmek istiyorum!"

Iben'in sesiyse hâlâ usul usul ve sakin çıkıyor:

"Anlıyorum. Senin için çok zor bir durum. Gayet tabii. Merak etme, biz seni taksiye kadar götürürüz... Ama bize önce şunu söyle: İhtiyatlı olmak zorunda mıyız sence? Bu adam başka şeyler de yapar mı? Bizi öldürmeye kalkar mı? Bir savaş suçlusu canımıza kastedecek diye yine korkmaya başlayalım mı?"

Iben sakin bir sesle konuşuyor olsa da Malene onun sesindeki korkuyu rahatça sezebiliyor, eski dost oldukları anlaşılan iki seri katilin peşlerinde olabileceğinin yarattığı korkuyu.

Daha dün akşam Malene o mailleri gönderenin Iben olduğunu düşünüyordu. Şayet bir ihtimal yine de oysa, o zaman

Grith'in DID'nin derecelerine dair söylediklerine göre Iben'in hastalığı en had safhada olmalı, yani Iben ciddi ruh hastası.

Camilla yine eve gitmek istediğini söylüyor. Iben en yumuşak sesiyle karşılık veriyor:

"Sana soru sormayı artık bırakacağız, söz. Senin için güç bir durum olduğunun pekâlâ farkındayız. Fakat hazır şimdi hep bir aradayken, peşimizde Zigic'e ilaveten bir başka savaş suçlusu var mı yok mu, varsa kendimizi ondan en iyi nasıl koruyabiliriz, bunu beraberce, bir grup ruhu içinde konuşup karar vermemiz gerektiğini anlayamıyor musun? Bunu anlayamıyor musun ha?"

"Evet, anlıyorum."

"O zaman ben burada biraz daha kalmalısın diye düşünüyorum. Bir parça daha. Sert çıkmayacağız, emin ol."

Ve Anne-Lise tamamlıyor:

"Biz bir grubuz. Biz iş arkadaşıyız. Hepimiz aynı gemideyiz."

Camilla başını kaldırıp onlara bakıyor, hafifçe gülümsüyor, yanakları yaştan sırsıklam:

"Haklısınız. Ben de bunun farkındayım. Bir tuvalete gitmeme izin var mı?"

"Tabii."

Camilla kalkıp odadan çıkıyor.

O çıktıktan sonra, Malene ışığı yakıyor.

Bir süre bakışıyorlar, Iben daha sakinleşir gibi oluyor. "Lider" o hem bu durumda hem genel olarak.

Yiyecek içecek molası çoktan sona ermiş olmalı. Malene, Anne-Lise'ye bakıyor. Geniş ve kare yüzüne, sevimsiz pahalı giysilerine ve alagarson kesilmiş siyah saçlarına.

Bir şey demiyorlar. Öylece oturmuş, bakışıyorlar.

Iben:

"Artık onunla daha bir yumuşak konuşmalıyız. Belki biraz fazla sert davrandık. Fakat o da şahsen tanıdığı bir adam yüzünden canımızın tehdit altında olduğunu bunca zamandır bizden gizledi. Yine de..."

Dakikalar ilerliyor, Camilla dönmüyor, sırra kadem bastığı artık besbelli.

Iben pencereye gidiyor, dışarıya bakıyor, önce gri binalara ve çırılçıplak ağaçlara şöyle bir göz gezdiriyor, sonra etrafı – dört bir yanı– gözleriyle iyice bir tarıyor. Sanki dışarıdaki cılız çalılıkların arasında bir yere sinmiş pusuda bekleyen bir Sırp milis olabilirmiş gibi. Malene, Iben'in aklından geçenleri kelimesi kelimesine biliyor.

Iben sanki üşümüş gibi ürperip bir silkiniyor. Fakat içerisi hiç de soğuk değil. Anne-Lise de onun yanına gidiyor. O da durup pencereden dışarı bakıyor.

İçeride ışık yandığı için odadaki her şey pencereye aksediyor ve dışarıdaki karanlık kış manzarasının önünde Malene, birbirine sokulmuş iki kadının yüzünü görüyor camda yan yana.

Ve Malene de o an tıpkı Camilla gibi sadece eve gitmek, sessizce ortadan kaybolmak istiyor.

43

Önce o bas sesiyle, eski bir Barry White parçasından bir bölüm mırıldanıyor:

"Daaaum, daum daum, da da."

Sonra mesaja geçiyor:

"...Malene'yle Rasmus'un telesekreterini aradınız. Nerede miyiz? Bunu kendimiz de bilmiyoruz. Lütfen sinyal sesinden sonra mesajınızı bırakın."

Akşam olmuş. Malene salonda sadece bir iki lambayı açmış. Bir yandan ağlayarak mesajı birkaç kere dinledikten sonra, mutfağa gidip buzdolabından bir şişe beyaz şarap çıkarıyor.

Elektrikli tirbuşonu Rasmus duvara vidalamıştı. Teyzesinin aldığı hep gerçekten işe yarayan doğum günü hediyelerinden

biri. İnsanın ellerinde bir şişenin tıpasını bile çıkabilecek kadar kuvvet kalmamış olması ne üzücü!

Dolaptan bir kadeh ve buzluktan da buz alıyor. Gecesini rezil edeceğini biliyor ama umurunda değil.

Geniş, açık renk kanepeye yerleşiyor. Şarabından birkaç yudum alıyor. Gözlerini salonda gezdiriyor ve sonra yanı başındaki ufak masaya uzanıp telesekreterin düğmesine basıyor:

"*Daaaum, daum daum, da da.* Malene'yle Rasmus'un telesekreterini aradınız. Nerede miyiz? Bunu kendimiz de bilmiyoruz. Lütfen sinyal sesinden sonra mesajınızı bırakın."

Bir kadeh şarap daha doldurup bir çırpıda bitiriyor. Rasmus'un rengi kaçmış, açık mavi tişörtünü alıp geliyor. Bereket versin ki, çamaşır sepetinde duruyordu da evi terk ederken almayı unutmuş. Malene tişörtü bilhassa yıkamadı. Kanepeye arka üstü uzanıyor ve tişörtü göğsünün üzerine yayıyor. Bir süre öylece yatıyor.

Sonra tişörtü iyice başının üzerine çekiyor. Gözlerini kapıyor ve Rasmus'un tişörte sinmiş kokusunu içine çekiyor. Gözlerinden boşanan yaşlardan tişört sırsıklam oluyor ve şakaklarına yapışıyor.

Bir kadeh şarap daha dolduruyor. Kanepedekinden daha sere serpe yatacağı bir yer istiyor canı şimdi. Şarabını, tişörtü ve telesekreteri alıp halının üzerine uzanıyor.

"*Daaaum, daum daum, da da.* Malene'yle Rasmus'un telesekreterini aradınız. Nerede miyiz? Bunu kendimiz de bilmiyoruz. Lütfen sinyal sesinden sonra mesajınızı bırakın."

Iben bu durumumu anlayamazdı, diye düşünüyor. Ona bahsetseydi bile Iben gıkını çıkarmazdı. "Niye öyle yapıyorsun?" veya "Neden kendine böyle eziyet çektiriyorsun?" diye sormazdı. Onun yerine Malene'ye dik dik, sanki arkadaşına her şeye rağmen "katlanan" bir dost havasıyla bakardı.

Fakat gerçekten onu anlasaydı, katlanacak bir şey de olmazdı ortada tabii!

"*Daaaum, daum daum, da da.* Malene'yle Rasmus'un telesekreterini aradınız. Nerede miyiz?.."

Parmakları karıncalanıyor. Ağlamaktan olabilir mi? Mutfağa gidip kendine dondurma almak istiyor. Yerinden doğrulup da buradan mutfağa kadarki o kısacık mesafeyi doğru dürüst yürüyemeyecek kadar da sarhoş değil ki artık. Zaten tek başına olduğuna göre, nasıl isterse öyle yürüyebilir. Ve kendine, iki büklüm, kararsız adımlarla, yalpa vura vura yürüme hakkı tanıyor.

Buzdolabından vişne soslu, vanilyalı dondurmayı çıkarıyor. Fakat taş gibi donmuş. Dondurma, kaşığı daldırabilmek için biraz yumuşaması lazım.

Ama umurunda değil. Kaşığı dondurmaya daldırıyor ve döndürüp top yapmaya çalışıyor.

Eğer içkili olmasaydım bu hareket şimdi çok canımı acıtırdı, diye geçiriyor içinden. Ve üstdudağı hafifçe geriliyor. Fakat o gülümsediğinin farkına bile varmıyor. Aslında bayağı canı yanıyor da o umurunda değil. Burnunun yanlarından çenesine süzülen gözyaşlarını, dondurmaya damlamadan koluyla siliyor.

"*Daaaum, daum daum, da da.* Malene'yle Rasmus'un telesekreterini aradınız. Nerede miyiz? Bunu kendimiz de bilmiyoruz. Lütfen sinyal sesinden sonra mesajınızı bırakınız."

Yarı karanlık salona dönüp yine yere uzanıyor.

"*Daaaum, daum daum, da da...* telesekreterini aradınız... *Daaaum, daum daum, da da...* Nerede miyiz... *Daaaum, daum daum, da da...* Bunu kendimiz de bilmiyoruz... *Daaaum...*"

Doğruluyor. Şarap şişesine uzanıyor. Boşalmış olduğunu görünce bir bardak rom dolduruyor, biraz meyve suyu ve birkaç parça küp buz ilave ediyor. Yine yere uzanıyor ve birbirlerini son kez gördüklerinde Rasmus'a neler dediği aklına geliyor. Antrede duruyorlardı, Rasmus yeni sevgilisine gitmek için kapıdan çıkmak üzereydi.

Üç ceketini birden koluna almıştı. Portmantonun pirinçten kancaları bomboş kalmıştı. Malene'nin paltoları öbür uçtaki kancalardan, adeta mezbahadaki hayvan karkasları gibi, şekilsiz ve capcansız sarkıyordu. Yeşil paltosunun kürk yakası, onu huzursuz eden bir şekilde yanağına sürtünüyordu.

Ve o, Rasmus'a bağırıyordu. Şimdi elinde rom bardağı, yerde yatarken, aynı sözleri yine avaz avaz tekrarlıyor:

"Çek git, lanet olası! Defol! Seni karşımda görmek istemiyorum, tanrının belası! Seni yalancı parçası! Seni tanrının cezası, yalancı! Yalan söyledin! Yeni sevgilin seni kapı dışarı ederse, buraya dönebileceğini hiç bekleme!"

Yattığı yerde kollarını yukarıya doğru uzatmış, havayı yumrukluyor, tıpkı Rasmus'un arkasından yaptığı gibi.

Ve o da demişti ki:

"Malene, Malene, gerçekten üzgünüm..."

Malene halının üzerinde kıvranıyor ve bar bar bağırıyor:

"Bana 'Malene' deme bir daha! Bana 'Malene' demeye hakkın yok! Defol! Yalancının tekisin!"

Rasmus da şöyle demişti:

"Acaba, yine de... Belki... Öyle yazık..."

Malene karşılık olarak olduğu yerde tepinmiş, yanı başında asılı yeşil paltoyu yumruklamış ve feryat etmişti:

"Seni aşağılık herif! Bir daha seni bu eve kabul edeceğimi KATİYEN düşünme! Sen istediğin kadar yalvar yakar, para etmeyecek!"

Rasmus o zaman demişti ki:

"Ah, Malene, gerçekten öyle üzgünüm ki..."

Ya, aynen böyle demişti. "Ah, Malene, gerçekten öyle üzgünüm ki..."

Rasmus'un eli kolu doluydu, müdafaasızdı. Onun için Malene'nin, yumruklarını ona isabet ettirmesi kolay olmuştu. Bir yumruğu Rasmus'un tam yanağına isabet etmişti. Ve Malene'nin içi sızlamıştı ama görünüşe göre Rasmus tınmamıştı.

Malene, Rasmus'un bir gün ona geri döneceğinden bir şekilde emindi. Yirmi bir yaşındaki barmen bir kızla nasıl bir ilişki umut ediyor ki? Devam ettirebilmesi imkânsızdı. Malene'ye geri dönecek ve Malene de onu kabul edecekti.

Diğer taraftan, o kapıdan bir kere çıkınca, bir daha geri dönmeyeceğini de ve zaten kendisinin de eski sevgilisinin geri dönme isteğini hiçbir zaman kabul etmeyeceğini de biliyordu.

Malene sanki aynı anda hem antrede hem kanepenin önünde ağlıyor. Genzine takılan balgamları çıkarabilmek için arada doğrulup dört ayak üzerinde durması gerekiyor.

Ve habire Rasmus'a bağırıyor, bir yandan da içiyor ve içtikçe bağırtıları şekil değiştirmeye başlıyor.

Antrede duruyor. Rasmus da orada. Portmantonun pirinç kancalarını fark edebiliyor, parlak sarı renklerini, paltosunun kürk yakasının neredeyse kulağına sürtünüşünü ve şimdi bambaşka şeyler haykırıyor:

"Gitme! Burada kal, seni kahrolası! Burada kalmanı istiyorum. Seni yalancı. Seni geri istiyorum. Bana geri dön."

Ve Rasmus diyor ki:

"Malene, Malene, gerçekten öyle üzgünüm ki..."

Malene halının üstünde kıvranıyor, yüzünü, gözyaşlarından sırsıklam olmuş halıya bastırıyor ve feryat ediyor:

"Diyebilirsin işte! Bana 'Malene' diyebilirsin. Diyebilirsin! Gitmeni istemiyorum. Gitmemelisin!"

"Malene, acaba biz... Öyle üzgünüm..."

Ve Malene onu yumrukluyor, geri dönmesini istese bile.

Ve Rasmus tekrarlıyor:

"Ah, Malene, gerçekten öyle üzgünüm ki..."

Ve Malene kendine hâkim olamıyor, bir taraftan feryat ediyor, bir taraftan da halının üzerine yuvarlanıyor; sanki Rasmus'la kucak kucağa ve Rasmus onu ne kadar çok sevdiğini, hata ettiğini söylüyor.

"Evet, öyle" diye haykırıyor Malene. "Bir hata! Bir hata! Benimle kalmalısın!"

"Evet, kalacağım."

"Kalacaksın, öyle mi?"

Öpüşüyorlar, Malene gözleri kapalı, bir kolunu ileriye uzatıp orta sehpanın siyah renkli, kısa bacağına sarılıyor, bir elini de geriye uzatıp kanepenin kalın bacağını kavrıyor.

"Evet, kalacağım."

"Kalacaksın!"

Ve orada, halının ortasında, gözleri kapalı kalakalıyor.

***

Yerde şimdi öylece hiç hareketsiz yatarken, alt kattaki komşunun kalorifer borularına vurduğunu ve "Kes şu sesini" diye bangır bangır bağırdığını duyabiliyor.

İnanılacak şey değil. Sevgilisinin yeni öldüğünü bildiği halde! Ve Malene de, "Asıl sen sesini kes!" diye bağırıyor yattığı yerden, hiç kıpırdamadan.

Daha sonra tavana bakıyor, masa lambalarından tavana vuran ışık huzmelerini görüyor. Kalkıp kuvvetli bir ağrı kesici alsa iyi olacak. Elleri de ayakları da yeri yumruklamaktan sızım sızım sızlıyor.

Sehpaya dayanarak yavaş yavaş doğruluyor. Hayret, bacaklarının üzerinde hâlâ iyi kötü durabiliyor. Küfelik olmamışım demek, diye düşünüyor. Fakat vücudu beş saattir fırında kalmış kuzu budu gibi. Etleri sanki kemiklerinden ayrılıyor.

Ve sonra, hâlâ düşünebilecek kadar ayığım demek, diye geçiriyor içinden. Hapların durduğu banyoya doğru ağır ağır ilerliyor. Her adım attığında bir ayağında feci bir yanma hissediyor. Bu acının bütün vücuduma yayılmasına acaba ne kadar zaman kaldı, diye düşünüyor.

Hapı içerken de düşünüyor: Elimdeki imkânları kaybolmadan değerlendirmeliyim. Rasmus'la da böyle yapmalıydım.

Salona dönünce saate bakıyor. Henüz on bire çeyrek var. Yarına kadar herhalde kendini toparlar.

Telefon çalıyor. Ekrandaki numaradan arayanın Gunnar olduğunu görüyor.

Açmaya karar veriyor ve Gunnar'ın tok sesini duyuyor:

"Merhaba, ben Gunnar. Geç aramıyorum umarım?"

"Hayır hayır."

"Rahatsız etmiyorum umarım?"

"Hayır hayır."

"Ama sesin biraz tuhaf çıkıyor?"

"Kanepenin üzerinde uyuyup kalmışım. Önün sıra uyandım da."

"Uyandırdım o zaman, özür dilerim!"

"Hiçbir mahzuru yok. Aradığına sevindim."

"Afganistan'dan yeni döndüm de. Beni aramışsın?"

"Evet."

"Bir ara buluşalım mı?"

"Çok iyi olur."

"Şimdi bir tarih kararlaştıralım mı?"

Malene:

"Hemen gelemez misin?"

Kısa bir sessizlik. Gunnar şimdi daha ağır ağır ve çekinerek konuşuyor:

"Sence bu iyi bir fikir mi?"

"Evet, çok iyi olurdu."

Ve Gunnar'ın sesi canlanıyor:

"Ya tabii, iyi olurdu."

Biriyle konuşunca, Malene'nin kafası netleşir gibi oluyor:

"Afganistan hatıralarını anlatırdın hem de, hazır taze tazelerken!"

"Ya... Tabii. İyi olur."

Gunnar'ın gelmesi yirmi dakikayı geçmez. Elini çabuk tutması lazım. Kanepenin etrafındakileri topluyor: kanepenin yere devrilmiş minderlerini, tortop olmuş sırsıklam kâğıt havlu parçalarını, sehpadaki meyve suyu lekelerini, devrilen mumluğu, yerdeki kitapları. Gunnar'la bu kanepe-

de, son saatlerin mahcup edici izleri olmadan oturup sohbet edebilmeli.

Pencereleri açıp evi havalandırıyor. Üstünü değiştiriyor, pek frapan olmasa da derin degajeli bir elbise seçiyor, beraber yemeğe çıktıklarında giydiği elbiselerin yakasından biraz daha dekolte.

Gunnar yıllardır Malene'yi tavlamak için uğraşmıştı. Malene de yıllardır bunun farkındaydı ve onu yüreklendirir gibi de davranmıştı. Şimdi daha biraz mesafe koymalı, bir parça daha ağırdan almalı. Fakat şaraptan, romdan ve ağrı kesicilerden olacak, bir yandan salonu toplarken, bir yandan Gunnar'ı düşündükçe içini bir sıcaklık kaplıyor.

Malene kapıyı açtığında, Gunnar onun elbisesine şaşkınlıkla göz atmadan edemiyor. Fakat bu bir saniye bile sürmüyor.

Yüzü güneşten bronzlaşmış ve güneyden her döndüğünde olduğu gibi gözleri daha bir pırıl pırıl parlıyor.

Kocaman gülümsüyor. Elinde bir şişe şarap var. Malene'yi kucaklıyor, her karşılaştıklarında yaptıkları gibi.

Endişeli bir sesle nasıl gidiyor diye soruyor. Malene tam cevap verecekken duruyor, havayı bozmak istemiyor.

"Daha sonra" demekle yetiniyor, "sen ilk önce bir seyahatini anlat."

Mutfağa gidiyorlar, Gunnar şarabı elektrikli tirbuşonla açıyor. Malene de iki kadeh çıkarıyor, dolduruyor, kadeh tokuşturuyorlar; Malene kadehi dudaklarına götürüp sanki içermiş gibi yapıyor.

Kanepeye oturuyorlar ama Gunnar seyahatinden bahsetmeye başlamıyor, sadece Malene'yi seyrediyor.

Önce bir konuşmayacaklar mı yani?

Yoksa sarhoş olduğu o kadar belli mi? Umarım değildir!

Gunnar sanki şarabına uzanır gibi yapıyor, bileği Malene'nin koluna dokunuyor. Malene ona bakıyor. Ve yüzündeki ifadeden olacak, Gunnar onu öpüyor.

Ve iyi de öpüyor. Sakallarının yüzüne battığını hissediyor Malene. Yumuşak parmaklarını kollarında hissediyor. Vücudu

sanki Rasmus'unkinden daha bir sıcak. Malene derin bir nefes alıp kendini tamamen ona teslim ediyor.

Gunnar bir yandan onu öperken, bir yandan da mırıldanıyor:

"O kadar güzelsin ki. Öyle harikasın ki." Aynı şeyleri üst üste tekrarlayıp duruyor. Zaten Malene daha fazlasını beklemiyor.

Yatakta sanki yılların hasreti birden boşanıyor. Malene kırk yaşın üzerindeki bir adamla ilk defa sevişiyor. Tahmin ettiğinden daha düzgün, idmanlı bir vücudu var. Ve sanki Malene'nin vücudunu karış karış tanıyor, yine de ilk defanın heyecanı seziliyor hareketlerinde.

Malene soluk soluğa nefes alırken, gözlerinin önüne, çok eskiden açıklarda yelkenliden çırılçıplak, balıklama suya atladığı zamanlar geliyor. Denizin altında geçirdiği o haz dolu dakikalar. Sanki yine orada. Suyun vücuduna basıncını, suda yelpaze gibi dağılmış saçlarını, altında hareket eden suyu, üzerindeki dalgaların hareketini adeta hissedebiliyor.

Suyun üzerine çıkıp tekrar nefes aldığında, bunun Rasmus'un annesiyle babasının yelkenlisi olduğunu, suya yalnız değil, yanında Rasmus'la atladığını fark ediyor. Birlikte derinlere dalışları, suyun altındaki zevkli dakikalar ve sonra yüzeye çıktıklarında soluk soluğa, ağızlarındaki deniz suyunu fışkırtıp birbirlerine bakarak nasıl kahkahalar attıkları bir bir gözlerinin önünden geçiyor.

Ve birden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlıyor. O doya doya ağlarken, Gunnar hiç ses çıkarmadan ona sımsıkı sarılıyor, ağlamasının geçmesini bekliyor.

Sonra soruyor:

"Yaptığımızın yanlış olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Hayır hayır."

"Biliyorum, onu çok özlüyorsun... Tabii öyle olacak. Biliyorum. Yalnız düşündüm ki..."

Gunnar şimdi mutsuz görünüyor. Malene onun da içinden sessiz gözyaşları döktüğünü hissedebiliyor sanki.

Gunnar'ın gözlerine iyice bakabilecek kadar yatakta yan dönüyor ve elinden geldiğince inandırıcı olmaya çalışarak:

"Gunnar, şu an seninle birlikte olmanın yaptığım en doğru şey olduğunu düşünüyorum ben!" diyor.

Sonra ellerini uzatıp Gunnar'ın iri göğüs kaslarının üzerinde dolaştırıyor ve göğsündeki kılları okşayarak ekliyor:

"...En doğru şey, Gunnar. Son yıllarda gösterdiğin yakın arkadaşlık beni öyle mutlu ediyordu ki. Ve bu akşam burada olabildiğin için öyle mutluyum ki. Senden hakikaten çok hoşlanıyorum."

Bir süre sonra Gunnar kalkıp yeni şarap getiriyor, Malene nasıl apayık olduğunu hayretle fark ediyor ve onunla bir kadeh daha içmekten çekinmiyor.

Şimdi Rasmus'tan bahsediyorlar, Malene'nin ona duyduğu özlemden. Ve sonra Gunnar ona Afgan mülteci kamplarındaki faal yardım kuruluşlarından biraz bahsediyor.

Fakat çok kısa sürüyor, dikkati tekrardan Malene'nin vücudunda toplanıyor. Ve Malene yine okyanusların içine dalıyor, yaşlar yeniden gözlerinden boşanıyor ve her şeyin gerektiği gibi olduğunu fısıldayıp Gunnar'a güvence vermeye çalışıyor. Ve vücudunun nasıl ihtirasla sarsıldığını hissediyor, Gunnar'ın sımsıcak vücudunu hissediyor ve suyun altında havayı içine çekmek için çabalıyor. Çekiyor, çekiyor, her yanını kaplayan suyun oksijenini emmeye çalışıyor adeta ve yine mekân duygusunu kaybediyor. Ve yine nefes almaya çabalıyor, sonra tıkanıyor, suyun içinde tekmeler atıyor, boğuluyor, dibe çöküyor, yeniden nefes almaya çalışıyor, yeniden ağlıyor ve bir kez daha hazzın doruğuna ulaşıyor.

Karyolanın başlığına bakıyor. Rasmus'a tehdit mailini gösterdiğinde, sırtlarını oraya dayamış yan yana oturuyorlardı. *"You, Malene Jensen, have sworn to your secret evil."* Rasmus onu kollarına almış, hiç korkmaması gerektiğini, bir casus yazılım programı kurup mailin göndericisini teşhis edeceğini tam o sırada söylemişti.

Malene'nin ağlaması sürüyor. Daha sonra yan yana, sırtüstü yatıyorlar ve konuşuyorlar ve kadehlerine yine şarap dolduruyorlar.

Gunnar iri, gri mavi gözleriyle Malene'yi seyrediyor, onun şimdi yepyeni bir yanını görüyor. Malene'de sanki ona yardımcı olmak istiyormuş gibi bir hava var. Gunnar'ın burnunu öpüyor, sonra yanaklarını, çenesini, dudaklarını; teker teker ve sonra boynunu. Ve Gunnar da aynı şeyleri yapmasının beklendiğini seziyor.

Gece saat iki buçuk civarında ikisi de midelerinin zil çaldığını fark ediyor. Kalkıp mutfağa gidiyorlar. Malene zeytin, ekmek, Fransız peyniri ve organik reçel çıkarıyor. Sonra bir koşu banyoya gidip bir ağrı kesici daha alıyor. Bir öncekinin tesiri henüz geçmemiş olsa da kendini güvenceye almak istiyor, sanki vücudunda bir acayiplik hisseder gibi ve bu geceyi rezil etmeye hiç de niyeti yok.

Ondan bundan konuşuyorlar. Gunnar reçelli peynirli üç dilim ekmek yedikten sonra hatıralarından biraz bahsediyor. Iben'den bile çok daha gençken nasıl yeniyetme idealist olduğundan, hayatının geri kalanını üçüncü dünyaya ve sosyalizme adamaya daha o zaman karar verdiğinden filan söz ediyor.

Ve ekliyor:

"Mesela sana bu akşam getirdiğim bir şişe şarabın parasıyla yirmi çocuğun aşı parasını karşılanabileceğini ve en azından bir çocuğun hayatının kurtarılacağını hepimiz biliyoruz. İkinci Dünya Savaşı sırasındaki Almanlara benziyor düşünce tarzımız. Yahudilerin öldürüldüğünü biliyorlardı ama bilmezden geldiler."

Malene sağ elinin parmaklarını ovuşturarak karşılık veriyor:

"İkisi aynı şey değil ama. Bir tarafta öldüren bir devlet var. Diğer tarafta bir yardım eyleminden bahsediyoruz."

"Hayır, ikisi de tıpatıp aynı şey. Ufacık çocukların yaptığı ayakkabılarla dolaşıyoruz. O çocuklar bu işi yapa yapa genç

yaşta sakat kalıyor. Afiyetle içtiğimiz kahvenin yok fiyatına satın alındığını, birtakım insanların böylece açlığa mahkûm edildiğini de biliyoruz."

Gunnar ellerinin masanın üzerinden uzatıp Malene'nin acıyan elini tutuyor. Ellerinin arasında alıp ısıtıyor ve konuşmaya devam ediyor:

"...Tek umudum dünyanın bir gün herkes için yaşanır bir yer haline gelmesi. Yoksa bundan otuz yıl sonra torunlarımız bize, bugünkü gençlerin Nazi dedelerine baktığı gözle bakacak.

"Nasıl böyle davranabildiğimizi soracaklar bize, 'Sizi anlayamıyoruz' diyecekler. Biz de onlara şöyle cevap vereceğiz: 'Ama o zamanlar insanları açlıktan ölmeye terk etmek, biz kahveyi ucuza içebilelim diye onca köyün açlıktan telef olmasına aldırmayıp işleri oluruna bırakmak gayet olağan bir şeydi.'

"Ve torunlarımız bize soracak: 'Haberiniz yok muydu?' 'Evet, vardı. Üzerinde durmadık o kadar. Haberdardık ve üzerinde durmadık. Böyle davranmak o zamanlar normaldi.'"

Malene içinde bir huzursuzluk hissediyor ama tam ne olduğunu çıkaramıyor. Elini geri çekmek istiyor fakat yapmıyor. İçinden, "Seni ihtiyar sosyalist" demek, onunla dalga geçmek geliyor fakat bunu da yapamıyor.

Sabahın esselatı olmuş ama Gunnar'den enerji fışkırıyor:

"...Ve o gençler bugünkü koşulların tamamen yabancısı olduğu için bizden nefret edecek. Diyecekler ki: 'Büyükbaba, ben seni iyi kalpli bir ihtiyar olarak tanıyorum. Eskiden bambaşka biriymişsin demek. Tek bir akşamlık eğlencene harcadığın paranın, bir çocuğun hayatını kurtaracağını bile bile nasıl sinemaya gidebildin? İnsanların öldüğünü bile bile, o filmden ve o yemekten nasıl zevk alabildin?' Ve şöyle ekleyecekler: 'Aslında seni anlayabilmek için epey kafa yordum. Fakat artık şundan eminim, ben ASLA böyle bir şey yapamazdım.'"

Gunnar sabırsızlıkla Malene'ye bakıyor, ne diyecek diye bekliyor. Fakat Malene onu neyin huzursuz ettiğini çıkarıyor:

Gunnar'ın kurulmuş makine gibi konuşması, kendini kaybetmiş gibi, sesindeki o ritim ve tonlamalar, bütün bunlar ona Iben'i anımsatıyor.

Malene kendini çok yorgun hissediyor ve bunu Gunnar'a abartarak belli etmeye çalışıyor.

Gunnar'ın enerjisindeyse bir dirhem eksilme yok. Malene ona uçakta uyuyup uyumadığını soruyor. "Pek uyudum sayılmaz" diyor Gunnar. Ve Iben'in de son aylarda kendini pek kaptırdığı bir konuya geçiyor, suçlu psikolojisine:

"İnsanın, içinde çakan o minicik şüphe kıvılcımını görmezden gelmesi, işte kötülük bu. Kimse kendinin kötü olduğunu düşünmez. Kötülük böyle bir şey. İnsanın doğru olanı mı yaptığına dair içinde uyanan o şüphe kıvılcımı, doğruyu seçmesi için elindeki tek şans. Ve insan bu kıvılcımı belki iki ayda bir, o da belki ancak on beş dakikacık hissedebiliyor, belki daha da kısacık.

"Çoğu insan bu kıvılcımı derhal kafasından uzaklaştırıyor. Hayatına yeni bir şekil verme külfeti onu korkutuyor. Ve bir bakıyorsun ki, kıvılcım kayboluvermiş ve insan her şeyi unutuvermiş. O zaman her şeyin farklı olabileceğini düşünmüyor artık. Eski yoluna saplanıp kalıyor, iyi ya da kötü."

Malene soruyor:

"Kafanı neden bu kadar takıyorsun bunlara?"

"Çünkü kötülüğe saplanıp kalmanın nasıl bir şey olduğunu iyi biliyorum. Bir zamanlar KAP'ın, yani Komünist İşçi Partisi'nin çekirdek kadrosundaydım. Nazizm'den de fazla soykırım suçu işlemiş bir ideolojinin savunuculuğunu yaptım yıllarca. Diktatörlükler aynen benim yaptığım şekilde düşünen insanlardan oluşuyor: tamam, gerçeği biliyordum ama her iki ayda bir, sadece bir on beş dakika, o da hiç çıtını çıkarmadan, hiç hareket etmeden."

Malene, Gunnar'ın geçmişinden böyle bahsettiğine ilk kez tanık oluyor. Halbuki bunun tam aksini yapardı: eski sosyalistlerin, yaptıklarından pişmanlık duyup kamuoyundan özür di-

lemesi gerektiğini yazmayı pek seven *Weekendavisen*'e ve *Berlingske Tidende*'e şimşekler yağdırırdı hep!

Gunnar, Malene'nin düşüncelerini bölüyor:

"...Fakat tabii zamane liberallerinden daha fazla esef etmem de haliyle gerekmiyor. Sosyalist ideoloji destekçilerinin öldürdüğü insan sayısı, ABD'nin ve Avrupa'nın liberali ideolojiyi tatbik şeklinden dolayı üçüncü dünyada öldürdüğü insan sayısıyla boy ölçüşemez. Şu konuştuğumuz anda da devam ediyor bu vahşet. Ve günümüzde liberal düzenin avukatlığına soyunanlar da bunu bal gibi biliyor ama herhalde iki ayda bir beş dakikacık süreyle o kadar!"

Dışarıdaki zifiri karanlık mutfak pencerelerinden içeri doluyor. Malene yiyecekleri buzdolabına taşımaya başlıyor.

Gunnar'ın her şeye farklı bakmayı sevdiğini iyi biliyor. Onunla sohbet etmekten öteden beri zevk almasının nedeni de bu. Tıpkı Iben'le laflarken olduğu gibi. Entelektüel kafalı insanlarla arkadaşlık yapmayı seviyor.

Onu tek huzursuz eden şey, Iben'le Gunnar'ın kafaca ne kadar birbirine benzediği ve aslında birbirleriyle ne kadar da iyi anlaşabileceği düşüncesi.

44

Ertesi sabah Malene feci yorgun uyanıyor. Gunnar altıdan önce eve dönüp sabah erken başlayacak bir toplantıya hazırlanması gerektiği için saatin alarmını bayağı erkene kurmuş.

Malene'nin içinden merkezi arayıp hasta olduğunu, işe gelmeyeceğini söylemek geliyorsa da öbür taraftan ofisteki ortam bu kadar karışıkken oradan uzak kalmak da istemiyor.

Bunun yerine, saat dokuza kadar uyuyor ve sonra ofisi arıyor. Acilen dişçiye gitmesi gerektiğini, saat on bire kadar gelemeyeceğini haber veriyor.

Telefona Camilla çıkıyor. Artık konuştukça konuşuyor. Özür üstüne özür dileyip duruyor:

"Biliyorum, öyle kaçıp gitmemem lazımdı fakat her şey, hele o dershane atmosferi yok mu! Kafamda eski hatıraları canlandırdı, okulda yaşadığım bütün o nahoş şeyleri. Sonra Dragan Jerisic'i tanıdığım için de kendimi öyle feci hissediyorum ki."

Malene telefon elinde, üzerinde bir battaniye, kanepeye uzanmış yatıyor. Camilla'ya cevap veriyor:

"Fakat o zamanlar onun nasıl biri olduğunu bilmiyordun ki."

"Hayır, bilmiyordum. Fakat ne aptalmışım, Malene. Biliyorum, size her şeyi hemencecik söylemeliydim. Yaptığım şey öyle utandırıcı, öyle yanlış ki. Öyle üzgünüm ki. Umarım bana çok kızgın değilsindir!"

"Hayır hayır, katiyen."

Ve Malene bunu, böyle hissettiği için söylüyor. Belki bundan bir ay önce olsa, Camilla'nın Mirko Zigic'le dolaylı olarak bir irtibatı olması onu fazlasıyla öfkelendirebilirdi. Fakat şimdi kafası tamamen başka şeylerle meşgul: Rasmus'suz nasıl yaşayabileceğiyle, Gunnar'la Iben'le arasındaki yakın dostlukla, işini kaybetme riskiyle.

Tehdit maillerini yollamış olmaları sadece *küçücük bir ihtimal* olan o iki Sırplı seri katilden korkması için zihninde, tek kelimeyle, yer yok.

Oysa Iben için durum farklı. Malene on ikiye çeyrek kala (ikinci defa telefon edip dışçide çok beklemesi gerektiğini söyleyerek, işe geliş saatini yine ertelemişti) merkeze geldiğinde, Iben'i küplere binmiş halde buluyor.

Dün akşam hemen hemen dünyanın her yanındaki gazetecilere ve soykırım araştırmacılarına teker teker telefon etmiş, o arada Camilla'yı da arayıp sıkıştırmış, onun Paul'u bizzat arayıp Dragan'la ilişkisinden bahsetmesini sağlamış.

Malene aralarındaki konuşmalardan Anne-Lise'nin de Iben'in de dün Dragan Jelisic hakkında epey yeni bilgiler bulduğunu anlıyor.

Ve Malene dün akşam Iben'e telefon etmediğine pişman oluyor. Arayıp o tehdit mailleri onu hâlâ çok korkutuyormuş gibi yapmalıydı. Anne-Lise'nin Iben'i aradığı kesin.

Malene'nin anlayabildiği kadarıyla, ikisi dün telefonda Zigic'in, Camilla'nın eski sevgilisiyle hâlâ irtibatta olabileceği ihtimalini tartışmışlar enine boyuna; sonra Dragan Jelisic hakkında nerelerden daha çok bilgi sağlayabileceklerini de konuşmuş ve ayrıca, ölüm tehditinin üzerlerinde yarattığı korkudan bahsedip iyice dertleşmişlerdir de.

Malene dün üniversitedeki tartışmalarında durumun nereye doğru gittiğini anlamıştı ama müdahale edecek gücü kendinde bulamamıştı. Iben'in Dragan Jelisic'e duyduğu korku "birlikten dirlik doğar" projesine bu arada ivme kazandırmış olmalı.

Malene'nin içinden hemen eve gidip yatağa girmek, her şeyi olduğu gibi geride bırakmak geliyor. Rasmus'un ölümünden bu yana Paul ona ne zaman isterse eve gidebileceğini zaten söylemişti ama topyekûn dışlanmak istemiyorsa böyle yapmasının imkânsız olduğunun da bal gibi farkında. Aslında içinden Gunnar'ı arayıp dertleşmek de geliyor ancak tek bir kere beraber olduğu birine karşı, bu yakışık almaz.

Malene elinde kahve fincanı, masasına oturuyor, Iben'in tam karşısına. Birbirlerine hal hatır soruyorlar. Iben çok korktuğunu söylüyor ve Dragan Jelisic hakkında yaptığı araştırmadan bahsediyor. Malene de Dragan'dan korkuyormuş gibi yapıyor, kahvesinden bir yudum alıyor, biraz oradan buradan konuşuyorlar.

Malene sanki artık Iben'in en eski ve en yakın arkadaşı olduğundan emin değil. Aralarının bozulması da aslında hiç iyi değil. Malene'nin tam candan bir arkadaşa ihtiyaç duyduğu sırada! Fakat Malene bu arkadaşın Iben olmadığını ve hiçbir zaman da olamayacağını kabul etmek zorunda.

Malene, Iben'in nasıl böyle soğuk ve çıkarcı davranabildiğini anlayamıyor. Neden tam bu ânı seçtiğini? Rasmus'un ölü-

münden sadece üç hafta sonra arkadaşına nasıl tekmeyi vurduğunu? Malene'yi artık dibi boylamak üzere olan zavallı bir hasta olarak görüyor muhakkak. Ve sonra Gunnar'a daha fazla yakınlaşabilmesinin ve İnsan Hakları Enstitüsü'nde açılacak yeni kariyer olanaklarının önünde bir engel olarak da! Iben'in arkadaşlığını korumaya çalışmak da doğrusu Malene'nin hiç içinden gelmiyor. Onsuz nasıl bir boşluk hissedeceğini bilse bile.

Iben, Belgrad Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'ne telefon etmiş, hatta bekliyor. Sonra onu bir bölümden diğerine nakledip duruyorlar ama hiçbirinden yeni bir şey öğrenemiyor.

Ve Malene, Iben'in lambasının kırık yayına bakıyor; masanın kendi tarafındaki plastik cüce bebeğe bakıyor. Mantar panoya, Iben'le Malene'nin Prag'da Tatiana'yla, Odense'de bir yemek davetinde Frederik ve Paul'la ve Oslo'da yabancı araştırmacılarla çekilmiş fotoğraflarına bakıyor. İkisi de memnun mesut gülümsüyor.

Birden nasıl yorgun olduğunu hissediyor. Hem bütün bunlardan sonra ruhen hem de Gunnar'la geçirdiği geceden sonra bedenen öyle halsiz, öyle bitkin ki. Tek istediği eve gidip yatağına uzanmak.

Ama bunu yapabilmek yerine, burada oturup Yugoslav istihbarat servisinden görevlilerin bir biriyle bir ötekiyle harıl harıl konuşmaya dalmış Iben'e aval aval bakmak zorunda.

"Hello, my name is Iben Højgaard. I´m calling from the Danish Center for Information on Genocide. We have received some threatening anonymous e-mails and..."

Ama Iben de son yirmi dört saat zarfında en yakın arkadaşını kaybetti. Herhalde o da bunun farkındadır, içi biraz da olsa buruktur.

Ancak Iben'in hiç de kendini suçlu gibi hisseder bir hali yok. Tabii yine, hep âdeti olduğu üzere, gerçeği kafasında işine geldiği gibi çarpıtıp doğru davrananın kendisi olduğu sonucuna varmıştır!

Anne-Lise'nin durumunu düzeltmek için Paul'la toplantı yapma fikrini ortaya atan Malene'ydi. Anne-Lise için elinden gelen her şeyi yapan da Malene'ydi. Iben anlaşılan hepsini unuttu gitti. Bununla da kalmadı, bütün o yaptıklarını, dediklerini inkâr edebilmek için, Malene'yi günah keçisi durumuna düşürdü.

Malene kahve fincanını alıp yerinden kalkıyor, mutfağa geçiyor, kahve dolduruyor. Sonra büyük yazıcının durduğu odaya gidip yerinden kalkmadan önce yazıcıya gönderdiği kâğıtları alıyor. Kütüphanenin Doğu Avrupa koleksiyonunun durduğu kısmına gidip dosyaları karıştırıyor. Sonra Camilla'nın yazı masasının arkasındaki dergi kutularının içinde duran kâğıtları gözden geçiriyor, yani artık eline ne gelirse onu. Yeter ki yerinde oturup tam karşısında Iben'in kireç gibi suratına bakmak zorunda kalmasın!

Malene bir ara mutfakta durmuş, dolapta bulduğu, yarım poşet bayat kurabiyeyi atıştırırken, Camilla kapıdan içeri dalıyor. Mutfakta kimsenin olduğunu tahmin etmediği için yüzündeki ifadeyle hiç hazırlıksız yakalanıyor. Malene'yi görür görmez hemen toparlanıyor ama çok geç. Malene ona nesi olduğunu soruyor.

Camilla ufacık mutfağın içinde bir aşağı bir yukarı yürüyüp duruyor:

"Ardı arkası kesilmiyor!"

"Neyin?"

"Şimdi de Dragan'ın sarışın arkadaşı var mıydı diye soruyorlar!"

"Ya, öyle mi?"

"Sabahtan beri aynı şeyi sorup durdular, dün akşam telefonda da. Halbuki onlara Dragan'ın yanında rastladığım herkesten harfi harfine bahsettim!"

Malene'nin gözlerinde sorgulayıcı bir ifade olmalı ki, Camilla izah etme gereği duyuyor:

"Iben! Zigic'in Danimarka'da yaşadığına ve benim de kim olduğunu bilmeden de olsa, muhakkak onunla karşılaşmış olduğuma takmış kafasını. Burada garanti sahte kimlikle yaşıyormuş falan filan. Fakat ben Dragan'ın arkadaşları arasında, fotoğraflarda gördüğüm kadarıyla Zigic'e benzeyen hiç kimseyle karşılaşmadım! Üsteliyor da üsteliyor. Güya Dragan'ın tanıştığım arkadaşları arasında eski Sırp milisler de olmalıymış."

Malene uzanıp Camilla'nın elini tutuyor, onu sakinleştirmeye yelteniyor. Ancak Camilla hemen ondan uzaklaşıyor. Ellerini bluzuna sürterek, mutfağın içinde dolanmaya devam ediyor.

"...Benim yalan küpü olduğuma inanıyor. Oradakinin ben olduğuna inanıyor... merdivenlerdekinin yani! Rasmus'la konuşanın!" Sesini yükseltiyor: "...Sen böyle düşünmüyorsun değil mi? Böyle bir şeyi bir tek Iben icat edebilir, değil mi?"

"Gayet tabii canım! Aklımın köşesinden geçmez. Emin olabilirsin."

Malene bir tabağa kurabiye doldurup Camilla'ya uzatıyor:

"Böyle şeyler demelerinin seni nasıl altüst ettiğini çok iyi anlıyorum. Akıl alacak iş değil bu yaptıkları!"

Camilla bir duruyor, başını iki yana sallıyor, gözleri kurabiyelerde:

"Hayır, olmaz. Almasam iyi olur."

Malene bir kurabiye alıp ön dişleriyle kırt diye ısırıyor, Camilla'yı imrendirmek ister bir hali var:

"Iben'e geceleri dört saatlik uyku yetmiyor tabii. Akıl hastalıklarıyla ve milyonlarca insanı hedef alan katliamlarla ilgili o kitapları gece yarılarına kadar hafızlamaya artık bir son verse, eminim faydasını görecektir!"

Malene'nin Iben'i tenkit etmesi ofiste o güne kadar hiç duyulmamış bir şey. Zaten Iben'i en yakın arkadaşına çekiştirmek bu âna kadar Camilla'nın aklından köşesinden geçmezdi. Fakat şimdi her ikisi de biliyor: eski ittifaklar bugünden itibaren geçerli değil.

Malene DCIF'de tek başına kalmak istemiyorsa, Camilla'yla ittifak kurmak zorunda. Gerçekten arkadaş olabilmek için birbirlerinden epey farklılar ama bu kadarı da kâfi. Zaten Anne-Lise de Iben'le dünyada gerçek anlamda arkadaş olamaz.

Malene, Camilla'yı teselli etmeyi sürdürüyor. Iben'in son günlerdeki davranışları hakkında ne düşündüğünü açık açık söylüyor ve Camilla'nın, korku dolu gözlerini kocaman açarak, cılız sesiyle anlattığı her şeyi dikkatle dinliyor. Birlikte yeni bir başlangıç yapmak üzereler. Malene birbirleriyle eskisine nazaran nasıl daha farklı konuştuklarını fark edebiliyor. Aralarındaki yeni ittifakın göstergesi bu.

Ancak Malene'nin Iben hakkında hâlâ kimseye anlatmadığı şeyler de var. Ne garip! Malene ondan nefret ediyor. Hatta bugün Anne-Lise'den fazla Iben'den nefret ediyor ve buna rağmen yakın arkadaşlar arasında geçerli sır saklama kuralına saygıyı da olduğu gibi bir kenara atamıyor.

Iben on dokuz yaşındayken babasını kaybetmiş. Iben'le Malene o zamanlar tanışmıyordu ama Iben o sürece dair çok şey anlatmıştı Malene'ye. Sözgelimi Malene, Iben'in babasının ölümünden sonra nasıl "ruhen yıkıldığından" ve tedavi gördüğünden Camilla'ya bahsetmiyor.

Malene bu ruhsal çöküntünün ne kadar ciddi olduğunu hiçbir zaman öğrenememiş olsa da Iben'in anlattığı kadarıyla korkunç bir şey olmalıydı. Iben ona sokaklarda, korku içinde ve etrafındaki insanlardan nefret ederek nasıl dolaşıp durduğunu anlatmıştı. Bu ruh hali Iben'i bedenen öyle çökertmişti ki, iki defa psikiyatri acil servisine taşınmış ve her seferinde bütün geceyi hastanede müşahede altında geçirmişti.

Bugün herkes Iben'i çok azimli ve üretken bir işkadını olarak biliyor. Bir kere iş sahibi olunca, nasıl altından girip üstünden çıkıp, göz açıp kapayıncaya kadar müdürün favorisi olacağını iyi bildi. Fakat Malene onun, herkesin düşündüğüne kıyasla, ne kadar kırılgan olduğunu da biliyor. Veya başkaları da bunu hissediyor ama ne olduğunu tam olarak çıkaramıyor.

Belki de herkesin, Iben'in Kenya'dayken yaptığı şeyleri duyunca hayrete düşmesinin nedeni tastamam bu.

***

Malene'yle Camilla kuyruk kuyruğa Kış Bahçesi'ne geri döndüklerinde, Iben, Dragan Jelisic hakkında, Omarska toplama kampıyla ilgili olarak günlük gazetelerde çıkan hikâyelerin ve Lahey Savaş Suçları Mahkemesi'nce kamuoyuna açıklanan bilgilerin ötesinde henüz herhangi bir şey öğrenememiş. Yani Jelisic ve diğer gönüllü gardiyanların, tutsaklara zorla motoryağı içirerek öldürdüklerinin, babalara zorla oğullarının taşaklarını ısırtıp koparttıklarının ve böylesi bir sürü korkunç vahşetin haricinde.

Bugün nerede olduğuna ve ne yaptığına dair elinde, Camilla'nın ona anlaşılan bu sabah anlattıklarının haricinde bir şey yok: yani Dragan'ın, Zigic gibi Yugo mafyasına dahil olmadığı, Zigic'i artık görmediği, Danimarka'da yaşadığı sürede işsiz dolaştığı, şimdi Sırbistan'da olduğu ve telefon satıcısı olarak iş bulduğu haricinde. Ancak Iben, Camilla'nın anlattıklarına hiç güvenmediğini de saklamıyor.

Anne-Lise kütüphaneden çıkıp sık sık Iben'in yanına geliyor ve yaptığı telefon konuşmaları hakkında bilgi veriyor. Tıpkı Iben gibi korku içindeymiş havası vermekte hayli başarılı. İkisi beraber bir bilgisayardan diğerine koşuştururken, Anne-Lise tıpkı bir köpek yavrusu gibi Iben'i takip ediyor. Ara sıra Malene'ye asabi bakışlar fırlatan bir köpek yavrusu.

Malene dikkatini okumakta olduğu yazıya vermeye çalışıyor. İkinci Dünya Savaşı ertesinde Doğu Avrupa'da yaşayan on beş milyon Almanı hedef alan etnik temizlik operasyonları hakkında bir yazı. Bu konuda düzenlenecek konferansın ardından, katılımcıların araştırma yazılarını içeren bir kitap yayımlamayı planlıyorlar. Malene şu sırada yazının, Çekoslovakya'da Almanların yaşadığı kırsal bölgelerde üç buçuk milyon insanın başına gelenleri anlatan bölümünde.

Çekoslovakyalılar, Nazi işgal gücünün işgal altında bulundurduğu diğer ülkelere kıyasla, Danimarka'dan sonra en ılımlı davrandığı halk grubu. Fakat Çekoslovakya'da yaşayan Almanlar, Nazileri desteklediğinden, Çekoslovak cumhurbaşkanı daha savaş sona ermeden, Alman sorununa "radikal bir nihai çözümü" öngörmüş, yani "Almanların topyekûn imhasını". Savaşın bitimini izleyen ilk yıl zarfında 270.000 Alman katledilmiş ve üç milyonun üzerinde Alman asıllı Çekoslovakya vatandaşı da sınır dışı edilmiş.

Malene'nin dikkati, telefonda acayipçe konuşan Camilla'ya kayıyor. Her zaman telefonda çok rahat konuşan Camilla şimdi konuşurken kelime bulmakta zorlanıyor, tekleye tekleye şöyle diyor:

"Evet, arkasında senden geldiği belirtiliyorsa, o zaman sorun yok herhalde."

Malene'yle göz göze gelince, yüzünü buruşturarak konuşmaya devam ediyor:

"...Evet, ama bu... Eğer Paul'a hiçbir şey bahsetmemeliyim diyorsan... Evet, gerçi... Ama, oldu... Evet, öyle yaparım. Yırtıp atıyorum... OK, tamam. Ortadan yok ediyorum. Peki, görüşmek üzere."

Malene'yle Iben soran gözlerle Camilla'ya bakıyor, Anne-Lise de kütüphaneden yetişiyor.

Camilla:

"Arayan Ole'ydi."

"Ya, öyle mi?" Üçü de şaşkın halde.

Camilla:

"Paul'a bir mektup yollamış. Ama bu mektup Paul'un eline *geçmemeliymiş*. Mektup sepetinden hemen alıp yırtıp atacakmışım. Ne yazıyor katiyen okumayacakmışım. Ve Paul'a da bu hususta tek kelime etmeyecekmişim."

Iben hemen atılıyor:

"Muhakkak işten çıkarma bildirimidir! Ole yönetim kuruluyla görüşüp dün yazdı demek. Yalnız neden bugün fikir değiştirdi?"

Anne-Lise'yle Malene de aynı şeyi tahmin ediyor. Şayet doğru çıkarsa, bunun Malene için sonuçları çok ağır olabilir. Malene kendisini, zihnini toparlayamayacak halde tükenmiş hissediyor. Düşünceler kafasının içinde fır fır dönüyor: Eğer Iben'le arası iyice bozulur da durum birinden birinin merkezden ayrılmasını gerektirecek raddeye gelirse, Paul muhakkak Malene'yi kovacaktır. Eğer ilk önce Paul kovulur da Frederik yönetim kurulunda başkan yardımcısı olarak kalırsa, o zaman Iben'in kovulma olasılığı kuvvetlenir. Malene'yle Frederik eski dost.

Ama eğer Frederik yönetim kurulundan ayrılır da Gunnar girerse, o zaman Gunnar kimin tarafını tutar acaba?

Malene bu sabah "dişçideyken", diğerlerinin ofiste Dragan Jelisic'i olduğu kadar, Paul'la Frederik'in arasındaki gergin durumu da enine boyuna tartıştıklarını sezebiliyor.

Anlaşıldığı kadarıyla Anne-Lise, kocasının yönetim kurullarının işleyişi hakkına çok deneyimli olduğunu ve onun fikrince, Paul'un, Frederik'in arkasından çevirdiği çirkin dolaplardan sonra, yönetim kurulunun onu işten atmaktan başka çaresi olmadığını anlatmış. Sonra bu olursa, yeni bir merkez başkanı bulunana kadar, içlerinden kimin geçici başkan konumuna getirilebileceğini (Anne-Lise'ye göre Iben), Paul'un yerine kimin atanabileceğini, Paul'un bundan sonra kariyerine ne olacağını ve bu değişikliklerin, merkezin İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanma riskini arttırıp arttırmayacağını da konuşmuşlar. Ve tabii haliyle laf dönüp dolaşıp Paul'un nasıl olur da hâlâ o kadar emin ve rahat edebildiğine ve neden hiç ortalıklarda görünmediğine kadar gelmiş.

Malene sabahtan burada olmadığı (ve herhalde dikkatini toplayıp söylenenleri iyice dinleyemediği) için olacak, bir alay soru geliyor aklına. Fakat ne Iben'e ne Anne-Lise'ye bir şey sormak istiyor. Rasmus'un ölümünden bu yana Anne-Lise'nin gözlerine hâlâ hiç bakamıyor. Onun için sorularını her seferinde Camilla'ya yöneltiyor.

Fakat Malene şimdi Camilla'yla göz teması kurmakta da zorlanıyor. Camilla, Malene'ye pek bakmamaya gayret ediyor gibi, herhalde ondan olacak.

Ve Iben daha sonra Malene'ye cevap verirken gülümsüyor. Adamakıllı değil ama belli olacak kadar.

İş kötüleşiyor, diye düşünüyor Malene. Iben canına okudu diye Camilla'yı teselli edeli daha bir saat bile olmadı. Fakat Camilla aralarında en güçlünün kim olduğunu biliyor, buna göre de taraf tutuyor.

Ve Malene, Iben'den nefret ediyor. Bütün her şey Iben'in başının altından çıkıyor.

Malene'nin gözlerinin önünden bir görüntü gelip geçiyor: Kendi görüntüsü. Kolding'deki villada verilen bir partide. Ortada dolanıp doğru dürüst tanımadığı insanlarla çekingence konuşuyor, Malene çocukken, tıpkı annesinin yaptığı gibi. Malene de şimdi annesi gibi zevksiz giyinmiş ve tıpkı annesinin dediklerini tekrarlıyor: "İşyerinde yıllardır yan yana çalıştığım arkadaşlarım sanki düşüp ölsem diye bekliyordu. İnsanlar nasıl böyle davranabilir?"

Demek ki her şeye rağmen kızın kaderi annesininkine benziyor. Nitekim Malene annesine ne kadar benzememeye çalıştıysa olmadı. Yüksek eğitim aldıysa da ondan ta uzaklara Kopenhag'lara kadar gelip yerleştiyse de para etmedi. Döndü dolaştı ve sonunda kendisini Kolding'de, tıpkı annesi gibi mahalle davetlerinde buldu. Ve hepsi Iben'in yüzünden!

Herkes yerine gidip oturuyor. Son günlerde işleri epey birikmiş.

Malene, Gunnar hakkında bir şey söylememeye kararlı ama yerlerine döneli daha bir çeyrek bile geçmeden, Iben'e bakıp gülümsüyor ve sanki hiçbir şey olmamış da eskisi gibi can ciğer dostmuşlar gibi konuşmaya başlıyor:

"Gunnar dün gece bende kaldı."

"Ya, öyle mi?"

Ve Iben bunu, sanki geçen hafta hiç yaşanmamışmış gibi, gayet bitaraf ve göstermelik bir ilgiyle sormayı başarıyor. Sanki Malene ona herhangi bir erkekten bahsetmiş gibi.

Fakat bu maskeyi ancak birkaç saniye koruyabiliyor. Yerinden fırlıyor, koridora koşuyor ve Malene onun kendini tuvalete attığını duyuyor.

Malene bir iç geçiriyor. Bütün vücudu gevşiyor ve ona soran gözlerle bakan Camilla'ya gülümsüyor. Malene bu yaptığı için belki daha sonra kendini kötü hissedecek fakat doğrusu, buna pek ihtimal de vermiyor.

Iben geri dönüyor. Yüzünün her zamankinden daha bir kireç gibi olması belki de şu âna mahsus bir şey değil, belki sabahtan beri böyleydi. Tabii, anlaşılır bir şey! Gece pek uyumamış. Gerçi hep öyledir ya. Malene, Iben'in sağ gözünün altındaki mor halkaların ısrarla seğirdiğini fark ediyor.

Iben yerine oturuyor. Önlerindeki yazıları okumaya dalıyorlar. Aradan birkaç dakika geçmeden Iben, Malene'ye çıkışıyor:

"Bana öyle gözünü dikip bakarsan dikkatimi toplamama imkân yok!"

"Sana bakmıyorum ki."

"Evet, bakıyorsun."

"Hayır, bakmıyorum."

Iben ayağa kalkıyor:

"Çok işim var."

"Biliyorum."

"Bütün gün Dragan Jelisic'le geçti gitti. Daha Türkiye sayısını tamamlamam lazım."

"Biliyorum."

"Ve bakıp duruyorsun."

"Hayır."

Iben:

"Malene, bunu seni cezalandırmak için filan yapmıyorum veya artık kafanda neler kuruyorsan! Ama sen karşımda oturmuş bana öyle bakarken, çalışabilmeme imkân yok. Benim yerimde sen de olsan yapamazdın!"

Iben haklı. Fakat Malene karşılık vermiyor. Iben devam ediyor:

"...Yerimi değiştirsem her ikimiz için de iyi olacak anlaşılan. Onun için ben şimdi kütüphanedeki okuma masalarından birine gidip oturuyorum."

Malene'nin vücudu kaskatı kesiliyor, avaz avaz karşılık veriyor:

"Yani artık gidip Anne-Lise'yle beraber mi oturacaksın?!"

"Lafı böyle çevireceğini bekliyordum zaten. Yine de belki yapmazsın diye umuyordum. *Beraber* oturmayacağım..." Iben, Malene'nin ses tonunu taklit ederek konuşuyor ve sonra gözlerinde küçümser bir ifadeyle ekliyor: "...*Orada* oturacağım! Bana gözlerini dikip bakamayacağın bir yere gidip oturacağım, neresi olursa."

Iben önündeki kâğıtları toparlamaya başlıyor.

Malene soruyor:

"Ama tabii bunu Anne-Lise'yle önceden konuşmuşsundur herhalde? Yani pattadak gidip onun kütüphanedeki okuma masalarını işgal etmeden önce?"

"Hayır, şimdi konuşacağım."

Her şey öyle hızla cereyan ediyor ki. Malene bundan sonra sıranın, Iben'in bilgisayarını da yüklenip kütüphaneye götürmesine geldiğini hesap ediyor kafasında. Ve belki bilahare masasını da Anne-Lise'nin tam karşısına çekecektir. Artık bu işyerinde bir sosyal savaş patlak vermiş durumda. Sonunun neye varacağını tanrı bilir.

Iben eşyalarını toplarken, Malene onu seyrediyor. Bu kadından nefret ediyor. Bu kadınla arasındaki dostluğu korumak için parmağını bile oynatmaya niyeti yok.

***

Mesai saati bitmeden az önce Malene tuvalete gidiyor.

Geri döndüğünde Camilla'yı ortalıkta göremiyor. Kapının önünde durup boşluğa sesleniyor:

"Camilla?.. Camilla?"

Cevap yok.

O sessizlikte, ihtimaller Malene'nin kafasına paldır küldür üşüşüyor: Camilla yoksa kütüphaneye mi gitti? Diğerlerinin safına mı geçecek? Malene'ye sırt mı çevirecek? Neden ilk baştan hiç Anne-Lise'ye yanaşmadı da Iben'le Malene'ye kuyruk oldu?

Malene kulak kabartıyor. Evet, Camilla kütüphanede bir yerde olmalı. Malene fısıltılar duyuyor ama fısıldaşanlar iki kişi mi yoksa üç kişi mi tam çıkaramıyor.

Kış Bahçesi'nin orta yerinde biraz öylece duruyor. Tavandaki floresanların çiğ ışığı, pencere pervazlarında duran yeşil bitkilerin geniş, parlak yapraklarına vuruyor, bizzat Malene'nin baktığı yeşil bitkilerin.

Dönüyor fakat arkasında kimse durmuyor. Yine boşluğa sesleniyor:

"Camilla?.. Neredesin?.. Camilla?"

45

Bir defasında Camilla otobüsle giderken, arkasında oturan iki kadının konuşmasına kulak misafiri olmuştu. Konuşmanın bir yerine kadınlardan biri ötekine şöyle demişti: "Gidip gidip kendine hep en yaramayan erkeği seçen tip kadınlardandır."

Camilla otobüsle nereye gittiğini ve kadınların başka ne konuştuğunu hatırlamıyor ama bu cümle zihnine kazınmış.

Dragan'la on yıl kadar önce bir partide tanışmıştı. Camilla'nın koro arkadaşı Lena'nın evindeydiler. Camilla o gün öğleden sonra oraya daha erken giderek, Lena'yla kocası Simo'ya yardım etmişti.

Saat yediye gelirken hâlâ işleri bitmemişti. Kimse gelmeden Camilla'nın daha üzerini değiştirmesi gerekiyordu. Fazla kilolarını gizleyen bir şey getirmişti yanında. Bol kesimli, uzunca bir lacivert bluz ve diz boyu, açık kahverengi bir eteklik. Eteklik saçlarının rengine uyuyordu. Sonra makyaj da yapmak istiyordu.

Lena, Camilla'nın gerginliğini fark etmiş, rahat olmasını, Simo'nun arkadaşlarının ne zaman geleceğinin belli olmadığını ama hep geç geldiklerini söylemişti ona.

Lena, bir Yugoslav'la evliydi. Adam elektronik teknisyeniydi, Danimarka'ya iç savaştan çok önce gelmişti.

Ve Lena haklı çıktı. Yugoslav misafirler gelene kadar dünya kadar vakitleri oldu. Camilla'nın alışık olduğundan epey farklı bir eğlence âdetleri vardı.

Bir kere çok fazla içki içiliyordu. Her halükârda Camilla'nın kendi arkadaşlarından alışık olduğundan çok daha fazla. Sonra müziği imanına kadar açıp deli gibi dans etmeyi seviyorlardı. Partilerin, Danimarkalılar gibi gevezelik etmeye değil, içlerindeki kurtları dökmeye yaradığında hemfikir görünüyorlardı.

O akşam geç vakit, erkek davetlilerden siyah saçlı, kemikli çeneli biri Lena'nın balkonuna çıkıp aşağıda sokaktan geçenlere bağırıp çağırmaya başlamıştı, ne dediği anlaşılmıyordu. Adamın bağırışları, salondakileri eğlendirmişe benziyordu, sanki böyle nara atmak eğlencenin alışıldık bir parçasıydı.

Bir süre sonra arkadaşları adamın kollarına girip içeri, salona çekmiş, kanepeye oturtmuştu. Ve Camilla onunla çene çalmaya başlamıştı. Adamın İngilizcesi çok iyiydi. Adı Dragan'dı. Bosna'dayken öğretmendi. Bir ay önce Danimarka'ya gelmişti. Lyngby'deki mülteci kampında kalıyordu. Camilla gibi o da otuzuna merdiven dayamışa benziyordu ama karısı ve çocukları var mı yok mu bir şey söylememişti.

Sonra dans etmişlerdi. Fakat ayakları bir türlü uyuşmamıştı. Zaten müzik de Camilla'ya çok yabancıydı. Nefesli çalgılarla

çalınan, Çigan müziğiyle rock müzik arası bir şeydi. Camilla da Dragan ve diğerleri gibi hoplayıp zıplamaya, kollarını sağa sola savurmaya çalışmıştı ama bütün o patırtıya ve yarı karanlığa rağmen, bir türlü gevşeyip rahat hareket edememişti.

Gecenin ilerleyen bir saatinde, bacaklarını biraz dinlendirmek için mutfağa gitmiş, korodan tanıdığı iki kişiyle laflıyordu. Birden antreden canhıraş feryatlar duyulmuş, hemen arkasından da feci bir gümbürtü kopmuştu.

Alelacele koşup ne oluyor diye baktıklarında, gözlerinden öfke taşan bir grup Yugoslav, Dragan'ın etrafına toplanmış, bağırıp çağırıyordu. Oradakilerden birinin açıkladığına göre, Dragan tuvalete giderken biriyle münakaşaya başlamış, sonra adam tuvalete girince, Dragan kapıyı yere indirip içeri dalmış ve birbirlerine girmişlerdi.

Misafirler epey korkmuş gibiydi. Dragan'ın hiddeti hâlâ geçmemişti. Adamın tuvaletten bağırarak söyledikleri kafasını adamakıllı attırmıştı. Etrafındakilere bağırıp duruyordu.

Camilla usulca Dragan'a doğru yaklaşırken, Lena'nın kocasına dönüp, Dragan'ı kapı dışı edeceğini söylediğine, Simo'nun da öyle bir şey yapmaması için karısını uyardığına kulak misafiri olmuştu.

Camilla, Dragan'ın yanına iyice yaklaştığında, Dragan onu yakalayıp kucakladı ve öptü. Bir süre öylece kaldılar. Dragan'ın bağırıp çağırması bıçak gibi kesilmişti. Sonra dans etmek için birlikte salona geçmişlerdi.

Daha birkaç dakika bile dans etmemişlerdi ki, Lena yanlarına gelip Dragan'ı sakinleştirdiği için Camilla'ya teşekkür etmiş ve Dragan'ın onu rahatsız edip etmediğini sormuştu, yoksa ondan çıkıp gitmesini isteyecekti. Camilla gerekli olmadığını söylemişti.

Dans etmeye devam etmişler ve gece yarısı partiden birlikte ayrılmışlardı. Sonra Frederiksberg'deki şık bir bina kompleksinin arka tarafındaki çalılıkların arasında, Dragan'ın toprağa yaydığı siyah paltosunun üzerinde sevişmişlerdi.

Dragan ona eve kadar eşlik ederken, davranışları partidekinden çok farklıydı. Sırpça uzun aşk şiirleri ve asırlık Rus yazarların aşk hakkındaki vecizelerini nakledip durmuştu.

Sonraki haftalarda her şey hızla gelişti.

Camilla, Yugoslav savaş mültecileri ve savaş öncesinden beri Danimarka'da yaşayan göçmenler arasında kendine çarçabuk bir muhit edindi. Mülteci kamplarındaki ufacık odalarda düzenlenen tonla çılgınca partiye ve Kopenhag'ın fakir semtlerinde, alışık olduğundan çok farklı döşenmiş apartman dairelerindeki misafirliklere çağrıldı. Her akşam iş çıkışında dili dışarıda koşturduğu bir eğlence vardı muhakkak. Normaldi. Mültecilerin dünya kadar vakti vardı.

Daha çok Goran'ın evinde toplanılıyordu. Goran, Betty Nansen Tiyatrosu'nda sahne teknisyeniydi. Evinin her akşam imanına kadar sırsıklam paltoların yığıldığı antresi rutubet kokardı. Yağmur bile yağsa, bütün misafirler otobüs biletinden tasarruf edebilmek için ta oraya kadar yürüyerek gelirdi.

Sırplar, Müslümanlar ve Hırvatlar hep bir aradaydı. Hepsi aşırı milliyetçilik düşmanıydı. Erkek kardeşleri, babaları, meslektaşları, okul arkadaşları vatanlarında birbirini doğrarken, onlar hep birlikte kendileri ve çocukları için onurlu bir yaşam arayışı içinde kendilerini yeni vatanları olmasını ümit ettikleri Danimarka'ya atmıştı.

Camilla ve üç Yugoslav kadın dışında, grup, yüzleri keskin hatlı genç adamlardan oluşuyordu, bazılarının vücudu, aldıkları askeri eğitimden sonra iri ve kaslıydı.

Goran'ın kanepesine doluşup zaman geçirirlerdi. Şakalaşılır, baharatlı çorbalar içilir, sonra ciddileşilir, tartışılır ve televizyon seyredilirdi. Kutlanacak bir şey olduğu zaman, *slivovits** içilirdi ama Dragan, Yugoslavya'da bu içkiye daha ziyade ihtiyarların rağbet ettiğini söylerdi.

Camilla diğerlerinin Dragan'a çok zeki ve mürekkep yalamış adam gözüyle baktığını ve özel bir saygı gösterdiğini fark

* Sırbistan'ın spesiyalitelerinden biri olan erik konyağı. (ç.n.)

edebiliyordu. Fakat Dragan içkiyi fazla kaçırınca her şey değişiyordu. Goran'ın evinde birçok kere bir sürü insanla yumruk yumruğa kavga etmişti. Sarhoş olunca herkese avaz avaz bağırır, feci hakaretler ederdi. Bir keresinde hep birlikte televizyon seyrederlerken, haberlerde hoşuna gitmeyen bir şey duyunca, cihazı kaptığı gibi pencereden dışarı fırlatmıştı.

Bütün bu yaptıklarına rağmen, onu çok seviyorlardı. Ve Camilla bunun kültürlerinden kaynaklandığını zamanla anlamıştı: Dostluk öyle kutsaldır ki, öpüp yükseğe kaldıracaksın. Arkadaşlar arasında hataya ve yanlışa yer vardı, Danimarkalılar olsa kesin dargınlıkla sonuçlanacak yanlışlara onlar hoşgörü gösterebiliyordu.

Hatta Camilla samimi arkadaşı Anja'ya yeni sevgilisini anlatırken, bundan, yani onun geldiği çevrede bir insanın gruptan dışlanma korkusu olmadan neredeyse ne isterse yapabileceğinden, birkaç kere bahsetmişti.

Camilla da partilerde tıpkı öbürleri gibi kendini bırakmaya, içindeki keder ve öfkeden, bangır bangır müziğin ortasında bar bar bağırarak kurtulmaya defalarca niyetlenmişti. Yugoslav kadınların böyle yaptığını görüyordu. Fakat kendisi tam bunu yapabilecek kıvama geldiğini hissettiğinde, bu sefer öyle zil zurna sarhoş olmuş oluyordu ki, elini kaldıracak hali kalmıyordu.

Camilla bu insanların asla affedemeyecekleri sadece *tek bir* kişi olduğunu öğrenmişti: Mirko Zigic. O günlerde Camilla'nın, bu adamın affedilemeyecek kadar feci ne yapmış olabileceği hakkında hiçbir fikri yoktu. Sorunca da, "Herkesin cefa çektiği savaştan Zigic sırf zevk alıyor"dan başka bir karşılık alamazdı kimseden. Ve Dragan da Zigic denen o adam tekrar bir karşısına çıksa onu kendi elleriyle öldüreceğini söylerdi.

Lena'nın evindeki partiden iki hafta sonra Dragan, Camilla'nın küçük dairesine taşınmıştı. Camilla her sabah uyandığında, kendini bütün sıkıntılarından arınmış ve mutlu hissediyordu. Geçmişi, kötü çocukluk hatıralarını içinden sö-

küp atmıştı. Dragan'ın yumruklarını yöneten o enerji, aşk hayatlarını da fevkaladeleştiriyordu.

Camilla sabah işe gitmek için hazırlanırken, Dragan yataktan onu seyrederdi ve Camilla işine sık sık da geç kalırdı. O zamanlar posta idaresinde sekreterlik yapıyordu.

Bir gün ortak arkadaşlarından biri, Dragan'ın Bosna'dan kaçışı sırasında uzun zaman, bir çöp konteynerinin içine serdiği bir şiltenin üzerinde yaşadığını, geceleri de kaçırılmamak veya öldürülmemek için konteynerin kapağına içeriden asma kilit taktığını anlatmıştı Camilla'ya.

Bir başka arkadaşları da Dragan'ın Banja Luka'dan kaçarken bindiği treni Sırp milislerin durduğunu anlatmıştı. Milisler trendeki Müslüman erkekleri arkası kapalı koca kamyonlara bindirerek alıp gitmişti. Sırp gençleri de zorla toplayıp götürmüşler, kısa bir askeri eğitime tabi tutup sonra milis güçlerin saflarına katmışlardı. Kaçmaya kalkışanın cezası ölümdü. Dragan'ın üniformalı milis oluşunun hikâyesi böyleydi.

Camilla, Dragan'ın geçmişi hakkında fikir edinmek için çok uğraşmış fakat bu konuya her değindiğinde, Dragan sinirlenmiş, ona kendi işiyle ilgilenmesini söylemişti. Halbuki Camilla, Dragan'ın sevgilisi olarak, hakkında anlatılan onca hikâyenin gerçekle ilgisi var mı yok mu bilmek hakkıdır diye düşünüyordu.

Bir akşam yemekten sonra ondan yine bu konuda bir cevap almaya çalışmıştı ama Dragan avaz avaz bağırmaya, eline geleni fırlatmaya başlamıştı. Elini kaldırıp Camilla'ya vurmamıştı ama Camilla, eğer Dragan kendine, sokağa fırlayacak kadar hâkim olamasaydı, o akşam bunu da yapacağından emindi.

Akşam saat on olduğunda bile Dragan hâlâ ortalıkta yoktu. Camilla endişelenmiş, belki onun nerede olduğunu biliyordur diye Goran'ı aramıştı lakin onun da bir şeyden haberi yoktu. Goran'ın sevgilisi Natasa ona ne olduğunu sormuş, Camilla anlattıktan sonra demişti ki:

"Camilla, Dragan senden çok hoşlanıyor. Onu zeki ve duygulu bir insan olarak görüp takdir etmen, onun için aslında çok şey ifade ediyor."

"Öyle de görüyorum zaten."

"Fakat bu ilişkinin yürümesini istiyorsan ona bir erkek olarak da saygı göstermelisin."

"Gösteriyorum zaten."

Natasa'nın Danca'sı haliyle çok mükemmeldi, on yıldır Danimarka'da çalışıyordu. Her iki kültürü de yakından tanıyordu. Şöyle devam etmişti:

"Dragan gururlu bir insan. Onu kendi hayatı üzerinde kendi başına karar verebilme gücüne ve hakkına sahip bir erkek olarak görüp saygı göstermene de ihtiyacı var."

"Gösteriyorum zaten."

"Ama Camilla, tamam sen gösteriyorsun da onun buna inanması güç. Senin dairende yaşıyor tek kuruş ödemeden. Daha iki yıl öncesine kadar kendi vatanında saygın bir öğretmendi. Birçok bakımdan Danimarka'yı anımsatan bir ülkede, refah içinde yaşıyordu. Senin onu, Dostoyevski'yi veya Borges'i veya Kundera'yı ezberden okuyabilen bir erkek olarak görmeni arzu ediyor o. Bir konteynerin içinde yaşamak zorunda kalmak onur kırıcı bir şey. Danimarka devletinden aldığı ianeyle geçinmek onur kırıcı bir şey. Evinde kalıp da ailesini savunamamış olmak onur kırıcı bir şey."

Dragan'ın ona neden biraz olsun açılamadığını Camilla bir türlü anlayamıyordu. Ve Natasa sonra ona demişti ki:

"Camilla, ailesini savunmak bir insan için senin tasavvur edebileceğinden çok daha büyük önem taşıyor olabilir."

Camilla:

"Ne demek istiyorsun?"

Ancak kelimeler ağzından çıktıktan sonra, içinden bir ses ona konuyu daha fazla deşmemesini söylemişti. Sanki hiç duymak istemediği bir şeyler vardı yolda.

Natasa şöyle karşılık vermişti:

"Bütün arkadaşlarımızın başından feci şeyler geçti. Bu konularda ağzımızı açıp tek laf etmiyoruz ama hepimiz, her birimizin ne feci şeyler yaşamış olduğunu bir şekilde gayet iyi biliyoruz."

"Öyle mi?"

Natasa derin bir nefes alıp devam etmişti:

"Ben bu konuda onunla hiç konuşmadım. Fakat şunu söyleyebilirim ki, senin akşamları beraberce gülüp eğlendiğin bütün o insanlar, Boşnak Müslümanların Dragan'ın üç kız kardeşinin birden ırzına geçip sonra onları öldürdüğünü, şu veya bu şekilde muhakkak bir yerlerden işitmiştir."

Hatta kısa bir sessizlik olmuş, sonra Camilla –başka ne diyeceğini bilemediği için– şunu sormuştu:

"Ama bilerek mi konuşuyorlar?"

"Evet."

"Bilerek mi konuşuyorlar? Bilerek mi konuşuyorlar?"

"Bak, şunu hiç unutma: Eğer Dragan'ın kendi hayatı üzerinde kendi başına karar verme hakkı olsaydı, bugün hayatındaki her şey çok daha farklı olurdu... Her şey!"

Ertesi gün, Camilla işten döndüğünde, daha sahanlıktayken onu mis gibi yemek kokusu karşılamıştı. Dragan mutfağa kapanmış yemek yapıyordu. Arkadaşlarından biraz borç para alıp Camilla'ya güzel bir sebzeli yahni pişirmek istemişti. İyi bir şişe şarap da almıştı.

İkisi de bir önceki olanlardan bir şey bahsetmemiş, onun yerine Dragan yemekten sonra Camilla'ya Sırpça çok uzun bir şiir okumuş, sonra da hakkında biraz bilgi vermişti. 1950'lerde veya 1960'larda yazılmış bir şiirdi. Şairi o tarihlerde Londra'da sürgündeydi. Eski Yugoslavya'nın komünist hükümeti tarafından sürülmüştü.

Şiirin adı *Belgrad için Ağıt*'tı.* Şair dünyanın en güzel şehirlerinde geziyor fakat Paris de olsa, Roma da olsa, Lizbon da olsa, her yer onda ölümü ve boşluğu çağrıştırıyordu. Şair bü-

* Miloš Crnjanski (1893-1977): *Lament over Belgrade* (1965). (ç.n.)

tün bu yerlerde bir tek şeye özlem duyuyordu: gençliğinin Belgrad'ına, nehirlerin arasındaki ışıklar şehrine. Şair bu şiirinde, gerekirse her pahasına Belgrad uğruna kan dökmeye hazır olduğuna ant içiyor, çelik gibi bir azim ve irade sergiliyordu mısralarında. Dragan birkaç mısraı Camilla için İngilizce'ye çevirerek okumuştu:

Your blood fell on plains like dew, as before, to cool the last breath of many.
Once more I embrace your steep rock, you, your sava, your slow Danube.
The sun rises in my dream. Illumine! Flash! Thunder!
Your name, with a thunder from clear skies.
*And when your old clock tolls for me, too, your name will be my last whisper.**

O gece yatakta, boşa harcadıkları son günün acısını çıkardıktan sonra, Dragan sırtüstü dönüp kollarını başının altına alarak usul usul konuşmaya başlamıştı:

"Her şeyi bırakıp kaçtım. En önemlisi de bu. Kaçıp uzaklaşmak için hayatımı tehlikeye attım. Artık geçti gitti. Geçip gittiğini kafama sokmam lazım. Bundan sonra akıllı uslu, adam gibi yaşamak ve senin gibi iyi bir insan olmak istiyorum. Sen mükemmel bir insansın, Camilla."

Camilla ona iyice sokulmuş, yanağından öpmüştü ama o yüzünü Camilla'ya doğru çevirmekten kaçınmıştı. Caddeden yansıyan ufacık bir ışık huzmesi, kapkaranlık odada tam gözlerine vurunca. Camilla onun hiç hareketsiz tavanı seyrettiğini fark etmiş ve onu yine usulca öpmüştü.

---

* Kanın çiy taneleri gibi düştü ovalara, eskisi gibi,
çoklarının son nefesini serinletmek için.
Bir kez daha kucakladım sarp kayalığını, seni, ağır ağır akan Tuna'nı.
Güneş yükseliyor hayalimde. Aydınlat! Parla! Gürle!
Senin adın, aydınlık gökyüzünden bir gürlemeyle.
Ve o yaşlı saat benim için çaldığında da son fısıldayışım olacak senin adın. (ç.n.)

***

Camilla son birkaç keredir annesiyle babasını telefonla aradığında, babası telefonu alelacele annesine veriyordu. Bu hayra alamet değildi.

Ortada beyaz yalanı gerektirecek bir durum olduğunda, babası geri hep geri plana çekilir, sahayı karısına devrederdi, her ikisi de onun yalan söylemeyi daha iyi becerdiğinde hemfikirdi. Camilla onların Dragan'dan hazzetmediklerini tahmin ediyordu. Onunla hiç yüz yüze gelmiş olmasalar bile.

Zaten annesiyle babası oldum olası onun erkek arkadaşlarını beğenmemişti. O da her seferinde bunu sineye çekmiş, bir şey deyip onları kırmak istememişti. Fakat bu duruma kendini hiç alıştıramamıştı.

Dragan'la birlikte olalı iki ay kadar olmuştu ki, Camilla onu anne babasıyla tanıştırma zamanının geldiğini düşündü ve bir pazar birlikte öğle yemeği yemeyi kararlaştırdılar.

Annesiyle babası Vanløse'de bir apartman dairesinde oturuyordu. Camilla o daireden hâlâ nefret ediyordu ve hiç güzel hatıralarının olmadığı mahalle okulunun yakınına uğramamak için de dünyaları vermeye hazırdı.

Daire tıkış tıkış ıvır zıvır doluydu, bir bakıma Camilla'nın Kopenhag'da misafirliğe gittiği Yugoslav göçmenlerin evlerine benziyordu. Camilla'nın annesiyle babası onları güler yüzle, görünüşe göre onları görmekten çok mutlu olmuş gibi bir havayla karşılamıştı. İngilizceleri iyi değildi, epey zorlanmışlardı fakat sonunda bayağı iyi de gitmişti.

Dragan'ı güle oynaya önce salona aldılar, sonra hazır bekleyen yemek masasına götürdüler. Yemek faslı, şerefe diyerek kaldırılan ufacık *aquavit** kadehleriyle başladı. Çeşitli Danimarka *aquavit*'leri arasındaki tat farklılıkları üzerine verilen kısa bilgilerle sürdü ve hemen arkasından da eklediler: Dragan'ı tanıdıkları için çok memnun olmuşlardı.

* Patatesten damıtılıp çeşitli otlarla tatlandırılan ve İskandinavya'nın ulusal içeceği sayılan alkollü bir içki. (ç.n.)

Ama Camilla tahmininde haklı olduğunu görebiliyordu. Her dedikleri, her yaptıkları önceden harfiyen planlanmıştı, tamamen göstermelikti. Gerçek duygularını açığa vurabilecek en ufak bir falso bile yapmamaya kararlıydılar.

Yemek sırasında masadaki yiyeceklere İngilizce'de, Danca'da ve Sırpça'da ne dendiğinden konuşuldu. Adların dilden dile bu kadar farklı olduğuna masada tek şaşıranlar Camilla'nın annesiyle babasıydı ve sohbeti sürdürebilmek için yeni yeni yiyecek adları bulup durdular.

Camilla devamlı onları inceliyordu. Birbirlerinin gözlerine bakmaktan kaçındıklarını fark etmişti. Aynı anda odadan çıkmamaya da dikkat ediyorlardı. Çünkü Camilla'nın, onların evin bir köşesine çekilmiş, fısır fısır Dragan'ı tenkit ettiklerini düşüneceğini biliyorlardı.

Camilla annesine Yugoslav evlerinde çok elişi süsler olduğundan bahsetmişti. Onun için yemek masasında etrafı karo dantelli, bembeyaz, elişi bir örtü seriliydi. Camilla'nın annesinin büyük teyzesi yapmıştı bir zamanlar.

Dragan dantellerin güzelliğini uzun uzun methetti. Örtünün üzerindeki elişlerinin nasıl yapıldığını izah ederken, masadakiler onu laf olsun diye dinledi, elişine de tığ işine de ne akılları ererdi ne de ilgilenirlerdi.

Camilla'nın annesi, kuzeni Susanne'nin sevgilisinin de yabancı olduğundan bahsetti. Ve bu ad Dragan'a Leonard Cohen'in söylediği, nehir kıyısında yıkanan Suzanne adlı bir kız hakkındaki melodiyi çağrıştırdı: *"Suzanne takes you down to her place near the river tra la la."* Leonard Cohen'in müziğinde, Dragan'ın güzel sanatlarda çok sevdiği içli bir hüzün vardı.

Dragan, Cohen'in muhtelif melodilerinden kısa parçalar söyledi ve müziğin ve ritmin güfteyle uyuşumunu tahlil etti. Camilla onun ne kadar bilgili olduğunu göstererek müstakbel kayınvalidesiyle kayınpederini etkilemek için aşırı çaba sarf ettiğini hissedebiliyor, ona devamlı gülümseyerek yüreklendi-

riyordu. Danimarka'da saygınlığına sadece bilgisiyle sahip çıkabileceğinin çok iyi farkındaydı. Fakat söylediği her şeyin annesiyle babasının bir kulağından girip öbüründen çıktığını da çok iyi biliyordu ama her şeye rağmen yine de ellerinden geleni yaptılar. Kahkaha atmaya, gülümsemeye ve soru sormaya özen gösterdiler.

Camilla masaya iyice uzanmış, köri soslu ringa balığı tabağını tam almak üzereyken, annesinin aniden kaskatı kesildiğini gördü. Gözü bir şeye takılmıştı ve Camilla ne olduğunu hemen çıkarmıştı.

Annesi ayağa fırlayıp odadan dışarı koşarken, sandalyesi havada uçarcasına arkaya devrildi. Camilla da annesinin peşinden seğirtti. Bir yandan da masanın üzerine eğildiğinde annesinin gözüne çarpan şeyi, köprücük kemiğinden boynuna doğru uzanan dikdörtgen şeklindeki morartıyı, örtebilmek için bluzunun yakasını yukarıya çekiştirip duruyordu.

Annesi de Camilla gibi topluydu. Mutfağa yaptığı koşu onu soluk soluğa bırakmıştı. Camilla annesine iki üç metre kala durdu. Şimdi ona, "Neden hep böyle davranmak zorundasınız?", "Sevgililerim hakkında hep illa en kötü ihtimali düşünmek zorunda mısınız?" filan gibi bir şey demesi gerekiyordu ama yapamadı. "O morartının illa bir dayak izi olduğunu mu düşünmek zorundasın?" bile diyemedi.

Camilla'nın annesi hüngür hüngür ağlıyordu. Camilla'nın gözlerinin içine bakıp şöyle demişti:

"Affedersin, affedersin, affedersin! Böyle yapmamalıydım."

Camilla, "Hiç önemi yok" demek istemediyse de deyivermiş ve annesi koşup onu kucaklamıştı:

"Teşekkür ederim. Öyle çaba gösteriyoruz ki. Öyle arzu ediyoruz ki senin... Ama Morten'le sevgili olduğun sürece, babanla ben azap çektik. Tahmin edemeyeceğin kadar!"

"Fakat biz ayrılana kadar bir şeyden haberiniz yoktu ki."

Camilla annesinin kollarından sıyrılmış ve annesi de hemen kollarını gevşetmişti:

"Hissediyorduk! Biliyorduk! Yine sana el kaldıracak bir erkeğe çatacaksın diye öyle korkuyoruz ki!"

Camilla annesine karşı kin ve öfke doluydu fakat bir şey diyememişti.

O da ağlıyordu. Ve sonra iki ay önce olsa söylemeye cesaret bile edemeyeceği şeyi söylemeyi sonunda başarmıştı. Bu değişikliği Dragan'a borçluydu, Dragan ona güç veriyordu. Ve fısıldayarak şöyle de ekleyivermişti:

"Ondan hoşlanmadınız. Mutlu olmamı istemiyorsunuz!"

Camilla'nın annesi kızındaki değişikliği fark etmiyordu. Kollarını iki yana açıp kıyameti koparmıştı:

"Öyle şey olur mu, tabii ki istiyoruz! Tek istediğimiz bu! Senin mutlu olmanı istiyoruz!"

Camilla, mutfaktaki bankın kırmızı renkli, sert minderlerinin üzerine çöküvermişti. Bu bankın üzerinde her gün okuldan sonra, önünde meyve suyu ve reçelli ekmeklerle yapayalnız oturur, ona işkence gibi gelen bir okul gününden sonra, kendini toparlamaya çalışırdı.

Kızının hiç sesini çıkarmadan, gözleri masanın üzerine kilitlenmiş oturduğunu görünce, annesi devam etmişti:

"...Sevebileceğin birini bulduğun için çok mutluyuz. Eminim sana çok iyi davranıyordur. Beni affet, kızım... Öyle hareket etmek istememiştim... Yaptığım yanlıştı..."

"Hmm, öyleydi."

Annesi bir kolunu Camilla'ya uzatıp ona yine bir dokunmayı denemişti:

"Yalnız öyle, yani... Sonra her telefon ettiğinde ve son aylarda bize her geldiğinde... hiç öyle de... Yani... Mutlu musun?"

Camilla başını kaldırıp annesinin gözlerinin içine bakarak cevap vermişti:

"Evet."

"Seni mutlu ediyor mu?

"Evet."

"Ondan hoşlanıyorsun, değil mi?"

"Evet! Tabii hoşlanıyorum."

"O zaman ben de mutlu olurum. İnan bana, Camilla... Yeter ki siz birbirinizi sevin..."

Annesinin duraklayarak konuşmasının, nasıl söyleyeceğini kestiremediği başka şeyler de söylemek istediği anlamına geldiğini Camilla iyi bilirdi, yani bir önce söylediğinin tam aksi olan şeyler.

Ama bu seferki kısa duraklamanın ardından annesi aynı şeyi tekrar etmişti:

"Yeter ki siz birbirinizi sevin. En önemlisi bu."

46

O akşam Dragan bir arkadaşına gitmek için evden çıkıp gidince, Camilla arkadaşı Anja'ya telefon edip uygunsa ona bir uğramak istediğini söylemişti.

Anja hemşireydi. Bir zamanlar apartman komşusuydular. Fakat sonra kocasıyla Amager'de bir villaya taşınmışlardı.

Anja'yla Finn'in düzenli, aydınlık salonunda otururlarken, Camilla o günkü rezalet öğle yemeğinde olup biteni anlatmıştı. Annesinin ne çekilmez bir insan olduğunu söylerken haklı olduğunu Anja'nın da doğrulamasını bekliyordu. Doğruladı da. Ancak gözlerinde garip bir ifade de vardı.

Camilla hiç çekinmeden sormuştu:

"Ne var?"

"Ne, ne var?"

"Ne düşünüyorsun?"

"Annenin nasıl bir insan olduğunu."

"Hayır, düşündüğün o değil."

"Evet, o."

Sanki herkes, Camilla'yla Dragan'ın ilişkisinde bir acayiplik sezer gibiydi. Ne olduğunu kendinin bile bilmediği bir acayiplik.

"Benim en yakın arkadaşımsın. Dragan'la benim hakkımda kafanı kurcalayan bir şeyler varsa söylemelisin."

"Bence öyle iyi biriyle karşılaşmış olman harika bir şey. Sen ondan hoşlanıyorsun, o da senden."

Camilla bu yoldan ilerleyerek bir yere varamayacağını anlamıştı, kendisi de Finn'den hazzetmiyor olsa bunu tabii gidip de Anja'nın yüzüne söylemezdi. En iyisi umursamamaktı. Başka şeylerden konuşmaya devam ettiler ama Camilla'nın kafası hep aynı düşünceyle meşguldü: Dragan'ın ona uygun biri olduğunu düşünmekle hata mı ediyordu acaba? Dragan'ın ona cesaret verdiğini, yaşadığı zindan hayatından kendini kurtarabilecek özgüveni onun vasıtasıyla kazandığını biliyordu. Diğerlerinin de bunu görebilmesi gerekmez miydi?

Fakat belki de, diye düşünmüştü sonra, hoşlanmadıkları şey tam da bu. Belki de benim o hep tanıdıkları çekingen, korkak kız olarak kalmamı istiyorlar?

O zaman Dragan'la omuz omuza verip hepsine karşı koymam gerekecek, kendim olabilmek için!

Tam bu sırada Finn salona girmişti. Ayakları çoraplı, üzerinde partal purtal bir blucin ve eflatun bir tişört; elinde de içi boş, koca bir çay fincanı vardı. Ufak tefek, saçları dökülmeye yüz tutmuş birisiydi, Camilla'ya da Anja'nın diğer bütün arkadaşlarına da her zaman kibar ve samimi davranırdı.

Finn kendine çay alırken, Anja'yla gülümseyerek bakışmışlar ve Finn sonra kanepeye karısının yanına, bir ayağını altına alarak oturmuş, çayını yudumlamaya başlamıştı.

Camilla onları seyrederken annesi aklına gelmişti, Camilla'nın da işte böyle Finn gibi bir erkek bulup evlenmesini hayal ediyordu annesi. Anja'yla Finn karşısında sarmaş dolaş, neredeyse birbirine kenetlenip tek vücut olmuş gibi oturuyordu.

Üçü birlikte çene çalmaya başlamışlardı. Fakat Camilla bir yandan, acaba seks hayatları ne âlemdedir, diye kafa yorup durmuştu.

Camilla kendisini rahatlıkla Finn gibi bir erkekle birlikte tahayyül edebiliyordu. O zaman pazarları öğle yemeklerini Camilla'nın anne babasıyla yiyebilirlerdi.

Anja bir karavan almak için harıl harıl para biriktirdiklerini anlatırken, Camilla düşünmeye devam ediyordu: Finn gibi birisiyle mutlu olur muydum acaba? Dragan'la olduğuna kıyasla bir sürü şey çok daha kolay ve rahat olurdu ama seks hayatımız da muhakkak pek yavan olurdu. Diğer yandan bu işler hiç belli de olmaz tabii!

***

Herkes bir arada Goran'ın dairesinde video seyredeceklerse, Goran ilk önce antenin fişini çekmeyi hiç ihmal etmezdi. Videoyu başlatana kadar kazara bir anlık da olsa karşılarına Yugoslav kanalında bir haber programı çıkıvermesin diye. Yugoslavya'da her gün bir sürü nahoş şey oluyordu, seyredip keyiflerini kaçırmak istemiyorlardı, sonra gazetecilerin kuyruklu yalanları da tepelerini attırıyordu. Özellikle Dragan kendini kaybediyor, bayağı saldırganlaşıyordu.

Oysa evde ikisi baş başa televizyon haberlerine bakarken, Dragan Müslüman arkadaşlarıyla birlikte olduğundan çok daha sakin davranıyor, Sırp tarafının savlarını kafasında daha bir ölçüp biçerek, daha bir anlayışlı dinliyordu.

Camilla'nın evindeyken, Danimarka haber kuşaklarından *TV-Avisen* ve *TV2-Nyhederne*'yi ve de BBC'yle CNN'i seyrederdi. Ve bütün gün de radyo haberlerini dinlerdi, duydukları kafasını attırsa bile. O zaman evin içinde oradan oraya koşup avaz avaz bağırır ve bir şeylere yumruk indirdiği veya tekme attığı bile olurdu.

Dragan'ın savları Camilla'ya bazen çok ikna edici gelirdi, bilgi ve tecrübesinin gazetecilerinkinden çok daha fazla olduğundan hiç şüphesi yoktu. Dragan bağıra çağıra fikir yürütmeye başlardı:

"Ne olup bittiğin bilen bir gazeteci yok mu tanrı aşkına? Hepten salak bu adamlar, yeni bir savaştan bahsediyorlar! Allahın manyakları, bu savaş beş yüz yıldır devam ediyor! Ne yaparsın, perspektif denen şey yok ki bu heriflerde!"

Camilla hiç karşılık vermemesi gerektiğini zamanla öğrenmişti. Ya yatak odasında oyalanır ya sokağa fırlar ya da tuvalete gider kapanırdı. O zaman Dragan tuvalet kapısının dışında durur, avaz avaz yırtınarak devam ederdi:

"...Gelgelelim NATO bal gibi bize saldırıyor işte, Camilla! Vatanıma bomba yağdırıyor! Doğduğum büyüdüğüm şehre bomba yağdırıyor! Ne yapmamızı bekliyorlar ki? Topyekun intihar mı edelim yani? İstedikleri bu mu? Yoksa bırakalım da Hırvatlarla Müslümanlar hepimizi kıtır kıtır doğrasın mı? Acaba bu mu NATO'nun hoşuna giderdi?"

Bazen içindeki hırs ve acizlik hissi onu öyle bunaltırdı ki, cümle kuramayacak hale gelir, dudaklarından anlaşılmaz Sırpça heceler dökülür, sadece böğürtü gibi bir ses çıkardı.

Camilla'yı yatağın dışında dövdüğü zamanlar hep televizyon haberlerinin ertesine rastlardı.

Camilla tam iki defa aralarındaki ilişkiyi bitirme kararı almış, sonra Dragan'ın başından geçen onca korkunç şeyin etkisinden sıyrılıp kendini toparlamasının daha bir zaman alacağını düşünüp vazgeçmişti. Kendinin veya ülkesinin durumu ona hatırlatılmadığı zamanlarda Dragan melek gibi biriydi. Bu savaş zaten bir noktada sona erecekti ve o zaman aralarındaki ilişkide de bir çıbanbaşı kalmayacaktı.

Camilla, Dragan'la tanışmadan evvel, şiddet yanlısı bir erkekle bir daha katiyen birlikte olmayacağına dair kendine söz vermişti. Ancak onu öyle seviyordu ki! Fakat aralarında bir karar almışlardı: Dragan televizyon seyredebilir, gazete okuyabilir ve radyo dinleyebilirdi ama Camilla'nın ya işte ya da şu veya bu nedenle dışarıda bir işi olduğu zamanlar. Camilla eve dönmeden iki saat önce, Dragan cihazları kapatacak, elindeki gazeteleri bir kenara bırakacaktı.

Böylece Camilla eve geldiğinde Dragan'ı yine de bir hayli öfkeli bulsa bile, şiddet sorunu neredeyse tamamen ortadan kalkmış olacaktı.

***

Dragan, Camilla'nın dairesine taşınalı dört ay olmuştu. Camilla işten sonra arkadaşlarıyla, Dragan'la Vesterbro'da bir pubda buluşmuş ve orada başka bir mülteci kampında kalan Yugoslavlardan oluşan kalabalık bir gruba rastlamışlardı.

Camilla dört bira ısmarlamak için bara gitti ve beklerken de o gruptan biriyle çene çalmaya başladı. Adam sarhoşa filan benzemiyordu ama İngilizce'yi bir garip konuşuyordu, genizden ve pepeler gibi. Gözkapakları öyle sarkıktı ki, neredeyse gözlerini örtüyordu. Her haliyle yabancı olduğunu ilan eder gibiydi sanki.

Barda çok bekleyen vardı. Camilla'ya sıra gelmesi epey vakit aldı. Adam başıyla Camilla'nın masasını işaret ederek:

"Biliyor musun, orada yaptıkları hiçbir zaman affedilemeyecek biri oturuyor" dedi.

"Ne dedin?"

Adam onun sorduğuna doğrudan cevap vermese de kendi havasında konuşmayı sürdürdü, sesinde hiçbir istihza sezilmiyordu, Camilla'nın herhangi bir Danimarkalıda şimdiye kadar şahit olmadığı bir ciddiyetle konuşuyordu:

"O masada yeryüzünün bütün belalarına layık biri oturuyor."

"Kimden bahsediyorsun? Ne diyorsun?"

Ve adam:

"Kemikli çeneli o adamı kastediyorum" demişti, doğruca Dragan'a bakarak. Camilla adamın tam olarak neden bahsettiğini anlamasa da kendini birden çok kötü hissetmişti. Ve adam sıska vücuduyla ona dönüp şöyle eklemişti:

"Memleketimde, Banja Luka'da, bu adam benim sokak komşularımdan üç kız kardeşin ırzına geçip sonra da öldüren bir cani grubunun lideriydi."

"Hayır, olamaz, bir yanlışlık olmalı. Asıl onun kız kardeşleri böyle bir vahşete..."

Camilla birden durdu, adama baktı. Sanki bir şeyler çaktı zihninde. Her gün yaşadığı ufak tefek, gündelik şeyler. Nasıl söyleyeceğini bilemediği şeyler.

Adam Camilla'nın Dragan'ı tanıdığını fark edince sanki allak bullak olmuştu:

"Peki, sen kimsin bakalım?"

Camilla kafasından çabucacık şöyle hesap etmişti, bu adamdan belki bir şeyler daha öğrenebilirdi, öğrenmeliydi:

"Masadaki adamlardan bazılarının Danca öğretmeniyim."

Adam ona kuşkuyla bakmıştı:

"Söylediklerimden sakın onlara bir şey bahsedeyim deme."

"Hayır, bahsetmem."

"Asla, asla bir şey dememelisin!"

"Hayır."

"Onların Danca öğretmenisin demek? Sadece o kadar, değil mi?"

"Evet, o kadar. Ve hiçbir şey bahsetmeyeceğim."

Barmen tam o sırada adamın birasını getirmişti ama o asabice etrafına bakınıyordu. Gitmek ister gibi bir hali vardı. Biraya ödediği para onun için bir servet olsa bile.

Adam şöyle devam etmişti:

"Beni öldürür. Dragan bu! Bir saniye bile tereddüt etmez. O beni tanımıyor ama ben onun nasıl biri olduğunu iyi bilirim."

Camilla adama temin etmek istercesine gülümseyerek:

"Söz veriyorum, tek kelime etmeyeceğim" demişti yine.

Dragan o arada masadan kalkıp Camilla'ya doğru gelince, adamın sanki dizlerinin bağı çözülür gibi olmuştu. Camilla devam etmişti:

"Fakat anlamıyorum. Danca dersinde bize milis gücüne mecburen katıldığını söylemişti de."

"Onun gibileri mecbur bırakılmadı, gidip kendileri yazıldı. Gönüllü olarak. Bu işlerden zevk alan heriflerdendir o."

Ve adam sallana sallana hemen kapıya doğru seğirtmiş ve çıkıp gitmişti.

Dragan o arada Camilla'nın yanına gelip biraları masaya taşımasına yardım etmişti. Ve Camilla sesini çıkarıp tek kelim etmemişti.

Aradan biraz zaman geçince, Dragan hakkında duyduklarını, nereden olduğunu söylemeden Lena'nın kocası Simo'ya çıtlatmış, fikrini sormuştu. Simo'nun ilk ağzından çıkan laf:

"Kim dedi bunları?" olmuştu.

"Şey, kim olduğunu bilmiyorum. Barda bir adam anlattı."

"Bana söyleyebilirsin, Camilla."

"Ama gerçekten kim olduğunu bilmiyorum."

Simo bunun üzerine yanından uzaklaşmış ama aradan bir dakika bile geçmeden Dragan, Camilla'nın koluna yapışmıştı. Onu bir köşeye çekip o da Simo'nun sorduğunu sormuştu:

"Kim dedi sana bunları?"

"Bilmiyorum. Adamın biri işte."

"Bana hemen söyleyeceksin! Şimdi!"

"Ama neden bu kadar... Bir dedikodu sadece. Sıradan bir..."

Dragan onu sallayarak ve gözlerini dimdik onunkilere dikerek, sert bir dille:

"Hemen söyleyeceksin!" diye tekrarlamıştı.

Camilla, Dragan vurmaya başlamadan hemen önce şakaklarının atmaya başladığını iyi bilirdi:

"Eğer burada bana elini kaldırırsan, Danimarkalı bir kadına karşı şiddet uyguladığın için seni hemen polise ihbar ederim!"

Bu Dragan'ın daha da çileden çıkarmış, yumruğunu Camilla'nın arkasındaki duvara indirerek:

"Beni tehdit etmeye kalkma!" diye adeta hırlamıştı.

Fakat Camilla'ya vurmamıştı.

Camilla polise bir iki kelime ederse, mültecilere mahsus bir hapishane hücresinde yıllarca tıkılı kalacağını ve sonra da ömrünün geri kalanını, istenmeyen mülteci olarak havaalanlarının transit salonlarında geçireceğini pekâlâ iyi biliyordu.

Dragan masaya, arkadaşlarının yanına dönmeyi tercih etti. Ve Camilla masadakilerden bazılarının bir anda pubın her tarafına dağıldığını gördü. Az önce Camilla'nın yakınında duranlara sorular soruyor ve parmaklarıyla da bir Camilla'yı, bir de biraz evvel oturduğu sandalyeyi işaret ediyorlardı.

Aradan beş dakika geçmeden, masadakilerden dördü, yüzlerinde kararlı bir ifadeyle yerlerinden kalkmış, paltolarını kapıp öbürlerine veda bile etmeden pubı terk etmişti.

***

Dragan eve döndüğünde saat neredeyse sabahın üç buçuğuydu. Camilla yatakta ağlıyordu. Eve döndüğünden beri gözüne uyku girmemişti. Dragan üzerindekileri çıkarmadan yanına uzanmış, onu kollarına alarak yumuşak bir sesle yatıştırmaya çalışmıştı:

"Hadi artık geçti. Geçti artık. Tabii doğru değil. Hepsi yalan. Yalnız bu adam bu ülkede böyle yalanlar yayarsa hapsi boylayabilirim, geri bile gönderilebilirim. Yani biz, senle ben, birbirimizden ayrılmak istemiyorsak, bu adamın böyle şeyler söylemeyi bırakması lazım."

Camilla yaş içindeki gözlerini kocaman açarak ona bakmış, o anda kendini küçücük bir kız çocuğu gibi hissetmişti:

"O zaman doğru değil? Yalan hepsi?"

"Gayet tabii yalan, Camilla."

Dragan adaleli kollarıyla onu sarılıp iyice kendine doğru çekmişti, Camilla da onun gömleğine sinmiş bira ve sigara kokusunun içinden burnunu Dragan'ın göğsüne bastırarak kendi kendine mırıldanmıştı:

"Yalan. Sadece yalan. Yalan. Sadece yalan."

Dragan onun sözünü kesmişti:

"Camilla, sana yalan diyorsam, yalan olduğundan emin olabilirsin. Fakat şunu da bil ki, savaşın nasıl bir şey olduğunu sen asla anlayamazsın. Öyle korkunçtu ki. Kendimi arada kötü

hissetmemin nedeni yaşadığım bütün o feci şeyler. Öyle korkunçtu ki. Savaşta kimse sair zamanda kendinden beklediği gibi hareket etmiyor. Sen de olsan etmezdin. Ben de etmedim. Fakat kaçtım. Kaçıp uzaklaşmak için canımı tehlikeye attım."

Ve sonra daha önce defalarca dediği şeyi tekrarladı:

"...Artık sona ersin istiyordum. Hepsi geride kaldı şimdi. Bundan sonra akıllı uslu, adam gibi yaşamak ve senin gibi iyi bir insan olmak istiyorum."

Camilla ona öyle sımsıkı sarılmıştı ki, Dragan zar zor soyunduydu.

Sevişmeleri her zamankinden daha harikaydı. Ve bu, Camilla için dehşet vericiydi. Dragan'ın o güne kadar yaptığı şeyler hakkındaki o belirsizlik dehşet vericiydi. Yapmayı düşünebileceği şeyler hakkındaki belirsizlik dehşet vericiydi.

Fakat kendini zincirlerinden tamamen kurtulmuş, yeryüzünün, geçmişinin ve geleceğinin hâkimi gibi hissediyor, bu ona mutluluk veriyordu. Ve bu duygu bu sefer fazlasıyla uzun sürdü. Camilla o gece daha sonra, sevişmelerinin mutlu sarhoşluğu içinde, banyodaki büyük aynanın karşısında tek başına durmuş, sert ışığın altında vücudundaki yeni morlukları incelemişti.

Ertesi sabah Dragan öyle derin uyuyordu ki, az kalsın onu uyandıramayacaktı. Camilla'yı gece uyku tutmamıştı. Bardaki adamın başına neler gelmiş olabileceğini aklından çıkaramamış, gözlerinin önünden birbirinden korkunç bin bir türlü sahne gelip geçmişti. Bütün bunlara Camilla sebep olmuştu, suçlu oydu. Acaba adama ne yapmışlardı?

Yalnız başına kahvaltı ettikten sonra, Dragan'ın dün akşam-üzerinden çıkardıklarını banyoda bir çalkalamak istemişti. Dün onu polise ihbar edeceğini söylediği için kendini öyle fena hissediyordu ki, Dragan için bir şeyler yapmak gereğini hissediyordu. O savaşta gerçekten olup bitenleri bilemezdi. İyice bildiği tek şey, Dragan'ın da bir savaş kurbanı olduğuydu.

Sandalyenin üzerine atılmış giysileri toplayıp banyoya taşıdı. Ve kahverengi pantolonunu tam yıkamak için eline aldığında, ceplerinden birinde ufacık, yumuşak bir paket fark eder gibi oldu.

Kumaşın üzerinden şöyle bir yoklayınca, ona kondom paketi gibi gelmişti. Camilla doğum kontrol hapı kullanırdı. Kondomu çıkarıp da Dragan'a verse, nasıl öfkeden çılgına döneceğini tasavvur edebiliyordu. Tamamen kontrolünü kaybeder ve Camilla'yı dövdüğü için de sonradan hiç pişmanlık filan duymazdı. Ve Camilla da...

Lakin cebinden çıkan şey kondom değildi. İçi beyaz bir tozla dolu, ufacık, şeffaf bir poşetti.

Bu tür poşet torbaları filmlerden iyi hatırlıyordu. Ne kadar bağımlıydı acaba? Ve sonra bu kahrolası kokaine ödeyecek parayı nereden buluyordu bu adam?

Belki de alabilecek parayı bulmak için kendi de uyuşturucu satıyordu? Arkadaşlarına satıyor olabilir miydi? Onlar da mı kullanıyordu yani, Lena'nın kocası veya o tatlılar tatlısı, misafirperver Goran?

Arkadaşlarının Dragan'a nasıl saygı gösterdiğini daha başından beri hissetmişti, yoksa aslında ondan korkuyor olabilirler miydi? Belki hepsinin ona kokain borcu vardı? Belki de bir yandan ondan korkuyor, bir yandan da ona acıyorlardı? Tıpkı Camilla'nın yaptığı gibi.

***

Camilla, Dragan'ı kapı dışarı etti. O da gerisingeri mülteci kampına döndü.

Camilla daha sonraki günlerde, Dragan'ın Yugoslavya'daki yaşamı hakkında ne bilgi bulabilirse toplamaya başladı. Fakat hepsi o kadar çok birbirine benziyor, birbirini tamamlıyordu ki, yanlış da olabilirdi, uydurma da. Bu bilgilerden biri Dragan'ın, tutuklulara yapılan işkencelerle dünya medyalarına

konu olan Omarska toplama kampında, Mirko Zigic'le beraber gönüllü olarak muhafızlık ve "sorgu memurluğu" yapmış olduğuydu.

Ve sonra bir gün, Dragan'ın giderken unuttuğu Crnjanski'nin şiir kitabının içine tıkılmış bir kâğıt parçası buldu. En tepesinde "Dragan" kelimesini okuyabildi ama daha aşağıda yazılı olanların tek kelimesini anlayamadı, kâğıt parçasının en altında "Mirko Z" imzası vardı.

Fakat Dragan'ı ne Bosna'da işlemiş olabileceği savaş suçları ne kokain ne de ev içi şiddet gerekçesiyle polise ihbar etmeye eli gidebildi Camilla'nın. Bunun Dragan için sonuçları korkunç olurdu.

Bir defasında, Lena'yla Simo'nun evindeki bir davette karşılaştılar. Camilla artık Dragan'dan bir zamanlar Morten'den korktuğundan çok daha fazla korkuyordu. Ve o gece daha sonra kendilerini yine Frederiksberg'in pahalı apartmanlarının arkasındaki çalılıklara yayılan siyah paltonun üzerinde buldular.

Dragan yine Camilla'nın dairesine taşındı. Ve Camilla bir süre sonra, Dragan'ın başından geçen onca şeyi bilmese, onun alkol ve kokain bağımlılığına mesafe koymayı daha kolay başaracağını anladı.

Dragan'ı yine kapı dışarı etti. Dragan yine mülteci kampına geri döndü. Sonra Camilla onu yine evine kabul etti. Dragan'ın alkol ve uyuşturucu bağımlılığı ve öfke krizleri her ayyuka çıktığında da onu yine sepetledi. Bu bir zaman böyle sürdü gitti. Sonra pes etti ve kendi de kokaini denemeyi düşündü, Dragan'ın kokainini, satın almak için parayı nereden bulduğunu çıkaramadığı kokainini. Ve bu vesileyle de kendinde "bağımlı kişilik bozukluğu" olduğunu anladı. Çünkü Dragan'ın ev yemeklerinin, seksinin ve şimdi de uyuşturucusunun, muhtemelen birçok insandan daha kolay ve çabuk, bağımlısı oluvermişti.

Ve bir gün, Dragan kendine başka bir kadın buldu. Dragan ona da tıpkı altı ay önce Camilla'ya olduğu gibi delice âşık olmuştu.

Camilla için her şey sona ermişti. Yaşamak için bir nedeni kalmamıştı. Ve iki yılı bu ruh hali içinde geçti. O tanrının cezası Vanløse'ye gidip annesiyle babasını ziyaret etmekten ya da eskiden yaptığı gibi Anja'yla Finn'in evinde huzurlu akşam çayı misafirliğine gitmekten başka yapacak şeyi yine kalmamıştı.

Kendini muntazaman koro provalarına katılmaya, annesiyle babasının ve bir destek grubunun yardımıyla da kokain bağımlılığından kurtulmaya zorladı, mecbur etti. Ve o iki yılın sonunda şunu anladı: Dragan'ı ondan çalan o alçak cadaloz aslında Camilla'nın hayatını kurtarmıştı.

47

Camilla'yla çocuklar da Finn'le aynı saatte uyanıyor. Saat beş buçukta hepsi ayakta. Tamirhane sahibi olduğundan Finn'in işe erken gitmesi gerekiyor.

Onun için Camilla her sabah DCIF'ye herkesten bir buçuk saat evvel geliyor. Alarm tuşuna şifreyi girip kapıyı açıyor ve yarı karanlık ofise dalıyor.

Telesekreterin kırmızı ışığına bakıyor. Yanıp sönmüyor. Demek ki dün akşamdan beri arayıp mesaj bırakan olmamış. Malene'nin bilgisayarı çalışıyor. Dün çıkarken kapatmayı unutmuş olmalı. Camilla gidip ışıkları yakıyor. Floresanlar birkaç kere göz kırpıyor ama sonra normale dönüyor.

Camilla bilgisayarını açtıktan sonra, daracık koridorlardan mutfağa gidiyor, kahve yapmak için. Tıs yok: duvarları boydan boya kaplayan kitaplar dışarıdan gelen her sesi emiyor. Ama zaten sabahın bu kadar erken saatinde emecek filan bir ses de yok.

Birkaç gün öncesine kadar, sabahları bu bir buçuk saat, günlük mesainin en zevkli kısmıydı Camilla için. İşlerini yal-

nız başına, huzur içinde halletmekten çok keyif alırdı. Oysa son birkaç sabahtır durum farklı.

Iben, Camilla'nın eskiden bir savaş suçlusuyla sevgili olduğunu meydana çıkardığından beri hepsi onu tamamen dışladı. Ve Camilla bunun ne demek olduğunu çok iyi biliyor.

Masasına dönüyor ve sisteme işlenecek bir deste hesap fişini önüne çekip işine bakıyor. Evden çıkmadan iki aspirin almış olmasına rağmen, başı sanki çatlıyor, karnında da feci bir sancı var.

Uzun yıllar önce de sabahları böyle hissederdi. İlk birkaç sene annesi onu sabahları okula herkesin gelmesinden yirmi dakika daha önce bırakırdı. İşine zamanında yetişebilmek için buna mecburdu.

Ve bu yıllar zarfında Camilla her okul gününe, okulun avlusundaki sahanlığın altında duran harap bankın üzerinde, dizlerini birbirine iyice bitiştirerek oturmuş, tahminler yürüterek başlardı: Sınıf arkadaşları bakalım bugün onun hakkından nasıl gelecekti?

Ama tabii, ona kazara bir değecek olsalar, iğrenç bir şey yapmış gibi avaz avaz böğürecekleri muhakkaktı. Birbirlerini onun üzerine itecekleri, en yakına gelenin, ellerine pislik bulaşmış da silmek istermiş gibi diğerlerinin arkasından koşturacağı da ve bunun böyle zincirleme devam edip gideceği de muhakkaktı.

Fakat bunun ötesinde neler bulacaklar acaba? Çantasına bugün neler tıkıştıracaklar, neler dökecekler? Ona vuracaklar mı? Defterinin sayfalarını tek tek koparıp parça parça doğrayacaklar mı?

Midesi ağrıdığına göre acaba kahve içmese mi? Kahve de neredeyse hazır olmalı; ve kendine kahve almaya gidiyor.

Diğerleri de geldikten sonra, ilk saatler aynen beklediği gibi geçiyor.

Öğleye doğru Paul'un odasındaki o vınlayan floresan tüpünü değiştirmeye karar veriyor. Paul bir süredir sesten şikâyet

ediyor. Sonra bu Camilla'ya, Malene karşısında olmadan biraz rahat bir nefes alabilme, Anne-Lise'den ve kütüphaneden habire ona seslenip duran Iben'den de birkaç dakika uzak kalma imkânı verecek.

Yeni bir tüp ve de ayaklı merdiveni almak için ufak depo odasına gidip içeride epeyce bir oyalanıyor. Sonra ellerindekilerle Kış Bahçesi'nden acele adımlarla geçip Paul'un odasına giriyor, kapıyı arkasından kapatıyor. Aheste bir tempoyla merdiveni açıyor, üzerine tırmanıyor ve tavandaki eski tüpü yerinden söküyor.

Tam merdivenin en üst basamağında durmuş yeni tüpü yerine takarken, Iben fırtına gibi içeri dalıyor. Zaten diyeceğini daha kapıyı açmadan avaz avaz dışarıdan da demişti zaten:

"Az önce bir Sırp gazeteciyle konuştum. Senin eski sevgilin bir yıl önce onun bir meslektaşını öldürmüş!"

"Ne?.."

"Dragan, tabancasının kabzasıyla kafasına vura vura öldürmüş gazeteciyi, Camilla. Sebebi de adamın Dragan'ın dostu Zigic'i ve Sırp davasını eleştiren yazılar yazmasıymış. Yani anlayacağın, tıpkı benim yaptığımı yapıyormuş zavallı gazeteci."

"Evet ama..."

Camilla merdivenden alelacele inmek zorunda kalıyor. Yeni tüpü daha sonra taksa da olur.

Iben:

"Artık bize suya sabuna dokunacak bir şeyler söylemenin zamanı geldi, Camilla."

"Ama şimdiye kadar söylediklerimden başka bir şey bilmiyorum ki."

"Sen şu ağzını ne zaman açıp da Dragan hakkında bir şey söylediğinde, insan neden hemen senin yalan konuştuğunu düşünüveriyor acaba?"

"Bilmiyorum. Başka bir şey bilmiyorum ben."

"Hâlâ yalan söylüyorsun, yüzünden akıyor!"

"Ben de tıpkı senin durumundayım. Bizi eline geçirecek diye benim de ödüm kopuyor ama ne yapabilirim ki?"

Iben bacaklarını iki yana açmış duruyor. Çene kaslarının öfkeden nasıl seğirdiği rahatça fark ediliyor. Camilla, kadınlara mahsus bu savaş konumunu iyi tanıyor. Aklına hemen eski okulu ve sınıfın en kalpsiz, en alçak kızı geliyor. O da öğretmenin masasının önünde böyle dururdu. Öbürleri etrafına toplanırdı. Ve sonra o Camilla'nın arkasından sert bir şey fırlatınca, diğerleri de hemen atacak bir şeyler bulup onu taklit ederdi.

Camilla ayakta duracak halde olmadığını fark ediyor. Toplantı masasındaki etrafındaki koltuklardan birine çöküveriyor. Başını avuçlarına gömüp elleriyle gözlerine bastırıyor. Ve o karanlıkta Iben'in sesi kulağına geliyor, demek hâlâ konuşuyor:

"Sana inanmak isterim ama sende öyle acayip, öyle anlaşılmaz bir şeyler var ki, inanamıyorum! Yalan söylemeyi de pek beceremiyorsun, Camilla."

"Ben yalan söylemiyorum ki!" Camilla sesinin tizleştiğini duyabiliyor, ses tellerini biraz daha hâkim olmak zorunda.

Iben cevap vermiyor. Camilla onun biraz ötesinde bacaklarını meydan okur gibi iki yana açmış, öfkeden kabardığını tahayyül ediliyor. Camilla gözleri hâlâ kapalı ve yüzü yere dönük, tekrarlayıp duruyor:

"Yalan söylemiyorum! Yalan söylemiyorum! Yalan söylemiyorum!"

Iben'in dönüp odadan çıktığını duyuyor.

Camilla bunu hak ettiğini biliyor. Onu böyle hırpalamakta aslında haklılar. Çünkü o, söylediği yalanlarla, Iben'in hayatına kasteden bir cani hakkındaki tahkikatın sürüncemede kalmasına sebep oldu.

Bu durum belki de Iben'in veya içlerinden başka birinin ölümüyle sonuçlanacak. Ve o zaman tek sorumlu da gerçeği onlardan sakladığı için kendisi olacak. Ona böyle yüklenmekte, eziyet etmekte haklılar. Bunu biliyor. Yalnız işin en feci yanı, Iben onun en zayıf noktasını bulmuş oradan vuruyor.

Camilla, yüzünü avuçlarıyla örtmüş halde oturmaya devam ediyorsa da açık kapının öbür tarafında Iben'in Kış Bahçesi'ndekilere söylediklerini gayet rahat duyabiliyor:

"Ljiljana Perić'e telefon ettim, Zigic'le aynı lisede okumuş olan o kadına. Zigic'le ilgili yazımı hazırlarken onunla da mülakat yapmıştım. Ljiljana'dan Dragan'ın ettiği haltları çok iyi bildiği halde ne onun ne Zigic'in hakkında tek bir satır bile yazmayı göze alamayan Belgradlı o gazetecinin adını öğrendim. Bana Dragan'ın uyuşturucu ticareti, beyaz kadın ticareti, fidye için insan kaçırma gibi yeraltı faaliyetlerine bulaştığının şüphe götürmez olduğunu söyledi. Yani Dragan mafya üyesiymiş."

Iben, Camilla da duyabilsin diye sesini burada daha yükselterek devam ediyor:

"Dragan'ın savaş sırasındaki amiri hakkında da yazmıştım. Kadın o zamanlar Dragan'la sevişiyordu. Yani Rasmus'u öldüren kişinin illa Zigic olması gerekmiyor, Dragan da olabilir. Mailleri de o gönderdi belki. Ve sonra biz güvenlik kamera sistemini kurmadan önce buraya da pekâlâ girmiş olabilir."

***

Camilla ruhsal tacize çok önceden aşırı duyarlı olmasaydı, DCIF'e girince olacağı muhakkaktı zaten.

Ofistekilerin Anne-Lise'ye davranış şekli, tahammül edilecek gibi değildi. Camilla belki yüzlerce defa ona yardım etmek istemişti ama ne zaman biraz yakınlaşmaya kalkışsa, Malene'yle Iben bu sefer Camilla'yla uğraşmaya başlamıştı. Onlarla bir arada oturmaya mecburdu. Ofisteki düzenin düzgün işleyebilmesi için iyi bir takım oyuncusu olmaya, karşı karşıya oturduğu bu insanların gönlünü hoş etmeye mecburdu.

Bir keresinde onlara, üçünün birden Anne-Lise'ye daha anlayışlı ve daha nazik davranmasını önermişti, ne de olsa hepsi aynı yerde çalışıyordu, arkadaş sayılırlardı. Fakat Malene şöyle

karşılık vermişti: "Ama olur mu canım! Iben'le ben arkadaşız ama Anne-Lise'yle sadece iş arkadaşıyım. İkisi farklı şey." Sanki ne yaptıklarının ve bunların karşı tarafa neye mal olabileceğinin farkında değil gibiydiler.

Oysa Camilla farkındaydı. Anne-Lise'nin her allahın günü kütüphanenin ta dibine, Doğu Avrupa koleksiyonunun durduğu bölüme çekilip ağladığının çok iyi farkındaydı. Ve yerine dönünce ağladığı gözlerinden anlaşılmasın diye, her seferinde el aynasını yanına aldığının da farkındaydı.

Anne-Lise'nin DCIF'de işe başlamasından kısa bir süre sonra Camilla, Anne-Lise'nin gözlerine bakamaz hale gelmişti. Ve Paul'a bir gün bu konuda ne dediğini de hâlâ gün gibi hatırlıyor:

"Anne-Lise sanki buraya alışamadı, kendini yabancı hissediyor gibi. Onunla bir konuşsan iyi olmaz mıydı, Paul? Belki dolaylı olarak bir şeyler yapabilirdik."

Paul, "Niçin böyle düşünüyorsun?" diye sorunca, Camilla cesaretini toparlayıp usulca ve yere bakarak şöyle demişti:

"Kahve molası sırasında bana sanki ağlamış gibi geldi de. Gözleri kan çanağı içindeydi, yanakları da kıpkırmızıydı."

Paul şöyle karşılık vermişti:

"Hadi canım sen de! Onun her zaman öyle göründüğüne hiç dikkat etmedin mi? Bir cilt sorunu olmalı o kadar."

Paul'un pek vakti yoktu, tam kapıdan çıkmak üzereydi. Ve Camilla daha uzatmadan yerine, işine ve Malene'yle Iben'in saçmalıklarına geri dönmüştü.

Fakat son günlerde her şey değişti. Iben'le Anne-Lise kütüphanede hoşbeş ederken, tek başına kalmış, ne yapacağım diye kara kara düşünen Malene artık.

Öğle yemeği zamanı gelince Iben, Anne-Lise'yle harıl harıl Dragan mevzuunu konuşurken, Camilla tısını çıkarmadan sap kerevizleri ufacık ufacık ısırarak yiyor. Kendini hiç iyi hissetmiyor.

Masadaki kimsede eski dilbazlığından eser kalmadı. Kendini formunda hisseden tek kişi Anne-Lise. Malene dilim çavdar ekmeği poşetini açmaya çalışırken elinden kayıyor, poşetteki ekmek dilimleri masaya düşüp parçalanıyor.

Kimse ağzını açıp da onun içini rahatlatacak tek bir laf, "aldırma" veya "hiç dert etme" gibilerinden dostça bir iki kelime bile etmiyor. Kimse ağzını açıp da, "ne sakarsın" veya "şimdi hepimizi ekmek kırıntısı yemek zorunda bıraktın" gibilerinden ters bir şey de söylemiyor. Herkes tıs pıs.

Hayatta kalma savaşında tek çıkar yolun, biraz geri çekilip karşındakinin öfkesini seni teğet geçerek bir sonraki hedefe isabet ettirmekten geçtiğini, Camilla yetişkin bir insan oluncaya kadar anlayamamıştı. Aslında bunu yıllar önce anlayabilmiş olmayı çok isterdi. Lakin geç de olsa artık kendini gözetebilecek durumda. Son bir yıldır "bir sonraki hedef" Anne-Lise'ydi. Şimdiyse Malene.

Malene hemen eğilip masadaki ekmek dilimlerinin en parçalanmış olanını kendine alıyor. Bir taraftan da Iben'in Dragan hakkında anlattıklarını can kulağıyla dinliyormuş numarası yapmaya çalışıyor ama çok yapmacık görünüyor. Dragan umurunda bile değil. Ve hepsi de onun içini okuyabiliyor.

Camilla, Malene'yi o halde görmekten bir yerde mutluluk da duyuyor. Bir kere Malene'nin her zaman işyerine hiç uymayacak şekilde dekolte giyinmesine öteden beri pek sinirlenir; düşük belli daracık pantolonlar, kısacık bluzlar falan. Hele hele şu günlerde Malene'nin, "buranın en güzeli, en seksisi benim" havasından hiç geçilmiyor.

Daha en başından beri Camilla'nın DCIF'de en hazzetmediği kişi Malene olmuştu. Sebeplerin arasında, ilk günden itibaren Anne-Lise'ye burada en kötü davranan kişinin o olması da var.

Malene sandviçini ağzını şapırdatarak yemekle meşgul. Dişlerinin üzerine peynir parçaları ve ekmek kırıntıları yapışmış. Bir yandan da Camilla'yı iğneleyerek Iben'e yaltakçılık ediyor:

"Bize acaba daha başka ne yalanlar uydurdun diye düşünmeden geçemiyor insan."

Malene'nin içini okumak o kadar kolay ki: Böyle konuşarak diğer ikisini de kendi safına çekip Camilla'nın kafasını hep birlikte kemirmek. Fakat nedense ikisinin de şu sırada çıt çıkmıyor.

Hiç kimsenin sesini çıkarmadığını –ağızlarındakileri çiğneyip yuttuktan sonra da– görünce, Malene o narin ellerini ovuşturarak:

"Eh artık işimize bakalım" diyor.

Bir yıldır hemen her gün, öğle tatilinin bitiminde aynı şeyi söyleyip durmuştur. Ve her deyişinde de hepsi hemen kalkıp masalarına dönmüştür. Şimdi de herkesin iyi bildiği, kendinden emin Malene'yi oynamaya çalışıyor. Fakat yapmacıklı sesi kendini ele veriyor.

Kimse ayağa kalkmıyor. Ve kimse tek kelimeyle olsun sesini çıkarıp da söylediğine bir yorumda bulunmuyor. Onun yerine, Anne-Lise'yle Iben uzanıp bir dilim ekmek daha alıyorlar.

Aradan ancak birkaç dakika geçtikten sonra, Anne-Lise sandalyesini geriye itip ayağa kalkıyor. Hemen arkasından Iben de kalkıyor. Ve onun arkasından da Camilla.

***

Camilla'nın o gün öğleden sonraki işi, DCIF'nin düzenlemeyi düşündüğü ufak çaplı bir ortak seminer hakkında bir fizibilite incelemesi yapmak. Paul'a vermek için. Önünde bir sürü rakamla ve kafasında bir sürü detayla uğraşırken habire çalan telefonlar rahat vermiyor.

Malene şimdi de ona yaranmaya çalışıyor! Diğer ikisini Camilla'nın üstüne salamayacağını görünce, bu sefer onlara karşı Camilla'yla birlik olma yolunu deniyor.

Tam bir şirinlik muskası! O daracık pantolonuyla habire Camilla'nın masasına koşup ondan bundan konuşuyor da ko-

nuşuyor, arada bir de yönetim kurulundakiler ve ortak tanıdıkları meslektaşlar hakkında atıp tutuyor.

Camilla'nın onun bu oyunlarına kanacağına nasıl inanabiliyor acaba? Camilla onunla yakınlaşırsa, Iben'le arası daha da bozulacak ve Malene tabii hemen taraf değiştirip yine Camilla'ya cephe alacak. O zaman Iben'in onu affedeceğini umuyor olmalı.

Camilla, gözleri önündeki ekranda, harıl harıl çalışırken, bir taraftan da Malene'ye tek kelimelik cevaplar yetiştiriyor. Onun sinsi oyunlarını anladığı ve kendini korumasını en nihayet öğrendiği için içi artık rahat.

Daha sonra, Camilla bir rulo etiket almak için tam depo odasına girdiğinde, Malene de arkasından damlayıveriyor:

"Bilmen gereken şeyler var. Iben'in tepkilerini doğru anlaman için bunları bilmen gerek."

Camilla, bundan böyle Malene ne derse kulak asmamaya kararlı. Aklı başka yerdeymiş gibi, raflara eğilip habire sanki bir şey arıyor da bulamıyor gibi yaparken, Malene de bir taraftan konuşuyor:

"...Iben on dokuz yaşındayken psikiyatrik tedavi gördü. Öyle sanıldığı kadar istikrarlı biri değil yani. O zamanlar şimdikinden çok daha agresif, çok daha vesveseliydi. Bir bacağına kama bağlayıp öyle çıkardı sokağa. Ta tedaviye başlayana kadar bu öyle sürdü."

Camilla yüzünü Malene'ye dönmeden edemiyor ve Malene de devam ediyor:

"...Kim bilir belki de bölünmüş kişilik bozukluğu olan *asıl o*! Mailleri gönderen de o! Bu ortaya çıkacak diye de korkusundan, işi çirkefliğe vuruyor, öfkesiyle bizi sindirmeye çalışıyor."

Malene, "mailleri gönderen o" demekle, Malene'nin apartmanında merdivenlere yağ dökenin de sahanlıktaki o koca vitraylı pencerenin önündeki parmaklığı kaldıranın da Iben olması gerek demek istiyor. Dosdoğru söylemiyor ama yine de diyeceğini diyor.

Diğer taraftan Camilla, Malene'nin anlattıklarında gerçek payı olduğunu inkâr edemiyor. Iben'in bacağının iç tarafında ara sıra garip bir tümsek görür gibi olduğunu hatırlıyor. Iben gerçekten işi bacağına kama bağlayarak ortalıkta dolaşmaya kadar götürebilecek biri mi? O zaman paranoyak olmuyor mu? Etrafına tehlikeli biri olmuyor mu? O mailler geldiğinde de böyle miydi? Ya Rasmus öldüğünde?

Depo odasındaki konuşmanın arkasından, Camilla kütüphanede yapacak bir iki iş buluyor. Dolayısıyla Iben'in yeni yerinin tam arkasından geçmesi gerekecek. Ve o arada da hem bacağında tümsek var mı bir göz atmaya hem de bilgisayarında neyle meşgul olduğunu şöyle bir arkadan kolaçan etmeye niyetleniyor. Iben son günlerde kafasını hiç ekrandan kaldırmıyor gibi. Yugoslavya'ya telefon etmediği veya Camilla'nın kafasını kemirmediği sürece, habire bir şeyler yazıp duruyor.

Ancak ne bacağına ne de ekranına doğru dürüst bir bakabiliyor. O her geçtiğinde, Iben belge penceresini hemen kapatıveriyor. Son günlerde hemen hemen her saat başı çıktı alıyor. *Nyt om Folkedrab*'a yazı yazmaya koyulunca hep böyle bir çalışma temposuna girer ama Camilla'nın bildiği kadarıyla şu aralar bir yazı filan yazması gerekmiyor.

Onun için de Iben'in böyle harıl harıl bir şeyler yazması Camilla'yı tedirgin ediyor: Belki de Camilla'yla Dragan hakkında bir sürü yalan dolan yazıyor, gelince Paul'a verecek. Başka ne olabilir ki? İkisinin hakkında arayıp tarayıp yeni bir şeyler bulmuş olabilir mi acaba? Camilla'yı işten attırmaya mı niyetli yoksa?

Camilla onun çöp sepetine attığı müsveddelere haliyle bakamaz ama akşamları bazen temizlikçilerin sepetlerdeki kâğıtları, yazıcının durduğu odadaki büyük plastik torbaya boca ettiği oluyor.

Camilla depo odasına gidiyor. Torba ağzına kadar dolu. Belki dün atılan kâğıtlar hâlâ en dipte duruyordur, belki de

aralarında Iben'in harıl harıl yazdığı sayfaların eski müsveddeleri de olabilir?

Yazıcının durduğu odayla kütüphanenin arasındaki hep açık duran kapı, Iben yerini değiştirdiğinden beri artık hep kapalı. Fakat Iben yine de ondan sadece bir iki metre mesafede oturuyor. Kapalı kapının hemen öbür tarafında. Ve kapıda anahtar yok. Ya o tam kollarını çöp torbasının dibine daldırmışken biri içeri giriverirse!

Sessizce durup kulak kabartıyor. Kapının dışından hiç ses gelmiyor. Ne konuşma sesi duyuluyor ne adım sesi. Fakat duyabileceğine nasıl emin olabilir?

Kapıyı açıp dışarı bir göz atıyor. Iben hemen başını kaldırıp bakıyor. Camilla zoraki bir gülümsüyor. Iben karşılık vermiyor. Başını tekrardan ekrana eğip yazmaya devam ediyor. Camilla kapıyı kapıyor.

Acaba kapının önüne ağırca bir şey koysa mı? Ama koyamaz ki; koyabileceği bir şey yok etrafta.

Ve Camilla arama işlemine başlıyor.

Siyah plastik torbanın en üstünde, Anne-Lise'ye bu sabah postayla gelen kitapların paket kâğıtları, onların altında da bir sürü çizelge kopyası duruyor.

Camilla'nın daha dibi yoklayabilmek için torba tutacağının kenarından iyice aşağı sarkması gerekiyor. Öyle ki yarı beline kadar torbanın içinde kayboluyor. Ve tam umduğu gibi, torbanın en altında dün atılmış kâğıt çöpleri duruyor.

İlk eline elen kâğıtlara, torbadan çıkarmadan şöyle bir bakıyor. İşine yarar bir şey yok.

Daha dibe dalıyor ve eline şüphe uyandırıcı bir şeyler geliyor: küçük küçük yırtılmış kâğıt parçaları. Biri dosya kâğıtlarını çöp sepetine atmadan önce un ufak etmeye çalışmış.

Camilla nispeten daha büyük olan parçaları seçiyor, doğruluyor, yüzündeki saçları eliyle geriye itip kapıdan tarafa bir bakıyor. Dışarıdan tıs gelmiyor. Pencerenin önüne gidiyor ve ilk kâğıt parçasının üzerindekini okuyor:

lüğün

kolojisi 9

Hepimiz kobayız! Labirentin içinde, bilinmedik sosyal psikoloji kurallarına göre koşup duran lanetlileriz.

Camilla beş kâğıt parçası daha alıp yan yana koyuyor. Şimdi de şunu okuyor:

şı ilgi
bir zamanlar gazetede okuduğum bir yazıyla baş
bir park yerinde trafiğin akış araştır Arkalarında park yerine girmek için bekleyen bir araba varsa, park yerinden çıkmaları, bekleyen kimse olmadığı zamana kıyasla daha uzun zaman alıyordu. Lüks marka bir araba bekliyorsa, yerlerini çok daha çabuk terk ediyorlardı. Bekleyen arabanın pahalı bir marka olması kadınları etkilemiyordu. Haliyle sürücülerden hiçbiri birtakım görünmez kurallara göre hareket ettiğinden habersizdi. Fakat bilmeden kurallara riayet ediyorlardı. Açık bir kitap gibiyiz. Ne yapacağımız önceden belli. Biz birer kobayız.

Yazanın Iben olduğuna hiç şüphe yok. Yalnız Camilla bunun Dragan'la veya kendiyle nasıl bir ilgisi olabileceğini çıkaramıyor.

Öbür kâğıt parçaları o kadar küçücük ki, üzerindekiler bir anlam vermiyor:

itiraf etmeyen aramızdaki katiller

Gunnar gelecek bir tarihte

Camilla yine koca çöp torbasının içine dalıyor. En diptekileri karanlıkta görmesi zor, sonra ambalaj kartonlarının uçları ve plastik bantlar koltuklarına batıyor. Bir avuç dolusu kâğıt parçası daha yakalıyor, doğruluyor ve yine pencerenin önüne

gidip bir araya koymaya çalışıyor, ortaya yine ufacık bir metin çıkıyor:

ün
lojisi 10
Primo Levi de Auschwitz'deyken
mahkûmlar arasındaki sert den bahseder: "Nazizm gibi şeytani bir sistemin kurbanlarını yücelttiğine inanmak saflıktır, saçmalıktır ve tarihsel açıdan da asılsızdır. Durum bunun tam tersidir, sistem onları alçaltır, kendine benzetir."

Camilla okuduklarından, Iben'in yazıyı akademik bir dille yazdığını rahat görebiliyor fakat yazının ne *Nyt om Folkedrab*'da ne de web sitelerinde yayınlanacağına ihtimal veriyor. Çok tutarsız, bir derinlik yok. Kafasını aynı sanıya takmış habire tekrarlayıp duruyor:

liğin esirleriyiz

şet verici! Kobaydan başka bir şey değiliz! Nasıl olur da bir ins

maktan kendini kurtara

Dışarıdan bağırtılar geliyor:
"Merhaba Paul!"
"Merhaba Paul. Demek en nihayet yüzünü görebildik..."
Ve Paul da bağırıyor:
"Hadi kutluyoruz!"
Camilla elindeki kâğıt parçacıklarını dosya kâğıdı paketlerinin altına alelacele saklayıp Kış Bahçesi'ne koşuyor.
Herkes orada. Paul giriş kapısının tam önünde durmuş. Ağzı kulaklarına varıyor. Elindeki şampanya şişesini havada sallayarak bağırıyor:
"Kim gidip kadeh getirecek?"

Hepsi merak içinde. Kimsede bir tepki yok. Paul tekrarlamak zorunda kalıyor:

"Malene, bir koşu mutfağa gidip beş tane kadeh alır mısın?"

Ve hemen akabinde anlatmaya başlıyor:

"Frederik artık yönetim kurulunda değil! Yani o pürüz giderildi. Artık hayattayız demektir!"

Iben soruyor:

"Kurulda değil mi? Evet ama..."

Paul, Iben'in omzunu okşuyor ve o daha sorusunu bitirmeden cevabı yapıştırıyor:

"Hayır canım, tabii ki ben atmadım! Atamam ki zaten! Ole de atamaz! Ancak kendi rızasıyla olursa olur. Velhasıl öyle de oldu."

Anne-Lise atılıyor:

"Gitti mi yani? Biz de Ole asıl *seni*..."

Paul bir kahkaha atarak, Anne-Lise'nin lafını da kesiyor:

"Evet. Ha ha! Ama yapamaz ki. Merkezin başkanı ben olmazsam, genel bütçe kapsamından çıkarıverirler bizi. Ole bunu bir an için unutmuş olmalı."

Iben'in arkasında duran Anne-Lise öne doğru çıkıp soruyor:

"Ne demek isti..."

"Eski bir arkadaşım, ağırlıklı oy sahibi bir partide bizim sektörü ilgilendiren konularda sözcülük yapıyor. DCIF'ye kamusal ödenek sağlanacak mı sağlanmayacak mı, son söz onun!"

Iben de bir kahkaha atarak, soruyor:

"Demek ki böyle bir arkadaşın var senin... Evet ya, anlıyorum, ha ha. Vardır vardır!"

Anne-Lise soruyor:

"Hangi parti?"

Paul, Malene'nin masasına yaslanıyor:

"Sen kim olduğunu biliyorsun canım."

"Senin Danimarka Halk Partisi'nde* sözcülük yapan eski bir arkadaşın vardı, yoksa o mu?"

Paul cevap verirken ağzı hâlâ kulaklarına varıyor:

"Evet."

Ve Anne-Lise'nin yüz ifadesini görünce, hemen ekliyor:

"...Burada yaptığımız işler... biz burada bir dava uğruna mücadele veriyoruz. Her şey bu dava uğruna."

"Peki ama, şimdi ne olacak?"

"İşe devam ediyoruz arkadaşlar. Her zamanki gibi. Ama şimdi yere daha sağlam basıyoruz. İnsan Hakları Enstitüsü'ne bağlanma riski de bir parça azalmış oluyor."

Malene elinde kadehlerle odaya girer girmez lafa atılıyor:

"Ya Frederik? Ole'nin sana dokunamamasını sineye çekebilecek mi?"

"Hayır, çekemeyecek tabii."

Malene diğerlerine teker teker bakarak göz teması sağlamaya çalışıyor:

"Frederik'in Ole'yle arası mı bozuldu? Yönetim kurulundan ayrılıyor mu?"

Paul şampanya şişesinin tıpasını çekerken cevabı yapıştırıyor:

"Malene, günaydın yani! Biz burada neden şampanya patlatıyoruz sanıyorsun?"

Ve mantar patlıyor, doğru tavana fırlayıp sonra en üstteki kitap raflarından birinin üzerine düşüyor.

Hep birlikte şerefe içiyorlar. Camilla, Iben'i incelemeden edemiyor. Eğer onun bu sabah sinirden nasıl kudurduğunu görmemiş, Malene'nin onun hakkında anlattıklarını dinlememiş ya da o yazı müsveddesini kenarından köşesinden okumamış olsaydı, Iben'in gayet normal bir insan olduğunu rahatça düşünebilirdi.

Paul, ağzından çıkanların komik olduğunu düşünerek her kahkahayı bastığında, Iben her zamankinden daha yüksek ses-

* *Dansk Folkeparti*. Sağ kanat, aşırı milliyetçi bir parti. (ç.n.)

le ve daha uzun bir kahkaha basıyor, sanki şampanya şişesini tek başına boşaltmış gibi bir hava var üzerinde.

Camilla içkisini ağır ağır yudumluyor ve Dragan'ı hayatına soktuğu güne lanet ediyor. Iben'in şimdi onun hakkında anlattığı şeyleri, o üç yıl önce biliyordu. Dragan, Kopenhag'dan her transit geçişinde hiç habersiz Camilla'yı aradığında, gelecek sefere onun kaldığı oteli polise ihbar etmeye defalarca karar vermişti. Fakat zaman geçtikçe, Dragan söz konusu olduğunda, yapmaya niyet ettiklerinin hep tam tersini yaptığını artık kabullenmesi gerektiğini anlamıştı.

Hayatına daha önce karışan erkekleri bir düşününce, bugün Finn'le birlikte olduğuna şükrediyor. Anja rahim kanserinden öldükten sonra Finn'le aralarına bir yakınlık doğmuş ve sonunda evlenmişlerdi. Hayatının Dragan'dan sonraki kısmında, Camilla'nın aldığı en doğru karar da bu olmuştu.

Malene şampanyasına hâlâ hiç dokunmamış:

"Senin için endişeleniyorduk, Paul. Ve bu merkez için de endişeleniyorduk. Hepimiz için. Birden sırra kadem basınca, biz de belki Ole seni kovmaya kalkışmıştır diye düşündük. Her şey öyle..."

Paul'un gözleri kadehinde. Köpükleri sönmesin diye biraz yana eğmiş, yavaş yavaş şampanya dolduruyor:

"Benim de aklım sizlerdeydi, Malene. Fakat politikacılar Irak'a toplu bir geziye gidince, her şey rayından çıkıverdi, görüşmek istediklerimle görüşemedim. Ta ki onlar geziden dönene kadar. Oysa bunu hiç hesaba katmamıştım."

Kadehini doldurunca, Malene'ye bakıyor:

"...Ve yönetim kurulu bundan böyle uyumlu bir ekip çalışması yapacaksa, Ole'nin bana sonradan pişman olacağı laflar etmemesi, sonradan iptal etmesi gereken mektuplar göndermemesi lazım. Bu durum her şeyi sürüncemede bıraktı."

Iben soruyor:

"Paul, 'bunu hiç hesaba katmamıştım' diyorsun, yani bütün bunlar... Ole 'tesadüfen' merkeze uğradığında Gunnar'ın bura-

da olması... yoksa bu bize bir şey çıtlatmadan planladığın bir şey miydi?"

Paul kadehini Iben'e doğru uzatıp havaya kaldırıyor, mutluluktan uçuyor:

"Ama bu aramızda sır kalacak."

Paul'un bu lafı üzerine hepsi ona soru yağdırmaya başlıyor.

Fakat Camilla sesini çıkarmıyor, onun dikkati şimdi başka yerde. Etrafındaki bütün bu telaşın ortasında, Iben'in notlarını okumanın içini nasıl rahatlattığını ilk şimdi fark edebiliyor. Ne kendisiyle ne Dragan'la doğrudan ilgili bir şey yazılıydı o kâğıt parçacıklarında. Derin bir nefes alıyor. Artık huzur içinde, kadehinden esaslı bir yudum alabilir.

Iben, Camilla'nın yalan söylediğinde günlerdir ısrar edip durmuştu. Fakat Camilla dayanmayı başardı. Iben'in Camilla'nın geçmişi hakkında onun bizzat kendinin söyledikleri dışında bir şey bilmediğine artık kesin gözüyle bakabilir.

Yerine dönüp oturuyor. Belki de her şey sahiden Paul'un dediği gibi "tıkırına girecek" artık. Camilla kendisini feci yorgun hissediyor. Ah, Paul'un sevinci bir başına vursa da hepsini bugün erkenden eve yollasa! Fakat tabii böyle bir şey yapmaz.

Paul üçünün de şampanyalarını yenilerken, köpükler siyah ceketine sıçrıyor. Fakat o hiç oralı olmuyor:

"Bir şişe daha getirmeliymişim. Herkesin canı bugün bayağı şampanya istiyormuş!" demekle yetiniyor.

Malene'nin kadehi hâlâ dolu ama Iben'le Anne-Lise seve seve bir kadeh daha alıyor.

Paul, o yokken burada bir şeylerin olup bittiğini, her şeyin farklı olduğunu nasıl sezmemiş olabilir?

Ve kadehini yine şerefe kaldırıyor, en azından üçüncü kez:

"Malene, bu kutlama senin için de! Artık endişeye son. DCIF dimdik ayakta. Ve biz her zamankinden daha güçlüyüz. Soykırım bilgilendirme çalışmaları için bugün şans günü."

Iben

48

Her şey sıradan bir şekilde başlıyor.

Bir telefon konuşması esnasına Missouri'den bir kadın profesör Iben'e şöyle diyor:

"Galiba biz soykırım mekanizmasını gereğinden fazla karmaşıklaştırıyoruz. Halbuki çok basit. Bir nüfus grubunun diğer bir grubu öldürmekten yarar sağlayacağı bir durum söz konusuysa, birtakım psikolojik mekanizmalar harekete geçiyor. İdeolojiler, tarih çarpıtmaları ve hararetli toplumsal tartışmalar kendiliğinden yavaş yavaş ortaya çıkıyor. Ve bu mekanizmalar giderek cinayetleri entelektüel bakış açısıyla haklı çıkaracak bir şekle bürünüyor.

"Velhasıl bir grup diğerini gözünü kırpmadan öldürüyor. Bunu frenleyebilecek tek şey, uluslararası kamuoyunun durumu yakınen izlediğini ve olanak vermeyeceğini göstermesi."

Iben arada itiraz ediyor ama bunu sırf tartışma ortamı yaratsın diye yapıyor. Bir yandan konuşurken, bir yandan da kullandığı o tipik Danimarka kafası farazi argümanlar onu aslında çileden çıkarıyor ve karşı taraf söylediklerini çürütsün diye neredeyse umutla bekliyor.

Profesör konuşuyor:

"...Ve sonra herkes nedenin tarih, ideoloji falan filan olduğuna inanıyor. Hangi soykırıma yakından bakarsan bak durum şu: soykırım failleri yaptıklarını ne kadar allayıp pullarlarsa pullasınlar, ama kendilerine, ama tüm dünyaya, ama kurbanlarına karşı, onları her seferinde hareke geçiren neden egoizm."

O gün akşama doğru Iben'in midesi bulanmaya başlıyor. Ürpermeler geliyor, kendini hiç kötü hissetmiyor. Bir yerinde ağrısı sızısı olmasa da iki aspirin alıyor.

Dikkatini *Nyt om Folkedrab*'ın Türkiye özel sayısı üzerinde toplamaya uğraşıyor. Son günlerde ofiste olan bitenler redaksiyon faslını bayağı sürüncemeye soktu. Fakat mesai bitimine sadece bir saat bile kalmış olsa, Iben artık dayanamayacağını hissediyor. Evet gitmek zorunda.

Duygusal endişe bu. Onu ilk defa on dokuz yaşındayken yaşadığı sinir krizinden beri iyi tanıyor. Vücudu sanki feci hastaymış gibi tepki gösteriyor ama hiçbir yeri ağrımıyor.

Yine Bispebjerg Hastanesi'nin psikiyatri bölümüne yatması gerekirse diye ödü kopuyor. Yine ilaç tedavisine başlanırsa diye. Orada yatarken tanıdığı hastaların çoğu bugün psikofarmakolojiye, periyodik hastane tedavilerine ve korumalı işlik atölyelerine bağımlı bir hayat sürüyor. Iben on yıl önce normal verimli bir hayata geri dönme mücadelesinde galip çıkmayı başarmıştı ama bunu tekrar yapabileceğinden emin değil.

Eve gitmek üzere ofisten çıkmadan önce, pencereye gidip aşağı bakıyor; koyu saçlı, kemikli çeneli bir adam duruyor mu

diye sokağı bir kolaçan ediyor. Dursa ne olur? Bu kadar yüksekten Dragan Jelisic olup olmadığını göremez ki. Yani artık şansına ya oradadır ya değildir.

Ofistekilere başının çatlayacakmış gibi ağrıdığını, eve gitmek zorunda olduğunu söylüyor. Tam kapıdan çıkmadan, güvenlik kamerasına göz atıp sahanlıkta duran biri var mı yok mu bakıyor. Kimsecikler yok.

Asansör de bomboş. Aşağıda sokakta da onu bekleyen yok. Bisikletine atlıyor. Şubat günü olmasına rağmen öyle soğuk değil. Merkezden daha yüz metre kadar bile uzaklaşmadan, bisikletin üzerinde pek iyi denge kuramadığını fark ediyor. İniyor, bisikleti oralarda bir yere park edip kilitliyor ve yola yaya devam ediyor.

Ağızları kulaklarına vararak poz vermiş adamlar, ellerinde kesik kelleler. Kütüphane arşivindeki fotoğraflar gözünün önüne geliyor.

İşimize yarayacaksa düşüncelerimizi de anılarımızı da çarpıtabiliyoruz. Duyusal algılarımız da güvenilir değil, onları da istediğimiz gibi yamultabiliyoruz.

Acaba düşündüklerimin ne kadarı, Amerikalı profesörün söylediği gibi sırf bencil bahanelerden ibaret?

Anne-Lise'yi onlara karşı savunurken doğru yaptığıma inanıyordum. Yoksa kendime yalan mı söylüyordum? İşimi ve Malene'yle arkadaşlığımı tehlikeye atmayı seçerken tek nedenim, bundan bir şekilde çıkar sağlayacağımı anlamam mıydı acaba?

Kamboçya'nın pirinç tarlalarında üç milyon ceset yatıyordu. Doğruyu yaptığına inanan –ama sırf kendi menfaatlerine olduğunu anladıkları için buna inanan– insanlar tarafından öldürülmüşlerdi. Su dolu bir yalakta yüzen beş kafatası. Aralarından kıvrıla kıvrıla uzayan su bitkileri.

Çünkü arkadaş değiştirmek yararıma olacaktı: Böylece Gunnar'a yaklaşmakta özgür kalacağıma inanıyordum. Sonra

sağlık durumu giderek kötüleşen Malene'nin onca angaryasına koşma zahmetinden de kurtulacaktım.

Anne-Lise'ye sataşmalarına mani olmakla özveride bulunduğuma fedakârlığa nasıl da inanabilmiştim? Fakat bunu samimi olarak düşünmüştüm. Bana bir sürü eziyete mal olduğunu. Bir kahraman olduğumu. İyilik ettiğimi!

"Hey sen! Gittiğin yere baksana!"

Iben başı yerde yürüyor ama nereye bastığına dikkat ettiği yok. Ufak, beyaz bir buldok yavrusunun neredeyse üzerine çıktığını bile fark etmiyor. Köpek canhıraş feryatlarla kaldırımın iç tarafına zıplıyor, bir duvarını önüne sinip kalıyor. Iben sanki üzerinden basıp geçecek diye ödü kopmuş bir hali var.

Tasmanın ipini uzun tutarak yürüyen köpek sahibi Iben'e bağırmayı sürdürüyor:

"Kaldırımda yalnız sen yürümüyorsun. Yoluna dikkat et!"

Iben içini çekerek, "Özür dilerim, çok özür dilerim" derken, bir yandan da düşünüyor:

İşte bu kadar! Ne kadar idealist olduğuma inanırsam inanayım, sonradan hep kendime yalan söylediğim, bütün gün farkında olmadan kötülük düşündüğüm eninde sonunda meydana çıkıveriyor.

Artık ne olduğunu çıkardım. Bulantımın da geçmesi lazım. Hadi defol bulantı! Defol seni kahrolası endişe!

Fakat bulantısı geçmiyor. Iben iyice bir doğrulup etrafına bakıyor. Jagtvej üzerinde, Sankt Kjelds Sokağı'nın tam önünde duruyor. Evine daha çok var. İlerisinde Dragan Jelisic'i andırabilecek koyu saçlı hiçbir adam yok. Arkasına dönüyor, bir Østerbrogade'ye, bir de Sankt Kjels Sokağı'na doğru bakıyor. Yolda yürüyen tek tük insan var. Dragan olsa olsa, yanından vızır vızır geçen arabalardan birinde olmalı. Kendini onca arabaya karşı korumaya alabilmesine de imkân ihtimal yok.

Birden kafasına dank ediyor: eve de gidemez ki. Dragan'ın onu orada bulması çocuk oyuncağı gibi bir şey, sonra binada ne zırhlı çelik kapı var ne de güvenlik kamerası. Yani eve gidip

istirahat etmesi demek kendini açık hedef yapması demek olur.

Ama Dragan'ın onu sokakta onca insanın arasında bulması epey zor. Adımlarını açıyor. Sanki bunun yardımı oluyor. Hızlandıkça daha az ürperiyor.

Ne Vibenhus kavşağında ne Tagensvej'de ne de Nørrebrogade'de Dragan Jelisic'den bir eser var. Ondan kaçarcasına, adeta uçarcasına geçiyor sokaklardan ve yanlarından geçtiği bütün o insanlarda sezinlediği kötülükten.

Yanından geçtiği herkes hayatının bir evresinde muhakkak birine bir kötülük yapmış olmalı. Iben bunu çok iyi biliyor. Ama yaptıkları kötülükler bu insanların aklında değil artık, hepsinin üzerinden masumluk akıyor.

Fırsatını bir bulsalar, hepsinin nasıl birbirini sırtından bıçaklayacağını biliyor. Soykırım faili olmamaları tamamen rastlantısal. Toplumun başındakiler doğru düğmelere bir bassa, hepsi de bunu seve seve birbirini doğrardı. Bütün diğerleri gibi.

Nørrebro'ya gelince, yol kalabalıklaşıyor. İnsanların uzağından dolanıp geçemiyor artık.

Hızla önüne geçen genç adama bakıyor. Üzerinde uzun bir palto, elinde ataşe çanta var; üzerinden buram buram kötülük kokusu yayılıyor. Iben genç adamı bir Sovyet helikopterinde tahayyül ediyor, Afgan köylerindeki çocuklara oyuncak şeklindeki bombalar yağdırıyor. Zalimlik, sanki derisinin gözeneklerinden dışarı sızıp Iben'in hassas burnuna, mis gibi, kokuyor; çocukken portakallı gazozun koktuğu gibi.

Adamın etrafından dolanıyor. Ve kendini bisiklet yolunda buluveriyor. Arkadan gelen iki bisikletli bisikletlerinin ziline yapışıyor. Iben gerisingeri yaya kaldırımına sıçrıyor.

Biraz önünden bisikletini çekerek yürüyen bir genç kadına doğru yaklaşıyor. Eski bir bisiklet, selenin üzerinde çocuk koltuğu var. Kadın İkinci Dünya Savaşı öncesi Almanya'sındaki hemşireleri hatırlatıyor, özürlüleri gaz odalarına onlar

götürürdü. Kadının içindeki kötülük, insanın seyahate çıkmadan önce atmayı unuttuğu, içi çiğ et dolu bir çöp poşeti gibi kokuyor.

Bir kobay gibi, diye düşünüyor Iben, laboratuvardaki bir kobay gibi koku alıyorum. Labirentin içine hapsolmuşum.

Beynimin bir noktasına akım verirlerse bir yönde, başka bir noktasına akım verirlerse başka bir yönde koşup duruyorum. Herkesin yaptığı gibi. Her şeyi aynen sosyal psikoloji kurallarının öngördüğü gibi yapıyorum. Ve araştırmacı beni bir başka kobayla aynı kafese koyunca, birbirimizi ısırıp parçalamaya başlıyoruz, ta ki birimiz ölene kadar.

Ve o bizi hangi entelektüel varsayımlarla allayıp pullasa da elimizden başka bir şey gelmeyen çaresizleriz biz. Onun labirentine kıstırılmış kobaylarız. İradesiz ve saldırgan kobaylar.

Genç kadının selesindeki koltukta ufacık bir oğlan çocuğu oturuyor. Başında kask var, uyukluyor, başı bir yana sarkmış. Iben çocuğun kar tulumunun boynundan koklayabiliyor teninden dışarı sızan kötülüğü. Yanık ot gibi kokuyor.

Ben hastayım, diye düşünüyor Iben. Bunu fark edebiliyorum. Diğer insanları böyle koklamak normal değil. Böyle düşünmek normal değil. Ve incecik ceketinin altında buz gibi terler döküyor.

Çünkü sırada neyin olduğunu biliyor ve düşünmek üzere olduğu şeyi düşünmek istemediğini de biliyor, düşünmemesi gerektiğini de. Ancak engel olamıyor. Ve düşünce, kusmaya çeviren bir bulantıyla hücum ediyor zihnine. Buz gibi, sırsıklam eliyle, bir dönerci dükkânının reklam tabelasına yaslanıyor ve kaldırımın tam kenarından bisiklet yoluna istifra ediyor:

Ofisteyken de bir akşam böyle olmamış mıydım? Herkes gittikten sonra? Ne yapıyordum ki orada? Kendime ateş püskürüyordum. Ve Malene'ye. Ne yapmıştım da içimdeki baskıyı hafifletmişti, tabak çanak kıran veya kendine jilet atan insanlar misali ben de kendimce bir yol denemiştim. Neydi?

Ne yapmıştım tanrım? Ha evet, hatırladım. Harıl harıl bir şeyler yazıyordum. Öfkem tepeme çıkınca zaten ya okuyorum ya yazıyorum.

Ağlıyor: Kafadan hastayım ben. Hasta olmak istemiyorum. Öyle korkunç bir şey ki. DCIF'deki işime devam edebilmek istiyorum ben. Gunnar'la birlikte yaşamak istiyorum. Bir hayatım olsun istiyorum.

Fakat olamayacak çünkü diğerleri benim hasta olduğumu anlayacak. Aralarında psikiyatri bölümüne yatmış bir tek ben varım. Frederik'in "yarasa kız" diyebileceği tek kişi benim aralarında: çünkü o da tıpkı diğerleri gibi benim nasıl birdenbire değişebileceğimi biliyor. Tam dört ay boyunca bacağına kama bağlayıp dolaşmak bir tek benim aklıma gelebildi.

Eldiveninin tersiyle ağzını kurulayıp kusmukları yola doğru silkeliyor. Hâlâ reklam tabelasına abanmış duruyor.

Eskiden bir akşam ofisten sonra bisikletle eve giderkenki baş ağrısını hatırlıyor: O zaman da şimdiki gibi hastaydım. Sankt Kjelds Sokağı'ndan aşağı doğru bisikletle giderken, bir yandan da, "Ben öyle insan değilim. Ben yapmadım" diye düşünüyordum. Fakat yaptığım şeyi hâlâ hatırlıyordum. Sonra Jagtvej'e sapmıştım ve o zaman her şey zihnimden sanki uzaklaşıvermişti, sanki yapan bir başkasıymış gibi, sanki bir gece bir partide birinden duyduğum bir şeymiş gibi hatırlıyordum artık yaptığım şeyi. Ve Tagensvej'e girip de evime yaklaştığımda, "Ben yapmadım" diye düşünmeyi bile bırakmıştım.

Artık düşünemiyor. Yatmaya ihtiyacı var ama kaldırımın ortasına uzanacak hali de yok tabii.

Bir bank bulup oturabilir veya bir mağazaya girip bir köşede oturacak bir yer bulup bir parça dinlenebilir belki. Fakat hayır, bunu gözü almıyor. Durunca kendini Dragan'a daha bir hedef tahtası gibi hissediyor. Dragan'ın onu ele geçirmesini istemiyorsa, hiç aralıksız hızlı hızlı yürümek zorunda.

"You, Malene Jensen, have sworn to your secret evil..." "You, Iben Højgaard, are for your actions recognized as self-righteous

among the humans..." Bunları yazarken doğru olduğuna nasıl da inanıyordum.

Bacaklarını kocaman açarak ileri doğru atılıyor, sokakları fırtına gibi arşınlıyor. Kustuktan sonra sanki kasları daha bir güçlenmiş gibi.

Nørreport tren istasyonunun önüne gelince duruyor. Ne tarafa doğru devam etse acaba? İçinden en çok Gunnar'ın evinin tarafına doğru gitmek geliyor. O tehlike nedir iyi bilir. Iben'in kendini Dragan'dan korunmak için nasıl hareket etmesi gerektiği hakkında muhakkak bir bildiği vardır.

Fakat bu haldeyken Gunnar'a gözükmemesinin daha iyi olacağını hesap edebilecek kadar da yerinde kafası.

İçinden Malene'nin evine gidip ondan özür dilemek de geliyor. Malene'nin onu hiç affedemeyeceğini tasavvur etse bile, gidip özür dileme düşüncesi bile içini rahatlatıyor.

Hava kararmış. Araba farları ve ışıklı panolar göz kırparak hareket ediyor dört bir yanında. Beynini bitkin düşürerek duygularını boğmaya çabalıyor. Soykırımdan başka bir şey düşünmediği yoğun çalışma temposu aslında ona teskin edici hapların ve yüzüne soğuk su vurmanın yapamayacağını yapıyordu.

Dikkatini toplamak zorunda. Şöyle böyle değil adamakıllı toplamak zorunda. Duygularını bastırmak için zihnini bir işe vermeli: soykırım konusunda yeni bir yazıya ki beyninde başka düşüncelere yer kalmasın, sonra yazı da ortaya çıkmış olur, geriye doğru düzgün bir kâğıda dökmek kalır:

Kötülüğün psikolojisi 22

Nyt om Folkedrab bu sayısındaki yazıda failleri üst üste adam öldürmeye iten sosyal psikolojik mekanizmaları irdelemeye devam ediyor.

Yazan: Iben Højgaard

Sosyal psikolog Albert Bandura, bir grup üniversite öğrencisini, "öğrenme testleri hakkındaki deneysel araştırmada",

"kendisine yardımcı olmak üzere" görevlendirdi. Deneyde bir başka üniversiteden diğer bir öğrenci grubu da yer alıyordu...

Kenya'daki kulübeyi, Omoro'yu düşünüyor.

Omoro'dan asla özür dileyemeyeceğim. Ben araya girmeye çekindiğim için öldü o. Ve ben menfaatime olacağını düşünerek araya girmekten çekinmiştim. O artık hayatta değil.

Tekrar bir deniyor:

Kötülüğün psikolojisi 22

Nyt om Folkedrab'ın bu sayısındaki yazıda, failleri üst üste adam öldürmeye iten sosyal psikolojik mekanizmaları...

Bir butikten iki genç kız çıkıyor. İçlerindeki kötülük, salatalık turşusu ve bayat balık gibi kokuyor.

Iben'in dikkati yine dağılıyor. Bir duvara yaslanıyor, zihnini bir toparlayıp devam ediyor:

Sosyal psikolog Albert Bandura...

"Yardımcılar"ın görevi, diğer gruptakilerden testte yeterince başarılı olamayanları elektrik akımı vererek cezalandırmaktı. Deney tam başlamak üzereyken, yardımcı grubu, deney asistanının diğer grup hakkında söylediklerine "kazara" kulak misafiri oluyordu.

Iben düşünüyor: İşte bunun için herkes beni göklere çıkardıydı. Nairobi'deyken gerisingeri polislere koşup rehinelerden yana olmalarını sağlamaya çalışmıştım. Bütün medya, tanıdık tanımadık, herkes, başkalarının hayatını kurtarmak için kendi hayatımı nasıl tehlikeye attığımdan dem vurmaya başlayıp beni göklere çıkarmıştı. Evet, herkesin bu tür şeylerin de olabileceğini bilmeye o kadar ihtiyacı var ki! İyiliği, insaniyeti anlatan hikâyeler işitmeye. Bunu hayal ediyorlar. Televizyonda bunu seyrediyorlar. Fakat hepsi yalan!

O birkaç saniye boyunca bildiğim bir şey vardı: polislerin beyaz bir kadını dövmeye veya öldürmeye kalkışabileceğini tasavvur bile edemiyordum. Onun için de kendimi tehlikeye attığımı düşünmüyordum. Beyaz olduğum için dokunulmaz olduğumu bir şekilde biliyordum.

Malene'nin apartman kapısının önünde olduğunu fark ediyor. Yukarı çıkıp bir özür dilemesi gerekiyor. O zaman içi rahat edecek. Fakat belki de etmeyecek.

Yukarı çıkıyor, zili çalıyor, Malene cevap vermiyor. Iben'de anahtar var, istese açıp girebilir. Fakat yapmıyor. Yine zile basıyor. Ses yok.

Ve sonra tekrardan merdivenlerden aşağı iniyor, sahanlıklardaki vitraylı pencerelerin önünden geçiyor, dışarısı kapkaranlık olduğu için vitraydaki desenler seçilmiyor. Rasmus'un avluya düştüğü pencereye saydam cam takılmış.

Artık bir toparlanması lazım. Kendini tamamen yazıya vermesi lazım:

Kötülüğün psikolojisi 22

Nyt om Folkedrab'ın bu sayısındaki yazıda...

Sosyal psikolog Albert Bandura bir grup üniversite öğrencisini... Hepimiz kobayız.

...Derginin önceki sayılarında yazdıklarımıza rağmen. Yine de sadece...

Derginin önceki sayılarında yazdıklarımıza rağmen. Kesinen...

Buna rağmen maalesef itiraf etmeliyiz ki, ben hastayım. Feci hasta, öyle ki artık düşünemiyorum bile.

Dikkatini topla, Iben:

Kötülüğün psikolojisi 22

Nyt om Folkedrab bu

Bu dergideki yalanlar... fakat aslında burada da birbirimi-

zin... kafasını kemirip duruyoruz. Bir gören yoksa birbirimizin canına kıyıveriyoruz. Lakin *Nyt om Folkedrab*'ın önceki sayılarında yer verilen hodpesent teorilerde...

Iben artık yürüyemiyor. Bir otobüs durağının yanındaki çöp tenekesinin üzerine oturuyor. Etrafındaki o insan kalabalığı midesini bulandırıyor, kusmak üzere. Saldıkları o iğrenç kokular yok mu! Fritözler, küf, sidik, klor. Bayılmak üzere. Tutunacak bir şey bulmak da öyle zor ki. Sıkı sıkı sarılabileceği bir işi, bir de mantığı var o kadar.

Kötülüğün 22

Bu sayısındaki yazıda *Nyt om Folkedrab*'ın hastalığı devam ediyor ve artık düşünemiyor. Zira hepimiz birer kobayız ve birbirimizin kafasını kemirip duruyoruz.

Burada oturmaya devam edeceğim, etrafımdaki leş gibi kokan insan kobaylara rağmen... otobüs durağındaki çöp tenekesinin üzerinde... ve Danimarka Soykırım Bilgi Merkezi... beynimin her kıvrımından, tırnaklarımın dibinden doğru geliyor kötülüğün leş kokusu, yüzümde belirmeye başlayan her bir kırışıktan. DNA'mdan. Tek tek her bir hücremden. Ta içimden.

Artık pes ediyorum.

Biraz ötemde iki sevgili otobüs bekliyor, göz gözeler. İkisinin de üzerinde karamel rengi palto var. Şaşkın bir yayayla göz teması sağlamak onlara ne zevk verecek ki.

Yeniyetme bir kız geliyor durağa. O da beklemeye başlıyor. Sırt çantasının üzerine şarkıcı isimleri yazmış. Benim o yaştayken yaptığım gibi. Kamboçya'nın Kızıl Khmer askerleriyle yaşıt olmalı. İki sevgiliye ne yapabileceğini iyi biliyorum.

Ve o sevgili çift. Öyle de masum bir halleri var ki. Sadece "otobüs bekliyorlar". Fakat insan yanlarına bir iyice sokulsa, gözeneklerinden dışarıya sızan yağı rahatça görebilir.

Uzun uzun, kurt gibi, sarımsı beyaz yağ birikintileri. İsterlerse her allanın gün yıkansınlar para etmez, koku hep orada kalacak.

Yağ kurtçukları benim gözeneklerimden de fışkırıyor. Kokuları burnuma geliyor, yıkanmalıyım.

Böyle olmamalıydı.

Yeni baştan hastalanmam mı gerekirdi? Ben şimdi Gunnar'ın mutfağında olmalıydım. Ekmek yapmakla, mezeler hazırlamakla oyalanıyor olmalıydım. Pazar günü için leziz bir öğle yemeği hazırlıyor olmalıydım. Ve Gunnar tam arkamda duruyor olmalıydı, kollarını belime dolamış, enseme öpücükler konduruyor olmalıydı. Ve Gunnar'ın kızları, benim de öz evladım sayılan o iki tatlı kız, mutfakla salon arasında koşuşup duruyor olmalıydı.

Evet, böyle olmalıydı. Hep birlikte mutlu olmalıydık. O zaman hiçbirimiz diğerini öldürmeyecekti. Hiçbirimizin gözeneklerinden dışarıya upuzun, soluk renkli kurtçuklar uzanmayacaktı. Hiçbirimiz paranoyak olmayacaktık. Aklımızı ve vicdanımızı yitirmeyecektik.

Fakat bunun asla gerçekleşmeyeceğini de biliyorum. Ben artık Gunnar'a layık değilim. Acayibin tekiyim. Böyle olmamalıydı. Asla ama asla böyle olmamalıydı.

Uzun sarı saçlı bir adam yanıma yaklaşıyor. Bana bir şeyler söylüyor. İnce uzun bir adam. Çöp tenekesini kullanacağını düşünerek ayağa kalkıp yana çekiliyorum. Fakat adam hâlâ konuşuyor.

"Çöp tenekesini mi kullanacaksın? Çöp tenekesini kullanacaksan buyur işte, kalktım artık" diyorum ona.

Ve adamın İngilizce konuştuğunu fark ediveriyorum. Ağır bir aksanla ve burnundan konuşuyor. Adam soruyor:

"Söyle bakalım, niyetin ne senin?"

Ne demek istediğini anlamıyorum. Ben de İngilizce cevap veriyorum:

"Çöp tenekesini mi kullanacaksın, buyur kullan."

"Senin çöp tenekenle bir işim yok benim. Söyle, neyin peşindesin sen? Kafanda bir plan olmalı, öyle değil mi, Malene?"

"Ne? Benim adım Malene değil."

Adama iyice bir bakıyorum. Otuz beş yaşlarında. Demode bir rock şarkıcısını andırıyor. Bir zamanlar belki de yakışıklıymış. Sivilceli cildi dikkate alınmazsa tabii. Fakat şimdi adamın her yanını yağ bağlamış. Otuzunu aşan erkeklerin kaderi. Beni artık bir rahat bıraksa diye bekliyorum ve bir kere daha tekrarlıyorum:

"Benim adım Malene değil."

Dimdik gözlerimin içine bakıyor:

"Sen olduğunu biliyorum, Malene. Seni hem merkezden hem de apartmanından çıkarken gördüm."

Kafamı sallıyorum:

"Ama ben!.."

Ve karşısındaki adamın kim olduğu, Iben'in kafasına ilk o anda dank ediyor.

49

Tıpkı bisiklette dengeni kaybedip de ellerinin gidondan kurtulduğu an gibi. Tüm ağırlığınla yere güm diye çarpmadan önceki o birkaç saniye zarfında vücudunun tüm kasları kasılır, zihnin yalnızca bir tek şeye odaklanabilir.

Kaçabilir miyim? Iben çabucak bir etrafına bakınıyor. Mirko Zigic'in beş metre ötesinde esmer, geniş adaleli bir adam duruyor. Ellerini üzerindeki pilot ceketinin cebine sokmuş. Saç şekli Danimarkalı olmadığını ele veriyor. Iben'in onu fark ettiğini görünce dudaklarının kenarları yukarı doğru kıvrılıyor. Fakat bunun bir gülümsemeyle alakası filan yok.

Iben diğer tarafa bakıyor. On beş metre uzağında da bir adam duruyor. Gözlerini Iben'e dikmiş. Saçları kısacık, üzerinde garip bir blucin, Doğu Avrupa malına benziyor.

Iben tekrar Zigic'e bakıyor. Bacağındaki bıçağın ağırlığını hissediyor. Kalbi küt küt atıyor. Bu adamı alt edebilir mi? Tabii edemez. Acaba üzerlerinde bıçaktan başka silah var mıdır? Tabii vardır.

Zigic soruyor:

"Kimin için çalışıyorsun?"

"Danimarka Soykırım Bilgi Merkezi."

"Evet, bunu biliyorum. Peki onun haricinde?"

"Hiç kimsenin."

Zigic'in ne öğrenmek istediğini kestiremiyor. Zigic'e nasıl tepki vermesi gerektiğini de kestiremiyor: Kendinden emin gibi mi davransın? Ahbapça mı davransın? Yalvarır gibi, alttan mı alsın?

Zigic'in tepesi attı atacak:

"Kim olduklarını söylemek zorunda değilsin! Ne istediklerini söyle kâfi! Yoksa seninle bir yere varamayacağız."

"Neden bahsettiğini anlamıyorum. Ben DCIF için çalışıyorum, başkalarına değil."

Zigic'in bakışları sanki Iben'in gözlerini deliyor. Verdiği cevap her şeyi daha berbat etmişe benziyor.

"Yani o maili kendi kafana esti de mi yolladın, Malene?

"Ben mail filan yollamadım."

Iben karşısındakinin Mirko Zigic olduğunu nasıl olur da hemen fark edemediğini bir türlü anlamıyor. Oysa İnterpol'ün arşivindeki eski aile fotoğraflarındaki haline tıpatıp benziyor.

Iben bu fotoğrafları İngiliz soykırım araştırma merkezindeki tanıdık bir bilgilendirme görevlisinden temin etmişti. Ayrıca, Zigic'in Sırp toplama kamplarında işkenceci katil olmasının söz konusu bile olabileceğini kesinkes reddeden annesiyle babası ve kız kardeşleri hakkında da bir alay belge almıştı. Ailesi Zigic'in melek gibi bir insan olduğunu, muhakkak başka birisiyle karıştırıldığını iddia ediyordu. Ayrıca Zigic'in savaştan sonra bir mafya grubu kurmuş olması da onlara göre imkânsızdı.

Belgelerle birlikte, grenli görüntülü siyah-beyaz bir video kaydı da gelmişti. İnterpol tarafından Zigic'in son kez tespit edilen görüntüleri vardı. Münih'te bir hamburgercinin güvenlik kamerası kaydıydı bu. Uzun sarı saçlı bir adam, tezgâhtarla bahşiş veya öyle bir şey hakkında münakaşa ediyordu. Zigic tezgâhın üzerinden öbür tarafa zıplayıp adamı tezgâhın arkasında tam bir komando hamlesiyle kafasından yakaladığı gibi, boynunu iyice geriye eğip yere deviriyor, eline geçirdiği plastik bir çatalı adamın burun deliğinden olduğu gibi içeri saplıyordu. Tezgâhtar beynindeki hasar nedeniyle oracıkta ölüyordu.

Zigic sonra hemen geriye zıplayıp etrafta kimsenin ne olduğunu anlamasına fırsat kalmadan, hamburgerciden ayrılıyordu. O günden sonra da kayıplara karışmıştı.

Iben'in burnuna pis bir penis kokusu geliyor. Zigic'ten mi yayılıyor, yoksa Iben'in beyninde mi işlev bozukluğu var da böyle koku alıyor, bunu bilemiyor.

Iben bir o yana bir bu yana bakıp da Zigic'in adamlarını yine bir yoklayınca, Zigic ona gülümsüyor. Sıradan bir Danimarkalı kadın çalışanla bu kadar ciddi alıp veremediği ne olabilir ki?

Iben daha bir şey sormadan Zigic cevabını veriyor:

"Senin yüzünden riske girmek istemiyorum, Malene; şimdiye kadar cin gibi davrandın ama."

Bir duruyor ve yine devam ediyor:

"...Bu işi barışçıl yolla halletmek istiyorum, gel seninle ve hesabına çalıştıklarınla bir pazarlık yapalım. Yoksa kendimi güvenceye almak için kaba güce başvurmaya mecbur edeceksin beni, bunun hiç hoşuna gideceğini sanmam."

"Tamam pazarlık yapalım o zaman" diyor Iben.

"Aklını başına topladığına sevindim. İlk önce, kimin hesabına çalıştığını bana söyleyeceksin."

Durağa bir otobüs gelip tam önlerinde duruyor. Zigic, yüzünde yine o gülümsemeyle, gayet sakin, Iben'e doğru bir iki adım daha yaklaşıyor, Iben bu durumda kolay kolay onun ya-

nından geçemez. Şayet duraktaki yolcuların arasına karışıp da bir otobüse binmeye kalkışırsa, işin sonunun kötü biteceğine hiç şüphe yok.

Uzun paltolu âşıkların, yeniyetme kızın ve birkaç kişinin daha otobüse binişini seyrediyor; otobüsün sıcacık sarı ışığına girişlerini, bilet alışlarını ve sonra bir yer bulup yerleşmelerini. Kapılar iç çeker gibi bir sesle kapanıyor, otobüs duraktan ayrılıyor ve Iben'le Zigic'i leş bir dizel bulutunun ortasında yüzüstü bırakıyor.

Iben:

"Ben yalnız çalışıyorum."

Zigic bir kahkaha atıyor, sanki Iben'i pek sevmiş gibi bir kahkaha:

"Kimler için çalıştığını söylememen güzel bir şey tabii. Seni sevdim. Fakat ben aptal filan değilim. Söylediğinin doğru olmadığını biliyorum. Eğer doğru olsaydı da söylemiş olsaydın, seni hemen öldürürdüm. Bunu sen de iyi biliyorsun, Malene. Cesur bir kızsın."

Zigic, sanki Iben bir sınavdan başarıyla geçmiş gibisinden bir kahkaha patlatıyor. Iben de aynen onunki gibi düzmece bir kahkahayla karşılık veriyor:

"Evet, öyleyim."

Zigic'in yüzünü inceliyor. Cildi öyle ölü gibi cansız ve solgun ki. Tıpkı Ljiljana Peric'in tarif ettiği gibi: Sanki balmumundan dökülmüş. Ve bu görüntü, Iben'in burnuna gelen o pis kokuyla –artık nereden geliyorsa– karışarak, tiksindirici bir bütün oluşturuyor.

Iben karanlık sokağın ortasında etrafına bakınıyor. Görünürde Zigic'in iki adamından başka kimse yok.

Zigic:

"Adamlarımdan hiçbiri henüz ihbar edilmedi. Bu benim için sevindirici bir şey tabii. Çünkü sizin şu veya bu şekilde bir pazarlığa açık olduğunuza işaret ediyor. Bu iyi."

Iben onun neden bahsettiğini anlamıyor. Yalnız belli ki tek şansı sert ve soğukkanlı numarası yapmak. Ve bunu yapmayı da başarıyor. Sakince, sesi hiç titremeden, Zigic'in gözlerinin içine bakarak, kendine hâkim bir ses tonuyla konuşuyor:

"Böyle düşündüğüne sevindim."

"Fakat senden ne istediğimi de biliyorsun."

Iben kendini sanki daha bir sakin hissediyor:

"Ya öyle, ama bir değil bir sürü şey istiyorsun."

Zigic ona göz kırpıyor:

"Şimdi dairene çıkıyoruz, bilgisayarını açıyoruz. Ne var ne yok beraberce bir bakıyoruz."

Zigic, adamlarına onu izlemeleri için bir el işareti yapıyor, dönüyor ve Malene'nin apartmanına doğru Iben'e yol gösteriyor:

"...Yalnızca adres listesini ve ajandamı geri istiyorum ve sonra *bütün* yedek kopyalarını da tabii. Böylece bu iş kapanır ve sen yine serbest kalırsın."

Yürürlerken, Iben bir taraftan düşünüyor. İyice bildiği üç şey var:

Birincisi: Zigic o göstermelik sakinliğine rağmen, adres listesine ve ajandasına ait bilgisayar dosyalarının Malene'nin elinde olduğunu sanıyor, bu belgelerde, örgütündeki herkesi teker teker tutuklatabilecek ve kendisini de doğruca Lahey'deki Savaş Suçları Mahkemesi'ne yollayabilecek bilgiler var.

İkincisi: Iben onun yüzlerce insana işkence etmiş deneyimli bir cellat olduğunu çoktandır biliyor. Uzuvlarını kesmiş, onlara tecavüz etmiş, ne biliyorlarsa ona anlatana kadar bin bir türlü gaddarlıktan geri durmamış.

Üçüncüsü: Iben'in elinde bilgi ve belgeler olduğuna inandığı sürece onu öldüremez. Fakat olmadığını öğrenir öğrenmez veyahut onun Malene olmadığını anlar anlamaz, gözünü kırpmadan öldürecektir.

***

Otobüs durağıyla Malene'nin apartmanı arasında olsa olsa otuz metre kadar mesafe var. Kot giysili adam aşağıda kalıp, dış kapıda nöbete duruyor. Diğerleri yukarı çıkıyor.

Iben daha merdivendelerken anahtarlığını çıkarıp dairenin anahtarını buluyor ama kullanması gerekmiyor. Pilot ceketli adam şefine gösteriş yapmak için kapıyı daha Iben'le Zigic o kata varmadan sessizce açıvermiş bile.

Ya Malene içerideyse? Ya kapıyı Iben'dir diye açmak istemişse? Iben içeriye bağırıp onu uyarmak istiyor. Bari hizmet merdiveninden aşağı sıvışabilecek kadar zamanı olur. Fakat yapamıyor. Ya Malene evde değilse ne olacak? O zaman birkaç dakikaya varmadan ölecek kişi Iben olacak tabii.

Iben nefesini tutarak, içeriden Malene'nin sesini duymayı bekliyor. "Kim o? Ne oluyor?" diye bağıracak herhalde.

Ve sonra Iben'i iki adamın arasında görünce de, "Allah seni kahretsin, Iben, böyle paldır küldür içeri giremezsin! Zaten o anahtarları çoktan geri vermen gerekirdi" diye feryat edecektir.

Ve Zigic de bir Malene'ye bir Iben'e, sonra tekrardan bir Malene'ye, bakacak, kimliklerini göstermelerini isteyecek ve Iben'in işini oracıkta bitirecektir. Tabancayla değil tabii. Sessiz sedasız -artık eline ne geçerse- beyaz bir plastik çatalla, bir sicim parçasıyla, çıplak elleriyle...

Kapıdan içeri ilk olarak pilot ceketli adam giriyor. Onun arkasından Zigic, Iben'i kapıdan içeri iteleyip kendisi de en arkadan onları izliyor.

Adamlar Amerikan filmlerindeki gibi silahlarını çekmiş yürümüyor. Odadan odaya sallana salana, gayet rahat dolaşıyorlar. Yine de oraya misafir olarak girmiş olsalardı yapacaklarından tamamen farklı şeyler yapıyorlar, normalde bakılmayacak yerlere de bakıyor, saldırı gelebilecek her köşeyi, her açıyı göz hapsinde tutuyorlar. Ve bunu yaparken birbiriyle tam bir uyum içinde hareket ediyorlar.

Hareketleri ne kadar gelişigüzel gibi görünse de birkaç saniye içinde bütün perdeleri çekmiş, ışıkları yakmış, köşe buca-

ğı, dolapların, çekmecelerin içini teker teker yoklamışlardı bile. Iben onların bu işi bu kadar ustaca yaptıklarına bakılırsa, herhalde ta çocukluktan itibaren askeri eğitim aldıklarını düşünmeden edemiyor; yaptıklarını öylesine kanıksamış bir halleri var ki; sanki saat kaç diye bakarmış gibi, ayakkabılarının bağını bağlarmış gibi, ekmeğe tereyağı sürermiş gibi.

Neyse ki daire boş. Iben, Malene'nin nerede olabileceğini tahmin edemiyor; belki aşağı gazete almaya inmiştir, belki de manava kadar gitmiştir. Birkaç dakikaya kadar merdivenlerden yukarı çıkıyor olacak belki de.

Koridorda Malene'nin mantar panosu asılı. Iben, Zigic'in panoya dikkat etmemesi için hemen öbür tarafına geçip onu lafa tutuyor. Panoda Iben'in dört fotoğrafı asılı olması lazım, tabii bu dairenin ona ait olduğunu da ima edebilir ama yine de ne olursa olsun. Fakat Zigic'in ensesinin arkasından panoya gizlice bir göz attığında, fotoğrafların artık orada olmadığını görüyor. Buna karşılık, Rasmus onu terk ettikten sonra Malene'nin hemen panodan indirdiği, ikisinin beraber çekilmiş resimleri yine asılmış.

Salona girdiklerinde, Zigic ona dönüyor:

"Hadi bakalım, Malene... Önce bana dosyanın yerini göster. Pazarlığı ondan sonra yaparız."

"Burada değil. Bu çok aptalca olmaz mıydı? Kopyaları muhtelif yerlere sakladık. Sen önce parayı ver ki, ben de ilgili kişilere vereyim, ondan sonra dosya senin."

"Anlıyorum. Peki ne kadar istiyorsun?"

"Bir milyon avro demem istendi."

"Tamam, alacaksın, söz!"

Iben, "Hadi o zaman hemen gidip parayı getiriver" demek için kendini zor tutuyor. Onu bir an önce daireden sepetlemek istiyormuş gibi bir hava yaratmaması lazım.

Zigic ona gülümsüyor –başka bir erkek böyle gülümseseydi, insana çekici bile gelebilirdi– ve devam ediyor:

"Hadi bakalım, göster şunu artık! Burada bir yerde olduğundan eminim."

"Burada değil diyorum sana."

"Gayet tabii ki burada bir yerde de bir kopya olması lazım."

"Hayır."

Zigic gülümsemeye devam ediyor:

"Hadi ama artık! Görmek istiyoruz."

"Burada değil. Yapabileceğim bir şey yok."

Zigic'in ses tonu değişiyor:

"Bak sana ne diyeceğim? O bilgisayarı hemen açacaksın."

Iben cevap vermiyor. Soğukkanlılıkla, sanki her şey kendi kontrolündeymiş gibi ağırdan almaya gayret ediyor.

Zigic söylediğini tekrarlarken ses tonundan, yapmacık sabrının da taşmak üzere olduğu seziliyor:

"O bilgisayarı hemen açacaksın diyorum."

Iben ses etmeden ona bakıyor. Zigic'in pazarlık oyununun ömrü buraya kadarmış demek.

Tabii ki pazarlık filan edeceği yoktu, adamın her şeyi yalan dolan. O dosyayı gören herkesin ölmesi gerekiyor. Iben bunu bilemeyecek kadar aptal değil herhalde. Önce Iben'in ağzına bir kaşık bal sürüp kopyaların alabildiği kadarını alacak, sonra geri kalanını alana kadar da Iben'e işkence edecek ve tabii adres listesiyle ajandasının daha başka kimlerde kopyaları olduğunu da teker teker ona söyletene kadar.

Pilot ceketli adam Malene'nin bilgisayarını çalıştırıyor ve Iben'e giriş şifresini yazmasını söylüyor.

Bildiği kadarıyla şifre "ubg"ydi –"uzun bir gelecek"in baş harfleri– fakat belki Malene araları bozulduktan sonra şifreyi de değiştirmiştir.

Adamların artık bir şey söylemesine gerek yok. Iben yolun sonuna geldiğini görebiliyor, denemekten başka çaresi yok.

Oturuyor, şifreyi giriyor, adamların gözlerini sanki ensesinde hissediyor. Çalış tanrının cezası şifre! Bir deneme hakkı var.

Windows programı açılıyor. Iben derin bir nefes almamak için kendini zor tutuyor. Pilot ceketli adam onu kenara itip bilgisayarın başına geçiyor, "ara" fonksiyonunu tıklıyor, "Zigic" yazıyor. Ve pür dikkat beklemeye başlıyor.

O arada Zigic, Iben'i kanepeye götürüyor. Elini onun omzuna koyuyor:

"Bak ne diyeceğim? Bence sen buraya otur ve bir yere de kıpırdama."

Iben oturana kadar başında bekliyor:

"Mecmua filan bir şeyler oku. Biz de o arada etrafa bir göz atalım."

Nasıl olduysa birden sinirleri boşanıyor Iben'in. İçine biriken duyguları artık kontrol edemiyor. Ağlamaya başlıyor. Hiç ses çıkarmadan, gözyaşları sicim gibi akıyor yanaklarından aşağı. Kendini ilk şimdi Zigic'in kurbanı hissediyor. Başına kim bilir ne gelecek?

Zigic başında durmuş onu seyrediyor. Iben korkulu gözlerle ona bakıyor. Ne istiyor acaba? Bir mecmuadan söz ettiğini hatırlıyor. Malene'nin sehpasının üzerinde duran *Eurowoman*'larına uzanıyor, rastgele bir tane alıyor. Mecmuayı açıyor, rastgele bir sayfa seçiyor, mecmuayı yüzünün önüne kaldırana kadar Zigic başında bekliyor. Sonra uzaklaşıyor. Iben onun ayak seslerinden, Malene'nin kitaplığına gittiğini anlıyor.

Zigic raflardan kitapları çekip çekip alıyor, açıp yere fırlatıyor. Iben yan gözle onu seyrediyor ama yanlış bir şey yaptığını hemen anlıyor: Zigic kolunu sanki gelip ona vuracakmış gibi kaldırıp haykırıyor:

"Mecmuanı okumaya bak sen!"

Iben gözlerini apar topar önündeki sayfaya indiriyor fakat yazıları seçemiyor.

Orada öylece oturmuş, tir tir titreyerek ve gözlerinden yaşlar boşanarak *Eurowoman*'ın sayfalarını çevirip dururken, Zigic kitaplığı baştan aşağı elden geçiriyor. Kitapları, vazoları ve artık eline ne geçerse hepsini yere fırlatıyor.

Iben düşünmeye çalışıyor: Zigic'in söylediklerinde gerçek payı olabilir mi? Yoksa neden kalkıp ta Danimarka'ya kadar gelip kendini tehlikeye atsın?

O zaman bu şu demek oluyor: Iben şimdi ölürse, suçlusu Malene olacak! Aralarına Zigic'le irtibatı olan bir kişi varsa, o da Malene! Camilla değil! Hepsi öyle dese de ben hiçbir zaman paranoyak olmadım. Aksine, içlerinde en gerçekçi olan bendim.

Düşünüyor: Yani bu demek ki, o tehdit maillerini gönderen ben değilim. Daha önceleri onları ben yazdım gibi hatırlıyordum ama bu bir hayalmiş demek. Zaten bana gerçek olabilecek kadar inandırıcı da gelmiyordu. Fakat yazdığıma dair artık hiçbir şey hatırlamıyorum.

Peki öyleyse Malene mi gönderdi? Ben Kenya'ya gideli beri bana karşı o kadar kin ve garez doluydu ki. O *olamaz* diye bir garantisi yok herhalde?

Zigic'in kitaplıktaki işi bitmiş ki, şimdi de Malene'nin bizzat kopyaladığı CD yığınını masanın üzerine yaymakla meşgul. Pilot ceketli yardımcısı tam yanında durmuş, aralarında konuşuyorlar. Iben eğer doğru duyuyorsa, Zigic bu adamı "Nenad" diye çağırıyor. Iben gözlerini önündeki mecmuadan kaldırmaya cesaret edemiyor ama adamın sesinin hiç memnun çıkmadığını duyabiliyor. Büyük ihtimalle, bulacağını umduğu şeyi bulamadığı için. Rasmus'un ölümünden sonra, onun dizüstü bilgisayarını Malene kullanmaya başlamıştı. Kendi masaüstü bilgisayarından çok daha hızlı çalışıyor diye değiştirmeyi tercih etmişti. Yani Malene dosyayı hâlâ silmediyse, hiç kuşkusuz yeni cihazına geçirmiş olmalı.

Zigic yatak odasına giriyor, her yanı didik didik aramaya koyuluyor. Iben şimdi salonda Nenad'la yalnız. Adamın sırtı Iben'e dönük.

Kaçar diye korkmuyorlar mı hiç?

Zigic etraflarındayken herkesin korkudan felce uğramış gibi kaskatı kesilmesine alışık olmalılar. Iben'in üstünü bile aramadılar. Bacağındaki kamayı ruhları bile duymuyor.

Veyahut da kendi güçlerinden o kadar eminler ki, gerisine aldırış etmiyorlar. Zaten Zigic'in hareketlerinde ne polisten ne bir başkasından korkarmış gibi bir hava var. Alt edemeyeceği kimse yokmuş gibi bir hava. İnsan onun savaş sırasında yaşama da ölüme de hükmettiğini hissedebiliyor. Ve o günden bu yana da böyle sürüp gelmiş.

Iben'in düşünceleri giderek sağduyudan uzaklaşıyor. Katillerinin onun hayatını bağışlayacağına inandırmak istiyor kendisini. Zigic'in daha önce sözünü ettiği o "pazarlık" mevzuunun halledebileceğine inandırmak istiyor kendisini. Böyle bir ihtimalin, ufacık da olsa, var olduğuna inandırmak istiyor.

Fakat DCIF'de iyi öğrendiği bir şey var: soykırım failleri kurbanlarına daima bir kurtuluş ümidi veriyor. Azıcık da olsa böyle bir ümitlerinin olması şart.

Zira kurbanlar, söyleneni yapar, etrafı velveleye vermezlerse kurtulabileceklerini ümit ettikleri sürece, onları kontrol etmek de o ölçüde kolaylaşıyor. Failler ilk önce kurbanların üzerindeki silahları alıp onları tamamen savunmasız bıraktıktan sonra, onları sistematik olarak, giderek şiddetlenen bir baskı ve eziyete maruz bırakarak, tüm güç ve iradelerini, artık bir daha hiç direnç gösteremeyecek şekilde kırıyor. Ve böylece, kurbanları öldürmek giderek hem kaçınılmaz oluyor hem de bir sineği ezmek kadar kolay ve sıradan bir hale geliyor.

Iben'in adamakıllı bir toparlaması ve gerçeği olduğu gibi görmesi lazım. Kendine sert çıkması lazım. Esas onlara direnç göstermeye cesaret edemediğim taktirde, ellerinden sağ kurtulma ümidim de kalmayacak! Hem de hiç! Varşova'daki gettoda ve Sobibor toplama kampındaki isyanlar ancak tutuklular kaybedecek bir şeyleri kalmadığını kabullenme cesareti gösterdikten sonra başlamıştı.

Mecmuayı yüzünden indiriyor. Nenad'ın sırtı hâlâ ona dönük mü görebilmek için, yaş içindeki gözlerini iyice bir kırpıştırıyor. Evet, hâlâ öyle duruyor. Iben yavaş yavaş ve hiç ses çıkarmadan yerinden doğruluyor. Sehpanın yanından doğru ilk adımını tam atıyor ki, Nenad gümbür gümbür bir sesle:

"Hayır!" diyor.

Hâlâ sırtı ona dönük.

Ve Iben'in daha fazla kıpırdamasına da imkân kalmıyor. Zira Zigic anında kapının eşiğinde bitiveriyor. Öyle bir hali var ki, Iben, şimdi beni yakalayıp salonun öbür yanına fırlatacak, diye düşünüyor.

Kendini doğru kanepeye atıyor, mecmuayı kapıyor, yüzüne doğru kaldırıyor ve bir şeycik göremeden, başına gelecekleri bekliyor.

Odaya tekrardan çabucacık göz atacak cesareti topladığında, Zigic çoktan yatak odasına dönmüş. Gözlerini yine zoraki önündeki mecmuaya indiriyor, geçen sonbaharın çanta modellerine bakarken, bunu acaba nasıl yapıyorlar diye düşünüyor. Nenad masanın üzerindeki parlak bir cisimde Iben'in aksini görmüş olabilirdi pekâlâ. Zigic de zaten salona dönüyordu da tam o anda şans eseri kapının eşiğinden geçiyor olabilirdi.

Iben bu iki adamın doğup büyüdüğü yerleri gözlerinin önüne getiriyor. Zaman içinde yabancı mecmuaların siyah beyaz fotokopilerinde, bilimsel yapıtlarda, belgelerde ve DCIF'nin fotoğraf arşivinde gördüğü Bosna'ya ait bütün o fotoğrafları. Toplama kamplarındaki o binaların, kurbanların toplu mezarlardan çıkartılmış, kafatasları yamyassı, parmakları kesilmiş cesetlerinin fotoğrafları geçiyor gözlerinin önünden. Nispeten iyi korunan cesetlerin yakın çekim görüntülerini, vücutlarının kayışlarla sıkı sıkı işkence koltuğuna bağlandığı yerlerde oluşmuş o kara kara çizgileri hatırlıyor.

Bunları yapan insanlar şu anda Malene'nin dairesinde dolaşıyor. Iben'in son iki yıldır araştırdığı ve fotoğraflarına bakarak kafalarının içinden nelerin geçtiğini anlamaya çalıştığı insanlar.

Onlardan yayılan kötülük kokusu acaba sıradan insanların kokusundan daha mı farklı?

Iben artık böyle kokuları alamıyor. Burnuna sadece tıraş losyonlarının ve deodorantlarının kokusu geliyor. En pahalıla-

rından olduğu besbelli. En olmadı Zigic'in bunlara harcayacak parası var demek.

Zigic salona dönüyor. Oraya buraya bakıyor. Malene'nin sandalyelerini tek tek kaldırıp inceliyor, ağırlığına, sağlamlığına bakıyor.

Iben başını önündeki mecmuadan kaldıramasa da yan tarafından çaktırmadan bakıyorsa da artık dayanma gücü tükenmek üzere. Zira görüş alanı, hayal gücünün yarattığı bin bir korkunç görüntüyle dolu.

Zigic sandalyeleri yere fırlatıyor. Hiçbirine bir şey olmuyor. En nihayet birinde karar kılıyor, getirip salonun tam ortasına yerleştiriyor.

Sonra soruyor:

"Sicime benzer bir şeyin var mı?"

Ufak yazı masasının çekmecesinde sicim olmalı ama Iben:

"Mutfaktaki evyenin yanındaki dolabın üstten dördüncü çekmecesinde olacak" demeyi tercih ediyor.

O zaman şimdi Zigic mutfağa gidecek ve Iben de Nenad'la birkaç saniye kadar salonda yalnız kalacak. Sandalyeye bağlanıp da işkence yapılmadan önceki son şansı bu. Yerinden fırlayıp doğru dairenin giriş kapısına koşması lazım. Pek bir şansı yok ama kendini, düşünmeye, hatırlamaya zorluyor.

Onlara karşı çıkmaya cesaret edemezsem, hayatta kalma şansım da kalmadı demektir! Varşova'daki gettoda ve Sobibor'da olanları hatırımdan hiç çıkarmamam lazım.

Bütün vücudu kasılıyor. Fakat onlara hiçbir şey belli etmemeli. Yüzü mecmuanın arkasında, atağa hazırlanıyor. Öne doğru eğiliyor, böylece kanepeden daha çabuk fırlayabilecek. Topuklarını yere bastırıyor, artık hazır!

Fakat Zigic mutfağa gitmiyor.

Nenad:

"Sicimi ben getiririm. Nasıl olsa kahve yapacağım."

Bilgisayarın önünden kalkıyor ve salondan çıkıyor, Zigic, Iben'le kalıyor.

Nenad'ın mutfak dolaplarını açıp kapadığını işitiyorlar.

Nenad mutfaktan bağırıyor: "Bir şey bulamadım!"

Zigic yazı masasını karıştırırken çekmecede bir yumak sicim gördüğünü hatırlamış olmalı ki, gidip masanın yakınındaki radyatörün altına bakıyor ve nitekim, masadan yere fırlattığı bir alay şeyin arasında sicimi buluyor.

Sandalyenin yanına geri dönerken Iben'e aynı anda hem ölü gibi cansız hem de kibirli bir bakış fırlatıyor.

Nenad'ın mutfakta elektrikli su ısıtıcısını doldurduğunu duyuyorlar. Zigic, elinde sicim rulosu, sandalyenin arkasına geçip:

"Buraya gel" diyor Iben'e. "Adamımla beraber aşağı inip bir iki şey almamız gerek. Uzun sürmez. Onun için seni maalesef bağlamak zorundayız. On beş dakika kadar."

Zigic'in hiçbir şey umurunda değil. Iben ona inansa ne olur, inanmasa ne olur? Bir şey değişmez ki. Sağduyusunun ve içgüdülerinin onu tamamen yanıltmış olmasını ümit etmekten başka yapabileceği bir şey yok Iben'in. Ve Zigic bunu çok iyi biliyor.

Iben mecburen kanepeden kalkıyor. Mecmuayı aldığı yere bırakıyor, Zigic'in yanına gidiyor. Sandalyeye zoraki oturuyor ve Zigic onu bağlarken de kolaylık olsun diye kollarını resimlerden hatırladığı gibi sandalyenin arkalığında kavuşturuyor.

Ve içinden dua ediyor. Zigic'in söylediklerinin doğru olması için dua ediyor.

Zigic onu sandalyeye bağlarken, Nenad kafasını kapıdan uzatıp soruyor. Gördüğü şey umurunda bile değil:

"Kahveyi nerede saklıyorsun?"

Iben bir türlü konuşamıyor. Ses telleri birbirine yapışıp kabuk bağlamış gibi sanki. Fakat Zigic haşince sağ koluna asılınca sesi çıkıveriyor:

"Pencerenin içinde duran teneke kutuda."

Iben hiç hareketsiz oturuyor olsa da Zigic incecik sicimi nedense öyle hoyratça dolayarak geriyor ki, sicim Iben'in bileğini kesiyor.

Nenad birkaç saniye için salondan kayboluyor. Sonra geri dönüyor, aklına harika bir fikir gelmiş gibi keyifli bir havası var. Bir kaşını kaldırarak Iben'e soruyor:

"Hiç kurabiyen var mı?"

Iben:

"Hayır, yok."

Nenad yine mutfağa dalıyor.

Zigic sicimin uçlarını sandalyenin arkalığına tutturup düğümlemeden önce iyice bir geriyor. Iben'in feci canı yanıyor. Iben bu acının, onu bekleyen akıbetin yanında devede kulak kalacağını düşünüyor.

Az sonra bacakları da böyle bağlanacak. Ve işte o zaman da Zigic onun bacağındaki kamayı fark edecek. Iben ona dönüyor:

"Bak ne diyeceğim? Mutfakta kurabiye olacaktı. Hatırladığım kadarıyla üç tane kalmıştı. Kahve kutusunun tam yanındaydı. Herhalde hepsini adamın kendi yemiştir."

Zigic ona şüpheci gözlerler bakıyor, pek eğlenir bir hali var.

Iben'in koluna sertçe yapışıp çekiştiriyor, yeterince sıkı bağlayıp bağlamadığını kontrol ediyor. Ve sicim Iben'in bileğine daha bir gömülüyor. Iben feryat ediyor. Zigic bıkkınca gülümsüyor. Sonra sallana sallana mutfağa gidiyor.

Iben, şimdi tam sırası! ŞİMDİ! Tek şansın bu!

Sağ bacağını elinden geldiğince sandalyeden kaldırmaya gayret ederek geriye uzatıyor. Şimdi parmaklarıyla kamayı artık rahatça kavrayabilir. Bunun provasını evde defalarca yapmıştı, iyi biliyor.

Fakat sicimi çabucak ve ses etmeden kesebilecek mi? Ve tam bir kör dövüşü de olsa, işe girişiyor. Kamanın ucu öyle keskin ki, sicimi kesmeye uğraşırken, bileğini ve parmaklarını da kesiyor.

Ve bir "çıt" sesi duyuyor, artık kolları da serbest, ayağa kalkabilir.

Kama sağ elinde, bileğinden kanlar akarak koridora fırlıyor ve mutfaktakiler bir şey duymadan dairenin giriş kapısına varıyor.

Birkaç kere derin nefes alıp veriyor, aşağıda sokakta gözcülük yapan kot giysili üçüncü adamı düşünüyor.

Ama şimdi kapının kilidini açarken, Zigic'le Nenad muhakkak sesini duyacaktır. Biraz daha öylece duruyor. Birkaç kere daha derin nefes alıp veriyor. Merdivenlerden aşağı koşarken oksijene ihtiyacı olacak. Tam o anda mutfakta bir gürültü kopuyor. Biri yere bir şey fırlatmış gibi ve hemen arkasından da koşar adımlar.

Kilide yapışıp kapıyı açıyor, yerinden ok gibi fırlayarak, Malene'nin merdivenlerinden uçarcasına iniyor, tıpkı bir zamanlar kendi apartmanının hizmet merdiveninden indiği gibi. Peşindeki iki adam, ondan olsa olsa bir iki metre mesafede.

Iben çılgın gibi iniyor, ayakları sanki basamaklara değmiyor bile. Sahanlıktan tam dönerken eli merdiven parmaklığından kurtuluyor ve merdivenden aşağı doğru savruluyor. Ama can havliyle yine parmaklığa yapışmayı başarıyor. Sandalyede uzun süre sımsıkı bağlı oturduktan sonra bacakları karıncalanıyor. Tökezliyor. Birkaç basamak daha aşağı savruluyor. Kan revan içindeki elleriyle yine parmaklığı yakalıyor. Bu düşüş her şeye rağmen bari bir işine yaradı, peşindekilerle arasındaki mesafeyi açmayı başardı. Birkaç basamak daha iniyor. Sahanlıkta dengesini kaybettiğinde elinden kurtulan kama tam önündeki basamakta duruyor, çabucak eğilip alıyor.

Peşindekilerin durup Sırpça bir şeyler bağırdıklarını duyuyor. Aşağıda ana kapıda bekleyen adam cevap veriyor:

"Okey."

Iben adamı ancak birinci katın sahanlığına varınca görüyor. İriyarı biri. Sakin sakin Iben'e doğru geliyor.

Iben arka avluyu avucunun içi gibi biliyor. Orada çok durmuşluğu var. Rasmus'un avluya nasıl düştüğünü gözlerinin önüne getirmeye çalışarak etrafı epey incelemişti. Eğer biri

merdivenlerden inerken pencereden dışarı fırlarsa –yani sağ yana doğru– doğruca tel örgünün üzerine çakılır, Rasmus gibi. Eğer merdivenlerden çıkarken dışarı fırlarsa, daha farklı bir düşüş açısıyla, evin duvarından birkaç metre uzağa savrulur ki o zaman bodrumdaki çamaşırhaneye inen daracık taş merdivenin sivri uçlu demir parmaklıklarını boylamaz; daha açığa, asfalt zemine düşer.

Iben sahanlıktan koşarak birkaç basamak daha iniyor –zemin katta duran adamla hemen hemen aynı seviyede şimdi– ve elleriyle her iki taraftan tırabzana yapışıp vücudunu öne doğru savuruyor, dönüyor ve o hızla gerisingeri merdivenlerden yukarı fırlıyor.

Sahanlığa gelince çıkar gibi, merdivenlere doğru dönmüyor. Dosdoğru karşısındaki devasa, vitraylı pencereye devam ediyor. Bir ayağını pencerenin önündeki parmaklığın üzerine dayayıp yaylanıyor ve olanca gücüyle ileriye doğru zıplayıp kendini pencereden dışarı fırlatıyor. Camlar paramparça yere iniyor.

Ve Iben gecenin karanlığında havanın içinden asfaltın üzerine yol alırken, kollarıyla yüzünü örterek, üzerine yağan rengârenk vitray kırıklarından korunmaya çalışıyor.

Yere çarpışı, Anne-Lise'nin arka bahçesinde tecrübe ettiğinden daha iyi gidiyor. Hemencecik ayağa kalkıyor. Vücudundaki cam kesikleri umurunda değil. Duvarın dibinden avlunun öbür ucuna, binanın bodrumunda, apartman sakinlerine ait bisiklet parkına inen merdivene doğru koşuyor. Kışın çamurundan leş gibi olmuş, sıra sıra bisikletlerin arasından deli gibi geçiyor. Arkasından hiç ayak sesi gelmiyor. Bisiklet parkının öbür ucundaki merdiven, Malene'nin apartmanının arka sokağına çıkıyor.

Koşmaya devam ediyor. Havanın çok soğuk olduğunu fark ediyor. Normalde bu kadar soğukta derin nefes alınca ciğerleri ağrır. Fakat şimdi hiçbir şey hissetmiyor ama vücudunun daha farklı yerlerindeki acılar kendini belli etmeye başlamış bile.

En nihayet Gunnar'ın oturduğu apartmanının sokağına varıyor. Dairesinin pencerelerinde ışık olduğunu ta uzaktan görebiliyor, birçok akşam sokakta durup seyrettiği o pencerelerde.

50

Gunnar kapıyı açar açmaz, kollarına atılıyor. Burnu akıyor, bilekleri kanıyor; Gunnar'ın gömleği kan lekesi içinde kalıyor.

Ve onun kollarının arasında yere yığılıyor, Gunnar onu içeriye taşıyor:

"Iben, tanrı aşkına, ne oldu böyle sana? Ne korkunç hal?.."

Gömleğiyle Iben'in yüzünü kuruluyor, neresinin kanadığını soruyor; fakat Iben hıçkıra hıçkıra ağlıyor, bir şey diyemiyor. Cevap alamayacağını anlayınca Gunnar bu sefer onun ellerini, kollarını ve giysilerini yoklayıp kanın nereden geldiğini anlamaya çalışıyor. Iben'i hemen salonda bir sandalyeye oturtup bluzuna saplanmış cam parçalarını ayıklamaya koyuluyor:

"Bluzu üzerinden çıkarmalıyız. Ve sonra hemen banyoya girmelisin ki, nerelerinde yara var, ne durumdalar bir iyice bakalım da hemen pansuman..."

Iben:

"Ben uzanmak istiyorum."

"Evet, tabii, anlıyorum. Fakat ilk önce seni bir yıkayıp nerelerin kanıyor bir anlamalıyız."

"BEN UZANMAK İSTİYORUM!"

"Tamam, peki. Hemen..."

Onu kanepeye götürüyor ve uzanmasına yardım ediyor.

Iben'in duyuları aşırı tepki veriyor. Odadaki ışık bile onu rahatsız ediyor. Gözlerini yumuyorsa da ışık gözkapaklarının arasından sızıyor, görüş alanında hiç görmek istemediği şekiller çiziyor. Kanepenin minderlerinden birini gözlerinin üzeri-

ne koyup koyamayacağını soruyor. Fakat sormasa da olur, minderler zaten çoktan kan içinde kalmış. Ve yüzü minderin altına yarı gizlenmiş halde, biraz kendine gelmeye çalışıyor, sonra bütün gücünü toplayarak:

"Malene'yi hemen cebinden arayıp uyarmalıyız. Çok önemli" diyebiliyor.

Olan biteni anlatmaya çabalıyor ama ağzından çıkan seslerden kendisi bile bir şey anlamıyor.

Gunnar ona su getirirken, bir yandan da konuşuyor:

"Derhal polisi aramalıyız, Iben."

Ve Iben ses çıkarmayınca soruyor:

"Peşindekilerin buraya geldiğini görmediğinden iyice emin misin?"

"Öyle sanıyorum."

"Tamam, o zaman polisi kesin aramalıyız."

Iben alçak sesle:

"Biraz bekle" diyor.

"Evet ama, buna mecbur..."

"Sadece biraz bekle."

Iben'in vücudu zangır zangır titriyor, öyle şiddetli ki, sanki yattığı yerde bacaklarıyla havayı tekmeliyor gibi. Titreme geçmek bilmiyor. Iben ne kadar kendini kassa, önünü alamıyor; sanki hâkim olmak istediği kendi vücudu değilmiş gibi, ona kulak asmıyor bile.

Gunnar ayağa kalkıyor. Iben atılıyor:

"Yanımdan gitme."

"Doktor çağıracaktım."

"Ellerimde birkaç ufak kesik var o kadar. Göründüğü kadar kötü değil."

"Tamam ama ben yine de..."

"Gunnar, n'olur, yanımda kal. Kimseye telefon etme."

Gunnar yerine oturuyor ve soruyor:

"Bir bez ve bir tas su alıp gelsem de sen kanepede yatarken yaralarını bir temizlesem, ne dersin?"

Iben'in minderin altından sesi duyuluyor:

"Çok iyi olur. Sağ ol."

"Kimseyi aramayacağım, söz."

"Beni anladığın için teşekkür ederim. Sadece... yani biraz bekleyelim demek istiyorum o kadar."

Gunnar onun kanepenin dış tarafındaki kolunu temizlemeye koyuluyor. Cildine saplanmış ufak cam parçaları varsa, yaraların içinde daha gömülmesin diye hiç bastırmadan, gayet hafifçe siliyor.

Ve bir süre sonra Iben minderi yüzünden indiriyor. Gözlerini salonda gezdiriyor. Burada olabilmenin hayalini kurup durmuştu hep. Ve gördükleri beklediğinden farklı da olsa, salonun basit ve yalın stili hoşuna gidiyor.

Bir kere tıpkı kendi evinde olduğu gibi her yer kitap dolu. Geniş bir daire. Eşyalar tıkış tıkış durmuyor. Ortalıkta gezinecek yer var. Mobilyalar etnik tarzda, ucuz cinsten ve açık renk. Salonun düzenlemesi sanki daha bitmemiş gibi bir hava veriyor; veyahut daha ziyade, yıllar önce boşandığında mobilyaların yarısı ona kalmış da onlarla yetinip hiç yeni bir şey almamış gibi bir hava.

Başının tarafındaki sehpada turuncu bir taş duruyor, mango meyvesini andırıyor. Gunnar onu garanti bir şifa dükkânında bulmuştur ya da bir yurtdışı gezisinde bulup getirmiştir. Salonda duran şeylerin birçoğu, dünyanın bin bir yerinden toplanmış gibi zaten.

Gunnar'ın yüzüne ve geniş omuzların bakıyor. Iben'in üzerine doğru eğilmiş. İçinden Gunnar'a yine sarılmak geliyor – tıpkı antrede yaptığı gibi– ama artık yanlış kaçar.

Gunnar'a daha önce hiç sarılmamıştı ve sonunda kısmet olduğunda da bu sefer öyle altüst durumdaydı ve ne olduğunu bile anlamadı. Buz gibi soğuktan sonra, Gunnar'ın vücudunun sıcaklığının verdiği hazzı anımsamaya çalışıyor.

En nihayet Zigic'in onu asla bulamayacağı bir yere sığınabildi, ona özen göstermeye hazır birinin yanına. Uzanıp eliyle

Gunnar'ın kalçasına dokunuyor. Ve sanki bir parça daha rahatlıyor. Ancak bu, arka arkaya iki defa şiddetle geğirmesine engel olamıyor, sanki karnının dibinden bir yerlerden kopup geliyor.

Gülüşüyorlar, Iben'in gözyaşlarına ve sanki tepinir gibi titremesine rağmen. Ve Iben ilk kez o an, Gunnar'ın karşısında, birazcık da olsa saygınlığını düşünecek kadar güçlü hissediyor kendisini.

Belli belirsiz ayak sesleri duyuluyor. Iben nereden geldiğini çıkaramıyor. Salonun karşı ucundaki kapının arkasından geliyor olabilir.

Iben yattığı yerden fırlıyor. Bir eliyle turuncu taşı kapıyor, öbür eliyle de bacağındaki bıçağı. Fırlatmaya hazır. Her şey öyle çabuk olup bitiyor ki, Gunnar'ın tek kelime etmeye bile vakti olmuyor. Ve Iben saldırı pozisyonunda beklerken, kapı açılıyor, eşikte Malene görünüyor, başı ıslak bir havluya sarılı.

Iben:

"Burada ne işin var?"

Malene'nin henüz banyodan çıktığı belli oluyor ve o haliyle çok güzel ve çok seksi görünüyor.

Iben'in halini fark ediyor:

"AMAN TANRIM!"

Iben buraya paldır küldür gelmekle akılsızca davrandığını biliyor. Ya Gunnar'ın kızları da burada olsaydı? Korkudan akılları başlarından gitmişti.

Malene:

"Iben! Tanrım, ne oldu?"

Iben yaş içindeki gözlerini kırpıştırıyor. Öfkeden kuduracak halde. Avaz avaz bağırıyor:

"Asıl sen ne halt ettin?"

Malene korkmuş görünüyor:

"Gunnar'la birlikte olduğumu bal gibi biliyorsun!"

Iben'in bundan hiç haberi yoktu. Zaten demek istediği de zaten bu değildi. Yine bağırıyor:

"Zigic'le ne haltlar ettin, söyle?"

"Zigic'le mi? *Ben mi* ne yaptım?"

"Adres defterini mi çaldın, şantaj mı yaptın adama?"

"Hayır, asla!"

Malene şimdi bayağı korkmuş görünüyor. Herhalde Iben'in keçileri tam kaçırdığını düşünüyor. Ve Iben avaz avaz bağırmaya devam ediyor:

"Ölümüme sebep olmana ramak kalmıştı!"

"Ne?"

"Merkezden başka kimin hesabına çalışıyorsun sen?"

"Ama Iben, neler diyorsun?"

Malene çok inandırıcı görünüyor, hiç yanlış bir şey yapmamış gibi. Ve bu hali Iben'i zıvanadan çıkarıyor.

Gunnar sakin konuşarak onları yatıştırmaya çalışıyor. Fakat Iben bu sefer ona dönüp haykırıyor:

"SEN BU İŞE KARIŞMA!"

Gunnar, Iben'e doğru bir adım atıyor. Fakat Iben birkaç adım geriye zıplıyor ve elindeki bıçağı ona doğru kaldırıyor:

"Dikkat et! Dikkat et! Defol!"

Gunnar'la Malene ona öylece bakakalmış, Iben birden kendine geliyor:

"Hayır, öyle demek istememiştim. Gunnar, biliyorsun ben katiyen... Gunnar, çok özür dilerim."

Hepsi bir an olduğu yere donakalıyor.

Ve sonra:

"Bana bu kadar candan davrandığın için sana teşekkür ederim. Hiç habersiz geldiğim halde... Kafam karmakarışık. Kendimde değilim" diye ekliyor Iben.

"Dert etme canım! Seni çok iyi anlıyorum. Gel, kanepeye uzan."

"Ben böyle biri değilim. Beni o kadar iyi tanımıyorsun. Onun için beni bu halde görmen hiç de... Hakkımda yanlış bir intiba edinirsen üzülürüm çünkü..."

Iben birden yüksek sesle düşündüğünü fark edip hemen ağzını kapıyor. Ve kendisini her zamanki haliyle konuşmaya zorluyor:

"...Normal zamanda hiç böyle değilim. Normalde çok sakinimdir. Öyle değil mi, Malene?"

Malene kapının eşiğinde durmuş, bir eliyle kapının kolunu tutmuş, cevap veriyor:

"Ya, tabii."

"Evet, normalde çok sakin ve aklı başında bir insanımdır. Yalnız şimdi öyle..."

Daha fazla devam edemiyor ve Gunnar ona doğru çekingence bir iki adım daha atıyor:

"Seni anlıyoruz, Iben. Hadi gel. Dinlen, rahatla biraz. Biz her şeyle ilgileniriz, sen hiç merak etme. Gel kanepeye uzan yine."

Iben onun arkasından ağır adımlarla kanepeye doğru ilerliyor.

Fakat içinde, ona sanki yalan söylüyorlarmış gibi, sanki birbirleriyle ve Zigic'le ortak komplo kurmuşlar gibi bir his var, bu hissi yenmesi lazım. Paranoyak olmanın sırası değil şimdi. Malene'yle Gunnar onun en yakınları, onlara inanmayacak da kime inanacak?

Kanepedeki kan lekelerini fark ediyor, artık kullanılacak halde değil. "Özür dilerim" diyerek kanepeye yavaşça uzanıyor ve Gunnar'ın turuncu taşını aldığı yere bırakıyor.

Gunnar, Malene'ye yandaki sehpanın öbür tarafındaki koltuğu işaret ediyor:

"Malene, sen şuraya otursana."

Iben olanları bir kere daha anlatmayı deniyor. Bu sefer daha tutarlı bir şekilde anlatmayı başarıyor. Ve anlatırken bir yandan da Malene'ye bu olanlarla bir ilgisi olup olmadığını, Zigic'e ne mailleri yolladığını sorup duruyor. Ve Malene de her seferinde, hiçbir şeyden haberi olmadığını, Zigic'in onu mutlaka bir başkasıyla karıştırdığını söylüyor.

Gunnar, Iben'in kendini toparlayabilmesi için bir şeyler yiyip içmesi gerektiğini söyleyerek mutfağa gidiyor. O çıkınca Iben sol kolundaki kanları tam temizlemeye başlarken, Malene atılıyor:

"O işi bana bırak. Sen uzan, rahatına bak."

Iben can dostların arasında, güvende olduğunu kendine telkin ederek sakinleşmeye çalışıyor. Malene'nin ona hastabakıcılık etmesi garibine gidiyor. Son altı yıldır durum tam tersiydi; hastabakıcılık yapan hep Iben'di.

Malene bu işi iyi beceriyor. Iben'in cam kırıklarından delik deşik olmuş bluzunun kollarını makasla kesiyor. Böylece bluzu çıkartmaya kalkıp da Iben'e acı çektirmemiş oluyor.

Ve Iben etrafa sinen seks kokusunu, içerideki o garip nemi ilk kez fark ediyor. İnsanın neredeyse onların üç gün üç gece her köşede aralıksız deli gibi sevişti̇ğine inanası gelecek.

Iben onları sevişirken hayal ediyor. Hazdan mest olmuş yüzlerini, Gunnar'ın Malene'nin ensesini hafifçe ısırışını.

Iben kendini çok bedbaht hissediyor. İçinde her şey paramparça olmuş gibi. Ellerinin ve ayaklarının aslında nasıl feci acıdığının giderek daha çok farkına varıyor.

Malene bunu sezmiş olmalı ki, bir koşu çantasına gidiyor. Hiç yanından eksik etmediği şiddetli ağrı kesici haplardan bir tane alıp getiriyor. Iben hapı içtikten sonra hiç hareket etmeden yatıp ilacın tesir etmesini bekliyor. O arada Malene'nin ellerini seyrediyor. Güçlü değiller ama çok narin ve müşfikler. Iben, kendisi Zigic'in elinde esirken, bu ellerin Gunnar'ı okşadığını aklından geçirmeden edemiyor.

Gunnar bir tabak sandviç, viski ve sıcak çikolatayla geliyor. Tepsiyi bırakmak için masaya doğru giderken, sıcak çikolatayı en küçük kızının doğum gününden arta kalan çikolatalı sütle yaptığını söylüyor:

"İnsan bunu içince sanki hemen mayışıveriyor. Fakat hepimizin zaten tam buna ihtiyacı var. Bizi sakinleştirecek bir şeye."

Daha sonra –Iben'in yaraları plasterle örtüldükten ve üzerine de Malene'nin, Gunnar'ın dolabında bıraktığı eşyalarının arasından bulduğu bir bluz giydirildikten sonra– Iben olan biteni bir kere daha anlatıyor.

Bu sefer de Malene polise telefon etmeleri gerektiğini söyleyince, Iben cevabı yapıştırıyor:

"Eğer adamlardan biri bu sokağa doğru kaçtığımı arkamdan şöyle bir gördüyse, polis gelince o zaman hangi evde olduğumu da öğrenecekler, yani Gunnar'ın evini."

Gunnar:

"Demek bunun için benim polisi aramamı istemedin."

Iben ekliyor:

"Danimarkalı iki polis, onların gözünü korkutamaz. Kâbus yeni baştan başlar."

Malene:

"Ama bu biraz şey olmuyor mu, yani biraz?.."

Iben, Malene'nin "paranoyak" demesini bekliyor ama Malene lafı yüz seksen derece çevirerek devam ediyor:

"...Ne olmuş olabileceğini düşünüyorum da. Tabii canım! Öyle olmuş olmalı! Daha ilk başta Props'dan Rasmus'u arayıp da maillerden ona ilk defa bahsettiğimde, bana bir casus yazılım programı kurup mailleri göndericiye geri yollayacağını söylemişti. Bildiğim kadarıyla, arada vakit buldukça bakıyordu. Bu program, göndericinin bilgisayarındaki bazı bilgileri –yani adres defteri dosyası, takvim dosyası falan filan– kopyalayıp bize geri yollayacak, böylece kimliği meydana çıkacaktı. Fakat Rasmus'un bu kadar yol katettiğine hiç ihtimal vermemiştim doğrusu."

Iben soruyor:

"Peki, ama Zigic dosyaları kimin kopyaladığını çıkarabilir mi?"

"Bunu yapamaması gerekir ama Zigic, Rasmus'un ölümünden sonra kendisi bir casus yazılım programı kurup karşı tarafa, yani bize geri yollamış olabilir. Bilemiyorum. Şayet böyle yaptıysa, Rasmus'un kendi bilgisayarından benim için yaptığı ödeme bilgilerinden adımı öğrenmiş demektir, sonra da Google'dan sorgulayıp bir soykırım merkezinde çalıştığımı da rahat rahat öğrenebilir ve bilgisayarına girenin ben olduğuma inanır haliyle."

Iben:

"Kahretsin... O zaman senin bilgisayarında Zigic'in örgütünü yerle bir edebilecek dosyalar var muhtemelen. Rasmus'un programı, onun bütün muhasebe hesaplarının, banka bilgilerinin, örgütte çalışanların, üyelerin, şantajla para topladığı insanların adlarının bulunduğu dosyaları kaydetmiş, yani her şeyi!

Malene öbür odaya gidip bilgisayarını getiriyor. Cihaz yanında olduğuna göre, iş çıkışı doğruca buraya gelmiş olmalı.

Bilgisayarı orta sehpanın üzerine koyup çalıştırıyor. Önce Rasmus'un adıyla giriş yapıyor. Niyeti, farklı adları deneyerek, Outlook Express'de daha başka kullanıcıların hesapları olup olmadığına bakmak.

Iben'le Gunnar ses çıkarmadan oturmuş Malene'yi izliyor. Gunnar koltukta oturuyor, Iben'se hâlâ kanepede ama Gunnar'a o kadar yakın ki, kolunu azıcık uzatsa ona dokunabilir.

Malene birden feryat ediyor:

"Evet evet evet! Rasmus bir mail yollamış, *lperic@brat.org.yu* adresine. Ekinde de bir program var. Zigic hakkında mülakat yaptığın kadın bu muhakkak, Ljiljana Peric."

"Peki neden ona yollamış ki?"

"Bilmem."

Iben bir tahminde bulunuyor:

"Bence, casus yazılım programının Windows'un Sırpça versiyonuyla uyuşup uyuşmadığını test etmek için gönderdi."

"Ve de aynen onun için yaptığı ortada. Çünkü hemen ertesi gün, bize tehdit maillerini yollayan adrese, yani *revenge_is_near@imhidden.com* adresine mail yollamış ve sonra *zig1@tin.co.yu* adresine de bir mail atmış. Bu Zigic olmalı. Peki onun mail adresini nereden eline geçirdi acaba?"

"Casus yazılım programıyla, Ljiljana'nın adres defteri dosyasından bulmuş olmalı. Ljiljana'yla Zigic eski sınıf arkadaşı. Birbirlerini tanıyorlar haliyle."

Malene bir yandan konuşurken, bir yandan da tuşlara tıklamaya devam ediyor:

"Casus yazılım programı mailleri her iki bilgisayardan da geri yollamış. Üstbilgiye bakılırsa, Zigic'in mailleri Sırbistan'daki bir sunucudan geçmiş. Diğer mailse Danimarka'daki bir sunucudan gönderilmiş."

Iben'in midesi, aynen Malene'nin evinin önündeki otobüs durağındayken olduğu gibi feci bulanmaya başlıyor. Dili damağı birbirine yapışıyor, Gunnar'ın kakaosunu şimdi genzinde iğrenç bir tat gibi hissediyor.

Malene kendi kendine konuşuyor:

"Yani buna göre, o tehdit maillerini gönderen Zigic değil. Danimarka'da biri!"

Gunnar'la Iben daha iyi görebilmek için ekrana doğru eğiliyorlar. Iben alnında boncuk boncuk terlerin biriktiğini hissediyor, kusmadan önce hep böyle olur. Sesine neşeli bir hava vermeye çalışıyor ama dili damağına yapışıyor, zor konuşuyor:

"Düşünsenize bir! Demek Rasmus göndereni bulup çıkardı!"

Malene'nin sesi şimdi ihtiyar bir kadınınki gibi hışır hışır çıkıyor:

"Ve sonra da öldü."

Öyle aniden oluyor ki, Iben ürperiyor. Genzine yine leş gibi bir katran ruhu ve domuz ahırı kokusu doluyor. Burnuna yine kötülük kokusu geliyor.

Midesindekiler dışarı çıkmadan banyoya varabilmek için kanepeden deli gibi fırlıyor ancak birkaç adım atabiliyor. Midesinde pelte haline gelmiş sandviç parçalarının yüzdüğü kakao, olduğu gibi Gunnar'ın döşemelerini boyluyor ve bir kısmı da açık renk halının üzerine boca oluyor.

Iben dizüstü çöküyor. Bir an kendi kusmuğunun içine kafa üstü devrileceğini sanıyor. Altındaki kusmuk gölü, o akşam daha önce neredeyse içinde kaybolmak üzere olduğu kötülüklerin dünyasından da daha karanlık, daha kapkahverengi.

Gunnar'la Malene yanına geliyor Biri bir yanına biri öbür yanına oturuyor. Malene bir elini alttan doğru uzatıp Iben'in alnını tutuyor:

"Korkunç bir gün geçirdin, Iben. Artık dayanma gücünün kalmadığını çok iyi anlıyorum. İnan, elimizden geldiği kadar sana yardım..."

Fakat Iben bir şey duymuyor. Yerde iki büklüm halde kendi düşüncelerine dalmış: Ya daha önce hatırladığım şey doğruysa? Ya o mailleri ben yolladıysam da Rasmus bunu keşfettiyse? O zaman onun hayatımı mahvedebileceğini biliyordum. Onun yüzünden, işten atılabilirdim, hapse girebilirdim, Malene'yi kaybedebilirdim, Gunnar'ı tavlama şansım da sıfıra inerdi.

Iben fısıldıyor: "Kendimi hiç iyi hissetmiyorum."

"Hayır değilsin. Bunu biz de görebiliyoruz."

Gözlerini kapıyor ve nemli ve soğuk alnında Malene'nin yumuşacık elini hissediyor, kafasına hücum eden düşüncelere bir çeki düzen vermeye çalışıyor.

Rasmus'un taşınmasına yardım ederken neler yaptım, bunu tek tek hatırlamam lazım. Çok ciddi bir hali vardı ve benimle bir konuyu konuşmak istediğini söylemişti. Sonra bana kendi yaptığı casus yazılım programını anlatmaya başladı. Ben kendinden ve Malene'den bahsedecek diye beklerken o uzun uzadıya programlama konusuna dalınca ilgimi kaybedivermiştim; dinlememiştim bile.

Sonra eşyalarını aşağıya arabaya taşımasına yardım ettim. Ama kafasını kurcalayan o önemli şey neydi ki? Benimle konuşma gereği duyacak kadar ehemmiyetli olduğunu düşündüğü şey neydi?

Malene bir eliyle Iben'i koltukaltından kavrayıp doğrulmasına yardım ediyor:

"Gel, Iben, sen yine uzan bir dinlen. Gel, kanepeye götüreyim seni."

Malene'den keskin bir idrar kokusu yayılıyor. Fakat Iben kokunun gerçek olmadığını biliyor. Koku onun beyninden geliyor.

Malene:

"Hadi gel, Iben, uzan şuraya."

Rasmus ona bilgisayar programları hakkında nutuk çektikten sonra neler oldu hatırlamıyor Iben. Kafasının için bomboş ama yine de kendini düşünmeye, bir şeyler hatırlamaya zorluyor: Kapının önündeki arabaya bir bisiklet vitesi, bir de kapağı gevşek, bir teneke bisiklet yağı indirmemiş miydim? Elimdeki yağı, önü parmaklıklı pencerenin olduğu sahanlığa tam gelmeden, son basamağa dökmemiş miydim? "Yağı hemen temizleyip Rasmus'u uyarmalıyım," diye düşünmedim miydim? Sonra elimdekileri arabaya bırakıp yukarı çıkarken, yağa basmayayım diye basamağın iyice kenarından dolanmadım mıydı? Malene'nin dairesine çıkınca Rasmus'u uyardım mıydı? Ama sonra yağ içindeki ellerime balkıp, "başka bir şeyler taşımaya başlamadan hemen şu ellerimi bir yıkayayım" diye düşünmemiş miydim, parmaklarım neden vıcık vıcık yağ içindeydi acaba? Elimden bir şey mi düşürmüştüm? Sonra mutfağa girip bulaşık yıkamamış mıydım, kulağım da merdivenlerdeydi?

Gunnar elinde boş bir leğenle geliyor, Iben'in yattığı kanepenin başucuna bırakıyor. Sonra yerdeki kusmukları temizlemeye koyuluyor. Malene, Iben'e fısıldıyor:

"Rasmus'dan bahsedilince bu kadar etkilenmen beni duygulandırdı. Onu düşündükçe ben de bayağı fena oluyorum."

"Ya."

Malene, Iben'in üzerini bir battaniyeyle örtüyor, kenarlarını iyice sıkıştırıyor:

"Sen bana defalarca böyle baktın, bir kerecik olsun ben de aynını yapabildiğim için öyle mutluyum ki."

Iben sırtüstü dönüyor:

"Hiçbir şeyden emin değilim. Zihnim karmakarışık."

Malene onun elini ellerinin arasına alıyor:

"Sen şimdi burada yat ve rahatına bak, biz de senin yanı başında oturup Rasmus'un dosyasına bir bakalım."

Iben yine kusuyor. Fakat midesinde artık çıkaracak bir şey kalmamış, sadece sarı-yeşil safra çıkarıyor ama bu sefer yere değil, Gunnar leğeni hemen çenesinin altına uzatıp tutuyor.

Malene orta sehpadaki bilgisayarın başına tekrar oturuyor. Iben de yattığı yerden görebilsin diye biraz ona doğru çeviriyor ve Rasmus'un casus yazılım programının *revenge_is_near*'dan geri gelen maile iliştirdiği dosyaya çift tıklıyor. Fakat dosya açılmıyor.

Onun yerinde ekranda bir sorgu kutusu açılıyor. Bilgisayarın bu dosya tipini desteklemediği yazıyor, dosyayı açabilecek farklı program seçenekleri listeleniyor.

Malene bir feryat koparıyor:

"Ah şu meret!.. Rasmus'un kendi oluşturduğu bir dosya tipi bu. Hangisiyle açılır ki acaba?"

Gunnar, NotePad'ı, Word'u ve WordPad'ı denemesini öneriyor. Fakat dosyayı hiçbiri açamıyor.

Malene'nin sinirleri tepesinde:

"Bu ne tanrının cezası şey böyle! Tam da bize o kahrolası mailleri göndereni bulduk diye sevinmiştik! Her şeyin çıbanbaşını!"

Gunnar:

"Belki de Rasmus'un kendi casus yazılım programına eklediği bir programla açılabiliyordur!"

Ve Iben yattığı yerden ekliyor:

"İşimize yarayacak program belki de bu bilgisayarda yok!"

Malene'nin yüzü aydınlanıyor:

"Ah, şimdi daha iyisin demek, harika!"

Dosyayı açmak için bir süre uğraşıyorlar ama nafile. Sonunda pes ediyorlar, önlerindeki cihaza çaresizce bakakalıyorlar.

Iben bu arada bir sürahi dolusu suyu bitiriyor. Artık burnuna kokular gelmiyor ve daha da bir tutarlı düşünebiliyor: Rasmus'la beraber eşyaları güle oynaya arabaya taşımışlardı. Araları çok iyiydi, yani Rasmus onu, Malene'ye ve kendine tehdit maillerini göndermekle suçlamak üzere filan olamazdı. Arada bir mantık yok. Ve Iben, Rasmus'un taşınmasıyla ilgili hatırladıklarının bir hayal ürünü olduğuna kanaat getiriyor, hasta olduğu için ona gerçekten olmuş gibi gelmiş olmalı.

Arkadaşına bakıyor. Malene anlaşılan Iben'e hıncını bu akşamlık bir kenara bırakmış. Yüzünü Iben'e her döndüğünde bakışları sımsıcacık. Iben'le ilgilenmek sanki onu değiştirmiş, bambaşka biri yapmış.

Malene soruyor:

"Anlayamadığım bir şey var: Rasmus o maillerin göndericisini bulduğunu neden bana söylemedi acaba?"

Iben'in içinde öyle bir his var ki, Malene, Rasmus'un adını her ağzına aldığında, Gunnar bir parçacık irkilir gibi oluyor; fakat öyle belli belirsiz ki, belki de Iben'e öyle gibi geliyor.

Gunnar:

"Zigic'in verileri, siz ikiniz ayrıldıktan iki gün sonra geldiği için olsa gerek, değil mi, Malene?.."

"Ne olursa olsun!" Malene, Iben'e dönüyor. "...Tamam, biz ayrılmıştık, artık konuşmuyorduk ama sen sonra Rasmus'la konuşmuştun. Eşyaları taşıdığınız gün, nasıl oldu da *sana* bir şey bahsetmedi?"

Malene, Iben'e bakıyor. Iben verecek bir cevap bulmak için canını dişine takarak uğraşıyor ama aklına bir şey gelmiyor. Garip bir sessizlik oluyor. Sonra Iben cevap veriyor:

"Bilmem ki."

51

Saat geç olmuş. Iben, eğer buraya polis çağırırlarsa, Zigic onun nerede saklandığını öğrenir diye düşünmenin biraz fazla paranoyakça olduğuna ikna ediyor kendisini.

Ve Gunnar 112'yi arıyor. Az sonra apartmanın dahili telefonu çalıyor. Nazik bir erkek sesi duyuluyor:

"Polis."

Iben'in içinden kapıdakilere "dikkat edin" demek geliyor, "Aman kapıdan girerken arkanızı kollayın, dikkat edin." Fakat biraz aşırıya kaçar diye sesini çıkaramıyor.

Polis merdivenlerden çıkarken ve Gunnar'la Malene antrede onları beklerken, Iben salonun içinde dört dönüyor, kendini nasıl koruyabileceğini hesaplamaya çalışıyor. Ve en nihayet, bacağındaki kamayı çıkarıyor, Zigic üzerini ararsa, bunu bulması hiç iyi olmaz. Sonra Gunnar'ın çalışma masasına koşuyor, bir seloteyp buluyor ve kamayı koltuklardan birinin altına bantlıyor. Zigic belki burayı aramayı akıl etmez.

Seloteybi bir koşu yerine koyuyor ve doğruca kanepeye dönüyor, sakinleşmeye çalışıyor.

Tam o sırada Malene'nin çığlığı geliyor antreden. Giriş kapısı güm diye kapanıyor ve sonra tekrar açılıyor.

Iben'in zaten deli gibi atan kalbi şimdi şaha kalkıyor. Tüyleri daha bir diken diken oluyor. Sebebini bile bilmeden pencereye koşuyor, içgüdüsü onu dördüncü kattan dışarıya atlamaya hazırlıyor; ne olursa olsun, yeter ki buradan kurtulsun! Başka bir seçeneği yok! Dönüp salona bakıyor, parmakları kendiliğinden pencerenin mandalını açarken, bir taraftan da başka bir seçeneği olabilir mi diye bir hesap etmeye çalışıyor yine de. Başka ne yapabilirim? Başka ne yapabilirim?

Ve göz açıp kapayıncaya kadar, Nenad yanında bitiveriyor. Iben karşı koyuyor ama Nenad onu tüy gibi yere deviriyor.

"Öyle yatacaksın, sakın kıpırdama" diyor ve ona nasıl yatacağını gösteriyor: yüzükoyun ve ellerini ensesinde kenetleyerek.

Iben pencerenin yanında yerde yatıyor. Bu sefer işler çok daha feci. Bu sefer kontrol tamamen onlarda. Bu sefer en ufak bir kaçma şansı yok. Öyle katıla katıla ağlıyor ki, soluğu kesiliyor, nefes almak için çabalarken tükürüğü soluk borusuna kaçıyor. Genzini temizleyebilmek için, o garip pozisyonda olanca gücüyle öksürüyor, bütün vücudu daha önce kanepede yatarken olduğu gibi zangır zangır titriyor.

Gunnar'la Malene'yi salona getiriyorlar. Onlar da yere yüzükoyun yatırıp elleri enselerinde kenetleniyor ve hemen üzerleri aranıyor.

Adamlar bu defa çok daha ehil hareket ediyor. Ve Malene'de epey oyalanıyorlar. Defalarca arıyorlar, elle sarkıntılık ediyorlar, kot giysili adam o kadar hoyrat ki, Malene acıdan inliyor, ta ki susması emredilene kadar.

Zigic bir elini Malene'nin bacaklarının arasına hoyratça sokarken, Iben'e bakıyor:

"Ya, onun yerinde olmayı isterdin, değil mi?"

Malene ne olup bittiğini sanki yeni yeni anlamaya başlamış gibi, hüngür hüngür ağlıyor.

Zigic bu sefer Iben'in yanına gidiyor. Başını öne eğip yere bakmasını ve ellerini de hiç hareket ettirmemesini emrediyor.

Iben böyle olacağını tahmin etmişti! Zigic'in nasıl biri olduğuna tanık olmuştu. Gunnar'la Malene onu daha tanımıyordu, neler yapabileceğini hayal bile edemezlerdi. Iben'in işin bu raddeye gelmesine mani olması lazımdı. Ve aynı düşünce kafasının içinde tekrar tekrar dönüp duruyor: Bir şeyler yapmalıydım. Bir şeyler yapmam lazımdı.

Artık salonda olup biteni göremiyor. Tek görebildiği, Gunnar'ın açık renk parkeleri, onları da bulanık görüyor, zira gözlerinin tam dibindeler, odaklanamıyor. Ve tam tepesinden Zigic'in sesini duyuyor. Bir kadın sesini taklit ediyor, Iben'inki olmalı:

"İş mi yani? Mirko Zigic'ten kaçar kurtulurum!"

Iben başını bir parçacık kaldırıyor ve Zigic'in çizmesi aynı anda ensesine iniyor.

Bir çıtırtı oluyor. Tavuk makasıyla budu gövdeden ayırırken çıkan sesi andırıyor. Ve birdenbire geliyor acısı, yüzünün her bir hücresinden fışkırarak geliyor.

Iben acıdan feryat ediyor ve burnunun ucundaki açık renk yüzeyin koyulaştığını, kızıllaştığını görüyor.

Zigic:

"Kes sesini, dur artık!"

Iben'in böğrünü tekmeliyor. Ve Iben sesini kesiyor. Kanın yanaklarından yere şıpır şıpır süzüldüğünü hissedebiliyor.

Zigic devam ediyor:

"...Sana dostça davranmaya, sakin olmaya gayret ettim ama anlaşılan sen benimle işbirliğine yanaşmadın. Beni farklı davranmaya mecbur eden sensin."

Nenad bu arada orta sehpadaki bilgisayarı fark etmiş. Mailleri ve dosya ekini görünce keyifle bir ıslık çalıyor, Zigic'in dikkati ona kayıyor.

Ve Iben başını bir parça yerden kaldırıp tüm ağırlığıyla kırık burnuna yüklenmesin diye başını biraz yana doğru çeviriyor. Bulunduğu yerden Nenad'ın ekrandakileri Zigic'e gösterdiğini görüyor, Zigic memnun mesut gülümsüyor.

Başı öyle yana dönükken, burnu Gunnar'ın halısına artık öyle şırıl şırıl değil, daha bir damla damla akıyor. Iben dikkatini damlalarda toplayarak duyduğu acıyı bir parça unutmaya çalışıyor ve Zigic'le adamlarının üçünü de vakit geçirmeden başka bir yere götürmek zorunda olduklarını düşünüyor. Gunnar'ın komşuları polise telefon edebilir, ayrıca polis de telsizle irtibat kuramadığı iki polisin akıbetini merak etmeye başlamıştır bile. Adamların ikisi de aşağıda bir yerlerde cansız yatıyor olmalı.

Yani her halükârda, Zigic üçünü birden canı istediği sürece ve istediği şekilde davranabileceği bir yere taşımak zorunda. Onları konuşturmaya çalışacak; dosyayı gören, bilen başkaları var mı, yedek kopyalar nerede duruyor... artık ne bilmesi gerekiyorsa. Onlara ancak hayatlarından bezdirecek raddeye gelene kadar işkence edince doğruyu söyleteceğine inanıyor olmalı.

Acaba üçünü birden mi alıp götürecek? Ama yanlarında tam üç tutsakla dikkat çekmeden ortalıkta dolaşmak zor. Bir veya iki kişiyle iş daha kolay gider. Onları teker teker sorguya çekeceğine, söyledikleriyle onu ikna edemeyeni hemen öldüreceğine şüphe yok. Peki ya içlerinden birini hemen şu anda öldürmek aklına eserse, kimi seçer acaba?

Zigic, dizüstü bilgisayarın klavyenin oturduğu üst kısmını kaldırıyor ve elini sokup içini kurcalıyor, sabit diski yakalama-

ya uğraşıyor. Başarıyor da. Çıkarıp Nenad'ın ceketinin cebine bırakıyor ve tembih eder gibi bir şeyler söylüyor Sırpça.

Sonra yine yerde yatan üç tutsağına dönüyor:

"Evet, artık dosyanın bir kopyası bende. Yedek kopyalar nerede bakalım?"

Hiçbiri cevap vermiyor.

"Okey. Beni iyi dinleyin: Eğer ben Danimarka'dan gittikten sonra benim bilgisayarımdan başka bir yerde bir tek kopya daha olduğu ortaya çıkarsa, bilin ki sonunuz feci olacak, tasavvur edemeyeceğiniz kadar feci."

Zigic yerde boylu boyunca yatan tutsaklarının arasında dolaşıyor. Görünüşe göre, bu evden biran önce çıkıp gitmeye niyetli bir hali yok. Devam ediyor:

"...Sizleri gebertmek için ben kalkıp gelmesem bile, bu işi başkaları halleder benim için. Ve sonra yalnız sizi gebertmekle bitmeyecek işleri; aileleriniz, tanıdık, dost, artık size yakın kim varsa onların da akıbeti aynı olacak."

Sakin sakin ve lafını tartarak konuşuyor. Dosyanın bütün kopyalarını alırsa bu işin kapanacağına inanası geliyor insanın ama gerçek şu ki, asıl o zaman kıyamet kopacak. Asıl ondan sonra Zigic, her şeyi söylediklerine ikna olana kadar onlara işkence yapacak. Ve arkasından da hepsini öldürecek.

Zigic'in ses tonu şimdi sert ve kararlı:

"...Yani anlayacağınız, işiniz tanrıya kaldı, oturup dua edin: 'Yüce Tanrım. N'olur, n'olur, n'olur bize yardım et, akıl fikir ihsan et de Mirko'ya hiçbir şeyi unutmadan anlatabilelim ve hiçbirimiz Mirko'ya yanlış bir şeyler söylemeye kalkmayalım!' Dediğimi çaktınız mı ha?"

Hepsi bir ağızdan cevap veriyor:

"Evet."

Zigic:

"Artık buradan çıkıp gitmeye bakmalıyız. Fakat gitmeden önce soruyorum: bu dairede bir yerlerde o dosyanın başka kopyaları var mı?"

Üçü bir ağızdan:

"Hayır."

"İyi. İkinci soru: Şimdi sizi bildik bir yere götüreceğiz. Yolumuzun üzerinde uğrayıp alacağımız kopyalar var mı?"

Gunnar:

"Benim ofisimde bir kopya var."

Iben düşünüyor: İyi fikir. Bu durumda Gunnar'ın dergi redaksiyon kısmına gireceğiz demektir. Dışişleri Bakanlığı binasına yani, resepsiyonu gece gündüz açık. Sonra bir sürü upuzun koridor dolu binanın içi, bir sürü de koruma görevlisi var etrafta, yani oradayken bu adamların elinden kurtulma şansı buradakinden kat kat daha fazla.

Zigic, Gunnar'a dönüyor:

"Cevap vermeden iyice düşün. Birazdan oraya gideceğiz, içimizden biri seninle içeri girecek, diğer herkes arabada bekleyecek."

Gunnar'ın yanına gidiyor, çizmeleri Gunnar'ın tam yüzünün hizasında gelecek şekilde tepesine dikiliyor:

"...Ve eğer kopya mopya bulamazsak, kızlardan birini öldüreceğim. Şimdi soruyorum sana... Sakin ol, doğru dürüst düşün... Senin ofiste bir kopya var mı yok mu?"

Gunnar burnunu çekerek cevap veriyor:

"Hayır, yok."

Iben büyük bir hayal kırıklığı hissediyor. Gunnar da Zigic'in tuzağına düştü. Bu katilin yalanlarına bir nebze de olsa inanmaz görünecek cesareti yok. Cesareti yalnız en kolayına inanmaya yetiyor: ancak işbirliği ederse hayatta kalma şansı olabileceğine.

Daireyi teftişe giden kot giysili adam o arada salona dönüyor. Sırıtıyor, elinde bir kondom var, havada çevirip duruyor. Nenad'la beraber bir süre böyle eğleniyorlar. Sonra kotlu adam kondomu götürüp Malene'nin başından aşağı boşaltıyor.

Iben sorumluluk almanın korkulacak bir şey olmadığını Gunnar'a göstermek istermişçesine atılıyor:

"Dışişleri Bakanlığı'nda *ben* bir kopya sakladım."

Zigic aynı lafları şimdi Iben'e tekrarlıyor:

"Eğer birazdan orada bir kopya mopya bulamazsak, şu iki arkadaşından birini hemen öldüreceğimi bilmiş ol. Onun için aklını iyice başına topla. Ölecek diyorum. Dışişleri Bakanlığı'nda bir yedek kopya var mı yok mu?"

"Evet, var."

Malene soluk soluğa bağırıyor:

"Hayır, hiçbir kopya yok orada! Hiçbir yerde de yok!"

Iben ne olduğunu şaşırıyor, yıldırım gibi Malene'ye dönüp Danca haykırıyor:

"Malene, beni ölüme gönderdiğinin farkında mısın sen!"

"Ne?"

"Beni şimdi öldürür artık. Elimde bir kopya yoksa, beni daha bu evden çıkmadan öldürecektir. Ve ona beni öldürmesini az önce sen söyledin!"

Iben'in çıkışı üzerine Malene kendini tutamayıp hüngür hüngür ağlamaya başlıyor ve Zigic, Iben'i tekmeleyerek tehdit ediyor:

"Eğer bir daha aranızda Danca konuşursanız, ailelerinizi ölmüş bilin!"

Malene İngilizce bir alay şey söylemeye çabalıyor; önce hıçkırıklarından ne dediğini kestirmek zor oluyor ama sonra Iben bölük pörçük bir şeyler anlıyor:

"Evet ama yoksa... Iben, Iben... Eğer onu bulamazlarsa, o zaman beni..."

Zigic bir kahkaha atıyor.

Iben'in başının hizasına gidip duruyor ve birden elinde bir tabanca beliriyor. Iben onun üzerindeki tabanca olduğunu hiç fark etmemişti. Bir "tık" sesi geliyor kulağına, Zigic tabancasının emniyet mandalını açıyor.

Gunnar, Iben'e İngilizce olarak alelacele soruyor:

"Sana verdiğim o kopyayı. Onu sen Dışişleri Bakanlığı'nda bir yere mi koydun yoksa?"

"Evet."

Zigic tekrar Gunnar'a dönüyor, konuşurken sesinde küçümser ve alaycı bir ifade var:

"Ah, sesin çıktı demek, muhallebi çocuğu! Çok ilginç, ağzından çıkanlar yani. Dediğine inanıyorum."

Iben'in yanına gidiyor ve silahını onun ense köküne dayıyor:

"Dediğine inanıyorum, seni muhallebi çocuğu!"

Ve tetiğe basıyor.

Iben'in kafasındaki her şey infilak ediyor. Gunnar. Malene. Kötülük. Bir gelecek. Bir ömür. Ölen Omoro. Ölen Rasmus. Ölen babası. Ve Afrika'nın bir gecekondu mahallesinde, beyaz bir kamyonetin tepesinde durmuş, her şeyin o andan itibaren bambaşka olmasına çalışacağına dair kendi kendine ant içtiği o an.

Yanağının altındaki kan. Koyu kırmızı bir kan gölü. Kan kulağının içine sızmak üzere. Ve zihni, bir silah sesi duyulmadığını ancak ilk kez o anda kaydediyor. Tabanca boşmuş.

Gözlerini yukarıya çeviriyor, Zigic'e bakıyor: Önceki gibi ayakta duruyor. Ve Iben de önceki gibi yerde yatıyor.

Malene yüzünü döşeme tahtalarına bastırmış, inleyerek hüngür hüngür ağlıyor.

Zigic, Iben'e hitaben sakin bir sesle konuşuyor:

"Eh, şansın yokmuş. Umarım bir dahaki sefere."

***

Zigic üçüne birden ayağa kalkmasını emrediyor. Iben kıpırdayamayacağını sanıyor ama zar zor başarıyor. Demek artık gitme zamanı.

Zigic, Nenad'a Sırpça bir şeyler diyor ve Nenad, Iben'e dönüp İngilizce olarak, yüzündeki kanı temizleyeceğini söylüyor. Tabii, Iben'in yüzü kan revan içindeyken Kopenhag'ın göbeğinde dikkat çekmeden geçmeleri zor. Iben artık kalkıp oturabilir fakat diğer ikisi yerde yatmaya devam edecek.

Nenad mutfağa gidiyor. Iben o arada yerinden doğruluyor. Koltuğa doğru ilerliyor ama daha varamadan tam önünde yere yığılıyor. Nenad elinde su ve bir rulo kâğıt havluyla geliyor. Iben'in başını tutuyor, yanaklarındaki ve burnundaki kanları siliyor, burun deliklerine kâğıt havlu tıkıyor.

Feci acısa bile, Iben onun bu işi bilerek ve gayet itinayla yaptığını fark ediyor. Sanki o bir aşçıbaşı, Iben de yağlı salamuraya yatırılacak sığır filetosu, adeta okşar gibi yağlanıyor; lakin aşçıbaşının bir saniyede cayıp onu ortadan ikiye ayırması, tokmakla döverek inceltmesi ve ızgarada pişirmesi işten bile değil.

Nenad'ın tüm dikkati Iben'in burnundayken, o da oturduğu yerde yolculuk için kuvvet toplamaya çalışıyor.

Zigic, Iben'in artık hazır olduğuna karar verince, üç Sırp gayet sakin ve rahat bir tempoda harekete geçiyor. Kotlu adam aşağı inip giriş kapısında konuşlanıyor. Zigic tutsaklarla merdivenlerden iniyor. Nenad da sağa sola göz kulak olarak, biraz arkadan onları takip ediyor.

Üçüne de aşağı inerken ağızlarını katiyen açmamaları tembih edilmiş ve Gunnar, Iben'e kaçamak bir bakış atmaya kalkınca Zigic, Gunnar'ın hayalarına acımasızca bir diz atıyor.

Dışarıda bayağı kar yağıyor. Etrafta kimsecikler yok ve her taraf bembeyaz.

Gunnar'ın apartman kapısının tam önünde, bembeyaz asfaltın üzerinde boş bir polis arabası duruyor. Iben polislerin cesedini görürüm diye etrafını bir tarıyor ama gözüne bir şey ilişmiyor.

Zigic onları polis aracının yanında duran metalik gri renkte, büyük bir arabaya doğru götürürken, uzaktan kumanda ile kapıları açıyor. Iben'e Malene'yi kucağına alarak oturması söyleniyor, Gunnar da arka koltuğun ortasındaki tümsekte oturup yolu tarif edecek. Kotlu adam Iben'in yanına arka koltuğa oturuyor. Zigic arabayı kullanıyor. Nenad da elinde bir tabanca, onun yanında önde oturmuş, gözlerini arkadaki tutsaklardan bir an ayırmıyor.

Daha birkaç dakika önce Malene'nin konuşması az kalsın Iben'in hayatına mal olacaktı, Malene bunun farkında olsun ya da olmasın! Şimdi Iben'in kucağında oturuyor ve ikisi de ağzını açıp bir şey diyemiyor.

Iben'in kırık burnu artık Malene'nin kokusunu alamıyor. Fakat Iben'in o kadar yakınında ki, adeta tadını alabiliyor; Iben'in gırtlağındaki kanın tatlımtırak, demirsi tadı, Malene'nin sıcacık vücudunun ağırlığıyla birbirine karışıyor sanki.

Iben yıllardır her karşılaştıklarında, bir şeye her sevindiklerinde kucaklaştığı bu vücudun sıcaklığını iyi tanıyor. Iben'in yegâne can dostu Malene. Tehdit mailleri ve Rasmus'un ölümü hakkında söylediğinden muhtemelen çok daha fazla şey bilen Malene. Şimdi birlikte öleceği Malene.

Malene'nin elinin onunkine doğru uzandığını fark ediyor. Iben de elini onunkine doğru uzatıyor. Ve aralarında geçmiş olan onca şeye rağmen, Malene'nin sıcacık eli Iben'in parmaklarını sessizce kavrayıveriyor.

Araba sağa sola yaylanarak yol alırken, Gunnar'ın kalçası Iben'ninkine hafifçe sürtünüyor. Daha bundan birkaç saat önce Malene'yle yatağa uzanmış yatan Gunnar. Gri mavi gözleri Malene'nin güzel yüzünü adeta okşayarak seyrederken, onu hazzın doruğuna çıkaran Gunnar.

Limana açılan büyük kanalın üzerindeki köprüden, Knippelsbro'dan geçiyorlar şimdi. Bakanlık binasına gelmek üzereler. Köprüden sonra ilk sola sapınca oradalar.

Zigic:

"Son bir kez daha soruyorum: Dışişleri Bakanlığı'nda dosyanın kopyası duruyor mu durmuyor mu?"

Gunnar'la Iben bir ağızdan cevap veriyor:

"Duruyor."

"Okey ve durmuyorsa ne olacağını da biliyorsunuz?"

"Evet."

Bembeyaz karın altında şehir çok hoş ve narin bir biblo gibi. Malene'nin sırtı Iben'in yüzüne o kadar yakın ki, kazara

bir ara davul gibi şişmiş burnuna çarpıyor. Iben sanki yumruk yemiş gibi bir acıyla irkiliyor. Burun deliklerindeki kâğıtlar kandan sırsıklam olmalı ki, burnunun ucunun Malene'nin açık mavi bluzuna değdiği noktada ufak, kırmızı bir leke oluşuyor.

Ve Iben, Malene'nin kucağında zangır zangır titrediğini fark ediyor; Malene katıla katıla ağlıyor, hiç sesini çıkarmadan.

Dışişleri Bakanlığı'nın önündeki park yerine girip duruyorlar. Bakanlığın devasa binalarında pencerelerin çoğu karanlık. İki sıra halinde uzanan sokak lambalarının cılız, sarımsı ışığı karlı paket taşlarına vuruyor.

Zigic, Iben'e soruyor:

"Benimle içeri girmeye hazır mısın bakalım?"

Iben:

"Evet."

Galiba biraz fazla gönüllü gibi çıkmış ki sesi, Gunnar'a da soruyor Zigic:

"O kopyanın nerede durduğunu sen de biliyor musun?"

"Evet."

"Gece giriş iznin var mı?"

"Evet."

"İyi. Sen herhalde meslektaşların için bu orospudan daha fazla endişe ediyor olmalısın. Benimle sen geleceksin. İçerideyken bir tek şey ters giderse, bunun ne demek olduğunu da iyice biliyorsun, değil mi?"

"Evet."

"Katil olursun. Gencecik iki sevgilini birden öldürmüş olursun ve sonra ilelebet cehennem azabı çekersin. Kafana girdi mi?"

"Evet."

Bu durumda bakanlığın koridorlarında Zigic'i bıçaklamayı ya da elinden kurtulup kaçmayı deneyecek olan Iben değil, Gunnar olacak. Silahlı değil ama en azından iriyarı ve güçlü kuvvetli biri.

Gunnar araçtan inerken Iben ona göz kırpıyor; hiç onları düşünmeden, kendi nasıl isterse öyle yapmasını ona başka türlü söylemesine imkân yok; Gunnar geri döndüğünde, Iben'le Malene zaten ya kaçmış ya da ölmüş olacak.

Kotlu adam da iniyor. Arabanın yanında bir aşağı bir yukarı yürüyüp durduğunu görebiliyorlar. Endişeli bir hali var. Durumun ciddiyeti kafasına tak etmiş gibi.

Malene, Iben'in yanına oturuyor. Ön koltukta oturan Nenad'ın yüzü hâlâ Iben'le Malene'ye dönük. Elindeki tabanca Iben'in daha önce gördüklerinden çok farklı. Normal tabancadan daha uzun ve önden bakılınca namlunun ağzı dört köşe; deklanşör aşağıya doğru hafif bir çıkıntı yapıyor.

Nenad pür dikkat ikisini gözlüyor fakat her şeyi göremiyor tabii. Iben'in kaması külotunun içinde duruyor, kaba etlerinin arasında. Poposunu kaşır gibi yapıyor ve şimdi kama sol elinde duruyor, yani sürücü koltuğunun tam arkasında.

Fakat Malene her şeyi görebiliyor. Malene'nin yüzü taş kesilmiş gibi çünkü o her şeyi görebiliyor; lakin gıkını çıkarmıyor.

Iben, Nenad'ın şah damarına bakıyor. Düzenli aralıklarla inip kalkıyor, sakince: dum dum, dum dum. Bu Nenad'ın canı. Yine seyrediyor. Dum dum. Bilgisayardan iyi anlayan Nenad, kahve içip kurabiye yiyen Nenad, Iben'in burnunu özenle silen Nenad; cansız bir et parçasıymış gibi. İşte tam oraya –inip kalkan o noktaya– saplayacak elindeki kamayı. Ve Nenad'ın canı olduğu gibi oradan dışarıya fışkırıverecek, can damarından dışarıya.

Oturduğu yerde biraz öne eğiliyor. Şimdi sağ eli de sürücü koltuğunun tam arkasında, kamayı sağ eline geçiriyor. Bacakları yerinden fırlamaya hazır.

Ve tetikte bekliyor. Saldırmak için en iyi ânı bekliyor. Bundan daha iyi bir an geçer mi eline? Belki de böyle bir an bir daha hiç gelmeyecek! Belki kotlu adam geri dönmek üzere.

Burnundaki kâğıt havlulardan pıt pıt kan damlıyor eline.

Belki Malene'nin hızlanan solukları Nenad'ın dikkatini çekiyor. Belki de korkudan fal taşı gibi açılmış gözleri. Nenad arka tarafa, onlara doğru eğiliyor. Iben'in elindeki kamayı görüverirse!

Saldırmak için en iyi an bu olamaz. Kesin olamaz. Daha öncekiler aslında daha iyiydi. Diğer taraftan, Nenad elindeki kamayı her an fark edebilir. Belki son ve en iyi fırsat yine de bu an.

Ve o küçücük arabanın içinde vücudunun tüm ağırlığıyla öne doğru fırlıyor ve kamayı iki eliyle birden tam önünde havaya kaldırıyor ve... oraya, tam oraya, can damarına, o inip kalkan noktaya, olanca gücüyle saplıyor, tam isabet!

Kan Iben'in üzerine ve arabanın içine fışkırıyor. Nenad'ın gözleri sanki yuvalarından fırlamış, dudakları kasılmış, zangır zangır titriyor, çırpınıyor, gözleri hâlâ Iben'in üzerinde. Sonra kendini kaybediyor ve öne devriliyor.

Iben adamın kucağındaki tabancayı kapıyor. Kotlu adam arabanın on metre kadar uzağında, bir şey duymuş olmalı, tam o anda arabaya doğru seğirtiyor. Iben yan pencereyi açmaya bile yeltenmiyor, arabanın arka penceresinden adama nişan alıyor. Tetiğe bir kere hafifçe dokunmasıyla adamın üzerine kurşunlar yağıyor. Elindekinin küçük bir makineli tüfek olduğunu ilk o zaman anlıyor.

Malene'nin yüzü kireç gibi olmuş, bayıldı bayılacak. Iben haykırıyor:

"Dışarı! Dışarı! Dışarı!"

Ve haykırmaya devam ediyor:

"...Koş! Koş!"

Malene koşmaya başlıyor, o arada Iben, Nenad'ın ceplerini arıyor. Yedek araba anahtarına benzer bir şey yok. O zaman Iben de hemen şimdi arabadan fırlayıp tabana kuvvet koşmak zorunda.

Daha birkaç adım atmasına fırsat kalmadan, bakanlık binasının ışıklı ana girişinde Zigic'le Gunnar'ın kapıdan dışarı çık-

mak üzere olduklarını görüyor. Zigic onu fark ediyor ve ilk yaptığı şey, elindeki bıçağı, hemen yanında yürüyen Gunnar'a saplamak oluyor. Ona doğru dönmüyor bile, elini birden yana açıp geriye doğru savuruyor ve bıçak bütün şiddetiyle Gunnar'ın tam göğsünün ortasına gömülüyor. Gunnar yere yığılıyor.

O arada bakanlık binalarının arasından geçen yapay su kanalının etrafından dolaşıp öbür tarafa geçmiş olan Malene, Iben'e boş bir taksi var diye bağırıyor. Ve Iben kanalı takip ederek oraya doğru koşmaya başlıyor.

Fakat Dışişleri Bakanlığı yerleşkesinden tam dış ucuna gelmişken, taksinin ilerilerinden geçip gittiğini görüyor, Malene deli gibi elini kolunu sallayıp bağırsa da şoför oralı olmuyor. Şimdi ikisi birden deli gibi koşuyor

Zigic onlarla arayı kapatmak üzere. Asfalt zeminli açık rıhtım boyunca koşuyorlar. Kaçmak için bundan daha tehlikeli bir yer olamaz: kimsecikler yok, zifiri bir karanlık, bir yanda devasa, eski ambar binaları, diğer yanda limana doğru uzanan geniş kanal, simsiyah, buz gibi su.

Ah, acaba yanda bir yerde bir mazgal deliği yok mudur? Saklanabilecek bir duvar kovuğu? Hiçbir şey ama hiçbir şey yok. Ve Iben deli gibi koşuyor.

Zigic de bayağı hızlı. Iben ona ateş ediyor fakat kısa bir yaylım ateşinden sonra silahın sesi kesiliyor. Tüm şarjör boşalmış bile. Demek ki gerçek bir makineli tüfekten çok daha küçük kapasiteli. Iben silahı karın üzerine fırlatıp atıyor, onsuz daha hızlı koşabilir.

Ve sonra görüyor, karanlığın ortasındaki tek aydınlık noktayı: İleride kocaman, bembeyaz bir yüzer ev, rıhtımdan hareket etmek üzere. Bağlama halatları toplanmış ve güvertede kimsecikler yok. Sahilden açılmaya başlamış bile ama çok ağır hareket ediyor. Suyun ta kenarından güverteye sıçrayabilmeleri lazım.

Iben, Malene'nin önünden koşuyor şimdi. Malene'nin romatizmalı ayakları çok ıstırap veriyor olmalı; fakat elinden ge-

leni yapıyor, aldırmıyor. Zigic birkaç saniye içinde onlara yetişeceğe benzer ve o zaman ikisinin de sonu geldi demektir.

Iben yüzer evin hizasına geliyor. Bir zıplıyor ve kendini güvertede buluyor. Kolunu uzatıp Malene'yi de güverteye çekmesi için bir anlık bir vakti var.

Birden Iben'in gözlerinin önünde Malene'yle Gunnar'ın birbirine kenetlenmiş terli vücutları, daha kısa bir süre önce Gunnar'ın yatağında ve dairesinin her köşesinde haz içinde sarmaş dolaş yuvarlanışları canlanıyor. Gerçek gibi yakın ve rahatsız edici. Malene'nin yüzünü görebiliyor. Ve olan her şeyi.

Kolunu uzatmak için bir saniye tereddüt mü ediyor? Farkında değil. İki saniye mi yoksa belki üç saniyecik mi tereddüt ediyor? Farkında değil. Belki de hiç tereddüt etmiyor. Belki de Malene'yle Gunnar'ı birlikte hayal etmek ona ağır geliyor, dikkatini dağıtıyor.

Ve şimdi sahile olan mesafe bayağı açılmış. Malene artık atlayamaz. Rıhtımda çığlık çığlığa bağırıyor.

***

Iben projektörlerin aydınlattığı güvertede, beyaz boyalı çelik bir duvarın önünde duruyor. Duvarda bir kapı var. Kulpunu yakalıyor. Hareket ettiremiyor. Kapı kilitli.

Şimdi ne olacak? Kahretsin, şimdi ne olacak? Yüzer ev, rıhtımın olsa olsa üç metre açığında ve öyle ağır hareket ediyor ki, adeta yerinde sayıyor.

Güvertede önce bir yana doğru birkaç adım koşuyor, karşısına parmaklıklar çıkıyor. Sonra öbür yana birkaç adım koşuyor, yine parmaklıklar. Kapıyı yumrukluyor. Ses yok.

Burası bir kurtuluş yolu değilmiş meğer, yüzer bir zindanmış. Beyaz duvarın üzerine kaynaklanmış demir basamaklardan yukarı tırmanıyor. Zigic'in silahının sadece birkaç metre uzağında. Burada merdivenlerin ortasında, bir dosya kâğıdının üzerindeki sineğe benziyor, yamyassı edilmeye hazır.

Bir yandan tırmanırken bir yandan da omzunun üzerinden arkaya bakıyor. Zigic, Malene'nin bir iki metre kadar uzağında duruyor. Silahını kaldırıyor ve nişan alıyor. Iben tırmanmaya devam ediyor, demir merdivenin o bir sürü daracık basamağını çıkmak zaman alıyor. Ve bu bembeyaz dosya kâğıdının üzerinde kendisini tam manasıyla açık hedef gibi hissediyor, gizlenebileceği tek bir yer yok.

Zigic o kadar yakınında ki, parmaklarının bükülüşünü bile seçebiliyor. Parmakları tetiği kavrıyor ve çekiyor.

Ve Malene'nin işini bitiriyor.

Iben
Malene
Anne-Lise
Camilla

52

Iben biraz erken geliyor. Hava bıçak gibi soğuk. Fakat güneş öyle pırıl pırıl ki, harap kaldırım taşlarındaki kırık ve çatlakları tek tek görebiliyor. Çok yakında o deliklerden yabani otlar fışkıracak, ilkbahar artık kapıda bekliyor.

Ortalıkta Malene'nin annesiyle babasından başka kimsecikler yok. Onlar da yamuk yumuk kaldırımda gözlerini Iben gibi yola dikmiş, sessiz sedasız duruyor. Arabalar yakında gelmeye başlar.

Iben son beş gündür Malene'nin annesiyle her akşam defalarca telefonda konuştu. Karıkoca Kopenhag'a dün geldiydi. Onları Iben karşılamış, hemen birbirlerinin kollarına atılmışlardı.

Fakat acaba zihinlerinden her saat başı, kızlarının yerine Iben olsaydı diye geçmiyor mudur? Her gece gözleri tavana dikili yatarken, Malene değil Iben olmalıydı diye düşünmüyorlar mıdır?

Iben onlara elinden geldiğince destek olmaya çalışıyor ama kucaklaşma fasıllarını kısa tutuyor.

Kendi hesabına son günlerde her akşamı televizyonda Animal Planet'i seyrederek geçirdi. Sonra orada bir yandan dondurmasını yiyip bir yandan ekrana bakarken, Malene'nin yaptıkları zihninden film şeridi gibi geçti. Geceleri yatağında dönüp dururken de kendi yaptıkları hücum etti zihnine.

Yolun aşağısında yeşil bir araba beliriyor. Malene'nin annesiyle babası el sallıyor. Araba daha bir yaklaşınca Iben içindekilerin kim olduğunu çıkarıyor: Malene'nin teyzesiyle amcası, üç çocuklarıyla beraber. Onlarla Kolding'e gittiğinde tanışmıştı.

Iben yeniden terapiye başlayıp başlamamayı da düşünüyor bu aralarda. Fakat artık neye yarayacak ki?

Malene'nin teyzesi, çocukları indirdikten sonra steyşın arabasını yolun karşı tarafına park ediyor. Yolun aşağısından başka arabalar da geliyor şimdi. Ve Iben'in gözüne üç tane de bisikletli çarpıyor.

Son aylardaki gibi arabalardan korkmaya son vermek zorunda artık. Ona sanki hâlâ birinin içinden Zigic fırlayacakmış gibi gelmesi çok yersiz. Dışişleri Bakanlığı'ndaki o gece, polis araçları silah sesleri üzerine anında yetişmiş, Zigic'i elinde boş tabancayla, kanalın önünde rahatça kıstırıp yakalamışlardı.

Fakat Rasmus'un sabit diskini bulmak kolay olmamıştı. Polis Zigic'in ceplerini, arabasını, Dışişleri Bakanlığı'nın koridor-

larını, çöp sepetlerini, akla hayale gelebilecek her yeri aramış, dalgıçlar kanalın dibini defalarca taramıştı.

Bir şey bulamadılar. Ancak Iben'in ateş ettiği kotlu adam ölmedi ve Zigic'in Belgrad'daki bilgisayarını bulmada Sırp polisine yol gösterdi. Aynı bilgiler o cihazda da kayıtlıydı. Böylece, örgütle ilgili bütün bilgiler birkaç gün içinde gün ışığına çıkmış oldu.

Malene'nin teyzesi yanında kocasıyla, kız kardeşiyle kocasının yanına gidiyor, kucaklaşıyorlar ve alçak sesle konuşmaya başlıyorlar. Sonra teyzesi, Iben'in yanına yaklaşıyor:

"Senin için de zor olmalı."

"Evet."

"Tanrı'ya şükretmelisin."

"Biliyorum."

Malene'nin amcası da yanlarına geliyor. Onu ailenin diğer üyeleri takip ediyor. Iben yerdeki kaldırım taşlarına yine bir bakıp düşünüyor: Yüzünden bir şey okunuyor mu acaba? Ne düşünüyorlar acaba?

Bir taksiden Frederik iniyor. Hızla Iben'e doğru ilerlerken, ayağı kaldırımın kenarına takılıyor, tökezler gibi oluyor ama bir iki koşar adım atınca yere kapaklanmadan kurtuluyor.

Herkes orada: Malene'nin üniversiteden ve yurttan arkadaşları, İnsan Hakları Enstitüsü'nden meslektaşları, amcaları, teyzeleri, yeğenleri. Rasmus'un annesiyle babası ve diğer çocukları. Camilla, Anne-Lise, Paul ve yönetim kurulu üyelerinin hemen hemen hepsi de orada. Teker teker Malene'nin annesiyle babasının yanına gidip el sıkışıyor, taziyede bulunuyorlar. Sonra kalabalığın arasına karışıyor, tanıdıklarıyla kısaca selamlaşıp alçak sesle bir iki kelime ediyorlar. İçlerinden bazıları gözyaşları içinde, çoğu hemen kiliseye giriyor, diğerleri bir süre daha dışarıda kalıyor.

Bir engelli minibüsü yaklaşıyor, kapının tam önünde duruyor, tekerlekli sandalyeyle iki kadın aşağı indiriliyor. Iben on-

ları daha önce gördüğünü hatırlamıyor. Malene'nin Genç Romatizmalılar Derneği'nden tanıdığı birileri olmalı.

Ve nihayet Gunnar görünüyor. Taksiyle geliyor. Üzerinde yepyeni bir siyah takım elbise var, pahalıya benziyor. Kapıdan apar topar çıkmış olmalı ki, saçlarını taramaya vakti olmamış veyahut da unutmuş. Gözleri kıpkırmızı ve şiş, o haliyle yüzünün her zamankinden farklı bir görünüşü var.

Iben, Gunnar'ın yanına gidiyor, birbirlerinin kollarına atılıyorlar, Iben onu hemen alıp Malene'nin anne babasıyla tanıştırıyor, Gunnar'ın onlarla biraz konuşmaya ihtiyacı olduğunu biliyor.

Malene'nin babası göbekli, çelimsiz bacaklı bir adam. Yıllardır devamlı masa başında çalıştığı belli oluyor. Gunnar'a gayet kibarca, kızının sevgilisiyle tanışmaktan mutluluk duyduğunu söylüyor ve hıçkırıklara boğuluyor. İki erkek birbiriyle alelacele kucaklaşıyorlar; öyle ki, kollarını diğerinin kürek kemiklerinin arasına bir dokundurup geri çekiyorlar.

Ve Iben, Gunnar'la beraber kiliseye giriyor. Hastanede defalarca ziyaret ettiği ve son günlerde defalarca gördüğü erkekle yan yana.

Malene'nin annesinin, cenaze merasimi için hangi ilahileri seçtiğini Iben önceden biliyor, hepsi sanki aynı anda kafasının içinde çın çın ötüyor.

***

"Biliyorum, rıhtımda olanlar olağandışı bir şeydi. Hayatta kalabilmem bir mucize. İçgüdülerim yol göstermiş olmalı. Nasıl başardım anlaşılacak gibi değil. Doğa yasalarına bile aykırı valla!"

Iben, DCIF'nin, duvarları tıkış tıkış dolu kitap raflarıyla çepeçevre çevrili toplantı odasında oturuyor. Cenazenin ertesi günü. Odada Iben'in dışında Dorte Jørgensen var, Rasmus'un

avluya düşmesinden sonra da Iben'le konuşan irice yapılı o kadın polis.

Dorte Jørgensen'in yüzü asık, kapıyı çekiyor, sonra iyice kapandığından emin olmak için kulpunu tutup bir kontrol ediyor.

Iben'i sorguya çekme zamanı. Iben, polisin yaratmaya çalıştığı gergin havadan etkilenmemeye, rahat olmaya kararlı.

Iben devam ediyor:

"...Bir mucizeydi! İnsanoğlunun davranışlarını yöneten bir alay doğa yasası varken, o anda tam bir istisna oluverdi. Hayatımı bu istisnaya borçluyum. Elmaların yerden ağaca düşmesi, kanser urlarının kendiliğinden kaybolması, İsa heykelinden kan damlaması türünden hiç olamayacak bir şey yaşadım."

Dorte ses çıkarmıyor. Gelip sandalyeye oturuyor ve sonra soruyor:

"Sence Zigic'in, Rasmus'un bilgisayarından söküp aldığı o sabit disk nasıl öyle ortadan kayboldu?"

"Zigic bakanlıktayken bir yere atmış olmalı."

"Fakat içinde örgütüyle ilgili bilgiler vardı, nasıl olur? Sonra içerisini, dışarısını, *her yeri* aradık. Kanala bile dalgıç indirdik. Bir şey bulamadık. Olacak şey değil!"

"Bilemem..."

Dorte, Iben'i sıkıştırmaya devam ediyor. Ağır ağır konuşuyor ve konuşurken de Iben'in gözlerinin içine bakıyor:

"Diskte hem Zigic'e ait bilgiler vardı hem de Danimarka'dan o tehdit maillerini gönderen kişiye. Ne düşündüğümü tahmin edebiliyorsundur herhalde?"

"Hayır, edemiyorum."

"Bence her şey gün gibi ortada: Arabada öldürdüğün o adamın cebinde olabilirdi. Arabadan dışarı fırlamadan sen almış olabilirsin. Başına gelenlerden sonra kimse senin üzerini aramayı düşünmedi tabii."

"Evet ama, böyle yapmam için bir sebep yok ki..."

"Zaten soru da tastamam bu ya!"

"Ne demek istiyorsun?"

"Ya Rasmus'un bilgisayarındaki bilgilerden o mailleri yollayanın sen olduğu ortaya çıkacak olsaydı ve taşındığı gün ona yardım ederken bunu sana söylemiş olsaydı?"

"Evet ama, ben niçin yollayayım ki öyle..."

"Evet, niçin?"

"Bunu yapmam için hiçbir sebep yok."

Iben polisin Malene'nin dairesini mühürlediğini, içeriye annesiyle babası dahil kimsenin girmesine izin verilmediğini Malene'nin annesinden öğrenmişti. Zigic'in Danimarka'da ortaya çıkması üzerine polis Rasmus'un ölümünü tekrardan değerlendirmiş ve bir cinayet vakası olarak incelemeye almıştı.

Dorte tekrar bir şey demeden önce kasten bir süre susup bekliyor. Sonra soruyor:

"Yani o zaman karakolda seninle Gunnar arasında bir şeyler varmış gibi bir hisse kapılmakla hata mı ettim?"

"Ne demek istiyorsun?" Iben, Dorte'nin onun yüzünü açık bir kitap gibi okuduğunun farkında. Ameliyatlı burnundaki sargıyı kaşıyor. Dorte karşısındaki sandalyede heykel gibi hiç hareketsiz oturmaya ve o kalın, monoton sesiyle Iben'i sıkıştırmaya devam ediyor:

"Diyelim ki, mailler daha gönderilmeden önce, sen Malene'ye âşık bir adama gönlünü kaptırdın. Bu durum aranızda bir düşmanlık yaratmış olabilir, öyle değil mi?"

Iben bir şey demiyor, derin bir nefes alma ihtiyacı hissediyor. Dorte devam ediyor:

"...O mailleri yolladığına daha sonradan pişman olmuş olabilirsin de olmayabilirsin de. Fakat her halükârda, Rasmus casus yazılım programıyla göndericinin sen olduğunu bulup çıkardı ve bunu da sana söyledi."

Dorte sorguya çektiği herkese acaba böyle mi muamele ediyor, onlara da böyle delice ithamlarda bulunuyor mu? Bu onun sorgu yöntemi olmalı, boş atıp dolu tutmaya çalışmak!

Iben sesinin gergin çıkmamasına gayret ediyor:

"Fakat bunda bir mantık yok! Ben onun taşınmasına yardım etmek için oradaydım. Rasmus hemen öncesinde beni tehdit maillerini yollamakla itham etmiş olsaydı, nasıl öyle güle oynaya çalışabilirdik ki?"

Dorte gözlerini Iben'den ayırmadan konuşuyor:

"Dizüstü bilgisayarını ofiste bıraktığını, muhakkak ki Anne-Lise'nin kullandığını söyleyebilirdin Rasmus'a mesela. O da kolayca ikna olurdu. Unutma ki, başından beri hepiniz o mailleri Anne-Lise'nin gönderdiğini hesap ediyordunuz!"

Iben artık ne söyleyeceğini bilemiyor, Dorte kollarını masaya koyuyor ve ekliyor:

"...Fakat eğer maillerin gönderildiği saatte Anne-Lise'nin o bilgisayara erişimi *olmamış* olsaydı, bu ertesi gün hemen ortaya çıkardı tabii. Bunu çok iyi biliyordun. Ve iş oraya kadar gelirse hem işinden hem arkadaşından olacağını da biliyordun. Ve de üstüne üstlük, Malene'yle ortak dostunuz Gunnar'la sevgili olma hayallerin de suya düşmüş olacaktı."

Akıl sır erecek gibi değil. Dorte Jørgensen burada, DCIF'de, bu saygın merkezin yemek odasında karşısında oturmuş, Iben'in yüzüne karşı rahat rahat en yakın arkadaşının sevgilisini öldürdüğünü ima ediyor. Merkezdeki diğerlerine de böyle şeyler söylemeye cüret eder mi acaba?

Iben elini kolunu sallayarak bar bar bağırmak, bunun tam bir çılgınlık olduğunu onun yüzüne haykırmak istiyor. Fakat kendine hâkim olması gerektiğini de biliyor. Son haftalarda yaşadıklarından sonra sinirleri laçka durumda. Sonra bir taraftan da ona sanki Dorte söylediklerinde haklı olabilirmiş gibi de geliyor.

Düşüncelerine hâkim olmak, dikkatini toparlamak için bacaklarını çimdikliyor.

Tam olarak ne olduydu tanrım? Merdivene yağ döktüm mü yoksa? Hem de koskoca binanın, önünde parmaklık olmayan tek sahanlığına inen son basamağının üzerine? Rasmus'u kasten mi uyarmadım? O ölünce, ben paçayı kurtarmış oldum

tabii, yaptıklarım ortaya çıkmadı, işten kovulmaktan kurtuldum, Gunnar'ı tavalama şansını da yitirmemiş oldum.

Yoksa polise teslim mi olsam? Her şeyi itiraf etsem mi? Yıllarca hapis yatmayı göze alsam mı?

Gunnar'la ilk karşılaştığı günden beri sık sık hayalinde canlandırdığı sahne yine gözlerinin önüne geliyor: Gunnar'ın mutfağında durmuş meze hazırlıyor, Gunnar tam arkasında durmuş, kollarını Iben'in beline dolamış. Ve Gunnar'ın kızları salondan güle oynaya koşarak mutfağa, yanlarına geliyor.

Sorgunun geri kalan kısmında Iben kendinde değil. İlk defa Dorte kapıyı açıp dışarıya koridora çıktığında, hayal dünyasından sıyrılabiliyor.

Fakat yine de durumu iyi idare ettiğinden emin. O korkunç baş ağrısına rağmen. Tutuklanmadığına göre. Ve sonra güvenilir bir intiba bırakmış olmalı ki, Dorte'nin peşinden koridora çıkarken, Dorte ona dönüp şöyle diyor:

"Tamam, Iben, onun da bir icabına bakacağız. İyi bir fikir. Malene, Rasmus'un ölümünden sonra ona hitaben bir mektup yazmış. Annesi dedi. İncelemeyi bu yönden de sürdüreceğiz muhakkak ki."

53

Kaldırımda biraz önümde ihtiyar bir çift yürüyordu. Adam tekerlekli sandalyede oturuyordu, kadın da arabayı ağır ağır itiyordu. Bir taraftan konuşuyorlardı. Ben tam yanlarından geçerken, kadın kah kah gülmeye başladı. Onlardan biraz uzaklaşınca arkaya dönüp baktım, birbirlerinin lafını keserek harıl harıl bir şeyler anlatmaya devam ediyorlardı. Çok eğlenir bir halleri vardı. Ve aklıma Iben geldi.

Rasmus, bana karşı öyle müşfik davrandın ki! Ne zaman yardıma ihtiyacım olsa yanımdaydın. Ben yine de her seferin-

de sana sorun oluyormuşum hissine kapıldım. Iben'e karşı böyle hissetmiyordum.

Kendi başıma bir şey yapamayacak hale geldiğimde, Iben beni hastaneye götürmek için zar zor merdivenlerden aşağı taşıdığında, içimde sanki özveride bulunuyormuş gibi bir his hiç uyanmazdı. Ona sorun oluyormuşum gibi hissetmezdim. Benim için alışveriş yapardı. Elbiselerimi giydirip çıkarırdı. Yıllarca benimle belki senden bile fazla birlikte zaman geçirdi, haşır neşir oldu. Ve sonra öyle eğlenirdik ki! Öyle çok gülerdik ki!

Son aylarda bana bütün o yaptıklarından sonra ondan nefret ediyorum. Fakat bir daha onun gibi bir arkadaş bulamayacağımı da biliyorum. O başlı başına bir istisnaydı.

***

Bir keresinde hatırlıyorum da ben salondaydım, sen de mutfakta bir şeyler yapıyordun. Bir gümbürtü koptuydu.

İçimden bir sevinç dalgası geçivermişti: Elinden bir şey düşürmüş olmalı, diye düşünmüştüm. Belki de ayağının üzerine düşürdü! Ve sonra şöyle düşünmüştüm: Bir kerecik de o ellerine hâkim olamasın, ne olur yani?

Senin de benim gibi bedensel bir engelin olmasını ümit etmiştim bir an için. İçimden bir ses şöyle demişti: Hah! Benden de önce kötürüm kaldı işte!

Lakin hemen sonra içim endişeyle dolmuştu: Umarım başına kötü bir kaza gelmemiştir! Umarım ayağına ağır bir şeyler düşürmemiştir!

Ve panik içinde haykırmıştım: "Aman tanrım, Rasmus, ne oldu, bir şey mi düşürdün? Bir yerini incitmedin değil mi?"

Sen tabii ki içimden geçenleri tahmin edemezdin. Ayağa fırlamıştım ve sanki bir an önce düşündüklerimi hiç düşünmemişim gibi gelmişti birden.

Yani bir tür bölünmüş kişilik sendromu gibi bir şeydi. Bir an içinde bir gelip bir geçmişti.

***

Rasmus, merdivenlerde olanlar için öyle üzgünüm ki. Elim nasıl gitti, nasıl yapabildim? Ne kadar üzgün olduğumu bir sen biliyorsun. Bir sen anlayabilirsin.

Acaba Iben ne kadarını duydu? Niyetim seni dışarı itmek değildi. Bunu biliyorsun. Ama sen casus yazılım programının mailleri benim yolladığımı gösterdiğini söyleyince, öfkeden neden öyle kendimi kaybettim bilemiyorum. Seni ittiğim için inan benden daha çok üzülen biri olamaz. Yani bende bölünmüş kişilik bozukluğu mu var? Sence ben herkesin olduğundan daha fazla mı öyleyim? Ben hasta mıyım, Rasmus, sen hasta olduğumu düşünüyor musun?

54

Artık ona karşı çok iyiler. Birlikte konuşuyorlar, gülüşüyorlar. Her şey öyle aniden ve baştan aşağı değişiverdi ki, Anne-Lise'nin geçmişte olanlara adeta inanası gelmiyor.

Paul da her zamankinden daha başka. Merkezde daha çok vakit geçiriyor ve de birden fikir değiştirdi, "DCIF'yle İnsan Hakları Enstitüsü'nün birleştirilmesi çok yerinde bir adım olur" diyecek kadar hem de! Daha düne kadar DCIF'nin bağımsız kalması için dişe diş mücadele eden sanki o değildi.

Anne-Lise onu anlayamıyor. Bu yolda o kadar mesafe katetmişken, merkezi yaşatabilsin diye Frederik'i yönetim kurulundan ayrılmaya bile mecbur ettikten sonra, bu ne oluyor? Yoksa sırf maçoluk mücadelesi miydi? Benim kalibremde başka bir erkeği bu çatının altında yaşatmam gibilerden bir şey?

Malene'nin ölümünü takip eden gün merkez kapalıydı. Ve bir sonraki gün işe geldiğinde, Iben onun masasına kırmızı bir gül bıraktı. Ertesi gün yine bir gül bıraktı. Ve ondan sonraki

gün de. Sanki Malene onun gözünde bir azize, yazı masasıyla sandalyesi de bir mabet konumu almıştı.

Merkezin kütüphanesini kullanmaya gelen herkese, hayatta kalmasının "psikolojik bir mucize" olduğu hakkında uzun uzadıya nutuklar çekiyordu. Paul eğer ihtiyaç duyuyorsa evde kalıp istirahat edebileceğini on defalarca söylediği halde, Iben imayı anlamamış ya da anlamak istememişti. Belki tek istediği şey çalışarak kendini unutmaktı.

Her allahın günü bir sürü insan telefon edip taziyede bulunuyor ve nasıl olup bittiği hakkında sorular sorup duruyordu. Bu durum bazen Iben'in sabrını taşırır, o zaman da telefonları Anne-Lise alıp şu kabilden bir şey derdi:

"...Iben yüzer evin güvertesindeki yan merdivenden yukarı tırmanmaya uğraşıyordu, ne olup bittiğini göremezdi. Fakat biliyorsunuz, o eski ambar binaları şimdi özel konut. Ve konut sakinleri, Iben'in ateş sesini duyunca pencerelere hücum etmiş, olan biteni izliyordu. Konut sakinleri Hem Zigic hem de bu görgü tanıkları polise aynı şeyi anlattı: Zigic, Iben'e nişan alıp ateş ediyor. Yani Iben kurşunlardan korunabilmek için karanlıkta, o daracık demir merdivenden tırmanmaya çabalarken. Fakat Malene aniden bağıra çağıra kendini silahın önüne atıyor. Ve Iben de o arada yüzer evin çatısına varabiliyor. Çatının çelik olması onu kurşunlardan koruyor. "

Ve bu hikâyeyi dinleyen herkes Malene'nin neden böyle yaptığına akıl sır erdiremediğini söylerdi. Soru sormaya başlarlar, Anne-Lise de cevabını her seferinde daha bir derinleştirmek zorunda kalırdı:

"...Evet, öyle. Çok tuhaf. Ben de o durumdayken böyle davranan birini ilk kez duyuyorum... Tabii, Iben'in Nairobi'deyken yaptığı şey daha farklıydı ama yine de... Rehinelerin olduğu arabaya gerisingeri koşarken, hiç kendini tehlikeye atmış gibi gelmediğini anlatır Iben. Kenya polisinin rehinecilerin tarafını tutmaya kalkışacağı aklından hayalinden bile geçmemiş o anda."

Anne-Lise, Malene'nin ölümüne bir nebze üzülmüyor ama o bu telefon konuşmalarında rol yapması gerektiğini biliyor:

"...Evet, doğru. Malene bambaşka biriydi... Evet, öyle, hiçbirimiz onun bu yanını bilmiyorduk."

Malene'nin cenaze töreninden birkaç gün sonra, Iben onun koca bir fotoğrafını astıydı mantar panoya. O günden sonra Malene'nin oturduğu yere gül koymayı bıraktı ve Anne-Lise'ye yerini değiştirmeyi, kütüphanede değil de Kış Bahçesi'nde oturmayı önerdiydi.

Anne-Lise öyle palas pandıras Malene'nin yerine geçmeye pek yanaşmasa da Iben hiç de yanlış bir şey olmayacağına onu ikna etti. Diğerleri de bir mahsuru olmadığını söyledi. Malene'ye ait şeyleri toplayıp Iben'in tam arkasında duran kitaplığın bir rafına kaldırdılar.

Iben, Malene'nin işlerinden bir kısmını bir süreliğine devraldı. Yeni bir proje şefi bulunana kadar böyle gidecek. Malene'nin masasında duran plastik cüce bebeği de kaldırıyorlar. Anne-Lise onun yerine Henrik'in çocuklarla birlikte bir fotoğrafını koyuyor. Anne-Lise artık Kış Bahçesi'nde, Iben'in tam karşısında oturuyor.

Öğle tatillerinde giderek Malene'nin dışında şeyler konuşmaya da başlıyorlar. Türkiye özel sayısı üzerinde çalışırken, masalarının üzerinden birbirleriyle samimice konuşuyorlar; tıpkı Anne-Lise'nin bir zamanlar hayalini kurduğu gibi. Hayalleri gerçek oldu. Her şey neredeyse, bir buçuk yıl önce Lyngby'deki görevinden istifa ederken olacağını tahayyül ettiği gibi.

Şimdi DCIF'de ona sorun olan bir tek şey var: içinden geçirdikleri.

Nasıl da gülümsüyorlar, sanki bir zamanlar beni sinir krizinin eşiğine getirmek için uğraşan onlar değilmiş gibi, diye düşünüyor Anne-Lise. Ve bunu kendilerine bile itiraf edeceklerini sanmam. Ama böylesi tabii durumu daha kolaylaştırıyor. Şimdi benimle canciğer kuzu sarması çalışan bu in-

sanların, bir zamanlar kuyumu kazmak için uğraştığını bir unutabilirsem, bu her şeyi daha kolaylaştıracak. Hepimiz için daha iyi olacak. Beni ruh hastası diye ekarte etmeye çalışmak yararlarınaydı tabii. Onun için öyle davrandılar. Onları hiç affedebilecek miyim? Bunu nasıl yapabilirim? Onlara bir buçuk yıl önce duyduğum güveni bir daha nasıl duyacağım?

***

Akşam Henrik eve gelince ona, şarap kulübünün o akşamki şarap tadımı etkinliğine birlikte gitmek istediğini söylüyor.

Henrik havalar uçuyor, yatak odasında sevinçten dört dönüyor. "Geliyorsun ha! Geliyorsun demek!" Anne-Lise'yi kollarına alıyor, öpüyor. "Demek artık her şey geride kaldı! Benimle dışarı çıkıyorsun! Çıkmak istiyorsun!" Alelacele üstünü değişiyor. Takım elbisesini çıkarıp, spor bir pantolon ve kazak geçiriyor üzerine. Bazıları işten çıkıp ancak yetişebiliyor kulübe, vakti olanlarsa Henrik gibi bir eve uğrayıp bir şeyler atıştırıyor, üzerine daha rahat bir şey geçirip öyle geliyor. Çoğu da eşleriyle geliyor.

Şarap kulübünü Henrik'in üniversiteden birkaç arkadaşı kurmuştu yıllar önce. Fakat kısa zamanda diğer arkadaşları da katıldı, yılda üç kez böyle keyifli bir vesileyle bir araya gelip irtibatı korumak herkese cazip gelmişti. Dolayısıyla Anne-Lise'yle Henrik her seferinde bir alay eski tanıdıkla karşılaşıyor.

Ve ikisi daha kapıdan içeri girerken, Nicola koşarak yanlarına geliyor:

"Sen de geldin demek! Ne harika! Eski Anne-Lise geri geldiği için nasıl mutluyum bilemezsin! Ve unutmadan! Geçen sefer için çok teşekkürler, her şey çok güzeldi."

Anne-Lise, Nicola'nın da sırf kocasının hatırı için burada olduğunu biliyor. Son zamanlarda daha sık görüşmeye başladılar. Salonun tam ortasındaki Fransız stili uzun masanın üze-

rinde dizili kadehlere şarap dolduruluyor ve şarap dükkânın sahibi tadacakları şarap hakkında kısa bir tanıtım yapıyor.

Kadehler dolup boşaldıkça, Anne-Lise'nin yanına gelip onu tekrar aralarında gördükleri için nasıl mutlu olduklarını söyleyenlerin sayısı da artıyor. Olan bitenleri birbirlerinden haber almış olmalılar, Anne-Lise kendini ölümcül bir ameliyattan sonra hastaneden yeni taburcu olmuş da gelmiş gibi hissediyor.

Ama bir süre sonra Anne-Lise'ye afakanlar da basıyor. Henrik'e doğru ilerliyor, gözüyle yan taraflarındaki bir kapıyı işaret ediyor, kimseye fark ettirmeden kapıdan öbür tarafa geçiyorlar ve kendilerini yerden tavana şarap kasalarıyla dolu koridorumsu, upuzun bir mekânda buluyorlar. İkisinin de elinde kırmızı şarap dolu kadehler, öylece yudumlayarak, biraz ilerliyorlar.

Ve dip tarafta, mahzenimsi geniş koridorun ikiye ayrıldığı noktada, biraz yana doğru çekilip tam duvarın önünde duruyorlar.

Anne-Lise:

"Belki kimse bende bir fark göremiyor, belki görememeleri de iyi bir şey. Fakat şu da var: ben hepinizin ısrarla dediği gibi, 'eski Anne-Lise' değilim artık."

Henrik şaşkınlıktan ister istemez bir iki adım geriliyor ve ensesi tam arkasındaki şarap kasalarına çarpıyor. Galiba fazla sert konuştum, diye düşünüyor Anne-Lise. Sesini yumuşatmaya çalışıyor ama kelimeler sanki kendiliğinden ağzından dökülüyor:

"...Saygın bir insan olabilmek için çabalayıp duruyorum. Ve içim öyle bir nefret dolu ki."

"Ama, Anne-Lise..."

"Kafamın içindeki o ürkünç intikam hayallerinden hiçbirinizin haberi yok! Ardı arkası kesilmiyor! Kendime tahammül edemiyorum artık! Biliyorum, hiç ama hiçbir zaman 'eski ben' olamayacağım!"

Anne-Lise arkaya doğru sendeliyor ve entipüften bir ahşap sandalyenin üzerine yığılıyor. Dudaklarını sıkıca büzmüş.

Henrik derinden bir iç geçiriyor, bir şarap kasası çekip yanına oturuyor ve bir kolunu omzuna atıyor. Anne-Lise'nin o kahrolası merkez yüzünden gözyaşı dökecek takati artık kalmasa da Henrik'in tıraş losyonu burnunu kaşındırıyor, gözlerine yine de yaşlar hücum ediyor.

"Öyle şey olur mu, sevgilim, tabii eski haline döneceksin. 'Eski sen' olacaksın. Sadece aradan biraz zaman geçmesi lazım."

"Hayır. Iben haklı. Beni ben yapan, başkaları. Ben kendim değilim. Hepimizin içinde bir cani, bir katil, bir cellat, bir savaş suçlusu var!"

Henrik, Anne-Lise'ye daha bir sıkı sarılıyor:

"Neler diyorsun?"

"Seçmek benim elimde olsa, öyle kahrolası bir kadın olmayı ben de istemem tabii. Fakat Iben bunun elimde olmadığını söylüyor. Kim olduğumuzu, kim olacağımızı başkaları tayin ediyor."

Henrik kolunu indiriyor. Oturduğu şarap kasasını Anne-Lise'nin önüne çekiyor. Onu çenesinden tutup başını kaldırıyor, gözlerinin içine bakıyor:

"Şunu bana daha ağır ağır ve anlayabileceğim şekilde bir izah eder misin lütfen?"

Anne-Lise'nin içinden elindeki şarap kadehini yere fırlatmak geliyor ama kendine hâkim oluyor, Henrik'in dediğini yapmayı deniyor:

"Iben televizyonda hayvanlarla ilgili bir sürü belgesel seyrediyor. İnsanların da tıpkı hayvanlara benzediğini söylüyor. Davranış şekillerimiz aslında önceden belirlenmiş. Onları tayin eden temel kurallar var. Bunların dışına çıkamıyoruz. Yani psikolojik doğa yasaları diyebiliriz bunlara.

"Iben gelişimsel biyoloji, sosyal psikoloji ve suçlu psikolojisi hakkında bir sürü şey okumuş, epeyce araştırma yapmış,

sonra kötülüğü irdelediği iki de yazısı var: *Kötülüğün Psikolojisi I* ve *II*.

"Ama ben onun bu yazılarından da bu konularda çektiği nutuklardan da hep nefret etmişimdir. Olaylara bakış açısı öyle karamsar ki. Şöyle diyecek kadar bile ileri gidebiliyor: 'Bu konularda ne kadar çok mürekkep yalarsam bir o kadar emin olduğum bir husus var: o canilerin konumunda biz olsaydık, hepimiz onların yaptığını yapardık.'"

"Peki diğerleri ne diyor?"

"DCIF'de kimse karşı çıkmıyor. Ve ben bile artık onun haklı olduğunu düşünmeye başladım."

"Hayır, hiç de haklı değil."

Anne-Lise dışarıdakilerin duymasını istemiyorsa, hıçkırıklarına hâkim olmaya mecbur. Kendine elinden geldiğince hâkim olmaya özen göstererek konuşuyor:

"Bal gibi de haklı! Fakat ben öyle olmak istemiyorum. Beni öyle olmaya Malene'yle Iben zorladı. Beni kötü bir insan yaptılar. Aynen Iben'in dediği gibi, bu döngüyü kırmam artık imkânsız. Birini öldürebilecek raddede olduğumu hissediyorum. Bir cani haline gelmeme kıl payı kalmış gibi hissediyorum!"

Anne-Lise, Henrik'in yüzünden, "Ah hayır, olamaz, bunların bir sonu gelmeyecek mi?" diye düşündüğünü kolayca okuyor. Ve kocasını bir kez daha düş kırıklığına uğrattığını anlıyor. Henrik bundan daha iyisine layık. O mutlu olmaya layık!

Ve Henrik, "Sen kötü bir insan değilsin" demekle yetiniyor.

"Ama biliyor musun ki, Malene'nin kafasının paramparça olması beni zerre kadar etkilemedi! Hangisi ölürse ölsün, benim için bir şey fark etmiyor. Ve ben bu insanlarla her gün yüz yüze çalışıyorum. Sence 'eski Anne-Lise' böyle biri mi?"

***

Daha sonra eve dönerlerken, Henrik'in koskoca, lacivert renkli şirket arabasını Anne-Lise kullanıyor. Anne-Lise'nin annesiyle babasının evine az kala, Henrik arabayı yolun kenarına çekmesini söylüyor. Çocukları anneannesinden alacaklar. Fakat Henrik içeri girmeden biraz daha beklemelerini istiyor.

"Söylediklerini bir düşündüm de, Anne-Lise. Malene'yi bir hatırlasana. İçlerinde en kötüsü oydu. Yine de Iben'in pek inandığı o teorilerle bile hayatta izah edemeyeceği bir şey yaptı."

"Evladı için bile değil, yapyabancı biri için kendini feda etti. Iben bunu nasıl izah edecek? Edemeyecek. Fakat Malene gibi bir insan böyle bir şey yapabiliyorsa, bu hepimizin içinde önceden kestirilemeyen bir iyilik potansiyeli olduğunu gösteriyor. Hepimizde. Sende de bende de.

"Bu sence de sevindirici değil mi? Malene, Iben'in ve onun o çok beğendiği bilim insanlarının dediklerine kulak asılmaması gerektiğini ispatladı aslında. Iben'in yanlış düşündüğünü ispatladı."

Susuyorlar. Anne-Lise başını Henrik'in omzuna yaslıyor ve Henrik kolunu Anne-Lise'nin omzuna doluyor.

***

Polisin merkeze gelip herkesi Rasmus'un ölümü hakkında sorguya çekmesinden bir hafta sonra Camilla, karakola telefon edip soruşturmanın ne aşamada olduğunu sorması için Iben'i sıkıştırıyor. Dorte Jørgensen'in Camilla'yı da hayli tedirgin etmiş olduğu besbelli.

Iben telefonu kapattığında elleri titriyor:

"Dorte Jørgensen soruşturmanın kapatıldığını söyledi. Malene'nin evindeki bilgisayarında, kendinde bölünmüş kişilik bozukluğu olduğunu ve Rasmus'u öldürdüğünü itiraf eden kayıtlar bulmuşlar."

Böylece her şey sona ermiş oluyor. İnanılacak gibi değil. Ve bu durum, Malene'nin zihinlerindeki imajını da tamamen değiştirmiş oluyor. Iben'in duyduklarında bir yanlışlık olmadığından emin olmak için polisi tekrar arıyorlar. Bu sefer Anne-Lise telefon ediyor. Cevap aynı!

Iben şoke olmuş durumda. Diğerlerinin durumu da ondan aşağı kalmıyor. Artık hepsi zihinlerindeki eski Malene imajını oluşturan bölük pörçük anıları ve izlenimleri teker teker bulup çoğuna yeni anlamlar yüklemek ve her birini yeni baştan dizinlemek zorunda.

Malene'nin her şeyi itiraf ettiği haberi gün içinde çevreye çabucak yayılıyor. Meslektaşlar ne olup bittiğini ilk elden öğrenebilmek için merkezi telefon yağmuruna tutuyor. Anne-Lise aynı gün öğleden sonra Iben'in onlardan birine telefonda dediklerine kulak misafiri oluyor:

"...Gayet tabii ki Malene'ye çok şey borçluyum. Hem de çok. Diğer taraftan ben de bir şeylerden şüpheleniyordum. Bazı şeyleri bir araya getirince bir anlam veremiyordum. Artık biliyoruz ki, Rasmus'u öldürdüğü için çektiği o vicdan azabından dolayı öyle tutarsız davranıyormuş. Ve biraz da ruh hastası olduğundan herhalde. İzahı bu olmalı."

Iben karşı taraftakinin söylediklerini dinliyor bir süre ve sonra şöyle diyor:

"...Evet, aynen öyle... Yaptığı şey, sağlıklı bir insana has aklı başında bir seçim değildi. O zaman da kendini bu şekilde kurban etmesi, *Nyt om Folkedrab*'daki Kötülüğün Psikolojisi yazı dizimde irdelediğim teorilerle çelişmiyor tabii."

Paul kapıdan güle oynaya giriyor. Ve içeri daha bir iki adım bile atmadan haykırıyor:

"Artık söyleyebilirim!"

"Neyi?"

"Oh be, dünya varmış! Resmen açıklanmadan bir şey söylememeye söz vermiştim ama bugün açıklanıyor! Morten Kjærum, Birleşmiş Milletler New York ofisinden gelen iş teklifine evet dedi. Böylece İnsan Hakları Enstitüsü direktörlüğü Mayıs'tan itibaren açık!"

Iben soruyor:

"Ve oraya da sen geçiyorsun?"

"Şimdilik kesin bir şey söylemek imkânsız."

"Ama sevinçten uçuyorsun!"

Paul paltosunu bir sandalyenin üzerine fırlatıyor ve başka bir sandalyeye ters oturuyor:

"Eh doğrusunu söylemek gerekirse, en ağırlıklı adaylar herhalde Frederik ve ben oluyorum. Fakat ben hem buranın yöneticisiyim hem de Demokrasi Merkezi'nin yönetim kurulunda oturuyorum; ayrıca Frederik'e ve onun Demokrasi Merkezi'ne kıyasla hem yönetici olarak ben hem de kurum olarak DCIF, konferanslar ve diğer dışarı açık etkinlikler bakımından hem çok daha faal hem de kamuoyunda çok daha etkin bir imaja sahip. Örneğin Louisiana'daki o bizim meşhur Yugoslavya konferansının düzenleyicileri arasında Frederik yoktu. Ve sonra Frederik, DCIF'nin yönetim kurulunu da bıraktı, yani eski prestiji yok artık."

Anne-Lise soruyor:

"Bundan ne kadar zamandır haberin vardı?"

"İki haftadır."

Iben, Anne-Lise ve Camilla aralarında bakışıyorlar. Paul'un son zamanlardaki garip davranışlarının nedeni anlaşılıyor.

Onun hesabına çok sevinmiş havalarında hepsi ama Camilla'nın bu durumun kendi yararına olmayacağını hesap

etmesi uzun sürmüyor. Diğer ikisi için vaziyet daha farklı. Paul anlaşılan DCIF'nin yönetimini bırakmak niyetinde değil, dolayısıyla da iki merkezi en kısa zamanda birleştirme yoluna gidecektir.

Ve o vakit de Iben kafa dengi bir sürü entelektüelle birlikte çalışıyor olacak. Anne-Lise de kendi denginde bir sürü kütüphaneciyle arkadaşlık kuracak. Iben'le ikisi pek iyi anlaşıyor olsa bile, Anne-Lise'nin yeni iş arkadaşları edinmek için deli olduğunu biliyor. Camilla'nın rüyaları artık gerçek oluyor demektir. Tabii o zaman yeni iş aramak zorunda da kalmayacak.

Aralarında bu yeni durumdan başı dertte girebilecek tek insan Camilla. Bu gibi kurumların birleşmesi durumunda, yönetimin hep sekreter kadrosunda kısıntıya gittiğini iyi biliyor.

***

O gün öğleden sonra daha saat üçte toplanmaya başlıyor Iben. Bugünlerde neşesi pek yerinde. Akşamları sık sık Gunnar Hartvig Nielsen'le buluştuğundan bahsedip duruyor. Böylece her allahın günü geç saatlere kadar işte kalmak âdeti de tarihe karışmış oluyor.

Pejmürde kılıklı Erik Prins damladığında, Iben'in çantası hemen alıp çıkmaya hazır durumda, masasının üzerinde duruyor. Erik merkeze her geldiğinde yaptığı gibi, biraz çene çalmak için doğruca Iben'in masasına damlıyor. Yeni bitirdiği bir kitaptan bahsetmeye başlıyor, oradan da Iben'in yazılarına geçiyor, cırlak sesiyle konuşuyor da konuşuyor:

"...Nazi toplama kamplarındaki subayların mesai sonrasında hemencecik nasıl sevimli aile babası olabildiği herkesi pek şaşırtır ama neden? Hayret edecek ne var bunda? İnsanoğlu böyle bir şey işte."

Iben başını sallıyor, onunla tamamen aynı fikirde olduğunu söylüyor. Anlaşılan her şeye rağmen, gitmek için o kadar acelesi de yok. Sohbet sürüyor ve bir noktada Iben şöyle ekliyor:

"Büyük laf etmeyi, idealizmden konuşmayı pek severiz ama bu bencilliğimizi rasyonelleştirmekten öte bir şey değil.

"Yalnız başkalarına yalan söylemekle kalmıyoruz, kendimize de yalan söylemiş oluyoruz. Hepimiz, kendimize has içgüdüsel bir 'ben bilirimcilikle' inşa ettiğimiz bir aynalı dolabın içinde hapis yaşıyoruz, çarpıtan aynalarla çevrili bir dolapta. Ve oradan hiçbir şekilde çıkıp kurtulma şansımız da yok."

Iben'le Erik Prins böyle konularda pek iyi anlaşıyorlar da Camilla, Anne-Lise'nin onları dinlemekten bunaldığını fark edebiliyor. Kendisi de zor dayanıyor.

Birkaç gün önce olsaydı Camilla şimdi tahammül edemeyip patlamış, avaz avaz bağırmıştı:

"Malene'ye ne diyeceksin? Demek ki herkes senin o teorilerine bir istisna teşkil edebiliyor! Öyle olmasaydı bu hayat yaşanmaya değmezdi!"

Fakat şimdi bunu kendine saklıyor. "Malene'ye ne diyeceksin? Demek ki suçluluk duygusu içinde bir katil ve ruh hastası bile, pekâlâ bir istisna oluşturabiliyor" dese de karşı taraf anlamazdı ki.

Anne-Lise, Camilla'dan da daha tahammülsüz çıkıyor. Konuşmanın tam ortasında ayağa fırlayıp tuvalete seğirtiyor. Tıpkı eskiden kızlarla arası bozukken yaptığı gibi.

***

İşten çıkınca Camilla, Dennis'i okul sonrası kulübünden alıyor, sonra yolda markete uğruyorlar.

Eve döndüklerinde, Finn'in arabasını göremiyorlar. Fakat gelmesi yakındır. Camilla ellerindeki poşetleri mutfağa bırakırken, telefon çalıyor. Açmak için salona koşuyor. Hatta bir erkek sesi. İngilizce konuşuyor:

"Merhaba, Camilla."

Sesi hemen tanıyor ve başından aşağı kaynar sular boşanıyor. Yakında, bir cep telefonundan arıyor olabilir! Kapının dı-

şında bile olabilir. Her şeyi yapabilecek bir insan o. İçeriye eve bile girebilir, Finn oradaymış, değilmiş onun için fark etmez.

Camilla yüzündeki korkuyu belli etmemek için tüm gücünü topluyor, ahizeyi ağzından uzaklaştırıp oğluna dönüyor:

"Dennis, hadi sen bizim yatak odasına çıkıp babanın bilgisayarında Counter-Strike oyna!"

Dennis, sevincinden "Yaşasın!" diye bir feryat koparark merdivenlerden yukarı fırlıyor. Fazla vurdu kırdılı bilgisayar oyunlarını oynamasına sair zamanda pek izin yoktur.

Dennis çıkınca, Camilla İngilizce soruyor:

"Ne istiyorsun?"

Fakat ne istediğini bal gibi biliyor. Danimarka'dan transit geçerken hep istediği şeyi tabii.

Dennis'in o patırtılı oyuna henüz başlamamış olabileceğini hesaba katmadan haykırıyor:

"Senden nefret ediyorum! Yediğin o haltlardan... Adın Zigic'in listesindeydi, son yıllarda onun hesabına yaptığın her şey tek tek kayıtlıydı."

Karşıdaki pek eğleniyormuş gibi bir ses çıkarıyor.

Bu Camilla'yı daha da çileden çıkarıyor. Ancak Dennis'i düşünmeli, kendine hâkim olmalı. Alçak bir sesle ve elinden geldiğince sakin devam ediyor:

"Seni iyi tanıdığımı unutma, Dragan. Daha farklı da davranabilirdin, biliyorum! Hiçbiri gerekli değildi!"

"İstersem senin evine de işyerine de tıpış tıpış girebileceğimi biliyorsundur o zaman. Şu anda yukarıda, senin yatak odanda bile olabilirim."

Camilla derin bir nefes alıyor, elinden geldiğince soğukkanlı konuşmaya çalışıyor:

"Böyle konuşup beni tahrik edeceğini sanıyorsan aldanıyorsun. Şunu şöylece bil: beni tahrik e-de-mi-yor-sun. Senin bir zavallı olduğunu düşünüyorum. Yalnız o kadar da değil, sen iğrençsin, şeytanın tekisin."

Dennis salona giriyor:

"Kimle konuşuyorsun, anne?"

"Kimse değil, tatlım."

"Biriyle konuşuyorsun ama."

"Evet, haklısın. Bak ne diyeceğim? Sen bahçeye çıkıp biraz top oynasana?"

"Neden?"

"Çünkü o zaman bana bir iyilik yapmış olacaksın!"

"Niye yine yukarı çıkıp Counter-Strike oynayamıyorum?"

"Hayır, olmaz, hadi bahçeye çık."

"Öfff." Dennis başka bir şey söylememesi gerektiğini anlıyor, koşarak kapıdan çıkıyor. Camilla onun tamamen uzaklaştığından emin olunca, ahizeye doğru fısıldıyor:

"Beni tahrik ettiğini sanıyorsan tamamen aldanıyorsun."

Dragan sanki filmlerdeki kötü adamları taklit edercesine bir kahkaha koparınca, Camilla ekliyor:

"Gangsterleri taklit etmek pek hoşuna gidiyor değil mi?"

"Plaza Hotel'de kalıyorum. Bu akşam odamdayım. Adım bu sefer Guido Pirandello."

Camilla şimdi Dennis'in bahçede oynadığını görebiliyor. Gelip burnunu cama dayıyor, yüzünü tuhaf şekillere sokup içeriye annesine bakarak gülüyor.

Camilla da gülmeye çalışıyor. Bir yandan da telefona laf yetiştiriyor:

"Seni ihbar edeceğim, Dragan! Yerini söyleyeceğim! Bana bir daha asla telefon etmeyeceksin, anlaşıldı mı?"

Ve telefonu çat diye kapatıyor, kendini yüzükoyun kanepenin üzerine atıyor ve hüngür ağlıyor, bir kulağı da Dennis ya da Finn birden içeri girerse diye sokak kapısında.

Finn ancak bir saat sonra eve geliyor. Camilla boynuna sarılıyor, uzun uzun öpüyor. Finn o gün büyük bir giyim şirketinin ofis mutfağına yeni su borusu döşemiş. Biraz onu anlatıyor. Balık köftesi ve haşlanmış patates yiyorlar. Camilla yanına harika da bir *rémoulade** yapmış. Hem de iki çeşit: biri baharatlı,

* Bir tür körili, hardallı mayonez. (ç.n.)

büyükler için; diğeri baharatsız, çocuklara. Sonra birlikte masayı topluyorlar. Her şeyi bulaşık makinesine yerleştiriyorlar. Kendilerine çay yapıyorlar ve salonda televizyonun karşısına kurulup haber programların izliyorlar; önce *Go'aften Danmark*'ı, arkasından da *Nyhederne*'yi.

"O kahrolası şeytan!" diye düşünüyor Camilla. Plaza Hotel'e doğru arabasıyla yol alıyor. Gözlerinin önünden Dragan'ın bin bir görüntüsü film şeridi gibi geçiyor, "Okuldan beri hiç kimseden ondan olduğu kadar nefret etmedim."

Finn'e, korodan Vibeke'nin evinde prova yapacaklarını söyleyip ayrılmıştı evden. Çocukları Finn yatıracak. "Geç kalabilirim" diye de eklediydi kapıdan tam çıkarken.

Ve yolda giderken, çocuklarının büyünce, annelerinin yılda birkaç kere ne halt ettiğini öğrendiğini tahayyül ediyor, ona şöyle soracaklarını:

"Anne, biz küçükken sen bir katille mi sevişiyordun?"

Plaza Hotel'inde asansörle yukarı çıkarken, Camilla çocuklarına ne cevap vereceğini düşününce, bütün vücudunda bir karıncalanma hissediyor:

"Hayır, hayır, öyle bir şey yapmadım. Katiyen öyle bir şey yapmadım."

"Peki, o zaman birlikte ne yapıyordunuz? Babamıza ihanet ettin sen, öyle değil mi?"

"Hayır, bunu da nereden çıkardınız? Korkunç bir şey bu. Aklımdan hayalimden bile geçmeyecek bir şey bu! Nasıl böyle düşünebilirsiniz? Ben sizin annenizim!"

56

Saat gece bir buçuk. Iben, Gunnar'ın yatağında onunla yan yana uzanmış yatıyor. Başını karyola başlığına dayamış. İkisi

de kucaklarındaki bilgisayarlarda harıl harıl bir şeyler yazıyor. Yorganlarının üzeri kâğıt ve kitap dolu.

Kendilerini yaptıkları işe bayağı kaptırmışlar. Fakat arada sırada ya biri ya öbürü başını kaldırıp ekranda okuduğu bir şeyden bahsediyor veyahut da birbirlerine hafifçe dokunuyorlar, öpüşüyorlar.

Gece lambalarının ışığında beyinleri adeta sessizce birbirine temas ederek, vücutları yan yana huzurla gevşeyerek, mutluluk denizinde yüzüyorlar; bu tam onlara göre, ılık bir deniz, bembeyaz dosya kâğıtlarından, tuş vuruşlarından ve düşüncelerden oluşuyor.

Gunnar'ın göğsünde, Zigic'in bıçak darbesinin yara izi hâlâ taze, pespembe. Iben hafifçe dokunuyor –korumak istermiş gibi– bir ay geçmiş olsa bile. Sonra ellerini Gunnar'ın göğsündeki kılların arasında dolaştırıyor ve diğer elindeki Ermeni soykırımıyla ilgili kitabı yatağa bırakıyor.

Iben'le Gunnar gecenin büyük bir kısmını uyumadan geçiriyor. Yine de Iben ertesi sabah DCIF'nin kapısından girerken içinden enerji fışkırıyor. Malene'yi her zaman hatırlayacak, anısına saygı gösterecek ama doğruyu söylemek gerekirse, o olmadan ofiste işler daha kolay gidiyor. Sürtüşmeler sona ermiş, uyumlu bir ekip çalışması yapabiliyorlar. Anne-Lise, Iben'in hiç ihtimal veremediği bir şekilde değişmiş, canlanmış, bambaşka bir insan olmuş ve Paul da ofise her gün neşe içinde geliyor.

Iben'in şimdi tek endişesi, *Nyt om Folkedrab*'ın özel Türkiye sayısı. Paul'un Danimarka Halk Partisi'nin sözcüsüyle sıkı fıkı olduğunu ve aynı zamanda İnsan Hakları Enstitüsü'nün yeni direktörü olmaya emin gözüyle baktığını öğrendiğinden beri başlamıştı bu endişe.

Sonra da Hıristiyanların Müslümanlara uyguladığı katliamların işleneceği Çeçenistan özel sayısını apar topar sürüncemeye bırakmış, onun yerine bütün kaynakları Türkiye özel sayısına yönlendirmişti; yani Müslümanların bir milyondan fazla Hıristiyan'a uyguladığı katliamlara.

Paul, Türkiye konusunun, Brüksel'in kısa vadeli gündeminde olduğunu öğrendiği için bu değişikliği gerekli gördüğünü söylemişti. Lakin bu konu şu sıralar hiçbir yerde ele alınmıyor. O zaman da insan, Paul'un Danimarka Halk Partisi'nin ağır toplarıyla gizli bir işbirliği yaptığından şüphe etmeden duramıyor. Ole'nin Paul'u işten çıkarmasına engel oldukları gibi, belki şimdi de onu İnsan Hakları Enstitüsü'nün direktör koltuğuna oturtacaklardır kim bilir?

Durum böyleyse, o zaman Iben asıl amacı İslamofobi yaratmak olan bir projenin parçası oluyor ve hatta Danimarka'da yaşayan Türk azınlığa karşı kamuoyunda korku ve nefret uyandırma kampanyasında rol oynuyor sayılmaz mı? Paul o taktirde bunu haliyle Iben'den gizli tutacaktır. Yani bu durumda, Iben'in elinden geldiği kadar mükemmel bir sayı hazırlamaktan başka çaresi yok, bunu merkezin iyiliği için ve merkezin temsil ettiği idealler adına yapmaya mecbur.

İş çıkışı yine Gunnar'ın evine gidiyor. Her iki haftada bir Gunnar'ın kızları da orada oluyor. Onları daha ilk gördüğü andan itibaren çok sevdiydi. Ve onların da aynı hisler içinde olduğunu açıkça görebiliyor. Iben göz açıp kapayıncaya kadar çoluk çocuklu sıcacık bir aileye kavuşmuş gibi hissediyor kendisini, yepyeni bir aile fakat ne olursa olsun bir aile!

İnanılmaz bir şey, Gunnar'la, Sophie'nin evindeki davette ilk kez karşılaşalı altı ay bile olmadı. Iben, bütün erkeklere el koyuyor diye Malene'ye o akşam nasıl da içerlemişti. Ve üç gün sonra da tehdit maillerini almışlardı.

Iben şimdi Gunnar'ın en büyük kızının odasında, yatağın üzerinde oturuyor. Birlikte müzik dinliyor, çene çalıyor ve bir taraftan da kızın internetten son indirdiği şarkıcı fotoğraflarına bakıyorlar. Kapı çalıyor, Iben gidip bakıyor. Gelen, Dorte Jørgensen.

"Rahatsız etmiyorum ya?" diye soruyor.

Iben, onu bir kere daha görmeyi kaldıramayacak halde olsa da kendine hâkim oluyor. Gülümseyerek içeri buyur ediyor.

Iben şu sıralar öyle mutlu ki. Son haftalarda kendini sanki yeni baştan tanımış gibi oldu, içindeki gizli gücü keşfetti, hayatta kalabilmek için neler yapabileceğini kendisine ispat etti. Bu arada ender de olsa arada bir kontrolünü kaybediyormuş gibi hissettiği anlar da olmadı değil. Fakat o zaman geceyi kendi evinde geçirmeyi tercih etti. Böylece Gunnar'a da kızlarına da bir şey fark ettirmemiş oldu.

Fakat Dorte ne zaman ortaya çıksa, o mutluluğun yerini korku ve endişe alıyor; kontrolünü kaybedecekmiş, paniğe kapılacakmış, kendini ele verecekmiş diye ödü kopuyor.

Iben, Gunnar'ı çağırıyor ve sonra mutfağa gidip kahve yapıyor. O arada Dorte dikkatle etrafı inceliyor, yüzünde öyle bir ifade var ki, sanki Iben'in yarı yollu bu evde yaşaması bile, başlı başına şüphe uyandırıcı bir unsur. Kızlar da geliyor ve hep beraber sehpanın etrafına geçip yerleşiyorlar.

Üzerindeki kan lekeleri temizlenemediği için, Gunnar'ın kanepesi çoktan çöpü boylamış. Onun yerinde şimdi Malene'yle Rasmus'un özel tasarım, gösterişli kanepesi duruyor. Malene'nin annesi kanepeyi bir hatıra olarak Iben'in almasında çok ısrar etmişti, Iben de hayır diyememişti. Kendi dairesinde yer olmadığı için buraya koydular.

Kahveler geldikten sonra, Iben öne doğru eğiliyor ve Dorte'ye onu buraya, bu sefer hangi rüzgârın attığını soruyor. Keşke yardımcı olabilecekleri bir şey olsa!

Dorte ağır ağır, kelimelerin üzerine basa basa ve gözlerini hiç Iben'den ayırmadan anlatmaya başlıyor. Malene'nin Rasmus'a hitaben bilgisayarında yazmış olduğu itiraf mektubunun onu hayli şaşırttığını söylüyor:

"Bu mektup da Rasmus'a yazdığı diğer mektuplara tıpatıp benziyor. Bir tek şey haricinde: diğer mektupları yazarken Malene 'Kaydet' tuşuna o kadar çok sık basmış ki –her beş dakikada bir– bunu tik yapmış sanki! Fakat bu mektubu incelerken, 'Dosya Özellikleri' menüsünde 'İstatistikler' seçeneğini tıklayınca gördük ki, Malene bunu sırf tek bir kere kaydetmiş."

"Öyle mi? Peki, bunun anlamı ne olabilir?"

"Bu, mektubun Malene değil de başka biri tarafından yazılmış olduğuna işaret edebilir. Ve hatta belki öldükten sonra yazıldığına. Zira bir dosyayı sahte bir tarihle kaydetmek kolay iş."

"Olacak şey değil... Yani sen şimdi gerçekten düşünüyor musun ki, o?.."

"Emniyette biz de şaşırdık, epey de üzerinde durduk. Tespit edebildiğimize göre, biz Malene'nin dairesini mühürledikten sonra birisi nasıl olduysa içeri girip o bilgisayarı kullanmış."

"Sizlerden birisi olamaz mı bu?"

"Olabilir tabii. Bir hırsızlık vakasına benzemediği de düşünülürse! Bunu gösterebilecek herhangi bir ipucu bulamadık."

Iben kendini hâlâ duruma hâkim hissediyor. Fakat Dorte'nin kızları tedirgin görünüyor, belki de Iben biraz aşırı duyarlı da ona öyle geliyor. Fakat Gunnar'a bakınca, onun da aynı şeyi hissettiğini anlıyor; Gunnar, Iben'in bakışlarından ne demek istediğini anlamış gibi hemen kızlarına dönüyor:

"Hadi gelin, biz mutfağa gidip akşam yemeğini hazırlamaya koyulalım."

Dorte, Iben'i sorgulamaya geçen sefer tam bıraktığı yerden başlıyor: yine aynı derecede saldırgan imalarda ve varsayımlarda bulunuyor, pes etmeksizin. Ve soruyor:

"Mailin göndericisi senin için *'self-righteous'* diyordu. Seni tanıyan biri olabilir mi ha, ne dersin?"

"Valla bir şey diyemeyeceğim!"

"Fakat bir fikrin olmalı, öyle değil mi?"

"Yani şimdi burada Malene'nin kaleme almış olduğu bir itiraf söz konusu, ancak..."

Iben kalbinin güm güm attığını hissediyor, iyi iyi, baskı hissetmeye başladı! O zaman daha bir sakin, daha bir berrak düşünebilecek demektir. Kenya'dayken olduğu gibi. Ve Anne-Lise'nin evinde. Ve Zigic'e tutsak düştüğünde. Baskı, beni tam bir yaşam savaşçısı haline getiriyor, diye düşünüyor.

Fakat bu sefer olmuyor! Malene artık yaşamadığı için olabilir mi? Dikkatini toplayamıyor. Kendini korumaya alamıyor.

Dorte:

"Yaptıklarınla birlikte yaşayacaksın. Kocan da senin yaptıklarınla yaşayacak. Belki ilk ay sana kolay gelebilir, unutmuşun gibi gelebilir. Bir sonraki ay da bir şey gelmeyebilir aklına. Fakat eninde sonunda gelecek. Ve neden böyle olacak biliyor musun?"

Iben'in içinden hiç cevap vermek gelmiyor fakat aradaki sessizlik yeterince uzayınca, Dorte'nin duymak istediği cevabı veriyor:

"Hayır."

"Sorumluluk sahibi olduğumuz için. Ne yapacağımıza karar verenin kendimiz olduğu için. Zavallı Malene'ye baksana. Kim tahmin edebilirdi, kendini nasıl feda..."

"Malene ruh hastasıydı. Bunu kendisi de yazdı!"

"Bunu *sen* diyorsun!"

Iben iyice arkasına yaslanıyor ve içini çekiyor:

"Hiçbir ihtimali gözünden kaçırmıyorsun iyi ki. Ne kadar dikkatli çalıştığını görmek insanı rahatlatıyor."

Ve bir kolunu kaldırıp kanepenin arkalığına dayıyor. Sonra Dorte'nin görmeyi beklediği şeyin de bu zoraki rahatlık emaresi olduğunu düşünerek, kolunu hemen indirip şöyle ekliyor:

"...Ve sana herhangi bir şekilde yardımcı olabilirsem bu beni çok mutlu eder."

Dorte başını sallıyor, gözlerini Iben'in üzerinden bir an ayırmıyor:

"Bunu duyduğuma sevindim."

Iben kalkıyor. Gunnar'ın köknar ağacından kitaplığına doğru bir yürüyor ve sonra yine geri dönüyor:

"Bak ne diyeceğim! Benim bilgisayarıma bir girip incelemek istemez miydin? Rasmus'un casus yazılım programı, tehdit mailleri, Malene'nin güncelerinin müsveddeleri, artık ne aramak istiyorsan, var mı yok mu kendi gözlerinle görürdün o zaman."

Dorte zoraki bir gülümsemeyle karşılık veriyor:

"Teşekkürler, Iben, önerini seve seve kabul ediyorum."

"Bana kalırsa, teorin bayağı abartılı ve buradan yola çıkarak hiç kimse hakkında bir yargıda bulunabileceğine ihtimal vermiyorum. Yine de umarım en azından senden sakladığım bir şey olmadığını görürsün."

Dorte soruyor:

"Başka bilgisayarın var mı?"

"Hayır, bir bu dizüstüm var hem evde hem işte kullanıyorum."

"Tamam bir incelesem iyi olacak."

"Gayet tabii."

Iben bilgisayarını almaya yatak odasına biraz fazlaca gönüllü mü seğirtti acaba!

Iben geri dönünce, Dorte soruyor:

"Malene'yi epey arıyor olmalısınız?"

"Çok özlüyoruz, evet. Yaptığı çok olağanüstü bir şeydi."

Iben bilgisayarını çalıştırıyor. Dorte yanında ufak bir arama programı olduğunu söylüyor, cebinden bir CD-ROM çıkarıyor ve Iben'e, bilgisayarına yükleyip yükleyemeyeceğini soruyor.

Iben evet diyor ve Dorte'nin anlaşılan ondan böyle bir teklif geleceğini hesaba katarak yola hazırlıklı çıkmış olduğunu düşünüyor.

Dorte, programını yüklüyor. Sonra karşılıklı oturup tarama işleminin tamamlanmasını bekliyorlar. O sessizlikte Iben'in sabit diskinin çalışırken çıkardığı cılız tık tık sesini bile duyabiliyorlar. Arada mutfaktan Gunnar'la kızlarının sesleri de geliyor. Bir süre sonra Dorte soruyor:

"Yaptığın iş sana çok mu tesir ediyor?"

Iben böyle hiç beklenmedik bir soruyla Dorte'nin yeni bir konuşturma taktiğine baş vurup vurmadığını kestiremiyor. Cevap veriyor:

"Bilmem, ama tabii insan, bize korkunç şeyler yaptırabilecek içgüdülerimizin üzerinde nasıl incecik bir kılıf olduğunu her an hatırlamak zorunda kalıyor."

"Her gün bu tür şeylerle meşgul olmak bir süre sonra insanın hislerini köreltebilir ama?"

"Evet, mümkün tabii."

Tarama tamamlanıyor. Dorte bir iki tuşa basıyor; sonra gözlerini kısıp ekrana iyice eğiliyor.

Iben, Dorte'nin her ne kadar yanında getirdiği programdan pek anlarmış gibi görünmesine rağmen, bilgisayar konusunda hiç de öyle deneyimli olmadığını görebiliyor şimdi. Dorte'yi bu akşam buraya getiren neden çaresizlik de olabilir. Karakoldakiler Malene'nin itirafı gün ışığına çıktığından beri soruşturmayı kapandı saymış olamaz mı? O zaman Dorte ancak Iben'in bilgisayarında bir şeyler bulursa, onları bu noktadan sonra aksine ikna edebilir! Fakat bir şey bulamayacak!

Mutfaktan tangırtılar geliyor. Kocasıyla çocukları harıl harıl yemek hazırlıyor. Iben kendini şimdi çok daha iyi hissediyor ve az önceki cevabına dönüyor:

"...Fakat DCIF'de meşgul olduğumuz şeylerin illa da hislerimizi körelteceğini söyleyemeyiz. Bunun tam tersini de yapabilir. Ne ayrıcalıklı koşullar içinde yaşadığımızı anlamamızı, bunun değerini bilmemizi de sağlayabilir."

Iben konuşmaya devam ederken, Dorte gözlerini ekrana dikmiş, hiç hareketsiz oturuyor:

"...Düzenli bir günlük yaşamı, başkalarına iyi davranmayı öyle kanıksamışız ki, doğal sanıyoruz: fakat yaptığımız iş bize bütün bunların ne kırılgan olduğunu gösteriyor. İyilik denen şeyin değerini bilmemiz ve üzerine titrememiz gerektiğini öğretiyor bize, yoksa göz açıp kapayıncaya kadar yok olabilir."

Dorte en nihayet başını ekrandan kaldırıyor ve bunu zaten ilk baştan beri bekliyormuş gibisinden:

"Hiçbir şey yok" diyor.

Iben tam içinden artık rahata erebileceğim diye geçirirken, Dorte yapmacıklı bir sakinlikle soruyor:

"Aklıma bir şey geldi: Malene'nin ailesinde veya arkadaş çevresinde, dairesinin bir yedek anahtarı olan birileri var mı acaba, hiç biliyor musun? Veya bilgisayarının giriş şifresini bilen birileri?

Iben şimdi iyice bir düşünmek zorunda. Ama çabuk da olmalı. Gunnar'ın yan masasının üzerindeki turuncu taşı eliyle şöyle bir kaldırıyor:

"Hayır, sanmıyorum. Malene bana şifresini hiç söylemedi. Yedek bir anahtar filan da vermedi ve doğrusunu istersen başka birilerinde anahtar olduğundan da hiç bahsetmedi."

Dorte:

"Zira oraya ancak önceden anahtarı olan biri girmiş olabilir. Sonra anahtarı bile olsa, polisin mühürlediği ve düzenli olarak gelip gittiği bir apartman dairesine iç rahatlığıyla girebilmesi için insanın tam kaşarlanmış bir hırsız olması lazım."

Biraz daha konuşuyorlar. Fakat Dorte'nin enerjisinin giderek kaybolduğu belli oluyor. Nihayet CD-ROM'u tekrardan cebine koyup ayağa kalkıyor.

"Rahatsız ettiğim için kusura bakma. Umarım sana fazla külfet vermemişimdir?"

"Hayır hayır, öyle şey olur mu! Bu senin vazifen. Tabii elinden geldiğince, adamakıllı soruşturacaksın. Hem bu hepimizin Malene'yle Rasmus'a karşı son görevi. Yine de aklını kurcalayan başka sorular olursa, her zaman hiç çekinmeden arayabilirsin."

Iben, Dorte'yi kapıya kadar geçirdikten sonra, doğru mutfağa gidiyor. Gunnar bir sürü meze hazırlamış. Açık büfe şeklinde bir akşam yemeği düşünmüşler. Kızlar koca bir tabak salata yapmaya dalmış.

Gunnar, Iben'e konuşmalarının nasıl geçtiğini soruyor ama Iben pek detaya girmeden bir iki kelimeyle geçiştiriyor.

Onun yerine kocasının arkasına gidip duruyor, kollarını onun beline doluyor, Gunnar bir yandan kuzu filetolarını tavada kızartırken, öylece kalıyorlar. Iben başını Gunnar'ın sırtına yaslıyor ve kocasının vücudunun sıcaklığı yanağına yayılıyor.

İki kız da ona gülümsüyor, Iben kulağını Gunnar'ın kürek kemiklerinin arasına bastırıyor, şimdi onun kalp atışlarını duyabiliyor. İşte tek istediğim böyle olmasıydı, diye düşünüyor. Tastamam böyle!

Ve artık ölmesi gerek. Fakat o ölmüyor. Kanlar akmaya devam ediyor. Sonu gelmiyor. Ve Malene tekrardan ve tekrardan bıçaklanıyor. Ve Anne-Lise'nin hayal kurgusu bir kısır döngüye dönüşüyor; saldırganın Malene'yi sazların arasından çekip çıkardığını hayal ediyor, ve onu sonra yine geriye çalıların arasına sürüklüyor. Ve Malene her seferinde yeni baştan pişmanlık duyuyor. Yeni baştan yalvarıyor, dövünüyor. Ve Malene yaptıklarına nedamet getirirken, Anne-Lise onun yüzünde yepyeni bir ifade belirdiğini hayal ediyor...

Christian Jungersen Danimarka çoksatar listesinde tam on sekiz ay ilk sırada kalan, yirmiden fazla dile çevrilen ve çok sayıda ödüle değer görülen *İstisna* romanında, insanı suça sürükleyen karanlık içsel dürtülerle onları su yüzüne çıkaran dışsal dinamikleri harmanlıyor.

Kopenhag'da bir soykırım araştırmaları merkezinde çalışan dört kadının hayatı, içlerinden ikisinin ölüm tehdidi almasıyla tamamen değişir. Kadınlar önce, soykırım merkezi yayınları için kaleme aldıkları yazılarda konu ettikleri Mirko Zigic adlı bir Sırp savaş suçlusu tarafından izlendiklerinden şüphelenir. Ancak olaylar geliştikçe, kadınların arasında önceden de yüksek olan gerilim, bu ölüm kalım ortamında giderek tırmanacak, her biri diğerinden şüphelenmeye başlayacaktır. Artık işyeri bir savaş alanına dönmüş, bu kaotik ortamda her bir kadın birer zanlıya dönüşmüştür.

Bireysellikle bencilliğin birbirine karıştığı gündelik hayatın acımasız bir eleştirisi, mükemmel bir psikolojik gerilim romanı olan *İstisna*'da Jungersen insan ilişkilerindeki gerilimden kaynaklanan soğuk atmosferi olağanüstü anlatıyor ve yaşatıyor okura.

AYRINTI • EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-934-8
9 789755 399348

45 TL